

DEDICATED
BY
GENEROUS PERMISSION
TO

SRI SRI SRI RAJA MIRZA SRI PUSHAVATI ALAKH NARAYAN

GAJAPATY RAJ MAHARAJ MANYA SULTAN BAHADUR

MAHARAJA OF VIZIANAGRAM

BY
HIS HIGHNESS'S EVER LOYAL SERVANT
A. NARAYANADAS

PRINCIPAL

SRI VIJAYARAMA GANA PATHASALA

VIZIANAGRAM.

సీ॥ సాత్వికతపముయు - శ్మత్ప్రసితామహుః ♦ వలననికలరుఁ బా-వనచగిత్ర ।
 శౌర్యవరాక్రమ - చాతుర్యముల్నికుఁ ♦ దాతస్వభావమో-ధర్మమూర్తి ।
 బహుజనపోషణ - పరతనీతఁడైన ♦ జముచికువచ్చెనో - సదయహృదయ ।
 నకలజనప్రియ - చారుధోరణి నీకు ♦ సహజసిద్ధముగా - కులదీప ।

పూషవాట్కులమునఁ దొలి ♦ పొడముటరును ।
 నీవలె న్నద్గుణంబుల ♦ పోవుభళిర ।
 తగును నీ పేరు నీ కుఱూ ♦ ధవుని కృపను ।
 విజయమందు నారాయణ ♦ గజపతీంబు॥

గీ॥ శ్రీ విజయరామగజపతి ♦ జ్యేష్ఠపుత్ర ।
 వీరలలితా కుమారి కు ♦ మారశూర ।
 ధీరసుకుమార విద్యావ ♦ తీ కళశ్రీ ।
 రాజకులముఖ్య యువక నా ♦ రామకావ్య॥

గీ॥ కాళిదాస షేష్ఠియగుల ♦ కవితలవరుఁ ।
 బేనుఁ గదవుగానన ♦ ర్పించినాడ ।
 ఈకృతి న్దయతోడ నం ♦ గీకరించు ।
 మలక నారాయణగజేంద్ర ♦ యధివచంద్ర॥

శ్లో॥ తవదాసాత్మ సంభూతా । న్యనన్య సులభాకృతిః ।
 నారాయణ గజవతే । సాహ్యంధ్రకృతికన్యకామ్॥

అదిభట్ట నారాయణదాసుడు.

Opinion of Dewan Bahadur late K. Ramanujachary M. A., B. L.,
Principal, Maharaja's College, Vizianagram.

Vizianag.

No. 215

23—11—31

My dear sir,

I have to thank you most sincerely for the copy of your Translation of Kalidasa and Shakespere which you so kindly sent me the day before yesterday. Knowing as I do the difficulty of translating into Telugu passages from ordinary English work, I cannot say how I admire the skill you have displayed in rendering some of the sublime passages in Shakespere. If there is any improvement here and there, it is mostly due to the undeveloped state of Telugu when compared to English.

Your translations of Kalidasa are beautiful. You have the gratitude of the Andhra public by your excellent rendering.

Yours Sincerely,

(Sd.) K. RAMANUJACHARY

నవరసతరంగిణి

పీఠిక .

జగత్ప్రసిద్ధులయిన పేక్కియర్కాళిదాసుల కవిత్వమందలి పాఠము
తెలుగువారలకుఁ దెలుపఁ దలఁగించినాఁడను పేక్కియర్కాంగ్లేయ భా
షలో ముప్పదేడు నాటకములు న్మతీయనాఁడు చిన్న కావ్యములు ప్రచి
యించెఁ- గాళిదాసుఁడు నాల్గునాటకముల న్మతీయనేడు కావ్యముల నొ
నఁచెను. కేవల మాంగ్లేభాషాపాండిత్యము మాత్రమేకలిగి సంస్కృత
మెఱుంగనివారు పేక్కియర్కు కాళిదాసునికంటె నెక్కువ కవియనియు-
సంస్కృతజ్ఞానముండి యాంగ్లేయభాషా పరిచయములేనివారు కాళిదాసు
నిచ్చించిన కవిలోకమునఁ దేడనియునువాదించుచుందురు. గీర్వాణాంగ్లేయ
భాషలు రెండుఁ గూడఁ దెలిసినవారి కానందియముండ నేరదు. ఇంతకునొక
భాషలో నేయిట్లు కవిత్వము చెప్పినపుడు వారలతారతమ్యముఁ దెలుప సు
లభముకాని- పేక్కియర్కు పులయందుఁ గవిత్వనానాచిత వారలవానిఁ దె
ల్పుచున్నది. ~~ఇట్లు పేక్కియర్కు పులయందుఁ గవిత్వనానాచిత వారలవానిఁ దెల్పుచున్నది.~~
జనమణియు నేవకునకు న్మెలుగురపములు పాఠభేదముల గౌరవలాఘవ
ములందు ననుటకునందేహములేతంతకు. రాజవెచ్చినది రంభయనునా
మితయేతా కాణము- భాషలకెల్ల సంస్కృతము తల్లియని నాఁడవంటిది-
రాజ్యలెనులోకులెల్లరున్ భయపడఁజొచ్చిరి మణియునతఁడు చిటునవ్విన
నైన జనులందఱుల్లానమందిరి నేవకునియల్కగాని వగఁజూగానియందెగా
లత్త్యమునేయఁబడవు- న్వతస్సిద్ధము నదేవభాషన్ జనువునొక్కడు రసాచరు
మగునట్లు దేశభాషన్ జనువఁగా నేరదు- పాఠాలోకము చుట్టిమేఁదెలు
గునెన్న- నేయి- మీఁగిడ- చల్ల- వెలదగువికారములందు పుడు నింత

వింత చవులగు- చందోకదాఃకొకటి పోల్చియెద్దియు నెక్కు పనికాని తక్కు
 పనికానియనురాదు- సంస్కృతముపాఠశాలలో నేతభాషలగు బెరుగుమొ
 దలగు విష్ణుతులకందెడును- మఱియు నూహమొదట నొవవివిదప భాషా
 గూఢమున బయలుపడియెనుగాన- భాషలతో బనియేమి- యూహలనొం
 డొంటికిఁబోల్చి హెచ్చుతగ్గు లేకచేవచ్చునన్నచో నదియుఁగూడ వీ
 లుపడదేమన నేయాహలకలవడినవారల కాయాహలెక్కువుగ నివాస
 స్థానములు- భోజనపదార్థములు మొనఁగువానివలె రుచించుటయను
 భవసిద్ధముకదా- యింద్రనీలములనంటి కరులిచేటివారలకు- మఱి- బం
 గరుచివురుజోలినయెట్టిని కొప్పుహూంబుకుండ్రుని గూనరణము మనలో
 వెచ్చనియాదరము పాశ్చాత్యులలోను నుచింపలేదా- యిట్లు తక్కి కాం
 చినకొలఁది పేక్కియర్కాళిదాసుల కవిత్వములలోని వానికేకచేకచే
 లనపడ నేభాషలందైనఁగవులనా- బరచినవారలలో బరులయూహల
 దొంగిలి మచ్చునకుమచ్చువచ్చి యుదరపోషణార్థముకాని పేరెక్కుట
 కుఁగాని గొంధములనువాడు- ~~యొక్కపసిద్ధియు న్దొంగ~~
 పులేకలలు- ~~యొక్కపసిద్ధియు న్దొంగ~~
 కవులకెక్కుడు కీర్తి గూడఁగవితారసజ్ఞులు నక్కపుకంటే గడునరుదు
 గావఁ గప్పట్టెడు- పేక్కియర్కాళిదాసులకన్న నెక్కుడు కవితాప్రసిద్ధి
 గలకవినిగోములు సామాన్యులుగనుపేక్షింపఁబడియుండవచ్చు న్దొంగనక
 యూహలుచాఁయింబడకయు- గొంధటివాఁకలుబయల్పడకయు- గొం
 ధటికావ్యంబులు న్నిమగ్నింపఁబడియు- గొన్ని హేతువులచే గాఁగిం బడక
 యు- బ్రహ్మలింగనజాలకున్నవి- పలుగురాడినమాటిపాటికెక్కు- గను
 క్కనా-యమిప్పు వి శ్రేష్ఠులుగ నెన్ని వాఁనొండురులతో బోల్చుకవు
 వాయభిప్రాయమన నేపాటిది- వారలకవిత్వమందలి సొగసులేచకట
 దోషకొనికప్పుడు పేడవాడొక తావుననపరత్నములహరితముగ నొ

దొందుమీటి కబ్బడ నెద్దాననై నం దృష్టి పడ కెడ్డియుగా దోచుక తుదకెన్ది
 యొకొన్ని నూర్చిను తెచ్చుకొనినట్లు - వజీయు - నాకలి. గొన్నవాడు
 కదాకన్న నొకటికొగ్గిజపులకొప్పి. పలు పెటంగుల దుటాగలిండు
 వంటకములు దొరకు నెడ నెడ్డియు దుపునెండ. దొనలేక వచ్చినట్లయ్యె నా
 పని. యూరుచ వురకబ్బనులందలి సౌందర్యముకొనియాడ వే నోళ్ళ చాలవు
 పున్న ముచందురుం జూచినకొలందిదని విజ్ఞానాతీరున వారలంజదివిన కొ
 లంది సంతోషి తీటమ - వజీయు - ఇగోళముల గాంచి యానందించి వానిం
 గూలంకపంబు గడెలియఁ జాలనట్లు వారియూహ లత్యామోదకరముల
 యున్న కొన్ని చోట్ల మరవగాహములు. సమాద్రమునలె వారలకవితాశకి
 యసారము. దిగంత శేఖరకరి వార్యు శము కొన్ని తావులనందీయండ
 నుండును. వారివాక్కు మత్కృతి యుండేట్లెన్నియు - సరియె. యావఃపాక
 వీళ్ళరులు లోకవ్రసిద్ధులు. నేవేతే తల్పు నేల. సజమగుకవు లొకరికొకరిడు
 గీయకుండు. వారిలో నొండొరుల భోల్చునీలుకాదెవనివట్టుకు వారడేళ్ళా
 నెండ. తనము చెడసీక - యవకశస్త్రి గడెట్లుట - సరవర్భశుద్ధిగల పదప
 యోగము - స్వతంత్రముగఁ గెళునుగల్పించి యపూర్వముగనూహించుట
 లుట - యతుకుంచితే పక్ష్యములుట - పండిత సామరసంజకముగ వ్యవ
 వధులొచ్చి శ్లోంబులం బొందుచుంటయుండు విశ్వమునముఖ్యాంశము
 లు - సర్వనాథారణానుభవము న్యక చిత్రంబుగఁ దెల్పి జరులహృదయం
 బులకెల్ల తనముచ్చితంజేసి గీతనువోడించుటయే కవికళమగు ప్రమా
 జము - వజీయు - నొకభాషిలుండుకొక భాషి కనగూర్చుట - వా
 ట్టిభాషాదెల్లునట్లు మూర్ఖుడే మూర్ఖుడయ్యెగానియు భాషాభిధానం
 లీ కిరణము సాధ్యము - పుట్టిభాషాభిధానంబున పుట్టిభాషాభిధానంబున

విఘ్నోపశాంతిః కౌన్తీయః బోధపాలనతః సంతగా నొడలువట్టడు- బాధితా
 ప పొంకముకూలంకపముగఁ దెలియఁబడదు- మాతీయ- నొకమాతృ
 భావయొక జన్మనేత మొకజాతి యొకవయసాకస్థితి కలవార- న్యోగ్యమున
 పాదముగా దెలిసికొందురు- ఒకకొంతయొరిగిన- సికమీఁద ముడిపెట్టి- పె
 త్తులు దొరయుతా- మేతులు జట్టియనునీసపద్యపాదవందలి యభిప్రాయ
 మునచ్చురట్టింకొక నీసపద్యపాదముఁజెప్పటగాని లేకఁచందస్సరూచి
 చెప్పేటగాని లేకసర్వాయపదంబుల న్వానికథముచెప్పటగాని యంత
 గారసముఘట్టింప నేరసపుడు భాషాంతరీ కరణమునఁగద్రసమెల్లు త్పాది
 యను- మేనమామపోల్కిగాఁ గొంతవఱకు భాషాంతరీకరణమున నూహ
 దెల్పు- బీడులాడవచ్చును- వినిపేరితుఁడునై పేక్కియర్కాళిదాసుల క
 విశ్వమందు నాయెన్ని సకొన్ని సాగసులుసాహసంబునఁ దెలుఁగునందెలి
 పినాడ- నీమాంధ్రంబున నొకవేళసంతగారుచి పొడమచివో నాంధ్రీక
 రణమున నాశక్తి లేమిగాని యక్కవీశ్వరుల కొఱతయేమాత్రము న్నాత
 నినేదెల్పుచవసరములేదు- పేక్కియర్కాళిదాసుల తారతమ్యముకొంత
 వఱకీ పుర-కంబుననాంధ్రులకుఁ దెలియఁగలదని నావమ్మకము- మొగి
 యొగి మొదలగుపదంబులు వ్యధముగా నధుకపలయుఁగాన యతిప్ర
 స్థాపకాంబుగాఁ బద్యముల్లిన బాగుగమందుననియు- పర్వజనసాధార
 ణముగాఁ దెలియుఁగాన గ్రామ్యమేకావ్యంబులఁ జెప్పటయచితమనియు
 గణయతిప్రసముల న్వాక్యకరణమునాస్త్రి వచనకావ్యములు మాత్ర
 మేచెప్పినమఱింత సులభశోభకములగుననియు నిప్పటివారలలోఁ బోధ
 వితంతవివాహము రజస్వలోద్వాహము స్త్రీలకునధమ జాతులకు మఱ
 త్రా బ్రాహ్మణాధ్యయనము- దుష్టస్త్రీ సాస్వితంత్ర్య
 ము- సకలజాతులక న్యోగ్యత్యనంబంధ బాంధవ్యంబు
 లు- దివ్యతేరితీర్థకూతాశ్రమగ్రహారాధన గోబ్రాహ్మణవేదమా
 తాన్యనిరసగుమున్ బ్రజోపకారముచేయునను కొందఱు నవనాగతకుల
 తాదాబల్కుచుఁ గొంతవింతమాన్యువకుఁ గారణమగుచున్నార- సంస్కృ

తమునందు హివేచానులుదెరుగున నొగిమొగ్యానులుంబాద పూరణ
మాత్ర ఫలకములయ్యుఁ జీట్లపేకలోని జోకరుబాష్టవలె సేభీష్టాథకసిద్ధిదా
యకములయిపద్యమునుమేకు విగింపువలె దృఢపఱచును- గ్రామ్యమమిత
ముగా బలుదేశంబులంబెక్కు తెలుగులుగ నేచఁబట్టిభేదముగనుండుఁ
గావున నర్వసాధారణముగాఁ దెలియఁబడదు- సుశబ్దప్రయోగముపుణ్యజ
నకమని ప్రయోగాహాశబ్దంబులు పామితములుగా గ్రంథమునకు ని
యమింపఁబడియె- గణయతిప్రాసములు నుపమాంద్యలంకారములుం జ
మత్కృతింబుట్టించుచు దృఢధారణమునకు సాహాయ్యముగా నేపకచక
బడియె- (బ్రాసమోవిశ్రమవణక నియమమోలేని తెలుగుసామితయే
కానరాదు కావునఁదెలుగు బాసకుమాదవమువలె నాంశ్రీపద్యముల
కు యతిప్రాసములు- వణకధమకమ్ములు వావివరుసల తీరుననలంఘ్యము
లుగాఁగన్నట్టెడు- న్దార్యముతోనే ప్రయోజనముగాని కట్టుపాటుల వ
సరములేదన్నచో జాతి నీతులు- వావివరుసలు- తలమొలలకుడుపులు-
భక్షాభక్ష్య వివేకము - పిన్న పెద్ద తారతమ్యము -
వాణభీతి యాక్తము- మొదలగువానితోఁ బనిలేదనవచ్చునా- మన
యూహలకందని పుణ్యవిశేషమెద్దియో లోకోపకారాథక మన్నికట్టుపా
ట్లయందుఁ బూర్వంబుచేనుద్దేశింపఁబడియెను- బాల్యయావనవాధకకదశ
లందు నరుండవస్తాభేదమున నెల్ల గతులమారుచుండియుఁ దామాటనట్ల
చారములున్నానులు కాలానుసారముగాఁ బ్రవాహోదకములకీతి మారు
చుండియు మాటకుంటచిత్రము- భారతమునాటితెలుంగిప్పటి గ్రంథము
లందు మారుచుండినను మారకాకట్టుపాట్లనే యనుసరించియుండలేదా-
నవనాగరికులన్నిట నేయదలంప ముప్పులెల్లఁ గావ్యదోష రూపముగా
మఱియు గ్రామ్యభాషాకారముగా నిదివఱకున్నవే- శారిమూర్ఖులొక్క
వ్యధకము- గానమునకు శ్రుతిలయలక్కఱలేదనియు భాషకుస్యాకరణ
మొదలకనియుఁ బద్యములగణయతి ప్రాసనియమ మవసరములేదనియు

తేనెతులనమ్మియునాల్కఁ బంజీంజించుట మొదలగు తనదుమ్మ-తృప్తిము
 బహిరంగముగా నొప్పుకొనిపడుచే బొడువఁబడజూచుట- తేదండ్రు
 న్నదముక్తులు మొదలగు నన్ని హితబంధువుల న్రాజ్యాభిలాషచేనన్నియె
 క్కుట్రలకబన్ని బండెలిడిచంపుచు బసిబాలుర హతమొనచుచుభక్ష
 లంజరించి యాదీన వృద్ధవితంతువుల బెడ్డాడివిడిచిపెట్టుచు ఘోరకృ
 త్యములాచరించుచు దునకొకదుష్టరాజు యుద్ధమునఁగూలుట- మొదల
 గుననమండన కథావిధానములు రంగస్థలమున నభినయించుట కొంతసే
 బోధకమయ్యు నభాసమలకు హృదయక్షోభకరంబని యెంచియే భరత
 ముని ప 9 ముఖ నాట్యవేదవిమలు శృంగారవీర రసప్రధానములు
 నాటకములుండవలయుననియు నుక్తమ నాయికానాయకవృత్త బోధక
 ములైయుంకవలయుననియు నుఖపర్యవసానయుతములు కావలయుననియు
 ను శాసించిరి- భారతీయాలంకారికులేపకచిహ్న దోషములు పెక్కులు
 న్నప్పటికిని పేక్కియరుని కృతులు లోకోత్తరములనుటకే సందియమునై
 ను- పేక్కియరునివంటి కవిశిఖామణి నభూతోనభవిష్యతి యనదగినది-
 పేక్కియరుని కవితవముతో నన్యునికవిత నోబ్బిల్చుటసాధ్యునితోఁగరదీపి
 క సరేజేయుటవంటిదను విచక్షుణుల ననడ్డసేయరాదు- తనకావ్యదపఁ
 ణమున జగమునెల్లఁజూపిన మహానుభావుఁడు భారతీయులలో వ్యాసుఁ
 డు నాంగ్లేయులలో పేక్కియరుని నాయభిప్రాయమ- భారతముచదివిన
 పుడు పేక్కియరుని కృతులన్నియుం బఠించినపుడును నామనసునకులో
 కమంతయు నొకపోల్కి స్ఫురించెను- పేక్కియరుని నాటకంబులు
 37- All is well that ends well బాగుగా ముగియునదంతయు న్నా
 గు 1 Antoney & Cleopatra అంటనీమణియుక్తి యోపేట 2 As
 you like it నీయిష్టానుసారము 4 The comedy of errors విభ్రాం
 తవిహాసనము 5 Coriolanous కారియోలేనను 6 Cymbaline సింబ
 లైన్ 7 Hamlet, prince of Denmark డెన్మార్కుకుమారువరాజగుహే

మేల్లు 8 julius caesar జూలియస్ సీజారుడు 9 నాల్గవ హెన్రీ మహారాజ
 చరిత్రము మొదటిభాగము 10 రెండవభాగము 11 అరుదవ హెన్రీ మహా
 రాజజీవనచరిత్రము 12 ఆరువ హెన్రీ మహారాజ జీవనచరిత్రము మొదటి
 భాగము 13 రెండవభాగము మూడవభాగము 14 ఎన్రీ డవ హెన్రీ మహా
 రాజప్రసిద్ధ జీవనచరిత్రము 15 జాను మహారాజజీవితమణములు 16 లియ
 ర్మహారాజదుఃఖాంతనాటకము 17 రెండవ చార్ల మహారాజద ఖాంతనాట
 కము 18 మూడవచార్ల మహారాజదుఃఖాంత నాటకము 19 వృధాప్ర
 ణయోద్యమము 20 మేక్ బత్తు 21 ప్రతికేబ్రతి 22 వెన్ని సువర్ణకుడు
 23 విండ్ సర్వేడుకకత్తెలు 24 సడువేసవిరేకం 25 mach Ado about
 nothing ఉత్తగడబడ 26 ఒత్తెల్లోయను వెన్ని న్దేశపు నల్లనివాడు
 27 బిల్లెర్మహారాజగు ప్లెక్లిస్సు 28 రోమియోజూలియట్లు 29 గయ్యా
 లిన్సున్దరాలిగఁజేయుట 30 గాలివాన : 1 టైమనుచి జీవనచరిత్రము 31
 ఎడ్మోన్డోకసునిదుఃఖాంతనాటకము 32 టోలియన్ క్రీసీడాలు 34 పన్నెం
 డవరేయ- లేక-నీరోరిగది 35 వెరోనాదేశపు గుమ్మనమ్యలిద్దరు 36 నీ
 తుకత్త Winters tale 37 కావ్యంబులారు 1 వీరస్సెయోనియస్సులు 2
 ల్యూక్రసీచెటె చాటుపద్యములు 4 నాయకవిజ్ఞాపనము 5 దీనతీథవా
 సీ 6 భాగ్యమునొకపక్షి- కావ్యంబులయెడ నెవరికట్లుబాట్లువాణివి ప్రాప్తి
 నకావ్యపద్ధతి పాశ్చాత్యులకు లేకుండుటయొక కొఱంతయనరాదు- కవి
 తావ్రతిభరికించుట ముఖ్యముగాని వారినయమములు పీడికిలేనిని యే
 వగింపరాదు- సహాయసంపదతో గాగ్యమునెవేచికన వాకన్న సహా
 యుడై న్గినవాడున వనీయుడుకదా- శాస్త్రముచదివి సుశీక్షతుడై సా
 గసుగనిలుకట్టిన మానవశిల్పిచాతుర్యముకన్న సహజపండిత్యంబున ర
 మ్యముగఁ దనగుండలుకొనిన బంగరుపిచ్చుక నేవుఁ జ్ఞాప్యము- సకల
 భాషాజననియగు దేవభాషలో గాగ్యముచెప్పి లోకులమెప్పించిన వానిక
 న్న దేశభాషలోగల్గుమొసఁచి జగమున్నంతోప పెట్టువాడు వే
 యిలెల్లెక్కుడనడగు- నెందుకొకతిరుగుడు- కాళిదాసకృతులొకనాడు

మఱియు- నీగ్రంథముననాయుపయోగించిన భాషయురబద్యలక్షణము
 నూర్బర్య విమతాను సారము- కాళిదాససంస్కృత మచ్చ తెనుగునందెల్పి
 నాడ- గీర్వాణభాష నైనుగునకుమాచునపుడు- గమికమీకృతనై
 కసీవృతుడనై యనియాసీకరించినలాభ మేమి- యాంగ్లేయభాషకాం
 ధ్రమొనచునెడ నాంగ్లేయ భాషాపదముల వాడుటెట్లుతగదో దేవ
 భాషనెలిగించునపుడు తత్సమమట్లుపయోగింపరాదు- మిశ్రకావ్యముల
 నూడ- గొండ్లకయధమునెలుప నచ్చ తెలుగునకు శక్తిచాలనప్పుడు
 మాత్రమేవాడుకలోనున్న తత్సమముపయోగింపనచ్చును నీ॥ వడిగో
 రు వెచ్చగుబ్బు- గ్రమ్ముకొంగిలి-గట్టిగ మొవలంట- బట్టుమోవి యని
 చెప్పక- సహనానఖంపచన నదత్త పరిరంభమామూల పరిపీడితాధరో
 వ్య మనిసింగారమునకుడగనికతిన సంస్కృతదీఘు సమానములందెలు
 గు పదైముగ్ధముంపరా దిపుడటనున్నకు బల్కుబడిలేద- తెనుగు
 ననటనున్నలు- శకటరేఫములుగల పదముల దెలిసికొనుటమస్సాధ్య
 ము కానికొన్నికొన్ని ప్రయోజనములంబట్టి పూర్వమతాను సారంబుగ
 నీగ్రంథమున నటనున్నలు- శకటరేఫములు దంత్యచజలకు బీకకమొ
 దటి పదిపుటయందున్నట్లుగుతులుందెలుపబడియెను- మిగిలినబుద్ధిమం
 తుడు నోటిబిండదీసిచెర్వులోని చేపలుచెల్లెక్కిపోయెనన్నట్లేపుడొక పం
 డితమ్మగ్గుడు కొండకుగొడ్డ- యెందుకెన్నకు- నంపుటకమ్మట- మం
 చికిమచ్చ- యంకకిజ్జ-యనియుం దెలుగునాత్రం జంపుచున్నాడాహా
 యేమిపిదపకాలము- తెనుగున లేనిజిజ్ఞాస తద్దినముకొనునట్లు తగిలించు
 కొని గోరంజీటునది గొడ్డటంజీల్చునట్లు సులభముగానున్నతోనైనయగ
 లిగిన దానికీజిజ్ఞాసలంబోదించు వృధాప్రయాసములేఖకులకు గా
 నింపదగదు- మేక్స్పియర్కాళిదాసుల లోనిసాగసులు శృంగారాదినవర
 సంబుల నీగ్రంథమున బోల్పబడియె- కావ్యంబులం గీతగోవిందమువం
 టి గీతప్రబంధము మము- మాఘమువంటి కేవలపద్యకావ్యము మధ్య
 మము శాకుంతలమువంటి గద్యపద్యమిశ్ర గూఢమధమము- మొదటి
 ద్ది సంగీతసాహిత్య విద్యావేత్త లకానందదాయకము- రెండవది కేవలభా
 వానందకైక వేద్యము- మూడవది పండితపామరభయ నేత్రశోభి

మాత్రం రంజకము. మొదటిదానిని సృజించుటకు వాగ్దేయకారుఁడే శగు
 ను. రెండవదానికిఁ గేలులభాషాపండితుఁడుచాలును మూడవది పలువుర
 వాలకములతోఁగాని యక్కఱకదు నాటకాంతంకవిత్వమును దానికి నా
 టకరచనమే యుష్మకవిత్వమని యభిప్రాయమా లేక కవికిఁగావ్యరచ
 నా శక్తి తీర్చినపుడు నాటకరచన మొరచుకొనియా నాటకవిరచనములు
 చెట్టుచ చెచ్చి డుకా లము నకుఁ గుక్క నూఁ తిసిందెల
 నఁ దగు నేమో ప్రి సూతాస్త ముయా వనమన వయ
 సుచెడుటకు గుతుకకాన్పుకాదా సహజమగు చంద్రబింబమం జూచి
 యూరందించక చిత్రపటముననదాని ప్రతిజూచి యలరువెట్టివలెఁగొవ్వు
 నుపేక్షి చి కొయ్యబొమ్మవ్రలచువెంగలిమాడ్కి వఱియుఁ బ్రోక్షమ
 గుసాల్మీమాని మనసులోఁబాట్టావు వెడఁగుతెన్నునఁ దాఁబోకించు య
 ధాధవస్తువు వాస్తవంబున కానందింక వాలకంబులకుల్లాసపడువా
 డెంత వెట్టివాఁడో యిప్పటిలోకు సంగతి తెలిసికొనుటకు మోచేతికంక
 ణమునకన్దముట్లు నాటకము చూపనక్కరలేదు పూర్వలస్థితి తెలిసికొనుట
 కు నాటకములకన్న గవికృతేతరగద్యపద్య కావ్యములేలేస్స యెకరివేస
 మొకకూని చో సపహానాస్పదమగుఁగాని స్వాభావికముగనుండునా కా
 వుచనాటకప్రియోగమునఁ బ్రయోజనములేదు పూర్ణగర్భవత్ప్రియైత
 నమాటవఱచి తన్నునిరసించుభలేయెదుట శకుంతలపడినపాట్లోక ప
 దాజేండ్లకుట్టవాఁడాపె వేషముపూని తెలుపఁదొరకొనుటయు నందుకుజ
 నులలరుటయు వెట్టికుదరినదిరోకలితేరా తలఁజుట్టుకొనియెద నన్నట్లుండ
 దా యట్టివాలకంబులవలన వెట్టులకుఁదప్ప జ్ఞానులకు హృదయంబులర
 సముప్పతిలునా తనతల్లినస్త్రగి తనతండ్రికివిసమిడి చంపించినతనపినతం
 డి యెదుటనున్న పు హేమెట్టయొక్క ముఖవైఖరియెట్లుఁడునో మన
 యూహ కేయందఁ పు వేషముచేఁదెలుపఁబడుటెట్లు కథాసంభాషణముతో
 లుపుటయందు గాటకముద్రావిడ ప్రాణాయామమువంటిది యొకవత్సర
 ముక్కిందటఁదాఁగలసింతిలోకై కనుందరియగు శకుంతలనన్మరచి యాపె
 యెన్నిగుతుకలు చెప్పినను ముక్త సభాస్థలి నాపొదూలినాడి ప్రాముఖ్యమున
 దుష్ప్రస్తుతండాపె యేగినవెంటనేయూపెకుఁదా నోకంగిసయరగియొక

జాలరియొద్ద దొంగినంతమాత్రముచే నా పెద్దాగూడినట్లు. ఇంకొకతెచ్చి
 కొనుటయు వట్టియై కేండ్ల కాపెకొడుకుఁజూచి తనకొడుకనివిశ్వసించి వి
 రహవ్రతధానియగు మా పెళ్ళికుంతలగాఁబోల్చి కలిసియున్నట్లు పురా
 ణకథకు విరుద్ధముగ లేనిపోనియనంభవములగు దిక్కుచూటయొకనాటక
 మఁటనాటకాంతంకవివ్వివంబయేమీచోద్యమేమీ నాటకపుపిచ్చివాల్మీకి
 కవ్యాసాదే కవులకీనాటకవిరచనోన్మాద మేలపుట్టలేనో కవిసార్వభౌ
 ములగు భారవిమాఘులు కన్నయభట్టు తిక్కనపోతన పెద్ద నాదులున్నె
 న్నరుమిట్టకప్రముఖులు నాటకవిరచనమనంభా
 వ్యమనిఁజూలకనిపయియు మానివేసియుందురు విప్పించుట
 వలె గద్యముకన్నఁ బద్యమురచించుటకష్టము. పద్యముకన్న పాటయొ
 నచూటకష్టము. నాటకవిరచన మధమమైననేమి. యుక్తమమైననేమి
 జూచిలోపాలోపములతోఁబనియేమి. కడచినదానికివగపేల. లోకైకకవు
 లునాఁ బరఁగిన పేక్కియక్కాళిదాసుల కృతులలో విచారించినచో
 పేక్కియకుని హేమెట్టును గాళిదాసుని శాకుంతలమును నిరుపమాన ప్ర
 ఖ్యాతిఁగాంచినందున వానిఁగూచికొంతచచికొంపవలసియున్నది. హే
 మెట్టు డెన్నాఁకుఁదేశమంతటిలోను వానివంటి దుమాఁగుఁడులేడుహే
 రేష్యాయీ సంగతిచెప్పుటకు సమాధినుండియో ప్రభువాదయ్యమేలేచి
 రానక్కఱలేదనియునుటఁబట్టి యదివఱకేరాజు బలాత్కారముగా నతని
 తమ్మునిచేఁ జంపఁబడినట్లందఱికిఁ దెలిసియుంటున్నట్టము. మఱియు. హే
 మెట్టు కావలసివెట్టివానివలె గన్నట్టెదనని తనచెలికాంత్రతోఁ జెప్పి
 యున్నాఁడు తనతండ్రితో నోఫీలాతననడుము హేమెట్టుహేమెట్టుకొని యెం
 తయోప్రేమఁజూపించి యెట్టకేలకుఁదనయందలి మోహమువిదల్చుకొ
 న్నుట్లు కాన్పించెననిచెప్పుటవలన హేమెట్టునకుఁ దనతల్లియుఁబని తం
 డ్రియునొనరికన దోషకన్యముంబట్టి సంసారభోగములందు గాఢవిరక్తి
 కలిగె నుత్తముఁడగు తనతండ్రి జంపి తనతల్లింబెండ్లాడి రాజ్యమాక
 మించుకొన్న తనపినతండ్రిఁబొలయించి పగఁడిచుకొనుటయే తనబ్ర
 ముకునకు సాధకమనిసంశ్చయించి వెట్టివానివలెనటించుచు నదునుపే
 కొనియడచు హేమెట్టునకుఁడపవనతండ్రియొనచికనదుమాఁగఁతఁదా

కి మఱినా పెక్కింత పెక్కిరికిని హేమెట్టు వెఱ్ఱి వేమగురుకుఁ దమదుర్మయ
 మే కాగణమని నిశ్చయముగాఁ దెలియును హేమెట్టు తెన్నుల మనువలె
 మానుషసంఘముపై ననన్యాయముల లోకమును న్నడింపఁగోరిన బుద్ధుఁడు
 భార్యను రాజ్యభోగము దృఢస్థాయముగాఁ బరిత్యజించినట్లు హేమె
 ట్టుతాటిట్లువలచిన యోధీలానువఱియుఁ దనజీవితేశ్చక్రగూడఁ బాపాత్ము
 డగు తనపితండ్రింజంపి తనతండ్రిఁబుణము తీచుకొని కెంచినాడనాడెను
 హేమెట్టుధర్మాత్ముడు మఱియు విచక్షుఁగుఁడు హేమెట్టు యొక్క పినతం
 డి ప్రితిక్షుఁము తనతప్పునకై పశ్చాత్తాపపాండుచుండియై న స్వభావ
 మాన దుష్టాటచేనాత్మరక్షకై హేమెట్టుంబలయింప నిశ్చయించెను ను
 గుణసౌందర్య బలములంబరిపూర్ణుఁడగు తనతండ్రిని దిచి దుగుకణ
 భూయిష్ఠుఁడునుగురూపియునుగు తనపితండ్రి న్ననగి మరిగి తనతండ్రిం
 జంచుట హేమెట్టునకు బ్రతుకుచుండు రోతంబుట్టించెను దనతల్లితోఁబో
 లినస్సనకుఁగూడఁగూడని సాబంధముంట శంకించియేకాఁగోలు హేమె
 ట్టు తనతల్లిగదిచెంతనధికరాత్రమున నొట్టిగడఁగిన పోలినస్సనెఱు
 గనట్లు పొడిచిచంపెను హేమెట్టు లోకులందఱిచే మిక్కిలి నేమి పఁబడె
 గాన నతనికి బాహుటముగా హానిచేయుటకాతని పితండ్రి వెలుచెను బ
 శ్చాత్తాపదశయందు దైవప్రార్థనముచేయుచున్న పరమదుర్మార్గుఁ
 డు చంపఁబడిననతికొందుట కిష్టపడకుంటచేధమకజ్జఁజేసె హేమెట్టుదే
 వమునకు మొక్కుచున్న పినతండ్రిరాత్రి నొట్టిగదనకు దొరకినప్పటి
 కిఁ జంపకుండెను మఱియు నోధీలాతావలచి వలపించుకొనిన హేమెట్టుం
 బాలయించుటకు హేమెట్టుపినతండ్రి యిగ్లాండునకుఁ బంపుటవినినిరా
 శచెందిసిచ్చెనై పోయెనట్టి కెఱ్ఱికిఁగారణమాపె తండ్రి యాకస్మికముగా
 హేమెట్టుచేఁజంపఁబడుటయని హేమెట్టుపినతండ్రి భ్రమపడెను బుద్ధుఁ
 డు పట్టాపువీనిచ్చెచ్చె మనుజుశవమాంసాచినపుడు తనసారసాబ్రిన్నిం
 చినట్లు హేమెట్టుసమానె చెంగట హేరేష్యానుబ్రన్నించి యాయస్థిరమా
 నువ జీవితముపై మిక్కిలిరోతఁపడెను మఱియు దుష్టశిక్షఁగావించి లోక
 మున పదుపకారమునేయుట యేజన్మమునకు సాధకకతయని నిశ్చయిం
 నోధీలాకువలపుజాబు వ్రాసినతరువాత చూడిగఁదెలిసెను హేమెట్టుతల్లి

లా క న్న ను మ తి యు ర ద న పా ని ణ ము క న్న ను దుష్ట
 శిక్ష ర జేసి పితృ ణ ముం దీ చు కా కొ ను టయే ముఖ్య
 మనియెంచెను - వెచ్చెనట్లు తనయ్యదేశము నెఱచేచుకట్కున
 టింపకున్నయెక హేమెట్టు ధీరోదాత్తఁడనవచ్చును హేమెట్టు తల్లికిహేమె
 ట్టునకువెచ్చెనట్లు సందియమున్నకేమోకాని హేమెట్టు పినతల్లికిమా
 త్రిమది సమ్మతములేదు- హేమెట్టు తనఁజంపి పగఁదీచుకొనుటకై వే
 సినవేసమనియో మాధిగఁగి శ్వశి చెను సంగతులవల్ల హేమెట్టు పృథ్వీ
 ముగాఁగ దనతల్లిండిందనపినతల్లిండి చంపుటచూడలేను లోకులు గనగున
 లాడుకొనియుండవచ్చునా కారణముంబట్టియుఁ దనయ్యకునవయస్కు
 లు నయనునూనమున్నలపచకగాఁ దీవ్రసంకల్పవశమునఁ దనకుఁదో
 నేఁగిన తనతల్లిండి దయ్యము తనపినతల్లిండి దౌడకన్యకు న్దోపినటుభ్ర
 మపడుటచేతను మాటియుఁ దనతల్లి దనతల్లిండి గతించిన కెండునెలలో
 దన దనతల్లిండింబెండ్లాడిన కారణముంబట్టియుఁ దనతల్లిండిచావు వృష్టాంత
 నుగాఁ దెల్పునొక నాటకముఁడవటకు విసజాలక లేకపోయిన తనపిన
 తల్లిండి వెళ్ళిపోయియు హేమెట్టు పినతల్లిండిండునమాసి పితృ ణ ముం
 దీచి కా లోకులకు దనధర్మాచరణముఁదెలియఁ గలచనిశ్చయించెను హే
 మెట్టిండు మింగిరువదియైదేండ్లు నయస్సు కలియుండవచ్చును మాణా
 మతముంబట్టి తనతల్లి తనపినతల్లిండి నాన్మగ్రువాడు భోకనోషముకాదు
 తనతల్లిగాని మాటియుటవంటి సర్వ హితబాంధవ్యము కల పెద్దలెవ్వరైనఁ
 గాని తనపినతల్లిండి తనతల్లిండింబు రాజ్యమాక్రమిండుకొన్నట్లు తన
 తోఁజెప్పియుండలే దింతియెకాక తనపినతల్లిండి తన తల్లింబరిణయాపైన
 వెంటనే రాజ్యమునకు నాపమృతరాజవీవనియెంతయోచేషతో బహి
 రంగముగా రాజసభలో నిష్కపటముగ నక్కానించెను గాఁబట్టి హే
 మెట్టు లేకపోనీయనుమానమునడి పెద్దలచరయక పడుచుతనపుట వివేక
 మతోఁ దీవ్రోన్నాదమెత్తినట్లు నడించుచుఁదావలచి వలసించుకొన్నక
 రియనాపె తండ్రినృత్యయుఁ దనతల్లిండినపినతల్లిండి మొవలగు నాత్మ
 భింతులభిలయించి కోరితనమితకిఁ దాహేత వయ్య నట్లవివేకముగా
 హేమెట్టు కలఁచుఁ దనప్రాణసదముగఁ బ్రేమించియు నాయో

దనవంశమనుస్సాల్చితాః జెడినకుట్టసిదుస్సాహసమొక నాటకముగాఁబ
 న్నుట లోకులకునునీతిబోధక మెంతమాత్రముఁగాదు వజ్జియునేఁబడి
 యేండ్లకు మించిననయసుగల్గి తనయన్నకుదోహమఁగావించి వదినెం
 బెండ్లాడి రాజ్యమాకరిమించుకొన్న తనచౌజక్స్యముం బ్రీతిక్షణము
 జూపి కిందెచ్చుకొనుచు బళ్ళాపుండగుచు భగవంతునిదన నేరమన్నె
 నుమని ప్రానికంచుచుంటచే హేమెట్లువినతఁడిరి హేమెట్లున కోటిలాను
 బెండ్లిగావించి వానికింబట్టముంగట్టి తానోరసిలియండక మీ ముమిక్కిలి
 హేమెట్లుంబొలయింపఁ జూచుటప్రాప్తస్వభావము కానేరదొకవేళఁ బూ
 ర్వగాధనననంచి చేసిననుపేక్కియరుని కంటవహతపి యంతయనంద
 భకముగా సొకపడుచునానిదుస్సాహసముచే గులనాథమగునట్లుదుఃఖ
 పర్యవసాన నాటక మొనచుకట సునీతిబోధన ఫలకమగుకావ్యమునకేత
 లవంపుతెచ్చె నొకసోడెకాఁడొక యెలజవ్వనిన్వలచి యుండియుంబిట్టకొం
 చెము కూతఘనమనునట్లు మనీశ్వరాహకమగు జ్ఞానజై గాగ్యములగ
 పచుకట నూశ్చయశావనస్వభావము కానేరదమన తార్యమునెరవేచుక
 దైవమొకటికలను దానివశమునసర్వము జరుగుచున్నదని న్నే హితునకుఁ
 జెప్పిన హేమెట్లు తనచిండిమరణమునకు వజ్జియుదనఁ బ్రల్లిదనపీనతం
 డిరి పెండ్లాడిరాజ్యమాకరిమించు కొనుటకాదైవమే కారణమనిసమ్మి ప
 గిదీచుకొనుతలగపు మానకుఁగిచితిము సకలకార్యములకు న్నే సమేక
 తకయను భృడవిశ్వాసము గలవాఁడేవనికె న్నే సతతగాఁ దీవ్రప్రయత్న
 మొనరింపఁజాలఁడు సుఖపర్యవసాననాటకములలో సుఖమాగఁజూపఁబ
 న్ని పాత్రములకుఁ జెఱుకగుమోమల బ్రతుకుఁగిల్లించునట్లు లేకపోని
 యూహలతో దుఃఖావసాననాటకము భూమికలకెట్లలో శ్లోభనమరణ
 ములస్పృహవిప్లవభుకలమనిపెచ్చి పెట్టుబుడ్డివైవృత్త్యమేవదనమును గా
 నిచో కంగల్గలమనకుఁదొలుత సొకముదసలివాని వాఁకూతతఁగి
 డబలియిచ్చి యాపదపఁజూపఱు నేత్రములకానందమాఁ లేకలోనోపకార
 నీతిబోధకమా లోకపితాప్రతిభకొకవన్నియ మూరొకదస్యమిసుకమా
 సృజిత్యురాచుచుండు తోడ లేకపోవదనునట్లు కయవివేకపుపడుచు గా
 చకోడుకునింక వీరుసోదతపర్ణిఘోరముగఁజూపించుట- యోధిలాను

హేమేష్టమండరించుటకై వానిపినతండ్రి యాంగ్లేయదేశమునకుఁ బంపి
 వేసిచట్లు స్పష్టముగాఁ దెలియఁబడినచో నాపెరుతత్త్రహత్యకుఁ దగిన
 కారణము నాటకముననగపడుఁగదా యేలోపములేల్లున్నను లోకము
 లోఁబ్రాజ్ఞులందఱున హేమేష్టమనాటకంబులనన్నిట నుత్తమమనితలంచి
 నపుడునేఁగాదనఁజెల్లునా - హేమేష్టమ టి పాడితునకునయ్యమగపడి యు
 పన్యాసమిచ్చుటయు మఱియునామాటచొప్పున నతఁడుతనతోఁగూడఁద
 నకులము సంతయుంబోల నంచుకొనుట యిట్టికథపల్లికాయుక్తైన ననం
 భవముగఁబోఁచదా - కథకుఁగాలేతులు లేవీలోకములోఁజరుగని యనం
 దభవాములేవ్వి - తక్కినయశములతోలిసీకే - కవితాచాతుర్యమెట్లున్న
 దన మేక్కియరుని కవిత్వప్రతిభ కుమాతాకాండ ప్రభకును లోపమెవఁ
 డెంచఁగలఁడు - మేక్కియరుని నాటకములు కావనిశంకింపఁ బడినయనిత
 వ్వుఁడక్కఱ యిరుపదియైదింటిలో నీతిబోధకములు కెరియులేనియగును మ
 టి మాతెన్ను టైమనుజేవనమనుటకు సాదియములేదు - నీ యష్టానసారమ
 నుపది జగముననాటక రాజమనవచ్చును - లోకులకుత్తములవల్ల నశ్రుతి
 యు నీచులనుండియు నొక్కటిరుగనే నీతినిబోసింపనచ్చుఁగాని యుక్తము
 లనత్ప్రతికానముల నీతిఁగఱపుట పండితాభిరుచి - నీచులకుప్రతికానమ
 గపచి నీతిఁజెల్పుట పామరరంజనము - కాళిదాసునినాల్గునాటకములలో
 నతనివికావహకొన్న మాలవికాగ్నిమిత్ర ప్రహసనములుగాక తక్కిన
 రెండిటిలో ననేకపండితుల యభిప్రాయము శాకుంతలముశ్రేష్ఠమని - తాని
 విక్రమోర్వశీయమే మేలుగఁగన్బట్టెడు - భవాలుండగా నన్యపురుషులఁ
 గవియఁగోరుట భార్యలకెట్టి తప్పభవాలుకుఁగూడ భార్యలుండగా మ
 టియొకతె నూడనెంచుటయాట్టి దోషముకాదో - పురుషుఁడింకొకతె నా
 శించునట్లు స్త్రీవేటొకనిఁగాంక్షింపఁదగదా - యఁదాన్గిపఁగూడిన నానే
 కమునెంచుమని భార్యపాదములకుభరిత మొక్కునట్లు వానిఁగలసిప నా
 తప్పాచుకొమ్మని భరితపాదములకు భార్యమొక్కుట నరసముకాద
 ట - స్త్రీకికాతివ్రత్యమువలె బురుషునకేక పత్ని వ్రతముముఖ్యము కా
 నది - యొకకట్టింకొకకిముక్కతగునా - భారతీయనాటకములలో ద
 యీకావ్యము నభినయకుఁ దుష్టితిబోధకము - విక్రమోర్వశీయశా

కుంతల మూలపికాగ్ని మిక్రిములలో నాయకులు వేశ్యనొకఁడు వేశ్య
 కూతునొకఁడు వేశ్యావేషముననున్నదాని నొకఁడు క్రమముగావలచి
 యగ్ని హోత్రసాక్షిగాఁ బరిణయమాడ్చుకొన్న భార్యలన్వంచించిరి. ఇ
 కుంతలమన సఖులతోఁబూలుగోయుచున్న శకుంతల తేనెదీగకుజడిసి
 చేలులన్నామమునకై పిలిచినపుడు విదూషకునితోఁగూడఁ జెట్టుచాటు
 వం బొంచున్న సార్వభౌముడగు దుష్యంతుఁడు పురువంశపురాజు భూ
 మినేలుచుండగా ముద్దరాండ్రకెవడవజ్ఞ సేయుచున్నాఁడు రాయనికత్తి
 జలిపించుచు నాపెదటికుటుకుట దెంతసరసము. కనికరమాముద్దియ య
 దివటకచట రాజునక్కియుంట యెటుఁగకుండెనేని యతనియాకస్మికౌద్ధ
 త్యమునకు జడసియొక్కపెట్టునఁ బ్రాణములు. గోల్పోయియుండును.
 బ్రాహ్మణులు కణ్వమునికూతుఁడే నాతిథ్యమందుమని రాజునకుఁ జెప్పిన
 పుడు తనతోసరియే యాపెజూచెదననుకొన్న రాజుపూలమొక్కలకు నీ
 రోవోయుచున్న శకుంతలజూచి యిదేకణ్వముని కూతురనిచెట్టు చాటు
 నఁబొంచి యాపెచక్కఁదనముజూచి యూటలూరుట తనవంటియొత్త
 మత్తెత్రియునకహంమైన పనిగాదు. తపస్సుబాగుగ జరుగుచున్నదాయ
 ని రాజడిగినపుడు శకుంతల మునికన్నెయయ్యుఁ బ్రత్యుత్తరమిఁజూక
 వేశ్యాకన్యవలె స్థిగునటించుట బ్రాహ్మణ్యకులాచార విరుద్ధము. రాజు
 చేదపోవనరక్షకై నియోగింపఁబడిన ధర్మాధికారిని రాజునీచునివలె
 దబ్బరవలుకుటనుచితము. రాజుతా రాజభృత్యుడనని చెప్పకొన్నప్పుడత
 నింజూచి శకుంతల శృంగారలజ్జనగపము. చుఁ బండ్లిగిలించుట మఱింత
 యనుచితము. శకుంతలానీకండ్లి పచ్చెడునని నకియలరాజునన్నిధిననం
 గా నైసనాకేమని చిరాకుపడుటోకరసమా. యిక నాహోరైతీదుటకవ
 కాశమున్నదని రాజుశకుంతలవేల్పు సానికూతురని తెలిసినపైననుకొను
 టచే నంతకుముందాపె మునికన్నెయని తెలిసియు మోహించుటదేన్యాయ
 యము. శకుంతలంజూపించి ప్రియంవదరాజుతో మఱేమడిగెదరని ప
 ల్కునపుడాపె న్నకుంతలవేల్లతోఁగొట్టి సానిటక్కగపచేను. కేవలక
 న్యకకట్టి చమత్కారము తెలియుట స్వభావవిరుద్ధము. మన్మథవ్యాపార
 మునకడ్డగు ఘోరతస్సీపెచేఁ జేయఁబడఁదగినదాయని మునికన్యకలతో

రాజంతప్రేక్షిముగాఁ బల్కు-నా-కన్యకు మన్మథన్యాయానామచరితము
 తెలియుటెట్లు- ఇప్పటికిన్ స్తనకంపమని రాజకన్యకలతో నగుఁగాఁ
 యువణః నము సేయఁదగునా- శకుంతలకుఁ దానుంగరమిచ్చుటచేనాపె
 వృక్షసేచః బుణామునాశ్రిజ్జ్వలతీచక్రగలఁడో-విరజాఃపువ్వుశ్చల్లెడుచెట్టినఁ
 బడుచట్లు వేల్పుసాఁకూతురు కశ్యపమునియొద్దనున్న దనువోల్కి-బాగుగ లే
 దు- జల్లెడుచెట్టుకన్న బొమ్మచేముడుడొంక కొంతయొప్పునేమో- పూ
 వు-చివురు-తేనె- పండులతోఁగోల్చి కూనడువవృక్ష సాబంధములేని ర
 తనముతోఁగోల్చినేల- నీ రోగ్యైషపుడనుకూలించెనని విదూషకుడనుట
 కన్న నీరొట్టనేనిలోబడినదన బాగుండును- నవ్వులాటకన్న మాటని
 జనుగ నెంచుచుని రాజవిదూషకుసకనుట ధీరోదాత్తలక్షణముకాదు-
 రాజపొడలోబొంచుండి శకుంతలావగ్రసిన వలపుజారుజదువఁగానే
 యుట్టిపడ్డట్టి వచ్చిమన్మథుఁడునిందపింపఁ జేయుచున్నాడుఁగాని నర్థగు
 లఁబెట్టుచున్నాడని ప్రబడఁబోవుట దెంతవైదికపుసరసము- శకుంతలక
 న్నెయ్యయ్య సంఘపురస్త్రీల నెడసియుంటియందు రాజనిసానిస్లి యగు
 టచే మప్పఁబడిన దానినలెఁబల్కినది- కేవలకన్యకకట్టి పల్కుస్వభావ
 మా యొడ్డెమంగిలినలె- నీకువిరుదునా నీకాళ్లుచినుకుదునాయని రాజున
 రసమునకు మొదలిడుట యెంత బాగున్నది- మట్టమధ్యాహ్నపు వేసవి
 యెండమందుండగా నిషిద్ధవేశస్సంయోగమున కేషకచూటయనుచి
 తము- క్రియమంతయునుక్రమింప నాతండ్రినిట్టిపనిచేసి యవమా
 నింపఁదగదు నాసఖులనుమానించెదరేమో యికసర్వోడువుమని పొడ
 జారయనునట్లు కేవలకన్యయనుట యస్వాభావికము- కాను కేళికృత్యము
 లచిట్లు బాహుటముగారంగస్థలమునఁ బ్రదళికంపుంచుట మిక్కిలితగనిప
 ని- దృశ్యకాశ్యమునందెట్టి యనౌచిత్యమునఁజే పరాదు- బలత్కారము
 గా నాపెనాపుట- యుదుము గడిచెదను నీవాతెటతేనెఁగోలనీ యచిత
 లవడుటయు సభాసమలకు లజ్జా జనకముకాదా- యిట్టియసభ్యములు ప్రి
 చు- పు-కుసా- పౌతవయిట నాసేమమరయ గౌతమివచ్చుచున్నది నీవు
 చెట్ల చామి దాగుండుమని శకుంతలయనుటచూడగా రాజు శకుంత
 లను శాస్త్రాక రీతిగా గాంధర్వవివాహపూడినట్లు కనపడదు- సానిపిల్ల

దొంగ పరసనములగున్నది- శకంతలచెప్పినట్లు రాజు డెట్ట చాటుకు దాగు
 ట ముగిసిన పొకలోడాగి యటనేలనుగట్టివి గాయన నూక వినుచున్నాన
 నా వింటున్న నము- సార్యభౌముని కేగి తేపట్టెను- సంతాపమానం నలతా
 వాయమా తిరిగిని బోభోగమునకుఁ నిల్చెననియింత పోషముగాఁబ
 ల్కుశకి యదివఱకేక న్నెఱిక మైన సానిసానకుఁనక్క మునికన్నెయకె
 ట్లందును- రాజుశకుంతలకెంత మోగి యున్నవకయే తనరాజధాని క
 రుగుట కాముక న్నే పాన్వాభౌవ విరుద్ధము- ఇట్టవచ్చి నవనిత దుఃఖము
 లు సుమస్సహములని బ్రహ్మచారియనుట యనుభవవిరుద్ధము- రాజుశ
 కుంతలతో రహస్యసంభోగ మాచరించుట యొకవృత్తమదన నీ కాశ్య
 పుఁ డెఱుగ క శ కుంతల నింజః చూలాటై న పిదప
 యూ. సంగతి తెలిసికొని యావంత మైన దనతో న
 గొన వృత్తాంతముఁదెలుపని దుష్కర్మమునియొద్దకు యాకాశవాణిన్నమి
 యాపెసంపెను- రేపోనేఁడోనీల్లాడుటకు సిద్ధముగానన్న కూతునత్తివా
 రింటి కేట్టి కఠిన్ఁడె సంబంధునా- పురాణములోఁజెప్పినట్లు పెన్ బుత్తన
 హితంబుగాఁ బంపుట కేమియుభ్యంతరమో- యోపునవ్వలమొక్కలారా
 మిమ్మునెంతియో ప్రేమతోఁజెంచిన యీశకుంతల యత్తివారింటి కే
 గు- నా పెకుమీ సెలవ సంఘడి యనికాశ్యభూనివంటి సంయక్షధని పిచ్చి
 వానివలె చెటతోమాట్లాడునా- మలయటతోనూత్రిత చందనలతవలె
 నిన్నెడసి వేటుచో నేన్నెల్లుబ్రతుకగలనని శకుంతలయను నుపమాన
 మాకి స్తమా- బండియోబట్రియో చేయరాదానిండుచూలాలై న కూతు
 న్నాలినడకనంపనేల- తనకంత ధైర్యమున్నచో రాజనోద్యమండి యరదమై
 నఁ దెప్పించరాదా- కాశ్యపమునియంత మోటతనము చేయఁదగునా-
 యొకవత్సరములోఁపలఁ దానెంతయోవలచి కలసిసత్రిలోకై క సౌంద
 ర్యవత్తి నాశ్రమమటచుట్టు- రాజొననికన సాధారణకృత్యమైన సర్వ
 లోకవిదితమోగదా- రాజుశకుంతలవఁగూడుట యేరికిందెలియకుండు
 టెట్టిట్టి కథయెంత యసందభము- రాజొకసారిమాత్రమే శకుంతల
 న్నతఁగూడె- నిశ్చయకనుటకు సిద్ధముగనాపెవచ్చె- నా పెకుంగొడుకపుట్ట
 నేని తక్కినభాగ్యులకనిష్టముగా వానిన్యవరాజుగా నేపకచవలసియుండు

నొకనాడివీరతో భక్తితోచుకొంటి- నొకసీయనుమానపు తట్టమోయను
 టెందుకు. లోకులెవ్వరికీసంగతి తెలియదుగాన నెద్దియునెఱుంగనట్లుగా గ
 కుంట మేలవిరాజు తలగుట యన్యాయముకాదా- నివియట్టికథప్ర
 చురించుట లోకులకుదుష్పీతి బోధించుటగదా- వలచినందుకుఁబలపుడె
 బ్బులచ్చట్లయ్యె శకుంతలపరి- తాఁగదువుకొన్నటక్కరి సానిష్టికదా
 రాజుతోనుత్తర ప్రశ్నకర్తములు జరుపకుండునా- లేక- మఱేవిధముగ
 నైనదనగభవము మదురకమునుపు రాజసమాచారము వెల్లడిసేయ
 కుండుచా- బోధి- రాజుతిసకిచ్చిన యుంగరమైన బంధువులకుఁజూపకుం
 డునా- నిండునూలాలి నగ్రగర్థమున సిగ్గుదీసిభీ భత్సంబుగ నేడ్పించు
 టొక చాటుకచమత్కారమా- దుర్వాసునిశాపమున రాజునకు మఱపు
 కలుగనీ కాశ్యపాదిమహామునీశ్వర వాక్యము విశ్వసించకుంటకుఁ గతమే
 మి- రాజుసూఖాక- లేకకథకుఁ గాల్సేతులండవా- పెద్దలమాటలుల
 య్య పెట్టచిరాజుక గదానాయకునిజేయరావో-హోతాపసిముదుసలీయని
 సార్వభౌముడగు దువ్యంతునివంటి క్షత్రియోత్తముడు బ్రాహ్మశ్రీ
 లు మోసకత్తెలనియు సభిషేపించు టుచితముకాదు- నీపోల్కినీ పెకొడుకు
 వ్వుచో నీమేనేలుకొమ్మలేకున్న నీపెదండి- యొద్దకంఠవచ్చునని పు
 రోహితుండుచెప్పుగా రాజుండుకంగీకరించె-నోహో- యిట్టిదీనిచకులులత
 లంపుతమలిట్టి తీర్పుచేయుదురా- యినీ-భారతీయోత్తమార్య చరితము
 నకుఁ గాళివాసుడొక తలవంపుఁదెచ్చె- నుదారమగుపూరువంశ క్షత్రి
 యకులము కాశ్యపాదిమహామునీశ్వర పావనచరిత్రమున్ శ్రుతినంప్రదా
 యము చెప్పిచెప్పితుదకుగొల్లలు మంగల్లతీచుకతగవువలెనిక్కవితుమ్ము
 మనిపించినాడేమి- నిండుచూలాలగుశకుంతల- కనికరమెద్దియుఁదోచక
 నాథయై రాజపురోహితుని యింటికేడ్చుచునరుగుట యెగిరెగిరియెంగిలా
 కుమీరఁగాలువైచిన యాచారవంతునివలె నభ్యంగనమొనచుక కత్త
 రువుఁబూసికొని పేడతట్ట నెత్తికెత్తుకొన్నట్లెంతయో సింగారముననాట
 కము మొదలిడితుదకిట్లు కరుణాబీభత్సములఁ జూపటడెందము లంగలం
 పడగదు- నాటకమిచటముగింపఁ బడవలసినదేకాని దుఃఖపర్యవసావము
 గాఁగూర్చునిబలధనములంబట్టి ముగింపఁబడతాదనుహేతువు చేతనోరా

జనకుఁదక్కిన భార్యలవలన సంతానములేమిఁదానొక సాదొంగనము
నఁ గెతకేనశకుంతలకొకవేళఁ దనపోల్కినొడుకొ దవినచో నాసికఁదఁము
దుసలి తనమునరాజ్యమప్పగించఁ గోయోరాజు శకుంతలన్దొగిచూడ
నెంచి తుదకొకవనములోనై దేండ్ల పిమ్మట దన్నుఁగొలిస కొడుకు గాం
చిన శకుంతలంజూచి యపెగొడుకుతోనింటికిఁ దెచ్చుకొన్నట్లు బీటకా
యపీచువలె కథముగింపఁబడియె- రాజుశకుంతలంజిత్రమున నాసించూ
చునేమోయని భయంపడుటయుఁ దోడనేతనకుసంతానములేదని దుఃఖ
పడుటయుం చిచ్చికళలుకావా- శకుంతలంబొంచి యెంతయోపేమించి
యోగం దుష్కంతునికడకంకిన కాశ్యపముని దుష్కంతుఁడౌ పెన్ని రాక
రించెనని శిష్యులవలనవినియు నాపెయోగక్షేమ మరయకూరకుంట లో
కవిరుద్ధము- తనజీవితంతగా జడిసినరాజెల్లు శకుంతల నాపెకొడుకుతో
నగిరిలోనుంచుకొననో- యీనాటకమెంతయు ననందభరిగా నున్నది-
నాటకరచనమందుఁ గాళిదాసుశకుంతగా శక్తి చూపెను- కాళిదాసునినాట
కములకన్న సతనికావ్యములుబొగున్నవి వానిలో రఘువంశములో మూ
డువంతులమేరమిగుల శ్లాఘ్యము- కాళిదాసుఁడు కౌత్తిషమునందు వైద్య
మునందు ఛందోల్లరికార శాస్త్రములందుం దళపాండిత్యముఁ జూపుట
కొఱకుఁ గొంతగ్రంథరచనఁ గావించినట్లు ప్రసిద్ధిఁజెందెను- పేక్కియ
రొనఁకానల్యూకశ్రీ చెఱచునుకావ్యమందలి కవితాశక్తి గొనియాడవే
నోల్లచూపు- దేవుడంతటన్యాపించినట్లు పేక్కియరుని జ్ఞానమఖిలమా
నుషాచుభవముంబొద పెను- పేక్కియరుకనిపెట్టని మనుష్యానుభవములే
దు- సకలమానుషసంఘము నొప్పించిశోధించి తచ్చేష్టితముల స్తోకులకు
ఁదేటతెల్లముగ నెల్లడించెను- కాళిదాసునికవిత్వమందు బూర్వలుతో
క్కని కొత్తమాగాఁమెద్దియులేదు-కొంతవఱకు జయశేవభవభూత్యాదు
లునవీనభారతీయకవులలో స్వతంత్రులుగాఁగాన్పించిరి- పేక్కియరుఁడు
స్పెన్సరుని కవిత్వమునంతయో కొనియాడుటవల్ల పేక్కియరుని కంటె
గూడనెక్కుడు కవులుండియందొరనుటకు సందియములేదు- భారతీయనా
టకములలో మృచ్ఛకటికా వేణీసంహారములు మిక్కిలి రమ్యములు
కృతు విభాసములు శాస్త్రములు వివాహములు తన్

న వి గ్రహ ము లూ కే గి య స య బ ర ము లేకాంతి నేవ ల
 సీరమృత నాలక ము గుపగట్ వేసములు భౌగవతములు బొమ్మలాటలు మొ
 దలగునవి నగులకాపి కృష్ణుద్ధయు వేడ్కయు గలిగించుటకై వైదికసామ్ర
 త్త లొకటి కమములందనాదిగ నాలకనూపము లుగినున్న వి నటులకున
 భ్యులకుంగూత స కల్పవశమున గనములుపుట్టించునది నాలకము క్రమ
 క్రమముగ నాగరికతముదిరిన కొలంది పూజక విశేషములు తలచూసం
 దొడింగె- సహజముంగినుగొనుటకన్న గృతివ ముంజూచుటకు మిగు
 లునేడ్కపడుట పాచురజనస్వభావము-మతియునూరకగ పడుకొని యున్న
 రయఁడుగాని పదిహేనుకలకై సగ గుక్కపత్రిమర్మని యింటనుంచుకొని య
 పవేకియన్నిగ పడుచుండును- దేవుఁడూహాహాలుగల మనుష్యునివంటి
 యూక్ష్మిగిల నాడనియు- శకుంతలరవిపవృత్తమున లిఖించబడిననూ
 కృత్యపాల్కిదనియు గవివన్ని నట్లు మతియునాటపగువచింప తీయనపు
 రాణ ప్రిసిద్ధులుచరించిరనియు నాశ్రయనశీలములు భ్రమపడివృధాన
 యనగూనములకుఁ బాలగునున్నారు- స్వప్నమునందనమన నట్లు తా
 జూచునపు జగద్రావమగుచున్నదో యట్లుకనయజ్ఞానమే సమస్తప్ర
 సంగాకారమున బోణమించుచున్నదని తెలిసిననాశ్రయమును సాసారమురు
 చించనట్లు వివేకులకురంగస్థలమునందలి వాకములింపుగా నేరవుచు
 చ్యుముగనునదాథము శిష్యావారాభించునట్లు- మధురగీతముల వినుట
 కు శోక్తియులు స్రవ్యకూపములజూచుటకునేత్రములున్న పరసాన్వాదన
 ముగదూటకు హృదయముగోరుటనై జము-త ద్రహాచితాభివయంబొ
 ప్పాగ గలిగాయకశోమముగు నాదియునులు వేదపురాణైతిహాసాది శ్ర
 వ్యకావ్యములవిప్పించ బ్రాచీనులెల్లరు న్సంతస్థిలుచు నీతన్ గ్రహించి
 సత్కాలప్రసము నైయుచుందురు- కం॥ పశ్యేడుకొప్పునుమీదికి మిట్టి
 చిహ్నముగ వయు మిటపఁజూడక- ల్ సట్ల యుడుముజేనియ, లుట్ట
 యుమోయియును డెందమునింపంగన్- అనిపోతన చెప్పిన పాపముంగున్
 కములోఁజూచిసంత మాత్రముననథస్సురణముచేనట్టియందముగలప్ర
 తీకమును మూలకభవించును- మతియూపద్యము నాట్యధర్మమునఁ జ
 ర్యమునక శోక్తికట్టిచేడియ కన్నులఁగట్టినట్లుండు- సశ్వశబ్దాథక మె

ఊంగకశ్వమన్న నెట్లుండునో తెలియనివాని కశ్వమునగపచిక్ యశ్వ
 మననిట్టిదని చెప్పినప్పుడుగదాబోధపడు నశ్వశబ్దార్థమెరిగినవాని క
 శ్వమూతిక్ మనస్సునకునోచును. మఱియునట్టివాఁ డశ్వముస్వధాథక్
 ముగఁజూచునెడ వానికశ్వమననేమో మఱింతస్పష్టమగు. గాని- వానిక
 శ్వమని గాడిదంజూపినచో సమాధానపడఁబోఁ డశ్వశబ్దార్థమెఱుంగ
 ని. వానికశ్వమని గాడిదెనగపచిక్ నప్పటికదేయశ్వమని నమ్మకొనును-
 యధాథక్ముగ నేనాఁడోయున్న శకుంతలనిప్పటి వారికిఁజూపశక్యము
 కాదుగదా- చదువుకొన్నవారికి మాత్రముపైపద్యము చదువుటచే గవి
 వణిఁగించినతీరున శకుంతల గూవుమనసున స్ఫుించునుఁగాని పామరుల
 కట్లుతోచనేరదు. రంగస్థలమున నొకఁడుగానియొక తెగాని తాశకుంతల
 నని వాలకమువేయుట పామరులనోత్రపపుచ్చుట. మఱియుఁబండితులకు
 సవ్యపుట్టించుట కానిరసోత్పాదకమెట్లగును- దుష్యంతమహారాజు నేన
 ని యొక పేదముచ్చే కిరీటముం బెట్టికొని నటించుటహాస్యాస్పదముకాదా-
 కాబట్టినాటకరూపమునఁ జదువరులకు మఱింతవెల్లడిగఁ బదార్థములనె
 లుపఁ గవులుకావ్యము తొనచిఁనప్పటి కాకావ్యాధక్ము మఱింతప్ర
 చురపఁజఁగోరి తేనెకుమఱింతతీపికలిగింపనెంచి బెల్లముకలిపెనయివివేకుల
 వలె రంగస్థలమున సిగ్గణివాలకములు వేయఁజనదు. కం॥ అలనాటుకాని
 పయ్యెద! వెలిముచ్చెతోడవులు నెరవు-వెట్టినచన్నుకోగ్రలస్కిడిచేబె శకుం
 తలయని డబ్బిచ్చి చూచు. - ద్రదా బయయా రే - యొక
 నటుండుగాని లేకొక్క నటిగాని చతుర్విధాభినయ
 ములన్ రంగమున సభాసదుల సవరసంబుల న్నింపనచ్చుచు-
 దుష్యంతుఁడు- రథమునకుఁ బూన్పఁబడిపగ్విడు గుడ్డములఁ దోలునాగని-
 యడవింబరుగెత్తుచు శరపతన భయమునమోడఁ ద్రిప్పవెనుఁ జూచులేశి-
 పూలమొక్కలకు సఖయలతో నిర్వోము శకుంతల- మొదలగుభూషణకల
 చేసాటకమునఁ గవినణితవస్త్రపులు బ్రత్యక్షమొనపఁగఁ గోరినచోస
 య్యవారిం జేయబోయినఁగోఁతియై యపహాస్యకరమగు- రోని- యొక
 వేశఁబామరరంజనముకై వేషమువేసినపుడే వేషమునకెవ్వరహుఁలతో
 లియఁదగినది- తొంబదేండ్లముదసలి వేషమునై నేండ్ల బాలుఁడు వేసిన బా

గుగనుండునా- క్కలాంగనావేషము కులటగైకొన్నదగియుండునా- యిరు
 పేదచక్రవర్తి తీవినెట్లగపచక్షుగలడు- మగవాడొయారి వేనమూన్పై
 టసదుకొనఁజాలునా- యాడుదిపురుషగాంభీర్య మెటుచూపఁగల్గు- గొ
 డ్రాలుకాన్పునొప్పలెటుతెల్పు- బండితపామరరంజకములు గాదృశ్యకా
 వ్యములు కల్పింపఁబడియెనవి చదువుకొనిపండితులు మఱియువానిఁబట్టి
 వేసిన వేషములకుంబామరులు న్నింజిల్లుచున్నార- లడ్డమైనవారలువేష
 ములువేసికొని రసాభాసముచేసెదరని యేయూహించి కాబోలునాట్యల
 త్తణ మొనఁచిన భరతమునిగ్గాని సంగీతకావ్యముగ రామాయణమొన
 చినవాల్మీకిగాని నాటకంబులొనఁచుకుండెను- కాళిదాసప్రహసనమొక
 బూతుపంచాంగము- పేక్కియరువలెహాస్యరసమంత మృదువుగా భారతి
 యకవులెవ్వరై నం జెప్పంజాలకుండిరి- నాటకములందుఁదౌర్యత్రిక మహా
 శ్యకతకావ్యము- చతుర్విధాభినయములలో లోకవ్యవహారముం దెల్పు శ
 బ్దమాత్రముగాక కావ్యనాటకాదులు గూడవాచకాభినయమగు- నందు-
 కేవలవాక్యోచ్ఛారణము లోకధర్మి- రాగయుక్త వాక్యోచ్ఛారణము
 నాట్యధర్మినాఁ బరఁగునట్లే- తక్కినయాంగికాంగ హాస్యసాత్వికాభి న
 యములకుఁ గూడ రెండేసిధర్మములుకలవు- సామవేదమునకుప వేదము
 గాంధర్వవేదము- దానికేరెండవపేరు నాట్యవేదముని- యభినయప్రధాన
 మగునాట్యవేదమున వాచికాభినయమగు నాటకమునందు గీతవాద్యనృ
 త్యములుపయోగింపఁబడును- గీతవాద్యనృత్యములు సహజములని కృత్రి
 మములని రెండువిధము-లండు- దైవస్మృప్తములుసహజములు- మనుష్యక
 ల్పితములుకృత్రిమములు- మయూరచాతకచ్చాగక్రొంచ కోకిలదర్దురగ
 జధ్వనులు సహజములు- వానిసనుసరించియేవఁచిన నరిగమపధనిసంజ్ఞక
 వప్తస్వరములుకృత్రిమములు- ఘోషగజఙ్గానము- పక్షిరుతము- మృగారా
 వము- నదీప్రవాహధ్వని- వాయునిఘోషము మొదలుగునవి సహజగీత
 విశేషములందు స్వభావముగాను దాత్తానుదాత్త స్వరితస్వరభేదమును నవ
 రసములుండును- బ్రాణులులాసముగ నున్న పుడుగాని- లేక-తమయాహం
 త్యస్వరముందెప్పుఁ గోరినపుడుగాని- లేక- బాధపడునేజింతువై నఁగాని ధ్వ
 నిగోలుటసహజము- మనుష్యులుకాలాను క్రమమునఁ దమబుద్ధివిశేషము

చేర దమః సఖిధ్వనివి శేషముల నచ్చులుగ మఱియు. హల్లులుగ నేపఁచి
 వానికిన్వరభేదము నిణఁకఁబడి- రట్లునియతన్వరవి శేషములతో వణఁకము
 చ్చరించుట కృత్రిమగీతము. వేదపురాణేతిహాస కావ్యాదిగద్యపద్య ప్ర
 బంధములన్నియు మనుష్యులు పరస్పరముందమ యూహలవణఁకన్వర రూ
 పములుగాఁ ప్రచురించు కృత్రిమగీతములే. కంఠధ్వనిగాక ప్రాణులత
 క్కునవయవములచేతను మఱియునచేతనముల కదిలకచేతనోదవు శబ్దవి
 శేషము సహజవాద్యము. కృత్రిమగీతానుకరణముగ మనుష్యులుతతా
 నద్ధమనసుపిరభేదంబుగ నేపఁచి నశబ్దవిశేషము కృత్రిమవాద్యము.
 క్షంతికగవడు సమస్త చేతనాచేత నాకారచలనవిశేషము సహజనతకాన
 ము. కృత్రిమగీతకృత్రిమ వాద్యానుకరణముగ మనుష్యులుజేయు కరచ
 రణాద్యవయవచలన. విశేషముకృత్రిమనతకానము. వినికివల్లగీతవాద్యము
 లును జూపువలన నతకానముందెలియఁబడుఁ గానగీతవాద్యములు శ్రవ్య
 ములు. నతకానముచాక్షుషము. వీనులుంజూపులున్న సాధకముగవివే
 కులు సహజకృత్రిమగూఢముగు తౌర్యత్రికమునుండి నవరసాస్వాదనము
 నచేదరు. సంగీతరస మెఱుంగనివాఁడు దుమాఁగుకాదు వాన్విశ్వసిం
 పఁజనదని పేక్స్వియరన్నమాట సంగీతసాహిత్య రసమెఱుంగనివాఁడుతో
 కయుం గొమ్ములులేనిపశువను భారతీయవాక్యముకన్న గణనీయము. మ
 ణియు నీసంగీతకుతారములలో నానవేసినగొడ్డల్లు నానవేయనిగొడ్డల్లుని
 రెండు తెఱంగులు. సహజకృత్రిమసంగీతములు వ్రయప్రయాసములతో
 వినుచుంగనుచు శ్రేణ్ణియానందమానందించు చుండియు నాడెముకట్టలేక
 నందిబందియనియుం బందినందియనియుం దెలిసినట్లునటించి యభిప్రాయ
 మిచ్చు రసికమృగ్యులు మొదటిమచ్చు-సంగీతమం దభిరుచియేలేనివారు
 రెండవరకము. లోకమందలిముదిరిన మనుజులలోఁబలువురే రెండువిధము
 లలోఁజేరినవారే. కానిచో-వారలుసంగీతము కతమునశిశువులవలె నా
 కలిఱులువరాపశువుల తెన్నునఁ బ్రాణమిడరా పాములరీతిఁ బరవశులుకా
 రా. సహజసంగీతము వలెఁగృత్రిమసంగీతము ప్రాణులవశేషముకొన్నతా
 లదు. కోయిలుకూఁతశృంగారము. సింహగజకాతమువీరరాద్రభయానకం
 బులు. గుంపుగూడిననానాజాతుల యౌర్పులుహాస్యాద్భుతంబులు. గుడ్డ

గూఢమఱిపు భీభత్సంబును-తిరురాలపై జిలకలబాటు సెలయేటిమోత
 శాంతంబునిల్లు దగమునస్వభావముగఁజేతనాచేతనములునవరసంబులస్తమ
 ధ్వనులందెలియఁబడును-గాలికిఁగదలువివిధ స్థావరంబులుభూమిపై-వా
 యువశమునఁబలుకూపులుగఁ దోచుమబ్బులునక్రమము వానిలోనిమొఱ
 పులు- సూర్యచంద్రనక్షత్రకాంతులగుఁగివిధిచాచయలాకసంబునను స
 హజ్రుగనాంగికాహార్య సాత్వికాభినయంబు లగపచేడు- నిట్లరసినకొ
 లంది సహజసంగీతరసాను భవమగుచుండును- గేవలవిజేకులకుఁ గృత్రి
 మసంగీతముకన్న సహజసంగీతమే మిక్కిలియానంద దాయకము- ఛం
 దస్తాలా జ్ఞధాతురాగరస భాషాదినియమముచే నిర్మక మని యుండదని
 యమమున ననిర్మక మనియు బ్రబంధము ద్వివిధము- గద్యపద్యాత్మ
 కమగు గ్రంథములన్నియు గృత్రిమసంగీత ప్రబంధములే-వాల్మీకి శ్రీ
 మద్రామాాయణము స్థలపులచే గీతవాద్యస్యత్య సహితముగ శ్రీరా
 మునకు విన్పించెనని యుత్తరరామాయణము వలనఁ దెలియవచ్చెడు ని
 ప్పటికొన్ని సంగీతకుఠారములు గీతగోవిందమధ్యాత్మ రామాయణము
 మృత్యుంజయవిలాసము మొదలగు సంగీత ప్రబంధములందు బాలబోధ
 కేపఁచిన రాగతాళములఁ గాంచినంతమాత్రముచేతనే యవియేసం
 గీత ప్రబంధములనియు వాల్మీకి రామాయణ శాకుంతలనాటకమను చరి
 త్రాదులు సంగీతబంధములుకావనియు రాగతాళనియమితములగు గీత
 గోవిందాదులకుఁ గావ్యగౌరవములేదనియు మఱియట్టియక్షగానములు ప
 తనాహామములు కావనియు న్వానింగళా పాఠశాలలం జొరఁబడనీకున్న వి
 నవరసములననేమో- వృత్తి రీతులననేమో- నాట్యమననేమో- నాటకము
 లననేమో- తత్ప్రయోగమననేమో లక్షణసూత్రములం దెలిపిన భరత
 మునిశాస్త్రమెఱిగి యెఱుఁగని సంగీతగొడ్డలు కళాపాఠశాల లంబతన
 గ్రంథముల నియమించునధికారు గగ్గహఞ్చారవశముననుటచేతను- నే
 తగిహాస విన్యాసములమున నుత్తరప్రత్యుత్తరములం బత్రికలనూత్తర
 భక్తి జనుగులచేతను- బ్రయోగ ప్రధానములగు శ్రవ్యదృశ్యకావ్యము
 లుపమంతగా బయల్పడకుండెను- సుఖారసౌష్ఠ్యవములుగల సుశక్తిత
 త్తములచే దార్యత్రికసహితముగఁ బ్రదర్శితవఁడు కావ్యనాటక

ది ప్రబంధములు సభ్యులపాదయరంజనముఁ బాత్రప్రసాదమునూచ
 నసలుపునట్లు కేవలగ్రంథావలోకన మొనపఁ జూపెను. కాశీపురివ
 ణకన గ్రంథముం జూచుటకుఁ గాశీపట్టణముఁ బ్రత్యక్షముగఁ జూచు
 టకెంత భేదముండునో యనుభవశాలులకేయెఱుక - యథాథావస్తువు
 బ్రత్యక్షముగఁ బరికించిచపుడు హృదయమునకుఁ గల్గురసము లద్వణక
 నగ్రంథముంజూచి నపుడుగాని- లేక- తద్వృత్తాంతమున్వీక్షి పుడుగాని-
 యటుగాక- తచ్చిత్రపటముం గన్న పుడుగానికలుగునా- సమస్తవృత్త
 జాత్యుపజాతు లనురాగతాళముల సహితముగాఁబాడి రసముప్పతిలు శ్రో
 తల నానందపచవలయునను భరతమునిపద్ధతిఁ బాఠశాలలఁ విద్యా
 ధులకు మప్పించయెడ జనులనందఱ నభిప్రసవరవశులన్బేసి యభేష్టకా
 ర్యంబు లన్నెఱివేచవచ్చుఁగదా- వాచికాంగికాభినయ విశేషంబులన
 వరసంబులఁ స్వరభేదంబుగ నుపన్యసింపఁ జాలియొక్కవిద్వాంసుడే వే
 లకొలంది జనులస్వాభీనప్రచుఁకొని యభిప్రాయంబులందుచుండ నట్టి
 యహావన్యాసికులనేకులు బయలుదేరినచో వారినంగీత సాహిత్యరసవరవశ
 త్వంబునఁ జొక్కిన ప్రజవారియిష్టాను సారముగ నెట్లునడువకుండును-
 హర్తవిన్యాసమునఁ గలిగినయక్షరము లుగనుటచేఁగలుగురసముకన్న సు
 శారీరమునఁ బాడమునక్షరములు వినుటచేనొదవు రసముచేతితో విసిరిన
 గుండుకన్నఁ దుపాకీచేఁబెల్చబడు గుండువలెఁగోటింతలు పనిచేయదా-
 రమ్మనుకొండక్షరములమాట పత్రికఁ వ్రాయఁబడఁగా నద్దానింజదివి
 కొన్న పాని కామాటయొక్క యభిప్రాయమంతగా స్ఫురించదుకాని ప్ర
 త్యక్షముగా నదిపల్కుచున్న యాతనిహావభావములు కనిపెట్టినపుడుదా
 ని తాత్పర్యము సాకల్యముగా బోధపడకమానదు- మఱియునుచ్చాగణ
 స్వరవిశేషములంబట్టి మాటకథముమాటుచుండును- గనుక నేయవర్ష
 రమునఁ బ్రత్యేకాయముకలుగునని పాణినిమునివల్కెను- వేయెల-కాఁకఁ
 బోఁగొట్టినతీఁగె జ్ఞాంపమాతిరిగికూటమికై పిల్చెదనని శకుంతలయన్న
 మాటంబున కమునఁ జదివికొన్నప్పుడు న్మిత్రీయుశకుంతలనుండి ప్రత్య
 క్షముగ విన్నప్పుడుంగలుగు రసములతారతమ్యము వేతేతెల్పనక్కఱలే
 దు- శంకరాభరణరాగ- మాదితాళము- సా మా సా మ గ మ ప

మ (గామ గతి గరి సా) పైకాలము- మరియా- దగా॥ ఇట్లు వ్రాసిన
 పుడు వైణికుడు వీణపైస్వరమును మాత్రముకాలాను సారముగ వా
 యించునుగాని వీణపైవాయదగా యనుసాహిత్యమున్విచ్చింప జాల
 డు- స్వరయుక్తముగా నాయక్షరముల విచ్చించుటశార్తరైక సాధ్యమే-
 శ్యాగరాజా యక్షరములంబొడిన స్వరగమకభేదముసంపూర్ణముగవ్రా
 యుటకుఁగాని వాయించుటకుఁగాని యనాధ్యము- మఱియునొకని శాశీర
 మందలి యొద్దికవేతొకని శాశీరమునకు నై జముగఁ గుదురదుగానఁద్యా
 గరాజాముక్క యన్నట్టితీరులనఁ జాలకున్నప్పటికి నతఁడుపాడినయాపా
 ట కొంతవఱకఁతనిశిష్యులు శాశీరమునఁబట్టఁగలరు- కవులకవితాళక్తి
 కొంతయైన గ్రంథగూఢమున వెలువడితాళస్వతంబుగ జగమునవారిపేరు
 నిల్పుగాని రాగఁగించు గాయకోత్తముల శాశీరమాధుర్యమును జతుర్విధ
 వాద్యవిశారదులవాద్యచాతుర్యమును నటినటులనాట్యసౌందర్యమునువా
 రలతోనే చెల్లిపోవును- ధ్వనిగ్రాహియంత్రమున గీతవాద్యములు రూప
 గ్రాహియంత్రమున నృత్యముం జూచాయగాఁ గొంతవఱకిప్పుడునిల్పఁబ
 డుచున్నదిగాని తౌర్యతిగ్ర మొక్కసారి యాకషింపజాలు యంత్రము
 కూడఁబుణ్యవశమున నబ్బేనేనినృత్యగీత వాద్యములనొక్క మొగిన్నభ
 నురంజింపఁగల పండితులవిద్య యొక్కొంతయైన శాశ్వతముగ జగంబునని
 ల్పుకొనవచ్చును- నాటకములోని గద్యపద్యములు రంగస్థలమున నటిన
 టులెల్లు చదువవలయును- రాగతాళయుక్తముగాఁ జదువవలయునాలేక
 కళాశాలలం బాఠముచెప్పుకేవలబండితులవలెఁజదువవలయునా-యీచదు
 వుంగూచిక వచనములు లోకధర్మముగఁగాని నాట్యధర్మముగఁగా
 ని యుచ్చరింపవలయును- రసానుకూలమగు రాగలయలతో బద్యములు
 చదువవలయును చితాఖినయముగ స్వరరాగతాళములతో గీతములుపా
 డవలయును- లోకములోసాధారణముగా నందఱుంబరస్పృహభోక్తకైయా
 యకొనుమాటలున్ జేసికొనుసంజలుంజతుర్విధాభి నయములతోనే చేదున
 భరతమునిప్రతిపాదించిన తీరుననమన జగమున్నగీతమయమేకాన
 నాట్యమయమేకానలెవ్వధముగానంతోపిం చెదరోయాతీరున నాటకమభినయించువది
 నాట్యమయమేకానలెవ్వధముగానంతోపిం చెదరోయాతీరున నాటకమభినయించువది

గీతవలె బ్రదశింపరాదు మతేమన- సర్వజనరంజనమగునట్లు యధే
 ష్టముగా బాడియాదుచు న్నెరికిబోధపడుతీరున గద్యపద్యగీతములుచ్చరిం
 చుచు న్రసానుకూలముగ నటినటులభినయించునది- రాగరూపకాలపు
 లం బొద్దుపుచ్చందగదు- నాటకమవలంబెట్టి రాగాలాపచాతుర్యముం
 దాశపాండిత్యమున్నత్యవై శేద్యము న్నాటకమాడువారు చూడరాదు-
 గాజుకుప్పెలోవిదీపకాంతివలె బాగచినకూరతీరున సాహిత్యమునకు సం
 గీతమతోడై నచోమతింతరుచిహెచ్చున- గనుక గద్యపద్యగీతమలొక
 వృడు మాటాడునట్లంకోకప్పు రాగతాళాభినయసహితంబుగ జనరంజన
 మగునట్లు యథోచితసంగీత ప్రయోగమున నుచ్చరింపవలయును- స్వర
 యుక్తంబుగఁ బద్యములుచదవలయుగాని పద్యములనడుమనడుమఁ దెగ
 బొరెడుదీఘములు తీయుచున్నచో శ్రోతలకుఁబద్యసమన్వయము కా
 కతలపులిమినట్లుండును- గమ్రెచ్చునఁ దీసినట్లు రాగాభినయ సహితంబు
 గాఁ బద్యముముగింపవలయు- దూచినట్లుఫణిమితాభినయ గీతవాద్యసహి
 తంబుగాగీతముపాడవలయును- సలక్షణసంగీత సాహిత్యములకుగుతుకనకల
 పండితహామరజనహృదయరంజనమగుటయే- నటినటులు సౌష్ఠవసంపన్నులు
 సుశాసీరయుక్తులు సుశిక్షితులు గురీనులుగ నుండవలయునని భరతమునిని
 యమించెను- నాటకమునఁ జెప్పినందప్ప యధేష్టముగా స్త్రీపురుషవేష
 ముక- బురుషుఁడుస్త్రీవేషము న్రంగస్థలమునంగైకొనుట రసాభాసము-
 గాంధనవేదమనుటచే గీతవాద్యనృత్యకమములునెఱవేచుకటకహుక
 లు బ్రాహ్మణులు కావుననే బ్రాహ్మణౌవీణాగాధనౌ గాయతోబ్రా
 హ్మణౌ న్యోగాయేత్తనిశ్చ్రుతి నొడవెను- మాగకపటహమను బద్మాసన
 స్థుఁడై వాయించునదియని భరతమునిపల్కెను- వీణావాదనతత్వజ్ఞః శ్రు
 తిజాతివిశారదః తాలజ్ఞశ్చ ప్రయోసేనమోక్షమంగం నిగచ్ఛతి- య
 నియాజ్ఞవల్క్యసత్ప్రతియందుఁ బ్రతిపాదిరహబడెను- గనుక నెన్నివిధము
 లఁజూచినన్నాట్య వేదాభ్యాసమునకు బ్రాహ్మణేతరుల నహుకలనిచె
 వ్పకతీరదు- వాగ్గేయకారునకుఁజెప్పిన లక్షణములలో వేదాంగములైన
 ఛందశ్శబ్దాను శాసనజ్ఞానము లుంటచేవేదాధ్యయ నాధికారముద్వితైకా
 హమేగాన గానకవితావిద్యా ప్రయోక్తలుద్విజులుగాని యితరులుకా

నేరయ- బ్రహ్మసందమకన్న నెక్కువుగ సారదాది మహామనలు- గడించిన సంగీతవిద్యలయట కొక్కబ్రాహ్మణులే వేదపఠనపాఠనములకునలెగుళ్లకొన్నారా యేమనఁగాఁబుగ్యజ్ఞ స్వామాధర్వణములయచ్చారణమందు మాటిముత్రౌతి కమకములందు నుపయోగించునది 'వైదికసంగీతమయ్యది శ్రోత్రియూధీన మద్దానికేమాగియని భరతముని కృతసంకేతము- వైదికేశరజనంబుల శృంగవారింపఁబడునది తాకికసంగీత మద్దాని కేద్రేశ్యమని భరతమనికృతసంకేతము- మొదటిదియథావిధిగ నడుపకున్న సదృష్టమగు రాకపోవుటయేగాక పై పెచ్చుప్రత్యవాయమాగుండ సంభవించును- రెండవదేదేశమున కెల్లింపోయట్లు యథేష్టమ గాఁబ్రయోగించినప్పటికిఁ జతుర్వగ్గి క సాధనమగునని భరతమునిపల్కెను- షేక్ష్మియర్కాదీదాసాది కవికృతులు కళాపాఠశాలల నంగీతనిబంధనాను సారముగఁ పఠింపించుట శ్రేయము- షేక్ష్మియరులోని- Come hither & నుసాటలోగ్గింధమున నొనచిఁచిన తేనుఁగుదర్వు బిలహరిరాగరూపక తాళములఁబాడువిధము- రెండవకాలాక్షరములు రెండతీతగ్రహముగా గీతము మొదలిడి యాదిగువవివరించిన తేన్నునఁబాడునది-

♦ ఉగ్రాహము ♦

స స రి రి గ గ పా - గ ప (ధా ధ ప సా) పైకాలము॥ ఇవలకురానీ-రా నీ

♦ ధృవము ♦

గ గ ప ధ సా స స స స స సా - స రి గ రీ స ని ని ధ ధ దా ।

నివఁడుదురాశదొఱఁగుమాటి- యెండనుండఁవలచునో!

♦ మేలాపకము ♦

గ గ ప రీ ర స. రి గ రి సన్ని ధ ధ - స స సని దపదా పమ గరి ।

తవిలితిండికై - వెదకుదు- చనియుదొరుగుదానితోడ ।

♦ ఆభోగము ♦

స స రి రి గ గ పా - ప ద స ని ప ప ॥ ని స ॥

ఇవలకురానీ- రా నీ ॥ మృదు ॥

ప ని ద ప. రి గ ధ ధ ప మ గ రి - గ ప మ గా రి గ రి సా

యవల శీతుగాడ్పుతప్ప- నెదిరివాడుగనఁడు

పైనుంచిన గుతులలో—పైకాలముదెల్పును. అరోహణము అవరోహణముదెల్పును- శాకుంతలములోని శీతము॥ ఈషచ్చుంచితాని- అందుకుదెలుగుపాటవసంతరాగ చతురశ్రజాతి త్రిపుటతాళములఁ బాడుక్రమము-పై కాలపురెండుక్షరముల తీతగ్రహముఁ చేయుచు

• ఉద్గ్రాహము •

స స స గా మ గే మ ధా మ ధా ని రి- నిధమ గని దమగ నిస నిసని కొదుమతుమ్మెదలొకింతగ్రోలునూ-గుజకలుతుమ్మెదలగలుగు దిగి సెపువులు

• ధృవము •

స గ గ మ గ రి సా ని ధా నీ సా మ గ- ధామ నిధామా గరి నీసా

విదలుకని కరంబురారస్థమ- వీనులకై నేయుచునుందుగి.

ఉద్గ్రాహధృవ మేలాప కా భో గ ము లు గీ తా వ య వ ము ల్లు - సంగీతబంధములన్నియు యథేష్టగీతస్మత్స్వ వాద్యసహితముగా ముగించవలయును. విక్రమోర్వాశీయములో నాంగీశ్లోకమున కొనచిక్షాన తెలుగుపద్యమునభినయించు విధము- తాళధరుడొకనూలు తత్తాధీయనిశబ్దముచేయు సమకాలమునందే సటిమఁడలష్టానకమునఁ గరములరె-డింబిరి జతురస్రములుఁగాజేసి- పలికెదరెవ్వారి బ్రాజదువులకొనలనని తనతోటి పాటకతెలుపాడుచుఁడగా నాస్వరప్రమాణముగా మొదట- పలికెద-రను పదముయొక్కయథాము నున్నేష్టితకరణపూర్వకముగా ముఖమునందూ ధన్వముఖముగాఁ గొంచెము చావఁబడిన హంసాస్వాఖ్యముగు నుత్తాసనక్షిణహస్తముచే నభినయించవలగు- సప్తజే- యెడమచేయిగూత కట్టినాభిచరముగాఁ జేయవలయు- ఎవ్వరి-యనునదాధామున్ వ్యావత్తితకరణపూర్వకముగాఁ బాశక్వగతమై యూధన్వముఖసూచీమాఖ్యామైన యెడమచేతి చివరతో నభినయించవలయు- సప్తము- కుడిచేయి కిటియందుఁగా నినాభియందుఁగాని యుండవలయును- వ్రాజదువుల- సనువదాధాముద్యేష్టిత కరణపూర్వకముగా సవిలాసముగా సభోముఖమైన పరాఘట్టాఖ్య నికుంచితకరముతో నభినయించుచది- యభినయమంతటచొ దృష్టిహస్తానుగళిమఁగిఁ జేయవలయును- కొనల-సనువదాధాము నూధన్వముఖముగాఁ బాశక్వగతముగు సూచీముఖాఖ్య వామకి రాగీతలమ స-నభినయించ

చుచది. మిన్ను మన్ను నిండ. యనుపదాథము ద్వేష్టిత పూర్వకముగా
 నూనఁవయుఖముగా నూనఁవగతతాన పతాకాఖ్యదక్షిణ హస్తముతో
 నాకసముజూపి యథోముఖమై యథోగతమైన యాహస్తముచేతనే
 భూమిస్పర్శచేవలయును. అగు ననుపదాథమున వ్యావత్తితకరణపూ
 ర్వకముగాఁ బాశఁవగతమై యథోముఖమైన శిఖరాఖ్యవామకరమునఁ
 దసకు సముక్రమితలముగా నభిసరించవలయును. ఒక్కనిగ-చనుపదాథము
 ముందానేకభ్రమోకన్జేసి క్రమముగా నావేష్టితో ద్వేష్టిత పూర్వకము
 లుగా సగ్గిగతమైన యూధఁవముఖమైన సూచీముఖాఖ్య దక్షిణకరా
 గ్గితలముచేత మఱియుఁ బాశఁవగతమై పరాజ్యుతోత్తాన పతాకాఖ్య
 దక్షిణహస్తముచేత నభిసరించునది. కలుగకొందునకు. అనుపదాథము
 ముద్వేష్టితకరణ పూర్వకముగా ముక్తకటకఖటకాముఖాఖ్య నామక
 రముతో మఱియు నాహస్తముచేతనే మఱిలనుద్వేష్టిత పూర్వకముగాఁ బా
 శఁవగతోత్తాన సూచీముఖముతోడను మఱియునుద్వేష్టిత పూర్వకముగాఁ
 గొంచముపాశఁవగతమైన పరాజ్యుతోత్తాన చతురదక్షిణహస్తముచే నభి
 సరించుచది. నిక్కముగఁజెల్లు. ననుపదాథము ద్వేష్టిత పూర్వకము
 గాఁ గొంచెముమండునకువెల్లి యథోముఖోత్తానిత సందంశనాఖ్య దక్షిణ
 హస్తముచేతను మఱియునావేష్టితపూర్వకముగా నూధఁవముఖపాశఁవ
 గత సందంశనాఖ్య దక్షిణకరముచే నభిసరించునది. ఎవ్వనియెడ. న
 నుపదాథము. ఎవ్వని. యనుపదాథమునకువలె నభిసరించునది. ఏ
 లిక. యనుపదాథము ద్వేష్టితకరణపూర్వకముగాఁ బాశఁవగతోధఁవ
 ముఖోత్తానచతుర దక్షిణకరముచే నాస్యప్రవేశమున నభిసరించునది
 (బిరుదు) అనుపదాథమువ్యావత్తిత పూర్వకముగాఁ గణరంధ్రాభిము
 ఖ సూచీముఖాఖ్య వామకరముచే నభిసరించవలయును. ఎడఁద. యను
 పదాథము వ్యావత్తితపూర్వకముగా హృదయనిహితమైనట్టియుసముక్ర
 మమైనట్టియు సందంశనామకదక్షిణ కరముచేనభిసరించునది. ఎవఁడు.
 అనుదానికెవ్వనియనుదానివలె నభిసరించునది. ఉసులు. అనుదానివ్యా
 వత్తితపూర్వకముగా రెండుమూడుసార్లు పతితోత్పన్నముఖాగత సా
 యముఖ స్పర్శముక్రమితల సందంశాఖ్యదక్షిణకరముచే నాసానేశముననభి

నయించునది. బిగించి. అనుదానికి వ్యావర్తిత పూర్వకముగా హృద
 యదేశస్థితముగత శిఖరాఖ్యవామకరమున నభినయించునది. ము
 త్తి కైకడగువారల. అనునపుడు వ్యావర్తితపూర్వకముగా నాభీహృద
 యదేశములందు మీఁదుమీఁదుగా నుంచబడిన యుత్తాననందంశనద్య
 యమున నభినయించునది. వెదుకంబడు. అనుదానికు ద్వేష్టితపూర్వకము
 గా హృదయదేశమానందు మెల్లగాఁదిప్పఁబడినట్టి పరాజుష్టిపాశ్వతల
 కతకరీముఖాఖ్య దక్షిణకరమున నభినయించునది. ఎవఁడు. అనునదిము
 నపటివలె. కలిగించు. అనునది పరివర్తితపూర్వకముగాఁ బాశ్వాంతర
 గతోత్తానిత పాశ్వముఖ పతాకాఖ్య దక్షిణకరముచే. బ్రతి. అనునది
 పరివర్తితపూర్వకముగా హృదయమందుఁ జేతులుమోడ్చిపతాకద్యయ
 ముచే. జోగమునకు ముత్తి కైకడగువారలకువలె నభినయించవలయుగాఁ
 ని నాభియందెడమచేయు యుత్తానితముగాఁ బతాకగూపముగఁ జేయవ
 లయు. గుళువుగాజిక్కు. అనునపువ్యావర్తితపూర్వకముగా హృదయ
 ముఁగూచి నముగతపాశ్వగతోత్తాన చతురాఖ్యదక్షిణ కరముచే
 త. అట్టి. అనునది. ఎవడు. అనుదానికివలెనెడమచేత. ముక్కంటి. వ్యావ
 త్తితపూర్వకముగా సరమునందంజలి బంధించి పతాకద్యయముచే. మే
 లు. అనునదివ్యావర్తితపూర్వకముగా నవలనముగా వ్యావర్తితపూర్వ
 ముఖోత్తానితా రాశి ద్వయముచే. మీకు. అనునపు
 డు పరివర్తిత. త. పూర్వకముగ న. గ్ర మైనట్టియు. బురోము
 ఖమైనట్టియు నుత్తానితమైనట్టియు. బతాకాద్యయముచేత నభినయించు
 నది. యావేష్టితో ద్వేష్టితవ్యావర్తిత పరివర్తితములని హస్తకరణములు
 నాలుగు. వీసిలక్షణమును హంసాస్యసూచీముఖ పరాజుష్టి పతాకాశిఖ
 రఖటకాముఖ సందశనచతురకతకరీ ముఖారాళాది హస్త భేదలక్షణము
 నిచటగ్రంథేవిస్తర భీతిచేవ్రాముఁబడలేదు. యుక్తింబట్టియు సంప్రదా
 యమునుబట్టియు లోకముంబట్టియు నభినయించందగినది. లోకముతోపా
 థారణముగా నేనుతోండమున కెట్లభినయించెదరో యదేతరునలోకవృ
 త్తానుసారముగ నభినయించవలయు. నాట్యప్రయోగమునకు లోకమేప్ర
 మాణము. సాధారణముగా మాటాడునపుడుగాని పాడునపుడుగాని గా

పుష్పములలో చనము నేయుచు పుష్పముగాని జనులు నానావిధముగాఁ గన్బొమ్ములు
 కన్నులు- ముక్కు నోరు- నాలుక- పెదవులు- మూతి- దండలు- కనుటె
 ప్పలు- మెడ- రొమ్ము- బుజములు- మోచేతులు- చేతులు- చేతివేళ్ల
 డున్నులు మొనలగునవయవము లాడించుట న్యభావము- సుశాసనరసేహసా
 స్థవములు కలవా రాడినదాట పాడినదిపాట- యీ రెండుగుణములు లేని
 వారెంత శాస్త్రీయముగాఁ బాడనీయూడనీ జనరంజనమంతగాఁ గానేరదు-
 కానినః ప్రదామానుసారముగ నున్నచో సుశాసనసాస్థవములు లేకున్నం
 బుగ్గిత్తైకవేద్యము కాకమానదు- రమ్ము అనురైడక్షరములు చ్చరిం
 చుచు సఱచే ఒక్కొదివైపుగా బొటమనవేలుతక్క- దక్షిణవేల్లుతన
 కభిముఖముకాఁ బ్రసరింపజేయుట సంప్రదాయముగాని యానాల్గుబై
 కై మండః సకభిముఖమగునట్లు కుడియెడమ కడించినచో లోకరీతి
 చేరావద్దను నధకమిచ్చుఁ గనుకఁ నిర్వృబడినవాఁడు రమ్మనుమాటనుబ
 ట్టిరాఁగలఁడా లేక వద్దనునధకమిచ్చు కరతలాభినయముఁ బట్టిమానఁగ
 లఁడా- కావున- జనుఁడులోకసంప్రవాయాభి నయముననుసరించక తీరదు
 తనయభిప్రాయము స్వల్పడించుటకై లోకులననుసరించి చతుర్విధాభిన
 యమొనఁచవలయునట్లు చేయనియెడల నపాయనూచనమందుఁ బొగ
 బండికెట్టిజెండాకు మాటుజెల్లబండా చూపినచందమున వైషరీత్యమగును
 సంప్రదాయమునకు వ్యతిరేకముగా గ్రంధరచనముగాని యుచ్ఛారణ
 ముగాని యాచారములుగాని మాచికనచో హానికలుగుఁగాని లాభము
 కానేరదు- బ్రహ్మక్షత్రియవైశ్యశూద్ర జాతులిదిఁటకు సంప్రదాయసి
 ద్ధముగా భరతఖండముననాల్గుజాతులున్నవి- వానిలో నెన్నియో భేదము
 లుకలవు- బ్రాహ్మణజాతి పదివిధములందవాంతర శాఖాభేదములెన్ని
 యొకలవాతీరుగానే తక్కినజాతులుకూడా నానావిధములుగ జేశాచార
 భేదములఁబట్టి విభజింపఁబడినవిపుడు సంప్రదాయసిద్ధ మతాచారములకు
 విరుద్ధముగాఁ బాడమినబ్రహ్మ సమాజార్యసమాజముల చేతనిదివఱకే
 యెన్నియొగులములుగ నేనకడియైక మత్యముందొఱఁగి హానింబొందు
 చున్న భారతీయజనమునందు మఱింతవైషమ్యము చేటుకలుగుటతప్ప
 లాభమేమివచ్చెను- శిష్టాచారానుసారులగు ద్విజులయందునుశూద్రులలో

గొన్ని తెగలయందును ప్రాథవికములను హామల సేవకాచుచున్న సంగతి
 సంస్కారపరాయణుల యవివేకము చేసేకాచుకొనిన ప్రాథవికములను
 ప్రదాయసిద్ధజాతులకు వేతైభారతములలో మఱింత హానికిం గారణమగు
 చున్నది శాస్త్రముకన్న సంప్రదాయము బలీయము - శిష్టాచారములను ప్రదా
 యముతో మాకుఁబలిలెదు వేదములొప్పుకొన్న యాచారములు సంప్ర
 దాయవిరుద్ధములైనప్పటికి ప్రకృతకాలానుసారముగ నవలంబించెదమని
 వేదబాహుబ్యము తెలిసి తెలియకొప్పటినుండు సంస్కారపరాయణులు కొంత
 మాలినమార్పులఁదాము చెడి యొకరిం జెనుపఁ జూచుచున్నారు - వీరలోన
 చుకఁచెఱువునదులుసముద్రమునఁ గలుపునెఱ్ఱగంగుచెత్తల వలెలోతుము
 ట్టనేరక వెలితియొడ్లున మాత్రమగఁగడుచుండును - మఱియుఁగోటిజనులలో
 నొకగిద్దరు మాత్రము చెడియెడ లోపమగ పడ నేరదు - గిరి సెడుధాన్యము
 లో నొకటిరెండుతప్పకాయలున్నోటెను - వెనుకఁజుములు ప్రాథవితంతు
 వులకుఁ బెండ్లిమాన్పించుటకుఁ గారణమందువలనఁగొనసాగుచున్న శిష్టా
 చారమందుకు విరుద్ధముగ నడిచిములుదీసి కొయ్యఁగొట్టుకొన్నట్లుదుమలం
 దునవనాగరకుల దుస్థితికనిపెట్టిన కొలందిఁజేటతెల్లమగును - బురుషులక
 న్నస్త్రీలకు దిండిరెండురెల్లు హ న్నార్లురెల్లు సాహసమాఱురెల్లు కామ
 మెమ్మిదిరెల్లు - స్త్రీలనమ్మరాదు - స్త్రీస్వాతంత్ర్యమునకుఁ దగదను భార
 తీయవాక్యములు - మగువలకుండిన మాయమర్మములను పేక్కియరుని
 వాక్యము సాలావృకాని స్త్రీసఖ్యానియనుశ్రితియు న్నాకాణముగనిపు
 డు స్త్రీలకురాజసభలో నధికారమిచ్చుటకు జంకునాంగ్లదేశీయ పురుషు
 లేసాక్షి - సంస్కృతగభాకయగు వితంతువునకుఁమల్లి పెండ్లి సేయకుండు
 చేఁగలుగు మేల్లాపెకుఁబ్రసూతిగండముండ్లప్పించుట - పరమార్థకసంపా
 దనమున కడ్డుదగులు సంసారభారము దొరింగించుట - స్వాభావరత లేని
 యామెచేఁ బుణ్యకార్యములఁజేయించి యా పెందరింపఁజేయుట - యాపె
 మఱిసంతానము కనదుగనుకనున్న వారలకు నమృద్ధిగనాహారాది సుఖ
 లాభమును - మఱియు నీజన్మములోననుభవించు సుఖదుఃఖములకుఁ గార
 ãముపూర్వజన్మకృత పుణ్యాపాపములనియు - విధినియోగము దాటరాదని
 యు జన్మమెత్తినఫలము పరమార్థకసంపాదనమేయనియు - నిద్రాహార

ములుమాత్రమే బ్రతుకునకవసరములనియు- నిష్కర్తృతాసౌఖ్యము దుష్కర్మ
 ననవచ్చును- సకలవిధవిఘ్నములను జేహము వానిపరోక్షమున నింకొకని
 కఠింఁచుట నీతికావనియు నింకొక జన్మమందు వేదశాస్త్రమంతయును
 గతించినాన పెరిమిటిని స్పాదవచ్చుననియుఁ గామసౌఖ్యము వదలలేనిచో
 భక్తకాలు గతించినకొలఁదిఁ బెండ్లికివ్యవస్థయుండదనియు మఱియొక జన్మ
 ముననె నం. పెరిమిటింగలియునాసతో ఊణభంగురమైన యావనకష్టము
 నలక్ష్య పెట్టవచ్చుననియు నెల్లవిధములన్ శిష్టాచారానుసరణమే మిగుల
 శ్రేయమనియుం దెలిసికొనిక బుద్ధిగల కుటుంబములయందలి సుశిక్షి
 తలగుస్త్రీలు దుభిక్షభిక్షావియోగంబు నతికష్టంబున సహించుకొనియై
 న గర్భభాధాన సంస్కారాంతరమున మఱల మార్త్రగువునకాస్తింప కు
 న్నారు- శక్తిరము కు గలిగినరోగము మందుచేగుమఁచుకొని సుఖించున
 ట్లు భిక్షావియోగ ముఖము మార్త్రగువునఁబోగొట్టుకొన రాదాయననిశ్చ
 యముగమార్త్రగువు పెరిమిటితనజితము వలకుంబ్రతుకునని మార్త్రము
 పాడినదాని కెల్లు తెలియును- భిక్షకాలుగతించినకొలఁది యెందఱంబెండ్లా
 డి బ్రహ్మకాగలదు- కోర్కెకుహద్దగలదా- చెల్లఁగలిగినయెన్ని విధ
 ములకోర్కెలువ్రదియును మద్యించినప్పటికి మర్యాదాభంగమగునని
 యు లేకకష్టములు తగిలించుకొన వలసివచ్చుననియు వివేకులులోనడం
 చుకొనుచుండలేదా- కులాగతినంప్రదాయాను సారముగ రాజ్యమున క
 హుండు పెద్ద కొడుకగుచుండగాఁ దక్కినపుత్రులు తమకాభాగ్యమబ్బ
 లేదని చేతులుపిసుకుకొనుచున్నారు వారిదుఃఖము కుటుంబనహితముగ
 దమయన్ను నెట్లోయపాయముల వెదకికడతేచినదీరదా- రాజకొడు
 కేరాజకానేల యింకొకఁడుసహనమునఁ గూచుండనొల్లఁదా- కుడు
 చుటకుఁ గట్టుకొనుటకు లేక బాధపడుపేదలకు భాగ్యవంతులేల తమయా
 స్తి నించియారో- తమకన్న సౌందర్య బలచాతుర్యములు గలస్త్రీపురుషు
 లనాటుమగళ్ల న్యోన్యమేలయనుభ వింపించుకొల్లరో- ఇంతకున్నిష్టాచా
 రము దైవవియోగమువృద్ధిపై బూనుకొన్నసంఘసంస్కార పరాయణు
 లప్రయత్నము లేకుపురాయబారము వలెవ్యభిచారము మఱియునుపహాసా
 నపాదము- గనుక చతుర్విధాభినయము న్నంప్రదాయానుసారముగఁ జేయ

వలయు- నెన్నలేచినదికేడనై చినది నున్నది. నాని చేపుడుకట్టతోదొడ్డి బా
గుచేయుచున్నది మ గుసలి నాదు నెట్లోము కొందువారు కరంగులుపేలు
చున్నవి కాకులటచుచున్నవి బడిపిలుచచ్చికూడు. వెన్ను-చున్నారు చ
చ్చడివాండుకాల్వలు నాగునేయుచున్నారు నోగుకూర తోటకూర
బచ్చలికూరుల్లిపాయలు పచ్చిమిరెపకాయలు కటివేపాకు చింతకెగురో
యనిపల్లెబోట్లమునుచున్నాడు చెన్నరానినాండ్రును దాకడ్డగుచే బండ్లం
దొంగించుమని తానమాడివచ్చు బాపడుగిగడుచుచున్నాడు- తెల్ల
నారినదనియు- గాడిదెలుకాల్లాడుకొనుచు దన్న కొన చుం గూయుచుం
బొడ్డుచుంబొడ్డుచున్నవి- కుక్కలుపట్టాడుచెంగిలి చుంబులునాకుచున్న
వి- యెండనె మండుచున్నది- కొలువులన్నియునాకు చున్నవి పగలురె
డుజాములైనదనియు- న్యభావవణక నలుచేచు భుక్తి కరితన్ముఖ్యమను
వారును - నాకు పాటలూ ఆటలూ ఆటే తలచొచ్చి మానేసా
బోగంమేళము చూడకూడనన్నవాళ్లలో నేనొఖిల్లేగా- విధిలే వచ్చిది
రాజుగారిబంపంతంపై దిక్కుమాల్మనొఖిగాని గుట్టజానీచేత పానుక్
బ్బురీడింగునామలో పాడించిదానికైదువందలు చందావేలించి కడు
ణంజమచేయించి యేన్ చేజ్ నో అదర్లోయిచ్చేనక్క నాఅవస్త అట్లవ్వక
తీరిందికాదు- డేవ్ నాన్సెన్ దుక్కలాగున్నాడు బ్రాహ్మబుడటసోఖిచే
నుకోరాదూ- యదగోసంక్షి మనవాళ్లలో యిదేనొఖిమూం- ముప్పైయ్య
కోవడం- ఓడోంట్ గివ్ హిమ్మె- సాయెబూబండ్లకట్టు నీకుబుద్ధులదా-
చెప్పేకానూ- స్టవిడ్ ఛో- రేట్స్ పన్నువెల్లి వీరేశలింగంపంతులుగారు వ
స్తారువాన్ని తీస్కురా- పెదబాబు నీవువెల్లనాకునున్నీగావుంది- విధిభేక
వచ్చిందంట్లే దీనమ్మబొడ్డు బొక్కా థెల్లవాల్ల నానిమేళంనాకు తెలుస్తందా
ఏడుస్తుందా ఏంపాటలంక్షిముక్క లెల్లనిస్తారా వాల్ల బండ్రుతెందుకుబా
మని-అక్షరములువినపడకుండా మగ్దలమొత్తికోవటం ట్లెత్తెవ్వకోవటం ఇ
హిహి ఇహిహి అనిదీఘాకలుతీయటం ఏంపాటలు ఓడవాళ్లంట్లొంట్ల
డవచ్చుకాని- సంగీతపాటకులంటేనాకొళ్లమంట- వాల్లవికారాలు వాళ్ల
రుంజుకోవటాలు ఎద్యుకేషనామన్నా వాళ్లకుట్టేట్లేదు-ఇంగ్లీషునిడ్యుకేషన్
నులేపివాడికి సివిల్ టీషనేముంటుందండీ- సంగీతం అంటేనా కసయ్యగాన్ని

మా అమాత్యులకు కుమారసంభవం చేప్పిస్తూన్నాను దేబ్బయ్యయ్యోళ్ళా
స్తున్నాడు బాగా చెప్తాడు- రాజుగారులేస్తేనేగాని మేములేవటానికి వీలే
దు- చచ్చారురాత్రివిద్రాక్ష మాటలేదు అబ్బాచూశారా గ్రామ్యం ఎం
దుకురాయకూడదు- నల్లరికితేల్యాలా ఐటెల్యాలా మిస్టర్ గాణా లు
పోనలు పీట్టికెన్యభావదాటుకోపి మీనింగాడుచేస్తూవున్నారు- గెట
వే- ఇలాంటి సోమరి పోతులకొట్టుపెసావేనా ఇన్వెంటంసక్కిట్టదు- బ్రాహ్మ
లటమీకేంపని తెల్లవాగేసో- అన్నగాయంతిబూడిదెసావుకొని ముష్టిచెం
బుమీరుకయారు- చాలాచచ్చాలేదైన వర్కుచేసుకోకూడదూ- దీనిర
స్సావలవా- ఆ-ఏంలిచేమూలంకీ ఆబకతునాటు కంపెనిలోపోయినాయంకీ
పన్నెండువేల రూపాయలకుపైగా- గాడ్సుపిర్- ఇఖనాకుసెల్వదయచె
స్తారా- టైమెపోతుంది- గ్రామ్యభాషతో అసగామననంటి కొంచెముసివి
లేజ్జమెనాట్లాడేభాషతో కావ్యాలువాస్తవై నెన్లోఆఫ్ యూన్వెసికటిని
గా వణకకులర్ బ్రాంచికి ఆపొస్త కాలుస్కూళ్ళకు పెట్టించుటకుస్త్రీచే
స్తారు- ఆసబ్బకుమీది- ప్రాథమికస్వలానంతరవినాహాసబ్బప్రమహామహోహా
భ్యాయులగారిది ఇథింక్యూడాయవర్బెస్ట్- సీథేంక్యూథేంక్యూ ఇట్లుతగు
మనుష్యులందుకోను భాషక గ్రంథములువ్రాయవచ్చుననియు నాంగ్లేయ
భాషాపాండిత్యము కొంతగలిగియున్న మాత్రమున గీర్వాణాంధ్రభాషలు
గూడఁ గూలఁక వముగఁదెలిసికట్లు వేషములువేసి తమకుపాండిత్యముం
బడెనునెయు. బజారుపక్రకల స్వీస్విద్యార్థులు సభలన్నిటినిఁజూకాయలు తెగ
నలుకు నాంధ్రులును- మజియమున కములఁబట్టి కొన్ని తెలుగుమాటలు
వలికొంచుకొని తెలుఁగన్ననేనూ తెలియనియాంగ్లేయులవద్ద నాంధ్రభా
షాపండితులమని పిలిచుచు నాంధ్రభాషాపండితులకులైన యాటనలునుందె
నంగు బానయునుటపోసి కొనుచున్నారు- శాకుంతలనాటకము నివి
ద్యారుకలకుఁ బాఠముచెప్పఁగలుగ్గె ర్వాణ పండితునకు నెలకుఁబడెదు
రూప్యములు మాత్రమేవేతనముగాని హేమెట్టుపాఠముచెప్పు నాంగ్లేయ
భాషాపండితునకైదు వందలురూప్యములు నెలకువేతనముకదా యాంగ్లే
యభాష రాజభాష యగుటచేతగదా యంతజీతమీయబడుచున్నది-కే
వలగిర్వాణాంధ్ర భాషాపండితులనిప్పటిచెడుకాలములోనెవరుచూచెదకు-

వేదశాస్త్రములు సంగీతసాహిత్యరసజ్ఞతయునడుగంటినవి-మాసఃసంధిమః
 శాస్త్రము సంస్కృతమునఁ జదివినొన్న వానికి దమ్మిడియైన రాబడి లేదుకా
 ని యదేయాంశ్యభాషలోఁ జదివినొనిపక్షిలో నెగ్గినవాడు న్యాయాధి
 కారియొద్ద వాదించుటకహాత కల్గినెలకువేలకొంది సంపాదించుచున్నా
 ఁడు- కావుననేకొంపగోడి యమ్మకొనియైన నాంగ్లభాష భారతీయులునే
 చుకొనుచుఁదమ భాషలనిరసించుచున్నారు- తుదకాంగ్లేయభాషలో భ
 గవద్గీతలఁగూచిక్ యుపన్యాసమిడు నేనిదెసంటమ్మగారి శ్వాదములఁబట్టు
 చుసంస్కృతమున భగవద్గీతలుబోధించు సాచాక్షులఁగూడ సరకు సేయ
 కున్నారు- భరతవక్షపరిపాలకులు భరతవక్షమునందు భారతీయభాష
 లనే యుపయోగించి పాలించునెడ భారతీయభాషలన్నియు సమున్నతదశ
 సంనుగదా- యిప్పటిబడులలోఁ జిన్నపిల్లలకుచేపుక సంగీతసాహిత్యపద్ధ
 తులేమనవచ్చును సంగీతవిద్వాంసులమని బయలుదేరినవారిలో నూటికి
 దొంబదితొమ్మిద్రదమఁ బైగా శ్రుతియజ్ఞానములు స్ఫుటముగానుండఁబో
 వుకవిష్వముస్సంగీత ముస్సజ్ఞాజముగాఁబుట్టవఁయుఁగానికన్త హీనులెంత
 నేచుకొని యంటించుకొన్నను లాభములేదు- వేసవేలుసామాజికయం
 దు నెఱవేరినవారుకలరుగాని సాగనుగాగద్యపద్య ప్రబంధములస్వీతం
 త్రిముగఁ గల్పించికవితా ప్రతిభఁజూపఁగల కవీశ్వరులొక్కఁడైన నే
 శమంతటద్దేలుటకష్టము- కూనిదీక్షుకములువీసి గద్యపద్యములుచదువు
 వారు లక్షలకొలదిఁగలరు కానిశాసితసాప్తవముతులై సభలందౌర్యక్రం
 మున వేలకొలందిపండితపామరులన్ రంకింపజేయునారొకరిద్దరు జగమున
 నుంటకడునరుదు- లోకములో సార్వభౌమకులు నాఁబడఁగలవారు సేక్సి
 యర్కాళిదాసులేకదా కవీశ్వరుల కవితాప్రభవారి గ్రంథమువెల్లడిం
 చును వృత్తియురొకభాషలోని గ్రంథమింకొకభాషలోని కథకముపాసీకిం
 చుమించుగ మాచకవచ్చుఁగాన సగలదేశములదనులకు భూతవత్కమా
 నకాలములగబడఁగు కవీశ్వరులకన్త లోకమంతటదెలియఁబడుఁగానియె
 కనితౌర్యత్రికచాతుర్య మింకొకరికి బరోక్షమున రొక్క మొగిఁదెల్పుఁజా
 లు యంత్రములిదివఱకునులేవుకదా- యాశ్వరానుగ్రహమున నొక్కఁడొకఁ
 గొనఁబడినప్పటికి నట్టియంత్రములఁబంపక మొందెదన్న సంగీతమునకు యి

క్షంధ్రు జగద్విశ్రాంతకీర్తిః బయవనేరకుకదా- పేక్ష్మియర్కాశిదా
 నుం కావ్యములకన్న సాగ సై స కావ్యము తెన్ని వ్రాతలో
 కులకుఁ దెలియనికాలము సఖములైపోయెకో నేవునికె
 టుక- పాచికాభినయరూపమగు కావ్యమునకుగీత వాద్యములకన్ననుమ
 టియునాంగికాంగ హార్యసాత్వికాభి నయములకన్నను గౌరవమంతగావ
 చ్చుటకుఁ గారణముస్వరసందభామున్ జత్వద్ధవాద్యమున్ మఱియు
 సృత్యముఁ గ్రమముగగాయకుని శారీరరూపదయున్ వాదకునికరగుణ
 ముఁ నటునిసృత్యవిశేషముఁ పెండియుసామువ్వుగి విద్యావైశద్యమున్న
 భకుఁ గస్పచుఁగాని కావ్యమునకలజగము సద్దమవలెఁబూపుటయేగాక
 మానవులకు వివిధావస్థల యందుఁ దలంపులెట్లుండునో వానింగూడ బయ
 ల్పెట్టును- సర్వరూపము లొకషికంచుటకు రూపగ్రాహియంత్రమును
 సకలధ్వనుల నొకషికంచుటకు శబ్దగ్రాహియంత్రమునుం గలఁబూకానినా
 నావస్థలయందు బయల్పడచిమనుష్యుల తలంపులఘూడఁదెలుపుటకుఁ గా
 వ్యముకన్న వేఱయంత్రమిదివఱకు లేదెకనుండఁబోదు- కవితాశక్తి
 దా జగమున నెల్లకృత్యములు ప్రబలుచున్నవి కవిత్వముప్రత్యక్షముందె
 లుపుటయేగాక పరోక్షముగూడ బయలుపెట్టుంగావున ననేకోవేత్తి కవి
 తాతత్వం శివోజానాతివాసవాయ నికాళిదాసుఁడు- నతచ్ఛాస్త్రం న
 సావిద్యానతిచ్ఛిన్నంనసాకలా! నాశాయోగోనతత్కమః! నాత్యేస్మిన్మ
 న్నపీక్షతే యచిభరతమనియువక్కాశించిరనఁగాఁ గవిత్వమనఁగావ్యముఁ
 బన్నునూహ- కవిత్వముసహజ కృత్రిమముని రెండువిధములు పొంచ
 భౌతికక్రియలు కల్పించునదినహజము- ఘటపటాదితొకిక కృత్యములొన
 చుకొనదికృత్రిమము- కావునలోకమునఁగల్గు సకలక్రియలును దైవికమా
 నుషసంకల్పవశమున నేకలుగుచున్నవి- పేక్ష్మియర్కాశిదాసులంత క
 ష్టపడి యాకలిసిదురలై నమఱచి నమస్తేహికభోగముల మానుకొనిరా
 త్రింబవల్లకదీక్షతోఁ గావ్యములెందుకు వ్రాసినారు కీర్తికొఱకాయెష
 డైనఁ జెల్లిపోయినవెనుక వానింబే వారు దూషింతురో లేకభూషింతురో
 కనిపెట్టలేదుకదా- ధనమునకాయెంతయోనుభువుగా మఱికొన్ని ధనుల
 మ్మధనముకావలసినంత లభించుగదా- భోగమునకాలోకజ్ఞునమే లేక

తనువుమఱచి తదేకధ్యానముతోఁ గోరినపద మొకటి. తోచనపుడుకొని
పవోయినట్లు విచారించుచునొకసందర్భము కుదుచుకొనుటకెంతయో
గింజుకొనితన్నుకొనుచు నెంచుకొన్న శబ్దముస్ఫురించినపుడు గాఢ్యముదొ
రికినట్లుసంతసిల్లుచు సంతతమెదియోమాలోచనమున ముగ్ధియున్నవాఁడు
సక్రిచ్ఛందసవనితాధిభోగము లనుభవించుటెట్లు - మోక్షమునకాశకుంతల
పిఱుందలన్ హేమెట్లునెట్టి యందుందగులుకొన్నవారికి నిర్విషయమనస్సి
ట్లుకుదురును. బహిష్కారమునకాశకుంతలమున్ హేమెట్లుండదునకున్న
ప్రాణులకాకలితీటదా లేకనిమరపట్టదా - నీతిఁదెల్పుటకా - మంచిచెడ్డలు
బాగుగఁబరిశీలించక పొత్తురహస్యముగాఁ జేయరాదెదుటివారల మనసు
కనిపెట్టకచేసిన పొందుదుష్యంతునే కాంతముగఁగలసిన శకుంతలకువలె
వికటించుచు మఱియుఁ బరునిఁజంపి వానిసాత్తాక్రమించు కొనరాదట్లు
నచికనవాఁడు హేమెట్లుపినతండివలె బొలయింపఁబడునని శాకుంతల
మందుహేమెట్లునందు దెలుపఁబడిన యీరెందునీతుల నోకములోనొను
గనివారెవరు. క్రొత్తవానినమ్ముకొని వానిఁనహస్యముగఁ బెండ్లాడివా
నిపెంబడిబోవకా మమకమెవ్వగి కెనం దెలియనీక్షమిండతవలె నీడువచ్చి
నకన్యకయెవతెఱయుండును - మఱియుఁ దానన్యాయముగనొరుని గొట్టి
నందనపైఁబరులు పగఁబట్టెదరని పిచ్చివానికిఁదక్క నితరులకుఁ దెలియదా
లోకులందఱికిం దేటతెల్లమగు నిట్టిసీతులకై కొండంద్రవి యెలుకఁబట్టి
నట్లు కవీశ్వరులువృధా ప్రయాసముననంత లేసిగ్గింధములరచింపనేల -
నమస్తజగత్కారణమగు శక్తి యెదియోవాగ్దేయకాశాది కవియాసమున
నూహించుచు వ్రాయుచుంబాడుచు నాడుచువాయింపుచు సకలకమకా
ములనాచరించుచు వేయేలసర్వజగద్రూపయై సత్వరజస్తమోగుణములం
దనలోఁదానాటాడు కొనుచుండునందులకే కారణమైననూహింప మాన
పులకలవికాదు. జ్యోతిష్కులు గురుశుక్రయోగంబున నిట్టిఐంతలులోకం
బున జరుగవచ్చుననియు దెబ్బదివదునొకండుకోట్ల నలువదివన్నెండులక్ష
ల తొంబదిపదమూడువేల రెండుకముస్వాతిక్షయోజనముల దూరమున
భూగోళమునుండి శ్రుక్రమండలమున్నదనియు నందులోఁగ్యాలుగ పడుచు
న్నట్లున్నవి. కనుకతప్పక మనుష్యులు నుందురేమోయనియుఁ గోతలు

శోయుగశిశుశాస్త్రములు- భూములను దేవులను చుట్టరయించుమించు దశి
 సరిగనున్నదా నడుమనగ్గినియన్నది నామాటనమ్మజోవనిచో నచటికిబో
 యిచోడుడు మీ కేబోధవడుసనువాచును బోల్చిచూడఁగానాంధ్రాంగే
 యశబ్దముల ప్రధమాక్షరసంబంధము బట్టియునుభయభాషలలో నీటిను
 శబ్దములు సమానరూపాధకముల నుంటచేతనుమఱియు నబ్బాముశబ్ద
 ముల సమానరూపాధకలంబట్టి మఱికొన్ని కారణములవల్ల నాంధ్రాంగే
 యులుగొని నాంధ్రతురస్కులుగాని హళాశకమునకు ముందుమూడుల
 ట్టిలమాసముల పన్నెండుదినములు దాదాపుగాబహుశానొక్కకులములో
 నిష్కారై హిమాలయముదెప్పెనదిమిలో నుండియుండవచ్చునను చరిత్ర
 కారులును- వానరజాతినుండి సరజాతిగూఢిగఁ బుట్టయుండవచ్చును వాన
 రనరశబ్దముల సంత్యాక్షరములు సమానములుగుటచేతను మఱియునుభ
 యజానుల జేష్టలించుమించొక్క- లాగుంటచేతనని యనుమానించు వరి
 కామవాదులును మొదలుగ వివిధ శాస్త్రజ్ఞులు జాత్యంధులేనుఁగుగోల్పున
 ట్టుఁగొనించుచుండును దే నమాయననుమానమున నెఱుంగ నేరితరము-మి
 డతంధిట్లశక్తమువలెఁడొందఱియుఁపాలుగుఱికిఁజెఱ్ఱెడగుచుండును-మొ
 ట్టుముచుమానవులు తెలిసి తెలియనివారనుట కేసందిమమున్లేదు- మఱియు
 మదాశిశయగున లేని వస్తువులు నిజముగఁగాన్పించునట్లుయజ్ఞానదశయం
 దున్వృత్త వృద్ధయందుఁబోలితనకంఠెనన్యమెఱుంగనినిత్యముక్తబుద్ధన్వరూ
 పుడగుటవునకాత్మరూపకమగు జగత్తుతోచుచుండును గానివై రాగ్యము
 నలేక ప్రజ్ఞానదశయందు మదముడిగినపిదన మ్మఱియు నిదురమేల్కొన్నపి
 మ్మటన్వకారములగపడ నట్టిలోకవిచిత్రము కాన్పించకుండును సచ్చిదా
 నందన్వరూపుడగు పరమాత్మయొక్కఁడె మిగులుననుచుఁగాని మఱియున
 ముద్రపుటొడ్డునఁ బలు తెఱింగులనినుక గాలిచేరూపించుతీరున మనుష్యు
 లుపరవశులై దేవనశంబునవివిధ స్థితులమారుచున్నారనుచుగానికతాకా
 భోక్తాజనాదకనయనుచుఁగాని యాప్తహాక్యము తెలిసికొనువారు సంసార
 ముఖమునంటరను వేదాంతముగ్గాలిదానకృతులు బోధించుచున్నవి- పేర్కొ
 యిదివికృతులవలన సంసారముముఖభూయిష్టముమానవులదియనుభవించ
 కటిటమహాపాచరణమొన నిత్యసరకముంబుణ్యమున నిత్యానందపదవియుం

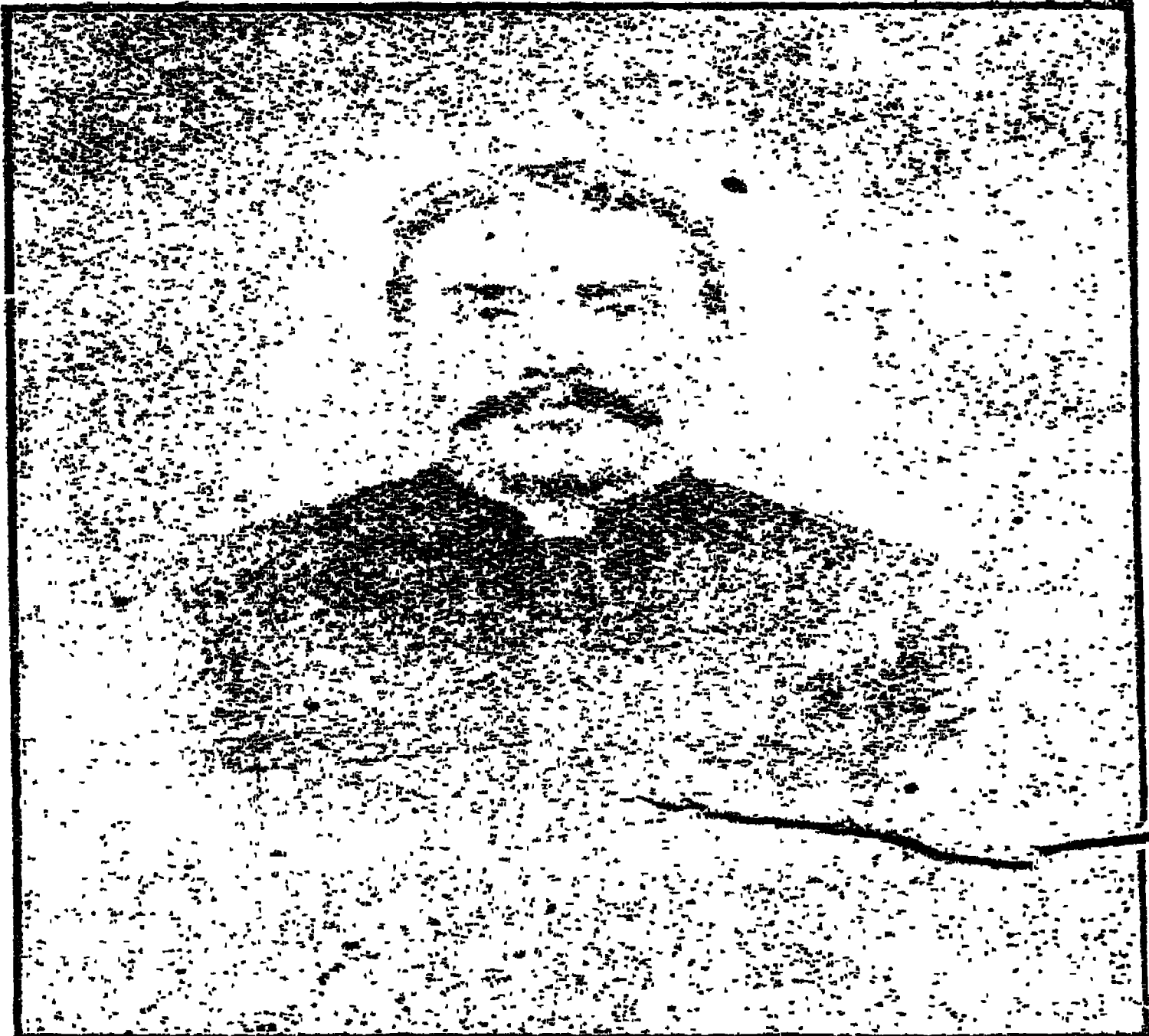
జీవులకుఁ బగమాత్మునిచేత నొసంగఁబడునని బోధపడఁచున్నది- కావ్యమననే
మోయనేకమునేకవిధములఁ బ్రాచీనాలంకారికములు చెల్లినదియైనను కావ్య
మగు పదావలికావ్యమను దండివచనమేమేలేమనఁబ్రతిభావమున కెన్నియో
యధికములేపోదా యధికబోధమున నెన్నియో తనమువృత్తిలక మూనదు-
గుణదోషాలంకారములు వివక్షామూలములొక వృత్తిగనుఁముదోషముగక
దోషముగుణముగా నలంకారము హేయముగా మాత్రైశునన్న మజ్జిక
మునవిషమగు విషమైకవృత్తి టవ్యమగు శనాలంకార మనహ్యమగును
మనసునకింపగు శబ్దాధికములు కావ్యమనఁదగినది- భరతమునిచెప్పినవి
భావానుభావవ్యభిచారి సంయోగమునఁగల్గు త్రోమిద్రిశములలోను మ
జనులన్దాన్పించు వీరశాంతికరుణలు సర్వగుణప్రధానములు- మధ్యమజ
నులగపచుక శృంగారహాస్యాద్భుతములు రజోగుణప్రధానములు- మతి
యునధనుజనులందోచు రౌద్రభీతిభయనకములు తమోగుణప్రధాన
ములు- ప్రతివస్తువునందెన్నియోరసము ప్రధానముగనుమతియుఁ దక్కిన
రసముల ప్రధానముగనుండక తీరుదు- చక్కెరయందు మధురరసముము
ఖ్యముగఁదోచునుప్పు మొదలగు చవులడంగియుండును జనులకేశబ్దాధిక
సమూహమువలన మనసులకుల్లాసముకలిగి సత్కర్మా చరణమునకు
త్సాహము పుట్టునోయట్టిదిసత్కర్మము జనులకుభయశోకజగుష్ణా క్రో
ధములంబుట్టించి దుమాకగమునకుఁ బురికొల్పునది యసత్కర్మము
మద్యమాంసాశనులై పరధారధనముల పహరించుచు మోసంబునయ
ధేష్టంబుగఁ జరించుదుమాకగుల సుఖస్థితివణించుట లోకులకదు
మాకగమునకు రేచకమానదు- లక్షణవిహీనముగ యధేష్టముగ ప్రా
యంబడినపున కములుక శాశాలలం బాలురకుమప్పుట వేశ్యాకన్యలనిల్లాం
డ్రోగానుంచుకొనుట- యిల్లాండుయధేచ్ఛ న్నంచరించునపు మాచీచూ
డనట్లు నోరెత్త కుండుట- పరానియమముమాని యన్నిజాతులుకలసి తి
నుచుంబరస్పర వివాహములాచరించుకొనుటయే యవశ్యక తవ్యమనుట
స్త్రీపురుషులు పెండ్లిమాని వావివరసలులేక యధేష్టవిహారమునల్పినచో
నెన్నియో దుఃఖములుతొలగిజనులుబాగు పడెదరనియుపన్యసించుట- పర
లోకములేదని ధూళిగనమ్మిసుఖపడుటకొటకెట్టి దుష్కార్యమైనదేయుట-

తాఁ జెడుటచేకాక పరులకుఁ జెఱుపఁబూనుట. ధనాజ్ఞానముకై యెట్టి
 నీచకార్యములైన నొనఁపఁజూట. పూర్వాచారము లన్వేషింతుట. కలు
 దాఁపుట మాంసము తినుటయు నిష్పటినవనాగరకుఁ లోఁ బుట్టుచున్న తెవు
 ల్లు. స్వదేశోద్ధారణమునకై పాటుపడుచున్నట్లు కన్పట్టుచుఁదగుమనుష్యుల
 వలెఁజెఱిఁగొన్నించుచు బ్రభునామ్రము వడయుటకై తోటివారి నెంతో
 హింసించుచు దాఁబట్టినకుంతేటికి మూడేకాళ్ల నిమొండివాదమొనరించు
 చుం బ్రాజీసమతమునిరసించుచు బాశ్చాత్యచారము లనఁచింపుచు
 నాగరకాగ్ర గణ్యులమరిచిట్టివీగుడు మాంసమర్యాదలు లేక గేదెపె
 య్యయు నాఁజెయ్యయుఁగాక దిక్కుమాలినపెయ్య నైనవీసభారతీయ జ
 నము కలివశంబున సవశంబై యుభయలోక భ్రష్టమగుచున్నది.
 ఇపుడు- భారతీయప్రజయంజేకసము గాన్నించుట లేదుగాని నీరసముమా
 త్రమగపడుచున్నది. తనలోనికొక్క పరులకుఁదెల్పుటకుఁ జతుర్విధాభిన
 యంబు లుపయోగింపబడుచున్నవికదా యవినమయోచితములై నరస
 ములుగానుండవలయు. నిజగన్నాట్యరంగమున మానవులు యథోచిత
 ముగనటించలియెడ వై పరీత్యమున రస్తాభాసముగ నగుబాటుంబ్రజాపీడ
 యు న గు ను - జ ను ల రిదు మహారాజుబట్టమెడకు జుట్టికొనిదీనదృష్టి
 లోఁజేతులుజోడించి సాష్టాంగపడి క్షౌరముచేయుటకు విచ్చేయఁబ్రా
 ణించెదనని మంగలింపిలుచుటయు. గొల్వలూడ్చుచచ్చుడి వాఁడొక
 స్మితముగా శిఖాయజ్ఞోపవీతములధరించి స్నానమొనరించి శ్రోత్రియవే
 పముతో శ్రాద్ధమొనరించెద బ్రాహ్మణాధికమునకై రండనివైదికులం
 బిల్చుట. డెబ్బదేండ్లవాఁడు పిన్నవయసువానివలె నెనిమిదేండ్లకన్నకు
 బుస్తెకట్టుట బోడతొలితలపెంచుకొని పసుపుబొట్టుకాటుకలుంచుకొని
 క్షాళపారాశతో ముతైదులంబిల్వనేగుట. బ్రాహ్మణుఁడు సేవకావృత్తిఁ
 చేయుట. కుక్కనందలముననిడి యూరేగించుట. న్యాయాధికారిలంచగొం
 డియగుట. నూత్నయావననన్ని పాతుఁడు ధర్మాధికారియగుట. ప్రభువుని
 త్యాగిహీనుఁడౌట. కూటికై వేదాంతము చెప్పుట. బండబూతుప్రహసనము
 లంఘింపుట. నాదీనమువైచ్చభాషతో జరుపుట. బాలుఁడు సన్యసిం
 చుట. తత్త్రియుఁడు ముప్పైతుకొనుట. యవిద్యాంసుఁడు సభాధ్యక్షుఁడౌ

ట- మగసాలులు జెవేసముననగిడుట మొదలగుసంప్రదాయ విరుద్ధవేష
 ములూనరాదు- శృంగారమునవిఘ్నక ముగాఁ జెండ్లాడినచూపెతో వి
 హరించుటయు- హాస్యమున సూన్యతవ్రతుడన్యులచే గల్గబోతని యవ
 హాసింపఁబడునెడ మందస్మితముచేయుటయు- వీరమునసాధుసంరక్షణకై
 ధవళయుద్ధముననుసంఘఁగోల్పోవుటయు- గరుణయందాపదన్మున్నునజ్జను
 లంగాంచి కంటనీడుటయు- రాద్రమున సజ్జనాపకారమునచుక దుష్టు
 లకాగని బొమ్ముడిపాటుఁగాఁగించుటయు- భయానకమున దుష్టసంపకక
 మునకు వెఱచుటయు- భీభత్సమున సజ్జనోపద్రవముఁగనుఁగొని మూ
 ఛికలుటయు- శాంతముననపవ్యముల కోరసిల్లుటయు నుత్తమస్థితుల
 నఁబడు- నిట్లునవరసంబులగపచుక సజ్జనులనడువడి న్యచిఁంచునిదకప్త
 శబ్దాధకసమూహము సత్కావ్యంబునాఁబరఁగు- నట్టిసత్కావ్యములొన
 చుకవారు సుకవులు- షేక్స్పియరుచిక్పతులందు నీయిష్టానుసారమను నా
 టకమునుఁ గొరియలేసన్సచు నాటకమును సత్కావ్యములు- కాళిదాసు
 కృతులందు రఘువంశకుమారసంభవ మే ఘనసంజేశములు సత్కావ్యము
 లు- రఘువంశకుమారసంభవ మేఘనసంజేశములొనచిఁచిన కాళిదాసువే
 టు- నాటకత్రయమును శృంగారతిలకతుక సంహారములఁజేసిన కాళిదా
 సుఁడువేటు- తక్కినవిచేసినవాఁడు నేటవినాకుఁదోచెడును- మూఁడువే
 లయేండ్లక్రిందట రఘువంశకుమారసంభవ మేఘనసంజేశములొనచిఁచిన
 కాళిదాసుఁడు పరమభాగవతుడై బమ్మెరపోతనామాత్యునివలెస్వతంత్రు
 డై యుండవచ్చు నీతఁడేజగత్ప్రసిద్ధిఁగొన్న కాళిదాసుఁడుకానిచోనట్టిప
 త్కావ్యప్రవృత్తి యతనినుండికానేరదు- నాటకత్రయము శృంగారతిలక
 తః సంహారములం జేసినయతఁడుపదాఱు వందలయేండ్లకుముందుగాఁగృ
 ప్తదేవరాయాస్థాన కవియగు పెద్దనామాత్యునివలెభోజమహారాజాస్థాన వి
 ద్వాంసుఁడై రాజప్రీతికై నాగరక శృంగారప్రధాన కావ్యములొనచెక
 ననవచ్చును- మిగిలినవాఁడెవడో వేయేండ్లక్రిందటఁ గొండరాజులయొద్ద
 బండబూతులాడు మొండిపండితుండు కావచ్చును- కాళిదాసునిపేర బయ
 ల్పడుప్రహసనము ముఁత్రపఁబడి ప్రచురింపఁబడుట భారతీయగౌరవము
 నకెంతయోలోపము- రఘువంశమున శ్రీరామచరిత్రాంతము వెఱకును

గుమారచరిత్రమున మొదటి యెనిమిదినగకలునుఁ బూర్వమేఘము ను
 త్తరమేఘమునఁ గొంతయుఁజొరవటి కాళిదాసకవిత్వముఁ తక్కినభాగము
 లల్పకవివరచిత్రములు- కాళిదాసకవిత్వములలో రఘువంశమునందు శ్రీరా
 మచరిత్రాంతమువఱకు గలభాగము- నాటకములలో విక్రమోర్వశీయ
 మును- పేక్కియగునినాటకములలో నీయిష్టానుసారముఁగవ్యంబులల్పా
 క్రమీచేటయు నిరుపమాన కవితాప్రతిభ కాటవ్వులు- కాళిదాసవిరచితర
 ఘువంశమువంటి ప్రాగ్జైనకావ్యముడగమునకరుదుగావునలోకములోని
 యెల్ల నాగరికులుతమతమ భాషలకద్దాని భూచుకొనుటశ్రేయము- న
 వగనములొండొంటఁ గలిమక కేవలమొకటిగా దేనిమట్టునకది నిలువనేర
 దు కావుననీగ్రంథముననొక రసమునకు మారుగనికొకరసమున సాగఁగు
 లందందఁ గూచకఁబడియుండవచ్చును పేక్కియర్కాళిదాసులయాహ
 యించుమించు సరిపోవుటవీరమున 10-15-5కలు 5-6తో శాంతమున 10-
 36లు 1-2తోఁగరుణ 29, 3-8లతో శృంగారమున 15, 10-36లతో హా
 న్యమున 36, 5తో నద్భుతమున 125 176-215-216లు 94-81-71లతో కా
 ద్రమున 5, 1తో భీభత్సమున 4, 1-2-3లతో భమానకమున 4, 1తోడ
 నుమతీయురసవిశేషంబుల నచ్చటచ్చట న్నాన్పించెడు (1) - (2) . (3) X
 (4) 1 (5) = (6) - గుతుకలు వరుసగా నస్వయము విశ్రమమునథక
 సూచనము సాదావసానము నథకమునవ్యపాక్యములందెల్పును. ఆంధ్ర
 దనోపకారముకునవియెంచి గీర్వాణాంజ్లేయభాషల నైష్ఠ్యఁబడిన కాళిదా
 సపేక్కియగులకవితా విశేషముల వారలకావ్యనాటకములకథాసంగ్రహ
 మువాసి నేనాంధ్రీకరించినవారల కవితావిశేషములకు గ్రీ-థసందర్భ-
 మురజెలిపి యందలికఠినశబ్దములకు టిప్పణివాసి చదువరులపశేషగోధ
 కై యాపీఠకన్విరచించినాడను.

శ్రీవిజయనగర నివాసుడనగు బ్రహ్మ శ్రీమద్దాజ్ఞాడాదిభట్ట నారా
 యణదాసుడ.

Brahma Sree,
A. Narayana Dass.

BEAUTIES OF SHAKESPEARE.

HONOUR

ALL IS WELL THAT ENDS WELL. *Act. III. Sc. V.*

- 1 The honour of a maid is her name and no legacy is so rich as honesty.

Act. V. Sc. iii.

- 2 Let's take the instant by the forward top,
For we are old, and on our quick'st decrees
The inaudible and noiseless foot of time
Steals ere we can effect them.

ANTONY AND CLEOPATRA, *Act. III. Sc. XI.*

- 3 When valour preys on reason,
It eats the sword it fights with.

Act. V. Sc. ii.

- 4 it is great
To do that thing that ends all other deeds
Which shackles accidents, and bolts up change ;
Which sleeps, and never palates more the dung,
The beggar's nurse and Cæsar's.

షేక్స్పియరుని కవిత్వ మందలి సాగసులు.

వీరరసము.

1 వ॥ కన్యయొక్క గౌరవమాపె విశేషము-మఱియు-ఁబరువు వంటియై
శ్వర్యమేదాయమునైనాదు॥

2 గీ॥ •అవసరంపు వంగినతల-నందు కొందఁ
•మేలన నవృద్ధులము మన-మింక-మనదు।
•శ్రీఘ్రతమవిధుల మనము •సేయకమును।
—
•జరుగునన్న గఁగాల•నిశ్శబ్దపదము॥

3 ద్వి॥ •వీరత్వ మూహావోఁపిడి సేయునపుడు।
—
•పోరానచెడు•వాలుఁబొదవి భక్షించు॥

4 గీ॥ •తక్కువనులనెల్లఁజక్కాడుకార్యము।
•సేతగొప్ప-యద్ది-చేట్లకట్టు।
•మాలుపడ్డు-ఁగున్కు •మఱి•పేడతినఁబోదు।
•పేదకు దొరకింక •దాదియగును॥

5 His legs bestrid the ocean ; his reared arm
 Crested the world ; his voice was propertied
 As all the tuned spheres, and that to friends ;
 But when he meant to quail and shake the orb,
 He was as rattling thunder. For his bounty,
 There was no winter in't ; an autumn't was,
 That grew the more by reaping ; his delights
 Were dolphin-like ; they showed his back above
 The element they lived in : in his livery
 Walked crowns and crownets ; realms and islands
 were
 As plates dropped from his pocket.

6 Saucy lictors
 Will catch at us, like strumpets ; and scald rhymers
 Ballad us out o'tune : the quick comedians
 Extemporally will stage us, and present
 Our Alexandrian revels.

AS YOU LIKE IT *Act. I. Sc. II.*

7 I beseech you, punish me not with your hard thoughts,
 wherein I confess me much guilty to deny so fair and
 excellent ladies anything. But let your fair eyes
 and gentle wishes go with me to my trial ; wherein
 if I be foiled, there is but one shamed that was

5 నీ॥ .వానిపాదంబులు .♦వాన్నిశ్చికిరు♦కెలం.కులను
 .గాపాడుచు .నిలిచియుండె|
 .దనరారువాని యె.త్తి నచేయి జగమున.కు♦న్దు
 రాయిగ-వాని.గొంతు♦పాడు|
 .చున్న గోళంబుల .తెన్నునశక్తి♦మై .వెలయు-
 వెండియునద్ది- .విహితులకడ|
 .గాని-మండలముల.గదలించి♦భేదింప
 .దలఁచిన-వాడుగ.జి.లెడు పిడుగు|
 .వాని♦యీవిగూర్చి-.దానిలోన♦స్సీతు.కలుగ-
 .దయ్యదిపంట .కాలమయ్యె|
 .గోసినకొలఁదియు.గొనసాగునయ్యది-
 .వానివేడ్కలు గండు.మీఁనువోలు॥
 .నవ్వివానివెన్ను .నగపచుఁదామున్న|
 .దానికన్నఁబైకి-.వాని♦యుడుపు|
 .నందుఁ బెక్కుమాళ్లు.లఱిగె-రాజ్యంబులు|
 .వానిజేబునుండి .పడు♦చివుకలు॥

6 గీ॥ పట్టుకొందురు లంజెల.♦బగిది మనల|
 .♦జెనఁటిబంట్లు-కుకపులుదూ.షింత్తు-కల్ప|
 .నా♦చణ ప్రహసన కాల్లు.నాటకంబు|
 .కట్టెదరుమనపై నాశు.కవితఁజెప్పి॥

7 వ॥ మిమ్ము బతిమాలుకొనెద-మీకూశతలంపు లనన్నిక్షింపకుఁడు-
 నేనియ్యెడనంత చక్క-నిమఱింత గొప్పయాడువారికెద్దియు♦నిరా
 కరించుట నేరమనియొప్పుకొనియెద-గాని- నాపరీక్షకై నాతోఁగూ

never gracious ; if killed, but one dead that is willing to be so. I shall do my friends no wrong for I have none to lament me ; the world no injury, for in it I have nothing ; only in the world I fill up a place, which may be better supplied when I have made it empty.

CORIOLANUS

Act. I. Sc. I.

8 I sin in envying his nobility ;
And were I anything but what I am,
I'd wish me only he.

Sc. iii.

I pray you, daughter, sing ; or express yourself in a more comfortable sort : if my son were my husband I should freelier rejoice in that absence wherein he won honour, than in the embracements of his bed where he would show most love. When yet he was but tender-bodied, and the only son of my womb ; when youth with comeliness plucked all gaze his way ; when 'for a day of Kings' entreaties, a mother should not sell him an hour from her beholding ; I,— considering how honour would become such a person ; that it was no better than picture-like to hang by the wall, if renown made it not stir, — was pleased to let him seek danger where he was like to find fame. To a cruel war I sent him ; from whence he

డమిసోయగపు చూపులున్మీమంచి కోర్కులు న్రానిండు-నేనం
 దోడితినేని-యెప్పటి కదృప్త హీనుడొకడు మాత్రములజ్ఞంపఁబ
 డును-నేఁజంపఁబడినచో నట్లగుటకుంగోరుచున్నవాడే మడియిం
 పంబడును-నామిత్రులకునే నెగ్గు సలుపఁబోవ-నేమన-నన్నుఁగ్గియే
 డ్చువారు నాకెవరున్లెరు-జగమునకుఁగీడొనరింప-నందునాకెద్దియు
 లేమగనుక-లోకములో నొకస్థలము మాత్ర మాక్రమించుకొం
 టి నదినేనుత్తఁజేసినప్పుడు-తగునట్లు పూతిఁ చేయఁబడును॥

8 గీ॥ .వానిఁఘనతఁజూచి .నేనోర్వలేకుంటా
 .చేతఁబాతకంబు .జెందినాడ
 .నేనునేనుఁగాకి .కేదియైన నమ్రతీ
 .వాడేనేనగుటకు .వాంఛ గొందు॥

9 వ॥ నిన్బ్రతిమాలెద న్గోడలా పాడుము లేకుల్లానముగామాట్లాడుము-
 వాడేనాపెనిమిటి యైనయెడ- సెన్జుపె బిగికొఁగిలింపులచేఁబ్రేమ
 చూపుటకన్న-వాడు జయమందుటకై నన్విడనాడినచో మఱింత
 యెక్కు-డుగా సంతోషించెదను-వాడు లేతశరీరముకలిగి-నాకొ
 క్క-ఁడేకొడుకై నప్పుడును-వయ సందము వాని త్రోవనెల్ల చూ
 డ్కీ చూకపించి నపుడు- దినమెల్ల రాజులతి మాలినప్పటికి
 గడియ యైనవానిందన కనుల యెదుట నుండి తల్లియెడఁబా
 యఁగూడనప్పుడున్ గీతయట్టివాని నెట్లలంకరించునో యనియు-

returned his brows bound with oak. I tell thee daughter, I sprang not more in joy at first hearing he was a manchild than now in first seeing he had proved himself a man.

Vir. But had he died in the business, madam,—how then ?

Vol. Then his good report should have been my son ; I therein would have found issue. Hear me profess sincerely, had I a dozen sons, each in my love alike, and none less dear than thine and my good Marcius, I had rather have eleven die nobly for their country than one voluptuously surfeit out of action.

Act. II. Sc. i.

10 (1) Death, that dark spirit, in 's nervy arm doth lie,
Which, being advanced, declines, and then men die.

Act. III. Sc. i.

10 (2) His nature is too noble for the world :
He would not flatter Neptune for his trident,
Or Jove for's power to thunder. His heart's his mouth .
What his breast forges, that his tongue must vent ;
And, being angry, does forget that over
He heard the name of death.

ఁబ్రతిష్ఠకదలింపనిచో గోడ్రస్వేలాడుబామక్రన్న మేల్లాదనియుఁ
దలంచుచు వాడుపేరందుచోట నాపదకెదురేగుటకొప్పుకొంటి
ని-ఘోరయుద్ధమునకువానినంపితిని- వాడునొసటన్ జయచిహ్న
ములతోఁదిరిగివచ్చె-నేజెప్పెదన్గోడలా-మొదటనాకుఁబుట్టినపుడు
వాడుమగబిడ్డయనివినుటకన్న - నిపుడుతొలిసారివాడు మగవాఁ
డనిప్రఖ్యాతిఁగొనఁజూచుట కెంతయోసంతసించినదానను (కోడ
లు)-కాని- యతఁడాపనిలోఁపడిసినచో నమ్మాయపుడెట్టు (అ
త్త) అట్లైనవాని సత్కీర్తిఁనాకొడుకు కావలసియుండును- విను- ని
మ్మపటముగాఁబైకిఁజెప్పెదను- నాకుఁబన్నెండుగురుకొడుకులుండి
నప్పటికి వారందఱున్నా ప్రేమకొక్కలాగున్నప్పటికి నొక్కఁడై
సనీకుమగఁడునునాకుఁ గొడుకునగువానికన్నఁ దక్కువుప్రియము
గానుండకున్నన్ - *గొఱమాలియొక్కఁడు తిండిపోతుగమిగిలియుంట
కన్న - దమదేశముకొట్టకై ఘనముగాఁ బదురొకండుఁడెచ్చిన
నొప్పుకొనియెదను.

- 10 (1) గీ॥ .అలరుమృత్యువా నల్లద.య్యంబువాని
.కడుబలిష్ఠమైనటువంటి .కరమునందు
.నెత్తఁబడినంతనయ్యది.*యెఱఁగుచుండు
.మఱియుఁదరువాత మనుజులు.మడియుచుండు॥

- 10 (2) చం॥ .అతనిస్వభావమీజగతి*. కత్యసికం. బానరింపఁబోడు ప్రి
.స్తుతినలయీకునాతనిత్రి.శూలముఁగూరిచి- యిందుగ్రావానిగ
.నితముగుఱించి- వానిమది.సృష్టి*ప్రాసచెడు దానివానినా
.త్తొలఁగఁగ్రోయు- నాతఁడలు.కన్ మృతివేరుపరాకుచెందెడున్

Sc. ii.

- 11 Honour and policy, like unsevered friends,
I' the war do grow together : grant that, and tell me,
In peace, what each of them by the other lose,
That they combine not there ?

Act. IV. Sc. v.

- 12 Let me have war, say I ; it exceeds peace as far as
day does night ; it's spritely, waking, audible and
full of vent. Peace is a very apoplexy, lethargy ;
mulled, deaf, sleepy, insensible ; a getter of more
bastard children than war's a destroyer of men.

Act. V. Sc. i.

- 13 The veins unfilled, our blood is cold, and then
We pout upon the morning, are unapt
To give or to forgive ; but when we've stuffed
These pipes and these conveyances of our blood
With wine and feeding, we have suppler souls
Than in our priest-like fasts : therefore I ll watch him
Till he be dieted to my request,
And then I ll set upon him.

11 గీ॥ .పరువుపాయంబు ♦నని♦నెడ.పడని♦చెలుల|
 .వలెఁగలిసి పెద్దు- సరిగాని- .పల్కుఁబుప్ప|
 .డేమినప్ప♦మొండొంటి చే♦.నెనయునవ్వి|
 .కూడియుండవు సంధి♦చే.కూరుపట్ల॥

12 ప॥ నాకుయుద్ధముండనీ- నిశ్చయముగారాత్రిన్బగటి వలెనదినంఁగిన్మీతై
 డు-చుఱుకు♦శ్రావ్యము♦వాచాలకమునగును-సంధినిక్క-మగుసన్ని
 పాతము-నూంద్యము-మొద్దు-చెవిటి -నిదురపోతు-జ్ఞానహీనమును-
 యుద్ధముచంపుమనుజులకంటె జారజులనధికసంఖ్యగాఁబుట్టించును

13 చ॥ .నరముల♦పూణకములమ్రతీయు ♦.నల్లయనుష్ఠమునై నఁబ్రొద్దనక॥
 ♦.గరకరిఁ♦బెట్టసైఁచుటకుఁ.గాని యనహుకల-మన్నపానసం|
 .భరితులమైవహించెదము .మాదకవమెంతయు- గాన-♦వేతునే|
 ♦.నతిముటివాఁడుమెక్కువట .కంతమదిచ్చకువానిచేఁపెదన్॥

Act. V. Sc. ii.

14 He that hath a will to die by himself fears it
from another.

CYMBALINE . Act. I. Sc. VI.

15 He sits' mongst men like a descended god ;

HAMLET . Act I Sc. II.

16 He was a man. take him for all in all,
I shall not look upon his like again.

Sc. iv.

17 Why, what should be the fear ?
I do not set my life at a pin's fee ;
And, for my soul, what can it do to that,
Being a thing immortal as itself ?

Act. II. Sc. ii.

18 Doubt thou the stars are fire ;
Doubt that the sun doth move ;
Doubt truth to be a liar ;
But never doubt, I love.

14 వ॥ తనంతజావనిచ్చగించువాఁ డొరులచేఁజావవెఱవఁడు.

15 ద్వి॥ .వివిధనూరవులందు .వెలయుచునందు |
 .నవతరించినదైవ .మట్టులవాఁడు |

16 ద్వి॥ .పురుషుఁడాతండుసం.పూణఁగుఁబందు |
 .సరయఁబోవనిక నే.నతనికిసాటి॥

17 గీ॥ .ఎందు- కేటిభీతి.చెందెడు-నొకగడ్డి |
 .పగకపాటినాదు.బ్రతుకుసరకు |
 .గొనను-మఱియు-నాత్మఁగూచి-యేమదిసేయ |
 .గలుగు-శాశ్వతంబు.గనుకనద్ది॥

18 గీ॥ .శంకిలుమయగ్గియంచున.క్షత్రములను |
 .నవిత్తఁడుచలించునం చీవు.సంశయించు |
 .నిజమతేస్తబ్ధబ్ధియనిసం.దేహమఁగొను |
 .కాని-వలచితినెష్టను.మానపడకు॥

Act. III. Sc. i.

- 19 O, what a noble mind is here o'erthrown !
The courtier's, soldier's, scholar's, eye, tongue, sword ;
The expectancy and rose of the fair state,
The glass of fashion, and the mould of form,
The observed of all observers, quite, quite down !
And I, of ladies most deject and wretched,
That sucked the honey of his music vows,
Now see that noble and most sovereign reason,
Like sweet bells jangled, out of tune and harsh ;
That unmatched form and feature of blown youth,
Blasted with ecstasy.

Sc. ii.

- 20 Nor earth to me give food, nor heaven light ;
Sport and repose lock from me day and night ;
To desperation turn my trust and hope ;
An anchor's cheer in prison be my scope ;
Each opposite, that blanks the face of joy
Meet what I would have well, and it destroy ;
Both here, and hence, pursue me lasting strife, —
If, once a widow, ever I be wife !

19 సీ॥ .అకటయెంతటిఘన.మైనమాసన
మిటఁ.బాడయ్యె-రాజస.భాసదుచకు।
••యోధకు-విరుధున.కొప్పకన్ను
న్నాల్క.కత్తిగుణస్థితిఁ.గాంచునాస।
•మానిక-మద్దంబు.మర్యాదకు.ని
డశక.సంబుశ్చింగారము.నకు-మరియును।
•లక్ష్మ్యంబుకనువార.లకుబొత్తిగాఁ
బోయె-.వానిబాసలతేనె.నానునేను।
ఁ.జెలులనిభాగ్యురాలనె.చింతఁగుంది।
•చూతునా•యుక్తవప్రిష్ట-•శ్చితిఁదొఱఁగిన।
•ఘనమువలె-వెట్టచే•సీటఁ.గలియునావి।
•కసితయానననిరుషమా.కరమిపుడు॥

20 సీ॥ .పుడమినాకాహార.మిడ-దాకసంబు
వె.ట్టదువెల్గువేడ్కయు-.నిదురపవలు।
•మూపునన్నెడఁబాయు-.మఱినాదునమ్మకం
•బాసయునిస్సహ.యగుచుమాటు।
•నదురాంధలునిబం.ధనముగఁమునొప్పుడి.
వలెఁబొమినుగుఁ.బదఁపడియును।
•నావేక్కమోము•వి.న్నఁబఱచునెల్లయె.
దిరివస్తపున్నాకు•.వఱలుకోర్కె।
ఁ.జెఱచుదుదముట్టనిచటనుఁ.బరమునండు।
ఁ.గూడనెడితెగనట్టి•మి.క్కుటపు•టిడుమ।
•సన్నెనెంటాడెడు-న్నెన.నాధనగుచు।
•మఱియుఁబొందితేనేనెన.మూఱుమనఃపు॥

JULIUS CÆSAR

Act I Sc. II.

- 21 What is it that you would impart to me?
If it be aught toward the general good,
Set honour in one eye and death i' the other,
And I will look on both indifferently;
For, let the gods so speed me, as I love,
The name of honour more than I fear death.

Act. II. Sc. ii.

- 22 Cowards die many times before their deaths;
The valiant never taste of death but once.

Act. III. Sc. ii.

- 23 If there be any in this assembly, any dear friend of
Cæsar's, to him I say, that Brutus' love to Cæsar
was no less than his. If then that friend demand,
why Brutus rose against Cæsar, this is my answer,-
Not that I loved Cæsar less, but that I loved Rome
more. Had you rather Cæsar were living, and die
all slaves, than that Cæsar were dead, to live
all freemen? As Cæsar loved me, I weep for him;
as he was fortunate, I rejoice at it; as he was
vallant, I honour him; but, as he was am'itious I
slew him. There is tears for his love; joy for his for-
tune; honour for his valour; and death for his ambi-

21 చ॥ .నలికెదవేమి-నాకిపుడు.వస్తువెదై నఁబ్రజానుకూలమా!
 .నెడనొకకంటఁబర్చిడుము-.మృత్యువుఁదక్కి-నదాన-నేఁబడం!
 .పడిఁగనుఁగొందురెంటినొక.భంగి-ఁబ్రతిష్ఠకునెట్లు♦మిత్తి కే!
 .నడలుటకన్న నెక్కుడుప్రి.యంపడెదన్-సురలట్లు♦లోమనీ॥

22 గీ॥ .ఎన్నఁబిఱికివార.లెన్నియోమాలులు!
 .చచ్చుచుంద్రుతాము.చావకమును!
 .పెన్నఁజై నదై ర్య.మున్నజనులు-చావు!
 .చవియెఱుంగరొక్క.సారితప్ప॥

23 ప॥ ఈసంఘమందెవ్వఁడెన్నీజారునకుంబ్రియమిత్తుఁడున్నచో- నీజారు
 నియెడం బూటసునకున్న ప్రేమ వానిదానికన్నఁ దక్కువుకాదని
 వానికనియెద-నట్లెనచో నీజారునిపైబూటసుఁ డెందుకు♦లేచె
 ననియామిత్తుఁడడిగినయెడనిది నాయుత్తరము- నీజరుగ్గొంచెము
 ప్రేమించలేదుకాని రోముపట్టణమునధికమఁగాఁబ్రేమించినాఁడను
 నీజారు♦ఁడిల్లుటప్రజలందఱుకొనవ్వతంత్రులగుటకన్ననీజారుఁడుబ్ర
 తుకుటజనుల్లెరుందాసులై♦పొలయుటకుమీరిచ్చగించితిరా- నీ
 జారుఁడున న్బ్రేమించియుంటచే వానికై నేనేడ్చెద- నతఁడుభా

tion. Who is here so base that would be a bondman ?
 If any, speak ; for him have I offended. Who is
 here so rude, that would not be a Roman ? If any,
 speak for him have I offended. Who is here so vile,
 that will not love his country ? If any, speak ; for him
 have I offended. ' . . .

Act V. Sc. v.

- 24 His life was gentle ; and the elements
 So mixed in him, that nature might stand up
 And say to all the world, " This was a man " !

HENRY V.

Act IV Sc. III

- 25 if it be a sin to covet honour,
 I am the most offending soul alive.

HENRY VI—PART I

Act IV Sc VI.

- 26 *Tal.* O young John Talbot ! I did send for thee
 To tutor thee in stratagems of war,
 That Talbot's name might be in thee revived
 When sapless age and weak unable limbs
 Should bring thy father to his drooping chair.
 But, O malignant and ill-boding stars !
 Now thou art come unto a feast of death,
 A terrible and unavoided danger.

గ్యవంతుడైనందున కేనునంతసించెద- నాతఁడుశూరుఁడౌటచేన
తనినేగౌరవిం చెదను-ఁగాని-యతఁడానపోతగుటచేవానిన్నెఁబంపినా
ఁడ-నిదిగోవానిప్రేమకునాకన్నీరు-వానిభాగ్యమునకుసంతోషము-
వానిశౌర్యమునకుగౌరవము- పొనియత్యాశకుమృత్యువు- దాసుఁ
డుగానుండఁగోరునంతనీచుఁడెవఁడై ననిచటనున్నచోఁబలుకనీవాని
నేనల్గించినాఁడను-రోమనుగానుండఁగోరనంత మూఖుఁడెవఁడై న
నిక్కడనున్నచోఁబలుకనీవానినేనల్గించినాడ-ఁదనదేశముఁ బ్రేమిం
చనంతదుష్టెవఁడై ననిక్కడనున్నచోఁ బలుక నీవానినేనల్గించినాఁ
డను॥

24 గీ॥ .తగినజీవనంబు.తనిది-పదంపడి

ఁ.గూడెనతనియలిదు .గుణములట్లు !

♦.ప్రకృతిలేచిచెప్ప .వచ్చు మఱియులోక !

.మునకునెల్ల యితఁడె.పురుషుఁడనుచు॥ .

25 ద్వి .పరువునాసించుట.పాపమా నేని.

♦.దురితాత్మకులలోనఁ.దొలివాఁడ నేను॥

26 సీ॥ (తండ్రి) .శౌరనాయన్న-నీ.కంపితివాలేక-

నేఁ.♦బోరుతంత్రంబులు .నేరుపుటకు!

.సారంబులేని ము.నలితనమున్-శక్తి

.హీనమా నంగము-♦.వృద్ధదశకు!

ఁ.దగుకురిచీకినీ.తండ్రినిఁ దెచ్చిన

Therefore, dear boy, mount on my swiftest horse,
And I'll direct thee how thou shalt escape
By sudden flight ; come, dally not, be gone.

John. Is my name Talbot ? and am I your son ?
And shall I fly ? o, If you love my mother,
Dishonour not her honourable name,
To make a bastard and a slave of me !

The world will say he is not Talbot's blood,
That basely fled when noble Talbot stood.

Tal. Fly, to revenge my death, if I be slain.

John. He that flies so will ne'er return again.

Tal. If we both stay, we both are sure to die.

John. Then let me stay, and, father, do you fly ;
Your loss is great, so your regard should be ;
My worth unknown, no loss is known in me.
Upon my death the French can little boast ;
In yours, they will, in you all hopes are lost.
Flight cannot stain the honour you have won ;
But mine it will, that no exploit have done.
You fled for vantage, every one will swear ;
But, if I bow, they'll say it was for fear.
There is no hope that ever I will stay,
If the first hour I shrink and run away.

Here on my knee I beg mortality,
Rather than life preserved with infamy.

Tal. Shall all thy mother's hopes lie in one tomb ?

John. Ay, rather than I'll shame my mother's womb.

Tal. Upon my blessing, I command thee go.

John. To fight I will, but not to fly the foe.

Tal. Part of thy father may be saved in thee.

John. No part of him but will be shame in me.

Tal. Thou never hadst reknown, nor canst not lose it.

John. Yes, your renowned name ; shall flight abuse
it ?

Tal. Thy father's charge shall clear thee from that
stain.

John. You cannot witness for me, being slain.

If death be so apparent, then both fly.

Tal. And leave my followers here to fight and die ?

.యప్పుడు నీయెడ.నతనిపేరు।
 ♦.క్రమమ్రబ్రతకెడు- య.గాని-యక్కట
 గ్రహ.చార-మీదైతిప.చావువిందు।
 .తప్పనిఘోరాప.దకు వశమైతివి-
 .కావుననాతండ్రి-.కడువడిగల।
 .నాగుట్టమెక్కుము-.వేగనీవు
 బరు.గిడితప్పకొనునట్టు.లేనునీకు।
 .దారిఁజూపెద-రముక్త.దబ్బున
 జాగునే.యకు-పద(కొడ్డు)నీకొడ్డు-.నా-తొలంగి।
 .పోవుదునా-భళి-.నీవునాతల్లిని
 య.ప్రేమింతువేని-యా.పెకుఁగలిగిన।
 .శరువంతయునెన్ను.బానిసేడుగ-
 నుంచు.కొన్నదానికిఁబుట్టు.కొడుకుగాఁగ।
 యజేసిపోఁగొట్టకు-.చెల్లరేనీవుండ-
 .నేఁబాటిపోయిన-.నెల్లజగము।
 .నీకుఁబుట్టఁగలేదు.నేనండ్రు (తండ్రి)
 పాటిపో-.నేఁజంపఁబడినప్పు-.నీవునుఁబగ।
 యబట్టుటకై-(కొడ్డు)యట్లు.పాటిపోయిన
 వాఁడు.తిరిగిరాఁడెప్పటి(త)-కిరువురమిట।
 .నిలిచియుండినయెడ.నిశ్చయముగఁజత్తు.ము
 భయుల-(కొ)మైన న.న్నుండనిమ్ము
 .మరియు-దండ్రీనీవు♦.తెరలు-నీనష్ట
 మె.క్కువగాన-నీసేమ♦.మవనరంబు।
 .నేనెంతయున్విల్వి.లేనివాఁడను-నాదు
 .నాశంబున♦న్గొఱు.తయునులేదు।

My age was never tainted with such shame.
John. And shall my youth be guilty of such blame ?
No more can I be severed from your side,
Than can yourself yourself in twain divide.
Stay, go, do what you will, the like do I ;
For live I will not, if my father die.

.పగవారలొకగొప్ప.పనిగనామరణంబు

.నూహింప-నీవీల్ల.నుబ్బుచుండ్రు।

.తొలఁగెడునన్ని యా.సలునుసీతోడ

నె-♦.పాటుట-నీవిది.వఱకుఁగొన్న।

.వేరునుఁబోఁగొట్ట.నేరదు-కాని-నే

.నిప్పటికేవీర.♦కృత్యమైన।

.సలుపమినాకది.తలవంపుఁదెచ్చెడుకా-

.బొంచిపైఁబడుటకునెంచిపాటి।

.శీవనినిజముగ.నెల్లవారనుకొండ్రు-

.కాని-నేమఱలిన.కారణంబు।

.భయమనియందును.స్పష్టంబుగా-

ఁదొలి.మాతెనేభయపడి.పాటినయెడ।

.మరియెన్నటికినేను.దురముసనిలఁబడు

.నాసయేలే-దప.ఖ్యాతితోడి।

.బ్రదుకుకంటెంజావు.నిదిగొమోఁకాల్పడి

.ప్రాథిఁతు(త) నీతల్లి-యాసలెల్ల।

.యొక్కసమాధిలో.నుండఁగవలయు

నా(కొ).యానద్దియేమేలు-.నేనునాదు।

.నమ్మగభంబునకవమానముం

బొస.రించుటకన్న(త)దీ.వించిసెలవొ।

.నంగినాఁడనొప్పము(కొ).చనెదననికి

ఁగాని-పగతురనుండినేఁ.బారనొల్ల।

(త).నీతండ్రయంశము.నీయెడఁదక్కెడు

(కొ).నతనిగుణంబుస.న్నంటఁబోదు।

.కానిచిన్నతనంబె.కల్గెడు(త)నీకెన్న

ఁ.డైనలేదుప్రసిద్ధి-.దానినీవు।

PART II

Act III Sc. II.

- 27 What stronger breastplate than a heart untainted ?
Thrice is he armèd that hath his quarrel just ;
And he but naked, though locked up in steel,
Whose conscience with injustice is corrupted. .

.పోగొట్టుకొనలేవు(కొ)♦.పొల్పారునాయెడ
 .విఖ్యాతమానీదు.పేరు-దాని
 .ఁబాటిపోవుటకడు♦.న్దూ తెడు(త)నీతండ్రు
 .యూజ్ఞఁగైకొంటనీకట్టిమచ్చు
 .దుడిచివై చెడు(కొ)నీవు.మడియింప
 .బడియది.తెలుపవు-చావంత.తెల్లమైన
 .నిద్దటమున్నరు.గిడుదము(త)మఱియు-
 నా.వెంబడివారలు.పెనగి♦పొలయ
 .విడిచెదనా-నాదు.పెద్దటికంబట్టి
 .నిందెనెన్నఁడుమచ్చు.బొందలేదు
 (కొ).నాయావనముమాత్ర.మాయెగ్గు
 నొందగఁదగునె-నీన్నవిద్ద.ఱుగవిభాగ
 .మునుసలుపలేనిపోల్కి-నే.నునెడపఁబడ
 .జాలనీప్రక్కనుండి-వే.యెల-యుండు
 ♦.మరుగు-నీవెట్లుసేయనే.నట్లొనరుతు
 .బ్రతుకనోపను నాతండ్రు♦.మందునెడల॥

27 గీ॥ .తొమ్మకవచమెదచ్చు♦.దమ్మకన్న
 .దగవునాయముకలవాడె.తగిన♦శస్త్రీ
 .♦యాయుధనిగూఢుడయ్యుని.రాయుధుడగు
 .♦నెడదమ్మితిచేడెపఁ.బడినవాడు॥

ACT. III Sc. iii.

- 28 If I depart from thee, I cannot live ;
And in thy sight to die, what were it else
But like a pleasant slumber in thy lap ?
Here could I breathe my soul into the air,
As mild and gentle as the cradle-babe,
Dying with mother's dug between its lips ;

ACT. V. Sc. i.

- 29 It is great sin to swear unto a sin,
But greater sin to keep a sinful oath.
Who can be bound by any solemn vow
To do a murderous deed, to rob a man,
To force a spotless virgin's chastity,
To reave the orphan of his patrimony,
To wring the widow from her customed right,
And have no other reason for this wrong,
But that he was bound by a solemn oath ?

Sc. ii.

- 30 He that is truly dedicate to war
Hath no self-love ; nor he that loves himself
Hath not essentially, but by circumstance,
The name of valour.

28 చ॥ .నినునెడఁబాసిఁబ్రతుక. నేరను-నీయొడిలోన హాయిగా।
 .గునుకుటగాని-నీయెదుటఁ. గూలుటయొడగుటెట్లు-తల్లిచా
 .నొమ్రఁబెదవిన్గదించి తెగు. పొత్తిటివిడ్డనిపోల్కి-నిచ్చటం।
 .బెనఁకువమానినా యునుఱు. మెల్లన గాడ్పునఁబారఁజిమ్మదన్॥

29 నీ॥ .ఓగు సేయుటకయి. మొట్టొ పెట్టు కొనుట
 .కడుఁగీడు-మఱిదాని. కన్నఁజేటు।
 .చెడునొట్టు పట్టితా. నడుచుట-మేఘోర
 .సత్యంబుచేతనే. జనుఁడుబద్ధుఁ।
 .డగు-జీవహింస బి.ట్టాచరించుటకును-
 .మనుజుఁడోచుటకును-. మచ్చలేని।
 .కన్నియంజెఱచుట. కై-తల్లిదండ్రులు. లేని
 పిల్లనిదాయ. మానుటకొఱ।
 ♦.కనదకున్వాడు కైననా. యంబునుండి।
 .బలిమినెడయనాబిడనొడఁ. బచుకటకును।
 .మఱియుఁదానుఁగేవలముప. మాణనియతుఁ।
 .డవుట-నీతప్పొనచుక హే. తువుఁగొనుటకు॥

30 క॥ అనికిన్సమకట్టినయా।
 .యనకున్లేదాత్మలాభ. మరయుగుణము-తా।
 .దనుఁబ్రేమించునతనికి॥
 .జనదుపయికిఁదప్పశౌర్య. నామముస్థిగా॥

PART III

Act V. Sc. IV.

31 wise men ne'er sit and wail their loss,
But cheerly seek how to redress their harms.

KING JOHN

Act. IV. Sc. II.

32 The wall is high ; and yet will I leap down
Good ground, be pitiful, and hurt me not !
There's few or none do know me ; if they did,
This ship-boy's semblance hath disguised me quite.
I am afraid ; and yet I'll venture it.
If I get down, and do not break my limbs,
I'll find a thousand shifts to get away :
As good to die and go, as die and stay.
O me ! my uncle's spirit is in these stones.—
Heaven take my soul, and England keep my bones!

RICHARD II

Act. III Sc. II.

33 wise men ne'er wail their present woes,
But presently prevent the ways to wail.

31 గీ॥ .బుద్ధికల్లు-వారు♦.పొగల రెన్నడయిన|
 .నూరకుండరుతమ♦.యోటమికయి|
 .కాని-తమకువచ్చు.హానులసరిపుచ్చు|
 ♦.వెరవునుల్లసమున.వెదకుచుండ్రు॥

32 నీ॥ .కడుఁబొడవీగోడ-.కాని-నేనుతికెద-
 .మంచి నేల-కనిక.రించుము-మఱి|
 .నన్ను బాధించకు-.నన్నెవ్వరేనియు.నెఱుగ-
 రొకప్పువా.రెఱిగినయెడ|
 .నెంతయుమాచెన.న్నీపిల్ల♦యొడంగి
 .వంటివేషము-నాకు.భయముతోచె|
 .నైనఁదెగించెద-.నేనుగ్రిందుంబొందు
 .నప్పుడునాదగు.నవయవములు|
 .విఱుగకుండినయెడ.వేయియుపాయము
 .ల్లానియెడఁదప్పించు.కొనుటకేను|
 .చచ్చియుండుటకంటెనుఁజచ్చిచనుట|
 .తక్కువెంతయుఁగానేర(ఉఱికి)-.దక్కటకట|
 .తనరుసీరాలనాపిన.తండిగుణము|
 .పొందునా.♦యాత్రదేవ-♦నె.ముల్లను♦సీమ॥

33 ద్వి॥ .♦జ్ఞానులు♦కుందరు.జరిగినపనికి|
 .గాని-యడ్డెదరు♦వ.గవుతోవ♦లొకట॥

Sc. iv.

- 34 Go, bind then up yond dangling apricocks,
Which, like unruly children, make their sire
Stoop with oppression of their prodigal weight :
Give some supportance to the bending twigs.—
Go thou, and like an executioner
Cut off the heads of too-fast-growing sprays,
That look too lofty in our commonwealth.
All must be even in our Government.—
You, thus employed, I will go root away
The noisome weeds, that without profit suck
The soil's fertility from wholesome flowers.

LOVE'S LABOUR'S LOST. *Act. I. Sc. I.*

- 35 Let fame, that all hunt after in their lives,
Live registered upon our brazen tombs,
And then grace us in the disgrace of death ;
When, spite of cormorant devouring Time,
The endeavour of this present breath may buy
That honour which shall bate his scythe's keen edge,
And make us heirs of all eternity.

34 నీ॥ ఆపండ్యచెట్టువేళి.లాడుచున్నది దానిఁ
 .గట్టు పొమ్మా-యది కడుదమయమి!
 .తవ్రయభరమునఁ.గమతండిఁగుంగించి
 ♦.పొంగించుపోకిరి.♦బుడుతలవలె!
 .జూపట్టు-వేళిలెడు♦.చువకలకున్గొంత
 .సాయమిముక్తమనప్ర.జూప్రభుత్వ!
 .మున మేటి♦యాన్నశ్య.మునదోచు
 చత్రివేగఁ.ఔరుగుకొమ్మకొనల.నలుకు-వెల్ల!
 .హంతకునిభంగి-మనరాజ్య.మందుసరిగ!
 ♦.నొనరవలయునంతయు-నీవి.టండ-నేను!
 .మంచిపూలకుఁగానీక.మంటచేవ!
 .బీల్చి♦రిక్తయాచెడుకల్పు-ఁ.ఔటికివైతు॥

35 నీ॥ .శమజీవితంబులం.♦దగిలి యెల్లరును
 వెం.బడెడుకీర్తిమన♦యి.స్తాడిసమాసె!
 .పైనిశాసనముగా.వ్రాయఁబడఁగ
 నిండు-.మరణమునకు నవ.మానకరము!
 .గామనలనదియు.గారవించగనిండు-
 .తరువాత-సప్పడెం.తయును♦సప్వ!
 .భక్షక శ్వంబునఁ.బ్రబలు♦కాలుకి
 .దా.నిష్పటియాగిరి.యెదిరి-వాని!
 .వాడికొడవలిమొసమొద్ద.పఱచిమసల!
 ♦.నమరపదవికిన్ల.దా.యాదురుగను!
 .సెరిదియున్జేయఁజాలిన.పెద్దశేరు!
 .సంతయుగ్గోను నట్లుప్ర.యల్పనడుము॥

H O N O U R .

MACBETH.

Act. I. Sc. VII.

36 I dare do all that may become a man ;
Who dares do more is none

MEASURE FOR MEASURE

Act. II Sc. II.

37 Not the king's crown, nor the deputed sword,
The marshal's truncheon, nor the judge's robe,
Become them with one half so good a grace
As mercy does.

Sc. iv.

33 'T were as good
To pardon him that hath from nature stolen
A man already made, as to remit
Their saucy sweetness that do coin Heaven's image
In stamps that are forbid: 't is all as easy
Falsely to take away a life true made,
As to put metal in restrained means,
To make a false one.

39 Better it were, a brother died at once,
Than that a sister, by redeeming him,
Should die for ever.

40 Ignomy in ransom, and free pardon,
Are of two houses: lawful mercy
Is nothing akin to foul redemption.

36 ద్వి|| .నరునక హామగునం.తకునుఁ దెగింతు|

.మతిచేయఁజనువాఁడు. మనుజుఁడుకాఁడు||

37 ఉ|| .కాదున్యపాలుమాళీయునుఁ-.గాదధికాఁకిఁగల్గు కత్తియున్|

.గాదుఁచమూనియంత్యగద-.కాదునభాపతి మేళియంగియున్|

.గాదరవీసమైనదయ.కై వడిశ్రేష్ఠఁవిభూషణంబు-ఁపే|

రేదినగొప్పవారియెడ.నింపుతలిచెడుఁచిహ్న మెద్దియున్ ||

38 చ|| .మనుజునిఁజంపుమానవుని.మన్నన సేత-ఁనిషిద్ధమైనఁయో|

.నినలమిఁసంతతిగ్గనిన.నీచునిసైఁచుటయున్సమంబు-జీ|

.వనమునుజాలిమాలియెడ .బాపుట-కూడనిహోటఁదప్పుగా|

.దనయులఁగాంచఁబూనితనఁద్రవ్యమునుంచుటతుచ్చవృత్తియా||

39 ద్వి|| .ఒకటఁనీల్గుట మేలుఁ.సోదరుఁడాత|

.నికయిఁసోదరియెట్లు .నీల్గుటకన్న|

40 గీ|| .చెఱవదల్చుటకొఱకుఁదె.చ్చికొనునింద|

మతిఁయుదారసహనఁమిరు.మన్కు-లఁదగు|

.కానివిడుదలకున్నాయ.మైనక్షమకు|

.గలుగఁబోవదుసంబంధ.ముఁలవమైన||

MIDSUMMER-NIGHT'S DREAM *Act. V. Sc. I.*

- 41 Never anything can be amiss
 When simpleness and duty tender it.

MUCH ADO ABOUT NOTHING. *Act. II. Sc. I.*

- 42 Friendship is constant in all other things
 Save in the office and affairs of love :
 Therefore, all hearts in love use their own tongues;
 Let every eye negotiate for itself,
 And trust no agent ; for beauty is a witch;
 Against whose charms faith melteth into blood.

Sc iii.

43. Happy are they that hear their detractions, and can
 put them to mending.

Act. III. Sc. ii.

- 44 He hath a heart as sound as a bell, and his tongue is
 the clapper, for what his heart thinks, his tongue
 speaks.

OTHELLO. *Act. IV. Sc. II.*

- 45 And his unkindness may defeat my life,
 But never taint my love.

PERICLES. *Act. II. Sc. III.*

- 46 Contend not, sir ; for we are gentlemen
 That neither in our hearts nor outward eyes
 Envy the great, nor do the low despise.

41 ద్వి॥ సరళతః విధియును సాయమా నేని |
 .ఁబొరవోవఁజాలదే. ప్పడునెద్దియైన॥

42 చ॥ .వలపునఁదప్పమైతిఁ పెర. వస్తులనన్నిటనుండునిల్కడన్ |
 .వలచినయెల్లడెందములు. వాడుటమేల్దమనోళ్లఁగావునన్ |
 .దెలుపుతఁదన్నఁగూచిఁప్రతి. దృష్టితనంతటనమ్మకన్యగిన్ |
 .బొలపొకమత్ర. కాడతని. బూమేలనెమ్మికరంగుమల్లుగాన్॥

43 వ॥ తమనిండెలందాము వినివానిం దప్పించుకొనఁగలవారు ధన్యులు॥

44 వ॥ వానికిగంటవలె సరియైన హృదయమున్నది-దానినాల్కే వానినా
 ల్క-యేలనన-వానిడెందము తలంచునది వానినాల్క చప్పివే
 యును॥

45 ద్వి॥ :వానినిదఁతుతీయ. వచ్చు నాఁయుసుఱు |
 .కాని-నాప్రేమఁన. గడుపఁచలేదు॥

46 గీ॥ .అయ్యకలహింపఁబోకు-మే. మనఁగ-మేము |
 .తగుమనుసులము-మాదుహృదయములందు |
 .ఁగాని-మాయాకృతులఁగాని-ఘనులఁకీష్యన్ |
 .పడఁమలంతుల నవమాన. పఁచ మెప్పుడు॥

ROMEO AND JULIET. *Act. V. Sc. III.*

- 47 Yea, noise ? —then I'll be brief.— O happy dagger!
 This is thy sheath ; (*stabs herself*) there rust and let
 me die.

TEMPEST.

Act IV. Sc. I.

- 48 the murkiest den,
 The most oppurtune place, the strong'st suggestion
 Our worser Genius can, shall never melt
 Mine honour into lust, to take away
 The edge of that days' celebration,
 When I shall think, or Phœbus' steeds are foundered,
 Or night kept chained below.

TIMON OF ATHENS *Act. I Sc. I.*

- 49 When we for recompense have praised the vile,
 It stains the glory in that happy verse,
 Which aptly sings the good.

Sc. ii.

- 50 'T is pity bounty had not eyes behind,
 That man might ne'er be wretched for his mind.

47 ద్వి॥ సరియె-చప్పడ-యైన♦సంతీప్తనౌదా
 ♦గరము-నోహో సుఖం.కరమగు♦సురియ।
 యిద్దినీయెర- (పొడుచుకొని) నీవు.నిటఁద్రుప్పావట్టు।
 ♦తద్దయు-నన్ను♦నం.తముఁజెందనిమ్ము॥

48 తరువోజ॥

♦కటికిఁకటిగుహ-కడుసమయోచిత
 మగుతాపున్-జెడు.దయ్యముసిగొలు।
 పుటయు-నాదగుదైర్యమున్దచ్చ
 కామముగఁగరఁగింపనెప్పడయినఁదగదు।
 స్ఫుటముగానాటి♦విశ్రుతిమేరపొల్ల.పుచ్చుట
 కేనెప్పు♦ప్రొద్దుగుఱ్ఱములు॥
 ♦పటిమఁ♦దొఱఁగికుంటు.వడుట-♦రేక్రిందు
 బంధింపఁబడియాపఁబడుటదలంతు॥

49 కం॥ మనముబహుమతికొఱకుదు

జనముల♦సంస్తవమునల్పు.నమయంబునన।
 జనుల దగునట్లు కీర్తిం॥
 చిన♦సుశ్లోకమునమచ్చు.జేసెడునదియు॥

50 ద్వి॥ వెనుకచూపకట♦యీ.వికిలే-దదున్న।

దన♦వదాన్యతకుఁగుం.దడుమానవుడు॥

 ACT. III. Sc. v.

- 51 You cannot make gross sins look clear :
To revenge is no valour, but to bear.

TITUS ANDRONICUS *Act. I Sc. I.*

- 52 Sweet mercy is nobility's true badge.

- 53 Of noble minds is honourable meed. thanks to men

ACT. III. Sc. i.

- 54 That ever death should let life bear his name,
Where life hath no more interest but to breathe!

ACT. V. Sc. iii.

- 55 Friends should associate friends in grief and woe

TROIUS AND CRESSIDA *Act. I Sc. II.*

- 56 Do you know what a man is? Is not birth, beauty,
good shape, discourse, manhood, learning, gentleness,
virtue, youth, liberality, and so forth, the spice and salt,
that season a man?

51 గీ॥ .అచ్చదోసములనీవు.మచ్చలేక।
 ♦.తోచునట్లు సలుపసమ.ధుక్కడవుకావు।
 .ఎపుడయిన♦నిక్కపు♦మగటి.మిపగదీచుకా।
 .కొనుటకానేరదుసహించు.కొంటగాని॥

52 ద్వి॥ .గొప్పతనంబున.కున్దగుగుతుకా।
 .చెప్పెద-హాయిని.చ్చెడుదయారసము॥

53 ద్వి॥ .ఘనమైనమనసులు.గల్గువారలకుఁ।
 ♦.బ్రాణతులుపరువైన.బహుమానమగును॥

54 ద్వి॥ .ఊపిరితీయుటే.యొకపనియైన।
 ♦.బాపురే-చావేల.బ్రతుకనరాదు॥

55 ద్వి॥ .హితులు♦పరస్పర.♦మెనయంగవలయు।
 ♦.సతతమాపదయందు.సంపదఫట్ల॥

56 వ॥ మనుష్యుడననేమోనీవెఱుఁగుదువా-పుట్టువు-సౌందర్యము-మంచి
 యాకృతి-సంభాషణము-మగతనము-చదువు-సాధుత్వము-యో
 గ్యత-యావనము-దాతృత్వము-మొదలగు నెల్లగుణములు పురు
 షునకుఁజవిపుట్టించు సంభారుమఱియునున్నను.

 Act. II Sc. ii.

57 (1) The wound of peace is surety,
 Surety secure; but modest doubt is called
 The beacon of the wise, the tent that searches
 To the bottom of the worst.

(2) to be wise and love
 Exceeds man's might; that dwells will Gods above

Act. V. Sc. iii.

58 Life every man holds dear ; but the brave man
 Holds honour far more precious-dear than life.—

59 Let 's leave the hermit pity with our mothers,
 And when we have our armours buckled on,
 The venom'd vengeance ride upon our swords :
 Spur them to ruthless work, rein them from ruth.

TWELFTH NIGHT

Act III Sc. VI.

60 (1) In nature there 's no blemish but the mind ;
 None can be called deformed but the unkind :
 Virtue is beauty; but the beauteous-evil
 Are empty trunks, o'erflourished by the devil.

57 (1) గీ॥ ఎంతయు శంక లేకుంట. యిడు మఁదెచ్చు |
 ♦.వాస్తవంబుగ నెల్లప్పు పరిమితమగు |
 .సంశయంబు తములకు లాంఛనము కీడు |
 .లయెడ నడుగంటఁజొచ్చువ. త్తియనఁబడును ||

(2) కం॥ ఎఱుకఁగలిగియుండుటయు |
 .మఱివలపుంజూపుటయును. మనిసిక శక్యం |
 బరయనటువంటి శక్తియ |
 .మరుచుండెడు బైవెలయు ♦ న. మరులకు నెల్లన్ ||

58 ద్వి॥ .బ్రతుకు ప్రియంబగు. బ్రతిమనుష్యునకు |
 .బ్రతుకు కంటె బ్రియంబు. పరువుశూరునకు ||

59 గీ॥ ♦.ఋషిదయన్మనతల్లుల. యెడ నిడుదము |
 .మనముక వచంబులన్దొడ్డు. కొనిసయపుడు |
 .మన యసుల కెక్కనీ విష. మత్సరగలు |
 .కూరకృత్యంబులకుఁ బురి. కొల్పదమవి |
 .వెండియు ద్రిష్టదము కృప. నుండి వాని ||

60 (1) గీ॥ .మనసుకంటె బ్రక్రతియందు. వచ్చలేదు |
 .కూరుడొక్కఁడు తప్పఁగు. నూపిలేడు |
 .సుగుణమందము కాని. సో. యగవుద్భు |
 .వన్నె ♦ దయ్యంబు సంగంచు. వట్టి మొద్దు ||

TWO GENTLEMEN OF VERONA *Act. II. Sc. VII.*

- (2) His words are bonds, his oaths are oracles ;
 His love sincere, his thoughts immaculate ;
 His tears pure messengers sent from his heart ;
 His heart as far from fraud as heaven from earth.

WINTER'S TALE *Act. I Sc. I.*

- 61 't is safer to
 Avoid what 's grown than question how 't is born.

Act. IV. Sc. iii.

- 62 If I might die within this hour, I have lived
 To die when I desire.

VENUS AND ADONIS.

- 63 By law of nature thou art bound to breed,
 That thine may live, when thou thyself art dead ;
 And so in spite of death thou dost survive,
 In that thy likeness still is left alive.

- 64 They that thrive well take counsel of their friends.

(2) ఉ॥ .ఆతనిఁనుల్లోడంబడిక - .లాతనియొట్టులుదేవవాక్కులౌ|
 .నాతనిప్రేమనిమ్మపట- .మాతనియూహలకల్మషంబులౌ|
 .నాతనిమాససప్రచలి.తామలదూతలుపానిఁయశ్శులౌ|
 .నాతనిఁయాత్రవంచనకు.నౌదవు-స్వగమభూమికింబలౌ॥

61 ద్వి॥ .ముదిరినదానిఁద.ప్పుకొనుటమంచి|
 .యదియెట్లుపుట్టెనం.చడుగుటకన్న॥

62 ద్వి॥ .నేనీక్షణంబున.నీల్గెదనేని|
 నేనుఁగోరినపుడు.నేజావనుంటి॥ .

63 గీ॥ .సహజధర్మంబు నన్నీవు.సంతతిఁగన|
 .వలయు-నీవిడ్డలుండీవు .పాలయునపుడు|
 .ఆటలఁగావున- నీవీల్గి.యైనబ్రతికి|
 .యున్నవాడవె నీపోల్కి.యుండుఁగాన॥

64 ద్వి॥ .చెలికాండ్రమాట లఁజేకొనుచుందు|
 .చెలఁగిమిక్కిలి .వృద్ధి.చెందెడువారు॥

- 65 To see his face, the lion walk'd along
Behind some hedge, because he would not fear him;
To recreate himself when he hath sung,
The tiger would be tame, and gently hear him
If he had spoke, the wolf would leave his prey,
And never fright the silly lamb that day.

RAPE OF LUCRECE.

- 66 princes are the glass, the school, the book,
Where subjects' eyes do learn, do read, do look.
- 67 He shall not boast, who did thy stock pollute,
That thou art doting father of his fruit.
Nor shall he smile at thee in secret thought,
Nor laugh with his companions at thy state ;
But thou shalt know thy interest was not bought
Basely with gold, but stol'n from forth thy gate.
For me, I am the mistress of my fate,
And with my tresspass never will dispense,
Till life to death acquit my forc'd offence.

65 త॥ .తనుఁజూచిజంకఁడ.తఁడుగాన-
 నతని.మొగముఁగన్గొనుటకుఁ.బొదవెన్కసింగి।
 .మునడువఁజొచ్చెను-ఁ.బులిమచ్చిక వడి
 .యాలించుమెల్లన.నాతఁడుఁరపణ।
 .మునఁబాడినప్పడు- ♦.మొనసియతఁడు
 .పలికినఁదనఁయెర.నవ్విదిలితోఁజేలు।
 ♦.నెనరుఁమొజడిపింప.నేరదువఁటియు
 ♦.వెంగలిగొఱ్ఱియ.పిల్లనాపొక్క॥

66 ద్వి॥ .భూమిఁపృథువులద్ద .ముంఁబొత్తముబడి।
 .గా-♦.మొగిఁబ్రజచూడఁ ♦.గఱవఁగఁజదువ॥

67 నీ॥ .నీదగుసంతతిన్ .జెఱచినవాఁడు
 తా♦.ఁబడసినవానికి.భ్రాంతితోడ।
 .దండ్రిగానీవుంటఁ.దలఁచియెంశయు
 విఱ్ఱి.వీఁగఁగూడదు-తన.లోఁగడపని।
 .దలపోసినినుఁజూచి ♦.యెలనగవుంజూపఁ
 .జనదు-♦.వెండియుఁదన.జల్పితోడ।
 .నీయున్నిఁగూరిచి♦.నెగడిహాస్యమునేయ
 .వలదునీయాస్తిదొంగిలఁబడియెను।
 .గాని-కొనఁబడలేదుబం.గారుతోడ।
 ♦.హీనముగ-నింకనాగతి.కేనుఁబోదు।
 ♦.నిమ్మతినునపక.నొల్లనా.నేరమునకు।
 .జావుచన్దీలుబల్మినే.నల్పుఁనెన్దు॥

-
- 68 My honour I'll bequeath unto the knife
That wounds my body so dishonoured.
'T is honour to deprive dishonour'd life;
The one will live, the other being dead:
So of shame's ashes shall my fame be bred;
For in my death I murder shameful scorn:
My shame so dead, mine honour is new-born.

Dear lord of that dear jewel I have lost,
What legacy shall I bequeath to thee?
My resolution, love shall be thy boast,
By whose example thou reveng'd may'st be.
How Tarquin must be used, read it in me:
Myself, thy friend, will kill myself, thy foe,
And for my sake serve thou false Tarquin so.

- 69 O ! teach me how to make mine own excuse,
Or, at the least, this refuge let me find:
Though my gross blood be stain'd with this abuse,
Immaculate and spotless is my mind;

68 నీ|| .సురియకునావగు. పరువప్పగించెద

♦.బవిసియిట్లుడ్చగాఁ.బడిననాదు|

♦.మయినదిచెఱచును-.మర్యాదఁదొఱఁగిన
.బ్రతుకుఁబాయుటగౌర.వంబు-కొకటి|

♦.మనెడుఁదక్కినయది.వడియగ-ఁగావున

♦.బొలివోవునాసి.బుగ్గివలన|

.నేపారునాదుపే-.శేలన-నాచావు

.నందునాతలవంపు.మగ్గింపఁజేతు|

.నానిందెయట్లుల.బాఁగిసంత నాగొప్ప

.కొత్తపుట్టువుపొంది♦.కొమరుమిగులు|

.నేనుఁబోఁగొట్టుకొ.నినమానికము

నేలు.వాడ-నీకేమాసి.వదలుదాస|

.నానిశ్చయము-పేగిమ-♦.నలునందు

నీగర్వ.హేతువు-దానికి.నీవుగుతుఁ|

.గాఁబగసాధింపఁ.గవలయునెట్టిలా

♦.యధమునిపనిపట్టు.విధమునెల్ల|

.నీవునాయుండుఁజదువునే.నీకుఁ♦జెలిసి|

.నీదు♦పగయైన♦సన్నుఁదు.నెత్తదను-మఱియు|

.నీవునాకెట్లు♦సలిపిన.నీచుసటాల|

.ద్వరగానాకయి♦పరిమాచక.వలయుఁజుమ్మి

69 నీ|| .అయ్యయోనేరువు.మానాకునా♦సాగు

.నెటుచెప్పవలయునో.యేను-లేక|

.తుదకునీ♦తన్విఁబొం.దెదనునాకీ

నిందె♦.మైవట్టి నెత్తురు.మచ్చపడియె|

That was not forc'd; that never was inclin'd.
To accessory yieldings, but still pure
Doth in her poison'd closet yet endure

ఁగాని-నామదికించు. కై నదోసము

కాన. రా-దదిబల్మిప్ర. చాబడ లేది!

ఁకింతియెకా-కద్ది. యెన్నటికింజెడ్డ

తనముతోడగునొప్పు. డలకుఁజోగు!

• పనికిమాలినయలవాటు. పడుట లేదు!

• మఱియు-సయ్యదియిప్పటి. వఱకొకింత!

• యునుమకిలనంటక-విసంబు. నెనయుతనదు!

• నెలపునందోపుతోడుత. నిలిచియుండె||

కాళిదాస కవితావిశేషాః॥

వీరరసః ॥

రఘువంశే సగః 1 శ్లోకః 21 ॥

- 1 జగోపాత్మానమత్రస్తాభేజేధమమనాతురః
అగృధ్నురాదధేసోఽథమసక్తస్సుఖమన్వభూత్ ॥

శ్లోకః 22 ॥

- 2 జ్ఞానేమానంక్షమాశక్తాత్యాగేల్లాఘావిపర్యయః,
గుణాగుణానుబద్ధితాత్మస్తస్యసప్రసవాభిష ॥

స ॥ 8 శ్లో ॥ 31

- 3 బలమాతృభయోపశాంతయే
విదుషాంసత్కృతయేబహుశ్రుతమ్
వసుతస్యవిభోనకకేవలం
గుణవత్తాపిపరప్రయోజనా ॥

స ॥ 9 శ్లో ॥ 7

- 4 నమృగయాభిరతినాదమోదరం
నచశశిప్రతిమాభరణమ్మధు
తముదయాయనవానవయావనా
ప్రియతమాయతమానమపాహరత్ ॥

కాళిదాసుని కయితయందలి సాగములు.

బీరము.

1 గీ॥ .పందతనఁ మేదితన్నుఁగా.పాడుకొనియెఁ
 .ఁదెవులుఁదవులక పున్నెముం.దెచ్చికొనియెఁ
 .సాముఁ బిసినారిగాకపు.చ్చుకొనెనతఁడు
 .ఁకుడిచెనెంతయుహాయిఁత.గులములేక॥

2 గీ॥ .తెలివియందూరకుండుట.ఁబలిమినోరు
 .పాతనికిఁ నీవియెడఁగొని.యాడుకొనమి
 .ఁదొడ్డఁ గొనములొండ్లొంటికి.నోడుపొంది
 .పాలుపుమీఁతెడుఁదనతోడ.బుట్టులట్లు॥

3 గీ॥ .ఇడుమలన్బడువారల.జడుపెడపగఁ
 .ఁగడిమి-ఁచదువర్ల మన్నింపఁ .ఁగడిదివిదై
 .పుడమిఁతేనికిఁగల్గిన.యొడమిగాక
 .గొనములుగూడనొరులమే.లునకుఁదగియె॥

4 గీ॥ .మివులఁ బెంపుకొఱకుఁ .ఁదివిరెఱునాతని
 .వేటగాని-జూజ.మాటగాని
 .ఁజాబిలిపతిమనగ.సారాయియున్నాని
 .లాగ లేదుఁ ముగ్ధ.లాడిగాని॥

శ్లో॥ 8

- 5 నకృపణాప్రభవత్యసివాసవే!
 నవితథాపరిహాసకథాస్వపి!
 నచసపత్నజనేష్వపితేనవా!
 గవరుషాపరుషాక్షరమీరితా ॥

స ॥ 14 శ్లో॥ 35

- 6 నిశ్చిత్యచానన్యనివృత్తివాచ్యం!
 త్యాగేనపత్యాః పరిమాప్తుకమైచ్ఛత్!
 అపిస్వదేహాత్కిముతే స్త్రియాధాకా!
 ద్యశోధనా నాంహియశోగరీయః॥

స ॥ 16 శ్లో॥ 8

- 7 కాత్వంశుభేకన్యపరిగ్రహోనా!
 కింవామదభ్యాగమకారణంతే!
 ఆచక్షుమత్వావశినాంరఘూణాం!
 మనఃపరస్త్రీవిముఖప్రవృత్తి ॥

స 17 శ్లో॥ 43

- 8 వయోగూపవిభూతీనా! మేకైకమృదకారణమ్!
 తానితస్మిన్నమస్తాని! నతస్యాత్సిషిచేమనః॥

శ్లో॥ 47

- 9 కాతర్యం కేవలానీతిః! శౌర్యం శ్వాపదచేష్టితమ్!
 అతస్సిద్ధిం సమేతాభ్యా! ముభాభ్యా మన్వియేషనః॥

5 గీ॥ •♦వేల్పుజేన్తికై న.వెల్తిమాటాడబోఁ|
 •డనఁడునవ్వులాట.కై నఁగల్గ|
 •నలుకఁదొఱగినట్టి.యతఁడు♦పగఱనై నఁ|
 •♦బరుసమైన♦చా॥యిఁ.ఱలుకఁజనఁడు॥

6 గీ॥ •♦మాఱు♦వెరవునమల్లని.మాట-నాలి|
 •విడుచుట♦న్నిచ్చయంబుగఁ.మడువఁగోరె|
 •♦బోగములఁజెప్పనేటికి- •♦బొందికన్న|
 •ఁబే♦రుసా♦మున్నవారికిఁ.♦బెంపెమే♦లు॥

7 గీ॥ •ఎవతెవీవు♦చెలువ-•యెవనికి♦ల్లాలవు|
 •నా•యెదుటికివచ్చి.న♦కతమేమి|
 •♦యడఁకువఁగల♦రగుల.♦యెడ-పెడమొగమిడుఁ|
 •♦బెఱపడంతులకని-•యెఱిఁగి♦నుడువు॥

8 గీ॥ •పడుచుతనము-సొగసు- •♦నొడమియు-వీనిలోఁ|
 •♦బొగరిడనొకొకటియె.యగుఁ♦గతంబు|
 •అన్నికూడుకొనియ.వాతనియందుండెఁ|
 గాని-♦త్రుల్లి పడదు.వాని♦యెడఁద॥

9 గీ॥ •పరగునొక్క♦తగవు.♦పండతనమ్ముగఁ|
 •♦బొనఁగునొకమ♦గఱిమి.పులినడఁతగఁ|
 •గనుక సరిగఁగూడు.కొనినయా రెండిఁటి|
 •♦బెడఁగుకల్మినతఁడు.వెదకికొనియె॥

కుమారసంభవే న || 2 శ్లో || 55

10 విషవృక్షోఽపినంవధక్యన్వయంచేత్తుమ సాంప్రతమ్ ||

న || 10 శ్లో || 23

11 అమీషాం సురసంఘానాం త్వమేకోఽథానమథానే ||
విపత్తిరపినంశ్లాఘ్యో పకారవ్రతినోఽనల ||

మేఘసంజేశే న || 1 శ్లో || 6

12 యాఞ్ఞామోఘా వరమధిగుణే నాథమేలబ్ధికామా ||

శ్లో || 57

13 ఆపన్నాతి ప్రశమనఫలాస్సం పదోఽహ్యుత్తమానామ్ ||

విక్ర మేర్వశీయే ||

14 స్వాథాత్సతాం గురుతరా ప్రణయిక్రియైవ ||

శాకుంతలే ||

15 అసంశయం క్షత్రపగ్రహక్షమా
యదార్థమస్యా మభిలాషి మేమనః |
సతాంహిసందేహ పదేషువస్తుషు |
ప్రమాణమంతఃకరణ ప్రవృత్తయః ||

10 ద్వి॥ .మునుఁదాను పెంచిన.ముసిఁడి చెట్టేనఁ
 .దనచేతనటకుట.♦దమ్ముకాదు॥

11 క॥ ఈవేల్పుమొనలకగ్గీ
 .నీనొకడవెక♦జములను.♦నెరపె-దొరులవేల్.
 గావించు♦నోముగలిగిన।
 .యావారలయిడుమయుఁగొని.యాడంబడెడు॥

12 ద్వి॥ .తగువానియందు♦వి.తయగుట♦నయమ।
 .డుగుట♦నదునెడమే.ల్పొందుటకన్న॥

13 ద్వి॥ .ఇడుమఁబడినవారి.♦యేఁపుమానుపుట।
 .కడుమంచివారల.♦కలుముల♦పంట॥

14 ద్వి॥ .ఒరులకుమేలుసే.యుటమంచివారి।
 .కరయఁగఁదమపని.కంటెనుమేలు॥

15 గీ॥ .♦అరమరిక లేదురాచయా.లగుటకుఁడగు।
 .నీపెయెడనాదుమదితగు.లెనయుఁగాన।
 .సందియంబున్నతావుల.♦సాదులకెడ।
 .♦పోకడలు♦దినుసులఁగూచి.♦సాకిరికద॥

- 16 భవతియఃపౌరవేణ రాజ్ఞాధమాణికారేనియుక్తః సోఽహమా॥
శ్రమిణామవిఘ్నక్రియోపలం భాయధమాణరణ్యమిదమాయాతః :
- 17 అస్మాన్సాధు విచింత్యసంయ మధనానుచ్ఛేఃకులంచాత్మనః।
త్వయ్యస్యాఃకథమప్యబాంధవ కృతాంస్నేహ ప్రవృత్తించతామ్।
సామాన్యప్రతిపత్తి పూర్వకమియం దారేషుద్భవ్యాత్వయా।
భాగ్యాయత మతఃపరంసఖలు తద్వాచ్యం వధూబంధుభిః॥
- 18 శుశ్రూషస్వగురూ కురుప్రియ సఖీవృత్తిం సపత్నీజనే।
భర్తుర్విప్రకృతాపిరోషణ తమూమాన్మప్రతీపంగమః।
భూయిస్థంభవదక్షిణాపరిజనే భాగ్యేష్వనుత్సేకినీ।
యాంత్యేవంగృహిణీపదంయువ తయోవామాః కులస్యాధయః ॥

19 అథోహి కన్యాపకీయపవా
తామద్యసంప్రేమ్యవర్గహీతుః।
జాతే మమాయంనితదః ప్రకామం
ప్రత్యుక్తా తస్మాదేవాంతిహతాత్మ

16 వ॥ ఎవఁడుఁజేనిచేదగవేల॥ నేమింపఁబడియెనోయట్టి నేను॥దపనుల
కడ్లుదొలఁగింపనీ॥పున్నెపుంగాన॥కేతెంచినాడను॥

17 త॥ .కడు॥దబమేసొమ్ము॥గానున్నమమ్ము॥
.బదపడినీగొప్ప॥నంగడంబీపె॥
.తొడరితనం నీ॥తోడునెట్లొ॥
.సలిపినయాపొందు॥జాడదలంచి॥
.కడగియాండ్రొక్కరి॥గారాబుతోడ॥
.జూడబడునదియీ॥జోటినిచేత॥
.నుడువదగినది॥బం॥దుగులచే॥
దో॥చ॥దెద్ది॥బా॥గెంబున॥కింకలో॥బడునొ॥

18 త॥ .కొలుపుపెద్దల॥బొత్తు॥గొనుమెల్లతలుల
.నేరుపుతోడుత॥న్నదు॥సవతుల॥
.సలుపకునుడ్డం॥బ॥సడ్డగా॥జూడ॥
.బసియు॥నిమిటికి॥బలు॥కిన్కచేత॥
.మెల॥గుము॥మోమోట॥మిన్న॥బలంగంబు॥పట్ల॥
మిక్కిలితుల్లి॥పడకు॥బా॥గెముల॥
.వెల॥దులిల్లాండ్రొ॥కించుకొందొల్లి॥
.కొలమునకుం॥జెడు॥గొట్లు॥తెవుల్లు॥

19 గీ॥ .వెల్లడిగనుగ న్నె॥పెరవానిసొమ్మగా॥
.యాపెమ్మగనిచెం॥కంకి॥యివుడు॥
.డా॥చ॥బెట్టనట్టి॥డబ్బిప్పగించిన॥
.యల్లనా॥యెడంద॥హోయి॥జెందె॥

20 స్వసుఖనిరభిలాషః ఖద్య సేతోక హేతోః |
 ప్రతిదినమథవాతే వృత్తి రేవంవిధై వ |
 అనుభవతిహిమూర్ఖా సాదపస్త్రీవ్రముష్ణం |
 శమయతిపరితాపం ఛాయయాసంశ్రితానామ్ ||

21 వ్యపదేశమావిలయితుం |
 కిమిహ సేజనమిమంచసాతయితుమ్ |
 కూలంకషేవసింధుః |
 ప్రసన్నమం భస్మ టరుహంచ ||

22 కుముదాన్యేవశశాంక |
 స్సవితా బోధయతిపంకజాన్యేవ |
 వశినాం హిపరపరిగ్రహ |
 సంశ్లేష పరాజుక్రమవృత్తిః ||

20 గీ॥ .జగముఁగూచిన్ నీదుఁ .నుగములఁగోరకఁ
 .ఁపొగలె-దిట్టినడఁత.పోలునీకుఁ .
 .చెట్టుచుఱుకు పెండ.సిరముచేఁగుడి చెడఁ
 .నీడఁగ్రిందివారి.వేడిఁబాపుఁ

21 గీ॥ .పేర్లలంచ-వీనింబడ.వేయుటకయిఁ
 .యేలఁదలఁచెదవిట్టులో.ఁయిగురుఁబోడిఁ
 .యొడ్డులస్సడుఁగొఱుకుచు.నున్నయేఱుఁ
 .మంచిసీటిన్మ్రతియుఁదరి.ఁమ్రమాఁకుమాడ్కి॥

22 గీ॥ .ఁవేలుపులబువ్వఁతొవలనే- .ఁవేడివేల్పుఁ
 .తప్పకెప్పుడుమేల్కొల్పుఁ .ఁదామరలనెఁ
 .తమకులోఁకువయాఁనడఁదఁగలవారిఁ
 .నడఁత-యొరునాలికింబెట్టుఁ.బెడమొగంబు॥

GENTLENESS.

ANTONY & CLEOPATRA *Act III Sc. XI.*

1 yet he that can endure
To follow with allegiance a fall'n lord,
Does conquer him that did his master conquer,
And earns a place i' the story.

AS YOU LIKE IT *Act II Sc I.*

2 Now, my co-mates, and brothers in exile,
Hath not old custom made this life more sweet
Than that of painted pomp ? Are not these woods
More free from peril than the envious court ?
Here feel we but the penalty of Adam,
The season's difference ; as the icy fang,
And churlish chiding of the winter's wind,
Which when it bites and blows upon my body,
Even till I shrink with cold, I smile, and say,
This is no flattery : these are counsellors
That feelingly persuade me what I am.
Sweet are the uses of adversity,
Which, like the toad, ugly and venomous,

శాంతరసము.

1 శీ|| .♦పతితుడై న ప్రభువును♦వి.శ్వాసము♦మెయి|
 .ననుసరింప♦నోర్వగలిగి.నట్టివాఁడు|
 .గెలుచుదన♦యజమానుని.గెల్పువాని|
 మతియునాజిఁంచు నొకచోటు♦.చరిత్రమందు.

2 సీసమాలిక|| .ఇప్పుడు- నాడు♦వి.హిమాలార-
 మతిస్వదే.శభ్రస్తుతా తోడి.జనములార|
 .పాతపరిచయమి.బ్రతుకును.
 మిక్కిలి.వణిఁంపఁబడిన దం.భంబుకన్న|
 .హాయిగాఁజేయలే.దా-
 యియడవులోపు.లేనట్టియా రాజ.ధానికన్న|
 .నెక్కుడుబాధార.హితమయియుండలే.దా-
 ♦బుతువులమాటు- ♦.పాదినరుని|
 .కగుశిక్షమాత్రమె .యనుభవించెదమిట-
 .మతి- సీతుగాడుపు.మంచుకోట|
 .యు- నైవరానట్టి.-యెఱిపిడితో-నది-
 .యెంతయుముద్దగా.నేనుముఖగు|
 .కొనిపోవువఱకు-♦ నె.కొని నాదు-
 ♦మేనిపై.వీచుచు గఱవ-నే.బిన్ననవ్వు|
 .తనరబల్కెద- నిది .కొనియాటకాదని-
 .నాయథాథస్థితి.న్నకుసరస|

Wears yet a precious jewel in its head ;
 And this our life, exempt from public haunt,
 Finds tongues in trees, books in the running brooks,
 Sermons in stones, and good in everything.

Sc. iii.

3

I have five hundred crowns,
 The thrifty hire I saved under your father,
 Which I did store to be my foster-nurse
 When service should in my old limbs lie lame,
 And unregarded age in corners thrown :
 Take that ; and He that doth the ravens feed,
 Yea, providently caters for the sparrow,
 Be comfort to my age ! Here is the gold ;
 All this I give you. Let me be your servant.
 Though I look old, yet I am strong and lusty ;
 For in my youth I never did apply
 Hot and rebellious liquors in my blood ;
 Nor did not with unbashful forehead woo
 The means of weakness and debility ;
 Therefore my age is as a lusty winter,
 Frosty, but kindly. Let me go with you :
 I'll do the service of a younger man
 In all your business and necessities.

.దృష్టితోబోధించుఁ .హితులివి-మతియు-
 .నా.పత్తుసామాన్యాను.భవములు- కడు|
 .హాయిగానుండెడు- .నద్ది- .కప్పట్టుల
 .సహ్యంబుమతియుఁ .వి.షయతమయ్యు|
 .మణిశిర.మునఁదాల్చు- మనబ్రతుకిదిగాంచు|
 .నరులరాటుఁదొఱఁగి .నాలుకలను|
 .ఁజెట్ల- యుస్త కముల .సెలయేళ్ల- రాలను|
 .జ్ఞానబోధ- మంచి.సర్వవందు.

31 నీ|| .ఉన్నవినాయొద్దఁ.బన్నెండువందల
 .యేఁబదిగూకలు.నేఁబొదుపుగ|
 .దక్కించుకొన్నజే.తంబుసీతండినిఁ
 .గొలిచి- నాఁముదిమేనఁ.గొలుపుకుంటి|
 .తూనెడ- సరకునే.యఁబడని యీడొ
 క.మూలఁ ద్రోయఁబడున.స్వదునుమతియు|
 .ననుఁబెంచుదాదితీ.రుననుంటకై యది
 .గూడఁబెట్టితిడానిఁ .గొనుమునీవు|
 .కాకులకుమేఁపు వేల్పుని.క్కముగఁబిచ్చు|
 .కలకమచె= డుఁగూడుఁబ.దిలముతోడ|
 .నగునుఁబ్రాపునాముదిమికి- .దిగొపసిండి|
 .నేనునీకిచ్చినాఁడను.దీనినెల్ల||

SONG

Sc. V.

- 4 Under the green wood tree
Who loves to lie with me,
And tune his merry note
Unto the sweet bird's throat,
Come hither, come hither, come hither:
Here shall he see
No enemy
But winter and rough weather.
Who doth ambition shun,
And loves to live i' the sun,
Seeking the food he eats,
And pleased with what he gets,
Come hither, come hither, come hither:
Here shall he see
No enemy
But winter and rough weather.

సీ॥ ననుచుండనిమ్మునీ. పనినానిగాముదు
 .నలిగఁదోఁచియుగట్టి. ♦ సత్తవ్రగల।
 .వాడను- నాచిన్న. నాఁడెన్నఁడు ♦ న్వ
 ట్టి. నీళ్లనానెత్తుట. న్నెఱపలేదు।
 .మఱియుసిగ్గరికన్బొ. మనెత్తయి ♦ లావూడ్చు
 .వెరవ్రద త్తరమునఁబిలువలేదు।
 .కనుక నాముదుసలి. తనముబలియు
 ♦ సీతు ♦ . నెఱివె నగుఁగాసి. నెమ్మి కలది।
 .నన్ను సీతోడఁబోనిమ్ము - . చిన్నవాని।
 ♦ . పశాసున న్నేనునీపని. యంతలోను।
 . గ్రమ్మఱన్నీకుఁగల్గున. క్కరలయందు।
 . గొల్వునొనరించుచుండునీ. కోరినట్లు॥

పాట - బిలహరిరాగము - రూపకతాళము.

- 4 పల్లవి॥ . ఇహాకురానీ- రా. నిమ్మ వలకురానీ।
 అనుపల్లవి॥ . ఇవలసీతుగాడ్వరప్ప. నెదిరివాఁడు గనఁడు॥ రానీ॥
- (1) చరణము॥ . అడవిచెట్టికిందఁగున్క. నాసించు నెవఁడు నాతో।
 . గలువ్రదనదుస్వరముతీయ . ♦ పులుఁగుటె ♦ లుఁగునందునరిగ॥ని॥
- (2) . ఎవఁడుదురాశఁదొఱఁగువఱి. యెండనుండఁదలఁచునో।
 . ♦ తవిలితిండికై వెదకుచుఁ ♦ . దనియుదొరకుదానీతోడ॥ ని॥

Act. iii. Sc. ii.

- 5 Sir, I am a true labourer : I earn that I eat, get that I wear ; owe no man hate, envy no man's happiness ; glad of other men's good, content with my harm ; and the greatest of my pride is, to see my ewes graze and my lambs suck.

COMEDY OF ERRORS. *Act II Sc I*

- 6 There's nothing situate under heaven's eye
But hath his bound, in earth, in sea, in sky :
The beasts, the fishes, and the winged fowls,
Are their males' subjects and at their controls.
Men, more divine, the masters of all these,
Lords of the wide world, and wild wat'ry seas,
Indued with intellectual sense and souls,
Of more pre-eminence than fish and fowls,
Are masters to their females, and their lords :
Then, let your will attend on their accords.

5 వ॥ అయ్య నేనిక్కముగఁ బొటుమానిసిని- నాతిరిక్షినే నాకొంచు
కొనెదను- నాయుడుపునే సంపాదించుకొనెద- నోరుననహ్యపడను-
మఱియు నెవ్వనిసౌఖ్యమునకైన నీషణ్యపడను- బరులమేలునకా
నందించెదను-నాయుడుమన్నేచుకొనెదను- మఱియునావేటిగవణ
ము నాయుడుగొట్టియలు మేయఁజూచుటయు- నాగొట్టెప్పిలు
పొల్గుడువఁగనుటయును.

6 నీ॥ ఈశ్వరస్పృహలో నెయ్యెదియు హద్దు
లేనిదిలేదిల.లోనఁగడలి
యందున విన్నున- నలమృగంబులు
మీలు. నెగురుపక్షులుతమమగలవశము
లగు- దివ్యమాశక్తి. నధికులుపురుషులు-
యజమానులొదుకే. యన్నిటికిని
బ్రభువులువారు ప్రపంచమునకునెల్ల
బ్రాహ్మతనాత్మలం బరఁగుచుందు
తమదుస్త్రిలకుభతలై. తనరుచుందు
వెండియున్వారివిభులయి. వెలయుచుందు
కావునన్నీదుచిత్రంబు. నీవువారి
యిష్టములనుసరించున. టెంచవలయు॥

CYMBELINE

Act III Sc III.

- 7 And often, to our comfort, shall we find
The sharded beetle in a safer hold
Than is the full-winged eagle. O, this life
Is nobler than attending for a check;
Richer than doing nothing for a bribe;
Prouder than rustling in unpaid-for silk,—
Such gain the cap of him that makes'em fine
Yet keeps his book uncrossed. No life to ours.

Act IV Sc II,

- 8 Cowards father cowards, and base things sire base;
Nature hath meal and bran, contempt and grace.
- 9 If I do lie, and do
No harm by it, though the gods hear, I hope
They 'll pardon it.

7 నీ॥ .మనముకన్గొనెదము.మతియును
 దచుకగ.వేడుకమీఱగ.జేడపురుగు!
 .సాళువకంఠెదా.మేలుగఁబట్టున
 .నెంతయునిభీకతి.నిరవుకొనుట!
 .భళిరయిబ్రతుకుచీ.వాట్లుతినెడుకొల్వ
 .కన్నమిక్కిలిలెస్సయాను-లంచ!
 మున్మింగియెద్దియుం.బొనరించకుండుట
 .కంఠెనెక్కుడుపల్వ.కలది-కొనని!
 .పట్టుడుపునందుశాబగ.పచుచుంట!
 .కన్నమతివాసి నెసగెడు.వ్యయములేక!
 .సొగసుజూపెడు.టోపికంఠెగడునయము!
 .జగతనూజీవితమునకు.సాటిలేదు॥

8 గీ॥ .పందలంగాంచుచుందురు.పందలు-మతి!
 .క్షుద్రములగనుక్షుద్రవస్తలు-నిజముగ॥
 .గట్టిగింజలుపొల్లయుం.గలుగుబ్రక్కతి!
 .కంపునింపును.గూడజ.గంబునందు॥

9 గీ॥ .నేనుదబ్బుఱంటి.నేనిపదంపడి
 .జెలుపుదానివలన.జేయనేని
 .వేల్పులెల్లరదియు.వినిపట్టికినన్తు!
 .మింతురనుచు.విశ్వ.సింతునేను॥

Act V Sc V.

10 it is I

- (1) That all the abhorred things o' the earth amend,
By being worse than they.

HAMLET

Act I Sc II

- (2) all that lives must die,
Passing through nature to eternity.

Act II Sc II.

- 11 there is nothing either good or bad, but thinking
makes it so:

- 12 I have of late—but wherefore I know not—lost all my
mirth, foregone all custom of exercises; and, indeed, it
goes so heavily with my disposition, that this goodly
frame, the earth, seems to me a sterile promontory;
this most excellent canopy, the air, look you, this
brave o'erhanging firmament, this majestical roof
fretted with golden fire, why, it appeareth no other
thing to me than a foul and pestilent congregation of
vapours. What a piece of work is man! How noble
in reason! how infinite in faculty! in form and
moving how express and admirable! in action how
like an angel! in apprehension how like a god! the
beauty of the world the paragon of animals! And yet,
to me, what is this quintessence of dust? man delights
not me—no, nor woman neither, though by your smiling
you seem to say so.

10 (1) ద్వి॥ జగతిఁ నహ్వాము .అస్సలిపెననొప్పు॥
 .లుగ- వాసికన్నఁజె.దుగఁ నెగనుక.

(2) ద్వి॥ .బ్రీతికెడునదిచావ .వలయు ♦మతక్యాప్ర॥
 .కృతినుండిపోవు ♦చ .మృతిపదంబునకు.

11 వ॥ మంచిచెడ్డలు తలంపునఁడప్పుటలేవు.

12 వ॥ అదేమోనాకుఁ దెలియదుకాని- కొంతకాలమునుండినే నుల్లాస
 ముఁజెసియుంటి- నన్నియన్యాయముల వాడుక మానుకొంటిని- మ
 తియు- నిక్కముగానామనసు మిక్కిలి♦వ్యాకులముగానున్న- దీ
 ♦రమ్యమైన నలుచదరపునేల నముద్రములో నొఱిగియున్నకొం
 డగొడ్డు కొనవలె గనుపడుచున్న- దీమిగుల సొగసైనపతికి
 గాలిచూడు- మీచక్కఁగవేలొడునాకన- మీబంగరుటగ్గినలం
 కరింపఁబడినగొప్పక- పృథ్విరయది- చెడురోగములఁబన్నెడి ప
 లుకముల యావిరులగుంపుకన్న వేఱుగఁగాన్పించదు- ♦మను
 జుఁడెప్పుని- వివేకమున నెఱిగొప్ప- శక్తి నెంత♦యనంతము-
 గూఢుస్థలిక నొవిశేషము- మరెగ్గయన్బరము- కార్యము
 నందెంత♦దిన్యోమ- ♦బోధయెడనొంతదేవసన్మళము- జగదాభర

Act iii Sc i

- 13 To be, or not to be, that is the question:—
 Whether 't is nobler in the mind to suffer
 The slings and arrows of outrageous fortune,
 Or to take arms against a sea of troubles,
 And by opposing end them? — To die—to sleep,
 No more:— and, by a sleep, to say we end
 The heart ache, and the thousand natural shocks
 That flesh is heir to,— 't is a consummation
 Devoutly to be wished. To die,—to sleep:—
 To sleep! perchance to dream:— ay, there's the rub;
 For in that sleep of death what dreams may come,
 When we have shuffled off this mortal coil,
 Must give us pause. There's the respect,
 That makes calamity of so long life:
 For who would bear the whips and scorns of time,
 The oppressor's wrong, the proud man's contumely,
 The pangs of despised love, the law's delay,
 The insolence of office, and the spurns
 That patient merit of the unworthy takes,
 When he himself might his quietus make
 With a bare bodkin? who would fardels bear,
 To grunt and sweat under a weary life,
 But that the dread of something after death,
 The undiscovered country, from whose bourn
 No traveller returns,— puzzles the will,
 And makes us rather bear those ills we have
 Than fly to others that we know not of?
 Thus conscience does make cowards of us all;
 And thus the native hue of resolution
 Is sicklied o'er with the pale cast of thought;
 And enterprises of great pith and moment,
 With this regard, their currents turn awry,
 And lose the name of action.

ణము- పా) బలసత్త్వము- కాసి-కొఱమానినదాని సాచాం
శ- మిది మేమినాకు- మనుష్యుడు నన్నలరింపలేడు- లేదు- స్త్రీ
గూత సన్నానందింపజాలదు- నీరగి పుట్టి నీవాలాగనునట్లు కనుప
డునప్పుకిని.

13 నీ|| . ఉంటయో-మానట-యో- యదేఽచింత్యము-

. ఘనతరంబెద్ది-నె. మృతమునందు

. ద్వేషించునట్టదు. వ్యసేవేయునొడిసె

. వేటులు బాణములు సైచు. తొ-యదిగాక

. దరిగానరాని బా. ధలపయిదండెత్తి

. యెదిరించుటన్వని. తుదిగనటయె

. పొలయుట- నిద్రపోవుట- లేదకేమియు

. మఱియు- నిర్ధరచేత. మనసుపెడ

. నెరిమిచేహంబుపొందు. నేకసహజ

. కష్టములు మనము ముగింపఁగలిగినయెడ

. సద్దయెనక లోక్సృష్టమైనపదవి

. మిగులనానక్రితఁగోరఁదగినదగును॥

కం|| మడియుట-నిర్ధరపోవుట

. పడుకొనుట- మొక పుకలనుఁ బరఁగుట-యశాన

. క్కడనేకస్థం-జేమన

. నొడలుదొఱఁగ మరణనిద్ర . నొడవుకలలెవో॥

నీ || . మనలనాపగపలసి. న-దటఁ యోజన

. కల-దదియట్టిదీ. ఘనమగుబ్రహ్మకు

. కష్టంబునొనరించు- ఁ. గాసి. వో-నెప్పుడు

. కాలతాడనత్తిర. స్కారములను

•నైదింపవచ్చును-ఁగూరమాససుచి
 దు.మాగ్గము-గవ్యవ.మానము-మఱి
 •ధిఃకృతప్రణయాతి.దీఘవేదనలు-
 •న్యా.మూలస్య-మధికార.శాల•మదము|
 •మఱియుఁదుచ్చలచెంగట.మంచివార|
 •లోచుకొనియెడుగద్దింపు-.లోక్క-చిన్న|
 ••సురియచేదనయంతంబు.సులభముగను|
 •సలుపునట్టులఁదాఁజేయఁగలిగినపుడు||

సీ॥ ఎవఁడుభారములు•వ.హించుమూర్ఖుటకుఁ
 జె.మ్మటవాఱవిసువగు•.మనికిక్రింద|
 •మరణముపిదవనె.వ్వరయినఁదిరిగిరాఁ
 •జాలనివింతదే.శంబుభీతి|
 •యెదనుసంశయపచి.యెయ్యెడియో-
 మఱి-•మనమెఱుంగనియిడు.మలకుమనల|
 •బరుగిడనీ-కిది.వఱకున్నబాధల
 •నోచుకనట్టులనల్ప.కుండినయెడ|
 •మనసుజంకించునిట్టుల.నన్మనలనంద|
 •ఱ్ఱ-మిగుల•స్థైర్యనె జవ.ణంబుమాయు|
 ••జింతరునిహీనమౌచాయ.చేతనిట్లు|
 •కనుక•సాహసోద్యమములు-•పనికి-రావు||

Act iii Sc iii

- 14 Whereto serves mercy;
 But to confront the visage of offence?
 And what's in prayer, but this two fold force,—
 To be forestalled, ere we come to fall,
 Or pardoned being down? Then I'll look up:
 My fault is past. But, O, what form of prayer
 Can serve my turn? "Forgive me my foul murder"?
 That cannot be; since I am still possessed
 Of those effects for which I did the murder,
 My crown, mine own ambition, and my queen.
 May one be pardoned, and retain the offence?
 In the corrupted currents of this world
 Offence's gilded hand may shove by justice;
 And oft't is seen, the wicked prize itself
 Buys out the law: but 't is not so above;
 There is no shuffling, there the action lies
 In his true nature, and we ourselves compelled,
 Even to the teeth and forehead of our faults,
 To give in evidence.

14 నీ|| కృపయుపయోగించు . నెందుకు-

◆ నేరము. మోము నెదుచుట. పొంటెదప్ప!

. నేముండు బ్రాథన. యెడ-నీజ

మిలిశక్తి. తక్క మనముపాటు. తగులకమును!

. పక్షగింఘబడుట. యశిగాక-ససిమ్మట

. తమియింపబడుటయు-సరియె-నేన!

. రసెదను-నాదునే. రముజ్జ పోయె-న. య్య
యొకాని-యెటువంటి. పాథనము.

. నాకుఁబనికివచ్చు-నా యొనచి నఘోర

. హాస్యఁగూరిచ్చి సైచు. మానను-నది

. కానేరదేమన-ఁగలవిదివఱకు

నా. కెందుగుఱిచివధ. నేనుసలిసి!

. నాడనోయదిదెల్పు. జాడలు-నా మాళి

. నాదురాశయు-మఱి. నాదురాశి.

. పై గింఘబడవచ్చు . నా రేగియెవఁడైన-

◆ సేగిమానకకొన. సాగఁజేయ!

. వచ్చునా-మఱి-యీప్ర. పఁచపుచెడు

తోవ. లందు-బంగరుపూసినట్టికీడు!

◆ చేయివిసరవచ్చు. జెలఁగినాయము మెయి-

. దఱచునా చెడుగొప్ప. ధమకముఁగొను!

. గాని పరంబునఁ గా. దట్లు మోసము

. పొసఁగదచ్చటఁదగ. వెనఁగుదాని!

JULIUS CÆSAR *Act. I. Sc. III.*

15 But life, being weary of these wordly bars,
Never lacks power to dismiss itself.
If I know this, know all the world besides,
That part of tyranny that I do bear
I can shake off at pleasure.

HENRY IV PART I. *Act. V. Sc. IV.*

16 But thoughts the slaves of life, and life time's fool,
And time that takes survey of all the world,
Must have a stop.

PART II *Act. I. Sc. III.*

17 Past and to come, seems best ; things present, worst.

Act. iv. Sc. iv.

18 How quickly Nature falls into revolt
When gold becomes her object !
For this the foolish over-careful fathers
Have broke their sleeps with thought,—their brains.
 with care,
Their bones with industry ; for this they have
Engrossed and piled up the cankered heaps
Of strange-achieved gold ; for this they have
Been thoughtful to invest their sons with arts,

.వాస్తవంబగుస్థితితోడఁబల్కి పఠకా!
 .బడెదమెంతయుసాక్ష్యంబు .వాకొనుటకు!
 .మనముఁ పదపడినాచరిం.చిన చెఱుపుల!
 .మొగములకుఁ గట్టెదుటమన.మోములుంచి॥

15 గీ॥ .ఉనుఱులోకబంధంబుల.విసిగిశన్ను!
 .గోల్పడుటకెన్నఁడుక శక్తి.గొదవపడదు!
 .ఇది తెలియజగమ్లయె.గైద-యభేచ్చ!
 .దూలఁగొట్టెదనాపైఁచు.మప్తశాస్తి॥

16 గీ॥ బ్రతుకుదాసులుతలఁపులు.బ్రదుకకాల!
 .మునకగువిదూషకుఁడు.మఱి.యునుసమస్త!
 .జగముఁబరిశీలనముచేసి.సరిగఁగొల్పు!
 .నట్టిసమయంబుకూడని.ల్పందవలయు॥

17 ద్వి॥ .కడచినవస్తువు.ల్కాఁబోవునవియు!
 .గడుమంచి-యప్పుడు.గతియవిచెడ్డ.

18 సీ॥ .తిరుగఁబడెడునెంత.త్వరగఁన్వభావంబు.
 .బంగరుదానిఁతా.త్పర్యమైనా.
 .యప్పుడు-దీనికె.యవివేకులై మితి.మీఱిన
 జాగ్రత్తు.మెయినిదందుగి!
 .లాలోచనముచేతఁ.గోలుపోయితితమ
 .నిద్దుర-ఁజెంతనెంత.తేనిబుద్ధి!

And martial exercise : when, like the bee,
Culling from every flower the virtuous sweets,
Our thighs packed with wax, our mouths with honey,
We bring it to the hive; and, like the bees,
Are murdered for our pains. This bitter taste
Yield his engrossments to the ending father.

HENRY V.

Act. III. Sc. VII.

19 We are in God's hand, brother, not in theirs.—

Act. v. Sc. ii.

20 A good leg will fall ; a straight back will stoop ; a
black beard will turn white ; a curled pate will grow
bald ; a fair face will wither ; a full eye will wax hol-
low : but a good heart, is the sun and the moon ; or
rather the sun and not the moon ; for it shines bright
and never changes, but keeps his course truly.

౯.గప్టపాటుననెము.కల-౯బాడునల్ప
 కొ.నిరి- వారలుందీని.గుటిచివింత
 .గడన౯జేకురినపసిడినంటరాని
 వి.సమటుకుప్పలు పెట్టి.రి- మఱి-దీని
 .కొఱకు-వారలుతమ.కొడుకులకున్విద్య
 .లెల్లనేర్పటకయి .తల్లడిల్లి
 .రపుడెల్లనననుండి .యచ్చపుతేనెల
 .నేచుచుండెడు తేనె.టీగలవలె
 .మనతొడలేత్రనంబు.మయి- మననోళ్లు
 తే.నియతొడమిక్కిలి.నిండుకొనగ
 ౯.దెచ్చెదము.తెట్టెయ్యెదకాతే.ఁటల్లబోలి
 .మనముపడినట్టిపాట్లుకు .మాటుగ౯దెగ
 .టాప౯బడెదము.మఱి-యి.వి.మానుభవము
 ౯.బలచు.గడముట్టతండ్రిక.వ్యానిములై

19 ద్వి॥ .జేవునకుమనమ.ధీసంబుగాని
 .భావింపనితరుల.వశమున లేము.

20 వ॥ బలమైన కాలు నీరసిల్లెడు- దిన్ననివీపు వంగెడు- నల్లనిగడ్డము
 తెల్లబడు- దట్టముగ వంగినకురులు- బలముగను- సాగవగు
 మొగము వడలిపోవును- నిబ్బరముగ కప్పులులోతుగ ముడిగెడు-
 న్గాని- మంచిమనస్సు సూర్యుడుంజందురుడును- లేక- సూర్యు
 డేచంద్రుడుకాదేమన- నదెల్లపుడు బ్రకాశించును- మఱియు-
 నెన్నడునామ్రాదు- కేవలమొక్క సత్యవర్ధిన్ద సగతిసం చెడు
 గనుక.

HENRY VI PART II. *Act. II. Sc. I.*

- 21 Let never day nor night unhallowed pass,
But still remember what the Lord hath done.

Act. iv. Sc. vii.

- 22 Large gifts have I bestowed on learned clerks,
Because my book preferred me to the king;
And seeing ignorance is the curse of God,
Knowledge the wing wherewith we fly to heaven,

PART III

Act. I. Sc. IV.

- 23 Open thy gate of mercy, gracious God!
My soul flies through these wounds to seek out thee.

Act. ii Sc. ii.

- 24 But, Clifford, tell me, didst thou never hear,
That things ill got had ever bad success?
And happy always was it for that son
Whose father for his hoarding went to hell?
I 'll leave my son my virtuous deeds behind;
And would my father had left me no more;
For all the rest is held at such a rate
As brings a thousand-fold more care to keep,
Than in possession any jot of pleasure.

21 ద్వి॥ .నడవకుమెన్నఁడై .ననేబ్రవళ్లు
 .చెడుగునఁ బ్రభుచేతఁ జిత్తమందిడక.

22 గీ॥ .పండితులకుగొప్ప .బహుమతులిచ్చితి
 .విద్యలెస్సభూమి.విభునికన్న
 .దైవశాపమజ్జ.త-యెఱుకఁజెక్కస్వ
 .గోమునకుమనమెగిరె.దమనియరసి॥

23 ప॥ నీదయాద్వారముఁ దెలుపుమో నెనరైనదేవుఁడా-
 యీగాయములనుండి నిన్వదకుటకు నాయాత్మయెగురుచున్నది.

24 సీ॥ .చెప్పమునాతోడ..నెప్పుడై నన్నీవు
 .వినలేద-కీడుమై.గొనినవస్తు
 .పులునిచ్చలున్దుష్ట.ఫలమిచ్చునని-మఱి-
 .తండ్రిలోభంబున.ధనముఁబోవో
 .నరిచినకతమున .నరకమేగిన-వాని
 .కొడుకెల్లపుడు నుఖ.పడునె-నేను
 .నావృణ్యకార్యము.లాపవెన్కవిడిచెద
 .నాపట్టికిన్ - నాకు.నాదుతండ్రి
 .యంతకెక్కువువదలమి.నెంతు-దక్కు
 .నంతయుఁదనకుఁజిక్కిన.హాయికలె
 .వేయిరెట్లువిచారముక్ర.మోయఁజేయు
 .ఁఫక్కిగఁబదంపడిదలంపఁ.బడెడుఁగాన॥

Act. ii. Sc. v.

- 25 This battle fares like to the morning's war,
 When dying clouds contend with growing light ;
 What time the shepherd, blowing of his nails,
 Can neither call it perfect day, nor night.
 Now sways it this way, like a mighty sea,
 Forced by the tempest to combat with the wind :
 Now sways it that way, like the selfsame sea,
 Forced to retire by the fury of the wind :
 Now, one the better, then, another best ;
 Some time, the flood prevails ; and then, the wind :
 Both tugging to be victors, breast to breast,
 Yet neither conqueror, nor conquered :
 So is the equal poise of this fell war.
 Here, on this molehill, will I sit me down.
 To whom God will, there be the victory ;
 For Margaret my queen and Clifford too,
 Have chid me from the battle ; swearing both,
 They prosper best of all when I am thence.
 'Would I were dead ! if God's good will were so ;
 For what is in this world but grief and woe ?
 O God ! methinks, it were a happy life,
 To be no better than a homely swain ;
 To sit upon a hill, as I do now,
 To carve out dials quaintly, point by point,
 Thereby to see the minutes how they run,
 How many make the hour full complete ;
 How many hours bring about the day ;
 How many days will finish up the year ;
 How many years a mortal man may live.
 When this is known, then to divide the times :
 So many hours must I tend my flock ;
 So many hours must I take my rest ;
 So many hours must I contemplate ;
 So many hours must I sport myself ;
 So many days my ewes have been with young ;
 So many weeks ere the poor fools will ean ;
 So many years ere I shall shear the fleece :

25 నీ॥ పిల్లనగోవిని .గొల్లఁడూఁదుచు-బగ
 .లనికానిరాతిరి.యనుచుఁగాని
 .పిలువఁజాలనియట్టి .పెందలకడ-వడి
 .విచ్చుమబ్బలుహెచ్చు. వెలుఁగుతోడ!
 .నలుపుపోరట్టు-లీ.జగడంబుచెలఁగెడు-
 .నియ్యదియొకసారి.యేవుమీఱు!
 .నీవైపుగాడుపు.నెదిరింపనలచేత
 బలిమిపెట్టఁబడుబ.ల్కడలిమాడ్కి!
 .గడఁగునొకమాటిదాజాడ.గాలిదెబ్బ!
 .వలనమళ్లనాసంద్రంబు.పగిదిఁగొంత!
 .దనుకఁమున్నీరునెగ్గు-చి.దపఁగరువలి!
 .యొకటిపుడులెస్స-వెనుక-వేటొకటిమేలు॥

గీ॥ .గుండెఱారయగగెల్పనుఁ.గోరిరెండు!
 .నెదిరిపెనఁగెడుఁగాని-యె.య్యెదియునైన!
 .నోర్వలే-దోడ-దట్టుల.నుండెసరిగ!
 .గరముబెట్టిదమైనయా.దురముతూఁగు॥

సీసమాలిక॥ .ఇచ్చోటఁబుట్టపై.నేనుఁగూచుకొండెద-
 .నెవ్వరియెడవేలు.పిచ్చగించు!
 .నటగెలుపుండు-నే.మనఁగనారాణియు
 .నాబంటుగూడన.గిలివేసి!
 .రనినుండివారిర్వు.రచటనేలేనిచో

So minutes, hours, days, months, and years,
Passed ever to the end they were created,
Would bring white hairs unto a quiet grave.
Ah, what a life were this ! how sweet ! how lovely !
Gives not the hawthorn-bush a sweeter shade
To shepherds looking on their silly sheep,
Than doth a rich-embroidered canopy
To kings that fear their subjects' treachery ?
O, yes, it doth ; a thousand-fold it doth.
And to conclude,— the shepherd's homely curds,
His cold thin drink out of his leather bottle,
His wonted sleep under a fresh tree's shade,
All which secure and sweetly he enjoys,
Is far beyond a prince's delicates,
His viands sparkling in a golden cup,
His body couched in a curious bed,
When care, mistrust, and treason waits on him.

• వజ్రలెదమనియొట్టు. పైఁచుకొనుచు
 • బ్రదుకుఁజాలింపఁగో. రెదనుదయ్యపు
 మంచి. యిచ్చయునట్లుండె. నేని-యేల
 • ననఁగ-నీజగమందు. నడలుటయును
 మఱి. యిడుమయుఁదక్కని. కేమి కలదు
 • అయ్యయోదయ్యమా. యచ్చపుగొల్లని
 • కంటెలెస్సగనుండ. కుంటమిగుల
 • హాయియాబ్రతుకని. యనుకొందు-నిపు
 డొక. గుట్టుపైనావలె. గూరుచుంట
 • పొద్దుజంత్రంబుల. బాలుపుగఁజెక్కుట-
 • తగగుతులంబెట్టి. దానివలన
 • బరికించుట-ట్టుల. న్భర్తవిడునోనిము
 • నము-లవియెన్నియై. నమఱినిండు
 • గంటయానో-యెన్ని. గంటలకుంబొద్దు
 • ముగియునో-యెన్నాళ్ల. కగునొయేడు
 • మానిసియెన్నెండ్లు. మననచ్చునో-యిది
 • యెఱుఁగఁబడినవెన్న-ఁ. దఱులఁబంచు
 • టిన్నిగంటలుమంద. నేఁగాచునడి-యిన్ని
 • గంటలునిద్దర. న్గడుపవలయు
 • నేదలంచవలయు. నికనిన్నిగంటలు
 నే. నాడుకొనవలె. నిన్నిగంట
 • లొగినిన్నినాళ్లుచూ. లుండెనాగొట్టెఱు-
 • నిన్నిపూటలకవి. యానఁగలుగు
 • నిన్నియేండ్లకునున్ని. నేగత్తిరించెద-

Act. iii. Sc. i.

- 26 My crown is in my heart, not on my head ;
Not decked with diamonds and Indian stones,
Nor to be seen : my crown is called content ;
A crown it is, that seldom kings enjoy.

.గడకిట్లునిముసము.ల్లంటటుమఱి|
 .పొద్దులు నెల లేండ్లు.ముగియుచు నెరసిన
 .కొప్పునందడి లేని .గోతఁజెట్టు||
 .నౌరయెట్టిబ్రతుకి.దయ్యె-నెంతటితీసి-
 .యెంతముచ్చట-పొద.రిండ్ల నీడ|
 .యైనఁ-గుట్టుపనిసాం.పారుబంగరుపట్టు
 .పందిరై న-దనయే.ల్బడినినెగడు|
 .వారిమోసమునకు.వడఁకుదొరలకిచ్చు
 .హాయికంఠెన్-నుంత.యెననెగ్గు|
 చూపనిగొఱియల.జూచుటగొల్లల
 .కిడుసంతసంబుమే-.లెంతయైన|
 .నద్దిరావేయిరె.ట్లదియెక్కువౌను-ఁగ
 .డకుగొల్లవానియిం.టఁగలపెరుఁగు|
 .తోల్బుడ్డినుండిపైఁ.దోఁగెడువానిప
 .ల్చనిత్రాగుడు-గారు.కొనెడుచెట్ల|
 .నీడలనలవడు.నిద్దురయు-గీడు
 .వడయక హాయిగ.వాడుగుడుచు|
 .నంతకు-మేలుమఱపును-.వంత-మోస|
 .మును-దనున్వేచుకొనజేడు.పొందుకల్లు|
 .లకు-బసిడిగిన్నెనతనిత.భుకగుతిండి|
 .కి-దగుసెజ్జందునతనిమై.కి-గడుదప్పు||

16 గీ|| .నాకిరీటమునాదుడెం.దముననుండు|
 .నాతలన్గాదు-వివిధర.తనముల్జెక్క-|
 .బడఁగలే-దద్దియున్గానఁ.బడఁగఁబోదు|
 .తనివినామాళి-దొరలది.కనటయరుదు||

ACT. v. Sc. ii.

- 27 Why, what is pomp, rule, reign, but earth and dust?
And, live we how we can, yet die we must.

HENRY VIII.

Act. II. Sc. III.

- 28 't is better to be lowly born,
And range with humble livers in content,
Than to be perked up in a glistering grief,
And wear a golden sorrow.

Act. iii. Sc. ii.

- 29 Fare well! a long farewell, to all my greatness!
This is the state of man: to-day he puts forth
The tender leaves of hope, to-morrow blossoms,
And bears his blushing honours thick upon him:
The third day comes a frost, a killing frost,
And,—when he thinks, good easy man, full surely
His greatness is a-ripening,—nips his root,
And then he falls, as I do. I have ventured,
Like little wanton boys that swim on bladders,
This many summers in a sea of glory,
But far beyond my depth: my high-blown pride
At length bröke under me, and now has left me
Weary, and old with service, to the mercy
Of a rude stream, that must for ever hide me.
Vain pomp and glory of this world, I hate ye:
I feel my heart new opened. O, how wretched
Is that poor man that hangs on princes' favours!
Had I but served my God with half the zeal
I served my King, He would not in mine age
Have left me naked to mine enemies.

- 27 గీ॥ .ఔరడంబ-మాజ్జ-యధికార-మననేమి!
 .బొత్తిగాను-మన్ను-బుగ్గి-గాక!
 .మటయు-బ్రతుకనిమ్మ-మనమెట్టులై నను!
 .గాని-మనముచావ-గానలయును॥
- 28 గీ॥ .తుచ్చులన్నుట్టి పేదలతో-డఁగలసి!
 .తనివినుండుటకడ్డుమేలు ♦.తళుకువనట!
 .యందుఁ దెగనీలుఁబోతుగ, నడరిమఱియు!
 .గొప్ప♦బంగారువలనంతఁ, గొనుటకన్న॥
- 29 నీ॥ .సెలవుపుచ్చుకొనెదఁ .జెల్లరేనాగొప్ప
 .కెల్లఁబెద్దసెలవే .యిదిమనుజుని! స్థితి
 యతండున్నేడు. చెలగించునాసచి
 .పురుటాకులకారేపు.పువులు మఱియు!
 .నతఁడువహించుమ. ర్యాదలుమెండుగ
 .దనపయిమూడవ.దినమునందు!
 .వచ్చెడుఁజలిగాడ్పు. పరిమాచుకామంచున
 .నతఁడు వెండియునిశ్చ.యముగఁ
 దనదు! .గొప్పపండెననుచుఁ♦.గొఱత
 యెద్దియులేక. హాయిగఁదానుంటి. ననుచుఁదలఁచు!
 .నంతలోఁ♦బొలయించు. నాతనివేరది!
 .పదపడిఁగూలునా. వలెనతండు!
 .బొత్తిగానాకందఁ.బోవరాసట్టి
 ప్ప.భ్యాతినముద్రించు. నందునిన్ని!
 .యేండ్లు. తిత్తులనాని. యీఁదులఁడెడు
 పెంకె♦. చిటుతలవలెసాహ. సింఁచినాఁడ!

ACT. V. SC. iii.

- 30 Love and meekness lord,
Become a churchmān better than ambition.

KING JHON.

Act. III. Sc. IV.

- 31 There 's nothing in this world can make me joy.
Life is as tedious as a twice-told tale
Vexing the dull ear of a drowsy man ;
And bitter shame hath spoiled the sweet world's taste,

KING LEAR

Act. II. Sc. IV.

- 32 O, reason not the need ; our basest beggars
Are in the poorest thing superfluous :
Allow not nature more than nature needs
Man's life is cheap as beast's.

•మిక్కటముగ •విజృంభించునాగర్వము
 •తుదకునాయందొడుగు.త్తునియలయ్యె!
 •నలసటఁబడియిప్పు.కొలుపుచేముదిసిన
 •ననునెప్పటికడుగు.ననిడవలసి!
 •నట్టి •నీచప్రవా.హదయకువిడిచె
 నీ.జగమునందలివ్యధఁ.జంభమ
 మఱి! యెక్కువమిమ్మునే •నేవగించెదను
 నా •యెడఁదక్రిత గవిప్పఁబడెననుకొని! యెద
 నక్కటా రాజుల.దయలవేల్లాడు
 •నలఁడెంత •కొఱమాలి.నట్టివాఁడొ!

• •తేనిఁగొల్చునపుడునే.నుఁబూనినశ్రద్ధ!
 •లోనినగముతోడ.నై నదేవు!
 •నింభజించియుంటి.నేని బోడిగ •జర!
 •నరులకప్పగించ •డతఁడునన్ను॥

30 ద్వి॥ •తగుఁబ్రేమవినయము.దైవసేవకున!

• •కగణితాధిక్రియ .నత్యాశకన్న॥

31 చ॥ •ఇలలోన •న్నలరింపఁగల్గునదిలే.దేదైవనాజీవనం!

• •బలఁతన్ గున్కెడువానిమొద్దు చెవికే •వైయిన్నడిన్ జెప్పఁగా!

• •బడువృత్తాంతముపోల్కిఁ జేదటగఁగ.నృప్తై గడుంజెడ్డయా!

• •తలవంపింపగులోకమండలిరుచిన్ •ధ్వంసంబుగావించెడు॥

32 గీ॥ శౌరతకించకక్కట--నల్పవస్తు!

•వందుమితిమీఁతెదరధమ. •యాచకులును!

• •బ్రకృతికిడఁబోకుదానియ.వసరమునకు!

•మిగిలి-పశుజీవనమటుచౌ.కగునరునిది॥

ACT. iii. Sc. iv.

- 33 Poor naked wretches, wheresoe'er you are,
That bide the pelting of this pitiless storm,
How shall your houseless heads and unfed sides,
Your looped and windowed raggedness, defend you
From seasons such as these? O, I have ta'en
Too little care of this! Take physic, pomp;
Expose thyself to feel what wretches feel,
That thou may'st shake the superflux to them,
And show the heavens more just.

ACT. iv. Sc. i.

- 34 Here, take this purse, thou whom the heavens' plagues
Have humbled to all strokes: that I am wretched
Makes thee the happier:—heavens, deal so still!
Let the superfluous and lust-dieted man
That slaves your ordinance, that will not see
Because he doth not feel, feel your power quickly;
So distribution should undo excess,
And each man have enough:—

33 నీ॥ ♦.అనుకంపకుఁడగుది.గంబర♦దౌభాగ్య

.లార-యిక్కాయణ్య.దూరమైన|

.గాలివానవిసరు.క్షమియించియెందుండి

.లేనియు-మిమ్మునీ.ముతులనుండి|

.నెలపులులేనిమీ.నెత్తు-లాహరమీఁ.బడని

ప్రక్కలు-చింకి.యుడుపులెట్లు|

.కాపాడు-నకట-జా.గ్రత్తుమిక్కిలికొంచె

.మేతీసికొంటినే.నిందుఁగూచిక|

.డంబమాపుచ్చుకొను♦మావ.ధంబు-జయలు|

.పడుమ♦యనదలుపడుపాట్లుఁ.గుడుచుటకయి|

.♦యదనముకారాలెచ్చదవువారి-కట్టలైన|

.నగపఱతుడై వమునకునా.యమధికముగ॥

34 నీ॥ .విధివశంబునవచ్చు.♦వివిధాపదలకు

లొం.గినవాఁడవీసాముఁ.గొనుమునీవు|

.మిక్కిలినిన్నునా.దిక్కుమాలినయున్ని

యానందపఁచెకాడుఁ.గాననిష్ఠ|

.డోడై వమాపంచుచుండుమాయప్ట్టిల-

.ననురాగబద్ధుఁడై.పనికిరాక|

.నీ♦నియతికి♦లోఁగి.తాననుభవముపొం

.దనికారణంబున.న్గానలేని|

.మానవుఁడెఱుంగనీనీదు.మహిమవేగ|

.నట్లయినఁ-బంపకము-♦పెచ్చు.నడఁచిపుచ్చు|

.బ్రతిమనుష్యుఁడుతనకుఁగా.వలసినంత|

.కలిగియుండెనుకీము.గామతీయును॥

Sc. vi.

- 35 They flatter'd me like a dog ; and told me, I had white hairs in my beard, ere the black ones were there. To say 'ay' and 'no' to every thing I said ! 'Ay' and 'no' too was no good divinity. When the rain came to wet me once, and the wind to make me chatter ; when the thunder would not peace at my bidding ; there I found 'em , there I sinelt 'em out. Go to, they are not men of their words : they told me I was everything, 't is a lie, I am not ague-proof.

RICHARD II

Act. II. Sc. II.

- 36 Comfort 's in heaven ; and we are on the earth
Where nothing lives but crosses, care, and grief.

Act. v. Sc. vi.

- 37 I 'll make a voyage to the Holy Land,
To wash this blood off from my guilty hand.

RICHARD III.

Act. III. Sc. IV.

- 38 O momentary grace of mortal men,
Which we more hunt for than the grace of God !
Who builds his hopes in air of your fair looks,
Lives like a drunken sailor on a mast,
Ready, with every nod, to tumble down
Into the fatal bowels of the deep.

35 వ॥ వారునన్నుఁ గుక్కలాగు పొగడిరి- నాగడ్డమున నల్లవెండుకలు
 కాకమునుపే తెల్లవెండుకలున్నవని నాతోఁజెప్పిరి- నేఁబల్కు
 దానికెల్ల నొనుఁగాదనుటఁగూఁచి- బొనుంగాదుగూడ నొకనిక్క-
 పుఁజ్రహ్మవిద్యకాదు- ఒకసారి వానస్పదకుపవచ్చినపుడు- చలి
 గాలినస్వడఁకించుతఱి- నుఱుమునాచూజ్ఞానుసార మూరకుండని
 సమయమునను- వారలఁబరీక్షించి నాడను మఱియు వారిసంగతిఁ
 గనిపెట్టినాడను- పోపో- వారికి మాటనిల్కడలేదు- నేఁస్వశక్తి
 నని వారునాతోఁజెప్పిరది యబద్ధము- నేకేతజ్వరమునకు లొంగని
 వాడనాను.

36 ద్వి॥ .కలదుర్వగఁమునను.ఖిను మనమన్న!
 యిలనిఁడుమలుకా.కిఁ కేమియు లేదు॥

37 ద్వి॥ .తజలెదఁదీర్థయా.త్రకును-నేరంబు।
 .నెఱపునాచేతి యీ.నెత్తురుదుడువ॥

38 శా॥ .బౌరారాఁక్షణికంబ-మరణకృతపదై.వానుగ్రహంబిట్టు ల్లా।
 .గోరస్థోవము-నీకటాక్షములఁగో.య్యున్న నాలోండు-నిం।
 .జారద్వివియునోడకంబమునఁదా.నాచాడుచుగాఁపూఁపుచు॥
 .వాసాస్థివైడ్యులన్నఁ నావికువలె॥.బ్రాహ్మలిజీవిం చెడున్॥

ACT. v. Sc. iii.

- 39 O Thou, whose captain I account myself,
Look on my forces with a gracious eye ;
Put in their hands thy bruising irons of wrath,
That they may crush down with a heavy fall
The usurping helmets of our adversaries !
Make us thy ministers of chastisement,
That we may praise Thee in the victory !
To Thee I do commend my watchful soul,
Ere I let fall the windows of mine eyes :
Sleeping and waking, O, defend me still !

MACBETH.

Act. III. Sc. II.

- 40 (1) Naught's had, all's spent,
Where our desire is got without content :
'T is safer to be that which we destroy
Than by destruction dwell in doubtful joy.

MEASURE FOR MEASURE *Act. II. Sc. IV.*

- (2) Let me be ignorant, and in nothing good
But graciously to know I am no better.

39 ద్వి॥ .నీసై న్యపతిగన.నైక్కించుకొంచు
 .నాసేనపైగరు.ణంజూడుమీవు|
 .హద్దునుమీటియ.న్యాయాక్రమణము|
 ♦.సద్దనఁజేయుమా.పగతుఁబామిడి|
 .కలనుగ్గునూచగాఁ.గావింపనీదు|
 .నలుకనుగదసిడు.నూమాకు-నీవు|
 .దుష్టశిక్షయెడ మం.తులఁజేయుమమ్ము|
 .నిష్టజయంబంది.యేమునిన్బొగడ|
 .నాకనుతెప్పల.న్వాలృకముందె|
 .నీకునపిఁచెద.నేనునాయాత్త|
 .నిదురించుచుండిన.న్నేనుమేల్కొన్న|
 .బడపడినన్నఁగా.పాడుముదేవ॥

40 (1) గీ॥ .మిగులఁబోదెద్దియుఁ-ప్రయ.మగునకలము|
 .త్వప్తిలేకమనదుకోర్కె.నెనయుచోట|
 .మనముచెఱచునదిగనుండు.టనయముచెఱ|
 .పునననిశ్చితముదమున.మనుటకన్న॥

(2) ద్వి॥ .ఎఱిగినదాననం.చెఱుగుటవృద్ధు|
 .నెఱుకమాలెందైన.నేనుండనిమ్ము॥

Act iii. Sc. i.

- 41 Be absolute for death ; either death or life
Shall thereby be the sweeter. Reason thus with life:—
If I do lose thee, I do lose a thing
That none but fools would keep ; a breath thou art,
Servile to all skyey influences
That dost this habitation, where thou keep'st,
Hourly inflict : merely, thou art death's fool ;
For him thou labour'st by thy flight to shun,
And yet runn'st toward him still. Thou art not noble ;
For all the accommodations that thou bear'st
Are nursed by baseness. Thou art by no means valiant ;
For thou dost fear the soft and tender fork
Of a poor worm. Thy best of rest is sleep,
And that thou oft provok'st, yet grossly fear'st
Thy death, which is no more. Thou 'rt not thyself ;
For thou exist'st on many a thousand grains
That issue out of dust. Happy thou art not ;
For what thou hast not, still thou striv'st to get,
And what thou hast, forgett'st. Thou art not certain ;
For thy complexion shifts to strange affects,
After the moon. If thou art rich, thou 'rt poor ;
For, like an ass whose back with ingots bows,
Thou bear'st thy heavy riches but a journey,
And death unloads thee. Friend hast thou none ;
For thine own bowels, which do call thee sire,
The mere effusion of thy proper loins,
Do curse the gout, serpigo, and the rheum,
For ending thee no sooner. Thou hast nor youth nor age
But, as it were, an after-dinner's sleep,
Dreaming on both ; for all thy blessed youth
Becomes as aged and doth beg the alms
Of palsied eld ; and when thou 'rt old and rich,
Thou 'st neither heat, affection, limb, nor beauty,
To make thy riches pleasant. What 's yet in this,
That bears the name of life ? Yet in this life
Lie hid more thousand deaths : yet death we fear,
That makes these odds all even.

41 సీసమాలిక || సీవుండుచావుకై నిబ్బరముగ-నందు

.వలనఁజ్ఞావై నను.బ్రతుకయినను!

.హిత మగుమఱియింత..యీవుతక్కించుము

.బ్రతుకునుఁగూచిఁగొని.భంగి-నిన్ను!

.నేనుఁబోఁగొట్టుకొనిన-ఁ వెంగళుల్లప్ప

ఁ.నొండుజనములుతా.ముంచుకొనని!

.వస్తువుందొఱఁగెద-..శ్వాసమునీ-వెల్ల

ఁ.నింగిశక్తులకుబా.నిసతనమ్ము!

ఁ.నెఱపుచీయింటిని.ఁనిమిఁకంచి-యందుండి-

.గడియగడెకుబాధ.యిడెదవీవు!

.ఁకేవలముగమిత్తి.కీవువిదూషకుం.డవు-

దానివిడిచిఁపో.దివిరి-మఱియు!

.బరుగిడెదవుదాని.పజ్జకే-గొప్పదా

.నవుకావు-నీవందు.వివిధభోగ!

.ములునుఁదుచ్చతచేతఁ.బోషింపఁబడుఁ

గాన-..లేదుధైర్యమునీకు.లేశమైన!

.మిగులఁబేదపురుగు.మెత్త నిజమిలినా

.ల్కుకుజంకెదవునీవు.కనుక-నిదుర!

.నీముఖ్యఁవిశ్రాంతి-..నీవుదానింగడుఁ,

.బ్రాహ్మిణిఁచిపిలిచెద-..వై నమిగుల!

.నీమరణమునకు.న్వేటచెద-వయ్యది

.యింకేమికాదు-కా.వీవునీవు!

.పనికిమాలినదాని.వలనఁగల్గినపెక్కు

.వేలనల్కులనీవు.వెలయుఁకతన!

.నీకు సౌఖ్యము లేదు-నీకుఁగల్గనిదానిఁ
 .బొరయయత్నించెదు-మఱియునీకు!
 .గలదానిమఱచెదు.కావున-నిశ్చయ
 .మతిపీపుకావు-నీ.మనసువింత!

.రసములమాఱుఁజం.ద్రగతినట్టులఁ
 గానఁ.ధనికుఁడవయ్యుని.ధన్యుఁడవీవు!
 .కతమేమనంగ-బం.గారుకట్టలచే
 .వీపువంగినగాడ్చి.విధముదోఁప!
 .బరువగుసంపద.ల్పయనమైమోసెదు-
 .మఱి-మరణమునీదు.భరమునెడవు!
 .నెవఁడై ననీకువి.హితుఁడులే-జేమన-
 .నీకన్నపిల్లలే.నిన్నువేగ!

.దెగటాచక్కుంటకు.దెగడుచుందురు
 పలు.వన్నెలతెవులులన్-బ్రాహ్మయమైన!
 .గలుగదునీకుము.నలితనందైననుఁ-
 గాని-పగటినిద్ర.కరణిఁగలను!

.గాంచెదువానిపై.గారణంబేమన
 .నీవయసౌతయున్.వృద్ధతవలె!
 .బరఁగు-వెండియు-బక్ష.వాతపీడితు

.లగు.వృద్ధులకడబిచ్చ.మెత్తుకొనెడు!
 .ముసలివిమఱిడబ్బ.పనఁగలవాఁడవీ

.వైన ప్లు-నీసిరి.ననుభవించు!
 .కొనుటకగత్యమున్-గోర్కెయు-సవయవ
 .బలము-సొగసునీకుఁ.గలుగఁబోవ!

.దున్న శేమికబ్రతుకుపే.కొంచుదీన!
 .నైన-నితరమృతులువేయి.యణఁగియుండు!

MERCHANT OF VENICE *Act. I. Sc. II.*

- 42 for aught I see, they are as sick, that surfeit with too much as they that starve with nothing. It is no mean happiness, therefore, to be seated in the mean : superfluity comes sooner by white hairs, but competency lives longer.

Act. IV Sc. i.

- 43 Grieve not that I am fallen to this for you ;
For herein Fortune shows herself more kind
Than is her custom : it is still her use
To let the wretched man outlive his wealth
To view with hollow eye and wrinkled brow
An age of poverty ; from which lingering penance
Of such misery doth she cut me off.

MIDSUMMER NIGHT'S DREAM *Act. I. Sc. I.*

- 44 To you your father should be as a god ;
One that composed your beauties ;

OTHELLO *Act. I Sc. III.*

- 45 To mourn a mischief that is past and gone
Is the next way to draw new mischief on.
What cannot be preserved when fortune takes,
Patience her injury a mockery makes.
The robbed that smiles steals something from the thief ;
He robs himself that spends a bootless grief.

.నీబ్రతుకునందు-మనమింక.మృత్యువునకు!
.వెఱతు-మదియెయిచిక్కులు.వీడఁగొట్టు॥

42 వ॥ ♦ లేమిచేఁబస్తుండువారివలెఁగడుఁగల్గిన్వెగడుపడువారు తెవుల్గొం
దురేమో-కాపున-మధ్యమృత్తిలోనుంటయల్పసౌఖ్యముకాదమిత
మతివేగమునముదిమి తెచ్చు-ఁగాని-మితముచిరముబ్రతుకును.

43 ఉ॥ .కుందకునిన్నుఁగూచిఁడుమఁ
.గూలితినేనని-చూపుఁదన్నుఁదా!
.నిందలవాఁటుకంటెనుమ.తీంతకృపాధ్యముగానదృష్ట-
మొం! .టం♦దుడుకున్స్వలక్ష్మీచనుట
.న్మదిమిన్గననిచ్చు♦వాళియి! .పుండగుదాని-
కట్టిదశఁబొందఁగనీకదినన్నుఁదుగించెడు॥

44 ద్వి॥ .నీయందములనుఁబ.న్నిననీదుతండి॥
.నీయులువేల్పుగా.నీకుండవలయు॥

45 ద్వి॥ .కడచినముప్పకై ♦.కలఁగుటకొత్త!
.యిడుమ♦పైకొనుటకెం.తేచేర్పుతోవ!
.దైవముచేయు♦నొ.త్తడితప్పకున్న!
♦.నేనతోదానినో.వేవెక్కిరించు!
.గొల్లవోయినవాఁడు.కొలకొలసగిన!
.దుగ్గముచ్చులనుండి.దొంగిలున్గొంత!
.పనికిమాలిన♦వంత.పడుచున్నవాఁడు!
♦.మొససితనకుఁదానె.మోసముచెందు॥

Act. ii. Sc i.

- 46 If it were now to die,
'T were now to be most happy ; for, I fear,
My soul hath her content so absolute,
That not another comfort like to this
Succeeds in unknown fate,

Sc. iii.

- 47 How poor are they that have not patience !
What wound did ever heal but by degrees ?

Act. iv. Sc. iii.

- 48 Heaven me such uses send,
Not to pick bad from bad, but by bad mend !

PERICLES

Act. I. Sc. I.

- 49 For death remembered should be like a mirror
Who tells us life's but breath, to trust it, error.

Act. iii. Sc. iii.

- 50 We cannot but obey
The powers above us.

46 గీ॥ . ఇపుడునీలైదనేనియ.దిప్పుడుకడు!
 .హాయి-యేమన-నాయాతక్రకలరెనిండు!
 .సంతసము-దీనికింకనఁజ్జాతభాగ్య!
 .మందుసాటిఁసౌఖ్యంబురా.దనిజడిసెద॥

47 ద్వి॥ . తానెంతజనుఁడుపే.దయగుసైఁఁపేది!
 .మానెనేపుండుక్ర.మంబునఁదప్ప॥

48 ద్వి॥ . చెడ్డఁగన్గొనిచెడ్డు.నేయనీకు-నను!
 .నడ్డుముదేవుఁడాఁ.యఘములనుండి॥

49 గీ॥ . అద్దమటుఁజ్జప్తిఁగొనఁబడి.నట్టిమరణ!
 .ముండవలసిన-దెంతయో.యునుఱుశ్వాస!
 .మాత్రమనియును-మనలోన-మఱియుదాని!
 .నమ్ముకొనుటదోనమనియు.న్బల్కుచుండు॥

50 ద్వి॥ . మనముమన్నింపక.మఱివీలుపడదు!
 .మనమీఁదనుండినఁ.మహితశక్తులను॥

 THE TAMING OF THE SHREW *Act. IV. Sc. III.*

51 (1) Our purses shall be proud, our garments poor :
 For 't is the mind that makes the body rich ;
 And as the sun breaks through the darkest clouds,
 So honor peereth in the meanest habit.
 What, is the jay more precious than the lark,
 Because his feathers are more beautiful ?

ACT, v. Sc. ii.

(2) Fie, fie ! unknit that threatening unkind brow,
 And dart not scornful glances from those eyes
 To wound thy lord, thy king, thy governor :
 It blots thy beauty, as frosts do bite the meads,
 Confounds thy fame as whirlwinds shake fair buds,
 And in no sense is meet or amiable.
 A woman moved is like a fountain troubled,
 Muddy, ill-seeming, thick, bereft of beauty ;
 And, while it is so, none so dry or thirsty
 Will deign to sip, or touch one drop of it.
 Thy husband is thy lord, thy life, thy keeper,
 Thy head, thy sovereign ; one that cares for thee,
 And for thy maintenance, commits his body
 To painful labour, both by sea and land ;
 To watch the night in storms, the day in cold,
 Whilst thou liest warm at home, secure and safe ;
 And craves no other tribute at thy hands,
 But love, fair looks, and true obedience ;
 Too little payment for so great a debt.
 Such duty as the subject owes the prince,
 Even such a woman oweth to her husband ;
 And, when she's froward, peevish, sullen, sour,
 And not obedient to his honest will,

51(1) త|| మనములెలు పొగరు మైనుండవలయు- బలు పేదలై మనబట్ట
 లుండునది| మనమెమే నికివిల్వమై కొల్పుఁగాన- వెలువడు
 దక్కువ. వేషంబుమీఱి| ఘనత- సూర్యుండుచే కటిమబ్బునుండి
 కన్నట్టునట్లు- తెక్కలచక్కదనముఁ గొనుకారణమున నెక్కు
 వసాలపిట్ట యేఁతరింతకన్న నే మీవెలఁగనునె||

(2) సీ|| విష్ణుసీయక్కుశ. బెడిదపుబొమముడిన్ .

. హేళనదృష్టినో. నేయబోకు|

. నీవిభునీరాజు. నీపరిపాలకు-

. నీవన్నెవాసులన్ జెఱచునది|

. పదపడిఁబచ్చిక. బయలుపేర్కొనుమంచు

. కరణి- మొగ్గలసుడి. గాలిమాడ్కి|

. వరుసగయుక్తము. న్నరసమెవ్విధమున

. గాదు- కోపించిన. కాంతకలఁగి|

. మలినమైవికృతమై. మఱిచిక్కనై సొంపు

. తొలఁగుచెలమనకె.. యెలమినది|

. యట్లుండ- నెంతనీ. ర్వట్టినోరెండిన

. వారై ననిచ్చగిం. పరొకగుక్క|

. త్రాగుట కేనియ. ద్దానినిఁజవిఁగొంట

. కేనియునొకచుక్క. యెనఁగాని|

. నీయింటియాతఁడౌ. నీదుప్రభుండు-

. నీ. ప్రాణమునిన్నుఁగాపా. దువాఁడు|

What is she, but a foul contending rebel,
And graceless traitor to her loving lord ? —
I am ashamed, that women are so simple
To offer war, where they should kneel for peace ;
Or seek for rule, supremacy, and sway,
When they are bound to serve, love, and obey.
Why are our bodies soft, and weak, and smooth,
Unapt to toil and trouble in the world,
But that our soft conditions, and our hearts,
Should well agree with our external parts.

.నీకుముఖ్యుండును.నీయధిపతియునీ
 .కొఱకునీరక్షనుఁ.గూచిమఱియు|
 .దేవులాడెడువాఁడు.నీవింటవెచ్చఁగ
 .నిభక్తయంబుగనువెం.డియుసుఖముగ|
 .నుండఁ-గడలియందు.నుద్విమీఁదన్గాలి
 .వానలరాతిరిం.బవలుచలిని|
 .ఁగడుఁగప్తపాఁటున.కొడలినపిఁంచెడు
 .మఱియునునీనుండి.మక్కువయునుఁ|
 .జల్లనిచూపులు.నద్విధేయతతప్ప
 .నడుగఁడేప్రతిఫల.మైనఁగాని|
 .యంతగొప్పప్పున.కదియెంతయున్గొద్ది
 .చెల్లింపుగద-ప్రజ.క్షితిపతియెడ|
 .ఁగొనవలసినభక్తి.పెనిమిటికడభార్య
 .కనుపచునది.యట్లు.గాకయాపె|
 .కట్టడియైమొండి.కట్టయైమిక్కిలి
 .పెడసరముగబిట్ట.బిగసియతని|
 .యమలచిత్తంబున.కనుకూలపడదేని
 .దద్దయుంబ్రేమించుతనదుమగని|
 .విషయమైమిగులఁబా.పిష్టాపరాధిని
 .మఱిచెడ్డకయ్యల.మారియెదిరి|
 .కానిచోనింకెద్ది.యశాను-సంధికిమోఁ
 క.దిలివందనముసల్ప.వలసినప్ప|
 .డంగనల్పోరఁదొడంగుట-కటుగాక
 .భరియించుటకుఁబ్రయం.పడుటకుమఱి|

TEMPEST

Act V Sc I.

52 Every man shift for all the rest, and let no man take care for himself, for all is but fortune.

TIMON OF ATHENS

Act I Sc II

53 (1) Immortal gods, I crave no pelf
I pray for no man but myself.
Grant I may never prove so fond
To trust man on his oath or bond ;
Or a harlot for her weeping ;
Or a dog that seems a-sleeping ;
Or a keeper with my freedom ;
Or my friends, if I should need 'em.

.యడఁకువఁజూపుట. కవ్వారుబద్ధు రాం
 .పైయుండవలసిన. యవసరమున.
 .సర్వానైకారంబు. జరుపనుంకించుట
 .కిస్సీయిసీయెంత. యెడైవారొ!
 .మనయొడఁకులేలమృదువులై. మఱియుదుబళ!
 .లంబులై పాటుపడనన. హంబులగును!
 .మనమృదుస్వభావంబులు. మనములుసరి!
 .పడకయున్నమనయవయ. వములతోడ!

52 వ॥ ప్రతిమనుష్యుఁడు పరులకొఱకు సాయపడనీ- యెవ్వఁడున్
 దస్కై తాపిచారింపఁకుండనిమ్మేలననంతయునదృష్ట వశమే!

52 (1) సీ॥ , అమృతులౌవేల్పులా. రానేనుదుడ్డుకై
 .వేడఁబోవచునన్ను. విడిచిపరుల!
 .మంచికై - దేవునిం. బ్రాహ్మింపమనఁజుని
 .వానియొట్టుంబట్టి. కానియతని!
 .యొడఁబడికన్గాని. గుడిసెవాటున్దాని
 . గోలనువినికాని. కునుకుసటుల!
 .గనుపడుకుక్కను. గాని- నాస్వేచ్ఛఁగా
 .పాడునల్లండుకా. వలినఁగాని!
 .నేనుగోరవలెసె. నేనినామిక్రమ
 .నై నఁగానినమ్ము. నంతఁజేలివి!

Act IV Sc. ii

(2) Who would not wish to be from wealth exempt,
Since riches point to misery and contempt?

iii

54 All is oblique;
There 's nothing level in our cursed natures,
But direct villainy. Therefore, be abhorred
All feasts, societies, and throngs of men!

55 Your greatest want is, you want much of meat.
Why should you want? Behold, the earth hath roots;
Within this mile breed'd four hundred springs;
The oaks bear mast, the beeches nut and hips;
The bounteous beech her boughs with haws and brash
Lays her full mess before you: why want?

TWELFTH NIGHT,

Act I Sc. 7.

56 Fate, show thy force: ourselves we do not owe;
What is decreed must be,—

THE WINTER'S TALE Act IV Sc. III.

57 we profess
Ourselves to be the slaves of chance, and flies
Of every wind that blows.

.తక్కువరిమనన్ను. నెక్కలమునజిక్క-
.నీకవిారఁనుగ్రహించవలయు॥

(2) ద్వి॥ .ఎవఁడుఁబిత్తుఁబాస. కెడఁబడఁడు-ధన॥
.ముఁపెవఁడులకునెల్ల. పరూలముగాన॥

54 ద్వి॥ .అంతఁడువివర. నైవరంబుమనఁను॥
.తంతస్యఁబడఁను. అనెదైవంబు॥
.నరిగఁజేడుత్తఁబా. నకాబ్దులయితఁబ్బు॥
.నదులఁబిత్తుటాకా. వై. ననఁ సేయవడుము॥

55 క॥ విరాళున్న. కొప్పుకొరెక॥
.యాచకఁకెత్తిన్. నగుంతు. యాహారముగా॥
మీకెందుకొకొఁజుట-యా॥
.లోకింపుఁడుకలవుభూమి. లోపలదుంపల్॥

ఉ॥ .ఇంచుక బప్పులొనసెల. యేలులసేకములుబ్బిపాతెడున్॥
.మంచిఫలయులకగలిగి. మూర్తికులు పెక్కురకయులొప్పు-దా॥
.నెంచినతేనెఁదిండిబొడ. కిండ్లనమచెకాడుఁబెట్టుబోతలక॥
.మించినయాలుగాఁబ్రకృతి. మీకుఁగొఁఱంతయిఁకెందుకుండెడు॥

56 ద్వి॥ .తెలుపునీశక్తివి. ధీ-యవశులము॥
.నెలకొనవలయుని. నీకాతమైనయవి॥

57 గీ॥ .మనమువిధికిబంట్ల. మనిమనయంతట॥
.నొప్పుకొనుచునుండు. మెప్పుడైన॥
.బడపడియువినరెడు. ప్రతిమాదుతమునకు॥
.నెగిరిపోవుచుండు. నీగలమని॥

 THE RAPE OF LUCRECY.

- 58 What win I, if I gain the thing I seek ?
 A dream, a breath, a froth of fleeting joy,
 Who buys a minute's mirth to wail a week,
 Or sells eternity to get a toy ?
 For one sweet grape who will the vine destroy ?
 Or what fond beggar, but to touch the crown,
 Would with the sceptre straight be stricken down ?

SONNETS

LXVI.

- 59 Tir'd with all these, for restful death I cry ;—
 As, to behold desert a beggar born,
 And needy nothing trimm'd in jollity,
 And purest faith unhappily forsworn,
 And gilded honour shamefully misplac'd,
 And maiden virtue rudely strumpeted,
 And right perfection wrongfully disgrac'd,
 And strength by limping sway disabled,
 And art made tongue-tied by authority,
 And folly (doctor-like) controlling skill,
 And simple truth miscall'd simplicity,
 And captive good attending captain ill :

58 త|| ఏమినేఁగెల్చెద. నేనువెదకినఁ.దొడఁగూడ-
 నొకకల-.యొకమాట-ఁపాటు|
 .సోమునుటుంగును-.సుంత సేపుండుఁ.పొంగుకై
 యెవ్వఁడు.ప్రొద్దెల్లఁవనరు|
 .దామోక్షమెవఁడమ్మఁ.డఱఁచునుఁబనికి
 .మాలినజాన్తికై- .మఱెవఁడుచెఱచు|
 .ఁ.గామంచిచెట్టొక్క.కాయకై-ఁ.పూర్తిఁ
 .దాఁకుటకేపేద.తన్నఁగఁబడును||

59 స్త్రీ|| .తిరిపఁగాండ్రొంతయు.సరకుగొనంబడ
 .కుండుటయు-సుంత.యునిటుపేద|
 .లలరింపఁబడకుంట- .యచ్చపునమ్మిక
 .స్వదలుకొనుట-ఁముచ్చి.పసిఁడిపరువు|
 .కడుసిగ్గువొడమఁద.గనివారియందుంట-
 .పడుచు పెండిలిమాని.పడుచుకొనుట|
 .తగుమేలుకీడుగఁ.దెగడఁబడుటఁసొట్ట
 .యేలుబడిఁదగవు.మూలఁబడుట|
 .ముక్కడిదొరతన.మునఁదెల్వినోరూత్రిసి
 .కొనబడుటయు-ఁవేజ్జు.కొంటెతనము|
 .నెఱుక నేరుపునులో.బఱచుకొంటయు-నిజం
 .బనుట వెంగలితన.మనఁబడుటయు|
 .మఱియునోడినమంచిము.మ్మరపుచెడ్డ|
 .కొలుపునంబడిఁనిచ్చలుం.గుందుచుంట|
 .వీనితో నెల్లమిక్కిలి.విసిగిమిగుల|
 .నెమ్మదింబెట్టుచావుకై.నేవగచెద||

శాంతరసః

రఘువంశే || స || 8 శ్లోకః || 87 ||

1 మరణంప్రతిభవేదాం : నికృతిశీలతముచ్యతేఽపి : |
క్షణమగ్ర్యవత్తిష్యతేశ్వరః | న్యదిజంతునానులాభవానసా ||

శ్లో || 88

2 అవగచ్ఛతిహూఢచేతనః | క్రియనాశంహృదిశల్యమపికాతమ్ |
స్థిరధీస్తుతదేవమగ్ర్యతే | కుశలద్వారతయాసముద్ధృతమ్ ||

స || 10 శ్లో || 23

3 అభ్యాసనిగ్మహీతేన | మరసాహృదయాశ్రయమ్ |
జ్యోతిర్మయంవిచిన్వన్తి | యోగినస్తాన్విముక్తయే ||

శ్లో || 24

4 అజన్యగృహ్ణతోజన్మ | నికీహన్యహతద్విషః |
న్యపతోజాగరూకస్య | యాథాథక్యాంవేదకస్తవ ||

స || 14 శ్లో || 66

5 సాహంతపస్పూర్యనివిప్రదృష్టిరూర్ధ్వంప్రసూతేశ్చరితుంయతిష్యే |
భూయోయథామేజననాంతరేఽపి త్వమేవభర్తానచవిప్రయోగః ||

ఓ ర్వు

- 1 గీ॥ .చావు-మైతాళుపులకు ♦ సా.జరియి-దాని।
 .మాఱుపనెద చెఱు క గల.వారుబ్రతుకు।
 .ఒక్క-నిముసమయిననూ ♦ చుక.మంజెనేని।
 .పొందినయదిమేలీ .బూత.మనిజముగను॥
- 2 గీ॥ .తెలివిమాలినవాడు తా.నలవదాని।
 .పో♦కదలచునె దంజొచ్చు.మేకుపతెను।
 .అద్దియేయెఱుకగలుగు. సరమమేలు।
 .తెరువునం బెక్కబడి నట్టు.లరయుచుండు॥
- 3 గీ॥ .♦లెస్సయలవాటు చేతనుల్లింపబడిన।
 .♦నుది♦మెయిక్-దెంప నుండుక.ను రెను♦కోతి।
 .రూపయిననిన్ను ♦తోగులు .వోయిచు-కుగ్గి।
 .పొలుపుగానెప్పుడుద్దమ ♦ముత్తి కొఱకు॥
- 4 గీ॥ .పుట్టుకయెలేక పుట్టువు.పొందువాడ।
 .కోర్కె-జెందక పగలుజన్మొల్పువాడ।
 .మేలుకొనియుండియు నిదుర.సోలువాడ।
 .యెవడునీదగునిజ ముదా.నెఱుగుచుండు॥
- కోకం॥ నేనుంగానుపుపిమ్మట।
 .బూనెదనోచుటకుజూపు♦బ్రాద్దననిడినీ।
 .వేనామగదెటకు-న।
 .నేనాటికిబాయకుంట. కేపుట్టువున॥

కుమారసంభవే స || 12 శ్లో || 58

6 శాసనంపశుపతేస్సకుమారః ।
 స్వీచకారశిరసావనతేన ।
 సత్వధేవపితృభక్తిరతానా ।
 మేషపవపరమఃఖలుఢమః॥

విక్రమోర్వశీయే॥

7 వేదాంతేషుయమాహురేకపురుషం వ్యాప్యస్థితంరోదసీ ।
 యస్మిన్నీశ్వర ఇత్యనన్యవిషయశ్చైవో యథాథాక్షరః ।
 అంతర్యశ్చ ముముక్షుభిని యమితప్రాణాదిభిమన్మగ్యతే ।
 సస్థాణుస్థిరభక్తియోగసులభోనిశ్చేయసాయాస్తుపః॥

8 అపరాధీనూనమహం । ప్రసీదరంభోరు విరమసంరంభాత్ ।
 నేవోజనఃప్రకుపితః । కథంనుదాసోనిరపరాధః॥

9 సితాంశాకామంగళమాత్రభూషణా ।
 విచిత్రదూర్వాంకురలాంఛితాలకా ।
 వ్రతోపచేశోఽస్మితగర్వవృత్తినా ।
 మమప్రసన్నావశుషేవదృశ్యతే॥

10 అజ్ఞఉక్తంపురీకదులకోవివదవిసేసోమపసంపాద
 నిఘ్నతాహుత అండ్లఅగోధోసహీఅదు॥

6 గీ॥ కైకొనియెడలవంచి ♦ముక్కంటియానా
 .♦వేలుపులమూక పేటి .వెలదిమగడు
 .మిగుల♦బితురునిపై ♦బత్తి .♦దగులువాని
 .కిద్దియేమేటి♦దమ్మమై .యెసగెడుగద॥

7 తరువోజ॥

.పలికెద రెవ్వని.♦బ్రాచదుపులకొ.నల
 ♦మిన్ను♦మన్ను నిం.డనగునొక్కనిగఁ
 .గలుగకొండునకుని.క్కముగ నెవ్వని
 .యెడఁజెల్లుచుండెడు.నేలికబిరుదు
 .నెడఁదనుసులుబిగి.యించిముత్తి కయి
 .కడఁగువారలవెదు.కంబడునెవఁడు
 .కలిగించుబత్తి ♦జో.గమునకుసుళువు
 .గాఁజిక్కునట్టి♦ము.క్కంటి-మేల్మీకు॥

8 గీ॥ .నాదెతప్పు-నిజమ్ముగ.నన్నుసైఁచి
 .విడువునూ♦చిడిముడి-♦నంకి.తొడలదాన
 .యేలికకునల్కవొడమిన.యెడ-నదెట్లు
 .♦బానిసీకుఁడు నేరము.♦నానకుండు॥

9 గీ॥ .తెలివలువ-♦యైదువతనంబు.దెలుపుతొడవు
 .గరికిపోఁచలనలరుముంగురులుగలిగి
 .నోము కట్టునబింకము.నొఱగుమేనఁ
 .గలకఁదేరినయటునాకు.గానఁబడియె॥

10 వ॥ మిమ్ము ముందుంచుకొని యొకవింతనోము నాచే నలుపఁబడును-
 ఁగనుక - నిమునమడ్డపాటున కోచు♦నది.

11 ఏనదేవదామిహుణంరోహిణీమిహలంఘణంసక్షీకదుల
అజ్జఉత్తంప్పసాదేమి-అజ్జప్పహుదిఅజ్జఉత్తోజం
ఇత్థిఎకామేనిజాలఅజ్జఉత్తసమాగమప్పణఇణీ
తాఎనహలప్పలిబంధేణవత్తిదవ్వం॥

12 పరస్పరవిరోధిన్యోరేకసంక్రయదుర్భం
సంగతంశ్రీసరస్వత్యోభూయాదుమ్భతయేసతాం॥

శాకుంతలే॥

13 యాస్మప్తిస్సప్త రాద్యావహతివిసిహుతంయాహవిర్యాచహాతీ
యే శ్వేకాలంవిసత్తఃశుభ్రవిషయగుణాయాస్థితావ్యాప్యవిశ్వం
యామాహుస్సర్వశూతప్రకృతిరిలియయాప్రాశినఃప్రాణవంతః
ప్రత్యాక్షాభిప్రపన్నస్తనుభిరవతువస్తాభిరప్తాభిశిశః॥

14 గాహంతాంమహిషానిపాసనలిలంశృంగైర్ముహుహుస్తాడితం
ఛామాబద్ధకదంబకఽమృగకులంరోమంధమభ్యస్యతు॥
నిస్సృంక్రియతాంనరాహుతలిభిర్ముస్తాక్షతిఃస్వలే
విశ్రాంతింభతామిదంచశిథిలజ్యబంధమస్త్రస్థనుః॥

11 వ॥ ఇదిగో వేల్పుటాలు మగలజతఁ చందురోయినలు ♦ సాకిరులుగా
మీఁపసాదముఁ గోరుచున్నాను- నేఁడుమొదలు- మీరేయువిదన్వ
లచిరో- యెవతెమీరాక వేచియున్నదో- దానితోమీరడ్డులేకుం
డవచ్చును.

12 క॥ ఒండొరులన్దమలోఁ బడఁ

• కుండెడుఁ లచ్చికినిఁ నలువ.యువిదకునొకచోఁ

♦ నండఁ గొనుటకునరిపడని

• యొండొరుమిక సాదులసిరి.నోఁ మెడుఁ గాతన్ ॥

13 నీ॥ • మనెడుప్రాప్తులఁ నొస.శ్ల నువ్వాఁయుదే

♦ వర.మొదటిఁ పన్నిక మగు.నెదియు-నెద్ది

• కడు నేమమునవేఁల్పఁ.బడినట్టిఁ యిగిరికం

• దాల్చు-నెయ్యెదియునొ.వేల్పువాఁడు

• నేరెండుఁ దటిఁ జేయు-నెదిజగముననిండి

• వీనులరొదఁ గొన.మైఁ నెఱకొను

• నెల్లఁ బూతములకుఁ.దల్లియంచెద్దాని

• బలికిరో-దేనిచేఁ.బానములను

• వెలయుచుండుఁ నుసుఱు.గలిగినయన్నియు

• మూఁడునాల్గుఁ నొండు.గూడునంత

• వచ్చునట్టిలెక్కఁ.బతైచ్చమాబొందు

• లెనయునీఁ సరుండు.పెనుచుమిమ్ము

14 చ॥ • చెలువులనీరుకొమ్మలను.శిమ్ముచుఁ బల్మ్రుదున్నలీదనీ

• వితివిగనీడలన్నెమరు.వేయుచు లేడులుగుపుకూడనీ

• గుఱిఁ గొనితుంగదుబ్బులను.గుంటలనొంటరులేచిత్రవ్వనీ

• సఱదలనెక్కుదింపఁబడి.నాదగువిల్లిటునేదఁదేఱనీ॥

- 15 వల్మీకాధానిమగ్నమూతిరురసానందస్త్వనపాతవచా |
 కంఠేజీణాలతాప్రతానవలయేనాత్యధానంపీడితః |
 అంసవ్యాపిశకుంతనీడనిచితంబిభ్రజ్జటామండలం |
 యత్రస్థాణురివాచలోమునిరసావభ్యుక్తబంబంస్థితః ||

15 గీ॥ .ఒడలుపుట్టబలియ .నెడఁదఁకుప్పసమువఁ
 .నఱుతఁదీఁగెకంటె .నొరపిడివడఁ
 .మూఁపుచెదరుజడల .పుల్లుగూళ్ల-నెచటఁ
 .బొమ్మఁగ నెడుఁదపసి .మొరడటితఁడు॥

MERCY.

——:(o):——

ALL 'S WELL THAT ENDS WELL. *Act. I. Sc. I.*

- 1 Moderate lamentation is the right of the dead,
Excessive grief the enemy to the living.

ANTONY AND CLEOPATRA *Act IV Sc IX*

- 2 O sovereign mistress of true melancholy,
The poisonous damp of night disponge upon me,
That life, a very rebel to my will,
May hang no longer on me : throw my heart
Against the flint and hardness of my fault,
Which, beinig dried with grief, will break to powder,
And finish all foul thoughts.

Sc. xiii:

- 3 Noblest of men, woo't die ?
Hast thou no care of me ? Shall I abide
In this dull world, which in thy absence is
No better than a sty ?—O ! see, my women,
The crown o' the earth doth melt.— My lord ! —
O, withered is the garland of the war,
The soldier's pole is fallen : young boys and girls
Are level now with men ; the odds is gone,
And there is nothing left remarkable
Beneath the visiting moon.

క రు ణ ర స ము .

1 ద్వి॥ .మితమగుదుఃఖముక్త .మృతులకుఁసాముక్త ।
 .బ్రతుకువారలఁకతి.పరితాపఁవెదిరి॥

2 గీ॥ .ఁనిక్కమగుఁదుఃఖమేలురా.చిరౌ-పిడుపుము ।
 .ఁచెల్ల రేనాపయఁనైనయి.చేదుచెమ్మ ।
 .ఇంకనాయుచ్చకునిజమా.నెదిరియెన ।
 .ఁయుసుఱునామిఁదవేలక.యుండుఁగాన॥

3 నీ॥ .మనుజులలోనెల్ల.ఘనుడ-యీలెదవ-నే
 .ఁస్తేతునాయీమొద్దు.జగములోన ।
 .నదిపండుగుడిసె.కనె మేల్కాదునీ
 .పుండమిచేత-న.యొకనుడదె ।
 .నాచెలికతెలా.రా-చెల్లిపోయెడు
 .బుడమిఁజే-డోనావి.భుండ-యకట ।
 .ఁగవుగెలుపుపూవు.దండనాడెన్-గూలె
 .బంట్లజెండా-చిన్న.వాండుమఱియు ।
 .ఁబడుచుల్లీఁగెపుడుఁమగ.వాండ్రితోడ ।
 .ఁదారతన్యంబుతోలఁగె-నెం.లయుదలంప ।
 .నీప్రపంచమునందునె.యొదియునైన ।
 .ఁడువఁబడలేదువెండియు.భేర్వడిసది॥

AS YOU LIKE IT

Act. I. Sc. II.

- 4 You know, my father hath no child but I, nor none is like to have; and, truly, when he dies, thou shalt be his heir: for what he hath taken away from thy father perforce, I will render thee again in affection: by mine honour I will; and when I break that oath, let me turn monster. Therefore, my sweet Rose, my dear Rose, be merry.
- 5 The little strength that I have, I would it were with you.
- 6 My father loved sir Rowland as his soul,
And all the world was of my father's mind:
Had I before known this young man his son,
I should have given him tears unto entreaties,
Ere he should thus have ventured.
- 7 Wear this for me; one out of suits with fortune,
That could give more, but that her hand lacks means.

Act. ii Sc. vii.

- 8 Thou seest, we are not all alone unhappy:
This wide and universal theatre
Presents more woeful pageants than the scene
Wherein we play in.

4 వ॥ నీవెఱుంగుదువు నాకుఁదప్ప నాతండ్రికి మఱిపిల్ల లే-దింకఁగలుగఁ
బోదు- మఱియు నిక్కముగ నతఁడువోయినపుడు నీవువానికి దా
యాదురాల-వేమన-వాఁడునీకండ్రినుండియేదిబలిమిల్లాగు కొనెనో
యదినీకుఁదిరిగి ప్రియమున నేనప్పగించెదను- నా♦యానసుమాత్ర-
నేనీయొట్టుఁదప్పినయెడనే ♦రక్కసిన్దానిముక్తి- కావున నాతల్లినా
తల్లి ♦యుల్లా సముగానుండుము॥

5 వ॥ నాకున్న కొంచెముబలముకూడ నీతోనుండఁగోరెదను॥

6 చ॥ .తనప్రాణంబటువీనితండ్రినెపుడు.న్దాఁగాంచునాయయ్య-వా!
.రినిఁ బ్రేమింతొకలాగులోకులు-మఱా.వృ♦ద్ధాత్రజుండీతఁడం!
.చు నెఱుంగ న్గలదాన నేని-మును-♦ప.శుభ్రేష్ఠ♦డుకోలాఘ్రాఘా!
.చణ్ణాకోయీతనిమోలసాహస మొన.ర్పంబోక ముందీతఁడు॥

7 గీ॥ .ఈవుదీనిదాల్చు.మీ♦నన్నుఁగూరిచి!
.నేనుమిగులభౌగ్య.హీనురాల!
.నింత కన్ననధిక.మేనిడెదనుఁగాని!
.చిక్కలేదునాదు.చెయికివీలు॥

8 గీ॥ .కనుచున్నుంటివొక్క.మనముమాత్రమెదుఃఖి!
.తులముకాము-చూపు.వెడఁద♦భువన!
.రంగమిద్దిమనము.♦రాజులుతెరకన్న!
.బెక్కుశోక పూర్ణా.వేషములను॥

Act. v Sc. ii

- 9 O, how bitter a thing it is to look into happiness
through another man's eyes !

COMEDY OF ERRORS *Act III Sc II*

- 10 Alas, poor women, make us but believe,
Being compact of credit, that you love us ;
Though others have the arm, show us the sleeve ;
We in your motion turn and you may move us.

CYMBELINE

Act I Sc III

- 10 *Imo.* Than waved his handkerchief ?
Pis. And kissed it, madam.
Imo. Senseless linen, happier therein than I !—
And that was all ?
- 11 I would have broke mine eye-strings, cracked them, but
To look upon him, till the diminution
● Of space had pointed him sharp as my needle ;
Nay, followed him, till he had melted from
The smallness of a gnat to air ; and then
Have turned mine eye, and wept.

9 వ॥ అయ్యో॥ పైవానిచూపులనుండి సుఖపడఁజూచుటెంత కష్టము॥

10 గీ॥ .నీచ॥యువతులార॥నిండునమ్మకమున॥
 .మేముతగిలియుంట.మిమ్ము॥విశ్వ॥
 .సింఁచునట్లుమమ్ము॥.జేయుచుందురుమీర॥
 .లొరులుమీకరంబు.లొందియున్న॥
 .జూపుడకటమాకు॥జొక్కాయిచేతిని॥
 .మీభ్రమంబుఁబట్టి.మేముతిరుగు॥
 .లాడుచుందుమెప్పు.డట్టిట్టు-మఱిమము॥
 .నీరుత్రిప్పవచ్చు.నిచ్చకొలది॥

10 ద్వి॥ .తరువాత॥నాచె॥నే.తనచేరుమాలు॥
 .మఱిముద్దుఁగొనియెన.మా॥దాని॥దెల్వీ॥
 .లేని॥వల్పందులో.॥తెన్ననాకంటె॥
 .నొను-వెండియు॥దెల్వు.మదియంతయేన॥

11 గీ॥ .దూరమునసూదిమొనయంత.తో॥చువఱకు॥
 .॥నలుపుకంటెను॥దగ్గి॥మా.యమగు॥దనుక॥
 .నరములు తెగునంతకును॥గ.స్తవనువిప్పి॥
 .వాని॥గను॥గొనిపిదపనే.వ॥గచియుందు॥

Sc. vi.

- 12 A father cruel, and a step-dame false ; .
A foolish suitor to a wedded lady ,
That hath her husband banished :— O, that husband !
My supreme crown of grief ! and those repeated
Vexations of it ! Had I been thief-stolen,
As my two brothers, happy ! but most miserable
Is the desire that 's glorious : blessed be those,
How mean soe'er, that have their honest wills,
Which seasons comfort,—

Act. iii Sc. iv.

- 13 False to his bed ! what is it to be false?
To lie in watch there, and to think on him ?
To weep 'twixt clock and clock ? if sleep charge nature,
To break it with a fearful dream of him,
And cry myself awake ? that 's false to 's bed, is it ?

12 నీ॥ .దయలేనితండ్రి-మ.టియుమోసకత్తెయకా
 .సవతితల్లియు-స్వదే.శంబునుండి|
 .♦నెట్టింపఁబడినపె.న్నిటేగలమగనాలిఁ
 ♦.బడయఁగోరినవెట్టి.వాఁడొకండు|
 ♦.అక్కటా-యామగఁ♦.జౌదలనావంత-
 .కందుచేఁబొరిఁబొరిం.బొందునొగులు|
 .నాతోడఁబుట్లచం.దాననేఁగూడదొం
 .గిలఁబడునెడహాయి.చెలఁగుఁగాని|
 .యెన్నఁదగుకోర్కెమిక్కిలి.యిడుమలఁబడు|
 .నెంతకొంచెపువార్తెన.నెవరిమంచి|
 .కోరికల♦నదునులువేడ్కఁ.గొల్పాచుండు|
 .నట్టివారలెల్లపుఁడు♦.బెంపారుచుండు॥

13 త॥ .♦అతనిశయ్యకబద్ధ.మాట-యసత్య
 .ముగనుండుటననేమి-.♦మొనసి♦యచ్చోట|
 .నెతికిలఁబడుకొని.వేచుట-మఱియుఁ
 .జెలఁగియాతనిఁగూచి.చింతించుచుంట|
 .♦ప్రతిఘటికకుబెంగ.వడియేడ్చుచుంట-
 ♦.యఖిలేంద్రియంబుల.న్వహీనపచుఁ|
 ♦.కొతుకునిద్దరవాని.కొఱకుఁజెడ్డకలఁ
 .గనిలేచు-టతని♦ప్ర.క్కకుఁదప్పటిదియ॥

14 Poor I am stale, a garment out of fashion ;

Act. iv. Sc. ii.

15

Song.

Fear no more the heat o' the sun,
Nor the furious winter's rages ;
Thou thy worldly task hast done,
Home art gone, and ta'en thy wages :
Golden lads and girls all must,
As chimney-sweepers come to dust.

Fear no more the frown o' the great,
Thou art past the tyrant's stroke ;
Care no more to clothe and eat ;
To thee the reed is as the oak :
The sceptre, learning, physic, must
All follow this, and come to dust.

Fear no more the lightning-flash,
Nor the all-dreaded thunder-stone ;
Fear not slander, censure rash ;
Thou hast finished joy and moan :
All lovers young, all lovers must
Consign to thee, and come to dust.

No exorciser harm thee !
Nor no witchcraft charm thee !
Ghost unlaid forbear thee !
Nothing ill come near thee !
Quiet consummation have ;
And renowned be thy grave !

14 ద్వి॥ శడుఁబ్రాతగావాడు. కద్దప్పినట్టి
♦యుడుపునై నేనయ్య. యోయుంటినిపుడు

పాట-వరాళి-మిశ్రగతి.

15 సీసమాలిక॥ వెటవకుమిఁక నెండ. వేడికై నను-జలి

•తటి♦ బెట్టిదపుటల్క♦. దాడికై న|

•నీపనినిహమందు. నెజవేచుకొంటివి-

•నీతావుఁగంటివి-నీకునష్ట|

•దీతె-నూ డ్చెడివాండ్రు. తేజఁగునబంగారు

•వంటిపిల్లలు♦ బుగ్గి. నంటనలయు|

•భయపడకెక్కవ. వారి♦ బొమముడికి-

•♦గానియేలిక పోటుఁగడచితీవు|

•కుడుచుటకున్గట్టు. కొనుటకుఁదలఁపకు-

•కొంచెమున్గొప్పనీ. కున్నరియగు|

•బ్రభుతయువిద్వేయు. వైద్యుండుమొదలుగ

•భూమియందన్నియుఁబొలయవలయు|

•మిఱుమిట్లుగొలిపెడు. మొఱపులకడలకు-

•భడుపుచెందకుమల. పిగుగునకును|

•గొండెమునకుజంక. కుండుమన్యాయంపు

•తీరుపునకునీకు. దిగులువలదు|

•నగవునేడుపునీవు. ముగియించుకొంటివి-

•యావనయుతులు♦నీ. కడఁగియడఁగి|

•పోవుమరెల్లరు-భూతవైద్యుఁడునిన్నుఁ

•జేరలే-డెంతయుఁజెఱుపుసేత|

•నిన్నుఁదగులదు-పీడని. నైందఁబోవ|

•దెట్టిబాధయునిన్నిక. ముట్టఁబోదు|

HAMLET

Act. I. Sc II.

- 16 Seems, madam ! nay, it is ; I know not ' seems
'T is not alone my inky cloak, good mother,
Nor customary suits of solemn black,
Nor windy suspiration of forced breath,
No, nor the fruitful river in the eye,
Nor the dejected haviour of the visage,
Together with all forms, modes, shows of grief,
That can denote me truly : these, indeed, seem,
For they are actions that a man might play :
But I have that within, which passeth show ;
These but the trappings and the suits of woe.

Sc. iii.

- 17 The chariest maid is prodigal enough,
If she unmask her beauty to the moon ;
Virtue itself 'scapes not calumnious strokes ;
The canker galls the infants of the spring
Too oft before their buttons be disclosed :
And in the morn and liquid dew of youth
Contagious blastments are most imminent.
Be wary then ; best safety lies in fear :
Youth to itself rebels, though none else near.

.హోయిగాఁ ♦ బరిపూణకాత.నందుమీవు.
.నీసమాధియుఁ బేరఁది.నెగడుఁగాత॥

16 నీ॥ .కన్పట్టినమ్మ-ని.క్కముగనమఁపెడి-

.కన్పట్టినేనెఱుఁ.జుమ-కేవ
.లమ్మనాకష్టన.న్లినెదుప్పటియెక్కాదు-
.♦జనని-యాచా రాను.సార♦సూత
.కశ్యామవేషము.కాదు-నిబంధము
.గావచ్చున్పట్టాపుక.కాదు-కాదు
.కంటఁబొల్లెడునేఱు.కాదు-నన్సత్యము
.గాఁదెల్పఁజాలుశో.కమ్మగుఱుతు
.లన్నిఁటితోఁగూడ♦.నాన్యంబునం♦డిందు
.♦కళకాదివెల్లయు.న్గానిసిం-చు
.నిజముగ-ఁగతమేమ.నిన-నవిమానపు
.డగపఱచఁగలిగిన.♦యభినయములు
.గాని-నాకులోనఁగలది♦నటనమూడ్చు-
.బొత్తి గానుదుఃఖ.పుటు♦డుపులివి॥

17 నీ॥ .కడు♦జాగరూకతఁ.గలకన్నెతనదగు

.సాగసుచంద్రున్చెన్నెఁజూపెనేని
.మిగుల♦దూఁబఱదింజి.యగు-సుగుణముతనం
.తనపవాదహతులఁ.దప్పలేదు
.పురుగుబట్టెఱుచుగఁ.గొఱికికెడు♦నామని
.మొఁకలమొగ్గలు.విడకముంగు

- 18 Give thy thoughts no tongue,
Nor any unproportioned thought his act.
Be thou familiar, but by no means vulgar ;
The friends thou hast, and their adoption tried,
Grapple them to thy soul with hoops of steel ;
But do not dull thy palm with entertainment
Of each new-hatched, unfledged comrade. Beware
Of entrance to a quarrel : but, being in,
Bear 't that the opposed may beware of thee. .
Give every man thine ear, but few thy voice ;
Take each man's censure, but reserve thy judgment.
Costly thy habit as thy purse can buy,
But not expressed in fancy ; rich, not gaudy :
For the apparel oft proclaims the man ;
Neither a borrower, nor a lender be ;
For loan oft loses both itself and friend,
And borrowing dulls the edge of husbandry.
This above all,— to thine ownself be true ;
Thou canst not then be false to any man.

ఁ.♦దలిరుప్రోద్ధున.♦నాఁగ.♦నెలజవ్వనపుబిగిఁ
 .నగునంటు తెవుళులు.దగ్గఱఁబడు|
 ఁ.గావున నేత్రలుకొనియుండు.మీవు-గొప్ప|
 .సేమముండెడుజంకునఁ.జెలఁగితిరుగు|
 .పాటుఁదనకుఁదానేలేత.వయసొనచుకా|
 .కొనెడునెవరై న♦దరినెల.కొనకపోని||

8 ద్వి|| .నీనాల్క-కిడఁబోకు.నీతలంపులను |
 ఁ.గాని♦యోజనఁబట్టి.కార్యంబుఁగొనకు |
 .చనువందు-కాని-♦నై .చ్యంబుఁజూపకుమ|
 .♦యనుఁగుమిత్రులనునీ.యాత్రలోదాఁచు |
 కొత్త గాఁగలసిన.కొంచెపువాండ్ర|
 .పొత్తునివిందులు.పొనరించఁబోకు|
 .కయ్యంబునకుముందె.కాలుదువ్వకుము|
 .♦చయ్యననీకెగు.సలిపినవాని |
 ఁ.♦జెనకిపోనీకనీ.చేవఁజూపించి |
 .చనుము-వెండియు-నీవు.జనములయొద్ద |
 ఁ.దఱచునీచెవియొగ్గి .తఱలుము-కాని|
 .యరుదుగమాట్లాడు .మందఱి♦మోల|
 .నొరులయభిప్రాయ.మొగిని-గ్రహించు|
 .సరిగనీదానినిఁ.జాటుగనుంచు|
 .మున్న సోముక్తనుఁబట్టి .యుడుపునుదాల్చు |
 .వన్నెతోనుండు-దం.భముతగజేల|

Act. iv Sc. iv.

- 19 What is a man,
If his chief good, and market of his time,
Be but to sleep, and feed ? a beast, no more.
Sure, He, that made us with such large discourse,
Looking before and after, gave us not
That capability and godlike reason
To fust in us unused. Now, whether it be
Bestial oblivion, or some craven scruple
Of thinking too precisely on the event,—
A thought which, quartered, hath but one part wisdom,
And ever three parts coward,— I do not know
Why yet I live to say, ‘ This thing ’s to do ; ’
Sith I have cause, and will, and strength, and means,
To do ’t.

.ననఁగ-ఁబై వేష మే .యంతయునెల్ల|
 .జనులకులోఁగల.శక్తిఁగన్బ్రచు=|
 .నొరులకుబదులీకు.మొరులచేఁగొనకు|
 .తఱుచునీవిడునప్పు.దానిఁగైకొన్న|
 .సంగడితోధర్వు.చనుచుండెడు-బదు|
 .లుంగొంటపొదవునూ.డ్చుంగాన-నీవు|
 .విమలచిత్తుఁడవైన.వేయేలపల్కు-|
 .లుమఱియన్యులకుఁగీ.డున్సల్పలేవు||

- 9 సీసమాలిక || .♦ మనుజుఁడనఁగనేమి..మఱివానిముఖ్యకా
- .ర్యంబు-నాతనిదగు.బ్రతుకుపిలువ|
 .కునుకుటకు-ఁదినుట.కున్మాత్రమే-విని
 .యోగపడినయెడ-.నొకపసరము|
 .గానిమఱేదియుఁ.గాదునిశ్చయముగ-
 .మనలఁగాలజ్ఞాన.మునస్సక్తి-చు|
 .నట్టిదేవుఁడుమన.కాశక్తియుఁదివ్య
 .బుద్ధియుఁబనిలేక.బూజువట్టి|
 .పోవుటకీడలేదు.బొత్తిగ-నిప్పుడు
 .కడుఁజెడుమఱ-పది.గాక-మఱియు|
 .సరిగ్గావిషయము.గుఱిచియేదోయొక
 .పిఱికిసందేహముం.బెట్టుకొనుట|
 .గాని-యెద్దియెనఁబంప.కంబువడిన|
 .తలఁపుపంతుతెలివి-♦పంద.తనముమూఁడు|
 .సాక్షిగలిగెడు-నేనేల.బ్రతికినాఁడ|

JULIUS CÆSAR

Act. I. Sc. III.

- 20 woe the while ! our fathers' minds are dead,
And we are governed with our mothers' spirits ;
Our yoke and sufferance show us womanish.

Act. ii Sc. ii.

- 21 What can be avoided
Whose end is purposed by the mighty gods ?

Sc. iii.

- 22 My heart laments that virtue cannot live
Out of the teeth of emulation.

Act. iii. Sc. ii.

- 23 Friends, Romans, countrymen, lend me your ears ;
I come to bury Cæsar, not to praise him.
The evil that men do lives after them ;
The good is oft interred with their bones ;
So let it be with Cæsar. The noble Brutus
Hath told you, Cæsar was ambitious :
If it were so, it was a grievous fault ;
And grievously hath Cæsar answered it.
Here, under leave of Brutus and the rest,—
For Brutus is an honourable man,
So are they all, all honourable men,—
Come I to speak in Cæsar's funeral.

.జెప్పటకునింక నీపని చేయవలసి!

.యున్నదనియిచ్చక తములా.వుండ వెరవు||

20 గీ|| .అక్కటా యెంత దుష్కాల .మయ్యెచివుడు!

.మడిసెఁగామనతండ్రిల.మానసములు!

.మనముమనయమ్మల ♦ మదులఁ.జెనుపఁబడుచు!

.దాసులమగుటమనయాఁడు.తనముఁజూపు||

21 ద్వి|| .బలవంతులైనదే.వతలవిధింప!

.బడినట్టి ♦ గతినిఁద.ప్పదరముకాదు||

22 ద్వి|| .నామదిపొక్కెడు.ద్వా-మంచి-యోర్వ!

లేమి ♦ బారినన్తన.లేదనియెపుడు||

23 నీ|| .ఘనమిత్రులార-రో.మనులార-యోస్వదే

.శీయులారా-కటా.క్షించివినుడి!

.యేసీజరుంబూడ్వ. ♦ నేగుడెంచితి-ఁగాని-

.యిటనాతనింబొగ.డుటకుఁగాదు!

.చెలఁగునుమనుజుల.చెడ్డయవ్వారివె

.నకను-మంచివారితో.డ నెనశించు!

He was my friend, faithful and just to me :
But Brutus says, he was ambitious ;
And Brutus is an honourable man.
He hath brought many captives home to Rome,
Whose ransoms did the general coffers fill ;
Did this in Cæsar seem ambitious ?
When that the poor have cried, Cæsar hath wept;
Ambition should be made of sterner stuff :
Yet Brutus says, he was ambitious ;
And Brutus is an honourable man.
You all did see, that on the Lupercal
I thrice presented him a kingly crown
Which he did thrice refuse : was this ambition ?
Yet Brutus says, he was ambitious ;
And, sure, he is an honourable man.
I speak not to disprove what Brutus spoke,
But here I am to speak what I do know.
You all did love him once, — not without cause :
What cause with holds you then to mourn for him ?
O judgment, thou art fled to brutish beasts,
And men have lost their reason !— Bear with me ;
My heart is in the coffin there with Cæsar,
And I must pause till it come back to me.

.నటులసీపరునకు.నగుఁగాక-మీతోడ

.ఘనులై నబూర్తను.గారుసీజి

.రాసపోతనిచెప్పినా-.రట్టులై న

.వానియందది.గొప్పత.ప్పొను-వాఁడు

.తనదునేరమునకు.నూఁజు.దగినయట్టు

.లందఱికిఁదెల్లమ.గి నిష్ఠ.డనుభవిం చె॥

కం॥ ఆరయఁగా-బూర్తనుదొర

.గారు-మీరెల్ల-ఘనులు.గావున-నిచటన్

దారాసనిడగ-సీజరు

.గూరిచిమాట.డ నెట్టు.కొంటి-న్వినఁడి॥

గీ॥ .అతఁడునాకుమి.గుల.హితుఁడు-నాయెడలవి

.శ్వాసయుతుఁడున్యాయ.వతఁనుండు

.కాని-బూర్తనయ్య.గారతఁడాసపో

.తనిరి-ఘనులుబూర్త.నయ్యగారు॥

ద్వి॥ అందఱజనముల.నతఁడుకోమునకు

.బండాలుగాఁడేగ.వారియప్పనము

.లందఱునిటవంతు.లందిరి-సీజ

.రందిదిసేరాస.యనఁదగునేమొ॥

కం॥ సేదలునేడ్చిననేడ్చెగ

.దాదయతోఁగరగిసీజ-రాసకఠినమా

.గాదె-యతఁడాసపోతని

.వాదించినబూర్తనయ్య.వారుఘనులుగా॥

First citizen. ' Methinks, there is much reason in his sayings.

Sec. cit. If thou consider rightly of the matter, Cæsar has had great wrong.

Third cit. That has he, masters ?
I fear, there will a worse come in his place.

Fourth cit. . Marked ye his words ? He would not take the crown :

Therefore 't is certain he was not ambitious.

గీ॥ .మీరుకనులఁజూచి.నారుగా-నాటియు!
 .త్సవమునందుఘూఁడు.సార్లునీజ!
 .యనకురాజుమకుట.మునునేనిడఁగవద్దు!
 .పొమ్మనె-నిడియాస.పోతుతనమె॥

గీ॥ .కాని-బూటసయ్య.గారతఁడాసపో!
 .తనిరి-ఘనులుని-శ్చ.యముగవారు!
 .బూటసయ్యగారి.మాటలకెదురుప!
 .ల్కుటకుఁగా-దెటింగి.నటునొడవెద॥

చ॥ .ఘనదయతోడఁజూచితిరి.గాయతనిన్మునుమీ-రకారణం!
 .బుననటుకాదుగా-యిపుడు.పొందరుజాలినదేమిహేతువో!
 .చనితివెన్యాయమాపనుల.చక్కటి-కొర-వివేకమూడఁగా!
 .జనులకు-ఁగొంచెముండుఁడు-సి.జారుశవంబుననంఁటెనాదునె!
 .మ్మన-మదిమల్లిరాఁగలుగు.మట్టునునేమటియాఁగఁగావలె॥

(పౌరులలో మొదటివాఁడు)

నీసమాలిక॥

.వీనిపల్కులనువి.వేకమెంతయుఁగల
 .దనినాకుఁదోచెడు (రెం) .నెననీవు!
 .సరిగనీసంగతిఁ.బరిశీలనముఁజేయు
 .నెడనీజరునకెంతొ.యెగ్గుకలదు!

(మూ) .అదివానికున్నదో.యయ్యలారా-వాని
 .కంటెదుర్మాగుఁడు.నతనిస్థాన!
 .మందువచ్చుననిభ.యంపడెదను- (నా) వాని
 .పల్కులనరయుఁక్కి.వాఁడుమకుట!

First cit. If it be found so, some will dear abide it.
Sec cit. Poorsoul, his eyes are red as fire with
 weeping.
Third cit. There 's not a nobler man in Rome
 than Antony.
Fourth cit. Now mark him ; he begins to speak.

Ant. But yesterday the word of Cæsar might
 Have stood against the world : now lies he there,
And none so poor to do him reverence.
O masters, if I were disposed to stir
Your hearts and minds to mutiny and rage,
I should do Brutus wrong, and Cassius wrong,
Who, you all know, are honourable men.
I will not do them wrong ; I rather choose
To wrong the dead, to wrong myself, and you,
Than I will wrong such honourable men.
But here 's a parchment, with the seal of Cæsar:—
I found it in his closet,— 't is his will.
Let but the commons hear this testament,—
Which, pardon me, I do not mean to read,—
And they would go and kiss dead Cæsar's wounds,
And dip their napkins in his sacred blood ;
Yea, beg a hair of him for memory,
And, dying, mention it within their wills,
Bequeathing it, as a rich legacy,
Unto their issue.

.మున్వద్దనియెనిజ.ముగఁగానవాఁడాన
 .పోతుకా (మొ) ఁడల్లెన.బుద్ధికల్లి
 .పొగలిపొయిచ్చిత్త.ముంగొందుకొందఱు
 (రెం) .కటకటాయాతని.కన్ను ♦దోయి
 .యేడుపుచేతనం.తేయగ్గివలెనెఱ్ఱ
 .వడె (మూ) నెవ్వఁడునోము.పట్టణమున
 .ఘనుఁడులేఁడాంటనీ.కంటె (నా) జూడుమువాని
 .బలుక మొదలెప్పె.వాఁడుతిరిగి

(ఆం) నీ॥ .నిన్న నేకదనీజ.రన్నమాటకునీజ
 .గమునందునెదురెటఁ.గానరాదు!
 .నేడ దెపడియున్న.వాఁడయ్యయోకడు
 .దక్కువువానికిఁ.దక్కువగుచు
 .నయ్యలారామిమ్ము.నలిగించిపగఁదీచుక
 .కొనరేపుటకుఁబూను.కొంటినేని
 .గిన్నతోబూటను.కేససుగార్లకు
 .గీడుచేసినయట్టి.వాఁడనగుదు
 .వారుఘనులనిమీకెల్ల.స్పష్టముకద
 .వారికేనెగ్గునేతకు.బదులువృత్తుని
 .కైననాకైనమీకైన.నాచరింప
 .గరముమేలనితలఁచెదఁ.గాంచుడిపుడు॥

కవిరాజవిరాజితము.

.ఇదియొక ♦ శాసనపత్రిక - నీజరు.డిందుపయందన ♦ ముద్రయిడెన్
 .గుదురుగనాతనిలోగదిలోఁగను.ఁగొంటిని-దనస్త్రిశాసనమి
 .య్యది-చదువంబనిలేదిపుడందఱు.నందుకునై చుఁడు-చయ్యనమి
 రిదివినిరేనియునీజరుగాయము.లెల్లరునెంతయుముద్దిడరే॥

Fourth Cittizen. We 'll hear the will : read it, Mark Antony.

All. The will, the will ! we will hear Cæsar's will.
Ant. Have patience, gentle friends, I must not read it ;

It is not meet you know how Cæsar loved you.
You are not wood, you are not stones, but men ;
And, being men, hearing the will of Cæsar,
It will inflame you, it will make you mad.
'T is good you know not that you are his heirs ;
For if you should, O, what would come of it !

Fourth cit. Read the will ! we 'll hear it, Antony;
You shall read us the will,— Cæsar's will.

Ant. Will you be patient ? will you stay a while ?
I have o'ershot myself to tell you of it.
I fear, I wrong the honourable men
Whose daggers have stabbed Cæsar ; I do fear it.

గీ॥ .మఱియు[॑]సీజరునెత్తుటఁజిఱురుమాళ్లు
 .ముంచరే-వాని[॑]కేశముల్ .ద్రొంచిజ్జాప
 .కమునకుందాఁచుకొనరె-ని.క్క-ముక్తగఁదర
 .తరముమీరవ్విసాత్తుగఁదలఁచుకొనరె॥

(నా) .యామృతిశాసనంబే మెల్లవిందుము
 .చదువుమాయాంతనీ (అం) .శాసనంబు
 .శాసనమేముసీ.జరుమృతిశాసన॥

ద్వి॥ .తాళుఁడీజాలితోఁదగుహితులార
 .వైశమదిచదువ.వాటముకాదు॥

(ఆం).మ॥ .అకటామీపయినెంతజాలిపడెనో.యా[॑]సీజరునెత్తుట
 .ప్పకనేనుంటయెమంచి- వట్టిమొరడు.ల్పాపా[॑]నెత్తుట
 .రికసన్మానవుశాట సీజరుఁడుమీ.కేర్పాటుగానిచ్చుప
 .తికవిన్నంతనెలిట్టుమండిపడివెట్టింబొందరే-వానియా
 స్తికిమీరెల్లరువంతుదారులనినే.దెల్పంగనేమానొకో॥

.మాలింతు (నా) మాంటసీ.యదిచదువుమ॥
 .యాంతనీపఱియించు.నదితప్పకీవది.యాసీజరుంచిన.శాసనంబు॥

(ఆం) కం॥ తాళెదరా-యాగెదరా
 .యేలాచెప్పితినిమీకు.నేనిప్పుడు-బల్
 ♦వాలుల[॑]సీజరుఁగుమ్ము♦ద
 .యాళురకొనరిచితినేర.మంచుజడిసెదన్॥

Fourth Cit. They were traitors :—honourable men !
 All. The will ! the testament !
 Sec Cit. They were villains, murderers : The will !
 read the will !
 Ant. You will compel me, then, to read the will ?
 Then make a ring about the corse of Cæsar,
 And let me show you him that made the will.
 Shall I descend ? and will you give me leave ?
 All. Come down.
 Sec Cit. Descend.
 Third Cit. You shall have leave. (He comes down)
 Fourth Cit. A ring ; stand round.
 First Cit. Stand from the hearse, stand from the
 body.
 Sec Cit. Room for Antony,—most noble Antony.
 Ant. Nay, press not so upon me ; stand far off.
 Cittezens. Stand back ! room ! bear back !
 Ant. If you have tears, prepare to shed them
 now.

You all do know this mantle : I remmber
 The first time ever Cæsar put it on ;
 'T was on a summer's evening, in his tent,
 That day he overcame the Nervii :
 Look, in this place ran Cassius' dagger through :
 See, what a rent the envious Casca made :
 Through this, the well belove'd Brutus stabbed ;

(నా) .వారైరిదోహాలు- .గౌరవపాత్రులు (అందఱు) .శాసనంబామృతి .శాసనంబు ।

(రెం) .వారెల్లదుంగడు .వంచకుల్ .ఘాతుకుల్ .శాసనముచ్చదపు .శాసనంబు ।

(ఆం) గీ॥ .మరణశాసనముఁ దెలియం .బటచబల్కి ।
 .పెట్టెదరయైన నీదతుచు.ట్టురండు ।
 .వత్తికంజేయువానిఁ గ.న్వచకనిండు ।
 .దిగుదునా- మీ సెలవయిన.దికదనాకు ।

(అందఱు) .రమ్ముక్రిందికి (రె) దిగు (మూ) .నమ్ము తినందితి

(నా) .కడియముగానిలఁ.బడుఁడు- చుట్టు ।.నుండుఁడుపీనుఁగు .బండికి దప్పుగ- సలుపుఁడు శవమున.కెడముగాఁగ ।

(రెం) .చోటాంతనికి- గడు.మేటియాంటని (ఆం) సలే-
 .పడబోకుఁడట్లు నా.పై- నెడముగ ।
 .నిలిచియుండుఁడుమీరు (అంప.టు) .తొలఁగుఁడి వెన్నకు-
 .స్థలముకావలయును .స్థానుడవలికి ।

నీ॥ (ఆ) .కన్నీరుమీకిప్పు .కలిగినవంచుఁడి-
 .యాముద్దుటరిగి మీ.రెఱిగినదియె ।

.తొలిసారియిద్దానిఁ.దొడిగెనునీచతురి
 .డతఁ టిజ్జా పక.మయ్యెనాకు ।
 .నెవ్వియుద్ధములోన.నెగ్గువాకంబు

.నందువేసఁగి .నంజ.యపుడుడిని

.గెచేసికొనియె- న.క్కబచూడుఁడిచొచ్చెట
 .నెట్లు కేసనుక త్తి.యేగినదియె ।

.కఠినుడొకాన్కుఁడెంతటి.గాయమిచట ।

And, as he plucked his curse'd steel away,
Mark how the blood of Cæsar followed it,
As rushing out of doors, to be resolved
If Brutus so unkindly knocked, or no;
For Brutus, as you know, was Cæsar's angel:
Judge, O you gods, how dearly Cæsar loved him!
This was the most unkindest cut of all;
For when the noble Cæsar saw him stab,
Ingratitude, more strong than traitors' arms,
Quite vanquished him: then burst his mighty heart;
And, in his mantle muffling up his face,
Even at the base of Pompey's statua,
Which all the while ran blood, great Cæsar fell.
O, what a fall was there, my countrymen!
Then I, and you, and all of us fell down,
Whilst bloody treason flourished over us.—
O, now you weep; and I perceive, you feel
The dint of pity: these are gracious drops.
Kind souls, what, weep you, when you but behold
Our Cæsar's vesture, wounded? Look you here.
Here is himself, marred, as you see, with traitors.

.జేసెనో - కాంచుచీతన్ను సీజరుండు।
 .చిట్టు నమ్మి నబూరీటనుఁ డెట్టు పొడిచె।
 .నయ్యయోయిదికడు ఘోర మైనదికద॥

ఉ॥ .బూరీటనుఁడట్లు పెన్నురియఁ గుమ్మి తటాలునఁజైకిలాగు న।
 చోటఁ గడంగిసీజరుని చొక్కపునెత్తురు మట్టుమీటి - యా।
 .బూరీటనుఁడొనొకాదొయట .కూరతఁజేసిన వాడటంచు బా।
 .హటమొనచు తీరునఁగ .టాచనుదెంచుచునుండెఁ గంటిలే॥
 కం॥ మీరందఱెఱిగినటుసీ।

.జనునకుంబూరీటనుండు .నగపాల్పాణం ।
 .బారయుఁడీవేల్పులు - నీ ।
 .జారాతనితోడ నెంత .నఖ్యముఁగొనెనో ॥

సీసమాలిక:—

.అన్నిటికంటెని.య్యదికడుఁ గూరమా.దెబ్బ
 యేమన-వానిదిక్కుమిగుల।
 .ఘనుడై నసీజరు.కన్గొన్నయట్లు
 .స్వామిదోహమునకన్న .మేటియశాకృత్।
 .తఘ్నతకరమునా.తనినోచె
 .చదువాత.గొబ్బనసవ్వాని.గుండెపగిలె।
 .బదపడిననదుమ.ప్పటితోడఁ
 .దనమోము.వాడుమూయుచునంత.వలకునెత్తు।
 .రొలుకు.పాంపసుబొమ్మ.యొద్దనాసీజరు.పడియె
 నయ్యొయెంత.పాటుకలిగె।
 .నప్పడోయయ్యలా.రా నేను-మఱిమీర
 .లందఱముంబాటుఁ.జెందినము।

First Cit. O piteous spectacle !
 Sec Cit. O noble Cæsar !
 Third Cit. O woful day !
 Fourth Cit. O traitors ! villains !
 First Cit. O most bloody sight !
 Sec Cit. We will be revenged.
 Cittizens. Revenge ! about,— seek,— burn, — fire,
 kill,— slay,— let not a traitor live !
 Ant. Stay, countrymen.
 First Cit. Peace, there ! Hear the noble Antony.
 Sec Cit. We 'll hear him, we 'll follow him, we 'll
 die with him,

Ant.

Good friends, sweet friends, let me not
 stir you up

To such a sudden flood of mutiny.

They that have done this deed are honorable:—

Whate private griefs they have, alas, I know not,

.మనలనోచుక చునుడె.మతికూలఁ గుండగం

.బక్కటామోపుపా.ఁ క్కుచుందు

.రేఁ బరికించితి.ఁ నీరుఁ నెనరువయఁ

.గరఁగుటయిదెనగు.కంఠీనీరు.

.లేచ్చెదరదేమికిరుణానా.హృదయలారి.

.మీరు-మనసేదరుడుచున.మీదగిష్ప.

.కొన్నచున్నట్టిట్లు క.స్థానయంతి.

.వంచకులచేఁగిహతుడైన.వాడెయిదిగో॥

(తొ) .అబ్బిబ్బగుండెనీ.రయ్యెడునిదిచూడ

(రెం).నక్కటక్కటనునుడె.సిజారు

(మూ).డయ్యయోదుదికన(నా).మహాహస్వమి
దోహు.లాఁతతాయుల(తొ)కటా.యతికఠినపు

.పనియిది(రెం)నునమెల్ల.బగిచీచుకొండము

(అం).కసిడిచుకొండ ద.క్కినవెదనుడె.

.కాల్చివేయుండగి.కూల్చుచు-చంపుడు

.బ్రతుకనీకుడొకడు.మాకగుకనైన॥

(అం) .ఆంగుడోయయ్యలా.రా(తొ)నద్దమానుడే

.ఘనుడై నయాంటని.న్వనుడుమీరు!

(రెం).వానిసేవిందుము.వానివెంబడిపోదు

.మహానితోఁజత్తు.మండటమును॥

సీసమాళిక:—

(అం) .తగినన్నేహేతులార.దయగలహేతులార

.యంతఁ యాకస్మిక.మెనతిరుగు!

.పాటునకున్మిముత్త.చడిసన్నుబోత్సాహ

That made them do 't:—they 're wise and honourable;
And will, no doubt, with reasons answer you.
I come not, friends, to steal away your hearts :
I am no orator as Brutus is ;
But, as you know me all, a plain blunt man,
That love my friend ; and that they know full well
That gave me public leave to speak of him.
For I have neither wit, nor words, nor worth;
Action, nor utterance, nor the power of speech,
To stir men's blood : I only speak right on ;
I tell you that which you yourselves do know ;
Show you sweet Cæsar's wounds, poor poor dumb mouths
And bid them speak for me : but were I Brutus;

.పచనీకుఁడియిట్టి.పనికొనఁచుకా!
 .నవ్వాతుఘను-లక్క.టా-వారి కేమన.స్తా
 పమున్నదియొయి.ద్దానినల్ప!
 .నేనెఱుఁగను-వార.లెంతయుబుద్ధిమం
 .తులు-తలఁపగమఱెం.తోమహితులు!
 .నిశ్చయంబిద్ది.వెం.డియు-మీకునవ్వాక
 .లిడెదరుత్తరముఁన.హేతుకముగ!

.నిచ్చటనేనున్నే.హితులారతాలేదు
 .ఁతోడరిమిహృదయము.ల్లొంగలింప!
 .బూటనునలెనేను.మాటికొనినాను
 .మీఱెరుంగుదుదునే.మిగులమొరటు!
 .గాఁబల్కువాడ-ని.మ్మ.పటుడ-నామిత్రు
 .బ్రేమించువాడ-మ.టియును-వాని!
 .గూచికమాటాడనా.కుసెలవొసంగిన
 .వారికదియెఱుక-.బాగుమీఱ!
 .భాండిత్యముంగాని-.వాక్చమల్కృతి.గాన
 .యభినయధోరణు.లైనఁగాని!
 .నదులమనంబులఁ.బురికొల్పుటకునాకు
 .బలుకుశక్తియుఁగాని.కలుగలేదు!
 .నాకుఁదోచినదితి.న్నఁగబల్కువాడను
 .మీరెఱింగినదియె.మీకుదెల్పు!

.చున్నవాడను.ఁగనుపచుకచుంటినేను!
 .మఱియుఁగదుగొత్తలెనసీజ.రునిపోటు!
 .లక్కటా-మూగనోళ్లవి.యన్ని-హాని!
 .నడిగెడన్నాకుబదులుఁప.న్యాసమిడఁగ!

And Brutus Antony, there were an Antony
Would ruffle up your spirits, and put a tongue
In every wound of Cæsar, that should move
The stones of Rome to rise and mutiny.

Cittizens. We 'll mutiny !

First Cit. We 'll burn the house of Brutus !

Third Cit. Away, then ! come, seek the conspirators

Ant. Yet hear me, countrymen ; yet hear me
speak.

Cittizens. Peace, ho ! Hear Antony,— most noble
Antony.

Ant. Why, friends, you go to do you know not
what.

Wherein hath Cæsar thus deserved your loves ?

Alas, you know not,— I must tell you, then :—

You have forgot the will I told you of.

Cittizens. Most true ;— the will :— let 's stay and
hear the will.

Ant. Hear is the will, and under Cæsar's seal :

To every Roman Citizen he gives,

To every several man, seventy-five drachmas.

Sec Cit. Most noble Cæsar ! — we 'll revenge his
death.

Third Cit. O rayal Cæsar !

Ant. Hear me with patience,

Cittizens. Peace ho !

కం॥ బూర్జితునుఁడు నే॥నయినని

.స్వాతునమిము॥వశమొనచె॥.బలు॥కోమునరాల్!

పోటాడునన్ద్రాసీజరు

.పొలులమాటాడఁజేసిపోకుండుమనే॥

(అం) .తిరుగి॥బడెద మేము (రె) .నరిగబూర్జును

కొంప॥గాల్చెద (మూ) ॥వరుగుండు॥.కాని॥రండు॥

.చెక్కకుడాదోర్చులక్ష

(ఆం) .షిను॥షింకమీ॥కొఱు॥ప్రజలారనే॥చెప్ప॥వలయు॥గొంత॥

(ఁం) .॥శాంతమోహోవిను॥డాంతని

మీర॥-లెం॥తేఱును॥డాంటని (ఆం) .యేమిమితు॥

.లార॥మీయెఱు॥గని॥తీరుచేయుట

॥ కేగు॥చున్నార॥-లెందు॥క॥పలు॥ండుసీజ॥

.రయ్యెనోమీపే॥మ॥కయ్యయోమీరెఱు॥

.గరు॥చెప్పవలయునే॥గనుకమీకు॥

.నేముందు॥నొడవిన॥మృతిశాసనము॥గూచి॥

.మఱచితిరి (అం) నిజము॥.మరణశాస॥

.సము॥మనమా॥గుద॥మఱ॥-మటి

యనాలింత॥మామృతిశాసనం॥బేముపరిగ॥

(ఆం) కం॥ ఇదిగోమృతిశాసన॥-మి॥

.య్యదిసీజరుముద్ర॥నలరు॥.నలతడొన॥కెండె॥

బృది॥హాకలుప్ర॥మనుజున॥

.కుదయ॥నో॥ముపురీనినెల॥కొనునాతనికి॥

(రెం) .బౌరసీజ్జారుం॥డు॥వారుండు॥-మిక్కిలి

.పగ॥దీచు॥కొనెదము॥వానిమృతికి॥

(మూ) .॥చాగురేఱును॥డసిజారు॥డ (అం) విను॥

డుశాం॥తంబుగమీరు (అం) శాం॥తంబాహోహా॥

Art. Moreover, he hath left you all his walks,
His private arbours, and new-planted orchards,
On this side Tiber: he hath left them you,
And to your heirs for ever,—common pleasures,
To walk abroad, and recreate yourselves.

Here was a Cæsar! when comes such another?
First Cit. Never, never!—Come, away, away!
We'll burn his body in the holy place,
And with the brands fire the traitors, houses,
Take up the body.

Sec Cit. Go, fetch fire!

Third Cit. Pluck down benches!

Ferth Cit. Pluck down forms, windows, anything!

Ant. Now let it work:—mischief, thou art afoot,
Take thou what course thou wilt.

HENRY IV.— *Part II. Act III. Sec. I.*

24 O sleep, O gentle sleep,
Nature's soft nurse; how have I frightened thee
That thou no more wilt weigh my eyelids down
And steep my senses in forgetfulness?
Why, rather, sleep, liest thou in smoky cribs,
Upon uneasy pallets stretching thee,
And hushed with buzzing night-flies to thy slumber,
Than in the perfumed chambers of the great,

(అ) ఉ॥ .ఇంతియెకాక - తే బరున .కీవలనున్న విహారభూములకా ।
 .త్రంతలదనోటలనదరత .రంబుయ ధేష్టసుఖంబుమీఱున ।
 .త్యోతముదరంబుతో నొనంగె .నాతఁడుమీసమీపమానుభూతిగా ।
 నింగటమండి - నీసరిదె - .యీతనిసాటియఁ కెప్పుడొచ్చెదాకా ॥

(తొ) ఎన్నఁటికినాఁడికి కెన్నఁటికినాఁడు -
 .తలనుమీసమీపదపదంబు - మనము ।
 .నాని కీహమనకుం .భావభల్లమున
 .నన్నీ సంతసా - రంబు .నాచరించి ।
 .నాకొంజపులతోనె .మాదోసకాయల
 .యిండ్లుకొల్పెదము - తెం - .దెర్తుమనకవ ।
 .మహిగుం - డ్గిలెండు .సరగున (మూ) బల్లలు ।
 .పెరికివిజిచివేయు - (నా) .మజికిపగుల ।
 .గొట్టు దెల్లదొరకి .నట్టమంచంబులు ।
 .కూలుచుండుమతికిటి .కీలెన్నెన ॥

(ఆ) ద్వి॥ ఇష్టదాషని జగన్ - సడిచెదవు ।
 ముష్టనీ యష్టమా పొంతఁజే కొమ్ము ॥

నీసమాలిక :— .పీహయిగహానిద్ర - .యో త్రవక్సోకిమృదో
 .వై సదాదీ - నిన్ను .నకటయెట్లు ।
 .వెఱిరించినాడనో - మఱినాదుకనుతొప్ప
 .లంగొంచెమైనవొ లంగనీవు ।

మాననీవోవీవు .నొయింద్రియతలు

నీదేవుని సుఖమగు

నీదేవుని సుఖమగు

నీదేవుని సుఖమగు

Under the canopies of costly state
And lulled with sounds of sweetest melody ?
O thou dull god, why liest thou with the vile
In loathsome beds, and leav'st the kingly couch
A watch—case or a common 'larum bell ?
Wilt thou upon the high and giddy mast
Seal up the ship—boy's eyes, and rock his brains
In cradle of the rude imperious surge,
And in the visitation of the winds
Who take the ruffian billows by the top,
Curling their monstrous heads and hanging them
With deafening clamours in the slippery clouds
That with the hurly death itself awakes,—
Canst thou, O partial sleep ! give thy repose
To the wet sea boy in an hour so rude ;
And in the calmest and most stillest night,
With all appliances and means to boot,
Deny it to a king ? Then, happy low, lie down !
Uneasy lies the head that wears a crown.

•చప్పుడు-కుక్కినుం •చము-పొగవాతిన
•గుడిసెలలో •నెలకొందువీపు ।
•బొరయోమొద్దు •తే.లాస్స- యశస్వములగు
•ప్రక్కలసేవేల •పడుకొనియెడు ।

•సీచులతోడ- నెం.గియు- రాచస్వేదము
•గావలివానిదా •గది •విరాజ ।
•కుటియు మేల్కొనుటక •ప్రచేయగ నేలూర
•మటులేలవిడిచెడ •హా.హా వచ్చుని ।
•నుండినిల్కుడ లేని •యోడకంబుమునిరావ
•గలపిల్ల •యోడంగి. కన్నదోయి ।
•మూసెడుగట్టిగ- •మోటుమడుమటు
•యుయ్యెలలోమఱి •యుముముకేరడి ।
•మూలచివరంబట్టి •మామృతముగిగాని
•కొనమొలులిడువాని. గొప్పతిలలి ।

•మెల్లివట్టిదిగజాఱు •దళములుగానాని
•నిట్టూరియొక్కగంట •విలువమాని ।
•వేలుకొనెడుచల. గాలి •నుగళలో
•నూఁచెదనాతని •యాహవీపు ।
•కడునంతగడబడ •గలకామందున
•దడిసినయోడంగి. బుమతీపు ।
•పెట్టగల్గెదవనీ. విశ్రాంతి- యోడత
•పాతి-నిదుర-యెల్లసాధకసములు ।

•ఫలముపొందగలేయును •సాయములును ।
•దిత్తగా-సద్దదొఱగిన. రేయి-జేని ।
•కిడవ-ధన్యులుక్రిందివా. పాదుకొనెను ।
•తల్లిడిలుకిటంబు •దాల్చురము

HENRY V.— *Act IV. Sec. I.*

25 Even as men wrecked upon a sand, that look to be
washed off the next tide.

HENRY VI.— *Part II. Act III. Sc. I.*

26 And as the butcher takes away the calf,
And binds the wretch, and beats it when it strays,
Bearing it to the bloody slaughter—house;
Even so, remorseless, have they borne him hence;
And as the dam runs lowing up and down,
Looking the way her harmless young one went,
And can do nought but wail her darling's loss;

PART III.— *Act. ii. Sc. i.*

27 Now, my soul's palace is become a prison:
Ah, would she break from hence, that this my body
Might in the ground be close'd up in rest!
For never henceforth shall I joy again

KING JOHN *Act. IV. Sc. I.*

Young lad, come forth. I have to say with you.

28 Arth. Good morrow, Hubert.

Hub. Good morrow, little prince.

Arth. As little prince—having so great a title
To be more prince—as may be—you are sad.

ద్వి॥ .♦ దౌర్బరమలియల. నైగ నున్నయిసుక ।
 .దిబ్బకై బజలు ♦ బరి. వింబమచల్లు ।

త॥ .♦ తొడలికటిక వాడు. నూడనుబట్టి
 .దాగిదప్పినదాని. దాగట్టికొట్టి ।
 .కడు ♦ బడిదంపుటం. గడికిగొంపవు.
 .నా లేగతిల్లియు. నట్టిట్ట పర్వు ।
 .లిడుచాచుచున్నెర. మెద్దియులేని
 .శివస్లియేగిన. దానికన్గొంచు ।
 .దడబడియెద్దియుం. దాజేయలేదు
 .బుచుతగోల్పోకకై. పొగలెడుగాని॥

ఉ॥ . ఈయెడ ♦ భందిగంబయిన . దెంతయునాడగు ♦ జీవసాధమ ।
 .య్యోయది ♦ యూడనుండిపడి. యుండిన. చల్లదిలేక నాదుమై ।
 .మూయబడంగ వచ్చుది . భూమిని కేసునుఖంపఁగా-నహా ।
 .హాయినినేమి తెప్పటికి. నై ననుబోచు. బోచవెండియుక ॥

(28) సీసమాలికః— (హల్లుబటఁక)
 .పైకిరమ్మాచిన్న. వాడసితోడుత. గప్పల్కు-పలధరు సేను
 (ఆతరు) .♦ పందనంబ ।
 .యూహల్లుబటాక (హల్లు) దండ. మయ్య ♦ చిటుత ♦ తేడ

Hub. Indeed, I have been merrier.

Arch. Mercy on me,
Nought thinks no body should be sad but I:
Yet I remember, when I was in France,
Young gentlemen would be as sad as night,
Only for wretchedness. By my christendom,
So I were out of prison, and kept sheep,
I should be as merry as the day is long;
And so I would be here, but that I doubt
My uncle practises more harm to me:
He is afraid of me, and I of him.
Is it my fault that I was Geoffrey's son ?
No, indeed, is 't not; and I would to Heaven.
I were your son, so you would love me, Hubert.

Hub. (aside) If I talk to him, with his innocent prate.
He will awake my mercy, which lies dead:
Therefore I will be sudden, and despatch.

(అ) .పిన్న రాజా- యంత- పెద్ద బిరుదు!
 .కలిమి మైబలు కేడు .గావచ్చు- నుండు విచారంబుతోడ

(హయ్య) సి.శ్చయము నేను! .నగుహయిగానుంబి

(అ) .నిరుచు నాపయ-
 .మందు దింతెంపనె .వ్యాసై న!
 .నాకు పిడిచి- కాని- జ్ఞానకంబు నెప్పుడు-
 .పొన్నులో నేనున్న .పట్టు-జిన్ని!
 .తగు మనుష్యులు .కుండె-వగున వృథాటై కై-
 .బలుప ప్రమాణంబుగా- బల్కువాడ!
 .నీచెఱలోనుండి- నేదప్పుతో నిగొటి
 .యలకాపరిగనుండి- మై నమిగుల!
 .హయిగానుండెడ- .నట్టు లేయిచ్చట
 .నుండెడగాని- నా-కొదవు శంక!
 .నాదగు పితండ్రి .నాకు మఱింత బా
 .భన్నల్లునని- నాక-తండు- నేను!
 .వానిక న్యోన్యంబు .భయపడెదము-
 .కెఱి .తనయుడనొటనా .తప్ప- కాదు!
 .నిజముగ పదికాదు- .నేమటి-దేవుని
 .గొల్చెదనీకు చే-గొడుకగుటకు!
 .నీవట్టులె నన-నైమింతువు హయ్యబట

(హయ్య) .యేవీనితో- బల్కు- నెడనితండు ।

.తనదుముద్దువల్కు-ల- .నిహత మైసోలి!
 .వ్రాలునాదుదయను .మేలుకొల్పా!
 .వెండి-యేను-గాన .వేగిరపడియెద!
 .నీక్షణంబె .నివ-హింతు-బనిని ॥

Arth. Are you sick, Hubert? You look pale to-day.
In sooth, I would you were a little sick,
That I might sit all night and watch with you:
I warrant, I love you more than you do me.

Hub. (aside) His words do take possession of my bosom.—
Read here, young Arthur. (showing a paper (aside))
How now, foolish rheum,
Turning spiteous torture out of door
I must be brief, lest resolution drop
Out at mine eyes in tender womanish tears,—
Can you not read it? is it not fair writ?

Arth. Too fairly, Hubert, for so foul effect.
Must you with hot irons burn out both mine eyes?

Hub. Young boy, I must.

Arth. And will you?

Hub. And I will.

Arth. Have you the heart? when your head did but ache,
I knit my hand-kerchief about your brows,—
The best I had, a princess wrought it me,—
And I did never ask it you again;
And with my hand at midnight held your head,
And, like the watchful minutes to the hour,
Still and anon cheered up the heavy time,
Saying, 'What lack you?' and, 'Where lies your grief,
Or, 'What good love may I perform for you?'
Many a poor man's son would have lain still
And ne'er have spoke a loving word to you,
But you at your sick-service had a prince.

(ఆ) చ॥ . ఈనుప్రసభంబుగాఁజెలంగఁదా-లెలలోయితిహాస్యబటుకా-నె॥

. డెలిజముగాఁగనీవునుఁగి. పితృ వృత్తంబుఁ గాఁగిననొనరుఁ గూ॥

. మిఁకనినినుగాలిరంభెయ్యను . మేల్కొనినదే గనిపెట్టవచ్చుగా॥

. వున- ననునీవునెమ్మిఁగనఁ . బోవి-కనేనియు జూచినట్టలన్ ॥

(హాస్యబటుకా తనలో) నీ॥

. ఈతనేఁనుదూలునా. మెదచున్నాఁగి. పల్కొన్నది-లది. చతువుచిన్న॥

. గూర్చి (హాస్య)గాఁజూచిననొనరు. లేమిఁజూచుచు. జడవేకటావ్వంబు॥

. పతేమెదురెడకాయ. నొన నొలికి॥

. పల్కొన్నదియెడకాయ. నొన నొలికి. చతువుచిన్నగాక. గి.యగ్రస్తలుగి॥

. గూర్చి (హాస్య)గాఁజూచిననొనరు. లేమిఁజూచుచు. జడవేకటావ్వంబు॥

(ఆ) గీ॥ . ఆంధ్రులనెమ్మిఁగనఁ . చతువుచిన్నగాక. గి.యగ్రస్తలుగి॥

. పల్కొన్నదియెడకాయ. నొన నొలికి. చతువుచిన్నగాక. గి.యగ్రస్తలుగి॥

. మఱి నీవుఁగూర్చి (హాస్య)గాఁజూచిననొనరు. లేమిఁజూచుచు. జడవేకటావ్వంబు॥

. పల్కొన్నదియెడకాయ. నొన నొలికి. చతువుచిన్నగాక. గి.యగ్రస్తలుగి॥

నీసమాచిత (ఆ):—

. అటువంటిగుండెక. చతువుచిన్నగాక. గి.యగ్రస్తలుగి॥

. గల్గి నేనిదు. కన్ను ముఁగిల్గినది. చతువుచిన్నగాక. గి.యగ్రస్తలుగి॥

. రాచగూ. చతువుచిన్నగాక. గి.యగ్రస్తలుగి॥

. సడి లేనినీ. చతువుచిన్నగాక. గి.యగ్రస్తలుగి॥

. ముల్లసపచికాతి. చతువుచిన్నగాక. గి.యగ్రస్తలుగి॥

. నీచింతయెటనుండె. నేనెమియుపచార. మున్నగునొనరు. లేమిఁజూచుచు. జడవేకటావ్వంబు॥

. నెటువంటినెటువేద. యేనియూచికరకు. కొనెను. నీటిలోని. మిఁక. ననఁదొ

ననుకరి॥

. యైన- నీయొక్క-రా. జాత్ర బల్లె కొంటి. నీమనంకటసేవ. నెఱపుటకును॥

. గాని. నాచీమ. నీ. కి. పటమనుచున్నది. తలఁపవచ్చున్-దాని. చిలువచచ్చు॥

Nay, you may think my love was crafty love,
And call it cunning: do, an if you will.
If heavend be pleased that you will use me ill,
Why, then you must.—Will you put out mine eyes?
These eyes that never did, nor never shall,
So much as frown on you?

Hub. I have sworn to do it,
And with hot irons must I burn them out.

Arth. Ah! none but in this iron age would do it.
The iron of itself, though heat red-hot,
Approaching near these eyes would drink my tears,
And quench his fiery indignation
Even in the matter of mine innocence;
Nay, after that, consume away in rust
But for containing fire to harm mine eye.
Are you more stubborn—hard than haminered iron?
And if an angel should have come to me
And told me, Hubert should put out mine eyes,
I would not have believed him; no tongues but Hubert's
Hub. Come forth (stamps)

Re-enter Attendants, with cords, irons, etc.
Do as I bid you do.

Arth. O, save me, Hubert, save me! my eyes are out,
Even with the fierce looks of these bloody men.

Hub. Give me the iron, I say, and bind him here.

.మఱియు మోసంబని- సరియెనీ యిచ్చకుం .దోచిసల్లనుకొను.

.అక్షోజ-సోకు ।

.నీవెగ్గనల్పంగ- వమెంచిననెఱు. వేచెకావదీనట్లు. వినిగ-నాదు ।

.కనులుమా పెద- వియెన్న .దోచిదికాకు

.గాని- యింకముందుగాని- సిగ్గులచెలవోవ.

.కోపమున (హ్య) పొట్టునెచ్చెట్లు. కొన్నవాడే.

.గానినయినము- పోవో. గాల్గుటకము.

సీసమాలిక (ఆతకారు):-

.అయ్యయోయి ఇక్కలి. అదిసేవు- వ్వునె .వ్వురయినపీవని .నెఱవఱోవ ।

.తినువదితానెంత. యెచ్చిగాలెం .నిక్కనులదరికి. నేగింకా .

.నాకంటిసీతు. న్ద్రావెడు-మఱియు-నా.ని.రపరానిస్వంబు. నెఱిగి-తనదు.

.నగ్ని కోపంబుంజ. గార్చుకొనెను-దరు. వానినాకన్నుంగ. వకుంజెఱుపును ।

.నలువజాలెడునగ్ని. గలిగియుంటకుండుది. చప్పురగళియించు. గ్రహవృత్తివట్టి.

.కాల్చినట్టియినము. కన్న గూరుడవునీ. వైతివా-వేల్పెవ. వైవచ్చి ।

.కాల్చునాకన్నులన్ పచ్చిబ. టకాంఘ్ర జెప్పి ।

.నంత నేనెమ్మఱోపగ. సింహదైనున ।

.బదరియేనాట్టకెన .హ్య. బటుకనకుంగ ।

.లట్టినాలుకదప్ప (హ్యబటుకకాల్చే లగొట్టెను) మీ. రరుగుచెండు ।

(తా) గ్లాగొల్చినయినముంబట్టి కొన్న భటులతో హ్యబటుక వచ్చును)

చేయుడినేనుమీకాన్జ. చేసిరల్లు ।

(ఆ) ద్వి । .కాపాడుహ్యబటుక- .కాపాడునాదు ।

.చూపులీకూర్చు .చూడ్కులనెడియె ।

సీసమాలిక (హ్య)

.ఇసుమునాదగుచేతి .కిండు- నేజెప్పెద- .బదరిడిగట్టుడి .వానినిచ్చెట ।

Arth. Alas ! what need you be so boisterous-rough ?

I will not struggle ; I will stand stone-still.

For Heaven's sake, Hubert, let me not be bound,

Nay, hear me, Hubert ; drive these men away,

And I will sit as quiet as a lamb ;

I will not stir, nor wince, nor speak a word,

Nor look upon the iron angrily.

Thrust but these men away, and I'll forgive you,

Whatever torment you do put me to,

Hub. Go, stand within : let me alone with him.

First Atten. I am best pleased to be from such a deed.

[Exeunt Attendants.

Arth, Alas, I then have chid away my friend :

He hath a stern look, but a gentle heart. —

Let him come back, that his compassion may

Give life to yours.

Hub.

Come, boy prepare yourself.

Arth. Is there no remedy ?

Hub.

None but to lose your eyes.

Arth. O Heaven,—that there were but a mote in yours,

A grain, a dust, a gnat, a wandering hair,

Any annoyance in that precious sense !

Then, feeling what small things are boisterous there,

Your vile intent must needs seem horrible.

Hub. Is this your promise ? go to, hold your tongue.

Arth. Hubert, the utterance of a brace of tongues.

Must needs want pleading for a pair of eyes :

Let me not hold my tongue ; let me not, Hubert :

- (ఆ) . అక్కటా నీ వెందు కట్ట ప్ర పో పింతు . వేద స గాడ బో నిం చు కె న ।
 . నిలువ బడెద తాతి . చెలువున శేవుని . వై పై న జూచి హవ్య బటుక్ - నన్ను ।
 . బాధింప బడ నీకు . వద్ద నిను మహవ్య బ . టి కట నుండ నీకు మా . యి ముక్త ను
 . గూర్చుండు సూరక . గొత్తె ప్పిట్టల . గి దలను మెడల నే . సదిరి పడన । జల ।
 . నో రెక్క కుండు . ని . ను ము పరు సల్క తో . ది లకింప . నీ మను . హ్యల పలికి ।
 . నటిమే వేయుచు . నిన్ను నే . మటి కు మింతు ।
 . నెట్టి బాధ యయిన నాకు . బెట్టు మీవు ।
 (హవ్య) . పొందున నోంకి గానుండ . నిండు మీర ।
 (నేవకుడు) . లిట్టి పని నెడయుటకు నా . కిష్టము కదు ॥
- (ఆ) మ॥ . అక్కటా - నా హితు బార నోలి గదా - . యవ్వా కిష్టం - శమా ।
 . డికిగల్గున్ - మటిమే నె యల రెడు . నైందంబు - రాని ముక్త లో ।
 . నికి వాడుక - గడుచాని నెమ్మ మట . లక జీవింపఁగా . కేయనీ ।
 . దుక్క పన్నావున - (హవ్య) గుడ్డ - సిద్ధపడు (ఆ) లేదో సాధనం
 బెద్దియున్ ।

సీసమాలిక (హవ్య)

- . లేదెద్దియైనను . నీదుమాపులఁ గోలు . నోవుటతప్ప (ఆ) నో . కేదెడప ।
 రొంక యనుదొక గిరి . గెయికి యను మొక నలు . సొక గాలెనో బుకం . దుక్కిక
 మెదైన ।
 . బాధసీకనులకు . బ్రాసించునెడి - నెట్టి . యల్పవస్తువులైన . నచటనెంత ।
 . యిక్కట్ట సేయునో . యెఱిగినపిమ్మట . నీకూళతలం పెంర . భీకరంబో ।
 . తెలియవలయునీ (హవ్య) కి . దియనీప్రమాణం - బి . కాంచు నీనాల్కర
 మాత్ర (ఆ) హవ్యబటుక్ ।
 . కావలయునునాలు . కలజోడు వాదించ . జూషిక దోయిగా . పాడుటకయి ।
 . నన్నాఁపనీకునా . నాల్క - వద్దు హవ్యబటుక్ . కానినో - నాదునా . లేకననీపు ।

Or, Hubert, if you will, cut out my tongue,
 So I may keep mine eyes. O, spare mine eyes;
 Though to no use, but still to look on you.
 Lo, by my troth, the instrument is cold,
 And would not harm me.

Hub. I can heat it, boy.
 Arth. No, in good sooth; the fire is dead with grief,

Being create for comfort, to be used.
 In undeserved extremes: see else yourself;
 There is no malice in this burning coal;

The breath of heaven hath bown his spirit out.
 And strewed repentant ashes on his head.

Hub. But with my breath I can revive it, boy!
 Arth. An if you do, you will but make it blush.

And glow with shame of your proceedings, Hubert:
 Nay, it, perchance, will sparkle in your eyes:
 And like a dog that is compelled to fight.

Snatch at his master that doth tarre him on,
 All things that you should use to do me wrong,
 Deny their office. only you do lack
 That mercy which, fierce fire and iron extends,
 Creatures of note for mercy lacking uses.

.కోసినయెడనిల్చుకొనపచ్చునాకసల్ - .గినుకమిగుల్చునా.కన్నులయ్యెల్
 .కాదుమతెంచుకు .గానినింజూచుట.కొత్తుకై న - సేవుక.ర్నాను - నిజముగ
 .జల్లా రెబనిముట్టు - సలుపదనాకింక.హాని (హ్య) నోయబ్బాయి - నేను
 దిగి

.కాగింపగల (ఆ) నటుకాదు - వాస్తవముగి .హాయికై నాయగ్గి
 .చేయబడియు ।

.దగనిచో గడుగుగ్గిర .ముగినుపయోగింప .బడటకై మిక్కిలి
 .వనటతోడ ।

.బాలసెను - గానిచో .చిలికించు మీమెయి .వండుకొద్దులేదు
 .మరిగిరిలు ।

.నద్దానియగ్గిడ .ల్లాపి ♦ వేపునియూపుక - .వగిపుని గింతుదాచి
 .వైబడచెను ।

(హ్య) .బ్రతికింతు నద్దాని .గ్రమ్మట నాయూపుక .చేతల యిడ
 (ఆ) యల్ల.చేసేచేస ।

.యదిచిన్నబుచ్చి చె.న్నదిగజేసెనవు.సి.పూన కిక దిస్సి.పొంద మెజయు
 .సటుసల్పెదు హ్యబటక - .యంతియ కాకోక .క్షణిసీను కిన్నుల
 .యందుచమిడు ।

.గుణురాలండేయును - మతేయు - భోక్తూటకు .బలిపైమైనునికొల్పి
 .బడినకక్క ।

.తనయజమాను ♦ కై.కొనునట్లు - నాకుజె .అవుండేయుటకిది
 .వచ్చెదను ।

.నన్నువల్లెన .నాగికార్యంబుల .నిరసిం చెడు - న్నాని - సేపుమాత్ర ।
 .మా - నెలరుమానిసఃపనులకు దేర్చుడు.క రాగ్ని యనెను.ని ♦ పుట్టెండు
 .దయ - మానినా

Hub. well, see to live, I will not touch thine eyes
 For all the treasure that thine uncle owes:
 Yet am I sworn, and I did purposèd, boy,
 With this same very iron to burn them out.
 Arth. O, now you look like Hubert: all this while
 You were disguised.

Hub. Peace ! no more. Adieu.

Your uncle must not know but you are dead:
 I'll fill these dogg'd spies with false reports.
 And, pretty child, sleep doubtless, and secure
 That Hubert, for the wealth of all the world,
 will not offend thee.

Arth. O Heaven! I thank you, Hubert.
 Hub. Silence ! no more. Go closely in with me ;
 Much danger do I undergo for thee.

KING LEAR

Act. IV. Sc. III.

29 Patience and sorrow strove
 Who should express her goodliest. You have seen
 Sunshine and rain at once : her smiles and tears
 Were like a better May : those happy smilets
 That played on her ripe lip, seemed not to know
 What guests were in her eyes, which parted thence
 As pearls from diamonds dropped. —In brief,
 Sparrow would be a rarity most beloved,
 If all could so become it.

(హ్య) స.రియె- బ్రతుకంజ్ఞాడు- నీపిన్న తండ్రియెం. తేధనంబు ।
 -నాకిడినంగాని -నీకన్నులంట- నీ-యిన్ము తోఁగాల్పుట- కేఁబ్రమాణ ।
 మొనరించిపనిఁబూని-యన్నప్పటికి ♦బుడు.తా (ఆ) యోగనీవిష్ణు
 -డగ పడితివి ।

-హ్యబటుక వలె.గాని- -యొందితేమాటువే.నంబింకనెఱ (హ్య)
 కింక-సద్దవద్ద ।

నిన్ను దేవుడుగాచు-నీపినతండ్రివు ♦తెగటారినట్టు ల.దెలియవలయు ।
 నీకూర♦చాతుల.నేనబద్ధములగు.వాతల♦వాక్రుచ్చి.పంపివైతు ।

వెండియునోముద్దు.పిల్లఁడని♦శ్శంక.నిమించుమా-మఱి.నీపుంము
 ♦మఖిలజగతిఁగల.♦యర్థంబునకునై న.నీకుహ్యబటుక♦హా.నిసలుషఁడని

(ఆ) భళిరదై వమా-హ్యబటుకదండమునీకు ।

(హ్య) శాంతమింక వద్దు.సద్ద-నీవు ।

క డురహస్యముగను.గలియుచుండమునను
 నేనునీకయిబలు.హానిఁగందు ।

(29) త॥ ఓరుపువంత-యొం.డొంకితో♦నాదు

.లోనరించెదమలోన.♦నుగ్మలినెద్ది ।

♦సౌరుమీటింపఁగ.జాలుసం

చొక్క.సారియెండయువాన.జతపడుచీవు ।

♦నారసినాడ-వా.♦యతివచిలుచగ

.♦వలముకన్నీరేల్లి.♦యామనింగోలె ।

♦గౌరు♦మించినయాపె.♦కాపి♦మోవిపయ

.గడునాడునాసో♦య.గప్పు♦మొల్కనగులు ।

♦సారెకు♦మగతొలజా.ఋముత్యాల

RICHARD II.

Act. III. Sc. II.

30 As a long parted mother with her child
Plays fondly with her tears and smiles in meeting,
So, weeping, smiling, greet I thee, my earth
And do thee favour with my royal hands.

Act. IV. Sc. I.

31 Give me the crown.—Here cousin, sieze the crown;
Here, cousin,
On this side my hand, and on that side, thine.
Now is this golden crown like a deep well
That owes two buckets filling one another:
The emptier ever dancing in the air,
The other down, unseen, and full of water:
That bucket down, and full of tears, am I,
Drinking my griefs, whilst you mount up on high

• చ్ఛా • డ్దుననాముద్దు • చానకన్ • జరిట |
 • బేరుచు చెటువంటి • విందులున్నా కొ
 • వీన మైనంగాను • పించ వెగిణ సటు |
 • లారాటము • వలయు • నపురూపమంత
 • యానేనియద్దాని • కమరి వెయ్యేల ||

(30) గీ॥ పిల్లతో • జిరమె • డసిన • తల్లి-దాని |
 • గెలసి-కన్నీ శృంజిఱునగ • వులడనచుక |
 • వనరుచు • నగుచు-నినునల్లు • పల్కురింతు |
 • నాదుదేశంబ-నీకుమ • న్న ననొసతుక ||

(31) నీ॥ ఇమ్మునాకుగిరీట-మిదె • జ్ఞాతి • కొను-
 దీని • చెటివైపునన • చేతులుండె |
 • నీ • హెంగిరీటమీ • యెడనున్న • దొండొంటి
 • ముంచుచుండెడు రెండు • నూటబాస |
 • లుంగలిగినగొప్ప • లోతునూయిపగిది
 • నీ రెప్పలునదియాడు • నింగి నెపుడు |
 • తక్కినయదియుగి • దలవట్టికన్నడ
 • కప్పలతోనింజి • యణగియుండు ||
 • నడుగువట్టినట్టి • చూబొన-మఱియును |
 • గనులనీళ్ళనిండు • కొనిననేను |
 • కలగినాదుదుఃఖ • ములద్రాపుచుండెద |
 • వెలమినీవుమీ • కెక్కుచుండ ||

-
- 32 You may my glories and my state depose,
But not my griefs; still am I king of those.
- 33 Give me that glass, and therein will I read—
No deeper wrinkles yet? hath sorrow struck
So many blows upon this face of mine,
And made no deeper wounds? O flattering glass,
Like to my followers in prosperity,
Thou dost beguile me. Was this face the face
That everyday under his household roof
Did keep ten thousand men? Was this the face
That like the sun did make beholders wink?
Was this the face that faced so many follies,
And was at last out faced by Bolingbroke?
A brittle glory shineth in this face:
As brittle as the glory is the face.

Act. V. Sc. V.

- 34 I have been studying how I may compare
This prison where I live unto the world:
And for because the world is populous,
And here is not a creature but myself,
I cannot do it; yet I'll hammer 't out.
My brain I'll prove the female to my soul;
My soul the father: and these two beget
A generation of still breeding thoughts,
And these same thoughts people this little world,
In humours like the people of this world,
For no thought is contented. The better sort,—

(32) గీ || ఈవునాకుఁగల్గు . నెల్లమర్యాదలు ।
మఱియునాఁయెసంగు . దొరతనంబు ।
బాయునెల్లచేయ . వచ్చునాదుఃఖముల్ ।
తిప్ప- వానికేఁల్క . నిప్పటికిని ॥

(33) సీసమాలిక :-

ఇమ్ము నాకాయస్త- మెంతయుదానిలోఁ జదివెద సంతఁవ.లుదముడుతలు!
నింకనుఁబడ లేద- యీనామొగింబున . ఎఁలవంతయెన్ని డె.బ్బలనుఁగొట్టె!
నేయ లేఁజాలోఁతు. గాయంబులఁ మఱి- . చకారముఖస్తుతి. నాచరించు ।
నగ్దమా- సరపద. యందునాపరివార. మవలెనన్ను నోత్ర సఁబుచ్చినావె!
యీమొగిమాతన . యిట్టిలోఁబడివేల. జనుల నెల్ల ప్పడుం. చినమొగింబు!
ఈమొగింబా-తను. నెల్లరుసూర్యుని. యటుక సఁజేసిన. యట్టిమొకము!
ఈమొగిమ-యన్ని చెట్టల. కెడిరినిల్చె!
గడికు నెదిరించఁబడియెనా. ప్పాతిచేత!
వెలయునీమోముసందునఁ. వెళుచుగొప్ప!
ముఖముక్షిణభంగురంబుబ. లోబ్ధతరమటు॥

(34) సీసమాలిక:—

♦♦ఏసరయుచునుంటి. నెటుపోల్చవచ్చునో. యేనున్నయీ చెఱ. యీజగతికి!
జనులతో నిండుగ. జగమున్నయది-కాని- యేదప్పనిచటమ. జెవరులేరు!
కాస- నేనటుచేయలే- నైర- నెట్టిలో. ♦తంటాలుపడియెద. చానికొఱకు!
నాబుద్ధినేర్పర్తు. నాచూత్త్రకా. ♦లుగ- నీరెండు-తలఁపులె. న్నన్నొక నెడు ।
ఈతిలంపులెసల్పు. నీచిన్ని జగమును. జనులచేనిండుగ. జగతియందు!
గలుదనముల్లి♦ప్రకృ. తులనెల్లఁనెల్లుచు- నేతలఁపునకై సఁ ♦దృష్టి లేదు!
కనుక-మంచిపెన్నెని. మునుఁగొన్పి. పోలుపుత. పుపుటుసంజేహంబు. లఁ ♦జెనఁ
గొనియె!

As thoughts of things divine,— are intermixed
With scruples,
As thus “Come, little ones:” and then again,
“It is as hard to come, as for a camel
To thread the postern of a needle’s eye.”
Thoughts tending to ambition, they do plot
Unlikely wonders: how these vain weak nails
May tear a passage through the flinty ribs
Of this hard world, my ragged prison walls ;
And, for they cannot, die in their own pride.
Thoughts tending to content flatter themselves
That they are not the first of fortune’s slaves,
Nor shall not be the last ; like silly beggars,
Who, sitting in the stocks, refuge their shame,
That many have, and others must sit there :
And in this thought they find a kind of ease,
Bearing their own misfortune on the back
Of such as have before endured the like.
Thus play I, in one person, many people,
And none contented : sometimes am I king ;
Then treason makes me wish myself a beggar,
And so I am : then crushing penury
Persuades me I was better when a king ;
Then am I kinged again, and by-and-by.
Think that I am unkinged by Bolingbroke,
And straight am nothing. But whate’er I am,
Nor I, nor any man, that but man is,
With nothing shall be pleased till he be eased
With being nothing.— (Music) Music do I hear ?
Ha. ha ! keep time :— How sour sweet music is
When time is broke, and no proportion kept !
So is it in the music of men’s lives.
And here have I the daintiness of ear
To check time broke in a disordered string ;
But, for the concord of my state and time,
Had not an ear to hear my true time broke,
I wasted time ; and now doth time waste me,
For now hath time made me his numbering clock :
My thoughts are minutes, and with sighs they jar

యిల్లలారారందు. వెండియుఁదరువాత. దిరిగిలొట్టియనుసూ. దిలిలమందు ।
 జొప్పించునట్లువ. చుట్టయసాధ్యంబగు-బేరాసనెంతయుం. బెంచునూహ
 పన్నుఁగుటగ్గిఁననం. భావితాద్భుతములి. కెట్లులశక్తివి. హీనమైన
 కొఱనూలినట్టియీ. గొల్ల కఠినలోక. ముదగుతాఁప్రక్కయె. ముకలనాఁగి
 నుందునాచెఱసాల. మొండిగోడలఁజెల్చి
 చొప్పొరరింపవ. చుచ్చుకొమఱియును
 గారణమేమన-. నేరవాయవ్యయు
 బరివోపువానిగ. ర్వంబులందు
 సంతోషమునఁగొన. సాగుటలంపలు
 మొట్టమొదటఁగాని. తుట్టతుడికు
 గాని-భాగ్యమునకు. బానిసలైతాము
 పొగలకుండుటకయి-. బొండ్లలోన
 గూచుకొండి-స్థిరన. గుండకతిమవలె
 మరదృష్టవంతులు. తొల్లియిట్టి
 యడుమరకొచి-రిం. కెందఱోయిటు
 లుందు. రనుచొకతీరుత. న్విఁజెలంగు
 వట్టితిరపగాండ్ర. భంగినాత్మనం. బు
 నుజేసికొనెడు-ని. పోల్కి-నేను
 నొక్కఁడకయును. బెక్క-ందుగినాడు
 కొనియెన-మఱియుకొ. కొండునుదృష్టి
 వడలేదు-నేకొక. స్వమదొరక-చిదపన
 చ్చిచ్చగొడగుటకు. నిచ్చగింప
 బూన్సెన్వామినిహ. మనమఱియట్లుంటి
 నెనుకకడఁగిదొక్కు. బేనఱికము ।
 నొడఁబచుకరాజుగ. నున్న మేలుగ
 బరగితిసంచు-నొప్పెనికేడు

Their watches to mine eyes, the outward watch,
Whereto my finger, like a dial's point,
Is pointing still, in cleansing them from tears.
Now for the sound that tells what hour it is
Are clamorous groans that strike upon my heart.
Which is the bell: so sighs, and tears, and groans,
Show minutes, times, and hours ; but my time
Runs posting on in Bolingbroke's proud joy,
While I stand fooling here, his Jack o' the clock.—
This music mads me; let it sound no more;
For though it hath help madmen to their wits,
In me it seems it will make wise men mad.
Yet blessing on his heart that gives it me!
For 't is a sign of love, and love to Richard
Is a strange brooch in this all hating world.

మఱలఁగాఁబడినాఁడ--మఱియునొక్కొంతలో

.దాచూసుచేదొర.తనమునుండి

యేదోయఁగాఁబడు.ఁజెంద-వెండియు-

.నేనుదోడ్తోడనె.య్యెదియుఁగాను

గాని-నేనేమైన-నేనెకాదెవఁడును

.మానవుండగువాఁడు.చేనిచేత

నై ననంతోషితుఁడై యుండ నేరఁడు

.కడకుఁదానెఁద్దియుం.గానియున్ని

వలననుభంపడు.వజ్రప-పాట, గాలింతఁనా

.పాట-హాహాఁలయ.వదలఁజోకు

సంగీతమెంతయ.సహ్యంబుగానుండుఁ

.దాళంబుతప్పి సం.దభకముచెడి

యాతీరుగానుండు.నదిమనుష్యులబ్రతు

.కులఁయొద్దికక-మఱి.యలవరుసగ

దప్పితీఁగెనిచట.దాళంబుచెడెనని

.చెప్పఁగలెడఁజెవి.చేతఁగాని

.నాయవస్థయుమఱి.నాదుజీవితమును

.గూరిచి-నాదుని.క్కువపుబ్రతుకు

కాలముఁబప్పుట.యాలించుచెవిలేక

.పోయె-కాలమువ్యధ.పుచ్చినాఁడ

.గావుననిష్ఠన.న్దాలమువ్యధచేసె-

.గారణమేమన-కాలమిపుడు

నలిపెదనైక్కించు.గడియారముగనన్న-

.మొనయునాదుతలంపు.లునిముసములు

వెండియునవిచెప్ప.వేడినిట్టూర్పు.తో

దమునీళ్లను.దుడిచిబాగు

నలుపనిదివఱకు.ములుపోల్కినావేల్లు
 .నగపచుక్కపైగడి.యారమైన
 నామకన్దోయికి.నావలిహగ్గుల-
 .నిప్పుజేగంటయో.చెప్పధ్వనులు
 నొకఘంటతీరుచ.నున్ననాడెందము.పై
 .గొట్టుమూలులె.పరగుచుండు
 నిట్టూర్పులున్ గంటి.నీళ్లునుమూలుగు
 .లిటునిమనంబు.లా.వృత్తులువఱి
 కన్పచుక్కహారలు.గాని.నాకాలము
 .నాజ్ఞాతగర్వము.నన్నిలచుచు
 .బరుగిడుచున్నది.వానిగంటలుకొట్టు
 .వాడనై నేచిచ్చి.పనులునలుప
 నన్ను వెఱిగిగజేయు.చు.న్నదీ.గానము-
 .మఱివన్న.తెల్వి.వెం.బఱుచి.కట్టి
 .పొడమించుటకు.దోడు.వడిసప్పటికి.నాకు
 .గన్నట్టుచున్నది.జ్ఞానులకును
 మువ్వరముగ వెఱిగి.బుట్టించునని.మైన-
 .నదినాకువిన్నించు.నతనిమదికి
 నిచ్చుదెవంబునంతోప.మేమంగ
 గుఱుతుగానుండునదిప్రేమ.కు.స్కరియును
 నాపయఃంజూపుసేమి.తయగు.తొడవు
 సర్వమునసహ్యమైనయి.జగమునందు

RICHARD III.

Act IV. Sc IV.

- 35 Ah, my young princes! ah, my tender babes!
My unblown flowers, new-appearing sweets!
If yet your gentle souls fly in the air
And be not fixed in doom perpetual.
Hover about me with your airy wings
And hear your mother's lamentation.

MACBETH

Act. IV Sc. III.

- 36 Give sorrow words: the grief that does not speak
Whispers the o'er-fraught heart and bids it break

MIDSUMMER-NIGHTS DREAM *Act. III. Sc. II.*

- 36 We, Hermia, like two artificial gods,
Have with our needles created both one flower,
Both on one sampler, sitting on one cushion,
Both warbling of one song, both in one key,
As if our hands, our sides, voices, and minds,
Had been incorporate. So we grew together
Like to a double cherry, seeming parted,
But at an union in partition;
Two lovely berries moulded on one stem;
So, with two seeming bodies, but one heart;

(35) ద్విః *తొజగిరాయకటనన్దొరవిడ్డలారా
 *పరువడి-నాముద్దఃపసికూనలారా
 నావిడకుండిన-చనలా-రక్కొత్త
 గానెలసిగమంచి-గండముల్లారా
 సంకెళ్లపడబోకజ-మునిచేగాలి
 నొకమీ-యాతుమలె-గురుచునున్న
 మీగాడ్చుతెక్క-ల-నెద్దలినామీద
 మూగుచుమీతల్లి-మొట్టనవినుదా

(36) (1) ద్వి॥ పలుకులీవంతకు. బలుకలేవగ
 బళివుమీఱినయెద .చ్చగులబ్రేకేపు

(2) శీ । మనముఃనెచ్చెలి-సృష్టి-నొనరుచువేల్పుల
 .వలె-ర్వురమునొక్క-ప్రక్కమీద
 గూచుండి-యొక-తాము-జేచి-జోడు/నొక
 .పాటబాడుచు- మన-పాశ్వాములును
 .గరములుగొంతలు .మఱియుమనంబులు
 .నొక్కజైయున్నట్టి-నొక్క-పూవు
 నొకొల్పినామసూ-దులతోడనాలాగు-
 .నెడబడినట్లగు-నృదీయుగిలీసి
 యుండుపంపగుదొంతర-పండుపోల్కి
 రెండుపంక్తి క్కతోడిమెకు-నుండుకరః

MUCH ADO ABOUT NOTHING *Act. IV. Sec. I*

37 Being that I flow in grief,
The smallest twine may lead me.

OTHELLO

Act. III. Sec. III.

38 O curse of marriage !
That we can call these delicate creatures ours,
And not their appetites. I had rather be a toad,
And live upon the vapour of a dungeon
Than keep a corner in the thing I love
For others' uses. Yet, 't is the plague of great ones
Prerogativèd are they less than the base ;
'T is destiny unshunnable, like death:
Even then this forked plague is fated to us
When we do quicken.

Act. IV Sec. II.

39 What shall I do to win my lord again ?
Good friend, go to him ; for, by this light of heaven,

♦ బొందులొప్పారు రెండుచూ. పునకుమాత్ర ।
మనకు వేర్వేరుగాని ♦ నె. మ్మ న మొకటియె ॥

(37) ద్వి । వసటలోనే జేలు . వాడఁగొబట్టి ।
ననుసన్న దారమై చచ్చి పువచ్చు ॥

(38) సీ । అక్కటక్కట పెండ్లి . చూపద-యూముచ్చ
• తైస జంతులు మన . వనుచు జెప్ప ।
వచ్చును- మఱియు . వార్తల ♦ వాంఛలు
• కావుమరపి- యొక్క- కష్టమగుచు ।
నేలయడుగుచేఱి . నాలగాలింబీల్చి
• బ్రతికెదఁగానినా . వలచొనట్టి ।
వస్త్రపులోనొక . భాగము పరులభో
• గంబునకిడ . కొల్లె- . గాలి- గొప్ప ।
వారికున్న యడుమ కొద్ది . వారికన్న ।
• గేవలముఖాగ్రహీనత- . చావటులది ।
ఎవలవీల్పడనిగతి- యా . ♦ పంగిమారి ।
బ్రతుకుతోడ నెవినియింప . బడెనుమనకు ॥

(39) సీ । తిరిగినా విభునిస్వాధీన పచుకొనుట
కే నేమిచేయుదు . హితుడ- వాని ।

I know not how I lost him. Here I kneel :—
 If e'er my will did trespass 'gainst his love,
 Either in discourse of thought, or actual deed ;
 Or that mine eyes, mine ears, or any sense ;
 Delighted them in any other form ;
 Or that I do not yet, and ever did,
 And ever will—though'he do shake me off
 To beggarly divorcement—love him dearly,
 Comfort forswear me.

ROMEO & JULIET. *Act. I. Sec. II.*

- 40 My child is yet a stranger in the world ;
 She hath not seen the change of fourteen years :
 Let two more summers wither in their pride,
 Ere we may think her ripe to be a bride.

Act. V. Sec. III.

- 41 How oft, when men are at the point of death,
 Have they been merry ! which their keepers call
 A lightening before death : O, how may I
 Call this a lightening ? O my love ! my wife !
 Death, that hath sucked the honey of thy breath,
 Hath had no power yet upon thy beauty :

•యండకీవేగుమే.మన- నేనెఱుంగనే
 •నెట్టులనతనిబోగొట్టుకొంటి.
 నో-సాక్షియూ•వియజ్జ్యోతి-మోకరిలెద-
 •వానియిష్టమునకుః •బ్రతిఘటించు ।
 నేనినా•యుల్లము.మానసవ్యాపార
 •మునఁగానినిక్కమా .పనినిఁగాని ।
 గాక- నాకన్నులు.కణకముల్ - లేక- మ
 •తేయిందియములై స.నితరరూప ।
 మందువేడుకపడెనేని.యతఁడునన్ను ।
 •దుచ్చమైనట్టివిడుదల.న్దూల్చెనేని
 వానినెఱ్ఱెన నేబిట్టు.వలవనియెడ ।
 •గల్గయగుఁగాతనాకుసౌ.ఖ్యంబుమిగుల ॥

(40) కం॥ నాపిల్లయింకలోకము ।
 లోపలఁగడుఁగొత్త - యేడు.లోపదునాల్గూ ।
 •దాపు- మఱిరెండు•పంటల ।
 క్షేపైజతఁగూవకఁదగిన .యీడునవెలయున్ ।

(41) సీ । మమజులు•ప్రాణోత్కృ.మణవేశనగుమొగం
 •బులనెంతతఁచుక.నలరుచుందు ।
 రదిచావుతెల్పొందు.రక్కటాయద్దాని
 •నెటు•ప్రకాశంబని.యేబిలచెడ ।
 నోసినాప్రియురాల.యోనాదునిల్లాల
 •నీయూపుతేనియ.నీల్చినట్టిః

Thou art not conquered; beauty's ensign yet
Is crimson in thy lips and in thy cheeks,
And death's pale flag is not advanced there.

- 42 What's here? a cup closed in my true love's hand?
Poison, I see, hath been his timeless end:
O churl! drunk all, and left no friendly drop,
To help me after?—I will kiss thy lips;
Haply, some poison yet doth hang on them,
To make me die with a restorative.

TEMPEST.

Act. V Sec. I.

- 43 His tears run down his beard, like winter's drops
From eaves of reeds.

Troilus and Cressida

Act. IV. Sec. IV.

- 44 O heart heavy heart,
Why sigh'st thou without breaking?
Because thou canst ease thy smart,
By friendship nor by speaking,

మృత్యువిప్పటికినీ. మేటిసాందర్యము

.బోగొట్టగలశక్తి. బాందకుండె ।

నోర్వబడలేదునీవు- నీ.యొప్పిదమ్ము ।

♦ టెక్కి-యంబింతవఱకునీ. చెక్కులందు ।

మఱియునీమోవి నెఱ్ఱగఁ . బరఁగుచుండె ।

నచ్చటికిమిత్తి ♦ వెలి♦ సిడ. మరుగలేదు ॥

(42) గీ॥ ఏమిదిచ్చోట- నొకగిన్నె - ♦ నామనోహ ।

రకరసంబగ్నమైన- దౌ.రా- విషంబు ।

వాని♦కపమృత్యుకరమయ్యె- . బరమలుబ్ధ ।

కోరితివయంతయు- మఱిమి. గుల్చలేద ।

♦ ప్రణయబిందువు నాకుఁదో. డ్పడుటకింక ।

ముద్దుఁ బెట్టెదనేనునీ. మోవినిప్పు ।

డంటుకొనియుండవచ్చునే. మైనఁగొంత ।

విసము- నన్నదిచంపు♦ని. రవ్వతి♦చెలంగ ॥

(43) ద్వి॥ కాటుఁగన్నీర్వాని. గడ్డముతుదను ।

ఁజేరితెల్లనమంచు. చిన్ము-లమాడ్కి ॥

(44) గీ॥ అక్కటాడెందమాబరు . వగుహృగయమ ।

ముక్కలైపోకనిట్టూపు . పుచ్చెదేల ।

చెలిమిచేఁగానిపలుకుట. వలనఁగాని ।

నీవునీ.నొప్పిదప్పించ. లేవుకనుక ।

Act V., Sec. II..

- 45 (1) Ah, poor our sex ! this fault in us I find,
 The error of our eye directs our mind :
 What error leads, must err. O, then conclude,
 Minds swayed by eyes are full of turpitude.

WINTERS TALE.

Act. V., Sec. III.

- (2) I an old turtle,
 Will wing me to some withered bough, and there
 My mate. that's never to be found again,
 Lament till I am lost.

VENUS AND ADONIS.

- 46 (1) Hard-favour'd tyrant, ugly, meagre, lean,
 Hateful divorce of love, (thus chids she Death,) [mean.
 "Grim-grinning ghost, earth's worm, what dost thou
 To stifle beauty, and to steel his breath,
 Who when he liv'd, his breath and beauty set
 Gloss on the rose, smell to the violet ?
 If he be dead, —O no ! it cannot be,
 Seeing his beauty, thou shouldst strike at it ;—
 O yes ! it may. thou hast no eyes to see,
 But hatefully at random dost thou hit.
 Thy mark is feeble age ; but thy false dart
 Mistakes that aim, and cleaves an infant's heart.

- ♦ (45) 1 గీ॥ ఔరమాపాపపుంజాతి. నేరమిద్ది ।
 కనుగొనియెదఘాలోన- మా.మనసునడుపు ।
 మాకనుంగవతప్పు- వే.మాఱుదోన ।
 మనడిపించెడునదిపొర.పోవజలయు ।
 భళిరయట్లులే నన్నీ వి.టులముగించు ।
 నేత్రములనేలబడు.మదు.ల్ని చములని ।

- 2 గీ॥ ఏకాకమునలిపావురా.యి- నెగిరెదను ।
 గొండుకెండ్లిసకొమ్మ కు- వెండియునట ।
 లొంగిలుదుండెన నెన్నడు.నొప్పందేరాని ।
 నామగినిసూచిక సేను ♦ సం.తవగుపటకు ।

(46) 1 కీసమాలిక :-

పాడుమొగిముకూళ.జేడ- ♦ వికృతరూప-
 కడుససహ్యముగఁజేరి ♦ ముడినెడ పెడు
 ♦ బక్కచీకటి-నపంద- ♦ పండ్లిగిల్చెడుఘ
 .భూతివ- ♦ మృత్యువుం. ♦ బూవుఁబోడి ।
 నిందించునిట్టల- నే. ♦ లపుర్వా-యెవఁ
 .దున్న పువ్వానిదౌ.నూపుకసాగను ।
 పా ♦ రిబాతమునకు ♦ బరిమళమున్. ♦ గులా
 .బుసకుచిక్కి-న్ స్థిర.ముగి.నొనముక ।
 కటుపల్లవవానిసో.యగ మడంచుటకు-
 నెం. ♦ వానియుపిరి.దొంగిలించి ।
 పోజులించితె-వాడు.పొలసినయెడ-

(2) If he did see his face, why then, I know,
He thought to kiss him, and hath kill'd him so.

47 " Wonder of time, " quoth she, " this is my spite, '
That, thou being dead, the day should yet be light.

RAPE OF LUCRECY.

48 O happiness enjoy'd but of a few !
And, if possess'd, as soon decay'd and done.
As is the morning's silver-melting dew
Against the golden splendour of the sun ;
An expir'd date, cancell'd ere well begun :
Honour and beauty, in the owner's arms,
Are weakly fortress'd from a world of harms.

నయ్య.యోకాదనుట్టుల నుంజఁబోదు ।
 చూచిచూచియువాని సొగసునీవుంబాడు
 సలుపుట-యశా-చటు.బరుగవచ్చు ।
 కనుగొనుటకుసీకుఁగన్నలులే-నైన-
 నెట్లులోచివఁజన్మోక్షనినావు ।
 వెలయునీగు శిలావటు. పెద్దతనము ।
 కాని-యా లక్ష్యమునకునీ. కడిదివరాయ ।
 కోల పెడఁబడియొక పని. కుట్టివారి ।
 గుండెవెండియు బ్రహ్మలు. గొట్టాచుండె ।

2 గీ॥ ♦వాఁడువానిమోము. ♦బోకించెనేనియు ।
 నేలవేయిమాట. లేనెఱుఁగుదు ।
 వాఁడుతిలఁచినాఁడు. నానిముద్దాడని ।
 ససఁగ-వానిఁజంపె. చ్ఛేఱఁగున ॥

(47) కం॥ కాలముదగుచోద్భవ-చిటు ।
 లాఁలలసయుఁబల్కె-నిచ్చియశా. నాయుడుమీ ।
 వీలోకమెఱసిచినగా ।
 నేలావెల్లడిగనుండె. గొంకెనప్పలున్ ॥

(48) త॥ .కడుఁగొద్దెమందిచే. గుటనట ♦కుమఁపఁ
 .బడుహోయినీయక. పట్లజేకూర ।
 .వడితోడెడిడుపొన్పి. బంగ. రుజెండఁ
 .గాయవేకువనెండి. కరఁగుమందువలె ।
 ముడిసఁకు. తేవి. క్రమ్మలు మొనలిడక

- 49 My husband is thy friend, for his sake spare me ;
Thyself art mighty, for thine own sake leave me ;
Myself a weakling, do not then ensnare me;
Thou look'st not like deceit, do not deceive me:
My sighs, like whirlwinds, labour hence to heave thee,
- 50 Why should the worm intrude the maiden bud ?
Or hateful cuckoos hatch in sparrow's nests ?
Or toads infect fair founts with venom mud ?
Or tyrant folly lurk in gentle breasts ?
Or kings be breakers of their own behests ?
But no perfection is so absolute,
That some impurity doth not pollute.
Unruly blasts wait on the tender spring;
Unwholesome weeds take root with precious flowers ;
The adder hisses where the sweet birds sing ;
What virtue breeds, iniquity devours ;
We have no good that we can say is hours
But ill-annexed Opportunity
Or kills his life, or else his quality.

.మునుముందెతాఁదుడుపు.నొప్పందెఁబరుపు|
నొడలిసాగనుమఱి.యుంజెందువారు

.కావజాలరువానిఁ.గడగండ్లనుండి||

(49) ఉ|| .నాదుమగండునీకుఁజెలి-

.నన్నుమిగుల్చుమువానిఁగూచి-నీ|
.వాదటగొప్పవాడవది.యైనఁ

దలంచుము-విద్యనన్ను నెం|

.తోఁదయ-మోసకానివలెఁ

దోచవు-నన్నిటుమోసపుచ్చ-కేఁ|

.బేదను-బల్మిఁబట్ట-కొక పెట్టున

నావలియూపునిన్నుఁజె|

.గాఁదెగఁదీయదాయె-నిటు

.కాటియపెట్టకుమాఁడుదానినిన్ ||

(50) ఉ|| .కన్నియమొగ్గనేలవొరఁగావలయు బారు-గేలపిచ్చకల్|

వన్నినగూళ్లగుడ్డుపొద .వంబడునట్టులఁజేయుఁగోయిలల్|

.కన్న ననీటిబుగ్గలనుఁ .గప్పలదేల వినంబుఁగల్పెడుఁ|

నన్నగమంచిడెందముల .నక్కెడుఁగొంటెతనంబదేల-జేఁ|

.దెన్న కతప్పనేలతన .యిచ్చిన యానతిఁ-గాని-దేనికిన్|

దిన్నగనుండదంతయుగణింపఁగ-ఁగొండాకలోపమంబెడున్ ||

ఉ|| ఎంతయులేతమొక్కలప.యింబడఁ .దుంటరిగాడ్పపొంచు-ఁజె|

.గ్గంఠుగాబుమొల్చు-బున.కొట్టెడుఁబిట్టలుపొడఁజిల్వమా|

పొంతనె-నోపమున్దొడరి.పుణ్యముఁగాఁచినదానిమింగు-ఁదా|

నింతకుమంచిలేదు దుర.దృష్టముచెప్పఁగ రానిదేరికిన్ ||

- 51 The patient dies while the physician sleeps ;
The orphan pines while the oppressor feeds ;
Justice is feasting while the widow weeps ;
Advice is sporting while infection breeds :
Thou grant'st no time for charitable deeds :
Wrath, envy, treason, rape, and murder's rages,
Thy heinous hours wait on them as their pages.
- 52 O, hear me then, injurious, shifting Time :
Be guilty of my death, since of my crime.
- 53 Poor hand, why quiver'st thou at this decree ?
Honour thyself to rid me of this shame ;
For if I die, my honour lives in thee,
But if I live, thou liv'st in my defame ;
Since thou couldst not defend thy loyal dame,
And wast afraid to scratch her wicked foe,
Kill both thyself and her for yielding so.
- 54 At last he takes her by the bloodless hand,
And thus begins : " What uncouth ill event
Hath thee befall'n, that thou dost trembling stand ?
Sweet love, what spite hath thy fair colour spent ?
Why art thou thus attir'd in discontent ?
Unmask, dear dear, this moody heaviness,
And tell thy grief, that we may give redress,

(51) త॥ .♦బలయునురోగివైద్యుడు నిదురింప-♦ననదయెండెడుఁ గూళ
 .హాయిగ మెక్క-
 .♦నలివిందుఁగుడిచెడు .న్యాయాధికారి .యల♦వితంతువు నేడ్వ-
 .♦నాలోచనయును।
 .గలిగియాటాడు కేఁ .గంగనంటుతెవులు- .మంచిపనులకు
 స.మయమునీవీవు।
 .కొలుచునీగంటలు .కోపమునుబ్బు- .మోసము- జెఱును-
 జం.పుటను- బంట్లపలె ॥

(52) ద్వి॥ వినుమనిల్కడ లేక.పీడించువేళ।
 .♦పొనరుచునా నేర.మువలెనాచావు॥

(53) త॥ .ఏలనేచేయి-నీ.విట్టితీర్వనకు.వడఁకెడ-వీసిగ్గు.వలననిన్ని ప్థు।
 .తేలించిపరువున.♦దివురుము నేన.♦దఱలిననాగొప్ప.దక్కునునీకు।
 .♦వాలాయ- మటుకాని.పట్ల-నా ♦ఱవ్వ.నీతోడనిల్చును-
 .నీ♦చెలి♦న్బగతు।
 .జీలిచికావకి .♦చ్చెల్వునలొంగి .యుండుటచేఁ ♦బొల.యుము
 దానితోడ॥

(54) నీ॥ .వఱ ♦డెట్ట కేలకుఁ .♦బాలిన చేతితో .నా పెనుబట్టి
 యి.ట్లనఁగఁ♦దొడఁగె ।
 .నేమింతకీడునీ .కెనఁగెను- నీవిట్లు .పడకుచునుంటివో
 .వాలుఁగంటి ।
 .నీసొగస్తె నవ .న్నెఁజెఱచెనేవంత- .యెందుకీ విటులుంటి
 వింపుఁదొఱగి ।
 .వెల్లడియొసరించ .వేయక్కటకటనీ .పనట. దానిం
 దీపఁ.పచ్చునేము ।

Three times with sighs she gives her sorrow fire
Ere once she can discharge one word of woe :
At length address'd to answer his desire,
She modestly prepares to let them know
Her honour is ta'en prisoner by the foe :

- 55 As through an arch the violent roaring tide
Out runs the eye that doth behold his haste,
Yet in the eddy boundeth in his pride
Back to the strait that forc'd him on so fast,
In rage sent out, recall'd in rage, being past :
Even so his sighs, his sorrows, make a saw,
To push grief on, and back the same grief draw.

SUNNETS.

- 56 When most I wink, then do mine eyes best see,
For all the day they view things unrespected ;
But when I sleep, in dreams they look on thee,

.అనఁగముమఃక్రఃణుఁదనఃసౌక్కుఃటగ్గీయూదుః
 .పులనురగిలిం చెనొకజాలి.పలుకనుటకు
 .దొల్లిమిక్కిలి యాఁకువ.తోడఁదెల్పె
 .మగనికిన్-దుట్టతుదకున.మ్మగువతనదు
 .పరువుపగ వానిచేదీయఁబడెనటంచు॥

(55) సీ॥ .ఇటుకుఁతూమునఁగదు.నుఱుముచుండెడునల
 .తనవడిఁగాంచుచూ.పునకుమించి

.పరువిడు-నింక నె.గురుచుండునుడివడి-
 .యెంతయుఁబొడవుగ.నెదిగి-పెనుక
 .దన్నంలేదబ్బనఁదఱిమినయాసీటి
 .పాయకెంతవితానఁబంపఁబడెనొ
 .యంతకంటెనెట్టి.యల్కముమ్మరమునఁ
 .గ్రమ్మటనదిపిల్వ.గాఁబడియెడు
 .నారహిసరిగనవ్వొని.యూదుపులును
 .వానివంతలుసలుపు.జం.జంబుచెలుపు
 .మొనసిముందుకు వెతనుదొగి.బ్బటకుమఱియు
 .దానినేలాగుటకు.పెనుఁదట్టమఱల॥

(56) కం॥ కనుతెప్పఘాసినప్పడె
 .కనెడున్నాకన్నుదోయి.కరమేమనఁబొగ్గి
 దునఁగాంచువానిసరకు
 .నొనవినినుఁజూచునేనుఁ.గూర్కిడఁగలలోన్॥

1 నృగియంయది జీవితాపహా! హృదయేకిం నిహితానహ నిమామ్!
విషమశృమృతంక్వచిద్భవే! దమృతంపా విషమిశ్వరేచ్ఛయా॥
రఘువంశేనగణాః 8 శ్లోకః 46

2 ధృతిరస్తమితారతిశ్చ్యుతా! విరతంగేయమృతుర్నిరుత్సవః ।
గతమాభరణప్రయోజనం! పరిశూన్యంశయనీయమద్యమే ॥ శ్లో 66

3 కామంబవతిషేనాథ! ఇతిసాపిజహశాశుచమ్!
ప్రాకృత్యాసత్యమన్యార్తం! జీవితాస్తీతిల్లాతా ॥ స 12 శ్లో 75

4 ఉపమానమభూన్విలాసినాం! కతణంయత్తవకాంతిమత్తయా!
తదిదంగతమిదృశీందశాం! నవిదీర్యేకతినాఃఖలు స్త్రియః ॥ కుమ్భార
సంభవే స 4 శ్లో 5

5 అహమేత్యవతంగవతక్తానా! పునరంకాశ్రయశీభవామితే!
చతురైస్సరకామినీజనైః! ప్రియయావన్నవిలోక్యసేదివి॥ శ్లో 20

6 తమవేక్ష్యతురోదసాభృశం! స్తనసంబాధమురోజఘానచ!
స్వజనస్యహృదుఃఖమగ్రితో! నివృతద్వారమురోజఘాయతే॥ శ్లో 26 ॥

నయ్య.యోకాదదుట్టల.నుండఁబోదు ।

చూచిచూచియువాని.ఈగనుసేపుంబాడు

.నలుపుట.యశా.నటు.జరుగవచ్చు ।

కను.గొనుటకుసేకు.గన్నులులే.వైన.

.నెట్టులోఁచి.నలు.నొట్టినావు।

వెలయునీగు కి.లావణు.పెద్దతనము ।

కాని.యా.లక్ష్యమునకునీ.కడిదిమాయ ।

కోల.పెడఁబడియొక పసి.కుజ్జవాని ।

గుండెవెండియు ఒత్తలు.గొట్టుచుండె ॥

2 గీ॥ వాడువానిమోము.బరికించెనేనియు ।

నేలవేయిమాట.లేనెఱుగుదు।

వాడుతలఁచినాడు.వానిముద్దాడగ ।

సనఁగ.వానిఁజంపె.నత్తెఱుగున ॥

(47) కం॥ కాలముదగుచోద్యం.బిటు ।

.లా.లలనయుఁబల్కి.నిచ్చియశా.నాయిదుమీ ।

వీలోకమెడిసిచనేగా ।

.నేలావెల్లడిగనుండె.నింకన్బెలున్ ॥

(48) తి॥ .కడు.గొద్దమందిచే.గటకటా.మహివఁ

.బహుహాయిసీవాక.పట్లజే.కూర ।

.వశితో.జెడెడుప్రాప్త.బంగారుటెండఁ

.గాయవేమవదెండి.కరఁగుమంచువలె ।

.మడిసెడు.తేద.కమ్మణమొదలెడక

49 My husband is thy friend, for his sake spare me ;
Thyself art mighty, for thine own sake leave me ;
Myself a weakling, do not then ensnare me;
Thou look'st not like deceit, do not deceive me:
My sighs, like whirlwinds, labour hence to heave thee,

50 Why should the worm intrude the maiden bud ?
Or hateful cuckoos hatch in sparrow's nests ?
Or toads infect fair founts with venom mud ?
Or tyrant folly lurk in gentle breasts ?
Or kings be breakers of their own behests ?
But no perfection is so absolute,
That some impurity doth not pollute.
Unruly blasts wait on the tender spring;
Unwholesome weeds take root with precious flowers ;
The adder hisses where the sweet birds sing ;
What virtue breeds, iniquity devours :
We have no good that we can say is hours ;
But ill-annexed Opportunity
Or kills his life, or else his quality.

మునుముందెతాదుడువు.నొంబె-బరువు!
నొడలిసాగసుమతి.యుంజెందువారు

కావజాలరువాని.గడగండ్లనుండి॥

(49) ఉ॥ నాదువగండునీకు జెలి-

నన్నుమిగుల్చుమువానిగూచిన్.

వాదటగొప్పవాడవది.యైన

దలంచుము-విడ్చునన్ను నెం

తోదయమోసకానివలె

దోచవు-నన్నిటమోసపుచ్చ-కే.

బేదను-బల్మిబట్ట-కొక పెట్టున

నావలియూపుకనిన్ను.

గాదెగడియదాయె-నిటు

కాతీయ పెట్టకుమాడుదానినిన్॥

(50) ఉ॥ కన్నియమొగ్గనేలవొరగావలయు బరు-గేలపెచ్చకల్.
వన్నినగూళ్లగుడ్డుపొద.వంబడునట్టులజేయుగోయిలల్.
కన్నననీటిబుగ్గలను.గప్పలదేల వినంబుగల్పెడు.
నన్నగమంచిడెందముల.నక్కెడుగొంపెతనంబదేల-జే.
డెన్నకతప్పనేలతన.యిచ్చిన యానతి-గాని-దేనికిన్.
దిన్నగనుండదంతయుగణింపగ-గొండాకలోపమంపెడున్॥

ఉ॥ ఎంతయులేత మొక్కలప.యింబడ.దుంటరిగాడ్చుపొంచు-బై.
గ్గంతనుగాబుమొల్చు-బున.కొట్టెడుబిట్టలుషాడ.జిల్వనూ.
పొంతనె.నోపమున్దొడరి.పుణ్యముగాచినదానిమింగు-దా.
నింతకుమంచిలేదు దుర.దృష్టముచెర్పగ రానిదేరికి॥

- 51 The patient dies while the physician sleeps ;
The orphan pines while the oppressor feeds ;
Justice is feasting while the widow weeps ;
Advice is sporting while infection breeds :
Thou grant'st no time for charitable deeds :
Wrath, envy, treason, rape, and murder's rages,
Thy heinous hours wait on them as their pages.
- 52 O, hear me then, injurious, shifting Time :
Be guilty of my death, since of my crime.
- 53 Poor hand, why quiver'st thou at this decree ?
Honour thyself to rid me of this shame ;
For if I die, my honour lives in thee,
But if I live, thou liv'st in my defame ;
Since thou couldst not defend thy loyal dame,
And wast afraid to scratch her wicked foe,
Kill both thyself and her for yielding so.
- 54 At last he takes her by the bloodless hand,
And thus begins : " What uncouth ill event
Hath thee befall'n, that thou dost trembling stand ?
Sweet love, what spite hath thy fair colour spent ?
Why art thou thus attir'd in discontent ?
Unmask, dear dear, this moody heaviness,
And tell thy grief, that we may give redress,

(51) త॥ .♦బలయునురోగివైద్యుఁడు నిదురింప-♦నసదయెండెడుఁ గూశ
 .హాయిగ మెక్క-
 .♦నలివిందుఁగుడి చెడు .న్యాయాధికారి .యల♦వితంతువు నేడ్వ-
 .♦నాలో చనయును!
 .గలిగియాటాడురే .గఁగనంటు తెవులు- .మంచిపనులకు
 స.మయమునీ♦వీవు!
 .కొలుచునీగంటలు .కోపమునుబ్బు- .మోసము- జెఱును-
 జం.పుటను- బంట్లవలె ॥

(52) ద్వి॥ వినుమనిల్కడ లేక .పీడించు వేళ।
 .♦పొసరుచునా నేర.మువలెనాచావు॥

(53) త॥ .ఏలనేచేయి-నీ.విట్టితిర్వనకు.వడఁకెడ-వీసిగ్గు.వలసనిన్ని ప్తు।
 .తేలించిపరువునఁ.♦దివురుము నేనుఁ.♦దఱలిననాగొప్ప.దక్కునునీకు।
 .♦వాలాయ- మటుకాని.పట్ల-నా ♦అవ్వ.నీతోడనిల్చుచు-
 .నీ♦చెలి♦న్బగతు।
 .జీలిచికావకి .♦చ్చెల్వునలొంగి .యుండుటచే ♦బొల.యుము
 దానితోడ॥

(54) నీ॥ .వాఁ ♦డెట్టకేలకుఁ .♦బాలినచేతితో .నా పెనుఁబట్టి
 యి.ట్లనఁగఁ♦దొడఁగె ।
 .నేవించకీడునీ .కెనఁగెను- నీవిట్లు .వడకుచునుంటివో
 .వారుఁగంటి ।
 .నీసొగసైవ .న్నెఁజెఱచెనేవంత- .యెందుకీ విటులుంటి
 .వింపుఁదొఱఁగి ।
 .వెల్లడియొసరించ .వేయక్కటకటనీ .పెనట. దానిం
 దీపక.పచ్చునేము ।

Three times with sighs she gives her sorrow fire
Ere once she can discharge one word of woe :
At length address'd to answer his desire,
She modestly prepares to let them know
Her honour is ta'en prisoner by the foe :

- 55 As through an arch the violent roaring tide
Out runs the eye that doth behold his haste,
Yet in the eddy boundeth in his pride
Back to the strait that forc'd him on so fast,
In rage sent out, recall'd in rage, being past :
Even so his sighs, his sorrows, make a saw,
To push grief on, and back the same grief draw.

SUNNETS.

- 56 When most I wink, then do mine eyes best see,
For all the day they view things unrespected ;
But when I sleep, in dreams they look on thee,

6 గీ॥ .చెస్పచుండనిట్లు.♦జేజేలరుసిమిన్న!
 .తండిచెంత వాంచి.తనమొగంబు!
 .కేలఁబట్లకొన్న.కెందమ్మిరేకుల!
 .♦జగముతల్లి లెక్క.నలుపుచుండె॥

7 గీ॥ .కూడుకొనుటయందుఁ.♦గొంకునందుచు-నుంత!
 .నిల్వఁబడుచు-మఱిమఱిల్పఁబడుచు!
 .నోరచూపులప్పు.డొండొంటఁదపులుచు!
 .♦నానకట్టుచేన.ఱంగఁజొచ్చె॥

8 గీ॥ .పల్కరించఁగఁబడి .బదులుమాటాడదు!
 .♦పొదువఁబడినపైటఁ.బోవనెంచు!
 .♦మెత్తమాకొక్కముస.♦నత్తమిల్లెడునైన!
 .నాపెమ్మిత్తగొంగ.♦హళికయ్యె॥

9 గీ॥ .పెనిమిటియొనచు= సింగారముఁకిటునగు!
 .తనరుచుండగసద్దమం దునఁగనఁగొని!
 .♦యైదువల♦మేలుబంతిశా .నంచుమిగుల!
 .♦సిన్బితితనంబునందలఁ .చెషదిలోన॥

10 గీ॥ .పల్పనిమైదీగఁ.బరగెడునెలనాఁగ
 .నడుజవ్వనంబున.ననరుఁచామ!
 .నూదిపల్పలున.సాంపగుముద్దయ
 .నిండాఁరఁబరిసిన.డొండపఁడు!

11 పాశేశవిష్ణుప్రియమృదీమా | తత్రైవనేయాదివసాకియన్తః |
సంప్రశ్నయోగ్యస్థితిరేషజ్జేశః | కరాహిమాంశోరపితాపయన్తి ||

(1) దూతిశ్చయూక్త్యశ్చమహా నిఖిలమృదుక్తం |
నత్యాదృశీపరహితప్రవణాస్తిలోకే |
శ్రాంతాసిహస్తమృదులాంగిగతామనన్తం |
సిన్ధున్తికుత్రనుక్తతానివినాశ్రమేణ |

(2) దష్టంబింబనియాధరాగ్రమదుణం పర్యాకులోధావనా |
ద్ధమిక్రస్తిస్తిలకంశ్రమాంబుగలితంభిన్నాతనుఃకంటకైః |
అకణజ్వరకారకంకణదుణత్కారంకరౌధూన్వతి |
కింభ్రామ్యస్యటవీశుకాయకుసుమాన్వేషాననాన్దాగ్రహీత్ ||

(3) మానమానమనామనాగపినతం నాలోకతేవల్లభమ్ |
నిర్యాతేదయితే నిరన్తరమయంబాలావరంతవ్యతే |
అనీతేరమణేబలాత్పరిజ్ఞానమానంసమాలంబితే |
ధతేకంతగతానసూనప్రియమతమ్ నిగంతుకామమ్పునః ||

.నగెడువా తెఱఁగల. • ననబోడి
 నన్నని. • కొనుకుల్కెడు • మచ్చె. కంటిబెదురు
 .లేడిచూపులవన్నె. లాఁడి. లోఁతై నపా
 క్కిలిఁగల్గు • చిలుకల, కొలికి. ఓఱుదు
 .బరువుమైనదచ్చుమెల్ల న. వంగునుంత ।
 .చన్నుఁగవ • వేఁగుతోడ • నే. • యన్నుమిన్న ।
 .యలరు మండెడు. • జెలువల. నలుపదలఁచి ।
 .నలువయొనరించుతో • లిమచ్చు. • నాఁగనచట॥

11 గీ॥ .ఇదిగొనావిన్న పంబును. కోలువాడ ।
 .గడపునడికొన్ని పూటల. క్కడ సెనీవు ।
 .ఇప్పుడిత్తావు సరిపడ దించుకయును ।
 .బొనరుచున్నాక. • చలివెల్గు. • మినుకులై న॥

1 గీ॥ ఏరు చెప్పినదెల్ల చెలీనలిపితి ।
 వొగ. నీలాగు మేల్సేయు. వారు లేరు ।
 కోమలేడస్సిక కటనా. కొఱకుఁబోయి ।
 పాటువడకున్న యున్నె ము. ల్వచ్చునెచట॥

2 గీ॥ దొండపండనికొఱి కెనీ. తొగరుమోవి ।
 చెమ్మటంబొట్టుపరుగునం. జెన రెగొప్పు ।
 బడలుఱకు. వడెన్ముండ్ల. • గడెములనడి ।
 వడరకడవిచిల్క. కిదెపూ. ల్వడ సెవదిన॥

3 చ॥ చెలువుఁడు మొక్కి. నన్గనదు. చిన్నదినుంతయునై ననెంతయు ।
 బొలయలుకన్ మగండెడయ. • బొక్కు. చునుండెడునీమెయెప్పుడు ।
 .బలిమిని. జెల్వసింజెలులు. పజ్జకు. దెచ్చిననూరకుండునా ।
 తడరుగనిచ్చగింపమఱితాల్చెడు. గుత్తుకనంటుపానముల్॥

(4) కణాకరుంతుదమీవకోకిలరుతం తస్యాశ్రుతేభాషితే ।
 చంద్రేలోకరుచిస్తదాననరుచేఃప్రాగేవసందశకనాత్ ।
 చక్షుర్మీలనమేవతన్నయనయోరగ్రేమృగీణాంవరం ।
 హైమివల్యపితావదేవలలితా యావన్నసాలక్ష్యతే ॥

వికృమోర్వశీయే ॥

12 తుల్యానురాగపిశునంబోతాథకబంధం ।

పత్రేనివేశితముదాహరణంప్రియాయాః ।

ఉత్పక్షులంమమసఖే మదిరేక్షణాయా ।

స్తస్యాస్సమాగతమివాననమాననేన ॥

13 గూఢంనూపురశబ్దమాత్రమపి మేకాంతంశ్రుతౌపాతయేత్ ।

వశ్చాదైత్యశనైఃకరోత్పలవృతేకున్వీతవాలోచనై ।

హరేత్త్ర్యైస్త్రిన్నవతీర్యసాధ్వసవశా న్మందాయమానాబలా ।

దానీమేతపదార్పదంచతురయాసఖ్యమమోపాన్తికమ్ ॥

14 అనధిగతమనోరథస్యపూర్వం । శతగుణితేవగతామయాత్రియామా ।

యదితుతవసమాగమేతథైవ । ప్రసరతిసుభృతతః కృతీభవేయమ్ ॥

15 ఇదంరుణాద్ధిమాంపక్షా । మంతఃకృణిపషట్పదమ్ ।

మయాదష్టాధరంతస్యా । స్ససీతాకరమివాననమ్ ॥

4 గీ॥ ముగుదవల్కఁగోయిలనుడి-యగును వెగటు|
చానమొగమగపడుదాఁక-చందురువస|
కన్నుమూయమేల్లేళ్లాపె-కనులయెదుట|
చేడఁగనకున్న వటకింపు-వెడితీఁగె॥

12 గీ॥ . తెలుపుచునరివలపఁనుఁగు.తలఁపుఁగల్గు |
.నాచెలువమాటయాయాకు.నందమరెడు|
.నోయుశనెస్పలుగలనా.ఁయింతిమోము|
.నాదుమొగముతోఁగూడిన.ఁమాదిరిఁజెలి॥

13 త॥ .పడుతనావీనులం.బరఁగ ఁమంతనము .నందందెచప్పుడావంతయు
నైన|
.ఁపడిలేక నెనువెన్కఁ.ఁనుదెంచిమూయుఁ గాతనాకన్గవఁ.ఁగైదా
మరలను|
.పడుపుపైనీమేడ.ఁచక్కటికిదిగి .పడియంతయుందగ్గి.బలిమిమైనాదు|
.కడకునేర్పగుచెలి.కత్తెచేదేబ .డెడునడుగదుగున,ద్దింపగఁబడు
చు॥

14 గీ॥ .నాదుకోరికతీరకు.న్న తటిమునుపు|
.రేయినాక బృదున్నాఱు.రెట్టలగుచు|
.నీదుకూటమియందట్లు.నెగడునేని|
.పునెమునాదె-చక్కనికను.బొమలదాన॥

15 గీ॥ .లోనఁజమిలిముక్కా-లియె.లుంగుఁగలిగి|
.నట్టియీఁతమిన్నన్నరి.కట్టుచుండె|
.వడిగనాచేతఁగటవగఁ.బడినపెదవి|
.ఁమొరయునెగయూపుఁగలదాని.మోమునలెను॥

16 యదృచ్ఛయాశ్చ సంకృదప్యవంధ్యయోః । పథిస్థితాసుందరియస్యనేత్ర
యోః ।

త్వయావినాసోఽపి సముత్సుకోభవేత్ । సఖజనస్తేకిమయాథసాహృదః॥

17 అమోఘాదావిడవేపావలీవై జలంతి ఆమేలగా-సహిమో ఆవేహిదా ।
వణమ్ । సుమరేసిష్ఠపదంతస్తోవతణమ్ ॥

18 ప్రియమాచరితం లతేశ్చ కూమేగమనేఽస్యాః క్షణవిఘ్నమాచరన్త్యాపి ।
యనియపునరప్యరాశనేతా ॥ పరివృత్తార్థముఖమయాద్యదృష్టా॥

19 కిదవలహుహిల ఆక్తులహం- అణుణలంకారేణ హామికిన్తుదక్షిణస్సదేకిద
పచ్చాత్తావస్యభాతమి ॥

20 కార్యాంతరితోత్కంఠం । దినం మహానీతమనతికుచే ॥
ఆవినోదనీకుయామా । కథం నురాత్రిగమయితవ్యా ॥

21 కుసుమశయనం పృథ్వగ్రానచంద్రమశీచయో ।
సచమలయజానర్వాంగీణం నవామణియస్తయః ।
మనసిజరుజంసావాదివ్యామమాలమహాహితుం ।
రహసిలఘయేదారబ్ధావాతదాశ్రయణీకథా ॥

22 ఇదంతయారథక్షోభా । దంగేనాంగం నిపీడితమ్ ।
ఏకం కృతీశరేఽస్మిన్ । శేషమంగం భువోభరః ॥

- 16 గీ॥ . పకతమునఁ యున్న నీనొకమూరై నఁ
 . నెవఁకంటఁబడెదో . యగురుబోడి
 . బాళిఁజెందుచీ వి. రాళివాఁడున్నా డఁ
 . చెలులమాటవేళె. చెప్పగేల॥
- 17 ప॥ అమ్మా నాపేరుతీరెచివును. నగులుకొన్నది- చెలీదీ. విడిపించు-
 నెచ్చెలీయినామాటఁ దలంచుచుందువుగదా.
- 18 గీ॥ . ఆపెఁ పోకకొకసెమన. మడ్డుసొచ్చి
 . తీరవమేలొడఁగూచి. తీరవనాకు
 . గ్రమ్మఱనన్వలుఁగంటిసే. కళననీవుడు
 . కన్నదెసగముద్రీప్తుమొ. గంటుతోడ॥
- 19 ప॥ మోసగాఁడ- చుల్క-నిజెందవ యిదా. యిదానేను- వేడికొలెకొ
 సకున్నాను- గాని- పలువురనువిదల్చుకొడివ. చు నీకుజడిసెదను.
- 20 గీ॥ . పరుఁడుబచేనడంగి. బాఁగిగిచ్చి
 . పవలునడుపఁబడె? దుచి. బృందీకక
 . పొడవుజాములవేడుక. లెడయురేయి
 . యెటులనాచేఁగిడుపఁబడు. యింకమీఁద॥
- 21 గీ॥ . అలరుకానువుగానివె. న్నెలయుఁగాని
 . గందమాన్మానికపుశ్శెర్లు. గానినాదు
 . మరునివెలఁదీక్షఁజూవ. చ్చరయుఁగాని
 . దానికతగానితప్ప. మంతనమునందు॥
- 22 గీ॥ . అరదమొరగఁగినాపెమ్మె. నొరయఁబడియె
 . నివొటునామేసియందున. నిన్దియొకటి
 . పునెముఁ పొనరించె- నాయొడ. లుచమిగిలి
 . తావుసంతయుఁ బుడమికె. తయునుబడువు॥

23 అనేనకల్యాణిమృగా లకోమలం । వ్రతేనగాత్రంగ్లపయస్యకారణమ్ ।
ప్రసాదమాకాంక్షతియస్తవోత్సకః । సకింతవ్యయాదానజనఃప్రసాద్యతే॥

అభిజ్ఞానశాకుంతలే ॥

24 ఇదిమంబిరభిభవ రేహిం । సుఉమార కేసరసిహాళం ।
ఓదంసయంతిదతిమాణా । పమదాఓసిలీనకుసుమాళం ॥

25 అధరఃకిసలయరాగః । కోమలఓటపానుకారిణోబాహూ ।
కుసుమమివలోభనీయం । యశావనమంగేషుసన్నద్ధమ్ ॥

26 హాళాన కింశలే- ఇతింసతింవరవహూబాళనహ ఆరస్సతుపకిదణామహే
హావణజోసిని శ్రీణోమాళిఃఖుణంవిసుమరిదాసి- తహజఇతిత్తాణం వివి
షుమదస్సం- హాళారమణీగోఘృకాలే ఇమస్కలదాపా అవమిహుణస్సవ
ఇతికోసంవృత్తి- ఇవకుసుమజోవృణావణజోసిని సినిద్ధపల్లపదావ ఉవ
భోఅత్థమోసహాతరే- హాళాతణసూయే అవిజాణాసికింశిమిత్తంస ఉం
దళావశిజోసినిం అతిమెత్తంపెత్తది- ఇఖువిభావేమికహేహి- జహనణ
జోసిని అనుమాపేణపా అవేణసంగదా- యెవ్వంగామఅహం విహత్త
ణో అనుమాపం వరంశహేత్తి- యేసోణూహంతు హాత్తగదో మ
ణోత్తహో ॥

27 యతో యతఃషట్స్వరణోఽభివర్తతే । తతస్తతఃప్రేరితలోలలోచనా ।
వివర్తితభ్రూరియమద్యశిక్షతే । భయాదకామాపిహిదృష్టివిభ్రమమ్ ॥

28 చలాపాంగందృష్టః స్పృశసిబహుశోవేపథుమతీం ।
తహస్యాఖ్యాయీవస్వచసిమృదుకణాంతికచరః ।
కరణవ్యాధూన్వత్యాఃపిబసితినర్హస్వేమధరం ।
వయంతత్వాన్వేషాన్మధుకరహతస్త్వంఖలుకృతీ ॥

29 తదోవసందోదారసమవితా ఏడమాద్రిత్ర ఆంరూవం పెట్టి— ఆణ
నూపగమిస్సంవాపహ- ఇమంతిసంబద్ధవళావిణీం పిలవదం అజ్ఞాప్యో
దమీవణివేదేదుం ॥

30 స్రస్రాంసావతిమాత్రలోహితత తాబాహూఘటోత్తేపణా ।
దద్యాపి స్తనవేపథుంనదహతిశ్వాసాః ప్రమాణాధికాః ।
బద్ధంకణశరీషరోధివదనే ఘనూంభసాంజాలకం ।
బంధేస్రంసిన్చైకహస్తయమితాః పర్యాకులానూధకజాః ।

27 శీ॥ .ఎచ్చటెచ్చటఁ దుమ్మెద .యెదురుతగులు ।
 .నా యెడనదురుచుండుక .నోయఁగొలిపి ।
 .యీమె- తిరిగెడుబొమలతో .నిపుడు నేవుక ।
 .వలపు లేకయుఁజూపుఁహొ.యలు . వెఱపున ॥

28 త॥ .కనియదరెడు కడకన్ను - బల్కాటుఁ
 .దడఁబాటుఁగలదానిఁ .భాఁకుచునుండు ।
 .ఁవొనరుతుమ్లెన .నులిపు- ఁమంతచము
 .చెప్పెడుతీరునఁ .జెవియొద్దఁజేరు ।
 .కొని- త్రావుచుందువు .ఁకూటమియసల
 .యినఁమోవి- నాపెచే .యివిదల్చుచుండ ।
 .ఁఁబునెముకల్గినదాన .వుగదలేఁటి. నిజ
 .మువెదకుటనేమి .మోసపోయితిమి ॥

29 ప॥ పిదప ఁనామని ఁతటి వెఱ్ఱెత్తించు ఁసోయగముఁజూచి (శ)నేవెల్లి
 పోయెద- ననసూయా- యిట్లు కూడనిమాటలంచున్న ప్రియంవ
 దన్గూచిక గౌతమితోఁజెప్పటకు ॥

30 త॥ .పొలపుగవంగిన .మూఁపులు- మిగుల
 .నెఱ్ఱనియఁజేతఁ .లెసఁగుబుజములు ।
 .కడ వెత్తుటజ్జన్నుఁ .గనవడంకెడయఁ
 .బోవదిప్పటి- కూరు.పులు మేరమీఱు ।
 .గులుకుపూవంటుపో .గుఱఁజిగిమించు
 .మోమునఁజెమ్మట .ముత్తైములల్లు ।
 .ముడివీడనొక కేల .ముడువగఁబడెడు
 .విరియఁబొరినతల. వెండుకలెల్ల ॥

31 వాచంశమిశ్రయతియద్యపిమేవచోభిః ।

కణ్డందచాత్యభిముఖం మయిభాషమాణే ।

కామంనతిష్ఠతిమదా నననముక్తభీసా ।

భూయిష్ఠమచ్యవిషయా నతుదృష్టిరస్యాః ॥

32 అనాఘ్రాతంపుష్పంకిపలయమలూనంకరరుహై ।

రనావిద్ధంరత్నమృధునవమనా స్వాదితరసమ్ ।

అఖండంపుణ్యానాంఫలమివచతద్రూపమనఘం ।

నజానేభోక్తారంకమిహనముపస్థాస్యతివిధిః ॥

33 అభిముఖేమయినంహృతమీక్షితం హసిశమన్యనిమిత్తకృతోదయమ్ ।

వినయవారితవృత్తిరితస్తయా । నవివృతోమదనోనచసంన్యతః ॥

34 దర్భాంకురేణచరణఃకుత్రత్యక్తాండేతస్త్విస్థితాకతిచిదేవపదానిగత్వా

ఆసీద్వివృతపడనాచవిమోచయన్తి । శాఖాసువల్కలమసక్తమసిమృ
మాణామ్ ॥

35 ఊమఊమకపోలమాననమురః శాతిన్యముక్తస్తనం ।

మధ్యేక్షాంతతరఃప్రకామవిఃతా వంసోఛవిఃపాండురా ।

శోచ్యాచప్రియదశనాచమదనక్లిష్టేయమాలత్యుతే ।

పత్రాణామివశోషణేనమరుతాస్పృష్టాలతా మాశవీ ॥

31 గీ॥ .మాటఁగలపడు- కాని- నే .మాటలాడు ।

.చుండఁజెవియొగ్గిచూలించు .చుండ- నాదు ।

.మోమునకెదురుగాఁ దన .మొగమునెడదు ।

.కాని- మిక్కిలివేర్గాదు .దానిచూపు ।

32 ఉ॥ .♦కోరినికోరి త్తేనె-♦మొరఁగ్రుచ్చని♦మానికె-గోరునాటులన్ ।

.దాలచనట్టిలేజివురు .తావిగొనంబడనట్టిపూవునుం ।

.బోలినదానిసోయగము-మండిట్లనోమి బవేటిపంటగా ।

.బోలును-దానినేలుటకుఁబుట్టినఁయాతనిదెంతపున్నెమో.

33 గీ॥ .చూపువఱలిగిపఁబడుమోము.జూడనేను ।

.♦నొండుతలఁపుననగఁబడు.♦హొయలుమీఱ ।

.నడఁకువ♦మొయిగడ్డఁబడిననడతఁగల్గి ।

.పడఁతిచేపఁగఁడు-బయల్పడఁడు♦మరుండు.

34 గీ॥ .♦కతములేకకాలు,గయమునజె♦దబ్బి ।

.మొలకననుదుఁగొన్ని.యడుగులరిగి ।

.♦చెలువమోముడిప్పి.నిలిచెవిప్పుచునార ।

.చీరఁదగలకున్నఁ.జెట్ల♦కొమల.

35 త॥ .కడువాడుచెక్కిళ్లల్.గలమోము-గట్టి

తగ్గినచన్దోయి.దనరెడునక్కు ।

.బడలిచ♦లేగొను-వరినఘూఁపు-

.లెంతయువెల్లన.యినమేనిచాయ ।

.♦వెడవిల్తుచేగుంది.♦వెలఁదుకకనిక

.రింపఁబడఁదగు-మ.తి-సొగసుమీఱు ।

.వడగాలిచేదాఁకఁ.బడునాకులుగల .

.తీయమావిడితేగె .తీరునదోఁచు ॥

36 హాళామలినలేహానకరీతిడు- తంసుమణోగోవిదం- కరితదేవదాపనా
దవ్యవదే శ్చేణతస్సరంణోహన్ధంపావణస్సం—

37 తుజ్జణతణేహిలలం | మహాణమలణోదివావిరత్తివి |
నిగ్గితవేణబళిలం | తుణ్ణజంతమణోరహణలంగాణ—

38 కింశీతలైక్లమవినోదిభిరాద్రవాతాన్ |
సంచారయామినలినీడలతాలవృంతమ్ |
అంకేనిధాయకరభోరుయధానుఖంతే |
సంవాహయామిచరణాపుతపద్మతామౌ ||

39 లదావళలసందావహరతమందేమిభూ ఓపరిభోలల.

40 ముహురంగుళినంవృతాధరోష్ఠం | ప్రతిషేధాక్షరవిక్లబాభిరామమ్ |
ముఖమంసవివర్తిపక్ష్మలాక్ష్యాః | కథమప్యన్నమితంనచుంచితంతు ||

41 తస్యాప్రప్సమగూశరీరలులితా శరూశిలాయామియం |
క్లాంతేమన్మథలేఖపషనలినీ పత్రేనఖైరపితః |
హస్తాద్భ్రష్టమిదంబిసాభరణమిత్యాసజ్యమానేక్షణో |
నిగంతుంసహసానజేతసగృహా చ్చక్నోమిశూన్యాదపి ||

36 వ॥ ఏమా- వలపుజాబువ్రాయుము- దానిం బువులలోదాచి- వేల్పు
పసాదమను నెపంబున- జేనిచేతఁ బెట్టెదను ॥

37 గీ॥ నీదుడెంద మొకింతయు . నేనెఱుంగ ।
.మాపుబవలును నీపయి . స్మరులుకొన్న ।
.నాదునేమేమైనమిక్కిలి . ననవిలుతుఁడు ।
.కనికరముఁ దొఱఁగినవాడ- కాచుచుండు ।

38 గీ॥ నీదుబడలిక వాయగ . నీటిగాలి ।
.వీతునాతమిత్తరేకుల . పీవలగు ।
.దొడనుఁగూచుండఁ బెట్టిను . న్దొడలదాన ।
.యదుగులొత్తుదునానీకు . హాయిగాను॥

39 .వ॥ కాకబోగొట్టిన తీరెజొంపమా తిరిగి తూటమి కైపిల్చెదను ॥

40 గీ॥ .పలుమఱున్వేల్లతోమూయఁ . బడిన పెదవి ।
.వలదనెడివాలు- మైచొక్క . పాలు- తనకు ।
.కాళిలుగంటి మాత్రొగ మెట్ట . కేలకెత్త ।
.బడియె- నేనను- ముద్దెడఁ . బడఁగలేదు ॥

41 తరువోజ :— . ఇదెమాపెమే ని చేనెంలయురాలి.

.పైనలింగనపూల.పానువు-గోళ్ల ।
.పదనులవ్రాయంగఁ.బడుమరుకమ్మ
.తగునిదెవాడిన.తామరాకుపయి ।
.నిదెఱుఁడుగవవడి.యెన్నేతినుండి .
యంతటనేన్సిట్టు.లరికట్టఁబడుక ।
.నుదుగతోదబ్బున.న బోజాల.రిత
.వారినప్పటికిఁ.బ్రబ్బలియిల్లువిడిచి॥

42 తపతనగుగ్రామదన । స్త్వమనలనమనంపుదనహత్యేవ ।
గ్గపయతియథాశశాంకం । నతథాహుమఃద్వతీందివసః ॥

మాలవికాగ్నిమిత్రే ॥

43 విపులంనితంబచింబే । మధ్యేక్షామంసమున్నతస్తనయోః ।
అత్యాయతంనయనయో । మమజీవనమేతదాయాతి ॥

42 క॥ చెలిమాననవిత్తుడునిను ।

.♦గలఁచె- నయిన- నన్ను నెపుడు .గాల్చుచున్నా ।
డలపవలు చందమామన్ ।

.♦జెలువడఁచినయల్లు .♦తొవల .జేయదుసుమ్మా॥

43 క॥ .వెడలపుపీఱుదులయెడ- నె ।

.న్నడుమున ♦నకనకల- బిగిత.నము ♦గుబ్బల- బల్ ।
నిడుపున్జూపులయందున ।

.♦నడ తెంచుచునుండె నిపుడునా ♦యుసుఁజిదిగో॥

MERRIMENT.

ALL'S WELL THAT ENDS WELL *Act I Sc. I*

- 1 Full oft we see
Cold wisdom waiting on superfluous folly.

Sc. iii.

- 2 I have been, madam, a wicked creature, as you and
all flesh and blood are ; and, indeed, I do marry that
I may repent.

Act. iii Sc. ii.

- 3 Why, he will look upon his boot, and sing ; mend
the ruff, and sing ; ask questions, and sing ; pick
his teeth, and sing. I know a man, that had this
trick of melancholy, sold a goodly manor for a song.

AS YOU LIKE IT *Act I Sc II.*

- 4 The more pity, that fools may not speak wisely,
what wise men do foolishly.

Act. ii Sc. vii.

- 5 Call me not fool, till Heaven hath sent me fortune.

హాస్య ర స ము.

- 1 ద్వి॥ .కడువెక్కిబానిస.గామొద్దుబుద్ధి.
 .కడచుటతఱచుగఁగందుముమనము॥
- 2 వ॥ అమ్మానీవలె- మఱియు- నందఱిలాగు- నేఁగుడకొక తెల్వి మా-
 లినజంతువును- గాని- నిశ్చయముగాఁజెండ్లాడెద- సందుచేఁబశ్చా-
 త్తాపపడవచ్చునుక.
- 3 వ॥ ఎందుకు- వాఁడుతనజోడువైపు చూచుక బాడును- మఱియుఁగు
 చెప్పెట్టి కుట్టినతనమెడ గుడ్డసవరించుకొనుంబాడును- బ్రశ్నము
 లడుగున్నాడును- వెండియుంబల్లుకుట్టుకొనుంబాడును- ఈతీసుపిచ్చిగ
 లయొకఁడొకపాటకై తనమేలైన మాన్యమముక్త కొనుటనేనెఱు
 ఁగుదును.
- 4 వ॥ బుద్ధిమంతుల వివేకముగాఁజేయుదానికె వెట్టులువివేకముగ వివ-
 రింపరాదనుట మఱింతఘోరము.
- 5 ద్వి॥ .పిలువకునన్నవి.వేకియంచీవు!
 .కలిమిదేవుఁడునాకుఁగలిగించువఱకు॥

Act iii Sc ii.

- 6 Love is merely a madness ; and, I tell you, deserves as well a dark house and a whip as madmen do; and the reason why they are not so punished and cured is, that the lunacy is so ordinary that the whippers are in love too. Yet I profess curing it by counsel.

Yes, one ; and in this manner. He was to imagine me his love, his mistress, and I set him every day to woo me ; at which time would I, being but a moonish youth, grieve, be effeminate, changeable, longing, and liking ; proud, fantastical, apish, shallow, inconstant, full of tears, full of smiles ; for every passion something, and for no passion truly anything, as boys and women are, for the most part, cattle of this colour : would now like him, now loathe him ; then entertain him, then forswear him ; now weep for him, then spit at him ; that I drave my suitor from his mad humour of love, to a living humour of madness, which was, to forswear the full stream of the world and to live in a nook merely monastic.

Act. iv Sc. i.

- 7 Very good orators, when they are out, they will spit; and for lovers, lacking (God warn us) matter, the cleanliest shift is to kiss.

6 వ॥ వలపుబొత్తిగవెట్టి- మఱియు- నీకుఁజెప్పెద- బిచ్చివానివలెఁజే
 కటిగదికిఁ ♦జబుకునకుందగును-వలపునఁబొగలువారట్లు శిక్షింప
 బడి కుదఁచఁబడకుంటకు గారణమేమన- జిగిత్సకులుగూడ వ
 లపుననుండు సంతసామాన్యముగా నాపిచ్చియున్న- దైనను- నే
 నుపదేశమున నదికుదఁచఁగలననిచెప్పెద- నాను- నేనీలాగొకని
 కాపిచ్చికుదిచితిని- వాడుననుదనవలపుకత్తెగా బ్రాణనాయి
 కగా భావించవలయును- మఱియు- వాడునన్నుబ్రతిదినము బ
 తిమాలుకొనునట్లు లేషరఁచెదను- ♦చాపల్యముగల పడుచునై
 నేనాసమయమున కేడ్చెదను-మొత్తఁబడి-♦చాంచల్యముకలిగి-భ్రాం
 తిఁగొని- ♦వాలకమువేయుచు- గర్వపడి- లేనిపోనియాహలతోఁ
 గోఁతిచేష్టులుసల్పుచు-దడఁబడి- నిలుకడలేక- కన్నీళ్లనీండి- చిటు
 నగువు ♦మెండుకొని యుండెదను. బ్రతిదుఃఖమునకుఁగొంతయు-
 నేమనో♦వ్యధయులేకున్న నేమాత్రమైనను-మొత్తముజై- బిల్లకా
 యలున్ స్త్రీలునిట్టిజాతి♦పశువులు-♦గాన- వానినపుడేప్రేమించెద-
 నప్పుడేయసహ్యించెదను, వెంటనేవానిస్సంతోషపెట్టెద- దోడ
 నేప్రమాణముచేసి వాని♦న్ని రాకరించెద- నప్పుడేవానిఁ గూచి
 ♦విలపించెద- దక్షిణమెవానిపైనుమిసెద- నస్వలచినవానిన్ వాని
 పిచ్చివలపునుండి ♦తీవ్రోన్నాదప్రకృతికిఁబాటదటిమెద- ననఁగా-
 వాడొట్టువై చికొని- యీమనుష్యసంఘమున్విడనాడి- ♦మునియై
 యొకఁమూల బ్రతుకు నట్లొనఁచెదను.

7 వ॥ మంచిమాటకార్లు ♦తడఁబడినపుడుమియుదురు- వలపుకాండ్రో-ప
 సలేనప్పు-డనరాదుకాని-మిగులనేపుకనఁజేయుటకు-ముద్దాడుట.

8 Men are April when they woo, December when they wed ; maids are May when they are maids, but the sky changes when they are wives. I will be more jealous of thee than a Barbary cock-pigeon over his hen ; more clamorous than a parrot against rain ; more new-fangled than an ape ; more giddy in my desires than a monkey : I will weep for nothing, like Diana in the fountain, and I will do that when you are disposed to be merry ; I will laugh like a hyen, and that when thou art inclined to sleep.

9 O, that woman that cannot make her fault her husband's occasion, let her never nurse her child herself, for she will breed it like a fool.

Act v Sc iii.

10 Shall we clap into 't roundly, without hawking, or spitting, or saying we are hoarse, which are the only prologues to a bad voice.

CORIOLANUS— *Act IV Sc III.*

11 I have heard it said, the fittest time to corrupt a man's wife is wher she's fallen out with her husband.

CYMBALINE— *Act V Sec. V*

12 By medicine life may be prolonged, yet death will sieze the doctor too.

8 వ॥ మగవాండుగ్రీతముఁబెండ్లాడని కన్నియలబతిమాలు కొనునప్పుడు
చైత్రమాసమువంటివారు-కాని- పెళ్లియైనపిదపఁశూన్య మాస
మువలెనుందురు-కన్నియలుతమఁకన్యాత్వమందు వైశాఖముంబో
లెదరు-కాని- వారిల్లాండై శ్రీరఘమ్మట నాకాలముమాటును- మగ
పావురముతనపెట్టక శంకించుటకన్న నెక్కుచుగనిన్ను నేననుమా
నించెదను- వాసకజచుచిలుకకంటె మిక్కిలిరొదపెట్టెద- దిమ్మ
నికన్నమిగులఁజపలముగానుండెదను- నాకోర్కులయెడఁగోరికన్న
ఁగొఱమాలియుందును- శోకదేవతకరణినే నూరకేడ్చెదను- మఱి
యునీవుల్లాసముగ నుండనిచ్చగించినపుడేనేనట్లచేసెదను- దుమ్ము
లగొంఱిలాగునవ్వెదను- వెండియునీవునిదురింపఁదలఁచినపుడే నేన
ట్లానర్చెదను.

9 వ॥ భళీ- తనతప్పుతనమగనిపై మోపనియాఁడుది- తనంతనాపెతన
బిడ్డంబెంచ నీకుమేమననాపెఁవెంగలివలె దానికినడతమప్పును.

10 వ॥ చెడుకంతమునకుఁబీఠికలై నఁకేకరింతగాని-యుమియుటగాని- గొం
తుకు వెల్లురాసినదని చెప్పుటగాని- మాని- వెంటనేసిద్ధపడుదుమా.

11 వ॥ ఒకనిభార్యంజెఱచుటకు మిక్కిలితగినసమయమది యాపెపెనిమి
టితోననిపడకున్న పుడనివింటిని.

12 ద్వి॥ .బ్రతుకుపొక్కింపగఁబడుమందుచేత।
.ఁమృతివైద్యునింగూడ.మింగెడుఁగాని॥

HAMLET—

Ac. I, Sec. V.

- 13 But virtue, as it never will be moved
Though lewdness court it in a shape of heaven,
So lust, though to a radiant angel linked,
Will sate itself in a celestial bed
And pray on garbage.

Act ii. Sec. ii.

- 14 Fare you well, my lord.
These tedious old fools !

Act iii Sec. i.

- 15 If thou dost marry, I'll give thee this plague for
thy dowry : be thou as chaste as ice, as pure as
snow, thou shalt not escape calunny. Get thee to
a nunnery. Go, farewell. Or, if thou wilt needs
marry, marry a fool ; for wise men know well
enough what monsters you make of them.

Sec. ii.

- 16 None wed the second, but who killed the first.

- 17 The instances that second marriage move
Are base respects of thrift, but none of love :
A second time I kill my husband dead
When second husband kisses me in bed.

13 గీ॥ .అలమిపోకిరితనముఁస్వ.గాకకృతిఁగొని|
 .కోరినఁజలింపఁబడదును.గుణమొకప్పు|
 .ఁదివ్యమూఱికనిఁగలిసియున్.దృష్టిపడక|
 .ఁగుహ్యచాపమొంగిలి.కూర్మగుడుచు॥

14 ద్వి॥ .ఁఎసఁగుముహూయిగా.నీవునాప్రభువ|
 .విసిగించునీముదిఁ వెంగలివారు॥

15 వ॥ సీవు పెద్దాడినయెడ నీకీఁజ్ఞానినేనరణమిచ్చెదను- మంచుగడ్డవలె
 మచ్చలేకుండు- మంచువలెనిమకలముగనుండు- మోసనిశ్చయము
 గా- నిందెందప్పకొననేరవు-సన్యాసినులమఠమునకుఁబోముక్త-ను
 ఖముండు-మటుగాక- సీవు పెద్దాడఁగోరినచోవెట్టివానింజెండ్లాడు-
 మేమన- ఁదెలివిఁగలవారు- నీవువారి నెట్లుపాడొనఁచెదవో తెలిసి
 కొందురు.

16 ద్వి॥ .తొలివానిఁజంపిన.ఁతొయ్యలితప్ప|
 .మలివానిఁ బెండ్లాడి.ఁమనదెవతైన॥

17 గీ॥ .సంపదన్ వృద్ధిపరచునీ.చపుతలంపు|
 .గాని-రెండవ పెండ్లికిఁ.ఁగతమువలపు|
 .కాదు-మలిసానినాదుమ.గనిఁ.ఁగెడ పెద|
 .ఁమెత్తనన్మార్పెనిమిటిఁచుం.చించునపుడు॥

-
- 18 (1) I do believe you think what now you speak ;
But what we do determine oft we break.
Purpose is but the slave to memory ;
Of violent birth, but poor validity ;
Which now, like fruit unripe, sticks on the tree,
But fall unshaken, when they mellow be.
Most necessary 't is, that we forget
To pay ourselves what to ourselves is debt :
What to ourselves in passion we propose,
The passion ending, doth the purpose lose :
The violence of either grief or joy
Their own enactures with themselves destroy :
Where joy most revels, grief doth most lament ;
Grief joys, joy grieves, on slender accident.
This world is not for aye ; nor 't is not strange
That even our loves should with our fortunes change:
For 't is a question left us yet to prove,
Whether love lead fortune, or else fortune love.
The great man down, you mark his favourite flies ;
The poor advanced makes friends of enemies.
And hitherto doth love on fortune tend :
For who not needs shall never lack a friend ;
And who in want a hollow friend doth try,
Directly seasons him his enemy.
But, orderly to end where I begun,—
Our wills and fates do so contrary run,
That our devices still are overthrown ;
Our thoughts are ours, their ends none of our own ;
So think thou wilt no second husband wed ;
But die thy thoughts when thy first lord is dead.

- 8 (1) సీ॥ నీవిష్ణుపల్కు-దా॥నిసరిగ॥ నరసెద॥వచితలంచెద-ఁగాన-॥ మన
ముఖజుమ్మ॥
•నిశ్చయించినదిమా॥నెదము-బల్మిన్దో॥ దవి॥కడు॥ గొంచెమువిలువ॥
గలుగు॥సత్ప్రతికి॥
•బొత్తగనుదేశ॥మున్నాసియగు-నద్ది-॥చెట్టున॥దోరగా॥యట్టలుండు॥
•నింతవఱకు-ఁగాని-॥యి॥క॥నారముగ్గిన॥బడియెడు॥గదిలింప॥బడ
క-మిగుల॥
•ముఖ్యముగా-మన॥ముందీచ॥మఱచెద॥ మెయ్యదిమనకగు॥ ఋణ
ముదాని॥
•దుఃఖినమయమునం॥ దునమనమనుకొనని॥దావంతమ॥గియఁగా॥
ర్యంబుతప్ప॥
•శోకంబునకుఁగాని॥జ్ఞాకకుఁగానియుం॥జినశక్తియవ్వాని॥ నిశ్చయ
ముల॥
•తోవానిబొలయించు-నే॥ వ॥క॥దుగ్గిల్లెడు॥ నానందముగ్గడు నచట
వంత॥
•దురటిల్లు-వసటనం॥తోషించ్చు-॥ మోదముక్త॥ వసరెడుజన్మ॥
య॥పాయవందె॥
•జగమిదికాదు॥శా॥శ్వతమి॥తెకాక-॥మ॥నయదృష్టములతో॥మ॥నవ
లపులును॥
•మారుట॥బ్రముకాదు-॥కారణమేమన-॥నడుపునోవిధినిమ॥నన్మధుఁ
డు-లేక॥
•కామునినడువునో॥కడు॥భాగ్యజేవత-॥మూయంశము బ్రతిక్షణియ
నింక॥
•మనకువిడువ॥బడి॥యెను-గొప్పవాడు॥కుగ్గి॥గిలిననీవుచ॥బరి॥కింతు
వతని॥
•ప్రీయుఁడుపడుగువెట్టు-॥ బేదహెచ్చినయెడ-॥ సలిపెడుశత్రుల
సంగదులుగ॥

(2) Why, let the stricken deer go weep,
The hart ungalled play ;
For some must watch, while some must sleep :
Thus runs the world away.

Act. iv. Sec. iii.

19 We fat all creatures else to fat us, and we fat ourselves
for maggots : your fat king and your lean beggar is but
variable service, two dishes, but to one table : that's
the end.

.నిదివజ్రకుమచీయ.ద్వష్టమున్గొలిచెడుఁ.♦ బెరిమయేమనఁ. గోర్కె.
దొంగగువాఁడు!

.హితునిఁగొఱతవడఁ.జెప్పటికైన-వెం.డియునుఁ- గావలసియు.ండి
ననతండు!

.కపటియయిననేస్త.కానిననుభవించు-. స్వష్టముగా- వానిఁబగతుఁ
జేయు!

.గాని-వరుసగనెక్కడమొదలిడితిను.యెడముగియగ-మన.యచ్చ
లుమఱి!

.మనచూసలింక ♦ధ్వం.సంబుకాఁబడునంత.♦ప్రతిహాలకుగ వడిం
.బరుగువెట్టు!

.మనదుచింతలుండు.మనవిగ-ఁగావువా!
.నిఫలితములుమనవి.నీవుతలఁతు!
.కనుక-మాటుమనువుఁ.గొనమి-నీతొలిభతఁ!
.చెల్లు నపుడె.నీకు.చింతలుజెగు॥

(2) గీ॥ పోటుతిన్నజింకపోగలుచుంగోనిముక్త
యక్షతమగునిట్టి.చూడనిముక్త!
కొందఱునిదురింపఁ.గొందఱుమేల్కొన!
వలయు-నట్లు-జగము.పరుగువెట్టు॥

19 వ॥ మనకొవ్వునకైజంతువులనెల్ల మనముకొవ్వింతుము-పురుగులకొ
ట్లకై మసంతటమనముకొవ్వుదుము-నీబలిసినరాజును- మఱియు నీ
బక్కచిక్కినబిచ్చగాఁడునుంగేపలముమాటుచుండెడు కంచములు
రెండుపూల్గొక ♦భోక్త కే-యది-ఫలితాధకము.

HENRY IV,—PART I.—*Act III Sec. I.*

20 Mincing poetry:—

'T is like the forced gait of a shuffling nag.

PART II:—

Act I Sec. II.

21 Have you not a moist eye? a dry land? a yellow cheek? a white beard? a decreasing leg? an increasing belly? Is not your voice broken? your wind short? your chin double? your wit single? and every part about you blasted with antiquity? and will you yet call yourself young? fie, fie.

22 But it was always yet the trick of our English nation if they have a good thing, to make it too common.

Act. iv. Sec. i.

23 Like an offensive wife
That hath enraged him on to offer strokes,
As he is striking holds his infant up
And hangs resolved correction in the arm
That was upreared to execution.

Sec. iii.

24 If I had a thousand sons, the first human principle I would teach them should be—to forswear thin potations, and to addict themselves to sack.

20 ద్వి॥ .కొతికి-యీడుపుకాళ్ల-గుఱిపుతట్టు।
 .గతి-బల్మిలాగిన-కవసముండెడును॥

21 ప॥ తడికన్న-నీర్లేనిమొగము-పచ్చచిబ్బగ్గ-తెల్లనిగడ్డము-నెంచుచున్న
 కాలు-బలిసియున్నకడుపుసీగులేదా-నీకంతముచెడలేదా-నీశ్వాస
 ముతగ్గలేదా-నీగడ్డమురెట్టింపలేదా-నీబుడ్డినీఁటిలేదా-నీస్థితియం
 తయున్నదిమిచేధ్వంసముకావింపఁబడెను-నీవింకనుఁబడుచువాఁడవ
 నెవవు-చీఁచీ॥

22 ప॥ మాచూండ్లయులఁప్రకృతి-వారికెద్దియైన నొకమంచివస్తువుఁలభిం
 చినచో దానింబాడునల్పుట॥

23 గీ॥ .తన్నుఁగొట్టునట్లు-తనపెరిమిటకల్గి-
 .బుట్టఁజేసి-తన్ను-మొత్తునతని
 .చేతికడ్డువాని-చిఱుకెనివేల్లాడ
 .బట్టదుష్టభార్య-పగిదినుండె॥

24 ప॥ నాకువేఁగుకుఁడుకులున్నప్పటికివాండ్రకునేనుమొదటమప్పుమా
 .నవనీతెప్పించిఁ పానములుమానుటకుఁ బ్రమాణముచేయుటయు
 సారాయిఁకలవడుటయును॥

 HENRY VI.—PART I—*Act II Sec. III*

25 And I have heard it said, unbidden guests
Are often welcomest when they are gone.

 PART II.— *Act IV Sec IV.*

26 How now, madam ?
Still lamenting, and mourning for Suffolk's death ?
I fear me, love, if that I had been dead,
Thou wouldst not have mourned so much for me.

 PART III.— *Act III. Sec. I.*

27 Look, as I blow this feather from my face,
And as the air blows it to me again,
Obeying with my wind when I do blow,
And yielding to another when it blows,
Commanded always by the greater gust :
Such is the lightness of you common men.

Sec ii.

28 Like one that stands upon a promontory,
And spies a far-off shore where he would tread,
Wishing his foot were equal with his eye ;
And chides the sea that sunders him from thence,
Saying—he'll lade it dry to have his way :
So do I wish the crown, being so far off,
And so I chide the means that keep me from it ;

25 ద్వి॥ .సిలువని॥విండులు. వెన్దిన్ వెన్క-
 .॥ నెలమినింపొందుకం. చేపెన్నవఁజె॥

26 గీ॥ .ఓసియింకీ నేడ్పు. చుం తెనీ. పుచ్చఁజేః
 .వానికొఱకు మెలఁ బట్టఁచుంపె।
 .యే నెమడసియున్న. నింతగాఁగ్రియు రాల।
 .శోక మంద వంచు. నాకుఁదోఁచు॥

[.॥నూకెడునా॥దె।

27 త॥ .కనుఁగొను-మే-వెండు) .కన్నా మొగంబు. నండియాద-గాడ్పు
 .స-నదిమఱియునేవి. సర్దివై చినంత. లొంగు-నాగాలికి. లోఁబడు-వెండి
 .యును-॥లాఁతిక య్యడి. యునెగయునప్పు-॥దురవు॥కర్వలిదెచ్చి. కొ
 ॥డఁబడుచుండు।

.॥ననయంబు-సటువంటి. దౌఁజుల్కఁదనము-॥సలఁతులారామీకు
 ॥సలవడుచుండు॥

28 త॥ .॥వారిధిచేపగు. ॥పర్వతశిఖర .మందుండి-॥దవ్వల. కగవడునవల
 .॥తీరముఁగని-దానఁదిరుగనాశించి- .తన॥దృష్టి నేగునం. తవడిఁద
 న॥గతి।
 .మీఱఁగోరుచు-నడ్డు. మించిన॥కడలి .నెండించితనతో॥వ. నెనయ
 ॥గొంతెమ్మ
 .కోరికఁబడువాని. ॥కొమరున-॥మాళి. ॥గోరియడ్డగువాని॥గత్తి
 తునేను॥

Act. iv Sec. i.

- 29 And you shall have your will, because our king ;
Yet hasty marriage seldom proveth well.

Sec. vii.

- 30 But when the fox hath once got in his nose,
He'll soon find means to make the body follow.

Act. v Sec. vi.

- 31 The owl shrieked at thy birth, an evil sign ;
The night-crow cried, aboding luckless time ;
Dogs howled, and hideous tempest shook down trees ;
The raven rooked her on the chimney's top,
And chattering pies in dismal discords sung.
Thy mother felt more than a mothers pain,
And yet brought forth less than a mother's hope ;
To wit, an indigest and deformed lump,
Not like the fruit of such a goodly tree.
Teeth hadst thou in thy head, when thou wast born,
To signify, thou cam'st to bite the world.

29 ద్వి॥ .పొందుస్వేచ్ఛా బ్రభు.వృచ్చగాన-ఁగాని
 .తొందర పెండ్లియ.ద్దగఁ సచ్చివచ్చు॥

30 ద్వి॥ .తనమూతిదూరిన.తరువాతనక్క-
 .తనువెల్లదూచుకఁ సా.ధనమందువేగ॥

31 నీ॥ .పులుఁగుపిట్టలుచెనీ.పుట్టక-నొక చెడు
 .గుతుకఁ-ఁతీతువయింకఁ-ఁగుటిలమైన।
 .నమయమఁబుననిసూ.చన సేయుచాచెకఁ-ఁగు
 .క్కలుకూసె-ఁబెకలిచెం.గాలిచెట్ల।
 .ఁగూచుకొండెబొగగుటి.కొనబొంజకాకి-య
 .పస్వరముగఁబాడె.వదరుబోతు।
 .సిట్టలుపదపడి.భీకరముగఁ-ఁనసా
 .ధారణముగనీడు.తల్లిఁపొసఁప।
 .వేదనఁబొందియు-వెండియు-ఁగోరిన
 .దానికన్నగ్గడు.దక్కువుఁగనె।
 .ననఁగబాగుగ నేర్పడ.నట్టిముద్ద।
 .యంతమంచిమానికెదగ.నట్టిపండు।
 .నీవుఁమునిపండ్లతోఁబుట్టి.నావు-దగము।
 .గఱచుటకునీవువచ్చితం.చెఱుక వడగ॥

-KING JOHN—

Act IV Sec II

- 32 To gild refined gold, to paint the lily,
To throw a perfume on the violet,
To smooth the ice, or add another hue
Unto the rainbow, or with taper-light
To seek the beauteous eye of heaven to garnish,
Is wasteful and ridiculous excess.

KING LEAR—

Act I Sec IV

- 33 Not so young, sir, to love a woman for singing; nor so
old, to dote on her for anything; I have years on my
back forty-eight.

.RICHARD III

Act I Sec III

- 34 But then I sigh; and, with a piece of scripture,
Tell them that God bids us do good for evil:
And thus I clothe my naked villany
With old odd ends stolen out of holy writ;
And seem a saint, when most I play the devil.

32 ద్వి॥ .జంగరుపూత మేఃఃఘంగారమునకు।
 .జెంగలువకురంగు. సేత-◆నెత్తావి।
 .◆సురపొన్న కెరవుతె. చ్చట-మంచుగడ్డ।
 .మఱిసున్ను సేయుట-.మఱియొక రంగు।
 .◆నగవైరివింటనొ. నచుట-పట్ట।
 .వగలు వెలింగెడు.◆భానుచికాంతి।
 .హెచ్చింపజే◆వత్తి. నెత్తి పట్టుటయు।
 .◆నచ్చపు◆నగుఁబాటు-.◆నధికము-వృథయు॥

33 వ। అంతపడుచువాడగ్గానయ్యా పాటకొఱకై స్త్రీనివలచుటకు- మ
 అంతముసలివాడఁగా నెందుకైననాపెపైసంతగా భ్రాంతిపడుట
 కు- నానెత్తికినలువదెనిమిదేండ్లు వచ్చినవి.

34 గీ॥ .◆వెచ్చనూతు◆శ్రుతిఁజదివి.. వేల్పుమనకు।
 .నాజ్ఞయిడెఁజెడ్డునకుమంచి.యాచరింప।
 .ననెదదొంగిలిశ్రుతిఫలి. తాధములను।
 .గప్పినాకీడు◆మునివలె.◆గానిపింతు॥

 Sec. iv.

35 I'll not meddle with it: it is a dangerous thing: it makes a man a coward: a man cannot steal, but it accuseth him, a man cannot swear, but it checks him; a man cannot lie with his neighbour's wife, but it detects him: 't is a blushing shamefast spirit that mutinies in a man's bosom; it fills one full of obstacles: it made me once restore a purse of gold that by chance I found; it beggars any man that keeps it: it is turned out of all towns and cities for a dangerous thing; and every man that means to live well endeavours to trust to himself and to live without it.

 MEASURE FOR MEASURE— *Act II Sc: IV*

36 So play the foolish throngs with one that swoons;
Come all to help him, and so stop the air
By which he should revive.

Act. iv. Sec. i.

37 Shame to him whose cruel striking
Kills for faults of his own liking?

35 వ॥ దానిజోలినాకక్కటలే-నదియు. నద్రీవకరమైన-వదిమనుష్యునిఁబిటికి
 గాఁజేయును-మనుజుఁడు దొంగిలినేరఁడదివాఁ నిందించును-మానవు
 ఁచొట్టుఁబెట్టుకొననేరఁడదివానినడ్డును-మర్త్యుఁడుతనపొరుగు వా
 నిభార్యతోఁబడుకొనలేడదివానిఁబొత్తి గాఁటఁబెట్టు - నదొకవేల
 మౌఁబోవుసిగ్గుమొగముదయ్య- వదిరునిష్పాదముములోఁ దిరుగు
 బాటొనచుక-నదిజనునాటఁకములతోనించును-నాకొకప్పుడుతనం
 తదొరకినయొక బంగరుమూటనిచ్చివేయునట్లదిసజ్జనె- నదితన్నుం
 చుకొనుప్రతిమనుష్యునింబిచ్చఁగానినట్లు- నదిమావశ్కరమైనదని
 యెల్లపట్టణములనుఁడిగఁజీమివేయఁబడెను-హాయిగాబ్రతుకఁగోరిన
 ప్రతిజనుండున్నుఁదాసముక్తకొనియదలేకజేవించును.

36 శీ॥ .మూఁఫణనున్న వానిఁబోషింపఁగోరి-వి
 .వేకహీనులెల్లఁ.బిందుగట్టి
 .వానిచుట్టు మూఁగి..వ నెదేపకఁగలిగి
 .నట్టిగాడుపునరి.శట్టుదురటు॥

37 ద్వి॥ .తానల్పుతప్పలొ.చవువారి-హింస
 .చేసిస వానిని.సీయసపలయు॥

Sec. ii.

38 O place and greatness, millions of false eyes
Are stuck upon thee? volumes of report
Run with these false and most contrarious quests
Upon thy doings! thousand escapes of wit
Make thee the father of their idle dreams.
And rack thee in their fancies.

39 Silence is only commendable
In neat's tongue dried, and a maid not vendible

MERCHANT OF VANICE— *Act I Sec I*

40 (1) His reasons are as two grains of wheat hid in two
bushels of chaff: you shall seek all day ere you find
them; and when you have them, they are not worth
the search.

Act. iii. Sec. v.

(2) This making of Christians will raise the price of
hogs if we grow all to be pork-eaters, we shall not
shortly have a rasher on the coals for money.

38 ద్వి॥ .ఓయధికారమా యో.గొప్ప శనమ।
 .నీయందుఁదగి లెడు.నైక్కులన్యాయ
 దృష్టలు-వాతక లెం శీ.♦నంపుటముల।
 .పుష్టిగనీమ చె♦.య్యులమీఁదికీన♦।
 .యములేనిప్రతికూల.మైన♦యన్వేష।
 .ణములతోఁబర్చిడున్.-బలునేర్పుమీఱు।
 .కొంటెచేష్టలుతమకు.♦నూత్రులమనుచు।
 .♦బంటిఁపకే♦కుని.స్వత్రములందు॥

39 వ॥ రెండుగంపలయూఁకలోదాఁగిన రెండుగోదముగింజువలె- వానిత
 లంపులున్నవి- వానినీపుకనుఁగొనుముందుపొద్దెల్ల వెదకెద-వవిసీకు
 దొరకినపుడు- వెదుకఁదగినవికావు॥

40 ద్వి॥ .వరుగుబోసినయట్టి.పశువునాలుకకు।
 .♦నెఱిఁజెల్లఁబోనికన్నెకు♦మానమొప్పు॥

40 వ॥ భ్రీస్తమశ్శులసంఖ్యసాచ్చిఁచుట పదు♦క్రయమూల్యమును
 హెచ్చిఁచును-మనమందఱమున.♦ సూకరమాంసాశనుల మైనచో
 బొగ్గులకంటురొకపందిఁపూంసపుముక్కయైశ్శగొం పుపుకాలములో
 వెలకుమనకుఁకొక్కదు॥

MUCH ADO ABOUT NOTHING.

Act iii.. Sc i.

- 41 I never yet saw man,
How wise, how noble, young, how rarely featured,
But she would spell him backward ; if fair-faced,
She would swear the gentleman should be her sister ;
If black, why, Nature, drawing of an antick,
Made a foul blot ; if tall, a lance ill-headed ;
If low, an agate very vilely cut ;
If speaking, why, a vane blown with all winds ;
If silent, why, a block moved with none.
So turns she every man the wrong side out,
And never givesto truth and virtue that
Which simpleness and merit purchaseth.

Act. v. Sec. i.

- 42 't is all men's office to speak patience
To those that wring under the load of sorrow,
But no man's virtue nor sufficiency
To be so moral when he shall endure
The like himself.
- 43 There was never yet philosopher
That could endure the toothache patiently,

41 నీ॥ .ఎంతటి॥మతిమంతుఁ.డెంతయు॥దారుండు

.పడుచువాఁడెంత॥య.బ్ర॥మగునంద!
 .గా॥జై న॥గానిమ్ము.॥కాన-నిప్పటికాపె
 .హాన్యముచేయఁబో.నట్టినరుని!

.దె॥గనున్న చో॥.జె॥లెలుగాఁదన
 .కత॥డున్న బాగుండు.ననెడునాపె
 -.గల్గుపెనశాడ-భళి.భళి-విదూషకునకుఁ
 .॥బ॥తిగాఁజెడుగుమచ్చ.॥బ్ర॥కృతినల్పె
 -.బొడవైన-నిచ్చెన.గడ-పొట్టిగానున్న
 .యెడ॥గునూపిగఁజెక్క.బడినగుజు
 .॥వక్త॥యానేనియు-॥బాపురేనలుదట్ల
 .॥గరువలినెగి రెడు.గాలిపడగ
 .యూరకుండినయెడ-.నొర-యేరికి
 .జలిం.ప॥బడరాకున్నట్టి.వట్టిమొద్దు

.ప్ర॥తిజనునకిట్టె.లాపెలోపంబునెంచు!
 .గ॥రము॥సరళత-మతియుయో॥.గృతచెలింగి
 .యెద్దికొనియెడు-దాని-నొ.క్కింతయైన
 .మ॥చిగానామెయెన్నఁడునెంచఁబోదు॥

42 కం॥ జనములకెల్లన్వాడుక । .వనటబరువుక్రిందబాధ.పడువారలకో!

పు॥ను॥గఱపుట-కాని-యెవం । .దునోచుకొనలేదుతాను.నొ
 చ్చినపట్ల॥

43 ద్వి॥ .పలునొప్పికిన్బాధ.బడఁబోకపైఁప
 .గలిగిన॥వేదాంతి.కలుగఁడిప్పటికి॥

OTHELLO—

Act II Sec I

- 44 Base men being in love have then a nobility in their natures more than is native to them.

Sec. iii.

- 45 O thou invisible spirit of wine, if thou hast no name to be known by, let us call thee devil.

- 46 Men should put an enemy in their mouths to steal away their brains? that we should with joy, pleasure, revel, and applause, transform ourselves into beasts!

Act. iv. Sc. i.

- 47 't is the strumpet's plague
To beguile many and be beguiled by one.

Sc. iii.

- 48 I do think it is their husbands' faults
If wives do fall. Say, that they slack their duties
And pour our treasures into foreign laps;
Or else break out in peevish jealousies,
Throwing restraint upon us; or, say, they strike us,
Or scant our former having in despite:
Why, we have galls; and, though we have some grace,
Yet have we some revenge, let husbands know,
Their wives have sense like them: they see and smell
And have their palates both for sweet and sour,

44 ప॥ నీచులువలపుననుంటచేడమకు॥ నిక్కముగనున్నదానికంటె-॥ బె
చ్చుగనొకగొప్పదనముండమన్వభౌవములంగలిగియుందురు॥

45 ప॥ ఓకనుపడనికల్లుజీవుడ-నినైలుపుపేరులేనిచో-
దయ్యమనినిస్బిలుపనిముక్త॥

46 ప॥ నరులుతమనోళ్ళ న్దమతెల్విదొంగలించు శత్రువునునుచుకొనుట-
యాచందముల్లాసముతుశ్శింత పొగడ్డతో బనులుగా మనము
మాటవలసియుంటయు॥

47 ప్వి॥ .॥కులటకుఁగలుగుతె.గు॥లోత్రసనేత॥
.పలువుఱ-కొకనిచే.వంచింపఁబడుట॥

48 సీసమాలిక:—

.నాయూహ-భార్యలు.నాయమఁదొఱఁగిన
.యెడవారిభతకల.యెగ్గులవ్వి
.వారుపేక్షింతురు.వారికతకవ్యము
.లొకవేళ-మనసొమ్ములొరులయొడుల
.మఱిపోసెదరు-కిన్క.మొనందియంబులన్
.మనలనిబంధము.లనుఁగదించి
.తామువిరోధించెదరు-లేక-మనలఁద
.న్నెదరొకప్పుడు-తేక-॥కొదువసల్పె॥

As husbands have. What is it that they do :
When they change us for others ? Is it sport ?
I think it is. And doth affection breed it ?
I think it doth. Is't frailty that thus errs ?
It is so too. And have not we affections,
Desires for sport, and frailty, as men have ?
Then, let them use us well ; else let them know ;
The ills we do, their ills instruct us so,

PERICLES

Act II Sc. I

49 Here 's a fish hangs in the net, like a poor man's right
in the law ; 't will hardly come out.

Act iv. Sc. vi.

50 What would you have me do ? go to the wars, would
you ? where a man may serve seven years for the
loss of a leg, and have not enough money in the end
to buy him a wooden one ?

.దరుమనకిచ్చెడు.ధనమనహ్యముతోడ
 -బాపురే-మనమును.గోపగుణము!
 .గలవారము-దయనా.కష్టంఁడుచెలువము
 .గాఁచియు-మనకుఁబ.గయును.గొంత!
 .కలదు-తెలియనీమ,గలువార్తిఁగూండుక్రికు
 .స్థమఁకరణిన్దెల్పి తనరుననుష్ఠి
 .వారుకన్గొనెదరు..వాసనఁగందురు
 .చేదుతీపులెఱుంగు.ఁకహ్మలుండు!
 .వారలకుగూడఁకబతులఁజెఱుగున
 .మగవారికిన్మనఁచూర్పుఁగోరు!
 .నూహయేమో-వేడ్క.యో-యద్దియనుచుచ
 .లంచెద.వలపడి.కాంఁడునొక్కొక్క!
 .యా-నదియటఁనల్పుననియెంతు.జాపల్య
 .మాముఁపిద్ధానఁద.స్వాచంఁడు!
 .వాస్తవంబది-మనకును.భ్రమలు-వేడ్క!
 .లందుగోరె.లు-చపలత-యుండఁబోనె!
 .మనయెశ్చిన్నగాలేని.మగలు-వారి!
 .యెక్కు-మరతప్పుసేర్పునం.చెఱుఁగనిమమ్ర!

49 వ॥ తగవునందున్న పేదయాత్రివలె నాచేవవలఁజిక్కినది.పైకివచ్చుచు
టకప్తము.

50 వ॥ నీవునన్నేమిచేయుమనెదవు- జగడములకుఁబొమ్మందువా- యచట
నొకఁడేజేండ్లు కాల్యోగొట్టకొనుటకుఁగొల్పవచ్చును-వఱియుం
దుదకొక మరగాలైనఁగొనఁజూలినంత డబ్బతనికుండదు.

 ROMEO AND JULIET *Act. II. Sc. III.*

51 Women may fall when ther's, no strength in men.

 THE TAMING OF THE SHREW *Act. II. Sc. I.*

52 Say, that she rail ; why, then I'll tell her plain,
 She sings as sweetly as a nightingale :
 Say, that she frown ; I'll say, she looks as clear
 As morning roses newly washed with dew :
 Say, she be mute, and will not speak a word ;
 Then I'll commend her volubility,
 And say, she uttereth piercing eloquence :
 If she do bid me pack, I'll give her thanks,
 As though she bid me stay by her a week ;
 If she deny to wed, I'll crave the day
 When I shall ask the banns, and when be married ;

TEMPEST

Act II. Sc. II.

53 Were I in England now (as once I was) and had but
 this fish painted, not a holiday fool there but would
 give a piece of silver : there would this monster
 make a man, any strange beast there make a man.
 When they, do not give a doit to relieve a
 lame beggar, they will lay out ten to see a dead
 Indian.

51 ద్వి॥ .పురుషులలో బలం.బులొలగినపుడు!

.• తెలువలోక్కపునీ.త్తిప్పపచ్చు॥

52 సీ॥ .ఆ పెత్తిట్టినయెడ.నందుకిచ్చడు నేను

.గోయినలెనా పె.గూయునందు॥

.నా పెతోఁజెప్పెద-నా పెమొగంగుంచి

.ట్లుంచుకొనుచును-మంచుఎలన!

.నన్నజే॥కాళి॥వై॥యుదయంబుచ

.నలరు.గులా॥పు॥వట్టలాపె॥

.స్వచ్ఛముగానున్న.దలియెద-నా పెద

.లొక్కతైనననఁగొక.యూరకున్న॥

.చోనా పె॥నా॥గి.నేను మెచ్చెద-మఱి

.యా పెచుక్కుగనున.న్యాసమిచ్చె॥

.ననెద-నన్నా పెపొక్కుచ.నా పె కేను॥

.షండనములిక్కునన్నా పె.వారముతక॥

.దండనుండుమనుకటు-న.న్వేర్చిచ్చెదాడ॥

.నొప్పుకున్న॥బ్ర॥భానమింకె.ష్టడనెద॥

53 వ॥ మునుపటివలె నేనాంగ్లేయ కేశవందుండి యీచేప॥ప్రతి॥యించి

నయెడ- నుల్లాసముగలప్రతియవివేకియు నచటనొకమాక యిడక

మానఁడు- మఱి- యక్కడనీకూర్చిరజంతువుమారవుడుగా-•బ

రిగనొంపంబడు- నెట్టిపింఛకకువైచ నచటమచుచ్చుడగు- నొకకు॥

టితిరిపగాని॥ బో॥మటకు వారొకకాస్త నెట్టరుగాని యొకచచ్చి

న యింద్య కేశీయునిజూడఁబదియైన వెచ్చ పెట్టదును.

TIMON OF ATHENS *Act. III. Sc. IV.*

54 Who can speak broader than he that has no house to
put his head in? such may rail against great
buildings.

TROILUS AND CRESSIDA *Act. II. Sc. II.*

55 'T is mad idolatry
To make the service greater than the god

56 Full merrily the humble bee doth sing,
Till he hath lost his honey and his sting;

54 ప॥ తనతలదాచుకొనుట కిల్లులేనివానికన్న నెక్కువగర్వముగా నెవఁడు
మాట్లాడఁగలఁ-డట్టివాఁడు గొప్పయిండ్లన్నాపించును.

55 ద్వి॥ .♦దేవునికంటెన.ధికముతతేస్సవ!
ఁ.గావించుటయవివే.కంబగుభక్తి॥

56 ద్వి॥ .పాడుచుండెడు♦నమ్రి.♦భ్రమరమువేడ్క-
తోడఁదేనెయుఁ♦గొండిఁ.దొఱఁగెడువఱకు ॥

హా స్య ర నః

కుమారసంభవే ॥

- 1 గృహస్థాన్విషాణేహరవాహనస్య । స్మృతశ్చన్నమాకేసరిణంసలీలమ్ ।
సభృంగిణస్సూక్ష్మతరంశిఖాగ్రం । కషణన్ బభూవప్రమదాయపిత్రోః ॥

విక్రమార్వశీయే ॥

- 2 ఆంలఙ్గదధంస్థులగ్నా - నసక్కణో మిమోలివిదుం ॥
ఆందుమ్మా అవిలిమే పడిహాది- తథావిమో ఆపిస్సందావ ॥

శాకుంతలే ॥

- 3 కావలం పరిత్రాదుం- దుస్సందం అక్కంద- రాలరక్తి ఆయిత
వోవణాఇణామ ॥

- 4 కింపుణ వివత్తుకా మోవిలలిజ్జో ॥

- 5 శహావకిశజే విణిందివ । ణహాశేకమ్మ వివజ్జణీలవ ।
పశుమాశణకమ్మ దాళుణే, । అణులంపామిదు ఎవ్వళొత్తివ ॥

న వ్యసానము

1 గీ॥ .కొనుచుముక్కంటి యెక్కుడు .కొమ్మదోయి ।
 .జగముతల్లి సింగంబు యో.జంబుడుకుచు ।
 .బెంగికడుసన్న మౌజుట్టు .పిలుకలాగు ।
 .చాతఁడుస్తలిదండ్రుల హా.భిక్యె ॥

2 వ॥ యోనీ గట్టిగాఁ దగులుకొన్నది గదా- విడిపింపనేరను- సరే
 వీడిపింపవీలుకాదని నాకుఁదోచుచున్నది- కాని- యందాఁక విడి
 పించెదను ॥

3 వ॥ మేమెవరము కాపాడుటకు- దుస్సంతునిఁగూచి మొఱఁబెట్టుకొ
 నుము- తపసికానలు రాచఁప్రాపుగలవికదా ॥

4 వ॥ అయ్యామీరు మఱేమో పల్కఁగోరినట్టాన్నారు ॥

5 గీ॥ .తెగడఁబడియును సాజమై .నెగడునెద్ది ।
 .యట్టిపనినెంతయు విడిచి .పెట్టరాదు ।
 .కడుఁ బసరములఁజంపెడు .బెడిదుఁడయ్యు ।
 .జాలిగుండియవాఁడెవో .జన్నిగట్టు ॥

శృంగారతిలకే ||

- 6 ఏనంపయోధరయుగం పతితంనిరీక్ష్య ।
 ఖేదంవృధావహసికింహరిణాయతాక్షి ।
 స్థోవివేకరహితో జనతాపకారీ ।
 యోఽత్యున్నతః ప్రపతతీతికిమత్రచిత్రమ్ ॥
- 7 అజ్ఞాత్వా వనితోపమంత్రణ మవిజ్ఞాయాంధ కాశేగతిం ।
 భీమంయామికమప్ర తార్థమహతీం భిత్తీమనుల్లంఘ్యచ ।
 అప్రాప్యాసిఖానికృంతనమనా రుహ్యధికం సాహసం ।
 కఃప్రాప్నోతిపరస్త్రియోనిధువనం మాగోఽవిటానామయమ్ ॥
 ప్రహసనే ॥

6 గీ॥ .పడినగుబ్బనోయి .బరికించియిద్దాని
 .వాలుఁగంటియూర .కేలపొగల
 .తెలివిలేనిమొద్దు- .బలుమండఁగీడయి ।
 .యెదుగువాఁడుకూలు. పేమివిత॥

7 గీ॥ .♦చెలియ ♦మంతనమొలుఁగక- .♦క్షీకటినడ ।
 .గొనక- బెడిదుఁడగు.తలారి.ఁగనుమొలుఁగక ।
 .గొప్పగోడదాఁటక- జుట్టు.కోతవడక ।
 .♦పెరచెలింగూడు నెవఁడు- ♦పో.కిరి♦ తెరువది ।

MARVEL.

ALL 'S WELL THAT ENDS WELL *Act. I. Sc. I.*

- 1 Our remedies oft in ourselves do lie,
Which we ascribe to heaven: the fated sky
Gives us free scope ; only doth backward pull
Our slow designs when we ourselves are dull.

Act. ii. Sec. iii.

- 2 From lowest place when virtuous things proceed,
The place is dignified by the doer's deed :
Where great additions swell't, and virtue none.
It is a dropsied honor.

Sec. iv.

- 3 A young man married is a man that's marred

Act. iv. Sec. iii.

- 4 The web of our life is of a mingled yarn, good and
ill together: our virtues would be proud if our
faults whipped them not; and our crimes would
despair if they were not cherished by our virtues.

అ ద్భు త ర స ము .

1 గీ || .మనకు[॥]వలయుతోడు .మనయందెంత[॥]చుగ |
 .నలకు- దాని[॥]దైవ .మంచిదేదము |
 .మనముబద్ధకింప- మనయత్నములవెస్క |
 .కీడ్చెడున[॥]వకాశ .మిచ్చియు[॥]విధి ||

2 గీ || .సుకృతము[॥]లొదవఁ దక్కువు .చోటునుండి |
 .కతకృతమిచ్చేతన[॥]తావు .ఘనంకెక్కు |
 .పెద్దబిరుదులు దాని ను[॥]స్థింపమఱియు |
 .మంచిలేకున్న నది[॥]వావు .మించుపరువు |

3 ద్వి || .లేజవ్వనంబున[॥] .లేమనుఁగూడు |
 .నాజనుడన్ని[॥] చా[॥] .యలఁకెడిపోవు ||

4 వ || మంచిచెడ్డల్గలిసిక కలగలుపునూలితో మనబ్రతుకునేతయగు
 చున్నది- మనదోషములు తమ్ము[॥]దూషింపకున్నచో మనసు
 గుణములు గోవిందును- మఱియు- మనసుగుణములు పోషింపని
 యెడ మనదోషములు నిరాశచెందును ||

ANTONY AND CLEOPATRA *Act. I Sec. III.*

5 Our separation so abides and flies,
That thou, residing here, go'st yet with me,
And I' hence fleeting, here remain with thee.

Act. ii Sec. i.

6 (1) We, ignorant of ourselves,
Beg often our own harms, which the wise powers
Deny us for our good ; so find we profit
By losing of our prayers.

(2) The barge she sat in, like a burnished throne,
Burned on the water : the poop was beaten gold ;
Purple the sails, and so perfumed that [silver,
The winds were love-sick with them ; the oars were
Which to the tune of flutes kept stroke, and made
The water which they beat to follow faster,
As amorous of their strokes.

5 శీ || -మనవిరహ మట్లునిలుచుఁ గ్ర.మృజఁబరువిడు!
 .నిచటనుండియునాతోడ .నేగెదీవు!
 మఱియునిచ్చోటనుండినేఁ .బరుగుఁగొనుచు!
 .నింనునీతోడు తన్నిల్చి .యుందుఁగానః

6 (1) శీ || .మనలనెఱుగలేక .మనకీడులన్దట |
 .చడుగుచుందుము మన- .మద్దియిడరు |
 బుద్ధిగలుగువేలు.పులుమనమంచికై |
 .కనుక- ఁగోరికలుచె.డిననయంబు ||

(2) సీ || .ఆ పెకూచున్న్ .విహారనాకప్పులఁ
 .ఁగ్రాలెనుమెఱుగిడ్డ.గద్దియవలె |
 .తల్కు-బంగరురేకు .ఁతాపినతండెలు
 .గదికెంపుచాపలు .గాడ్పతమ్ము |
 .వలచునంతటికమ్ము .వలపులజిమ్మెడు-
 .ఁదండుగోలలునప్పు .వెండివయ్యె |
 .లయవేయునవ్విపిల్లంగోళ పాటకుఁ
 .ఁగాలముతూఁచిన .కరణి- మఱియు |

ఁ.దాముగొట్టునీరు .తమనూటెదెబ్బల |
 .చవినిమరగివిడువఁ .జాలకకడు |
 .ముందుకంఠెవేగ .మునమాటిమాటికి |
 .మఱిలివచ్చునట్లొ .నరుచుచుండె ||

- 7 Age cannot wither her, nor custom stale
Her infinite variety. Other women cloy
The appetites they feed; but she makes hungry
Where most she satisfies; for vilest things
Become themselves in her; that the holy priests
Bless her when she is riggish.

Act. iii. Sec. vii.

- 8 Celerity is never more admired
Than by the negligent.

Sec. x.

- 9 Women are not
In their best fortunes strong, but want will perjure
The ne'er-touched vestal.

Sec. xi.

- 10 I see, men's judgments are
A parcel of their fortunes, and things outward
Do draw the inward quality after them,
To suffer all alike.

- 11 Wisdom and fortune combating together,
If that the former dare but what it can,
No chance may shake it.

7 తరువోజ :— .వడలింపజాలదు .వాధకృమాపె-
 .బాతగిలదుదాని. వై చిత్ర్య- మొందు ।
 .వెలదులుతాముమే. పెడుకోకలను
 .విసిగింతు- కాని- యా.బిడతన్ననెచట।
 .గడుసటనంగదఁ .గలిగించుచుండు-
 .గతమేమనఁగ- నింపు.గాదోచునామె।
 .యెడవస్తువులవెంతహే .యములయ్యు-
 .మునులుదీవితాపె .పోకిరితనము॥

8 ద్వి॥ .జాగరూకతలేని.జనములచేత।
 .వేగమొత్తయునుని.వ్యెటపొందఁబడును॥

9 ద్వి॥ .గరితవెత్తింబడు.గడుగల్గిఁగూడ ।
 .నెటపేదటికముక.న్నియనై నఁజెటచు॥

10 గీ॥ .జరుగుచుండువిధివ.శంబునమానవు।
 .లాచరించునెల్ల.యత్నములును ।
 .లాగఁబడెదరొక్క.లాగందఱుద్దమ ।
 .సరసనున్నవస్తు.సమితిచేత॥

11 ద్వి॥ .తెలివి- దైవము- పోర- .దెగఁబడునపుడు ।
 .తొలిదాని- గడుసలే .దువిసిసుంతైన ॥

-
- 12 When we in our viciousness grow hard,—
O misery on't!— the wise gods seel our eyes;
In our own filth drop our clear judgments; make us
Adore our errors; laugh at's, while we strut
To our confusion.

Act. iv. Sec. iv.

- 13 This morning, like the spirit of a youth
That means to be of note, begins betimes.

Sc. xi.

- 14 The soul and body rive not more in parting,
Than greatness going off.

Sc. xii.

- 15 Sometime, we see a cloud that's dragonsih,
A vapour, sometime like a bear, or lion,
A towered citadel, a pendant rock,
A forked mountain, or blue promontory
With trees upon 't, that nod unto the world, [signs;
And mock our eyes with air; thou hast seen these
They are black vesper's pageants.

12 గీ || .మనము ♦ పెనుపడమనపాప .మువ- నెఱిగిన |
 .♦ సురలు- మనకన్నులనన్మన .ముఱికియందె |
 .మూయుదుర్ - మా పెదరు మన .నాయములను |
 .బూజసలిపింతుమనదుత .స్వలనుమనల |
 .న గెదరు ♦ గొడవలోపల .నగులుమనకు ||

13 ద్వి || .♦ ఖ్యాతిఁగొను ♦ నెలఁ బ్రా.యపువానిబుద్ధి |
 .♦ భాతివేగమెయి ♦ ప్ర.భాతము ♦ తొడఁగు ||

14 ద్వి || .♦ ఘనతతోలఁగిపోవు .కాలమందువలె |
 .♦ దను ♦ వాత్మయంతబ్ర .ద్దలుకావెడయుచు ||

15 నీ || .మన మొక వృదుకనుఁగొ నెదముమబ్బును
 .రెక్కలుండినపాము. ♦ రీతి-నింకొ |
 .కప్పుడెలుఁగుబంటి ♦ చొప్పున-లేక-సిం
 .గముచెల్వున-గోపు.రములకోట |
 .♦ రహిని-వేల్లాడెడు.రాతి ♦ కొప్పెరవలె-
 .♦ బంగలుగలకొండ.పగిది-లేక |
 .నాలుకకరణి ♦ సం.ద్రంబునఁజొరఁబాటి
 .చెట్లనిండినకోన.నీమపోల్కి |

.జగముఁగూరిచి-యది-తలఁ.జక్కనూఁచి |

.వెండియున్నచూపుల.న్వేక్కిరించు |

.♦ వికృతరూపులఁజూచితి.వికద-యిట్టి |

.♦ సన్న-లవి-నల్ల ♦ సంజవే.నములసరిగ ||

Sc xiii

- 16 All, 's but naught ;
Patience is sottish, and impatience does
Become a dog that 's mad : then is it sin,
To rush into the secret house of death,
Ere death dare come to us ?

AS YOU LIKE IT *Act I Sc II*

- 17 'T is true, for those that she makes fair she scarce
makes honest ; and those that she makes
honest she makes very ill-favouredly

- 18 Can I not say, I thank you ? My better parts
Are all thrown down, and that which here stands up
Is but a quintain, a mere lifeless block.

- 19 He calls us back. My pride fell with my fortunes ;
I'll ask him what he would.- Did you call, sir ?—
Sir, you have wrestled well, and overthrown
More than your enemies

- 20 What passion hangs these weights upon my tongue ?
I cannot speak to her, yet she urged conference.

16 గీ॥ .అంతయఃశ్చన్ద్రి-మాళిన- .దరయ-నోపు॥
 .తెలివితక్కువ-శ్చైరణః.గలుగమితగు ।
 .విచ్చి కుక్కకు-మఱి-చాపు.పచ్చువరకు।
 .మఱుగవడియున్న ♦మిత్తెయిల్.చొరుటకీడె ॥

17 ప॥ అదినిజ-మేలన. దై వమెవరినందముగఁజేయునో వారినరుదుగమం
 చివారిని నచును. మఱియు. నెవ్వరి♦నోయ్యగులుగా నల్పులొ-
 వారిన్దురూపులఁగావించును.

18 గీ॥ .మీకుపందనమనుచునే.♦వాకొనంగ ।
 .జాలనా-నాగుణములన్ని. నేలఁగలిసె ।
 .సక్కటాజీవమెడలిన.యొక్కమొద్దు ।
 .నిక్కముగ మఱియునిచట. నిలువఁబడియె ॥

19 గీ॥ .తిరిగిపిల్చునతఁడ.దృష్టముతోడుత ।
 .నడఁగెనాదుగర్వ-మతనిగోర్కె ।
 .దెలిసికొందు-విలిచి.తే-♦పోతిసరిగ ।
 .♦బగటకన్న నెక్కు.వఁగెలిచితివి ॥

20 గీ ॥ .ఈబరువులఁజింత .యెద్దినానాల్కపై ।
 .మోసినదియొ- కాని- యాపెతోడ ।
 .బలుక నేరకుంటి- .బలుమఱు ♦బోత్తాహ ।
 .పచోనన్నమాటు .వల్కనామె ॥

Act ii Sc iii

- 21 Know you not, master, to some kind of men
 Their graces serve them but as enemies?
 No more do yours: your virtues, gentle master,
 Are sanctified and holy traitors to you.
 O, what a world is this, when what is comely
 Envenoms him that bears it!

Sc. vii..

- 22 All the world's a stage,
 And all the men and women merely players:
 They have their exits and their entrances;
 And one man in his time plays many parts,
 His acts being seven ages. At first, the infant,
 Mewling and puking in the nurse's arms.
 And then, the whining school-boy, with his satchel,
 And shining morning face, creeping like snail
 Unwillingly to school. And then, the lover,
 Sighing like furnace, with a woful ballad
 Made to his mistress' 'eyebrow. Then, a soldier,
 Full of strange oaths, and bearded like the pard,
 Jealous in honour, sudden and quick in quarrel,
 Seeking the bubble reputation
 Even in the cannon's mouth. And then, the justice.
 In fair round belly with good capon lined,
 With eyes severe and beard of formal cut,
 Full of wise saws and modern instances;
 And so he plays his part. The sixth age shifts
 Into the lean and slippered pantaloon,
 With spectacles on nose and pouch on side;
 His youthful hose well saved, a world too wide
 For his shrunk shank; and his big manly voice,
 Turning again toward childish treble, pipes
 And whistles in his sound. Last scene of all,
 That ends this strange eventful history,
 Is second childishness and mere oblivion,
 Sans teeth, sans eyes, sans taste, sans everything.

21 చ . ఎఱుగవయయ్య . కొండలు . హించె . గొన్నయెనా . త .
 . నకయగ . నీకు . గూడ చుట . లయ్యెను . నీకు . గూడ . లయ్యెను .
 . ♦ కరువడి . జేసె . నేమిజగ . మో . ది . యెవ్వరి కేదియంద . మా .
 . ద్విర . యడినానికిన్విషము . తెన్ను న నెంతయుచాఢ పెట్టె మన్ .

22 చంపక మాలికా మాలిక :—

. అరయగనాట్యశాల జగ . మంత్రయ . నందలినాటకుల్లురుల్ .
 . పొరి . బారివారికిన్గొలుగు . బోకలురాకిలు . నొక్క . డొక్క . డి .
 . ♦ తైగ . గుననేడువేషముల . దెల్పెడునాతనికాలమందు . : గ .
 . నైఱవక ♦ దాదిచేతుల . ♦ గదించిననేడ్చెడు ♦ కందు ♦ ముందు . ♦ .
 ♦ . ముతియుచులేతయెండ . జడి . మోమున ♦ జెన్నలచార . జంకల .
 . జరుపుచు బుస్తకంబులిడి . సాగనిదెందముతోడ . ♦ సత్త . కా .
 . య ♦ రహిని . బ్రాసుచు బడికి . చగ్గెడుకుట్టెడు . వెచ్చ . ♦ గొల్పి . పై .
 . ♦ నొరసినమాడ్కి ♦ వేండ్రమగు . నూపులుపుచ్చుచు . (జొక్క .
 . పొక్కయె .
 . స్తటి . చనలేమక నొప్పిమ . నంబున . బాడెడుపన్నె కాదు . పై .
 . ♦ దురమున ♦ గోరమీసమెగ . దువ్వుచు . ♦ బల్బిరు ♦ దంద ♦ బాస .
 . ♦ న్నె అపుచు . నీటిబుగ్గపలె . ♦ నెగ్గెడుకీతి . విరంగినోటిలో .
 . నతిముటి చేవులాడు ♦ మగ . డాపము . గుండ్రనిబొజ్జయందనై .
 . నాటచుగ . గొల్పిచూపుముడు . తల్విడ . దిద్దినగడ్డమొప్పగా .
 . ♦ విటివిగ . గన్నులందున . గ ♦ భీరత ♦ మించగ మంచిపద్ధతి .

Song.

23. Blow, blow, thou winter wind
Thou art not so unkind
As man's ingratitude ;
'Thy tooth is not so keen,
Because thou art not seen,
Although thy breath be rude.
Heigh, ho ! sing, heigh, ho ! unto the green holly :
Most friendship is feigning, most loving mere folly
Then, heigh, ho ! the holly !
'This life is most jolly.
Freeze, freeze, thou bitter sky,
That dost not bite so nigh
As benefits forgot :
Though thou the waters warp,
Thy sting is not so sharp,
As friend remembered not.
Heigh, ho ! sing, etc.

.♦గఁజపుచు ♦లక్ష్మములైలుపు .న్యాయవిచారణకతఁ - యంత-

♦ఁబెం ।

.♦పఱివదులై నవల్వ తొడు. ♦ట్టిటు వేర్లగ- ముక్కునందుఁ ।

♦బు.రలుసులో చసంబులిక వొండగ- (బక్కనసంచియుండ-♦న!

.క్కఱమెయిఁజిన్న నాటనిడు. కాల్తాడుగొక్కెడ నొప్పుమీఱ-♦ఁజె

.చ్చెరమగ్గొంతునన్న గిలి. చిన్న తనంబుననుండు పోలికన్ ।

.మఱి మఱిఁచుచునుచు. మాఱగనాఱవ వేష మేగు-నం ।

,త-♦రయముతోడుతన్-బసిత. సంబుపదంపడివచ్చె♦నా-మయిన్

.దొరఁగిన కన్ను-పల్లు-చవి. తోడుడ కెప్పుయిలే-కి కేషియున్ ।

గుఱుతులెఱుంగనీ-కలమిగొ. ♦బ్బన నేడవ వేష మిట్టఁబం ।

.దఱుఁగడు వింతగాఁదనక. థల్ను డువంగముగింపుఁబొందెడున్ ॥

ద రు పు - థ న్యా సి రా గ ము - త్రి పు ట తా శ ము .

23 పల్లవి ॥ .వీచువీచుచలిగాలి- నీ- .విధమగపడదంత దఱుమాలి ।

అనుపల్లవి ॥ .నీచలియూర్వకూర్మమైన- .నీవగపడమిఁ ♦గృతఘ్నుని
వలె - .నీదుగోట వాడికానేర ॥

ఘిత్రము ॥ .దోహోపచ్చిక జయల్తుపై - మీ - .దుత్సవంబునఁ
బొడుఁడి । .యాహో- యలిన్నే హమసహ్యాం. జా- వలపవివేకమా॥
నోహో ॥

1 చరణము ॥ .కూర్మమైన యాకసమా - మంచునఁ .బేరుకొనుమ -
పేర్కొనుమా । ♦సారెకీవటు. కఱవఁబో- పుప. కారములు మఱ
వఁబడుతీరున । .నొర- హితుఁడు పరాకుఁగొనఁబడు .సంతచుఱుకు
గాదునీదుకా । టోహో ॥

Act. iii. Sec. ii.

24 Time travels in divers paces with divers persons.
I'll tell you, who Time ambles withal, who Time trots withal, who Time gallops withal, and who he stands still withal.

Orl. I pry thee, who doth he trot withal ?

Ros. Marry, he trots hard with a young maid, between the contract of her marriage and the day it is solemnised: if the interim be but a se'nnight, Time's pace is so hard that it seems the length of seven years.

Orl. Who ambles Time withal ?

Ros. With a priest that lacks Latin, and a rich man that hath not the gout; for the one sleeps easily, because he cannot study; and the other lives merrily because he feels no pain: the one lacking the burden of lean and wasteful learning; the other knowing no burden of heavy tedious penury. These Time ambles withal.

Orl. Who doth he gallop withal ?

Ros. With a thief to the gallows; for though he go as softly as foot can fall, he thinks himself too soon there.

Orl. Who stays it still withal ?

Ros. With lawyers in the vacation; for they sleep between term and term, and then they perceive not how Time moves.

Act. iv. Sec. i

25 I have neither the scholar's melancholy, which is emulation; nor the musician's, which is fantastical; nor the courtier's, which is proud; nor the soldier's, which is ambitious; nor the lawyer's, which is politic; nor the lady's, which is nice; nor the lover's, which is all these.

24 వ || కాలము ♦వివిధజనులతో ♦నానాగతులనడుచు- నెవరితో నడు
గున ♦కంచెలుగొనునో- యెవరితో ♦గునగుననడుచునో- యెవరి
తో నాల్గు కాళ్లునెగురవై చివరుడునో- యెవరితో గదలకుండు
నో తెల్పెదను- (♦బ్రహ్మసమై నది మొదలుకొని పెండ్లి ♦లగ్న
మువఱకు స్థాలము చిన్ని కన్నియతో నడుగడుగన కంచెలు
గొను- ♦నవనై నయెడుదినము లేడేండ్లయి తోచును- సం
స్కృత భాషాపరిచయము కొఱవడు గురువుతోడ- మఱియుఁ
బోటుతిమ్మిరి వారములేచి ♦శ్రీమఃతునితోడుత నదిగునగున
నడుచు- నేమన- జదువలేడు కనుక మొదటివారిడు హాయిగ
నిదురించును - బాధఁదెలియఁడుగాన రెండవవారి డుల్లాసముగాఁ
బ్రతికెడు- బనికిమాలిన వృథామగు చదువుబరువుతోలువాని
కి మిగులతగ్గును- మలుచానికి ♦బ్రహ్మసకరమగు ♦దారిద్ర్య భా
రముతెలియ- దద్ది- యురికొయ్యకు నడువఁబడు దొంగతో నా
ల్గుకాళ్లునెగురవై చి వర్చిడు- నేమన- వాఁడెంతమెల్లగనడచిన- న
తివేగముగా నచ్చోటుఁజేరితినని తలంచు- చద్ది- న్యాయవాదుల
తో- విచారణలేనిదినముల స్దలకుండు- నేమన- వారలుగడువు
గడువునకు నడువఁబడుకొందరు- కావున- గాలమెట్లు పోవునో
కనిపెట్టరు ||

25 వ || ♦విద్యాధికి ♦మాతస్వర్యము- ♦గాయకునకు ♦విపరీతకల్పన- రా
జీనభా సదునకు గర్వము- ♦యోధున ♦కత్యాశ- ♦న్యాయవాది
♦కెత్తుగడ- స్త్రీకి ♦గొఱగామితనము- ♦కాముకునకి వన్నియు
♦న్వికారము- లివెవ్వియు నాకులేవు ||

26 A woman's thought runs before her actions.

27 Make the doors upon a woman's wit, and it will out at the casement; shut that, and 't will out at the key-hole; stop that, and 't will fly with the smoke out of the chimney.

Act. v. Sec. i.

28 The fool doth think he is wise, but the wise man knows himself to be a fool.

COMEDY OF ERRORS— *Act II Sec I*

29 Why should their liberty than ours be more?
Because their business still lie out o'door.

30 A wretched soul, bruised with adversity,
We bid be quiet, when we hear it cry;
But were we burdened with like weight of pain,
As much or more we should ourselves complain;

31 the jewel best enamell'd
Will lose his beauty: and though gold bides still
That others touch, yet often touching will
Wear gold; and so no man, that hath a name,
But falsehood and corruption doth it shame.

Act iii. Sec. i.

... lives upon succession;
... where it gets possession.

26 వ॥ ఆడుదానితలంపాపె చేయుపనికన్న ముందెపర్చిడును.

27 వ॥ ఆడుదానిచమత్కారము స్థలుపులుమూయుఁ- డది- కిటికీదూరిపో
వు- నాకిటికీమూసినచో- నది- తాళముకన్న మునుండి బైలువెడ
లు- నాకన్నముగ్గప్పినయెడ- నద్ది- పొగతోఁగలిసి- పొగవెలు
పునందునుండి పైకివచ్చును.

28 వ॥ అవివేకితావివేకి సనితలంచుఁగాని- వివేకితానవివేకి సనితెలిసికొ
నును.

29 ద్వి॥ .మనకంటె ♦మఱిస్వేచ్ఛ.మగలకునేల
.పనివారికుండు ని.లెట్టనుగనుక ॥

30 గీ॥ .దిక్కుమాలినవారి డ్ద్ర♦.తొక్కుడువడి ।
.యేడ్వ-విసి-♦యూ జడిలుఁడని.యెదముకాని ।
.యట్టి♦నొగులుబరువు మన.కల్పినయెడ ।
.మనము-మఱియెంత మొఱపెట్టె.కొనవలయును ॥

31 గీ॥ .మిగులమొఱుఁగిడ-నగ- దాని.సొగసుఁ♦దఱుఁగు ।
.♦కనకము♦పెరరా ♦పోచెడుఁ.గాని-♦తాపు ।
.నకదిగూడఁదచర్గు- ఁగా.న-మఱిలేడు ।
.♦కల్లసిగ్గునచఁనిపేరు .గలమనుజుఁడు ॥

32 ద్వి॥ .అంచెలబ్రతికెడు .నపనింద-నెలపు ।
.గాంచునెన్నఁటికి-నొ .క్కటఁజూరుచోట ॥

 Act. v. Sec. i.

- 33 The venom clamours of a jealous woman
Poison more deadly than a mad dog's tooth.

CORIOLANUS—

Act I Sec I

- 34 Your affections are
A sick man's appetite, who desires most that
Which would increase his evil.

Act. ii. Sec. i.

- 35 All tongues speak of him and the bleared sights
Are spectacled to see him. Your prattling nurse
Into a rapture lets her baby cry
While she chats him : the kitchen malkin pins
Her richest lockram 'bout her reechy neck,
Clambering the walls to eye him : stalls, bulks, windows
Are smothered up, leads filled, and ridges horsed
With variable complexions, all agreeing
In earnestness to see him : seld-shown flamens
Do press among the popular throngs, and puff
To win a vulgar station ; our veiled dames
Commit the war of white and damask in
Their nicely-gawded cheeks to the wanton spoil
Of Phœbus', burning kisses : such a pother
As if that what so ever god who leads him
Were slily crept into his human powers,
And gave him graceful posture.

33 ద్వి॥ .లలి-వెట్టికుక్క ♦ప.ల్క-న్న మిచ్చెడిమో ।
 .గలచెలిచెడుమొట .ల్క-డువిషమించు ॥

34 గీ॥ .అరయనీకుఁగల్గి, సట్టికో-క్కెలు- రోగ ।
 .వంతునాఁకలివలె .బరఁగుచుండు ।
 .వాఁడువానివ్యాధి .బ్రబలింపఁజేసెడు ।
 .వస్తువునకుమిగుల .వాంఛపడును ॥

35 సీసమాలిక :— .వానిఁగూరిచి ♦యెల్లభావలుపలికెడు—
 .మఱి- వాని .గనుటకు- ♦.మందదృష్ట ।
 .లుంబెట్టుకొనిరిమ .లోచనంబుల- వాని
 .గనుచునీ ♦ప్రేలుడు.గాయచాది ।
 .యేడ్పించెబిడ్డని ♦.సత్ప్రతిదప్పి- యవ్వని
 .బరికించుటకువంట .బానిసయును ।
 .వడితోడగోడల .బ్రాకుచుఁదనదగు
 .ముతుకగుడ్డనన .ముఱికిమెడకు ।
 .బిగియించుకొనెడు నూ.పిరివెల్పసీకయం
 .గల్గరుగులు ♦గవా.క్షమ్ము లింటి ।
 .కొప్పులువానిగ .న్గొనుటకు వేడ్కతో
 .బల్లులెఱంగులగు- ♦చూ .వటులువింత ।

Act. iii. Sec. i.

- 36 My soul aches
To know, when two authorities are up,
Neither supreme, how soon confusion
May enter 'twixt the gap of both, and take
The one by the other.

Act. iv. Sec. i.

- 37 extremity was the trier of spirits;
That common chances common men could bear;
That, when the sea was calm, all boats alike
Showed mastership in floating.

Sec. iv.

- 38 O world, thy slippery turns! Friends now fast sworn,
Whose double bosoms seem to wear one heart,
Whose hours, whose bed, whose meal, and exercise,

.పడిక్కిరిసి యుండి- .కడునరుదుగఁ గనఁ
 .బడుఁ పురోహితులు • మృక్కడిజనముల ।
 .గుంపులఁజొచ్చిరి • తెంపున • సర్వనా
 .ధారణమగుతావు • జేరుకొనఁగ ।
 .మొగములఁ తెరలూడ్చి- .సొగసగురంగుల
 .నల రెడుతమ చెక్కి • శులఁ దగుఁ పువు ।
 .బోండ్లు- మండుప్రాప్తు • ముద్దుల కెంతయు ।
 .నప్పగించి- రట్టి • చాఁగలివిలి ।
 .పోడమె- నెట్టి • నాలి • ముచ్చవేలుపు- వాని !
 .యందుఁ దూటివాని • కాఁ పాలుపిడె ।

36 గీ॥ .నామదిపొగ లెడు- దొరతనములు రెండు ।
 .సరిగలేచినయడ్డెంత • త్వరగ రెంటి ।
 .మధ్యభేదముపుట్టెడు- .మతియునొక్క ।
 .దానిఁ బాడునలుపునొక • దానిచేత ।

37 గీ॥ .ధైర్యమిడుమశోధించు- సాధారణాప ।
 .దలఁదమంతసామాన్యజ నులుభరింప ।
 .గలరు- • సంద్రము నెమ్మది • గాఁదనచుక ।
 .నేడసరిగఁ దేలఁజాలెడుం • బడవలెల్ల ॥

38 నీ । .చాగురేజగమనీ • జాటుసమయము-లే
 .వ్వరిజోడుగుండెలే • డైటవహించు ।

Are still together, who twin, as 't were, in love
 Unseparable, shall within this hour,
 On a dessension of a doit, break out
 To bitterest enmity : so, fellest foes,
 Whose passions and whose plots have broke their sleep
 To take the one the other, by some chance,
 Some trick not worth an egg, shall grow dear friends
 And interjoin their issues.

CYMEALINE—

Act II Sec III

39 't is gold
 Which makes the true man killed and saves the thief ;
 Nay, sometime, hangs both thief and true man. What
 Can it not do, and undo ?

40 I do think
 I saw 't this morning : confident I am,
 Last night 't was on mine arm ; I kissed it.
 I hope, it be not gone to tell my lord
 That I kiss aught but he.

Sec. iv.

41 Let there be no honour
 Where there's beauty ; truth, where semblance ; love,
 Where there's another man : the vows of women
 Of no more bondage be to where they are made
 Than they are to their virtues, which is nothing.

Act. iii. Sec. iv.

- 42 't is slander,
Whose edge is sharper than the sword ; whose tongue
Outvenours all the worms of Nile ; whose breath
Rides on the posting winds, and doth belie
All corners of the world : kings, queens, and states,
Maids, matrons, nay, the secrets of the grave
This viperous slander enters.

Sec. vi.

- 43 I see, a man's life is a tedious one :

- 44 To lapse in fulness
Is sorer than to lie for need : and falsehood
Is worse in kings than beggars.

- 45 weariness
Can snore upon the flint, when resty sloth
Finds the down pillow hard.

Act. iv. Sec. ii.

- 46 I have heard you say
Love's reason's without reason :

42 త || ♦. పేరుచుకొండెవు. ♦ ప్రేరణ ♦ సురియ. కంటెను
 . వాఁడియా- . నద్దానినాల్క- ।
 . మీఱువిషంబుల . మేటిసపకముల-
 . వడిఁజొరఁబడుగాలి. పైదానియూర్ప ।
 . ♦ స్వారిసలుపు- నెల్ల . జగముమూలలను
 . డువుఁగల్గ- ఁబుడమిజేఁడుల- రాగుల-ఁజొఱ ।
 . బాఱు- నభలనది- . పడుచులక బెద్ద
 . ♦ మగువల- ♦ గుప్త ♦ స. మాధులనన్మ్రతీయు ।

43 ద్వి || ♦. తగఁగనిపెట్టిన . దాననునేను ।
 . మగవానిబ్రతుకుశ్రీ . మకు ♦ నాటపట్టు ।

44 గీ || . జరుగుఁబడినిసీతిఁ . దొఱగుట ♦ కడుఁజెట్ట ।
 . యకానులేమిఁగల్గ . ననుటకన్న ।
 . బుడమిజేఁడులయెడ . బొంకుటెంతయుఁజెడ్డ ।
 . యకానుబిచ్చగాండ్ర . యందుఁగన్న ॥

45 ద్వి || ♦. అలసటరాతిపై . నై న ♦ గుఱ్ఱెట్టు ।
 . బలుసోమరికిదూది. పరుషగుగట్టి ।

46 ద్వి || . నేమతివిన్నాడ . నీవువాకొనఁగ ।
 . ♦ గామమూలమునకుఁ . గతములేదనుచు ।

47 Our courtiers say all 's savage but at court:
Experience. O, thou disprov'st report.
The imperious seas breed monsters; for the dish,
Poor tributary rivers as sweet fish.

48 Being scarce made up,
I mean, to man, he had not apprehension
Of roaring terrors; for the effect of judgment
Is oft the cause of fear.

49 O thou goddess,
Thou divine nature, how thyself thou blazon'st
In these two princely boys! They are as gentle
As zephyrs blowing below the violet,
Not wagging his sweet head; and yet as rough,
Their royal blood enchaſed, as the rud'st wind,
That by the top doth take the mountain pine
And make him stoop to the vale. 'T is wonder,
That an invisible instinct should frame them
To royalty unlearned, honour untaught,
Civility not seen from other, valour
That wildly grows in them, but yeilds a crop
As if it had been sowed!.

50 Notes of sorrow, out of tune, are worse
Than priests and fanes that lie.

51 Our very eyes
Are sometimes like our judgments, blind

47 చ || ♦.నగరునఁదప్పఁజైఁగలజ.నంబులు♦మ్రుక్క-దులఁద్రుక్కోటలో|
♦.నిగిడెడివార- లానుడువు .నిక్క-ముకాదను ♦స్వానుభూతి. గొ |
♦.ప్పగు ♦కడ ♦లీను ♦రక్కెసల ♦సద్దిరతింకికిఁదీయనై న ♦మీ |
♦.లఁగనుచునుండు నెంతయుఁజె.లంగి♦పొంగివారిఁగొండకాలువన్ ||

48 ద్వి || ♦.అవివేకమున వెఱ .పండఁడుమనుజుఁ |
♦.డవుఁడచుకబుద్ధిభ .యమఃనకుఁ ♦గతము ||

49 నీ || ♦.భళిభళిదేవి ♦.దివ్యప్రకృతీయెట్టి .శీరాచవిడ్డల.నీవలరెడు |
♦.తమ్మి క్రిందదాని .తలనూఁపబోని ♦తె .మొరవలె వారలు
♦.మొత్తసయ్యు |
♦.వారి రాజస్వభా .వము కొండతుదినున్న .వృక్షమున్గొనఁబట్టి
♦.క్రిందవినరు |
♦.సుడిగాలిమూడ్కిరేఁగెడు- సద్దియాశ్చర్య- .మొకయగపడ
కుండుప్రకృతి-మన్న |
♦.బడని ♦ప్రభుతయ- నేరుపఁ .బడనిపరు- వొ |
♦.రుకడఁజూడఁబోవని♦నాగ.రకత- ♦విత్త |
♦.బడినతీరుసఫలమిచ్చి .వారియందు |
♦.నై జముగబెర్గు ♦కౌర్యము ♦నృన్నచుంట |

50 ద్వి || ♦.ఎల్లెడన్ ♦శ్రుతిఁదప్పనే.ధ్వు♦రాగములు |
♦.కల్లాడుగురువులకన్న ♦హేయములు ||

51 ద్వి || ♦.లలి-మనకనుఁగవ- .లక్ష్మన♦యభిప్రాయ |
♦.ములతెఱంగుననొక.ప్పడుగుడ్డివాను ||

52 Some falls are means the happier to arise.

53 Where in I am false, I am honest; not true, to be true.

Act. v. Sce. iv.

54 Poor wretches that depend
On greatness' favour dream as I have done, —
Wake, and find nothing.

55 What an infinite mock is this, that a man should have
the best use of eyes to see the way of blindness!

Sce. v.

56 O most delicate fiend !
Who is 't can read a woman ?

•
HAMLET

Act. I. Sce. I.

57 I have heard,
The cock, that is the trumpet to the morn,
Doth with his lofty and shrill sounding throat
Awake the god of day ;

52 ద్వి || .కొన్ని పాల్లరయన.గున్నాధనముక్త !
 .♦తెన్ని క నెత్త న.దృష్టవంతులను ||

53 ద్వి || .♦దబ్బట్టెనొ-చోట.దగుమనుష్యుడను !
 .♦నిబ్బద్దినుటకై ♦.నిజమఱిగ్గాను ||

54 గీ || .♦తవిలిగొప్పతనము. దయకులోబడియున్న !
 .కనికరించదగిన.♦యనదల్లు !
 .కలనుచన్నుబోలి. క నెవరు-మేల్కొందు ||
 .మఱియు నెద్దియైన.♦బొజయకుందు ||

55 ప || గుర్తితనము-తెరువుజూచుటకత్యంతోపయోగములగు !
 చూపులనన్మనుష్యుడుకలిగియుండుటదెంతమితిమీరిననగుబాటు

56 ద్వి || .జౌరచమత్కార. మైనదయ్యంబ !
 .♦యేరు తెలియగలరె♦లనాగమనసు ||

57 ద్వి || .నేడునిక్కంబుగ.నేవినినాడ !
 .♦గోడి-నయ్యదియేవే.కువజాటువాడు !
 .♦ఖంగనితనగొప్ప,కంతంబుతోడ !
 .♦బొంగుచులేపెడు-నొప్పి♦ద్దవేలుపును ||

- 58 But, look, the morn, in russet mantle clad,
Walks o'er the dew of yon high eastern hill,

See. ii.

- 59 Foul deeds will rise,
Though all the earth o'erwhelm them, to men's eyes.

See. iv.

- 60 The drain of eale
Doth all the noble substance often dout
To his own scandal.

See. v.

- 61 There are more things in heaven and carth,—
Than are dreamt of in your philosophy.

Act. ii. Sce. i.

- 62 By heaven, it is as proper to our age
To cast beyond ourselves in our opinions
As it is common for the younger sort
To lack discretion.

Act. iii. Sce. i.

- 63 To the noble mind,
Rich gifts wax poor when givers prove unkind.

58 గీ॥ కాని-కనుమ నీవు-•కావిపచ్చడమను
 •గండ్లకొని•ప్రభాత.మొప్పుమీఱ |
 •నదిగొఱుప్పుదిక్కు.నందలిపాడవగు
 •పర్వతంబు.మంచువై•దిగిగెడు॥

59 ద్వి॥ .మనుజులకనుకుం.బాసపువనలు|
 •కనుపడు•మన్నె•గండ్లకొనినావి॥

60 ద్వి॥ మంతయాయుక్తజెఱచు.న్గొప్పతనము
 •నఁతయునిందె•మైన.వగుఁమెన్నడు॥

61 ద్వి॥ .కలవు-శాస్త్రములనీ.కలఁగన్నవన్న
 •పుకన్న•సభికము•పుడమిది•మింట॥

62 గీ॥ •దైవమానమాముదులలి.తనము•నై జ
 •ము-లలఁపులయెడసంశయ.మఁగొనునట్టు |
 •తెల్లసాధారణంబుగా.నెల్ల•పిన్న
 •వయసు•గకము•వివేకంబు.వడయకుండు॥

63 ద్వి॥ .ఇమవారుకూర్తుల.నెడగొప్పవదికి
 •గడు•వేటియీవులుం.గరముఁబేదలగు॥

See. i.

64 (1) Madness in great ones must not unwatched go.

See. ii.

(2) Where love is great, the little doubts are fear ;
Where little fears grow great, great love grows there.

See. iii.

65 Words without thoughts never to heaven go.

Act. iv. See. v.

66 When sorrows^t come, they come not single spies,
But in battalions.

Act. v. See. ii.

67 Our indiscretion sometimes serves us well,
When our dear plots do pall ; and that should teach us,
There 's a divinity that shapes our ends,
Rough-hew them how we will.

64 (1) ద్వి|| .♦ఘనులైనవారలన్.గలిగిసవెట్టి|
 .♦తెను♦శోధఁజేయ♦కు.పేక్షింపరాదు||

(2) గీ|| .♦అక్కజంపుప్రేమ.యెక్కడనుండునో|
 .యచటఁగొద్ది♦శంక.లగుభయంబు |
 .నెచటఁజిన్న♦వెఱపు.లెదుగుచునుండునో|
 .పెరుగుచుండు.గొప్ప.ప్రేమయచట||

65 ద్వి|| .♦వంశలఁ♦దొఱఁగిస.♦కల్కులువేల్పు|
 .చెంతకుఁబోలేవు.♦చెలఁగియెన్నఁటికి||

66 ద్వి|| .ఇడుమలునే♦గుల్లల్లే♦తేరవొంటి|
 .నడతెంచుఁగాని♦కృష్ణ.న.♦జట్టగట్టి||

67 చ|| .మరయపివేకమొక్కపుడు.మంచియగునాహ్లాదికుట్రలు||
 .♦బనుపడనుపు-వెండియును..బాగుగ నేవుచునుండునాదైయు||
 .మనకొకపమేమొదియె.♦మానుగద్దమనుగడుమాటికిన్|
 .మానపనులెంత♦మొహగనొ.నచఁగ నీసుగ-మంచునెంతయున్||

68 'T is dangerous, when the baser nature comes
Between the pass, and fell-incensed points,
Of mighty opposites.

69 to know a man well, were to know himself.

JULIUS CÆSAR—

Act I. Sce. II.

70 He reads much ;
He is a great observer, and he looks
Quite through the deeds of men ; he loves no plays,
As thou dost, Antony ; he hears no music ;
Seldom he smiles, and smiles in such a sort,
As if he mocked himself, and scorned his spirit
That could be moved to smile at anything—
Such men as he be never at heart's ease
Whiles they behold a greater than themselves ;
And therefore are they very dangerous.

Act. ii. Sce. i.

71 But 't is a common proof,
That lowliness is young ambition's ladder,
Whereto the climber-upward turns his face ;
But when he once attains the upmost round,
He then unto the ladder turns his back,
Looks in the clouds, scorning the base degrees
By which he did ascend.

68 ద్వి॥ .కడుబలవంతులు.♦క లహింపనడుమ|

.బడిననీ♦రసులకు.బాధలువచ్చు॥

69 వ॥ తనుఁదానెఱుఁగుటయేయొరుఁదెలియుట- వానినేతెలిసికొన్నచో
నొకమగవానింబాగుగఁదెలిసికొనుటయగు.

70 నీ॥ .చదువునాతఁడు♦విశేషమృగ-గొప్ప
♦ప.నీక్షకుఁ-♦డరయు♦.నెందేనిజనుల |
.కార్యములంబట్టి-.♦కాంక్షింపఁజాటలు
-నీపోల్కిగానము.న్వినఁడతండు |
.నరుదుగనవ్వెడు-.మఱి-తన్నుఁదా.వెక్కి-
.రించుకొనునటు-మా.ఱియును-వాఁడు |
.చేనివైపైననెం.తేనినవ్వగఁబురి
.కొలుపఁబడినతన.♦యెడఁద♦నీన |

.డించునటునవ్వు-.♦నెంచగ-నటువంటి|
.వారుతముక్తిమీఱు.వారిఁగాంచి|
.మనసునందుసుఖము.♦నెనయరుకావున|
.♦వాస్తవముగఁగడు♦స.పాయకరులు॥

71 త॥ .♦అఽనర్వసాధార.ణానుభవంబె |

.♦యడఁకువలేతాన.కగునిచ్చెన-యట|
.నెమరెక్కువాడుపె.కెత్తుమొగంబు |
.కానిచివరమెట్టు.కడముట్టనతఁడు॥

72 Between the acting of a dreadful thing
And the first motion, all the interim is
Like a phantasma or a hideous dream :
The genius and the mortal instruments
Are then in council ; and the state of a man,
Like to a little kingdom, suffers then
The nature of an insurrection.

Scē. ii.

73 When beggars die there are no comets seen ;
The heavens themselves blaze forth the death of
princes.

.పిదపని శ్రేణికిఁ బృథ్వి ముద్రిప్పఁ
 .బొడఁ గాంచుచుండుఁ నంబునముల
 చుట్టతుదకు నారోహించి తొడఁగినయట్టి
 .నీచసోపానముల్ నిరసించుచుండు॥

72 నీ॥ .కడుభీకరంబగు.కార్యము సేయుట
 .శంతకునుందున్న.యట్టితలఁపు।
 .నకుఁ నడిఁగల్గుఁ నం.శిరమంతయున్ మాయ
 .పోల్కిఁ ఘోరస్వప్న.మువలెనుండు।
 .దేహమందుండి యెంతే.శక్తులన్నియున్
 .బొలపుగ నడుపుజీవుండు-పదప।
 .డియు నిందియంబులా.సయిసభఁ గూడి
 .కార్యా.లోచనంబున.నమరియుండు।
 .మఱియుమానవునకు.దరువాతఁగల్గిన।
 .యట్టిస్థితియుమిగుల.ననుభవమున।
 .దివిరితిరుగుఁబాటు.తెన్నున నేపారు।
 .నొక్కచిన్నరాష్ట్ర.మాయనంగ।

73 కం॥ కనుపడవుతో కచుక్కలు।
 .మీనుచక్కిన్బిచ్చగాండు.మృతులై నయెడన్।
 .పనివడిరాజులచావున్।
 .జనములకుఁదనంత బయలు.చాటుచునుండున్॥

- 74 Of all the wonders that I yet have heard,
It seems to me most strange that men should fear ;
Seeing that death, a necessary end,
Will come when it will come.

Act. iii. Sce. i.

- 75 As fire drives out fire, so pity pity—

Act. iv. Sce. iii.

- 76 Ever note,
When love begins to sicken and decay
It useth an enforced ceremony.
There are no tricks in plain and simple faith ;
But hollow men, like horses hot at hand,
Make gallant show and promise of their mettle;
But when they should endure the bloody spur,
They fall their crests, and, like deceitful jades,
Sink in the trial.

- 77 There is a tide in the affairs of men,
Which, taken at the flood, leads on to fortune ;
Omitted, all the voyage of their life
Is bound in shallows and in miseries.
On such a full sea are we now afloat ;
And we must take the current when it serves ;
Or lose our ventures.

74 గీ॥ . ఏనువిన్న • యబ్బుగముల. నింతవఱకు।
 . నాకుఁగనుపడుగొప్పవి. త-త సయిచ్చ।
 . గలుగుఁదప్పని • గతిచావు. కనియదెల్ల।
 . వారల్గుడు వెఱపున. వడఁకుచుంట॥

75 ద్వి॥ . • మొనసివేఁసినివేఁసి. పోఁ నోలునట్లు।
 కనికరముగ్గని. కరమెడఁబాపు

76 త॥ . అరయుమనీవెన్నె. జై ననుఁ
 బ్రేమ కృశించి చెడిపోవు. నెడనదివెంత।
 మరియాదజూపు- (జ. మత్కృతులుండఁ
 . బోవచ్చునమ్మకం. బున-ఁ గాన-వెల్లి।
 . నకులు-పనిపడనం • తకుఁ జాటుకై న
 . గుఱ్ఱములటు క్రమ. గోఁటుఁగన్పతున్।
 . • రొరగెదరు పశీక్ష. నోర్వకపోట్లు-
 . తలలుపాలించి దొంగ. తట్టవలవలె॥

77 త॥ . సరులకార్యంబుల. నరునొక్కయల-
 . పోటుసదానిని. బొందినసడుపు।
 . సిరికి. నద్దానిని. జేకొనరేని. యవ్వోదాజీవ. యాత్రంతలోతు।
 . తఱిగినయెడ నాప. దలఁగట్టబడు-
 ని. పుడుతేలుచుంటి మా. పూణ్ వాన్నిధిని।
 . మాటియునా • వొల్లువ. నశ్ర న మందపలయు-ఁ
 . దప్పెనచో. నోడె • దము • పన్నిద్యముల॥

 Act. v. Sce. iii.

- 78 O hateful error, melancholy's child,
 Why dost thou show to the apt thoughts of men
 The things that are not? O error, soon conceived,
 Thou never com'st unto a happy birth,
 But killst the mother that engendered thee.

 HENRY IV—PART I.— *Act I Sce II.*

- 79 If a' the year were playing holidays,
 To sport would be as tedious as to work;
 But when they seldom come, they wished- for come
 And nothing pleaseth but rare accidents.

Act. iii. Sce. ii.

- 80 when he had occasion to be seen,
 He was but as the cuckoo is in June,
 Heard, not regarded;

PART II.— Induction.

- 81 Open your ears; for which of you will stop
 The vent of hearing when loud Rumour speaks?
 I, from the orient to the drooping west,
 Making the wind my post-horse, still unfold
 The acts commenced on this ball of earth;
 Upon my tongues continual slanders ride,
 The which in every language I pronounce,

73 మ! . అకటామిక్కిలి శేయమైన పొరపాటా-
 చింతచాపిల్ల - యెం ।
 . దుకుఁగస్పచేదులేని వస్త్రపుల
 నెం. తోయహామహామానశో ।
 . హకు-ఁ దప్పా- సులభప్రసూత-
 సుఖజ. న్మాథంబురాణి వృ-మా ।
 . నకసీపుంబరిమాచే పోయెదునిను. గనట్టి మాతల్లిని ॥

79 గీ॥ . తలపనేడెల్ల యూటాడు ♦ సెలపుప్రోద్ధ ।
 . లయిన-ఁ బరి చేయునటులాడు ♦ టయును విసుగు ।
 . సలుపు-నవియరుద్దె న- మి ♦ క్కిలిహితమగు ।
 . ♦ సంతనముఁగొల్ప దెద్దియున్ ♦ వింతమాడ్కి ॥

80 ద్వి ॥ . కనబడునపుడు ♦ అత్యమానేయబడెడు ।
 విరబడియతడు ♦ పో. వెలుటాన్యోస్థమున ॥

81 నీ॥ . ♦ శరుషీనూవిష్ట ♦ క్తి యోహన - ♦
 వదంతి. ♦ లిగ్గరమాట్లాడ . ♦ విన్నిశూయ ।
 . నెవ్వఁడుమీలోన- . నేఁదూర్పుచుండి
 వేగి ♦ లాడెడు పడమర ♦ కనవరము ।

Stuffing the ears of men with false reports.
I speak of peace. while covert enmity,
Under the smile of safety, wounds the world.

Act. i. Sce. i.

- 82 contention, like a horse
Full of high feeding, madly hath broke loose,
And bears down all before him,
- 83 See, what a ready tongue suspicion hath !
He that but fears the thing he would not know
Hath, by instinct, knowledge from others' eyes
That what he feared is chanced.

Act iv Sce iv.

- 84 She either gives a stomach and no food,—
Such are the poor, in health; or else a feast,
And takes away the stomach, such are the rich
That have abundance, and enjoy it not.

- నాటపాగుజ్జమున్గొ • దుపుగాఁజేసి
- ♦ భూకందుకంబునం ♦ బుట్టుపనుల
- ఁ దెఱచుచుండెద- నెడ. దెగనట్టినిందలు
- స్వారినానాల్క- లుసలుపుచుండు
- ♦ కల్ల వాతలుజనముల. కణములకు
- ♦ జొనిసియెల్ల భాషల నవి. యనుచునుండు
- ♦ ఁగావలిచిటునగవు క్రింద. గడుసడంగి
- జగమునొప్పించెడి పగనం. ధిగఁబలికెద ||

82 ద్వి || • ముంగటిదెల్ల • దొ • బ్బునకొగ్గొవడిచె

• లంగఁబొడు తేజ. లాగుమచ్చరము ||

83 గీ || • సంశయమునకెంత • సన్నధమానాల్క

• కలదొ • చూడు తనకు. దెలియసట్టి

• దానికడలు వాడి • తరులచూపులనెర్గు

• నదియనంభవించె • నని నిజముగ ||

84 గీ || • ఆకలెంతోగొలిపి దై వ. మన్నమిడదు

• పెరియునారోగ్యమునఁ గడు. బేదవాడు

• కదిసిబువ్వనొసంగి యం • గదఁజెఱిచెడు

• గుడువఁజాలఁడు భాగ్యవం • తుఁడు-కలిగియు ||

HENRY V.—

Act. I. Sc. II.

85 For government, though high, and low, and lower
Put into parts, doth keep in one concent,
Congreeing in a full and natural close,
Like music.

86 so work the honey- bees,
Creatures that by a rule in nature teach
The act of order to a peopled kingdom.
They have a king and officers of sorts ;
Where some, like magistrates, correct at home,
Others, like merchants, venture trade abroad,
Others, like soldiers, armed in their stings,
Make boot upon the summer's velvet buds,
Which pillage they with merry march bring home
To the tent- royal of their emperor
Who, busied in his majesty, surveys
The singing masons building roofs of gold,
The civil citizens kneading up the honey,
The poor mechanic porters crowding in
Their heavy burdens at his narrow gate,
The sad-eyed justice, with his surely hum,
Delivering o'er to executors pale
The lazy yawning drone.

85 గీ॥ . ♦ క్రమతః సుక్త మ మధ్యమా ధమవిభాగ ।

. ♦ ముఖ్యైర్యోరతన ము సంఘాత్తసహజ ।

. కాలవిన్యాసమున కనుఃకూలముగను ।

గాః సమత్ల కమూఢానః ధృదలుకుండు ॥

86 నీ॥ . ♦ పట్టనకై పాటు. పడుచున్నతేనెటిఁ గలుసహజంబుగా ఁదెలు
పురాజ్య ।

. పాలసపద్ధతి. వానిలోరాజగు. నొకటి- తక్కినవియు. ద్యోగి
జనము ।

. లంఘనంఢనవిని. నాచరించునుగొన్ని. వాశేద్యమున గొ
న్ని. కిఁగోవు ।

. మఱికొన్ని యోధుల. మాడ్కిఁ నంతపు. మొగ్గి దొచి న
మోక్షశీల ।

. సరిగిరాజునకుఁ స. మపిఁచు. నాతఁడు. రాజవైభవమునఁ దే
జరిల్లి ।

. కనుగొను- బాటలఁ దనఁబఁగరుకష్ట. లల్లుఁ నిల్పులను- ర. వంత
యైన ।

. గుడుపఁబోవక తేనె. నిడి చెడి పౌరుల. బరువులతోవంగి. ద్వార
మందు ।

. గుంపులఁ గూడెడు. కూలివాండ్రను- గొంచె. మైన బాటొసరించ

. కావులించు ।

. కొనుచు మైతెల్లఁ దియున్న. పనికిరాని ।

. నిండుసోమరిపోతుపే. మండిపడుచు ।

. వాని నెంతయునుఁ దీయు. వాండఁ చేలి ।

. కప్పగించెడుగొప్ప న్యాయ. గూఢపతిని ।

- 87 't is ever common
That men are merriest when they are from home.

Act. ii. Sce. i.

- 88 O England,—model to thy inward greatness,
Like little body with a mighty heart,—

Act. iv. Sce i.

- 89 There is some soul of goodness in things evil,
Would men observingly distil it out;
For our bad neighbour makes us early stirrers,
Which is both healthful and good husbandry :
Besides, they are our outward conciences,
And preachers to us all ; admonishing
That we should dress us fairly for our end.

Act. v. Sce. ii.

- 90 Haply a woman's voice may do some good,
When articles too nicely urged be stood on.

HENRY VI.—PART I— *Act. I, Sce. II.*

- 91 Glory is like a circle in the water,
Which never ceaseth to enlarge itself
Till by broad spreading it disperse to nought.

Act. v. Sce ii.

- 92 Of all base passions, fear is most accursed.

87 ద్వి॥ .♦తలఁగిజనంబులు.తమయున్నిపట్లు|
 .♦మొలఁగుచునుందురు.మిగులవేడుకను॥

88 ద్వి॥ .♦మేలితెల్విగలచి.రేమనయింగ్లాడ|
 .నీలోనిగొప్పకు.నీవైతి♦వచ్చు॥

89 చ॥ .పరఁగెడుఁగొంతమంచిచెడు.వస్తువులందునసారమెన్నఁగొ|
 .బొరుగుననున్న♦దుష్టు ♦కదు.పానశ్రులగ్గుడు♦బెందలాడ-య|
 .తైరుపుశరీరసౌఖ్యముఁగ.దించు-♦గృహి-నశ్రునకోర్కె-తెల్లఁజే|
 .కురుసటువాఁడుమే♦లితెఱ.గుర్గరువై కనుపచుకఁబెండియున్॥

90 ద్వి॥ .సరియానొడఁబడికల్.జతపడకున్న|
 .నెరపుమేల్కొంతవ.నితపల్కొకప్పు॥

91 ద్వి॥ .నీటిలో♦గిటివలె.నెగడెడుగొప్ప|
 .సూటిగఁజివరకు.♦సున్నయావఱకు॥

92 ద్వి॥ .అన్నిదుష్టగుణంబు.లందునభయము|
 .కన్నఁబాడైనది.కన్గొన-లేదు॥

See. iii.

- 93 beauty's princely majesty is such,
Confounds the tongue and makes the senses rough.

See. v.

- 94 The chief perfections of that lovely dame,
Had I sufficient skill to utter them,
Would make a volume of enticing lines,
Able to ravish any dull conceit :

- 95 So worthless peasants bargain for their wives,
As market-men for oxen, sheep, or horse.
Marriage is a matter of more worth
Than to be dealt in by attorneyship.

- 96 For what is wedlock forced but a hell,
An age of discord and continual strife ?
Whereas that the contr'ary bringeth bliss,
And is a pattern of celestial peace.

PART II—

Act. II. Sce. IV.

- 97 Thus, sometimes hath the brightest day a cloud ;
And after summer evermore succeeds
Barren winter, with his wrathful nipping cold :
So cares and joys abound, as seasons fleet.

93 ద్వి॥ .అంశపుండ్రంశన.మట్టిది-నాల్కా

.గిరిందికిలాగునిం.ద్రీయములఁగలఁచు॥

94 గీ॥ .సోయాగంధై సయాయమక్తసుగుణములను

.దెలుసఁగల నేవుకానాకుసుఁగలిగెనేని

.నెట్టిమొద్దుబుద్ధినినై స.నీర్వజాలు

సరసమగు పెక్కుగ్రంథము.లరచియుంతు॥

95 గీ॥ .జేరమాడెదసూక్ష్మము. పెండ్లమ్మలకొ

.ఱకుఁబనులకయిసంతవ.తకకుఁనూక్తి

మధ్యనతుకలతగవుం.బడుటకన్న

.ఁజెండ్లిసిజముగ నెక్కు.విలువగలది॥

96 గీ॥ .బలిమిరొసరింపఁడిచ పెండ్లి.లిశరకము

.కలఁబ్రతుకును-మఱియు.నిచ్చలుజగి.డము

.సలువు.నిష్టానుసారము.శరిగిన-నది

.సంతసము-దిశ్యశాంతిని.సంతరించు॥

97 గీ॥ .ఇట్టిలనొకప్పువెల్లడి.నెసఁగుపగలు

.మన్యుఁజెరింగు-వేసవి.మగుళ-ఁగఱచు

.చలిమెలు.నీర్వ.నీతువు.కలుగు-నట్ట

.లేగువంతులు-జోకలు-ముతువునలె॥

Act. iii. Sce i.

98 Smooth runs the water where the brook is deep,
And in his simple show he harbours treason.

99 what 's more miserable than discontent.

Act. iv. Sce, ii.

100 O miserable age ! Virtue is not regarded in handi-
craftsmen.

PART III—

Act. I. Sce. IV.

101 ' T is beauty that doth oft make women proud ;
' T is virtue that doth make them most admired ;
' T is government that makes them seem divine ;

Act. ii. Sce. i.

102 To weep is to make less the depth of grief :

Act. iv. Sce. viii.

103 when the lion fawns upon the lamb,
The lamb will never cease to follow him.

98 ద్వి || .నునుపుగాఁబాతెడు .న్లోఁతె ననీరు ।
 .♦మునిరూపున ♦దోహ. మున్దాఁచువాఁడు ||

99 ద్వి || .♦ఒందిలి- తనివిలే. కుండుటకన్న ।
 .నెందై నమఱియుండు .నే- యెంచిచూడ ||

100 వ || ఆహా దుష్కాలము- ♦శిల్పల♦యోగ్యత సరకు సేయఁబడలేదు||

101 గీ || .స్త్రీలఁదఱచుగగర్వఁపఁ .జేసెడునది ।
 .సాగసు-వారలమిక్కిలి .పొగడఁబడఁగ ।
 .నలుపునదిసద్దణంబు- వేల్పులుగవారు ।
 .తెలియఁబడఁజేయునది ♦జితేం♦. ద్రియతమఱియు ||

102 ద్వి || .♦వాతెఱచుచు దూఖ. పడుట- శోకంబు ।
 .లోతుఁతగ్గించుటా .లోచించిచూడ ||

103 ద్వి || .సింగమిచ్చకముచే. సిన- గొట్టెసిల్ల ।
 .♦పంగఱదానివె .బడఁబోకపోదు ||

Act. v. Sce. vi.

104 Suspicion always haunts the guilty mind :
The thief doth fear each bush an officer.

HENRY VIII—

Act. I. Sce. I.

105 anger is like
A full-hot horse, who being allowed his way,
Self-mettle tires him.

Sce. iii.

106 New customs
Though they be never so ridiculous,
Nay, let em be unmanly, yet are followed.

Act. iii. Sce. i.

107 Orphens with his lute made trees,
And the mountain-taps that freeze,
Bow themselves, when he did sing :
To his music plants, and flowers
Ever sprung ; as sun and showers
There had made a lasting spring.
Everything that heard him play,
Even the billows of the sea,
Hung their heads, and then lay by.
In sweet music is such art,
Killing care and grief of heart
Fall asleep, or, hearing, die.

104 ద్వి || .♦దురితంబుఁ గలవది .♦వౌడరు ♦సందియము ।
 .♦బరి-యెల్లపొద- రాజ .భటుసిగ్గెఁటము ॥

105 ద్వి || .చెలరేగుగుఱ్ఱము .చెలునగునల్కా ।
 .యలయుఁ దసంతట .నాఁపనియెడల ॥

106 ద్వి || .♦అనుసంపాదకుఁడూ .త్నాచార♦మహా ।
 .ససకరమయ్యు- ♦నీ.చంబగుసేని ॥

107 నీ || .నీణవాఁయించుచా .♦గ్నియసుపాటఁబాడి
 .వృక్షంబులనమ్మించు .చేరుకొనిన ।
 .♦నగళిఖరంబుల .♦న్నమృములుగఁజేసె-
 .నతనిపాటకుమొక్క.లలరుఁలొదవె ।
 .జగముకన్న న్నాస .జల్లులుగావించె
 శాశ్వతంబైనవ.సంతతముతువు ।
 .వానినాద్యమువిన్న .ప్రతివస్తువు
 సము.ద్రపురంగములు ♦పై.తమ్మువాని ।
 తలలువాల్చె- మఱియుదాపునఁబండెడు ।
 .ఁబరఁగునట్టి మహిమ.పాటయందు ।
 .ఁగెడపువంత-మఱియు. నెడఁదడుఁఖమును ।
 .గునుకు-నదియఁగాక - .వినుచుసమయు ।

Sce. ii.

108 (1) The hearts of princes kiss obedience,
So much they love it ; but to stubborn spirits
They swell and grow as terrible as storms.

(2) My lord, we have
Stood here observing him. Some strange commotion
Is in his brain : he bites his lip, and starts ;
Stops on a sudden, looks upon the ground,
Then lays his finger on his temple ; straight,
Springs cut into fast gait ; then stops again,
Strikes his breast hard ; and anon, he casts
His eye against the moon ; in most strange postures
We have seen him set himself.

Act. iv. Sce. ii.

109 Men's evil manners live in brass ; their virtues
We write in water.

Act. v. Sce. iii.

110 Men that make
Envy and crooked malice nourishment
Dare bite the best.

108 (1) ద్వి || .♦అరుసులయెడలు ము .ద్దాడునడఁకువ ।
 ,♦మొరటులయెడఁగోప.ముస రేఁగుఁ వియు ॥

(2) నీ || .♦విభుఁడ- వానింగని.పెట్టుచు మేమిట
 .నున్నార -మెద్దియో .యొక్క వింత ।
 .♦తిరుగుఁబాటతనిబు .ద్ది♦న్నెలకొనియె-
 నా.తం♦డొడుగఱచెడు- .కెం♦డి- యులికి ।
 .పడెడు- దబ్బుచనాఁగు- .బొకించునేలను-
 .బిమ్మట- నాతని .వేల్చునతని ।
 .♦కణత పైఁజేచుక- ♦నొ.క్కటఁద్రుళ్లు పాటున
 .వడినడచున్దరు .వాతనిలుచు ।
 .దనదు గుండెబాఁడు .కొనెడుగట్టిగ- మఱి ।
 .యునొక తఱిసిఁ జందు.రునిదెసఁదన ।
 .కన్నువైచుచుండు- .గడువిచిఱములగు ।
 .♦గతులనాతఁడుంటఁ .గంటిమేము ॥

109 ద్వి || .జనులచెడుగు ♦శిలా.క్షరమయి ♦మనెడు ।
 .మనమునీటన్వారి .మంచివ్రాసెదము ॥

110 ద్వి || .నైఁవలేచట్టి దు.జకనములుమిగుల ।
 .గాపాడువారినే .కఱవఁదెగింతు ॥

- 111 't is a cruelty,
To load a falling man.

KING JOHN—

Act. I Sc. I

- 112 For new-made honour doth forget men's names.

Act. iii. Sc. iv.

- 113 Before the curing of a strong disease,
Even in the instant of repair and health,
The fit is strongest : evils that take leave,
On their departure most of all show evil.

- 114 A sceptre, snatched with an unruly hand,
Must be as boisterously maintained as gained ;
And he that stands upon a slippery place
Makes nice of no vile hold to stay him up.

Act. iv. Sc. iii.

- 115 Trust not those cunning waters of his eyes,
For villany is not without such rheum ;
And he, long-traded in it, makes it seem
Like rivers of remorse and innocency.

111 ద్వి || .పడిపోవుచుండిన .వానిమఱింత |

.యడఁగఁదొక్కుచునుంట .యది ♦కూళతనము ||

112 ద్వి || .కొత్తగానశ్చిన .గొప్పతనముత్త |

.♦మత్తిలిమఱచెడు .మనుజులశేర్లు ||

113 గీ || కఠినమశాసనకటంబు చ.క్కఁబడకమును |

.ముందు- నాచోగ్యమబ్బుని.వశమనందు |

.గూడవడియగు- నెడఁబాయు.కీడుల్లా |

.వానిమల్లదలన్గిడె .♦కానిపించు ||

114 గీ || .న్యాయముఁ దొలుగుచేయిచే .♦నపహరింప |

.బడిన♦స్వపదండ మెటుపొందఁ.బడెనొయట్లు |

.♦నిర్వహింపఁబడునది- వెం .డియును- జాతు |

.నట్టిచోనున్న తఁడుదేని. నెనఁబట్టు ||

115 గీ || .వానిమోసపుచ్చు .♦బాప్పుమ ల్ సహృదు !

.♦దుడుకునూడసత్త్వి .తడిఁజెలంగు |

.అంగు ♦శిరమలవడు .తఁడు నేరములేమి |

.నెరులేళ్లుగ నది .కనుపఱచెడు ||

KING LEAR—

Act. I Sce. I

116 Time shall unfold what pleated cunning hides ;
Who cover faults, at last shame them derides.

Act. ii. Sce. iv.

117 All 's not offence that indiscretion finds
And dotage terms so.

Sce. v.

118 O, sir, to wilful men,
The injuries that they themselves procure
Must be their school master.

Act. iii. Sce. iv.

119 Thou, 'dst shun a bear ;
But if thy flight lay toward the roaring sea,
Thou 'dst meet the bear i' the mouth.

Sce. vi.

120 He 's mad that trusts in the tameness of a wolf, a
horse's health, a boy's love, or a whore's oath.

116 ద్వి || .♦తటివిప్పుమోసము .దాఁచిన- దెగు |
 .♦మఱుఁగిడువారివే .మఱుసిగ్గు♦ తెగడు ||

117 ద్వి || .అవివేక మరసిన-దట్టులవృద్ధ |
 .♦తవివరించిన దెల్లఁ.దప్పుగాఁబోడు ||

118 ద్వి || .♦ములుచలకుఁదమంతఁ.♦బొరయు♦నిక్కట్లు |
 .బడి♦యొజ్జలుగనుండ.వలయునోయయ్య ||

119 గీ || .♦భల్లకమునుఁజూచి.పరుగిడుచుందువు |
 .దానిఁదప్పుకొనఁగ-ఁ.గాని-♦ఘోష |
 మీఱు♦కడలిసీదు.పాటిపోవుటకడ్డ |
 .పడిన నెల్లు నెదురఁ.బాటెదీవు |

120 వ || తోఁడేటిమచ్చికయు-గుట్టపుటారోగ్యము-
 చిల్లకాయవలపును-లంజెయొట్టును
 నమ్ముకొనువాఁడువెంగలి ||

-
- 121 When we our betters see bearing our woes,
We scarcely think our miseries our foes.
Who alone suffers, suffers most i' the mind,
Leaving free things and happy shows behind;
But then the mind much sufferance doth o'erskip,
When grief hath mates, and bearing-fellowship.
How light and portable my pain seems now,
When that which makes me bend makes the king bow.

Act. iv. Sce. i.

- 122 Our means secure us, and our mere defects
Prove our commodities.
- 123 As flies to wanton boys, are we to the gods,—
They kill us for their sport.

Sce. iii.

- 124 The stars above us, govern our conditions;
Else oneself mate and mate could not beget
Such different issues.

121 నీ॥ . మనకన్న నెక్కుడు . మనుజులయెడ
 మన.శోకములుండుటఁ జూచునపుడు |
 . మనకున్న యాపద.లమ్ర . శత్రులుగ
 మన.మెంచెద మరుదుగ- . నెవ్వఁడొంటి |
 . ♦ దురటిల్లునాతఁడెం.తో కుందుమనమందె-
 . కాని-దఃఖముకట్టి.లోననున్న |
 . సమయమునన్- పైచు సహవాసమశ్చిర.తటి-
 . నిడుమస్మది.దాటు-మఱియు |
 . నెంతఁగులకన- మఱి.యెంతయల్పముగనా |
 . భాధయు.ప్పుడు కన.పడుచునుండె |
 . నన్ను నెపుడు వంచు.చున్నయయ్యదిజేఁని॥
 . గూడనఁగఁబట్టి. కుంగఁదీయ |

122 ద్వి॥ . మనసాధనంబులే.మఱిపించుమనల |
 . మనలోఁజ్ఞెమనకు మే.లమ్ర తీనిగూపించు |

123 ద్వి॥ . వేలుపులుమనలఁ . బిల్లలీఁగలను |
 . గూలుచునటులాట.కొఱకుఁజంపెదరు॥

124 గీ॥ . మనస్వభావమేలు . మనమెంతయునెఱుంగ |
 . రానిదై వ-మట్లుకానియెడల |
 . మాఱకుండునాలి . మగలంతభేదమున్ |
 . గలుగుపిల్లలనిటు . కాంచుటెట్లు॥

Sce. vi.

125 Come on, sir, here 's the place : stand still,—
How fearful
And dizzy 't is, to cast one's eyes so low !
The crows, and choughs, that wing the midway air
Show scarce so gross as beetles : half way down
Hangs one that gathers samphire,— dreadful trade :
Methinks, he seems no bigger than his head.
The fishermen that walk upon the beach
Appear like mice, and yond tall anchoring bark
Diminished to her cock,— her cock, a buoy
Almost too small for sight. The murmuring surge,
That on the unnumbered idle pebbles chafes,
Cannot be heard so high.—I 'll look no more ;
Lest my brain turn, and the deficient sight
Topple down headlong.

125 సీసమాలిక || .అయ్యరమిత్త ద్ది యె.యచ్చోటు- కదలక
 .నిలుచుండు- మంతక్రింది .కినిజూపు|
 .బట.♦చుటయెంత ♦భీ.కరమెంత
 తలత్రిప్పు.గానుండు- నకుమనె.గయుచునున్న|
 .కాకులు-మఱినీటి.కాకులు బొడ్డెంక.లట్టు
 చిన్నవిగఁగ.చ్చట్టుచుండె|
 .నూరుగాయలకటు .లుపయోగపడు
 నొక.విధమగు మొక్కలం.బెఱుకువాడు |
 .క్రిందిసకమ.తోవ .వేలొడెడున్-
 ♦ఘోర.వృత్తి - నేననుకొని.యెదనతండు|
 .తనతలకంఁబె .ద్దగఁగానిపించెడు-
 .♦మున్నీటియొడ్డునఁ .బోవుబెన్ .
 .♦చుంచువిధమునఁదోఁ .తెంచెడు-
 ♦లంగరు.వేయుచుండిన యల్ల .పెద్దయోడ|
 .దాని♦దోనె♦వితానఁ .దక్కువకాబడె-
 .నదియులంగరు గుఱు.తట్లుకంటి |
 .కందకకడుఁజిన్న.దయ్యె- ♦నట్లాడెడు
 .గులక రాలనొరసి .ఘోషఁబెట్టు|
 .♦కరడమంత పెద్ద .గావినఁబడఁజాల |
 .కుండె-నింకఁజూడ .నొల్ల నేను |
 .మిగులనాకుఁదల్లి తి.గిగెడు-గొఱుతవడు |
 .దృష్టిదొడ్లుఁదల్లి .క్రిందఁగాన ||

126 When we are born, we cry that we are come
To this great stage of fools."

Act. v. Sce. iii.

127 The gods are just, and of our pleasant vices
Make instruments to plague us.

128 Her voice was ever soft,
Gentle, and low, — an excellent thing in woman.

129 The weight of this sad time we must obey;
Speak what we feel, not what we ought to say.
The oldest hath borne most; we, that are young
Shall never see so much, nor live so long.

RICHARD II

Act I Sc I

130 The purest treasure mortal times afford
Is spotless reputation; that away,
Men are but gilded loam or painted clay.

Sce. ii.

131 That which in mean men we entitle patience
Is pale cold cowardice in noble breasts :

126 ద్వి॥ .చనుడెంచితిమిపిచ్చి.జనులఁరంగమున ।
 .కనియేడ్చెదము.పుట్టినప్పడుమనము॥

127 ద్వి॥ .మనచెడుగులనుండి.మనలశిక్షించు ।
 .ననువునన్నెవరునా.యమగుదేవతలు ॥

128 ద్వి॥ .మెత్తనచల్లన.మెల్లనయాపె ।
 .కీర్తక-స్త్రీకది.గొప్పగుణంబు॥

129 గీ॥ .మనముకఁనానరభర.మానకులొంగి ।
 .పల్కునదితోఁచినదిచెప్ప.వలయుదాని ।
 .నెడసి-పెద్దలుకడుభరి.యించినారు ।
 .మనముపిన్నలమంతగాఁగనముమనము ।

130 గీ॥ .మతక్యకాలంబులొనఁగుని.మలధనంబు ।
 .తనరుచుండెడుమచ్చపొందనియశంబు ।
 .జనములదిబొత్తిగాఁబోవు.సమయమందు ।
 .పసిఁడిపూసినబంకమ.న్నునరివారు॥

131 ద్వి॥ .అథములలోమన.మనుకొనునోమి ।
 .యధికులయెడభయ.మనిసిండుకొనెడు ॥

Sce. iii

132 Teach thy necessity to reason thus ;
There is no virtue like necessity.

133 gnarling sorrow hath less power to bite
The man that mocks at it and sets it light.

134 O, who can hold a fire in his hand
By thinking on the frosty Caucasus ?
Or cloy the hungry edge of appetite
By bare imagination of a feast ?
Or wallow naked in December snow
By thinking on fantastic summer's heat ?
O, no : the apprehension of the good
Gives but the greater feeling to the worse :
Fell sorrow's tooth doth never rankle more
Than when it bites but lanceth not the sore.

Act. ii. Sce. i.

135 the tongues of dying men
Enforce attention like deep harmony :
Where words are scarce they are seldom spent in vain,
For they breathe truth that breathe their words in
pain.
He that no more must say is listend more.

132 ద్వి॥ చక్కనిసీయవ సరముతలంచు ।

•మక్కటకం టెయో•గృతవతిలేదు॥

133 ద్వి॥ కజవఁజాలదుగుఱు•గావించు•వంత ।

•నరకుసలుపక హా•స్యము సేయునరుని॥

134 సీ॥ మంచుకొండ నెవండు•మదియోనఁ•దలపోసి•

•యశారశ సచేత•నగ్గిఁదాల్చు ।

•నాఁకలి•యంగద•నంటునఁచునకు

•మొ•గంబుమొత్తించు-లే•క-బలువిందు ।

•గూరిదియూహించు•కొనుమాత్రమున ।

•లేక-మండువేసవివేడి•మఁగుననిడి ।

•మాగఁజీవఁంబు•హి•మంబునదినమొలం

•బొగ్గాడు-నటుకాదు•పొమ్మ మంచి ।

•నెన్నుకొనుటచెడ్డ•నెంసె•చెడుమతింత ।

•కూర్గనైనవంత•కోటబాధ ।

•గఱచునప్పటివలె•గావింపనేరదు ।

•పుండుబల్లెముమెయిఁబొడుచునపుడు॥

135 ఉ॥ చచ్చెడువారినాటుకలు•శ్రద్ధ•సుగానముపోల్కిలాగు-వా ।

•కుచ్చుట•శక్తితగ్గునేడ•ఁగొంచెము•రిశ్త•గఁజెల్లు-బాధ•ను

•ళ్ల•చ్చరియించువారు•మూ•తురు-జెప్పటకెద్దిలేనివాఁ ।

•జెచ్చటనై న•మచ్చికమ•తింతవినంబడుచుండుఁగావునన్॥

136 The setting sun, and music at the close,
As the last taste of sweets, is sweetest last,
Writ in remembrance more than things long past.

137 Small showers last long, but sudden storms are short.

138 Should dying men flatter with those that live ?
No, no, men living flatter those that die.

Act. iii. Sce. ii.

139 know'st thou not
That when the searching eye of Heaven is hid
Behind the globe, and lights the lower world,
Then thieves and robbers range abroad unseen,
In murders and in outrage bloody here ;
But when from under this terrestrial ball
He fires the proud tops of the eastern pines,
And darts his light through every guilty hole,
Then murders, treasons, and detested sins,
The cloak of night being plucked from off their backs,
Stand bare and naked, trembling at themselves ?

136 గీ॥ .కుంకుచున్న పొన్న కొసముట్టుపాటయు ।

.వెనుక కుంజపింగొనెడు.సింహివంట ।

.కరఃశిమిగులనింపు.గాఁగఁగడునెవఁ ।

.వాయుఁబడు-ఁగడిచిన.వానికన్న ॥

137 ద్వి॥ .చిన్న ముసురుఁమన్ను.శిరము-కాని-వడి ।

.బన్నినట్టితుపాను.శ్వరఁగడతేలు ॥

138 ద్వి॥ .ప్రసరితింజెత్రితుకువా.రలఁజచ్చువార ।

.లు-నహి-బ్రతుకువార.లునుతింతుఁమృతుల॥

139 నీ॥ .ఎఱుగవాదేవుఁబ.నీక్షించుచూఁదికి

.భూగోళమువెనుక.డాఁగిమఱియు ।

.గిందిజగమువెలి.గించుచున్న ప్పడు

.దొంగలున్వెండియుం .నోచువాండు ।

.కన్బడకఠికము.గాఁ జెరలాడెదర్

.హత్యలన్గూర్తులై .హఠములనిట ।

.గాని-యీక్షాకందు.కముక్రిందు

నుండివా.డెప్పుడు పొచీన.వృక్షదృష్ట ।

.శిఖరములక బ్రకా.శింపించి ప్రేమప్త

.వివరమునన్తన .వెల్గుబొడుచు ।

.సంపుటల్ దోహము లపుడ.సహృదయ ।

.కంబులుకదమఁపృష్ఠ భా.గములనుండి ।

.మాపుపచ్చడము తొలగిం.పఁబడనిలుచు ।

.వడకుచుదమంత బోడిగ.ట్టలేక ।

Act. v. Sce. i

- 140 The love of wicked friends converts to fear ;
That fear to hate ; and hate turns one or both
To worthy danger and deserved death.

RICHARD III.—

Act. I Sce. III.

- 141 the world is grown so bad,
That wrens make prey where eagles dare not perch :
Since every Jack became a gentleman,
There's many a gentle person made a Jack.

Sce. iv.

- 142 Sorrow breaks seasons and reposing hours,
Makes the night morning, and the moon-tide night.

Act. ii. Sce. ii.

- 143 that deceit should steal such gentle shapes.
And with a virtuous vizard hide foul guile !

Act v. Sce. ii.

- 144 True hope is swift, and flies with swallow's wings,
Kings it makes gods, and meaner creatures kings.

140 గీ॥ .♦ చెనఁటిచెలికాండ్ర ♦ నెమ్మిమా.ఱునువెఱపున ।
 .కాభయమనహృమున కస.హృదబాకనికి ।
 .ఁగానిలేకి♦ర్వురకుఁగాని .కట్టకడకు ।
 .మఱియు♦హానికిఁదగుచట్లు ♦మరణమునకు ॥

141 గీ॥ .జగముచెడె- వేగవాలగ .సాహసింప ।
 .కున్నచో♦జీనునయెరతి.న్చుండె- నెల్ల ।
 .నీచుఁడున్ఘనుఁడౌటచే ♦నెరుసఁబడిరి ।
 .♦తక్కు-వారుగఁబల్వురు.తగుమనుసులు ॥

142 ద్వి॥ .♦ఋతువులమాచుకాని .ద్రించుగంటలను ।
 .♦వెతరేబవల్లఁగా .వించు♦నట్టిట్టి ॥

143 ద్వి॥ .♦వంచనసాధురూ .పంబులనుండు ।
 .మంచివేషమున దు .మాకగకముందాఁచు ॥

144 ద్వి॥ .♦పఱచునేంఁట్రింత ♦జ.వముతోడనాన ।
 .దొరలవేల్పుల ♦నలం.తులజ్జేండ్లఁజేయు ॥

See. iii.

145 Conscience is but a word that cowards use,
Devised at first to keep the strong in awe :

LOVES LABOUR'S LOST.— *Act. I. Sc. I.*

146 Why, all delights are vain ; but that most vain,
Which, with pain purchased, doth inherit pain.

147 Study is like the heaven's glorious sun,
That will not be deep-searched with saucy looks :
Small have continual plodders ever won,
Save base authority from others' books.
These earthly godfathers of heaven's lights
That give a name to every fixed star,
Have no more profit of their shining nights
Than those that walk and wet not what they are.
Too much to know is to know nought but faine ;
And every godfather can give a name.

145 ట్ట || .♦ధీరులువాడుల ♦.పితమెధమకంబు |
 .♦ధీరులనాఁప ♦వి.ధింపఁబడెదొలి ||

146 గీ || .శౌర♦వితలువేడ్క .లన్నియు-నాఁగాని |
 .యెద్దియిడుమతోఁగ్ర .యింపఁబడుచు |
 .♦నెగులుకలుగఁజేయు .♦నిచ్చలునద్దియె |
 .మిగులవృథాముగఁబ .ఱగుచునుండు ||

147 నీ || .మిగుల వెల్లుచునుండు.♦జగముకన్నుంబోలుఁ
 .జదువదిలోఁతుగ. వెదుకఁబడదు |
 .♦దుడ్డుకై నచూపుల.తోడ- నొరులపుస్త.కముల
 .దప్పనిదశకన.ములదప్ప |
 .♦పడసిరియెంతయుం .బాటుబడిన
 యట్టి.వారలున్వల్పు లా.భంబుతాము |
 .కదలనియెల్లచు.క్కకుఁ బేరొసంగు
 జ్యో.తిషికులుమెఱయు .రాతిరులనుండి |

.♦కాంచరెక్కుడు మేలున.క్షత్రములను |
 .జూచుచవ్వి తెలియని య.జ్ఞులకుమించి |
 .♦పెచ్చెఱుంగుట తెలియమి.వేరుతప్ప |
 .మఱియునున్నా ♦మ కరణమొ.నరుచునెల్ల |
 .గురువునేదై నఁ బేర్ జత.పతచఁగఱఁజు|

- 148 (1) Fat paunches have lean pates ; and dainty bits
make rich the ribs, but bank rout quite the wits.

Act. ii. Sce. i.

- (2) Beauty is bought by judgment of the eye,
Not uttered by base sale of chapmen's tongues.

Act. iv. Sce. iii.

- 149 Never durst poet touch a pen to write,
Until his ink were tempered with Love's sighs ;
O, then his lines would ravish savage ears,
And plant in tyrants mild humility.

Act. v. Sce. ii.

- 150 (1) The blood of youth burns not with such excess.
As gravity's revolt to wantonness.

- (2) Folly in fools bears not so strong a note
As foolery in the wise, when wit doth dote ;
Since all the power thereof it doth apply.
To prove by wit, worth in simplicity.

148 (1) కం || .కడుపులు బలిసినవారెకి |

.గడుగొంచెపు మెడడులుండు - ఘనరుచ్యములౌ |

.కడులుబలిపించు బ్రక్కల |

.వడి- నై నన్ - బుద్ధిసాట.వము జెడగొట్టున్ ||

(2) ద్వి || .శనువిమషణ్ శోయ.గముకొనఁబడెడు |

.ననదవతకకునాల్క .ననబడచోదు ||

149 గీ || .కలముముట్టఁదెగించెడు .శయియెపుడును |

.వ్రాయుటకు- వల్పనిట్టూపు.లాయనతన |

.మసిగలుప-కార- పిదపఁర.క్కెనచెవులను |

.లాగువానివద్దెములు- కూ.శఁగరఁగించు ||

150 (1) త్వి || .చిటుతపాయముకన్న .సింగారమునకు |

.మరగుగభీరత .నమ్రండించువలపు |

(2) గీ || .తెల్విమితిమీటి పిచ్చియె.త్తి నటువంటి |

.ప్రాజ్ఞులందలి యవివేక.మజ్జులదగు |

.చెట్టకంటెను మఱియొక.మెట్టమీఱు |

.వెంగలితనంబు నంగూడ.వెలకలదని |

.జ్ఞానశక్తి నిరూపించు .గలదుకనుక ||

(3) The tongues of mocking wenches are as keen
 As is the razor's edge invisible,
 Cutting a smaller hair than may be seen;
 Above the sense of sense; so sensible
 Seemeth their conference; their conceits have wings
 Faster than arrows, bullets, wind, thought, swifter
 [things.

(4) Your wit makes wise things foolish:
 With eyes best seeing heaven's fiery eye,
 By light we lose light: your capacity
 Is of that nature, that to your huge store
 Wise things seem foolish, and rich things but poor.

MACBETH

Act II Scene II

151 (1) the innocent sleep:
 Sleep, that knits up the ravelled sleeve of care,
 The death of each day's life, sore labour's bath,
 Balm of hurt minds, great nature's second course,
 Chief nourisher in life's feast.

(3) గీ || .కంటిక గషడనంతనూ .క్షృంబుపెండు ||
 .కయునుఁదెగవేయుమంగలి .కత్తి ♦ మొనకు ||
 .మించివాఁడియగున్వెక్కి .ఁచుపడుచు |
 .చెలులనాల్కలు- వారల .వలుకులుమఱి |
 .తెలిసికొనుటక సాధ్యముల్ - .కలవువారి |
 .తలఁపులకుఁతెక్క- లవ్విము.ల్కులఁదుపాకి |
 .రవలగాలిమనసుమించు .రయముచేత ||

(4) గీ|| .అజ్జలంజేయుఁబ్రాజ్జల .నై సనీదు
 .తెల్వి-బాగుగఁగన్నులఁ .దెఱచిమనము |
 .జగముకన్నఁగనుంగొన్న .సమయమండు
 .వెల్తురుంగోలుపోదుము .వెలుతురుమె ♦ యి |
 .నట్టి ♦ నై జమునీశ క్తి .కమరియుండె |
 .తెలివిమాలిన విగఁదెల్వి.గలయవిమఱి |
 .కానిపించుఁబేదవిగ శ్రీ ♦ .గల్గునవియు
 .నెల్లనీమహాజ్ఞాసన .మృద్ధికిట్లు ||

151 (1) గీ|| .♦ సేగి నెఱుఁగనినిద్దర- .♦ చిక్కువడిన |
 .జాలివడుకనినూలిని. సరిగనల్లు |
 .♦ ప్రతిదివసజీవి తంపువర.ణము- పెద్ద |
 .బడలుపాటు స్నా ♦ నము- ♦ గంటు.వడునెదలకు |
 .మండు.భ్రతుకువిందున మేటి. మనువుఁగూడు |
 .ప్రకృతిగుణముల రెండవ .పథముమఱియు ||

 Act. v. Sce. vi.

(2) Life's but a walking shadow ; a poor player,
 That struts and frets his hour upon the stage,
 And then is heard no more : it is a tale
 Told by an idiot, full of sound and fury,
 Signifyng nothing.

 MEASURE FOR MEASURE— *Act I Sec I*

152 Heaven doth with us, as we with torches do,
 Not light them for themselves ; for if our virtues
 Did not go forth of us, 't were all alike
 As if we had them not. Spirits are not finely touched,
 But to fine issues ; nor Nature never lends
 The smallest scruple of her excellence
 But, like a thrifty goddess, she determines
 Herself the glory of a creditor,
 Bat thanks and use.

Sce. v.

153 Our doubts are traitors,
 And make us lose the good we oft might win,
 By fearing to attempt.

(2) గీ॥ బ్రతుకునడుచునీడ- .రంగమునంగింజు ।
 .కొనితనగడువుమఱి .వినగఁబడని ।
 .పాడుపాత్రము- గడ.బడమెందుకాన్పుత ।
 .కువుగవెడగుచేను .దువఁబడుకత ॥

152 సీ॥ .ఒనరుచుదై వము .మనయెడఁ-
 దివిటీల.గుఱిచి మనముసేయు.కరణి-వాని
 .కైవానివెలిఁగింపఁగడగము-
 మనసద్గుణములు బయల్పడ.క-మనలోన ।
 .నడఁగుటయును-మన .కవియులేకుంటయు-
 .నొక్కటే-బ్రతుకులు .నొప్పుమీఱ ।
 .జేయంగఁబడవుమం.చి ✽ప్రయోజనములకుఁ.దక్క-
 ఁబ్రకృతియు న.ద్దానిమహిమ ।

.వందనంబులు మఱియులా.భంబుఁగొనుచు ।
 .ఁబొదుపుఁగలదేవత వితాన.నదియునప్పు ।
 .లిడెడు-గొప్పందుటకు నిశ్చ.యించి.✽యెరవు ।
 .పెట్టఁబోవడు తానొక్క.✽వీసమైన ।

153 ద్వి॥ .✽తెక్కరీండ్లుమనసం .దియములుమనకు ।
 .✽నెక్కొలుపవుపేలు .✽నివ్వెఱఁబన్ని ॥

Act. ii. Sce. i.

- 154 Mercy is not itself, that oft looks so ;
Pardon is still the nurse of second woe.

Sce. ii.

- 155 Great men may jest with saints ; 't is wit in them,
But in the less foul profanation.
Lucio [to Isab]. Thou 'rt in the right, girl ; more o'that
Isab. That in the captain's but a choleric word,
Which in the soldier is flat blasphemy.
- 156 Thieves for their robbery have authority
When judges steal themselves.

Sce. iv.

- 157 wisdom wishes to appear most bright
When it doth tax itself.

Act. iii. Sce. i.

- 158 The miserable have no other medicine
But only hope.
- 159 And the poor beetle that we tread upon,
In corporal sufferance finds a pang as great
As when a giant dies.

154 ద్వి || .కూమికలాగున్నది .కూమికాఁబోవ |
 .దోమికఁడెండవవంత .నొదవించుచుడు ||

155 మధ్యాక్కఱ :- .పరిహాసమాడవచ్చుముని- .వరులనై నఁబ్రభువులన్ది !
 .♦సరసంబువారిలో- ఁగాని- .స్వల్పలనెంతయోతప్ప |
 .♦పరుసంబుమాత్రమౌనెద్ది .♦వాహినీనాథులపట్ల |
 ఁబరఁగున మోపవాదమయి.♦భటులగు వారియందదియె ||

156 ద్వి || .న్యాయాధికార్లు ♦చౌ.ర్యముసల్పనపుడు |
 .నాయమాదొంగత .సము♦తస్కరులకు ||

157 ద్వి || .ఎపుడు తెలివిగోరు .నెంతయుపెలుఁగ |
 .నపుడు తనుందానె .యది♦దూఱుకొనెడు ||

158 ద్వి || .♦వనటపోందినయట్టి .వారలకెందు |
 .ననులేడుసుంతయు .నన్మందానతప్ప ||

159 ద్వి || .తోక్కినఁజేడపు.రువునొప్పిఁజెందు |
 .♦నక్కజముగఁజచ్చు .నపు♦డసురవతె ||

Scē. ii.

160 No might nor greatness in mortality
Can censure scape ; back-wounding calumny
The whitest virtue strikes. What king so strong
Can tie the gall up in the slanderous tongue ?

MERCHANT OF VENICE *Act. I. Scē. I.*

161 You have too much respect upon the world :
They lose it that do buy it with much care.

Scē. ii.

162 If to do were as easy as to know what were good to
do, chapels had been churches, and poor men's
cottages princes' palaces. It is a good divine that
follows his own instructions : I can easier teach
twenty what were good to be done, than be one of
the twenty to follow mine own teaching. The brain
may devise laws for the blood ; but a hot temper
leaps o'er a cold decree.

Scē. iii.

163 An evil soul, producing holy witness
Is like a villain with a smiling cheek,
A goodly apple rotten at the heart.
O, what a goodly outside falsehood hath !

160 గీ || .కడిమిగానిగొప్ప .గానిమానవులందు |

.వాఁటలేదునిందె- .జాటునుండి |

.చాడికొట్టఁజూచు .స్వచ్ఛమానీతిని |

.దూఱునాల్కఁగట్టు .దొరికలందె ||

161 ద్వి || .రాగమునీకుగౌ.రవమునఁమెందు |

.జాగ్రత్తఁగొనునది .జారవిడ్చెదరు ||

162 వ || చేయుటకు మంచియెద్దియో తెలిసికొనుటవలె జేయుట సులభ

మైనచో- గుళ్లుగోపురములగు- మఱి- పేదల గుడిసెలు రాజుల
మేడలగును- చెప్పనట్లుచేయువాఁడే మంచిగురువు- చేయఁబడు

టకు మంచియేదియో యరువదుగురకునే సుఖపుగా బోధించఁ

గలనుగాని నాబోధననుసరించుపట్ల వారిలో నేనొక్కతెగానై న

నుండఁజాలను- మనుజునియింద్రియ ప్రవృత్తి వివేక ముచే నడ్డఁబ

డుఁగాని- కామము వివేకము నోచుకను ||

163 గీ || .పరమపావనసాక్ష్యంబుఁ .బల్కుదుష్టు |

.చిఱునగవుమోముఁగల్గు .కొరికిసాటి |

.లోనఁగుల్లియుఁ బై కంద .మైనపండు |

.కల్లబయటికి నెంతసా .గసుగనుండు ||

 Act. ii. Sce. vi.

'4 All things that are,
 Are with more spirit chased than enjoyed.
 Now like a younker or a prodigal
 The scarfed bark puts from her native bay,
 Tossed and embraced by the strumpet wind !
 Like the prodigal doth she return,
 With over-weathered ribs and ragged sails,
 Lean, rent, and beggared by the strumpet wind !

Sce. ix.

165 Who shall go about
 To cozen fortune and be honourable
 Without the stamp of merit ? Let none presume
 To wear an undeserved dignity :
 That estates, degrees, and offices,
 Were not derived corruptly, and that clear honour
 Be purchased by the merit of the wearer !
 How many then should cover that stand bare ;
 How many be commanded that command ;
 How much low peasantry would then be gleaned
 From the true seed of honour ; and how much honour
 Plucked from the chaff and ruin of the times,
 To be new-varnished !

164 త ||. అనుభవింపఁగఁబడ. వాఁస్థతో నెట్లు.
 వస్తువుల్వేఁటాడఁ. బడెడునో యెట్లు ।
 .తనఁ తావునుండిక. దలువన్నె మీఱు. నాఁవ-
 ఁదూఁబఱిఁజిండి. నాఁగోఁడెకాని ।
 .యనువున నెటుబిగి. యన్ గొఁగిలింపఁ.
 బడెడునోలఁజెక ర్వలిచేత-మఱల ।
 .జను దెంచు నెటులెల్ల చా. యలమిగుల
 .ధ్వంసంబుగా వింపఁ. బడుచున య్యదియు ॥

165 సీనమాలిక. । .ఎవరుయత్నింతుర. దృష్టముఁ నన్వించింప-
 .నహాత లేక మ. ర్యాదఁబొంద ।
 .దగనిగౌరవమునొందఁగ నెవ్వరై న
 .న్వ. తంత్రింపఁజనదు-సా. స్థ్యములు-పర్వ ।
 .లు-మఱియుద్యోగముల్-దుమాఁగఁము
 గనందఁ. బడనిచ్చో-వెండియు. నన్వచ్చుమోన ।
 .వాసి-యోగ్యతఁగల. వానిచేఁగొనఁబడ. నేని-
 .దిగంబరు. లై నయెంద ।
 .ఁజాచ్చాదితులవుదు-రాజ్యకులఁబడి
 యుందు రెందఱొయాజ్ఞ. నొసఁగువారు ।
 .సత్ప్రతిష్ఠోద్భవ. స్థానంబులోనుండి
 .యెందఱుధములులే. కేటఁబడుచు ॥
 .నుందొ-కావులు-మఱి-యునుగొప్పతనమెంత ।
 తఱులొనచి నట్టి. చెఱువుచెత్త ।
 .ప్రొవునందునుండి. కొత్తగావచ్చి య ।
 .నింకఁబెట్టఁబడుట. కెన్నఁబడునొ ॥

i The ancient saying is no heresy,
Hauging and wiving goes by destiny.

Act. iii. Sce. ii.

1. And yet a maiden hath no tongue but thought.

Song.

(2) Tell me where is fancy bred,
Or in the heart, or in the head?
How begot, how nourished?

Reply, reply.

Engendered in the eyes,
In gazing fed, and fancy dies.
In the cradle where it lies.

Act. v. Sce. i.

4788 soft stillness and the night
Become the touches of sweet harmony.

166 ద్వి || .పొరపాటుకాఁగోడు .ఘోరవృషమాట |
 .ఘోరిణయంబురియునా .ఘోరగృముకతన |

167 (1) ద్వి | .ఇప్పటికిన్గన్న .కెంచేనిదలఁపు |
 .దప్పఁజూపట్ట దెంతయునైన బాస |

◆ ఖరహరప్రియా రాగము- రూపకతాళము | ◆

(2) పల్లవి| సన-గామపదని- రిసనిధాపమగరీ | సన |

.అను-రాగ మెచట- బొడము తెల్పుమానా | కను |

అనుపల్లవి| సనిధనీస- గమపమగరీ || సన ||

.మనమునరెడ- మొగమునందా || యను ||

చరణము 1 పామపపప- నీసరిసనిధప- పదనిధాప మగారి మగారి |

.కాంచఁబడియె- నెట్లులెట్లుల- .కెంచఁబడియెఁజెప్పుచెప్పు |

2 గగగగామాపమా గమపదని దాపమగరీగరి |

.కనులఁబుట్టితపఁగాబడియె నదిమేపఁబడెఁజూపున |

సననీధనిసారీగమా- సానిధాపమగరిసా | సన |

.సనురాగముతానుండును .య్యాలయందుఁబొలసెడు || అ ||

168 ద్వి | .తగుజఁచ్చుతేమి- పదంపడిరేయి |

.మిగులఁదీయనిసాట .మేలంపములకు |

169 do but note a wild and wanton herd,
Or race of youthful and unhandled colts,
Fetching mad bounds, bellowing and neighing loud,
Which is the hot condition of their blood ;
If they but hear perchance a trumpet sound,
Or any air of music touch their ears,
You shall perceive them make a mutual stand,
Their savage eyes turned to a modest gaze
By the sweet power of music : therefore the poet
Did feign that Orpheus drew trees, stones, and floods ;
Since nought so stockish, hard, and full of rage,
But music for the time doth change his nature.
The man that hath no music in himself ;
Nor is not moved with concord of sweet sounds,
Is fit for treasons, stratagems, and spoils ;
The motions of his spirit are dull as night,
And his affections dark as Erebus ;
Let no such man be trusted.

170 How far that little candle throws his beams !
So shines a good deed in a naughty world.

169 సీసమాలిక || .అరయుముచెరలాడు .నడవివసు లమందన్తె వ-

వెట్టిగదాఁటు చఱచుచున్న |

.పనికిమప్పనియట్టి పడుచుగుట్టపు

పిల్ల. ♦ కడుపునుఁగాని . ♦ బాఁకా ♦ నొదనవి |

.వినిన-లేకవ్వాని ♦ ♦ వీనుల కేపాట.యైన

దబ్బునఁదాఁకి.నంతనీవు |

.పరికించెదాపాట .వలననయ్యవి

నిలఁబడుటయు- నవ్వాని.వాఁకిచూడ్కి |

.కడుమెత్తఁబడుటయు-- .గనుక నే-

కవి ♦ పన్నె. ♦ మోళ్లుచిగి చెఱు . రాళ్లుగరఁగు |

.నం-చెటువంటిమొద్దెస- నెంతటికూళ.యైన-

మఱియునెట్టి. ♦ యలుకువఁగల |

వాఁడైన-ఁబాటయ.ప్పటికి మాచకపోదు

.వానిస్వభావంబు. ♦ గానవిద్య |

.నెఱుఁగకుండినవాఁడు- .మఱిదానితీయని

.యందరబులఁగరంగ .నట్టివాఁడు |

.దోఁపుదులు- .గుట్రిలును- నృపదోహములును |

.సల్పఁదగు-వాని ♦ భావము .లొచ్చుమాడ్కి |

. ♦ ధోణిగొడ్డంబులు- మఱియు- .నతనిమనసు |

.నరకమటుఁఫోర- మాతని.నమ్మరాదు |

170 గీ|| ఎంతదూరమాచిత్ర మ.యినపువత్తి |

.పఱపుచుండెడుఁదనదగు . ♦ కిరణములను |

.మంచిపనియట్టులన్ బ్రకాశించుచుండు |

.మిగులదుమాఁగఁ మయినట్టి.జగమునందు |

171 The crow doth sing as sweetly as the lark
 When neither is attended ; and, I think,
 The nightingale, if she should sing by day,
 When every goose is cackling, would be thought
 No better a musician than the wren.
 How many things by season seasoned are
 To their right praise, and true perfection !

172 This night, methinks, is but the daylight sick ;
 It looks a little paler ; 't is a day,
 Such as the day is when the sun is hid.

MERRY WIVES OF WINDSOR— *Act. II. Sce. II.*

173 (1) Love like a shadow flies when substance love
 pursues;

Act. iv. Sce. ii.

(2) Wives may be merry, and yet honest too :

Sce. v.

174 Money buys lands, and wives are sold by fate.

171 త॥ .కడుఁదీయగాఁబాడుఁ .గాకియేటిఁత
 .♦వెరవున-రెండును .విసకున్నయపుడు !
 తలఁతు♦పెన్నెలపుల్లు .తాబాతులాచుఁ
 పగలుపాడిన- ♦జేను.వకుమించిపాడ !
 .గలవానిలోపల .గేఱుతికెక్కదని-
 .♦తడుణంబునకుఁదాము. తగియుండెనేని !
 .దిలకింపనెన్ని యో .♦దినుసులు
 వాని.నిండుపొగడ్తు .నిడముగఁజెల్లు ॥

172 గీ॥ .అనుకొనియెదనీరేయి-♦జ.బృయిన్లపగలు!
 .బొత్తి గానద్దియుంగొంచె.ముమటి-పాలి
 నట్టులగవడుచున్నది..యదొకప్రాద్దు!
 .తనరుదినమటుసూర్యుండు.దాఁగునపుడు॥

173 (1) ద్వి॥ .వలపుహ్వడునీడ.వలెనిక్కమయిశ!
 .వలపుతండఱిమివె.బడినకొలంది॥

(2) ద్వి॥ .♦ఆండుప్రేడుకకత్తె.లైయుండవచ్చు!
 .వెండియుమంచిగ.వెలయగవచ్చు!

174 ద్వి॥ .సాముఘ్రామఃలఁగొనుం.జోద్యముగమఱి!
 యమ్ముఁబడితెదరి.ల్లాండు♦దైవమున॥

MIDSUMMER-NIGHT'S DREAM— *Act. I. Sce. I.*

175 Ay me! for aught that ever I could read,
Could ever hear by tale or history,
The course of true love never did run smooth.
But, eaither it was different in blood,
O cross! too high to be enthrall'd to low!—
Or else misgraffed in respect of years,
O spite! too old to be engaged to young!—
Or else it stood upon the choice of friends,
O hell! to choose love by another's eyes!

176 (1) Phoebe doth behold
Her silver visage in the watery glass,
Decking with liquid pearl the bladed grass.

(2) Things base and vile, holding no quantity
Love can transpose to form and dignity:
Love looks not with the eyes, but with the mind,

175 త|| .అయయొనేఁజదివిన.యంతటన్గాని
 -నావిన్న క.తలలో.నంగాని-నిక్క-
 .మయినవలపుతోవ.యంతయునునుపు
 .గానుండఁబో-దది-.కడువేటుజాలి|
 .మయినొండెలగెడు-.మాయురెయిడుమ
 .గొప్పచిక్కొదవుట.కొద్దివారల-క|
 .దియునుగాకీడుకు.దిరికలే-మకల
 .విపరీతము-ముసిలి.భిన్నతోఁగూచుక|
 .టయు-లేక-మిత్తులొ.డంబచుకట
 -హహ.సరక-మొరులచూపు.నపరిచుకొనుట||

176 (1) గీ|| పొన్దవేల్పుతనదు.వెండిమొగంబుదా|
 .సరయుచుండెనీటి.యద్దమందు|
 .వెండియుఁగయినేయు.చుండెముతైపునీటి|
 తోడమిగులగడ్డి.కాడలెల్ల||

(2) కం|| కొఱమానినట్టిదినుసులఁ|
 .గరమరుదుగవలపుమాచక.గలిగెడు-సాగనున్|
 మతిపరువుగలుగువానిగ|
 .మరులుకనులగనదుకాని.వదితి.జూచుక||

 Act. iv. Sce. i.

177 that same dew, which sometime on the buds
 Was wont to swell like round and orient pearls,
 Stood now within the pretty flowerets' eyes,
 Like tears that did their own disgrace bewail.

Act. v. Sce. i.

178 The lunatic, the lover and the poet,
 Are of imagination all compact:
 One sees more devils than vast hell can hold;
 That is the mad man: the lover, all as frantic,
 Sees Helen's beauty in a brow of Egypt:
 The poet's eye, in a fine frenzy rolling
 Doth glance from heaven to earth, from earth to
 heaven;
 And, as imagination bodies forth
 The forms of things unknown, the poet's pen
 Turns them to shapes, and gives to airy nothing
 A local habitation and a name.

179 Where I have come, great clerks have purposed
 To greet me with premeditated welcomes;
 Where I have seen them shiver and look pale,
 Make periods in the midst of sentences,
 Throttle their practised accent in their fears,
 And, in conclusion, dumbly have broke off,

177 శీ॥ మొగ్గలందొక్కతటినాణి.ముత్తియముల
 .తెన్నునంబొంగనలవడి.యున్నమంచు
 .నిలిచెనిప్పుడుసొగసగు.నలకుకనుల
 .స్వావమానంబునకునేడ్చు.నశులవతె॥

178 మ॥ .పెడఁగున్దాముకుఁడుంగవీంద్రుఁడు
 .మనో.విభ్రాంతిమూతుల౯ల్లదా
 .పెడఁగెందుంగనరానిదయ్యములఁ
 గ.నెట్టుక-గురుపిన్దగుల్
 .వడిఁరంభన్నిరసించుఁగాముకుఁ
 .డహఁ.స్వగఁబునందుండియి
 .క్కడికిందుండికవీంద్రుఁడ౯ప్తిదివిక్తి
 .నాంచు-యధేచ్ఛముక్తనా
 .తఁడుఁచింతించునవీనవస్తువుల
 కత.న్వానిగంటముక్తపే
 .లిడిఁమాకారములున్కి.పట్లొసఁగు
 నెం.దేమైనలేకుండనీ॥

179 నీ॥ వీనువచ్చినచోట.నెంతయుఁ బండితుల్
 .నన్నెదుర్కొనిస్తుతి.స్సల్పటకయి
 .తలఁచియున్నారు సి.ధృఢమకొన్న
 .స.తక్కుతివాక్యములఁగాని.యేనువాతి॥

Not paying me a welcome. Trust me, sweet
Out of this silence yet I picked a welcome ;

MUCH ADO ABOUT NOTHING.— *Act. I. Sce. I.*

180 How much better is it to weep at joy than to joy at weeping !

Act iii. Sce. i.

181 And bid her steal into the pleached bower,
Where honeysuckles, ripened by the sun,
Forbid the sun to enter ; like favourites,
Made proud by princes, that advance their pride
Against that power that bred it.—

Sce. ii.

182 Well, every one can master a grief, but he that has it.

.వణఁకుటయున్ వెల్లఁబొలుటయున్
 *పద.ములమధ్యముననాఁగి.పోవుట-తమ ।
 .యలుకుననలవడు.నుచ్చారణముబి
 .మకుటయుందు దకునా.కొకటియైన ।

ఁ.బల్కఁబోవక మన్న న.పల్క-- మూఁగ ।
 .లట్టులూఁకొనుటఁగంటి..చిట్టిమాన ।
 .మరిదుఁగూడ నేనొక మరి.యాద నేచుక ।
 .కొంటి- ననునమ్ముముద్దుల.గుమ్మసేవు ।

180 వ । ఏడ్చునసంతసించుటకన్న సంతోషమున నేడ్చుటెంత నయము ।

181 ద్వి ॥ .అదిదాఁగుకొనఁజేయు.మల్లినతీఁగె ।
 .పోదరింట-నట-నొక .పోలికపూలు ।
 .జొరలచేబొగరు పోతులుచేయఁబడిన ।
 .నరవరప్రియులొత్త .నాకులమీఁద ।
 .తిరుగుఁబొటొనరించు .తీరున-దమ్ము ।
 .బెరిగించు నెడనే.వెలిపుచ్చుచుండు ।

182 వ । సరియే-తనకున్నది తప్పఁబ్రతిమనుష్యుఁడు
 నొకదుఃఖముంజయింపఁగలఁడు ।

 Act. iv. Sec. i.

183 That what we have we prize not to the worth
 Whiles we enjoy it, but being lacked and lost,
 Why, then we lack the value, then we find
 The virtue, that possession would not show us
 Whiles it was ours.

OTHELLO→

Act. II, Sec. III.

184 Pleasure and action make the hours seem short.

Act. iii. Sec. iii.

185 Good name in man and woman, dear my lord,
 Is the immediate jewel of their souls :
 Who steals my purse, steals trash ; 't is something,
 nothing :
 'T was mine, 't is his, and has been slave to thousands;
 But he that filches from me my good name
 Robs me of that which not enriches him,
 And makes me poor indeed.

183 క || .మనకుఁగలదానివిలువను ।

.మనమున్గొనియాడ- మద్ది.మనచెయిజాఱన్ ।

.మనకదికావలసినచో ।

.ఁగసఁబడునగ్దానికున్న.ఘనసుగుణంబుల్ ॥

184 ద్వి || .కడువడి-పేడ్క- వి.క్కటమగుపనియు ।

.గడియలఁగుఱుచఁగఁ.గస్పట్టఁజేయు ॥

185 నీ || .మగవానియందుచ- .మతియునుస్త్రిమెడ-

.మంచిపేర్వారియా.తత్త్రుకు వెలయు ।

.ధూషణం-బెవఁడునా.ముల్లెను దొంగిలు-

.ఁబసికిమాలినదాని.వాఁడుఁమఱిచ్చి ।

.లిం చెడు-సదియే మొ.కొంచె-మేమియు

నుఁగా-.దదినాది-యదివాని-.దంతెకాక ।

.వెండియు-సదిపెక్కు-.వేలజనంబుల

.బానిసగానుండు-ఁ.గాని-నాడు।

.మంచిపేరుదొంగ.లించినయాతఁడు ।

.తానుదోచుకొన్న.దానిచేత ।

.నుంతయైసభాగ్య.వంతుఁడుకాఁడు-ని।

.జముగ-నన్నుఁబేద.నల్పునింక ।

186 O, what damned minutes tells he o'er
Who dotes, yet doubts ; suspects, yet soundly loves !

187 trifles, light as air
Are to the jealous confirmations strong
As proofs of holy writ.

188 Dangerous conceits are in their natures poisons
Which at the first are scarce found to distaste ;
But, with a little act upon the blood,
Burn like the mines of sulphur.

189 He that is robbed, not wanting what is stolen,
Let him not know 't and he 's not robbed at all.

190 Take note, take note, O world,
To be direct and honest is not safe,

Ant. iv. Sc. i.

191 Hang her ! I do but say what she is.— So delicate
with her needle!—An admirable musician ! O, she will
sing the savageness out of a bear.— Of so high and
plenteous wit and invention !

186 గీ॥ .మరులుకొనియు నెవండు సంతయము చెందు ।

.విగులమోహించు ననుమానముగలిగియును ।

.బౌరయెటువంటి చెడ్డవ్యాఖ్యానములను ।

.బన్నుచుండెడు నట్టులనున్నవాడు ।

187 ద్వి॥ .మచ్చరులకు నిగమప్రమాణముల ।

.మచ్చగాడ్పట్టి నూత్నపుసంగతులగు॥

188 గీ॥ .హానికరమగునూహలు వానిగుణము ।

.లండువిషములవి లొలుతనరుడుగాన ।

.సహ్యములు-కాని- ప్రకృతిపై-జరపుకొద్ది ।

.పనిమొయిన్లందక పుగన్ల వలెనుమందు ।

189 గీ॥ .దోచబడినవాడు- దొంగిలబడినట్టి ।

.దానికొఱతఁజాను గానకున్న ।

.మొనసియద్దిలెలియ బోకుండనీ-వాడు॥

.కొల్లబోవలేడు కొంచెమైన ।

190 ద్వి॥ .అడుగడ్లునెటుంగు మామోజగంబ ।

.శకుయథాథత నుంట కాదుసేమంబు ।

191 ప॥ దానికేమిగాని- యాపెయథాథాస్థితిజెప్పెద- నాపెనూదిలో
నంతయద్భుత. మబ్బిమైనపాటకలై- యాహ- పాటచేనలుగు
బంటిన్నాడ మచ్చికపడఁజేయు- నంతప్రశస్తామిత జ్ఞానమూ
హయును.

Act. v. Sce. ii.

192 But, O vain boast !
Who can control his fate ?

PERICLES.—

Act. I Sce. I.

193 Few love to hear the sins they love to act .

194 One sin, I know, another doth provoke ;
Murder 's as near to lust as flame to smoke :
Poison and treason are the hands of sin,
Ay, and the targets, to put off the shame .

Sce. ii.

195 They do abuse the king that flatter him,
For flattery is the bellows blows up sin ;
The thing the which is flattered, but a spark,
To which that blast gives heat and stronger glowing ;
Whereas reproof, obedient and in order,
Fits kings; as they are men, for they may err.

196 'T is time to fear when tyrants seem to kiss.

192 ద్వి || .క స నేలనూరక .గ వ కా మయ్యయ్యెన్ద్రా |
.త న విని నెవ్వఁడు .త ప్పఁగ లిగెడు ||

193 ద్వి || .త మ రా చ రింపఁగ. దలఁచినటిల్చి |
.ష ము నా లకింప నా.సఁగొనునగ్గడు |

194 గీ || .ప క్క-పాతక మింకొక .యోగు రేచు |
.బొగకుమంటల్లు హాస్యన.ల్పరకుఁజేపుకా |
.శ్రోహముమఱి విషముచ్చదే.త్రులఘమునకు |
.స సు- శైలియుఁడాళ్ల సిగ్గి.ష్టింప ||

195 శ్లో || .శ్రుతును నెడుటఁగొని.యాడెను వార.లతని
స్థైర్యచెద-.రదియేలసవరం |
.శ్రుతిసమస్తోల్క్రిష్ట.ల్లలమూడ్కినూఁదు
నొగడిన-మఘుఁగుఱు.పొగడఁబడినది |
.కరువలిదానికిఁ.గాఁక నొసంగి-
మఱి వెలిగించుము.మృగముగఁ-గాని |
.మరి శు.ద-నడఁకువ.శ్చిష్టమనలింపు-
.తగుదొరలకు-దారి.తప్పెడలేని |

196 ద్వి || .ముద్దిడు సటుకూర.భూపతిత'ప |
.నద్దియోభయపడ.నవసరమగును ||

See. iv.

197 This Tarsus, o'er which I 've the government,
A city, on whom plenty held full hand,
For Riches strewed herself even in the street ;
Whose towers bore heads so high : they kissed the
clouds,
And strangers ne'er beheld, but wondered at :
Whose men and dames so jettèd and adorned,
Like one another's glass to trim them by :
Their tables were stored full to glad the sight,
And not so much to feed on as delight ;
All poverty was scorned, and pride so great,
The name of help grew odious to repeat.

198 Who makes the fairest show means most deceit.

Act. ii. Sce. ii.

199 Opinion 's but a fool, that makes us scan
The outward habit for the inward man.

200 who hates honour hates the gods above.

197 నీ॥ .శుభ్రనిదీధుల.నెల్లెడలకగల్గి
 .వేలుపుతనయంత.విస్తరియి
 .దానిగోపురముల.తలంతయెక్కుయి
 .మొయిళులకుందాము.మహిమజేట్టి
 .గావురజూపఱు.గనుగొనలేనెస
 .బల్లఱునబ్బర.పడుచునుందు
 .మగనారలచ్చట.శక్తిగువ్వుండొయల్ద
 .పుపరిగాఁగయి.జేసికొందు
 .హరిభాజనశాలక.స్పండుపగుచు
 .గాంచినంతనెమొంతయు.డుపునిండు
 .లేమిఁజీరికఁగొనఁబడలే.దుఁపొగరు
 .సాయమనుమాటరెక్కొంప.పై పడుండు॥

198 ద్వి॥ .అతిమర్యాదపై.కగపడుకోవాడ
 .మిరవంచనస్సేయఁ.మేకొనుచుండు॥

199 ద్వి॥ .వెడఁగగునంచన.వేసముంబట్టి
 .గడనజేయించులోఁగలసరుమసల॥

200 ద్వి॥ .ఏవాడుమరిచూడ.శీనడపడును
 .వేలుపులఁగూడ.వాడేపగించు॥

-
- 201 Time 's the king of men ;
He 's both their parent, and he is their grave,
And gives them what he will not what they cra ve.

Act. iii. Sce. i.

- 202 O you gods !
Why do you make us love your goodly gifts,
And snatch them straight away ? We here below
Recall not what we give, and therein may
Vie honour with you.

Act. v. Sce. i.

- 203 truth can never be confirmed enough,
Though doubts did ever sleep.

ROMEO AND JULIET *Act. I. Sce. III.*

- 204 I was your mother much upon these years
That you are now a maid.

Sce. v.

- 205 O, she doth teach the torches to burn bright !
It seems she hangs upon the cheek of night
Like a rich jewel in an Ethiop's ear ;
Beauty too rich for use, for earth too dear !
So shows a snowy dove trooping with crows,
As yonder lady o'er her fellows shows,

201 గీ॥ .శాలదేవుడు పానుజుల, కేలి-క తఁడు।
 .వారలకుఁదల్లియుండండి-వారలకున।
 .మానియు-వారుఁసానికంచు. నద్దిగాక।
 .యిచ్చు వారికాతఁడుతన.యిచ్చుకొలఁది॥

202 గీ॥ .ఔరమీరలోదేవత. లారయేల।
 .మమ్ముమీమంచియీవుల. మరగనిచ్చె।
 .దరు-మఱియవిలాగుకొనియె. ద-రిటఁగ్రింద।
 .వదులుకొన్న ది మేము. రా. బట్టబోము।
 .మిము. దిరస్కరింతుముగౌర. వముననందు॥

203 ద్వి॥ .చాలినంతస్థిరప. చఁబడదునిజము।
 .తూలిన నెఱుఁగుని. ద్ధురసంశయములు॥

204 ద్వి॥ .నీయాడునకునేను .నిన్గంటి-ఁగన్నె।
 .వెయుంటివికనీ .వారసిచూడ॥

205 గీ॥ .చిలుకలకొలికిదివిటీల. వెలుఁగనేపుక।
 .గలికిషజ్రంబుపగిదిజే. కటినిమెఱయు।
 .నందమందనత్యసికంబు--నవనికరుదు।
 .కాగులందంచయదితోడి. గరితలందు॥

Act. ii. Sce. ii.

- 206 Love goes toward love, as school-boys from their [books;
But love from love, toward school with heavy looks;

Sce. iii.

- 207 Virtue itself turns vice, being misapplied,
And vice sometime's by action dignified.

- 208 Care keeps his watch in every old man's eye,
And where care lodges, sleep will never lie:
But where unbruised youth with unstuffed brain
Doth couch his limbs, there golden sleep doth reign.

- 209 Young mens' love, then, lies
Not truly in their hearts, but in their eyes.

Sce. vi.

- 210 These violent delights have violent ends,
And in their triumph die, like fire and powder,
Which, as they kiss, consume.

206 గీ॥ .వలపువంకఁబోవు.వలపుఁపొత్తముల్
 .విడిచియరిగెడుబడి.స్థిలవలె
 .కాని-దానినుండి.కదిలెడునదిబడి
 .కేడ్పుతోడవార.లేగునట్లు॥

207 గీ॥ .గుణమెవోపంపుగామాలు.గొన్నిచోట్ల
 .కరమపస్రయుక్తంబగు.కారణమాన
 .విరచనాకౌశలంబున.వణియునొక్క
 .కాలమందున దోషమే.గణితకెక్కు॥

208 ద్వి॥ .చింతకాపుండుదృష్టిన్ముద్రదనలిక
 .నాతకిరవగుచో.బట్టదునిద్ర
 .కాని-యెచ్చటనఱు.గజజవ్వనంబు
 .తానిందుకొననిమె.దడుతోడఁదనరు
 .సంగకంబులనె.నన్మిల్లించు
 బంగరునిదురట.బాలించుచుండు॥

209 ద్వి॥ .పడుచుపారలదగు.వలపునిక్కముగ
 .నేడఁదలనుండదు.దృష్టలద్దప్ప॥

210 గీ॥ .బలిమినొడవెడుభోగముల్.చెడుఫలముల
 .గలిగియుండడు.నవ్వని.గలుపునోట
 .నందునలియుంచు.పాటియగ్గి.మంపమాడ్కి
 .విముముమ్మిపెం.తెలో.సంపమందు॥

Act. iv. Sce. v.

211 All things that we ordained festival
Turn from their office to black funeral :
Our instruments to melancholy bells :
Our wedding cheer to a sad burial feast :
Our solemn hymns to sullen dirges change ;
Our bridal flowers serve for a buried corse,
And all things change them to the contrary.

212 (1) When griping grief the heart doth wound,
And doleful dumps the mind oppress,
Then music with her silver sound
With speedy help doth lend redress.

TEMPEST. *Act. II. Sec. I.*

(2) This is a strange repose, to be asleep
With eyes wide open ; standing, speaking, moving,
And yet so fast asleep.

Act. iii. Sce. i.

213 There be some sports are painful, and their labour
Delight in them sets off ; some kinds of baseness
Are nobly undergone ; and most poor matters
Point to rich ends.

211 త॥ .మనముత్సవమునకుం.బన్ని నయట్టి
 .వస్త్రాలుమాటున.పరక మ్మమునకు
 .మనవాద్యములువంత.మనగుగంటలకు-
 .నగు.ఁజెండ్లి విందుశా.ద్ధాశనమునకు
 .మనగభీరశుభసం.ప్రార్థనగీత
 .ములుమూతిముడ్పుటే.డ్నులకుబదులుగు
 .నునయుద్వహనుమముం.బనిపడుశీర్ష
 .భూషింప.విపరీత.మునకలమౌను॥

212 (1) గీ॥ .ఎపుడుకుట్టువంత.యెదకు.నాయముచేయు

.మఱియుఘోరచింత.మదిసొగుల్చు
 .తీయనులివుతోడ.దెబ్బనగేయంబు
 .సాయపడుచుశాంతి.సల్పునపుడు॥

(2) గీ॥ వింతయైనయొక్క .విశ్రాంతియియ్యది ।
 .పండుకొనుట తెఱవ .బడినకనుల ।
 .నిలువబడుచు మఱియు .బలుకుచుందిరుగుచు ।
 .నైనగాఢనిద్ర .నానియుంట ॥

213 చ॥ .పరగెడుగొన్ని వేడుకలు

.భాధలుగా. మఱి-కాని-కష్టము ।
 .దఱిమెడువానిలోగలుగు
 .తన్నికొకప్పుడు-కొన్నికొంచెవు ।
 .వెరవులవెంబడింపబడు
 .దెవుమెయిన్-గడువేదసంగతుల్ ।
 .గుఱుతుగ-వెండియున్-చుదకు
 .గొప్పఫలంబుల జూపుచుండెడు ॥

Act. iv. See. i.

214 These are actors,
 As I foretold you, were all spirits, and
 Are melted into air, into thin air:
 And, like the baseless fabric of this vision,
 The cloud-capped towers, the gorgeous palaces,
 The solemn temples, the great globe itself,
 Yea, all which it inherit, shall dissolve,
 And like this unsubstantial pageant faded,
 Leave not a rack behind. We are such stuff
 As dreams are made of, and our little life,
 Is rounded with a sleep.

Act. v. See. i.

215 as the morning steals upon the night,
 Melting the darkness, so their rising senses
 Begin to chase the ignorant fumes that mantle
 Their clearer reason.

216 Their understanding
 Begins to swell, and the approaching tide
 Will shortly fill the reasonable shores,
 That now lie foul and muddy.

214 సీ॥ . శుమసపాత్రము. లేను సేకన్నట్టు
 . అన్నియుభూతము-లవ్వగాలి ।
 . గానంతకన్న సూ.క్షుద్ధిలిగామాటి
 . గోయెనిరాధార .మాయస్పసి ।
 . కీతినియంబుదా.వృశ్మైస కోటలు
 . దివ్యసౌధంబులు. దేవళములు ।
 . బొమ్మహాభూగోళ .మిదినిశ్చయంబిందు
 . అలయంతయుఁగరంగి. పలయుమఱియు ।
 పొలసిపోయినయిమామ్రయ .బొమ్మపోల్కి ।
 . నవలసుంతయుఁదనబాడ .నగపటచదు ।
 . మనముకలలోని వస్తువు.మాడ్కి-నడకె ।
 . మెల్లమనజీవితము నిన్న.నిమిషియుండె ॥

215 గీ॥ . మఱి సృభాణంబు చీకటి. ధ్వోయంబుచ్చి ।
 . గేయిసెనన్నగావచ్చి . క్షిప్రనోష ।
 . వారి యుదితేంద్రియంబు ల. న్నావ్విబుధ్ధి ।
 . సలము మోహధూమముల వేటాడఁజొచ్చె ॥

216 గీ॥ . వారిఁజెల్వినొంగి. బ్రాంభ మొనరించు ।
 . మఱియునచ్చుచున్న . కరణముల్పి ।
 . వేళ నిండెడు న్వి. వేకతీరము-లవి ।
 . బురభమాటియొప్పు . దొఱఁగెనిప్పుడు ॥

TIMON OF ATHENS

Act. I. Scs. I.

217 The painting is almost the natural man ;
For since dishonor traffics with man's nature,
He's but outside : these pencilled figures are
Even such as they give out.

Sec. ii.

218 We make ourselves fools to disport ourselves ;
And spend our flatteries to drink those men
Upon whose age we void it up again
With poisonous spite and envy,

219 Happier is he that has no friend to feed
Than such as do even enemies exceed.

220 O, that men's ears should be
To counsel deaf, but not to flattery !

Act. iv. Sec. ii.

221 As we do turn our backs
From our companion thrown into his grave,
So his familiars from his buried fortunes
Slink all away: leave their false vows with him,
Like empty purses picked ; and his poor self,
A dedicated beggar to the air,
With his disease of all-shunned poverty,
Walks, like contempt, alone.

217 గీ || ఎసగుణిత్రమునరుడు . గానించుమించు ।

. వ్యవహరించుమనుష్యుని . ప్రకృతితోన ।

. గౌరవము-కావునఁ బయిభా. గంబెవాడు ।

. సైకిఁగాన్పించునట్టలీ . పటమునందు ॥

218 గీ || . వెల్లి పడిమనము మనంతః . వెంబలులను ।

. నలుపుకొందుము- మఱిమనః . నంస్త వముల ।

. ప్రయముచేయుచు నెవరి . ని. భాగ్యవేళ ।

. గినియుచుందు మొ వారిలో . గొనుటకొఱకు ॥

219 ద్వి || . ఎన్నఁ బగలమించు . హితుఁడున్న వాని ।

. కన్నమిత్రుఁడు లేని . యాతఁడెమేలు ॥

220 ద్వి || . స్తవముఁ బఠింపించు . జనములచెవులు ।

. చెవిట్టవై యుండును . చిత్రబోధములకు ॥

221 త || మనమేవిధమునన . మాధిదోయబడు

. మనఁసహచరునుండి . మనతలల్ దిప్పు ।

. కొనెదఘో- వానివె. న్కొనుపారువాని

. కూలినసిరినుండి . గునికెదరట్ల ।

. తనితోవిడిచెదరె . తంబడువట్టి . తప్పముల్లెలవలె

. దమయొట్లు . మఱియు ।

Sec, iii.

222 This yellow slave
Will knit and break religions ; bless the accursed ;
Make the hoar leprosy adored ; place thieves ,
And give them title, knee, and approbation
With senators on the bench : this, this is it,
That makes the wappened widow wed again ;

228 I am Misanthropos, and hate mankind,
For thy part. I do wish thou wert a dog,
That I might love thee something.

—
 .జనునొంటిగాఁదిర.స్కారగూపమున
 .♦సకలైహ్యదారిద్ర్య.సంకటంబుమెయి ।
 —
 .బివడియలవాఁటు .పడునిచ్చఁగాని
 .♦వడుపునఁగనికరిం.పదగునాతండు ॥

222 నీ ॥ .అయ్యయో వేల్పులా.రా. యిదిమీప్రకట
 —
 .గురిడిమీపూజాన్లు .ను. మాటి- నేవ ।
 .కులదిగఁబిఁకును.బలవంతులతలల
 .క్రిగఁబున్నతలగఁడి .లందిలాగు ।
 —
 .నీఁచ్చబానిస- .యెంతయుముడివెట్టిఁ
 —
 .జెఱచుమగముల-శి.క్షితులఁజొచ్చెను ।
 .బొడలుతేలినక్కుఁ .బూరింపబడఁజేయు-
 —
 .దొంగలకు♦చ్చస్థి.తింగుదుచున్ ।
 .వారలకు వెండియుంబరి.పాలనాధి ।
 .పతులతోపాటుసాష్టాంగ .వందసములు ।
 —
 .నిచ్చు- బిరుదులు- పత్రిక- .లిద్దియదియె ।
 .♦ముదురుత్రంపకి మాత్రనవ్వ .కురుదపచున్ ॥

223 ద్వి ॥ .ఎంతయున్వేషింతు .నేఁజుహ్యజాతి ।
 .గొందనిన్వేషింతు.గుక్కవీవెన॥

224 O thou sweet king-killer, and dear divorce
 'Twixt natural son and sire ! thou bright defiler
 Of Hymen's purest bed ! thou valiant Mars !
 Thou ever young, fresh, loved, and delicate we
 Whose blush doth thaw the consecrated snow
 That lies on Dian's lap ! thou visible god,
 That solder'st close impossibilities,
 And mak'st them kiss ! that speak'st with ev-
tong
 To every purpose ! O thou touch of hearts !
 Think, thy slave man rebels ; and by thy virtue
 Set them into confounding odds, that beasts
 May have the world in empire !

225 I. 'll example you with thievery:
 The sun 's a thief, and with his great attention
 Robs the vast sea ; the moon 's an arrant thief,
 And her pale fire she snatches from the sun ;
 The sea 's a thief, whose liquid surge resolves
 The moon into salt tears ; the earth 's a thief,
 That feeds and breeds by a composture stolen
 From general excrement ; each thing 's a thief ;
 The laws, your curb and whip, in their rough power
 Have unchecked theft.

224 నీ || • ఓ రాజభూతుక - • యోపితాపుత్రవి
 • ద్వేషకారణ - • కుల. స్త్రీలనై న ।
 • జెఱుపఁగ లెడవీవు - • దురమువేల్పువు -
 • నిత్య. యశావనబలశాలి - • వీవుకన్ను ।
 • ననన సేయగ రాసి • కన్నియ లేదు -
 • ప్ర. న్యక్ష దేవతవు - నీ. వంటఁగలుప ।
 • జాలెడ వెట్టి • య. సంభవంబులనై న -
 • బ్రతివాదులంబర. స్వరముఁగలియఁ ।
 • గూచి యొప్పింతు - వో • మనః. కోశనక్త ।
 • యరయునీదాస మతుక్యల. తిరుగుపాటు ।
 • పారినొండొరుఁబొందనీ • వదైప్రడును ।
 • నీదుశ క్తినిఁబసులేల • నీజగంబు ॥

225 నీ || • అగపతుఁమీకు • దృష్టాంతములన్దొంగ
 • తనమున - నాసూర్యుఁడు నొకదొంగ ।
 • కడలిసీరతిఁడుదో • చెడు - • జంఁద్రుఁడుంగూడఁ
 • గడుఁజెడ్డదొంగ - యా. తఁడునుఁదనదు ।
 • పాలిన వెల్లును • బద్మ బాంధవునుండి
 • గొబ్బున ద్దోఁదీసి. కొను - సముద్రుఁ ।
 • డును - మఱిదొంగ య. తని • ద్రవనూపమా
 • నలచందునిప్పని • యశువులుగ ।
 • గరఁగఁగాఁజేయు - • నెంతయు • ధరణిదొంగ ।
 • భూత సామాన్యములముల • నుక్రిచ్చిలింప ।
 • బడిన • యెరువునుఁదిని • కను - • బ్రతిపదాథ ।
 • మునొకదొంగ - మీకున్నిట. పొనరుచువిధు ।
 • లాఁపలేకుండె చౌర్యంబు. సవశములయి ॥

226 there is no time so miserable
but a man may be true.

227 What vilder thing upon the earth than friends
Who can bring noblest minds to basest ends ?

Act. v. Sec. i.

228 Promising is the very air o' the time ; it opens the
eyes of expectation : performance is ever the duller
for his act ; and, but in the plainer and simpler kind
of people, the deed of saying is quite out of use.
To promise is most courtly and fashionable ; perfor-
mance is a kind of will, or testament, which argues
a great sickness in his judgment that makes it.

TROILUS AND CRESSIDA Act. i. Sc. ii.

229 there is no man hath a virtue that he hath not a
gleaps of ; nor any man an attaint but he carries
some stain of it.

Sec. iii.

230 Princes.
What grief hath set the jaundice on your cheeks ?
The ample proposition that hope makes
In all designs begun on earth below
Fails in the promised largeness, checks and disasters
Grow in the veins of actions highest reared ;
As knots, by the conflux of meeting sap,
Infect the sound pine and divert his grain
Tortive and errant from his course of growth.

226 వ || ఎట్టియాపదలో నున్నట్టిప్పటికి మనుష్యుడు యథార్థముగా నుండవచ్చును ||

227 ద్వి || .ఎక్కువమసముల .హీనమాస్థితికిఁ |
.దొక్కునఖులకన్న .దుష్టలిఁ కేరి ||

228 వ || మాటయిచ్చుట యవసరమునకు ముఖ్యప్రాణము- ♦ప్రతీక్షా
♦నేత్రములనది తెఱచును- ♦ఆచరణమెన్నఁటికిని వానిక్రియకు
మిగులమొద్దు- కాని- ♦యమాయికుల యెడ మాట యిచ్చుట
బొత్తిగావాడుకలోలేదు- వాగ్దానముచేయుట మిగులసరసమును
నాగరికమును- మాట చొప్పన సడుచుట మాట యిచ్చినవాని
కతనిమనోవిచారమున నొకసంకటము ||

229 వ || ప్రతిమనుష్యున కున్న సుగుణములో ♦నణమూత్రమైన వీనికిఁగ
ల- దెవని కేదుగుణమున్న దోదానిలో ♦లేశమైన వీనికున్నది

230 సీ || .♦నృపులార♦వంతయె.య్యెదిమీదుచెక్కిళ్ల
.పై వెల వెలపాటుఁ.బా♦దుకొల్పె |
ఁ.బూనుకొన్న ప్రయత్న.ములనన్నిఁటఁ.గోరె
.నెఱపునిణాయమువి.నిశ్చితముగ |
.గొప్పతనంబునం.దప్పను- ఘనకార్య
.ముల మెడసడ్లడు.ముఘ్నపెకఁగు |
ఁ.గడుగట్టె సప్ర.క్షంబునుఁ 2రుగుట
.నుండితప్పించియె. తోమెలియిడి |

231 Take but degree away, untune that string,
And, hark, what discord follows, ! each thing meets
In mere oppugnancy : the bounded waters
Should lift their bosoms higher than the shores,
And make a sop of all this solid globe :
Strength should be lord of imbecility,
And the rude son should strike his father dead :
There should be right ; or, rather, right and wrong—
Between whom rather jar justice resides—
Should lose their names, and so should justice too.
Then everything includes itself in power,
Power into will, will into appetite ;
And appetite, an universal wolf,
So doubly seconded with will and power,
Must make perforce an universal prey,
And last eat up himself.

.మఱియునద్దానిఁజేటివం.క రగనల్పి. |
 .దానిఁబీజస్వభావముం .దప్పతోవ |
 .బోవఁగాఁజేసి- మిగులత.జ్జీవనంపు |
 .మూలశక్తిఁజెఱచుగుంపు.బొట్టలవలె ||

231 నీసమాలిక:— .తప్పించు ♦క్రమము మా.త్రము శుక్రిడించుమా

.♦తంత్రకి- మఱివిను .మెంత వెలితి |
 .వచ్చునో- బొత్తిగా ♦.బ్రతిబంధమున్మాడు
 .బ్రతివస్తువున్ - హస్త.పరఁగునీళు |
 .లొడ్డులకంటె ♦ స.త్యున్నతముగ నెత్త.వలయును
 దను♦యురం.బులను- మఱియు |
 .నీగల్గెనునల్ల .భోగోళము♦న్నాన
 .బొల్లేయ వలయును- బలముచెలఁగి |
 .దుబ-లొప్పుమునకు .చొరగనుండవలయు-
 .గూళకొడుగుచావఁగొట్టవలయు |
 .దనతండ్రిని- మఱియు .ధర్మముకావల
 .యున్ ♦బల్కి - లేక- త.ప్రొప్పుఁగలిసి |
 .తమమితి లేనియు.గమ్మునఁజిక్కిన
 .న్యాయముతో నెడఁ.బాయవలయు |
 .దమపేగుగూడ- బ.దంపడిఁగావున-
 .బ్రతివస్తువుముగియు.బలమునందు |
 .బలములేలఁపునందు .దలఁపానయందున |
 .దలఁపుబలములమెయి.బలపడాన |
 .బలిమిజగముమింగ .వలయును- వెండియు |
 .నకుదన్నుదాన .తినవలయును ||

Act ii. Sc ii.

232 pleasure and revenge
Have ears more deaf than adders to the voice
Of any true decision.

233 What nearer debt in all humanity
Than wife is to the husband?

Act iii. Sc iii.

234 pride hath no other glass
To show itself, but pride: for supple knees
Feed arrogance, and are the proud man's fees.

235 Nature, what things there are,
Most abject in regard, and dear in use !
What things, again, most dear in the esteem,
And poor in worth!

236 they passed by me
As misers do by beggars, neither gave to me
Good word nor look .

232 ద్వి || .అవుఁజెవిటివిఁతుట్ల .కన్ననుల్లాస ।
 .ముఁవగెట్టినిజముతీ.ర్పఁ సడికినైన ॥

233 ద్వి || మానవులందెల్ల - .మగనికిఁజేరు ।
 .వైసఁబుణంబెద్ది .యాలికిఁమించి ॥

234 గీ । .గర్వమునకులేదు .గర్వంబుతప్పవే ।
 .ఱ్ఱమెదియుఁదన్న .సగఁపఱచఁగ ।
 .గోతిరమునుఁవంగు .మోఁకాళ్లుఁతనిపడు ।
 .సవియుఁబ్రతిఫలముఁల.హంయపుసుకు ॥

235 గీ || .సహజ- మేసనులుమదిక .సహ్యములుగ ।
 .జెలఁగునవివాడుకయెడమిక్కిలిఁప్రచుముగ ।
 .ఏక్రియలులత్యమంద న.నింపగుమతి ।
 .పనికిరావవిసుంతయుఁసనుభవమున ॥

236 కం || చనిరవ్వారలునాదా ।
 .పునర్దిరిపగాండ్రపజ్జఁబోవుఁపిసినిగో ।
 .మంచిమాటనాతో ।
 .ననాదే-దొక్కింతచూడ.రైరి మఱిసనున్ ॥

237 time is like a fashionable host,
 That slightly shakes his parting guest by the hand,
 And with his arms outstretched, as he would fly,
 Grasps in the comer: Welcome ever smiles,
 And Farewell goes out sighing. O, let not virtue
 seek

Remuneration for the thing it was ;
 For beauty, wit,
 High birth, vigour of bone, desert in service,
 Love, friendship, charity, are subjects all
 To envious and calumniating time.

238 O, then beware :
 Those wounds heal ill that men do give themselves :
 Omission to do what is necessary
 Seeks a commission to a blank of danger ;
 And danger, like an ague, subtly taints
 Even then when we sit idly in the sun.

237 నీ || .తినిపోవువానిచే .తినక్రన్ననకొకింత

.తనకరముననూఁపి- .తినఁగవచ్చు 1.

.వానికై పర్విడు .వానిచందమునఁజూ

.చినచేతులంబట్టు .కొనెడునిపుణుఁ 1

.డౌపూటకూళ్ల వాఁడనఁదగుఁగాలంబు-

.పదపడిఁగొత్త గా.వచ్చువాని 1

.యెడఁజేయునత్కృతి.యెలనఘనఁజెడు .

.నన్నఁడునెలవుఁగై .కొన్నయతని 1

.పట్లనొనఁచెడు .వందనంబరిగెడు

♦.నూ.చుచు- నద్దిరా .♦యోగ్యతతన. 1

.యున్నట్టిసితికిఁబ్ర. త్ముపకారముపెడుక

.కుండనీ- యేమన- .నొప్పు- నేపు 1

.గొప్పపుట్టుక- కడిమియు- .గొల్వనందు 1

.నెరపు ♦నహిత- ప్రేమము .న్నహ- మీవి 1

.యెంతయుఁగొంగియుండుని .వెల్ల- ♦మచ్చ 1

.రమున నభవాదమొనరించు ♦.నమయమునకు 1

238 శా || .ఔరా- మిక్కిలిజాగరూకతగనీ .వల్లెనచోనుండు- చే 1

.యారన్ద్రము తమంతఁజేసికొను గా.యంబుల్వడినాన్ద్రనునే 1

.చేరంబిల్చుటకీడ ♦వశ్యకృతిఁబా .జేయంగఁబోకుంట- వే 1

.సాదులొక్క సమయచేసివచ్చుఁజలియు.స్థరబట్టు లాకప్రముఖ 1

Act iv. Sc iv.

239 sometimes we are devils to ourselves,
 When we will tempt the frailty of our powers,
 Presuming on their changeful potency.

Act v. Sc iii.

240 The gods are deaf to hot and peevish vows :
 They are polluted offerings, more abhorred
 Than spotted livers in the sacrifice.

TWELFTH NIGHT

Act I Sc III.

241 I am a great eater of beef, and I believe that does
 harm to my wit.

Sc v.

242 One draught above heat makes him a fool, the second
 mads him : and a third drowns him :

Act ii. Sc. iv.

For women are as roses, whose fair flower,
 When once displayed, doth fall that very hour.

239 గీ || .మనయెడల మోసగాండ్రమై .మనమొకప్పు |
 .చెలఁగెదముమనఁ సామధక .ములఁచపలత |
 .మనముఁజోధించుచున్వాని .మాటుచుండు |
 .బలముఁగూరిచి నిశ్చయ .పచుకొనుచు ||

240 గీ || .వాఁడినెట్టిమొక్కు- .బడులకువేల్పులు |
 .ఁబధిరుతాదురక్ష .భ్రష్టమాఁని |
 .వేదనములు- యజ్ఞ .వేదికఁబొడలఁకా |
 .జకములకన్నఁగడు సఁసహ్యములగు

241 వ || మిగులగోమాంస భక్షకుఁడనౌట నాబుద్ధినది చెలుచుచున్న
 నినానమృతము ||

242 ద్వి || .మతివోవు-వెట్టెత్తు- .మొకంబుగ్రమ్మా |
 .మితిమీఱు .మద్యముఁగీల్చినకొలఁది ||

243 (1) ద్వి || .నలఁతఁగులాబువంఁ .టిదిదానిఁకొమరు |
 .టలరొక్కమార్దోఁచి.నలఁతనెపడెడు ||

TWO GENTLEMEN OF VERONA. Act I Sc. II.

243 (2) maids, in modesty, say, "No" to that
 Which they would have the profferer construe, 'Ay'
 Fie, fie, how wayward is this foolish love,
 That, like a testy babe, will scratch the nurse,
 And presently, all humbled, kiss the rod.

Sc. ii. i

244 He cannot be a perfect man.
 Not being tried and tutored in the world:
 Experience is by industry achieved,
 And perfected by the swift course of time.

Act iii Sc. i.

245 Dumb jewels often, in their silent kind,
 More than quick words do move a woman's mind.

Sc. ii.

246 falsehood, cowardice, and poor descent;
 Three things that women highly hold in hate.

Act v. Sc. ii.

247 Black men are pearls in beauteous ladies' eyes.

Sc. iv.

In love
 Who respects friend?

Against all foes that a friend should be the worst.

243 (2) గీ॥ శనియందు నిగ్గుచెల్లవలగాదనియెద ।
 .రౌననెడున భావమును వారం.లవయఁ దలంచి ।
 .యూ వెడఁగుచు సిస్సిరో.మొర చెంకె ।
 .గోకిదాది-జబుకుముద్దు.గొనుబుడుతటు ॥

244 గీ॥ ప్రజలలోన బరీక్షింపఁబడక-నేపక ।
 .బడక కానేరఁడలఁడు.లో.పరహితుండు ।
 .పాటుచేననుభవమొందఁబడెడు-ఁబూణా ।
 .ముగనలువఁబడు శీఘ్ర.లగలిచేత ॥

245 ద్వి॥ మూగనగలులూగుఁ బొలఁతులచునను ।
 .పొగుగనరసపుం.బలుకులకన్న ॥

246 ద్వి॥ పిఠికిత సమా-కల్ప.చేదపుట్టుకయు ।
 .గరిటలీమూఁడిటి.చదునేచగింతు ॥

247 ద్వి॥ పొలఁతిచూపుల ముతై.మూలునల్లవాండ్రు ।
 .పలపునలడ్డొయె.చడ చేయుహితుని ॥

248 ద్వి॥ విజయనదిమిగుల.మేటియైమితు ।
 .చారయ తమ్రపు.లండఱిలోన ॥

Thin mane, thick tail, broad buttock, tender hide;
Look what a horse should have, he did not lack;
Save a proud rider on so proud a back.

256 An oven that is stopp'd or river stay'd,
Burneth more hotly, swelleth with more rage:
So of concealed sorrow may be said;
Free vent of words love's fire doth assuage;
But when the heart's attorney once is mute,
The client breaks, as desperate in his suit.

257 Who wears a garment shapeless and unfinish'd?
Who plucks the bud before one leaf put forth?
If springing things be any jot diminish'd,
They wither in their prime, prove nothing worth.
The colt that's back'd and burden'd being young,
Loseth his pride, and never waxeth strong.

•వలుడక నులు-చిన్న •శల-వెడలవు ముక్కు-కన్న ములును-నిక్కి-

యన్న జుట్టు ।

•సన్న పొట్టి చెవులు-తిన్న నికళ్లును-మిగులఁజేవ గల మె-మెడను

బలుచ ।

•నై న నెఱుఁగులు-దళ-మగుతో-క-వితేవియా-పిఱుదులు-

మెత్త ని-మెఱుగుతోలు ।

•కనుముగుఱమునకుఁ-గానలసినసొగ నంబుదానియందె-యవరి

యుండె ।

కాన రాదుకొలుత-దానికొబ్బగదవఁ-గ్రాలువీపునెక్కు-రౌతుతప్ప

256 గీ॥ •లవహహూర్మయబడి-యేఱు-నాఁసఁబడియు ।

•ముందుకంఠెనుమండెడుక-బొంగుపడిగ ।

•బలుకఁబడనచ్చునటుదాఁపఁబడినఁనంత ।

•గుఱిచి-కానూగ్ని యాఱునా-గ్నిరెలంగ ।

•గాని-డెలదవువ్యవహార-కథక-ముందు ।

•తానెఱుఁగదాడె నచో-వానిపాపు ।

•మిగులనమ్ముకొనినవాది-తగవులోజ ।

•యంబుగొనఁజాలనంచువ-య్యఁబడుచుండు ॥

257 గీ॥ •పని-కొఱతయాచొకా-యి నె-వందుదొడుగు ।

•దుగ్గించు మొగ్గ నెవడుతేకు-చోఁపకమును ।

•జెఱిగెడునవిసుంతయు •మట్టు-పఱచినయెడ ।

•నెదుగుట నెడిపనికి రా-వెందుకె న-

258 గీ॥ •పసిగుఱముంబెడ-బరువుంచినడువ

•బస-వెడి-వ్రబల దె-ప్పటికె నఁదాని

Thin mane, thick tail, broad buttock, tender hide :
Look what a horse should have. he did not lack,
Save a proud rider on so proud a back.

256 An oven that is stopp'd or river stay'd,
Burneth more hotly, swelleth with more rage :
So of concealed sorrow may be said ;
Free vent of words love's fire doth assuage ;
But when the heart's attorney once is mute,
The client breaks, as desperate in his suit.

257 Who wears a garment shapeless and unfinish'd ?
Who plucks the bud before one leaf put forth ?
If springing things be any jot diminish'd,
They wither in their prime, prove nothing worth :
The colt that's back'd and burden'd being young,
Loseth his pride, and never waxeth strong.

•వలుడక నులు-చిన్న •శల-వెడలవు ముక్కు-కన్న ములును-నిక్కి-

యోగ-జట్టు ।

•సన్న పొట్టి చెవులు-తిన్న నికాళ్లును-మిగుల జేవ గల మై-మెడను

బలుచ ।

•నై న నెఱులు-దళ్ల-మగుతోక-విటివియా-పిఱుదులు-

మెత్త ని-మెఱుగుతోలు ।

•కనుముగుఱమునకు-గావలసినసొగ •సంతదానియందె-యవరి

యుండె ।

కాన రాడుకోరిక-దానికిఁబొగడర-గ్రాలువీపుకెక్కు-రౌతుతప్ప

256 గీ॥ •అవశూహ్యులబడి-యేఱు-నావబడియు ।

•కుందుగం లేనుమండెడుకొ-బొంగుపడిగ ।

•బలుక బడ నచ్చునటుగావ-బడిన సంత ।

•గుటిచి-కానూగ్ని యాఱునా-గ్నిచేలంగ ।

•గాని-డెందపువ్యవహార-కతక-ముందు ।

•తానెఱుంగగాడై నచో-తానిపాపు ।

•మిగులనమ్ముకొనినదా-ది-కగపులోజ ।

•యంబుగొనజాలనంచువ-య్యబడుచుండె ॥

257 గీ॥ •పని-కొఱతయావొకా-యి నె-వండుదొడుగు ।

•దుగ్గించు మొగ్గ నెవడు తేకు •దోపకమును ।

•జెఱిగెడునవిసుంతియు •మట్టు-పఱచినయెడ ।

•నెదుగుట నెడివనికి రా-వెందుకె న-

258 గీ॥ •పసిగుఱముంబెడ •బరువుంచినడువ

•బసవెడివ్రబల దెప్పటికై నశాని

258 Look, the world's comforter, with weary gait,
His day's hot task hath ended in the west:
The owl, night's herald, shrieks, 't is very late;
The sheep are gone to fold, birds to their nest,
And coal-black clouds, that shadow heaven's light,
Do summon us to part, and bid goodnight.

259 What wax so frozen but dissolves with tempering,
And yields at last to every light impression? [ing.
Things out of hope are compassed oft with ventur-
Chiefly in love, whose leave exceeds commission.
Affection faints not like a pale-fac'd coward
But then woos best, when most his choise is forward

260 But like a stormy day, now wind, now rain,
sighs dry her cheeks, tears make them wet again.

261 O thou clear god, and patron of all light,
From whom each lamp and shining star doth borrow
The beauteous influence that makes him bright,
Where lives a son, that suck'd an earthly mother,
Lend thee light, as thou dost lend to other.

258 త1 . కచః జగదానంద. కరుణలస్మిన

• చ. థందన పగటి వేం. ద్రంబగుపనిని ।
 • గొనకొని పడమట. నొనముట్టజేసె-
 • శాస్త్రవేగులవాడ. అచేగుడ్ల గూబ ।
 • చనియొగొట్టెలుదొడ్డి. చక్కకి-మణియు
 • గూళ్లలో పలకజేరు. కొనియొబ్బిట్టలును ।
 • • మిమ ప్సేనీడఁగ్ర. మ్మినపొగనల్పు
 • ముప్పులొందొరు. బాయ. మనకానతిచ్చు.

259 త2 . • కరుణతగట్టిన. గానిమైనంబు

• తరగడా • వెచ్చచేగడకులోబడద ।
 • చిట్టనొక్కు నక్కు నెన. జేకూరుమణియు
 • నానకుమించిన. యభివో • రథమెయి ।
 • దట్టకుగనలవున. దానిపొసెలవు
 • మాననమొట్ట. య్యదుదెల్ల మోము ।
 • నిట్టికీచోలిక • మకు. ల్వెంట్టాదుగాని
 • తానొచ్చుకోన్న దె. తయుఁ ఘ్నుండిదె న.

260 ద్వి1 . అప్పుడెగాలిమ. అప్పుడెవాన ।

• రొప్పుగాఢువువాన . పొద్దుపందాన ।
 • బడతిచక్కకు లె. కు. బడపడిదడియు ।
 • గడు వెచ్చనూత్తుల. నన్నీళ్ల చేత.

261 గీ1 . శౌతనిత్రుదె వత. మా. సమన ।

• తేజమున్దంచునుద్యోగి. దీపములును ।
 • దూరమొనీ కలన • తమ్య. దశనుబొందు ।
 • మనోమనలంబునిన్ద్రులిగించు. నూనవుండు ।

All this, before hand, counsel comprehends
 But will is deaf, and hears no heedful friends
 Only he hath an eye to gaze on beauty,
 And dotes on what he looks, 'gainst law or duty.

268 I have debated, even in my soul,
 What wrong, what shame, what sorrow I shall breed;
 But nothing can affection's course controul;
 Or stop the headlong fury of his speed,
 I know, repentant tears ensue the deed,
 Reproach, disdain, and deadly enmity;
 Yet strive I to embrace mine infamy.

269 But if thou yield, I rest thy secret friend;
 The fault unknown is as a thought unacted;
 A little harm, done to a great good end,
 For lawful policy remains enacted.
 The poison's simple some times is compacted
 In a pure compound; being so applied,
 His venom in effect is purified.

270 Then for thy husband thy children's sake,
 Tender my suit: bequeath not to their lot
 The shame that from them no device can take,
 The bluish that will never be for got:
 None than slavish wife, or birth hour's blot,
 Can more be described in men's nativity
 Than when they are, nor their own infamy.

సనగాచునుడున్. నాకెక్క-
 కుట్టునం నేనెదాచుకొనబడుటదలంతు |
 మునుమందెయిదియంత. బుద్ధి యెఱుంగు
 బొత్తి గాఁగోర్క చె. వృదు చెందుఁగాని |
 విన్నదది-మంచిక. న్వలయుదానికిని
 విన్నాణముంగని. వెట్టియకానదియు ||

268 త || తలపోసినాడనేం. తయునెట్టియెగ్గు
 తగులునోసిగువం. తయునాకు-నైన |
 వలపుతోవకునడ్డ. పడఁజాలదెదియు
 బరువడినదాని. వడిసావలేదు. |
 నలిపినచెట్టకె. సాగుకన్నీటి
 జాడనాపనినాకు. బరుగునం చెటుక |
 కలుగునిండెయనడ్డ. కడుఁజెడ్డపగయు-
 గానినాచెడుషేరె. కాఁగిలిం చెదను ||

269 మంజరి || నీవొప్పుకున్నచో. నీకునేజాటు. నేఁచెల్లినయ్యెడఁ-
 దెలియంగఁబడని | తప్పుపనికిరాని. తలఁపట్టులుండు-
 గొప్పమంచి ఫలము. కొఱకుఁజేయంగ | బదుచిన్న నేరము
 పరఁగునీతిగను. విషమూలిక యెయొక్క. వేళలోసరిగ |
 గొన్ని గొప్పమధముల. కూడిక ప్పరి. శుభ్రది నేయంగఁబడి
 సుగుణంబునిచ్చు.

270 త || కనుక నీపేనిమిటి. నన్న పిల్లలను. గనియెననాకోర్కీకరి
 దీచుకొనివాపుకొనకొని పోలసిమి. గుల్చుకు
 వారికొఱకు. బానిసవాత. కుంబుట్టమచ్చ |
 కు. నుమించి తుడుచుట. ఈ మర్వబడుట. కున్నీలు
 పాత నే. కొ-నునట్టి. పుఱుక | మనకుఁ బుట్టుకలోన. ము
 పుట్టుకలోన. ము. వికారదిగుఱు. మన్నిదికాని.

271 . And wilt thou be the school where Lust shall learn ?
 Must he in thee read lectures of such shame?
 Wilt thou be glass, wherein it shall discern
 Authority for sin; warrant for blame,
 To privilege dishonor in thy name?
 Thou back'st reproach against long living laud,
 And mak'st fair reputation but a bayd

272 Think but how vile a spectacle it were.
 To view they present trespass in another-
 Men's faults do seldem to themselves appear,
 Their own transgressions partially they smother.
 This guilt would seem death worthy in thy brother
 O, how are they wrapp'd in with infamies,
 That from their own misdeeds askance their eyes.

273 Alas, how many bear such shameful blows,
 Which not themselves, but he that gives knows.

274 O Opportunity! thy guilt is great-
 'T is thou that execut'st the traitors treason:
 Thou sett'st the wolf where he the lamb may get;
 Whoever plots the sin, thou point'st the season:
 'T is thou that spurn'st at right, at law, at reason-
 And in thy shady cell, where none may spy him,
 Seest him to seize the souls that wander by him.

271 త|| .బడిగనుందువనీవు.ప్రజయటందుచ్చ.కామ
చేష్టలు నేర్వ.గదిసినీయందు.జెడుతప్రపాత
ముత్తచేడ్పడంజమవ.వలయున.నీవుద.ర్పణము
గనుందె.వడిచచ్చటబభు.త్వముపాత
తంబు.గాశాసనమునిందె.గాగనీపేర
గడ్డగుసమర్యాద.కడుధర్మముగను.మొగి
జనుల్వివరీత.ముగజూచుకొనగ.

272 చ|| .అరయుమునీదునేరమొను.నందుననుండుటదెంత
చెట్టయో.తలుచుగన్లువారుతమ.తప్పుల
గానరు-వానిమాపెదర్.పరువడిబక్షపాత
మున.భూతకమియ్యదిచుపునీనహా.
దరు-జనుడెంతదూఱువడు.దాదనయె
గులుపేక్షచేసిన.

273 గీ|| .కటకటాయట్టియవమాన.కరములైన
తన్నులెందరుసేరించు.చున్నవారో.
తెలియగజాలరెవ్వని.తీరుతాము.
వానినొనగెడునట్టియ.వ్యాడుతప్ప.

274 త|| .ఓవేళనీదగు.నోగుదనంబు.దోహమునీవొన
తుణ్ణు.గొట్టెపిల్.కేవకుదోడెలుం.గె
డపెదవీవు.పాపముప.న్నడు.వారలకదును
నీవుకన్నతువు.నిభమునాయంబు.నీతివివేకంబు
నీటంగల్పదవు.పోవువారిలబట్ట.బొంచికూ
ర్కండు.దోడనీవాటను.దురితభూతంబు.

277 The crow may bathe his coal black wings in mire,
And unperceiv'd fly with the filth away,
But if the like the snow-white-swan desire,
The stain upon his silver down will stay:
Poor grooms are sightless night, kings glorious day,
Gnats are unnoted whereso e'er they fly,
But eagles gaz'd up on with every eye.

278 Sad souls are slain in merry company;
Grief best is pleas'd with grief's society;

279 'Tis double death to drown in ken of shore;
He ten times pines that pines beholding food;
To see the salve doth make the wound ache more;
Great grief grieves most at that would do it good;
Deep woes roll forward like a gentle flood;
Who, being stopp'd, the bounding banks o'er flows;
Grief dallied with nor law nor limit knows;

277 శ్లో॥ బురదలోనలఁగాకి బొగ్గు నల్లనితన తెక్కల ముంచియా.రిత
తెలియ॥

ఁబడనీకఁగెరి పో.వచ్చును.గాని యా.తెన్న గొరినమంచు.తెల్ల
యంచ॥

ఁమిగిలెడునా.వెండి. మొయిమోడనామచ్చ. నెఱవేదలై నబ్బ.నిన
తు.గుగ్గిడి॥

ఁరాతిరి.మఱియను.రాజులు నన్నియొం.గడువెల్ల డియొనపఱ
ఁగలుగుపగలు॥

ఁఇచ్చకున్వచ్చినట్లు తా.మెచ్చటనేని. బరుగులిడుచున్న నలున్న
లే.పాటియెన॥

ఁగానరాక చెలంగెడు.గాని. జేగ.మాడ్గ బడు.దెల్లముగ నెల్ల
మాడ్కి.చేత॥

278 శ్లో॥ వంతఁజెందినవాడు.బ్రతుకటలేట॥

నంతసీల్లుజనుల.నహవాసమునను॥

దుఃఖంబుమిగులనం.తోపించుచుండె॥

దుఃఖముపొందున.దొడ్డిరినయపుడు॥

279 శ్లో॥ బుడ్డుచెంత నెతో.చు.చుండఁగముగ్గిపోవుకొ

ఁయినుమడిచావు.బువ్వఁగనుచు॥

ఁబున్నపడెడువాడు.పదిరెట్టిలెండెడు॥

మఱియదీపిడుబుండు.మరుదుఁగాంచి॥

వనటయుమిక్కిలి.పగచెడువనకుమే

తే.సెడునవ్వని.చెంతమెల్ల॥

ఁగాఁబాటుసెలయెటి.కె వడిలోతగు

వలవంత.లట్లన.బరఁగుచుండ్లి॥

280 Though men can cover crimes with bold stern looks;
Poor women's faces are their own faults books;

281 Deep sounds make lesser noise than shallow fords,
And sorrow ebbs, being blown with wind of words.

282. they whose guilt within their bosoms lie
Imagine every eye beholds their blame;

283 sorrow, like a heavy-hanging bell,
Once set on ringing, with his own weight goes;
Then little strength rings out the dolorful knell.

284. Thus ebbs and flows the current of her sorrow,
And time doth weary time with her complaining.
She looks for night and then she longs for morrow
And both she thinks too long with her remaining;
Short time seems long in sorrow's sharp sustaining;
Though woe be heavy, yet it seldom sleeps;
And they that watch see time how slow it creeps;

• సద్గుటబడిన. యష్టాదాయేతియ

• పృథ్వీనున్న యొడ్ల. పృథ్వీవచ్చు

• నడరికొడిపుమీఱునాడింపబడువగ

• హస్తపద్మనేయగ. దేదియెన

280 గీ॥ • దిట్టకూళిచూపునెట్టినేతములను

• ముగ్గుగుఱచేఁగి లభు. పురుషు-లెన

• నకట-క్రీలమొగములపొరియెగ్గులు

• తెలుపుపుస్తకము ల్లి. తెల్లముగను

281 గీ॥ • లోతుమడుగునెయు. లోజ్జుగఁజెప్పడు

• గడు పలికిగఁబాటు. కాల్యకన్న

• మాటగాలిచేత. పైటదోయఁగబడి

• వట్టిపోయెడువల. వంత ముటియు

282 ద్వి॥ • మనసునన్దమతప్పు. మాటినవార

• లనుకొందురెల్లర. య్యదిగాంతురంచు

283 గీ॥ • మొనసియొక్కసారి. మోగింపబడిబరు

• పుమయినూగుగంట. పోల్కివంత

• తనదుబ్బిపుత్రోడ. జనునపుకొంచెము

• లాపుమోయఁజేయు. జాపుదరువు

284 త॥ • పోటుపోటులనిట్లు. పొందెడునాచె

• పనటయే-రక్తతయాకె. వలవంతతోడ

• గిగిటునడటివిసి. గించెడుబడవు

• గనునామెరయికె. కనిపెట్టుబొద్దు

• తేటకునాదెండు. దెలుపలేలంతు

285 It easeth some, though none it ever cur'd,
To think their dolour others have endur'd.

286 Which when her sad-beholding husband saw,
Amazedly in her sad face he stares:
Her eyes, though sod in tears, look'd red; and raw
Her lively colour kill'd with deadly cares.
He hath no power to ask her how she fares;
Both stood like old acquaintance in a trance,
Met far from home, wondering each other's chance.

SONNETS.

287 Who is it that says most? which can say more
Than this rich praise, that you alone are you?
In whose confine immured is the store,
Which should example where your equal grew.

.దనయున్నితోనిడు.వలనుచుమిగుల।

.మూటికివాఁడియి.డక్తనైచునపుడు

.కనుపట్టెడుబొడవు.గాఁగొద్దిసేపు॥

*.మేటిబహునవంతఁమించినఁగాని

.కడుసరుదుగనది.కనూత్రతవెట్టు।

235 గీ॥ *.తమవలెఘటఁబెఱుగఁగ.తరులుగూడ

.నెంతనిభరించివారని.యెఱిఁగొనుట।

.యెవరినై నఁగుదుచలే.దెన్నఁటికిని

.గాని.కొందఱినోదాచఁగ.గలుగునదియు॥

236 సీ॥ *.విన్ననొచెలిమోము.* వెఱుగునఁగనుగొనె

.నపుకలఁతవడి.యాపెనుగఁడు।

.కన్నీటనుడికిన.కలికివాఁటాపులు.కఱు

.బచ్చిపుండ్లుగాఁ.గానఁబడియె।

.బడఁతుకమెఱుగుమైవన్నియయెంతయు

.జంపువంతలబొల.యింపఁబడియె।

.నాయతివనుసేమ.మధుగుటకతనికి

.సతువబొత్తిగాఁ.జాలథయ్యె॥

.ఇరువునున్నిల్చియుండిరెం.తేనియున్ని।

.తావునకుదప్పుసందు*వి.తాకుమెయిని।

.దారసిలిపాఁతయెఱుకను.దనరువార।

.లొండొరులఁగనియచ్చెరు.వొందినట్లు॥

శ్లో॥ .భరికెంతువేచెడు.వారలుమఱియు

.దఱియెంతమెల్లగ.దాబ్రాకునదియె॥

237 గీ॥ .ఈవొగడకన్న.నెవ్వఁడెక్కునఁదెన్న।

.దనము.నీకునీవె.పురుషునీకు।

288 They that have power to hurt, and will do none
That do not do the thing they most do show,
Who, moving others, are themselves as stone,
Unmoved, cold, and to temptation slow;
They rightly do inherit heaven's graces,
And husband nature's riches from expence:
They are the lords and owners of their faces,
Others but stewards of their excellence.
The summer's flower is to the summer sweet,
Though to itself it only live and die;
But if that flower with base infection meet,
The basest weed outbraves his dignity
For sweetest things turn sourest by their deeds
Lillies that fester smell far worse than weeds.

289 As on the finger of a throned queen
The basest jewel will be well esteem'd,
So are those errors that in thee are seen
To truths translated, and for true things deem'd.

290 Fair, kind, and true, have often liv'd alone,
Which three, till now, never kept seat in one.

.పోల్కిఁజూపఁజూలఁ. పోడిమినియరిజే.

.మిగులఁబండియగుచు. నెగడుచుండు.

శ్లోక సీతమాలిక—

.చెలియుండియుఁగీడు. నేయనివారలు.

.సనినల్పునట్లక. నృదేధవార.

.లొరులనుఁగడ్డిపితా. మొక్కింతయుంజెక్కు.

.చెవకక. తాపోల్కిఁ. జెలఁగువారు.

.చెడుగుమాటలకులొ. బడకుండువారలు.

.తగియుందు రెంతయు. దేవకృపకు.

.తమయంతవచ్చుభా. గృములనవ్వారలు.

.వ్రయమందసీక. కా. పాడుచుండు.

.నా రెడ్డిట్లు. తక్కు. వారువారలగొప్ప.

.తిమిసున్న తీరున. దారువారు.

.కోయువారలకింపు. గూచు మల్లియతన.

.మొల పెళుంగ. కపుట్టి. పొలయుఁగాని.

.యదియుఁ దెవులంటుపట్లగా. పై నలెస్స.

.ధానికం తెను. జేదగు. దమ. చెయువు.

.దీయసివి. ముర్చిపోయిన. తెల్లక. లువ.

.కన్న నేచెత్త పూవైన. వన్నెకెక్కు.

289 కం. దొరసానిచేతికుంచిన. గరమరుదుగగాజమాని. కరిబనఁజెల్లు.

.మరిసీయెడఁగలతప్పులు. పరఁగెడునొప్పులుగనిన్ను. వలచిననాకున్.

290 ద్వి. నీటు. నెనరుమతి. నిజమొక్కనియెడ.

.నేటివృత్తుకు. గూడి. నిలుచుటలదు.

- 291 O. cunning Love! with tears thou keep'st me blind;
Lest eyes well-seeing thy foul faults should find

PASSIONATE PILGRIM.—

- 292 O! love's best habit is a soothing tongue,
Add age, in love, loves not to have years told.

- 293 What fool is not so wise.
To break an oath to win a paradise.

- 294 Crabbed age and youth cannot live together;
Youth is full of pleasure, age is full of care;
Youth like summer morn, age like winter weather;
Youth like summer brave, age like winter bare
Youth is full of sport, age's breath is short;
Youth is nimble, age is lame:
Youth is hot and bold, age is weak and cold;
Youth is wild, and age is tame.
Age, I do abhor thee, youth, I do adore thee;

291 ద్వి|| .కన్నీటననుగ్రుడ్డిగా వింతువలపు
 .కన్నులు నీతవ్వఁగ నసీకఁ కొంటె||

292 ద్వి|| .తలపడుదబ్బఱ కబ్బబ్బవలపు
 .పలుకరీడు విరాళి పడి ముదివారు||

293 ద్వి|| .ఎట్టివెంగలియైన నెటుతప్పకుండు
 .నొట్టన్వగఁ నుఖింబు నొందుటకొఱకు||

294 నీనమాలిక||

.మూతిముడుచుకొన్న ముదిఱుజవ్వనమున్న
 .గూడిమనఁగ తేవు-కొఱెయిండు||

.నిండునంతనమున నెగఁచు-మునలితన
 .మొంతయువంతతో నెససియుండు||

.వయసు వేసవివేకు పకుసాటి-

పెద్దతీ.కముముదిరిన నీతుఁ గాలిపోల్కి||

.యెలఁబ్రాయమామని వలెనింపు-

వృద్ధత్వముంబట్టి చలికాలమువలెబోడ||

.యశావనమునువేడక నలరారు- వాధకకవార్షి

.యశామముగ్గొంచె మశానుమతియు||

.దరుణత్వముచుఱుకు-జరకుంటి-

తాకురుణ్యమునాన్వఁడియుం యుందిట్లు-ముజరతతయోగ

.జబ్బు-పెండియు నతివిరసము-తరుణత||

.పెంకె-వాధకక్యమెంతేని పెంపుడు-నిన్ను

.వృద్ధతామోవగించెడ నేను-యశావ||

.నంజనిన్మామికతోడతం దలచుచుందు||

295 Inconstancy
More in women than in men remain.

296 The wiles and guiles that women work,
Dissembled wit an outward show,
The tricks and toys that in them lurk.
The cock that threads them shall not know.

297 Every one that flatters thee
Is no friend in misery.
Words are easy, like the wind ;
Faithful friends are hard to find.
Every man will be thy friend,
Whilst thou hast where with to spend ;
But if store of crowns be scant,
No man will supply thy want.
If that one be prodigal,
Bountiful they will him call,
And with such like flatter-ring,
" Pity but he were a king "
If he be addict to vice,
Quickly him they will entice
If to women he be bent,
They have him at commandment :
But if Fortune once do frown,
Then, fare well his great renown ;
They that fawn'd on him before,
Use his company no more
He that is thy friend indeed,
He will help thee in thy need :
If thou sorrow, he will weep ;
If thou wake, he cannot sleep :
Thus of every grief in heart
He with thee does bear a part.
These are certain signs to know
Faithful friend from flattering foe.

295 ద్వి॥ మగవాళికన్న ను . మగువలయంతు
 . నెగడుమిక్కట ముంగనిల్కడ లేమి॥

296 ద్వి॥ . మగువయొస చేకను . మాయ మమములు
 . మగఁ . నై నసుంఱియుం . బరికింప లేడు॥

297 కం॥ నినుఁగొని కూడఁబాడె . న్నినీకు
 ముత్తండు కాడు . అంభటయెడఁబ
 ల్కు నెగడునులే వగ గొడ్పటు
 . కనుటయెకవ్వంబు నమ్మి . కల్గఁబోతులక
 యీ॥ ఎంతయు నీదుమిత్తంబుగ . నెల్లరునుందును నీకడన్బస
 . న్నంతకుఁ గాని యద్దించెన . నక్కఱఁగాఁడెవఁడై ననీకునో
 . క్కింతయు . నీపుడో వను . చేంతురుదూఁబటదిండివె న-దూ
 . పింతురునీన్న భూపతిగఁ . జేయనిదేవుని బెక్కు భంగులక॥

సీ॥ . చేదుగునకీవల . వడినచోనిస్వలం . బడ
 దోయిదురువారు . భోజులు గోల్పి
 . వాటిఁ గంటలనీపు . వలచిననిష్ఠమ
 . చేస్యచేలలోనఁ . ద్రిష్వకొందుగ
 . కాని . నీసిరి మల్లెనేని నీకుండినవాని
 యెంతయు మచ్చ . మాసిపోవు
 . నీకడఁదొల్లి నెఁజేసక్కనై చ్ఛమ
 . నేయుజార్చి న్మఱి . చేరఁబోరు
 . నీకు నేవ్వఁడు నీక్కపున్న . హితుండో
 . పొడుతోడగునీకుఁగో . వలసినప్పు
 . దేవుడుఁ బండునపుడాల . డేదప్పు

నీవు. తెలిసియుండిన నతఁడు ని.దింపఁబోఁడు॥

గీ॥ . ఇట్లు నీయెడలోనున్న .యెల్ల .వంత!

.వాఁడునీతోడతన్వంతు .పంచుకొనును!

.మంచివిహితని-మాయఁగా.ఁబించుపగతు!

.నైఱిఁగి కొనుటకునిఁబి కొన్ని .గుఱుతులగును॥

—: (*):—

WRATH.

— : (*) : —

AS YOU LIKE IT.

Act I. Sec. I.

1. Now will I stir this gamester. I hope I shall see an end of him; for my soul, yet I know not why, hates nothing more than he: yet he's gentle; never schooled, and yet learned; full of noble device; of all sorts enchantingly beloved, and indeed, so much in the heart of the world, and, especially of my own people, who best know him, that I am altogether misprised. But it shall not be so long; this wrestler shall clear all: nothing remains but that I kindle the boy thither, which now I'll go about.

CYMBELINE.

Act II. Sec. V.

2. Is there no way for men to be, but women must be half-workers? We are all bastards; And that most venerable man, which I did call my father, was I know not where. When I was stamped; some coiner, with his tools, made me a counterfeit: yet my mother seemed the Dain of that time; so doth my wife the nonpareil of this.— O, vengeance, vengeance! Me of my lawful pleasure she restrained, And prayed me off for heuriance; did it with a pudency so rosy, the sweet view on't might well have warmed old Saturn; that I thought her.

రౌద్రభీభత్సభయానక రసములు.

కావ్యరసము.

1 వ॥ నేనిష్ఠః పోకిరిం బురికొల్పెదను-వాని యంతముగజూపిం గోరెద
నేమన-నేమోకాని నామననంవానికన్న నెక్కువనేనినై న సనన్యాంచుకొ
నదు-కాని- వాడుమర్యాదకిలవాడు వజ్జియునెన్నడు జమావుకొనలే
దై నంబడితుడు- గొప్పసమాసిగించువాడు- సహచరులకుంజటికెంత
యోబుట్టుడు- కావునలోకులందఱిలో ముఖ్యముగావాని నెఱిగించువావ
గల్గమడుగుడు నిక్కముగానేనలక్ష్మ్యము సేయబడినది-గాని- యదెం
తోకాలముగడ- దీ జెట్టియంతయుంబక్క-మరుచు- నెచ్చెయున్మిగులదు-న
దియే- యాపిల్లకాయన్న నిక్కడనుసికొల్పెద- నిపుడాకులగ్రహింపెదను.

2 సీసమాళిక—

.చాసలతో చవ.రకమెద్దియునేక
పురుషులైనవనుటి. పురువులేదె
.చీకటితప్పన. కేకస్థిరము-
.నాతండియనిల్చి. వాడనెవని
.మిగులమర్యాదగి. పనిచయహ్మనజుడే
.ముద్రింపబడిన య. పుష్పకేతునుండే
.నేనెగ్గ-దప్పన. నా. కెముడేయునా. వెవ్వె. డో
వానిపనిముట్లు. పోసికెదెను.

As chaste as unsunned snow;—

Could I find out

The woman's part in me! For there's no motion
That tends to vice in man but I affirm

It is the woman's part: be it lying, note it

The woman's; flattering, hers; deceiving, hers;

Lost and rank thoughts, hers, hers, revenges, hers;

Ambitions, covetings, change of prides, disdain,

Nice longing, slanders, mutability,

All faults that may be named, nay, that hell
knows.

Why hers, in part or all: but rather, all;

For even to vice.

They are not constant, but are changing still

One vice but of a minute old for one

Not half so old as that. I'll write against them,

Detest them, curse them:— Yet 't is greater skill

In a true hate, to pray they have their will:

The very devils cannot plague them better.

••ననుకృతిగా-గాని- .యాకాలమందు
 నా.యమృతాఃర్వితిగ్రబ.భృతినందె
 .నన లేనిగుణవతి.యిపుడు నాయల్లాల
 .హహయెంతదుమాగగ.హావెలంది
 .నన్నుదప్పించెనా.నామభోగమనుండి-
 .నన్నుసెంచుకొనియుండు .మనుచుదఱుచు
 .బ్రాహ్మణం చె-వేండియు- నంతటియడకువ-
 .నాసొంపుగనిదయ్య.మైనగదగు
 .మఱుగుపడినమంచు .తెఱుగున
 మచ్చపాం .దనిదాపెయంచునే .దలచినాడ
 .నాలోనగల్గిన.నాకిస్వభావమే
 •.నొదవిననంతబా.గుండునొక్కొ
 .మగవానియందుదు.మాగగ గుణములేదు-
 .నానిశ్చయం-బాగు.దానిదద్ది
 .దబ్బరయేనచో.దానిది- శ్చకమును
 .దానిది-మోసంబు.దాని-దెక్కు
 .వైనకామంబును.దానిదత్యాశయు
 .దానిది-పగగొంట.దానిది-మఱి
 •.గొంతెమ్మకోర్కులు.కుత్సితవాంఛలు-
 .మిగులనిల్కడలేని.పొగరసడ్డ
 .కొసవెట్టి-భ్రాంతియు- .గొండెముల్చుపలత-
 .పేర్కొనబడినకి.ల్బిషములెల్ల
 .మఱియునింతేకాక.చరకమెఱుగునవి
 .దానివి.కొంత-యంతయును-గాని
 .కాకేమి.యంతయుం.గట్టడికీడగున్-

HAMLET—

Act. I. Sc. II

O, that this too too solid flesh would melt,
Thaw, and resolve itself into a dew ;
Or that the Everlasting had not fixed
His canon 'gainst self slaughter ! O God ! O God !
How weary, stale, flat, and unprofitable
Seem to me all the uses of this world !
Fie on 't ! Ah fie ! 't is an unweeded garden
That grows to seed ; things rank and gross in nature
Possess it merely. That it should come to this !
But two months dead,—nay, not so much, not two !
So excellent a king ; that was, to, this,
Hyperion to a satyr ; so loving to my mother
That he might not between the winds of heaven
Visit her face too roughly. Heaven and earth !
Must I remember ? why, she would hang on him
As if increase of appetite had grown
By what it fed on ; and yet, within a month,—
Let me not think on 't,—Frailty they name is
woman !—
A little month ; or e'er those shoes were old
With which she followed my poor father's body,
Like Niobe, all tears ;—why she, even she—
O God ! a beast, that wants discourse of reason,
Would have mourn'd longer—married with my uncle

.శేడుగుస్తై తంబుమా. తేడు * న సయము
 .ప్రతినిమిషము. పాశ్చి. వదుపాతకం-
 బందు- . సగముపాశ్చి. తగిలుగో. సం. గాంగ.
 . వాకివిరోధముగ నేను . వాశ్చి. వాటి.
 . దిక్పద- గాని- వానిని. ది. చ నేపు.
 . వారు నేర్చు గి. గుంటై . కోరుకొనుట.
 . వాని- * దయ్యంబులుం జెప. నేర్పింక.

తి. నీసమాశ్రిత —

కటకప. యీబొంది. కపముట్ట వచ్చుచ.
 . జెడిమంచు. పూజ్కి. న. శిం. గు. టకయి.
 మిక్కిలి. గో. రెవ. నక్కటతనశాన
 . సం. గా. త. పూ. త్యక. * న. శ్వ. గు. డు.
 . ప్రతికూ. * లముగనున. ల్పకయున్న సెంతి మేల్.
 . జేవు. డా. - యీబ. * త్తి. లి. గి. న.
 . యె. సడతలునా. కెంత. చీ. ద. ట. గ.
 * జ. గ్వి. త. చ. ర్ప. ణ. ము. గ. మ. త్తి. క. డు. ద. ప్ప.
 . గా. ని. ప్ప. ల. బు. గా. గ. ను. వ. డె. - చీ
 యన. క. ట. - య. పీ. - య. ది. క. లు. పు. తీ. య.
 . బ. డ. న. ట్. తో. ట. యె. వ్య. ధ. ము. గా. జె. డు. న్
 బ. ని. కి. మా. లి. న. చె. డు. వ. స్తు. స. మి. తి.
 . ప్త. య. ది. ని. డి. యు. న్న. ది. కే. వ. ల. మ్మె. త.
 కార్యముపుట్టెనుగట్టకడకు.
 * మ. డి. సే. ను. రె. డు. నె. ల. లు. మా. త. గ్ర. మే.

My father's brother, but no more like my father
Than I to Hercules: within a month
Ere yet the salt of most unrighteous tears
Had left the flushing in her galle'd eyes.
She married:—O most wicked speed, to post
With such dexterity to incestuous sheets!
It is not, nor it cannot come to, good:
But break, my heart, for I must hold my tongue!

యః. కాదు-కాలేదంత. కాపురెండు!

.సంతతిగొప్పరా-జ. తఁడుగడదీసి-

.గండపుకాడొక్క-రాకాసికివలె!

.సంతమోహించునా.యమ్మనతి-

.దాపె.పైవాఁడిగాలియుం.బాటసాఁడు!

.అక్కటానేజ్జి.నందఁగవలయునా-

.మిక్కిలిమాపెయు.మేపఁబడిన!

.దానిచేసభివృద్ధి.దనరునాఁకలివలె

.నాతనిబట్టివే.లాడుచు-డు!

.సరిగాని-యొక్క-మా.సమలొన-

.నాకాత.లంపువల-దు.చాప.లంబ-నీచు!

.మాపాబునెంత.ని.హాథిగ-నొకచిన్న

.నల.లేకమిగులఁగ.న్నీటవనిఁగి!

.శోకదేవతనలె.నాకె-నాతండిశే.సా

.ముపెంబడించెడు.నల్లజొడఁగు!

.కొనినజొడొక్కంత.యునుబ్రాతగిలకముం-

.దాపెయ్యెమీనీ.శ్చ.యముగనాపె!

.యొనైవమా-నుంత.యన్వవేకములేని

.పశువెనమఱికోంత.వలకుదుఃఖ!

.మునఁగ్రాగుచుండు-నా.పినతండితో

.వివా.హంబయ్యె-నాతండి.కనుజఁడతఁడు!

.కాని-నాతండి.వె.ఖరిలేడు-నేను

.భీ.పునీపోల్కి-గానల్లు.మొనసియొక్క!

.నెలలోపెయున్నక.న్నులయందుదుష్టా

.శు.పుకారమొలుపును.సలుపకమును!

Act. ii. Sc. ii.

- 4 O, what a rogue and peasant slave am I !
Is it not monstrous, that this player here,
But in a fiction in a dream of passion,
Could force his soul so to his own conceit,
That, from her working, all his visage wann'd ;
Tears in his eyes, distraction in 's aspect,
A broken voice, and his whole function suiting
With forms to his conceit ? and all for nothing !
For Hecuba !
What 's Hecuba to him, or he to Hecuba,
That he should weep for her ? what, would he do
Had he the motive and the cue for passion
That I have ? He would drown the stage with tears,
And cleave the general ear with horrid speech ;
Make mad the guilty and appal the free,
Confound the ignorant ; and amaze, indeed,
The very faculties of eyes and ears.
Yet I dull and muddy-mettled rascal, peak,
Like John-a-dreams, unpregnant of my cause,
And can say nothing ; no, not for a king,
Upon whose property and most dear life
A damned defeat was made. Am I a coward ?
Who calls me villain ? Breaks my pate across ?
Plucks off my beard, and blows it in my face ?
Tweaks me by the nose ? gives me the lie i' the
throat,

.మున్న (బెండ్లాడెన. ప్పొలఁతి-యాహఁ-
కడుఁ బాపపువేగము--వావికాని|

.కూటములకంత నేవుకతోఁజాటుటకయి|
.యయ్యదియుఁగాదు-కానేర.దద్దిమేలు!
.కాని-పగులుమనాగుండె.కాయసీవు|
.ముందునానోరు నేమూసి.కొందుఁగాన||

4 సీసమాలిక ||

.భాపురే నేనెట్టి.వంచకుండనికెంత
.మోటయడిమెసటి.నాటకుడు|
.బొత్తి గఁగల్పసం.బొగలుకలనిచటఁ
.దనశక్తిదనయాహ.కనగుణముగ|
.బల్మిఁబ్రవతింపఁబడె-వానిమోమెల్లి
.కళతప్పె-జూపులఁగంటిసీరు|
.వాసియాకృతిఁగల.పరము-డగ్గుణిక-
.మఱివానిదేహధ.మంబదంత|
.యునువానితలఁపున.కనుహపముగనుంట
.యబ్రముకాదెన.మనమిద్ది|
.లేనిదానిఁగుఱించి.జేనుకె-వానితో
.నాపెకునాపెతో.సతనికేమి|
.వాఁడామెకొఱకెడ్వ.వలసినపని-వాఁడు
.నాదుఁనింతాకార.జారుతసకు|
.నుండిననేమిసె.యురొ-రంగమ్మన
.కన్నీళ్లచేసెపు.కనసచనము|
.నలనన్నిచేసెబ.గలగొల్పె-నోమికె

As deep as to the lungs & Who does me this?

Ha!

's wounds! I should take it: for it cannot be

But I am pigeon-livered, and lack gall

To make oppression bitter, or, ere this,

I should have fatted all the region kites

With this slave's offal. Bloody, bawdy villain,

Remorseless, treacherous, lecherous kindless villain!

O, vengeance!

Why, what an ass am I! This is most brave:

That I, the son of a dear father murdered,

Prompted to my revenge by heaven and hell;

Must, like a whore, unpack my heart with words,

And fall a-cursing, like a very drab,

A scullion!

Fie upon't! foh! About, my brain!— I have heard

That guilty creatures, sitting at a play,

Have by the very cunning of the scene

Been struck so to the soul, that presently

They have proclaimed their malefactions!

For murder, though it have no tongue, will speak

With most miraculous organ. I'll have these players

Play something like the murder of my father

Before mine uncle: I'll observe his looks:

I'll tent him to the quick: if he but blench

I know my course. The spirit that I have seen

May be the devil: and the devil hath power

To assume a pleasing shape: yea, and, perhaps,

Out of my weakness, and my melancholy,

As he is very potent with such spirits

Abuses me to damn me. I'll have grounds

More relative than this:—the play's the thing,

Wherein I'll catch the conscience of the king.

•నిచ్చి పుట్టించు-జన్మించు నిరపాదము

•రాధనల-దాసుమా-స్వలు స్రావణము

•నిద్రముగఁగూర్చువి-ద్రోహఁగించు

•గలఁగఁగూర్చునది-నలెను నేనొక మొదలు

•పదములుటనినా-పనిని నుండు

•గొనఁగొకఁడఁబడి-యనఁజాల నెదియు నె

•నవనియథాపాఠము-లొడొనఁచు

•బడియెనొయలువంటి-ప్రభునిగూరిచియెన

•లే-దేనుఁజిత్తినా-లెంకయనుచు

•నిలుచు నొకఁడు-నాతలఁబగులంగొట్టి

•నాగడ్డముంచీకి-నొమొగమున

•బాటనైచెడు-ముక్కు-బట్టను లెడు

•నను-మిగులదబ్బితియంచు-దెగఁజొచ్చు

•నిలునాకెవఁడొనఁచు-గటకటామెందుకే

•నదిసైఁపనలసిన-దహహనేను

•లేశమైనదృతి-లేనట్టివాడను

•గానియెడన్చి-కంటెముందె

•యూనీచుపీఠుచే-నేనెల్లనింగిగి

•లను-గొల్పిపఁగ-వలసియుండు

•కూళ-స్థితిదొంగ-గొడ్డు-కట్టపిపోకిరి

•కటికితుంటరి-యకటచ-లము

•భభిభభినేనెట్టి-పనికిమాలినగాదె

•నిదిమేటిశూరత్వ-మేనుజంప

ఁగడుమంచితండికిఁగొడుకును-

బగినీచుక. కొనఁదయ్యమునఁబురి. కొల్పఁబడితి.

మాటలనాఁయభి. మాచములంజె

మాదిరిఁదెల్పవలయునా-మఱియుఁదొత్త

నఁమిశ్రితవలయునా-యంట్లదోమెడుపాఁడు

సీదానికియియినీ. నాదుబుద్ధి.

లెమ్మరంగంబునం-గుమ్మరుపోషులు

విన్నాడ-నాట్యప్రవీణతఁమెయి.

ఁదమనేగములఁబ్రచు. రముసేయునంతతా

కంబడిఁరంతరం. గముననంచు.

గతమేమనఁగ-హత్య. కడునాల్కలేకయు

బహులాద్యుతావయ. వమునఁబల్కు-

నాషిసతండిముం. దఱినేనునాడింతు

సీనాటకుల. చేత. నెద్దియైన.

నాతండిఁవధఁసూచ. నముసేయునట్ల-

నే. నరయుదువాని. వె. ఖరులు. శోధ.

సేయుదునాతని. చిత్త-మాతఁడుజంకు

సేని. నామాగకము. నేనెఱుఁగుదు.

నేనుఁజూచినఁమూతి. కానోపుదయ్యము-

వయ్యమింపగురూపు. చాల్పఁగల్గు.

నరియె-వెండియు. నొక్క. తఱినాతఁడుగ్గడు

నటువంటిశక్తుల. నలరియుంట.

నాయశక్తిమఱియు. నావిచారముఁబట్టి.

నన్నుఁజెఱుపమాయ. నన్నుచుండు.

నింతకన్నదగిన. వేఁగాంతుఁగతములీ.

యాటమిషనుతేని. యఘముఁగందు॥

HENRY V.—

Act III, Sc 1.

5 In peace there 's nothing so becomes a man
 As modest stillness and humility :
 But when the blast of war blows in our years,
 Then imitate the action of the tiger ;
 Stiffen the sinews, summon up the blood,
 Disguise fair nature with hard-favoured rage ;
 Then lend the eye a terrible aspect ;
 Let it pry through the portage of the head
 Like the brass cannon ; let the brow o'erwhelm it
 As fearfully as doth galled rock
 O'erhang and jutty his confounded base,
 Swilled with the wild and wasteful ocean.

HENRY VI—PART III— *Act II Sc II*

6 To whom do lions cast their gentle looks ?
 Not to the beasts that would usurp their den.
 Whose hand is that the forest bear doth lick ?
 Not his that spoils her young before her face.
 Who 'scapes the lurking serpent's mortal sting ?
 Not he that sets his foot upon her back.
 The smallest worm will turn, being trodden on ;
 And doves will peck in safeguard of their brood.

5 నీ .నగనెయెడచ్చుచి.శాంతియునకకకువ
 .యటనరునకుడగి.నా లేమి.
 .కాని-యెప్పుడుమన.పీనుడగిలు
 హాసూ.గర్భరసముచొటబడ.సప్పుడుమన
 .మనుసరించవలయు.వ్యాఖ్యచేష్ట-
 సద.మునిన్దిరిగియింప.వాయు-గుహచుక
 -కొనునదియుత్సాహ.మును-సాగనగు
 మన.ప్రకృతి.వక్రముగిమా.చుకకొనవాయు
 .గంటికికీకరా.కారమివలయు
 స.య్యదితలకిటికీల.యందగుగడి
 .యిడ్డిపిరంగివలెజూడ.నిండుపోంచి
 కన్సమయుదుష్టవిధ్వంస.కరనముద్ర
 .ఘటకణవినష్టనిజపిత.కక.బ్రతికక
 .శిలవలె.ఘోరస్వగదాని.సలమనిండు

6 నీ॥ శివేన్దిపెసింగము.లెవదజ్జుజ్జుని
 .చూపులు.దవలోవజ్జోగ్గుపసల
 .నైగా.దెనలిచేయి.స్థయడవి
 యెగ్గు.నాకెడు.దనదుకూ.నలదనముగ
 .ముసకుగి.మగుగి.దొయిల
 నానని.గా-దెనరిడుందప్పు.గలుగుబొంచు
 .తాచుకా.టదుగున.దావోపుం
 దొక్క.నకెడుకా.దకుచుట.న.దెన్నెదగు

KING JOHN *Act II Sc I*

7 What cracker is this same that deaf's our ears
 With this abundance of superfluous breath ?—

THE MERCHANT OF VENICE *Act III Sc I*

8 if it will feed nothing else
 it will feed my revenge. He hath disgraced me,
 and hindered me half a million, laughed at my losses
 mocked at my gains, scorned my nation, thwarted
 my bargains, cooled my friends, heated mine ene-
 mies ; and what 's his reason ? I am a Jew. Hath
 not a Jew eyes ? hath not a Jew hands, organs,
 dimensions, senses, affections, passions ? fed with
 the same food, hurt with the same weapons, subject
 to the same diseases, healed by the same means,
 warmed and cooled by the same winter and summer
 as a Christian is ? If you prick us, do we not bleed ?
 if you tickle us, do we not laugh ? if you poison us
 do we not die ? and if you wrong us, shall we not
 revenge ? If we are like you in the rest, we will
 resemble you in that. If a Jew wrong a Christian,
 what is his humility ? revenge. If a Christian
 wrong a Jew, what should his sufferance be by Chri-
 stian example ? why, revenge. The villainy you
 teach me, I will execute ; and it shall go hard but
 I will better the instruction.

•తిరుగుఁ బొటొనఁగించునెఁ. తేనిమట్లు|

•బడినయవచ్చుఁ- వెండియుం. బావురాలు|

•కడునడిగఁచునొల్లలగ. గాచుకొనఁగ|

•బోడుచుముక్కులతోడద. బొప్పి నెచ్చి||

7 ద్వి|| •నఁజీవికన్ఠో. స్థిశుఁడుమాచెవు||

•దెవుడువచెడును •చ్చన్వి. సితిమమిముగ|

8. వ|| అదివఱ సేచినేత్రపకున్న సావగి నేత్రపును- వాఁడున్న వనూసప
చెడు- నాకెడులక్షలక్షెను- నాసప్తములయెడనవ్వెను నాలాభ
లవెక్కిరిగచెను- నాజాత్వరస్కరించెను- నాబేరిములుచెడిఁగొట్టె
ను- నామిత్రిలనడఁచెను- నాశత్రులరేపెను- వానిజ్ఞయోజన
మేమి- నేనుయూదియాదేళెన్నఁడను- యాహూరియునకు నేత్ర
ములుండనా- యుహూనియునకు హస్తములవయవమాలు కొలత
లిందియిములకొర్కులు కామకొధాదులుండవా- శ్రిష్టమగు
నినతెనాయన్నమున మేవఁబడియె- నామాయుధములచేత నేహిం
సింజఁబడియె- నాహోగములకేలోఁబడియె- నామండులచేత నేకు
గుచెఁబడియె- నానీలావేరిచేత నే చక్షుక్కింపఁబడితిసింజఁబ
డియె- నీవునుమురక్కినచో మాకునెత్తరుకాదా- నీవుమాకుఁజ
క్కిరిగిరిగితిడిన మేమునవ్వమా- నీవుమాకువిసముడిన నేనుచావ
మా- నాటియు నీవుమానీ న్యాయముచేసిన మేమునగిర్చుకొన
మా- నీవఁజెనుగిలిన గాఁలో నే మాన్నయెడల నంధులకొట్టెఁగో
లుదును- యాహూరియును శ్రిష్టము. స్థినిత పోతచే సినేని

TIMON OF ATHENS ... *Act IV Sc III.*

9 Consumptions sow

In hollow bones of man ! strike their sharp shins,
 And mar men's spurring. Crack the lawyer's voice,
 That he may never more false title plead,
 Nor sound his quillots-shrilly : hoar the flamen,
 That scolds against the quality of flesh,
 Nor not believes himself : down with the nose,
 Down with it flat : take the bridge quite away
 Of him that, his particular to foresee,
 Smells from the general weal : make curled-pate
 ' ruffians bald ;
 And let the unscarred braggarts of the war
 Derive some pain from you. Plague all,
 That your activity may defeat and quell
 The source of all erection.—

10 Ensear thy fertile and conception's womb,
 Let it no more bring out ingratul man ?

వాడగపచావలసిన దయయొమ్మిట్లుమహాస్థానము జయింపజేయు
న కపకారమొనరించుటయెడ భగవంతునియొద్దఁ జేయు వాని
కెట్టియోపుకండవలయు. నేమి-చగ- నీవునాకు నేపుకదు మాగళ
మునెఱవేచెదను- మఱియది కఠినముగానుండుగాని సేనామ
ప్పుబడిన స్త్రీంత వృద్ధిచేసెదను.

9 నీ॥ .సరులయెముకల్లెల్ల నుఱుమునేయుండు-

వారి.మోకాళ్లుఱుకు- డి.ప్పడెమడిమొగి

.నరములద్రొంచుడు- .నానాయవానికి
గొంతు.బ్రష్టలు సేయుడు.వాడబద్ధ.

.పతిములుబట్టి .వాదించనీక
సూ.త్రాశములకికెన్న .దఱుపనీక

.మతగురువుబట్టి .మొచమకమొలచుడు

.వాడందఱికిదప్ప.వట్టెగాని

.తానుదిన్న గనుండఁడెం.తయునువాని

.ముక్కుగోయుడు మఱి-వాని.చొక్కజే-ల

.దెవ్వడందఱిదసముల .కెగుసలిపి

యైనమిక్కి.లితనలాభ.మరయుచుండు

ద్వి॥ .వంగినకురులున్న.వన్నెకాండ్రుగ

.డంగిగోడిగజేయు.టకుందలకొనుడు॥

కం॥ అనితొనదెబ్బలకుంద

.స్పిరకతనకబొగడుకొనెడు.బిరుదుమగలజే

.తనయినయిడుమలబెట్టుడు.

.జనములదుదముట్ట బాడు.నలుపుడుమూరల్॥

10 ద్వి॥ పుడమి-ఫలించునీ.బొజ్జనెండించు

పొడమనీకచటనె.పుకగృతఘ్ననరు

11 Nor on the beasts themselves, the birds and fishes
You must eat men. Yet thanks I must you con,
'That you are thieves professed, that you work not
In holier shape ; for there is boundless theft
In limited professions. Rascal thieves,
Here 's gold. Go, suck the subtle blood to froth,
And so 'scape hanging. Trust not the physician :
His anti dotes are poison, and he slays
More than you rob. Take wealth and lives together
Do villainy, do, since you protest to do 't,
Like workmen

Act. v. Sc. iv.

12 now breathless wrong
Shall sit and pant in your great chairs of ease ;
And palsy insolence shall break his wind
With fear and horrid flight.

11 నీ॥ మృగములఁబక్షులమీలనెకాదు నరులనుభవించెగ వలయు
 విరా
 .లింతియెకాక-మీ. కేను వందనములు . నేయగ వలయు-బ్ర.సి
 వ్యలెన-
 .దొంగలుమీర- లెంతో పూజ్యనేషులు.లంది చేయరుసని
 .హద్దలేని
 .దొంగతనంబు చె.లంగెడుదగునట్లు . లేపాకటుకాబడు.వృష్టి
 లందు!

బంగరిదెకొందుతుంటిదొంగలార!
 పొండు-దా॥ క్షాపవంబుమీసోట్టులుబ్బి
 దా॥పు-జ్జ్వరముననుమీ.గిక్తముశికి
 .నురుగకాకిందు-తప్పుకొందుకినటుల.

క॥ సమృద్ధిచెజ్జన్-మీ!
 వె.ంబడివాడిచ్చునట్టి వి.రుగుడువిషమా!
 ముమ్మరిముగిజంపునతెడు!
 దొమ్మిగమానిసులమీరు.దోచుటకన్నన్.
 గీ॥ భ.నముప్రాణంబులన్గొడంగొనుడుకలిపి
 చేయుడికిడుచేయుడి-చే.యుటకయి
 బెట్టిదంబుగమీరొట్టుబెట్టుకొన్న
 వారుకావున.బనివాండ్రవ.లెగడంగి..

12 గీ॥ మీ.సుఖాసనములనిప్పుడా.నరేగి!
 యూ.పిరందనితప్పుగూ.మ.కండవలయు
 .రోతియగుపప్పుమొయవతి.భీతితోడ
 .దినిబలసినట్టిగట్టివెల్లిపడవలయు.

TITUS ANDRONICUS

Act V Sc I

13 As kill a man, or else devise his death ;
Ravish a maid, or plot the way to do it ;
Accuse some innocent, and forswear myself ;
Set deadly enmity between two friends ;
Make poor men's cattle stray and break their necks ;
Set fire on barns and hay-stacks in the night,
And bid the owners quench them with their tears.
Oft have I digged up dead men from their graves,
And set them upright at their dear friends' doors,
Even when their sorrows almost were forgot ;
And on their skins, as on the bark of trees,
Have with my knife carved in Roman letters,
'Let not your sorrow die, though I am dead ?'
'Tut ! I have done a thousand dreadful things
As willingly as one would kill a fly ;
And nothing grieves me heartily, indeed,
But that I cannot do ten thousand more.

13 నీనశూలిక .

మ.నుజఁజంపుట-లేక-తనిఁజంపుటకుఁ గుటఁచేయుట-
 కన్నియంఁడె.ఱచుట-యది।
 కా. నీనియట్టులఁగా.వించుటకునెత్తు.ఁనుట-కీడులే.కున్ననొకని
 నెగ్గిఁచుటయు-మఱి-నేమాటఁనప్పట-
 ఁఘోరపైఁగంబిరు.గుఱుహిఁతులకు।
 ఁ.గల్పించుటయు-ఁజేవ.కాఁగల పఠంపులఁదొవ
 ఁదప్పించిగొం.తులువిఁచుట।
 .యఁధఁరాత్రిమున ధా.నృపు కొట్టకుం
 గల్గి.కుప్పలకునఱి.నిప్పనెట్టి।
 .ఁమదుకన్నీళ్ల నెం.తయునానినాపకఁగి.సాత్తు
 దారులఁచిల.చుటయుఁదఱుగు।
 .నేనసమాఘల.లోనుండి వృత్తమాన.పులఁ
 ద్రవిష్టతీసి వా.రలవిహితాలు।
 .తలుపులపట్టవా.రల నొకములునఁజ్జ్వ
 .జడునంతఁట ని.వ్వఁబడఁజేసి।
 .చచ్చినప్పటికేము .చాననీచర్చవి
 .నసఱులచనినారి .తనుపులం.దు।
 ఁజెట్లనట్టలనలె .జెక్కినాడన్నాడు.కర్తచే
 బ్రహ్మసర్వం.తీరము-లాగు-
 .మొక్కఁగిగ్గనెట్టి.లుక్కఁదియునొవేళ్ళ-
 .నేనువేయిఘోర.శ్చ్యములఁదల।
 .జరిగినాడఁగొని-నుజెసనినేల్పియను।
 .లేమితిప్పగన్ను.ఁబొగినుజెల్లయి.

RAPÉ OF LUCRECE.

14 "Lucrece, quoth he," this night I must enjoy thee;
If thou deny, then force must work my way,
For in thy bed I purpose to destroy thee:
That done, some worthless slave of thine I'll slay,
To kill thine honour with thy life's decay;
And in thy dead arms do I mean to place him,
Swearing I slew him, seeing thee embrace him.

15 Let him have time to see his friends his foes
And merry fools to mock at him resort:
Let him have time to mark how slow time goes
In time of sorrow, and how swift and short
His time of folly, and his time of sport:
And ever let his unrecalling crime
Have time to wail the abusing of his time.

16 Out, idle words! servants to shallow fools,
Unprofitable sounds, weak arbitrators!
Busy yourselves in skill-contending schools;
Debate, where leisure serves with dull debaters;
To trembling clients be you mediators:
For me, I force not argument a straw,
Since that my case is past the help of law.

14 త|| .సనువీను-వాణ్ణి.చందోడగై- నిన్న్.ననినేటి

మాపుసంబంధియగువాయు|

.నినుబల్మిగుండెన- నీహిన్నకున్న-

.నిన్న్గటాదిచి .సీబంబునొకరి|

యనిమిసీయు.సురుల .తోడపెనర్వు

.తోలగినటాల వాని.తోడనిన్న్తుక|

.నొసరనేజాటెడ. నొట్టిడిమి.లున్న

స్త్రీనిమిమ్ము.నొడిచితివగును.

15 త|| .చెనచెలులైరుం.దనకగవాగు.గా

జూడనీవాడు.కరము.నోగంగి|

నె.చుకొనిననుమతి.పెక్కిరించ.గను

.సిగ్గందనీ వంశ.చెడడుపట్ట|

.గెలిపెట్టనీప్రొక్క గడచిపోకుంట-

.నొసచేడ.నదవడి.న్న్టునునుంట|

పనినడియకదిద్ద.బడనినేరంబు.గారింప నీ

రిశ.గా.నెట్ట వాని.

16 నీ|| .పోనొందు సోమరి.పోతు మాటలు- చెల్వి.లేవారలకెల్ల. బాని

సీగిండు|

[లి.వి.గుడిగచి|

కొఱతూలిన కొదల.క్కటా గానితగనరుల్- పనిగొనకే డె

నా.రాడుబడులగు.నోయి- వ దాడుడు.కుప్పోని మొట్టల.పొం

తరేడి|

[.బాడు.నా|

.దగడంగులాడి రచ్చనునెక్కి పడకెడ.చాది కుండడు వాయు

.సరకు సేయగనొచ్చి వి.చారణ-నిపు.డిరయగానను నొకగడ్డి.పకవిపట్టి|

.యెనవాచగునంగితి కవనరంబు.పళ్ళతులతోడ.తోడ గ.పృథమగాను

రౌద్రసః

- 1 సరోషదప్తాధికలోహితోన్మేషః ।
 వ్యకంధోధక్వరేఖభ్రుకుటీర్వహద్భిః ।
 తిస్తారగాంభల్లనికృత్తకంఠైః ।
 పలుకంకారగర్భేదక్వపతాంశిహోభిః ॥ రఘునంశే సగ్ధోపక
- 2 తద్ధిపభవస్తస్స అపరాహోఅపాంక్షేష ఏర్ధఅబ
 రథాజాపలి ఊలదంసణాభవిఅ అగ్గిదోభనామి
 నిశ్చివేష్యనోపహే॥ విక్రమార్వకీయే॥
- 3 అణజ్జ- అత్తాణోహేల ఆనామాణేణసే
 త్తసి-దోదాణిం అగ్గోధమ్మకంచుఅస్సవేసి
 తోతిణచ్చణ్ణకూపోవమస్సతేవ అణుకిదిం
 పఠేవదిస్సది॥ శాకుంతలే॥

కి ను క .

- 1 గీ॥ .•కినుక •మైగర్వబడి కడుఁ గెంపుమిగులు।
 .•పలుదెఱలు-మీఁది రేకలఁ దెలుపుబొమవు।
 .దులు-•ములుకులఁ దెగినకుత్తు •కలును-•బొబ్బి।
 .లొప్పు•వగ్గఱతలలనేలఁ గప్పెనతఁడు॥
- 2 ప॥ ఏలినవారితప్పుగాదు- మీకుఁగిట్టని నేనుమీయెదుటనుంటచే నా
 దేనేరమిటురావేనిపుణికా.
- 3 ప॥ దోసకారీ-నీతలంపుచొప్పునఁజూచెదవు-•దమ్మనుం•దొడవువనుతి
 డి గడ్డిండాఁగిననూతిన్బోలు నీ•వాలకమిపుడింకెవఁడు దెలువఁగ
 లఁడు.

AUSTERITY.

KING HENRY IV PART I *Act III Sc.*

- 1 He 's as tedious
As is a cired horse, a railing wife ;
Worse than a smoky house.

HENRY VI PART II *Act III Sc. I.*

- 2 Virtue is choked with foul ambition.
And charity chased hence by rancour's hand ;
Foul subornation is predominant,
And equity exiled your highness' land.

RICHARD III. *Act V Sc III.*

- 3 Give me another horse,—bind up my wounds,—
Have mercy, Jesu !—Soft I did but dream.—
O coward conscience, how dost thou afflict me !—
The lights burn blue.—It is now dead midnight.
Cold fearful drops stand on my trembling flesh.
What do I fear ? Myself ? There 's none else by :
Richard loves Richard ; that is, I am I.
Is there a murderer here ? No ;—Yes ; I am,
Then fly. What, from myself ? Great reason why,—
Lest I revenge myself upon myself.
Alack, I love myself. Wherefore ? for any good
That i myself have done unto myself.
O, no ! alas, I rather hate myself
For hateful deeds committed by myself !
I am a villain : yet I lie, I am not.
Fool, of thyself speak well :...fool, do not flatter.
My conscience hath a thousand several tongues,
And every tongue brings in a several tale,

భీమ తస్య రసము .

1 ద్వి॥ .పొగఁగి ముక్తిని నెఱుంగునాని॥

.♦ బెగ.డుగుజ్జమున లె.పెసిగించువాఁడు॥

2 గీ॥ .♦ బీరమత్యాశచేగొంతు .పినుకఁబడెయె॥

.నలుమఁగిఁజేఁజుమున మంచి.తనము-మఱియు॥

.నగిలినుబోధనంబు ♦ప్రధానమయ్యె॥

.న్యాయమేలివారి రా.జ్యమునువిడిచె॥

3 సీసమాలిక—

.ఇంకొకగుట్టము.నీవునాకుందెక్కు

.కట్టమునాదగు.గాయములను॥

.దయచూడుమానన్పు .దైవమా-

యాగుము- .కలఁగంటి-నింకెద్ది.కాదుగాని॥

.పిటికిబుద్ధియెట్లు .వీడించితివినన్న-

.వెలవెలఁబాటు♦ఁ.వెల్పువుడు-నడి॥

.రేయి-వడంకునా.మెయెడనిలిచెను

.జడు♦పుగ్గడించెడు.♦చలువబొల్లు॥

.నేనికివెఱచెక- .నానిమిత్తము-

మఱి.నాచెలి నెవ్వరు.న్గ సరారు॥

.ననునేనుఁబ్రేమింతు- .ననఁగ♦నేనేనేను-

And every tale condemns me for a villain.
Perjury, perjury, in the high'st degree ;
Murder, stern murder in the dir'st degree ;
All several sins, all used in each degree,
Throng to the bar, crying all,—“ Guilty ! guilty ! ”
I shall despair. There is no creature loves me ;
And if I die, no soul shall pity me :
Nay, wherefore should they ; since that I myself
Find in myself no pity to myself ?

.కలదొడ్డుక్కడనొకఁ ఘోషంబుండు |
 .లే-హనునేనె న. లేలెముత్రముగెట్టి-
 .మేమి-సన్నుండుయే-యొకతంబ |
 .నేనెన్నాఁబెబగం. దీరుచుకొంగు
 నే. మోయని-సన్నయ్య. మోవిలచెద |
 .నేకారణంబున-నాకునేనేయెట్టి. మో
 మేలునొనరించి. యుంటుచేతి |
 .నోహోయలులకాద. మోసన్న

సహ్యించు. కొనెదగుశ్చి. ముతా. పనులుసల్పి |
 .నాడెగావునమోస. గాఢచునేనిష్ఠ

.కల్లవల్కుచునుంటి. గాననేను |
 .నవివేకిన్దాచి. యచుకొనుమంచిగ-
 .వెడలగనన్న వెహ. గడుకొసకుము |
 .నావివేకమువేయి. నాల్క-లుగి. యది.
 .యెల్లనాల్కయు. జెప్పు . నెక్కటికేతి |
 పాపాత్మునిగనన్న. బ్రతికథయు

దప్పు. వట్టెడుక-మిగులన. బద్ధమపగి |
 .మూణముపాత్యయు- . వట్టిగచెదవెగ
 రాని. నూరఘాతకతియు. జేటియిట్టి |
 .వివిధపాపములెల్ల. వెల్లడిగాదాము
 న్యాయసభనూత్రి. సన్నునోషి

. నోషియనిభావ వెట్టెనె.ంతోనిరాశ |

.గొనెద-సర్వదుఃఖించరే. రుచ-సరిసరి |

.వారలెందుకనులకేయ. విలయు-సన్ను |

.నేనెనుంతుకనికరించు. బూసఁగాన ||

PERICLES—

Act I Sc IV.

4 But see what heaven can do ! By this our change,
These mouths whom but of late, earth, sea, and air,
Were all too little to content and please.
Although they gave their creatures in abundance,
As houses are defiled for want of use,
They are now starved for want of exercise :
Those palates, who, not yet two summers younger,
Must have inventions to delight the taste,
Would now be glad of bread, and beg for it :
Those mothers, who, to nuzzle up their babes,
Thought nought too curious, are ready now
To eat those little darlings whom they loved
So sharp are hunger's teeth, that man and wife
Draw lots, who first shall die to lengthen life.
Here stands a lord, and there a lady weeping ;
Here many sink, yet those which see them fall,
Have scarce strength left to give them burial.
Is not this true ?

1 నీసమాలిక —

అ.యినను బరికించు. మౌదై వ మేమి సే.యగలఁడౌ - మామాలు
పగుటవలస!

నీనోళ్లు. నీనినెం. తేనిన్న మొన్నటి. డాక భూమియు నము. ద్రంబు
గాలి!

.వానిజంతువులను .వాడుక లేమిచే .నిండ్లములుగునంత హెచ్చు
గనిడి!

.మైనఁదనువఁ గొంచెమయ్యెనో - యిప్పుడ. భ్యాసంబులే కివి. వ
స్తుపడియె

.గ్రొజప్పుల్లింపఁ. గోరిన నాల్కలి. ప్పడు రొట్టెకై కడు. ము
దముపొందు!

.మఱిదానిఁ గూచిగఁచు. జిఁటుతలఁ బెంచుట . కెంతయో శ్ర
ద్ధవ. హించినట్టి!

.తల్లులేతమకన్న . పిల్లలందినసిద్ధ. పడెద-రాకలిపలు. ఎరునయెంత
. వాడిగనుండెను . భార్యయుం బెనిమిటి . తమలోన నెవరు తొ. బ్బ
దెగటారి!

.బ్రతుకును బ్రాడిగింప . వలయునోయని చీట్లు. తీయఁ దొడంగి-
రి. తెన్ను ననొక!

.దొరయును మఱియొక . దొరసాని యచ్చోట . నీలఁబడిరేడ్చుచు
నీరసిల్లి!

.కూలుచున్నార పెక్కఁడ్రు. సోలియచట!

.గాని-వారలపాటును. గొంచునట్టి!

వారువారల మాడ్చెడు. బలములేక!

.నిలిచియుండిరిదంతయు. నిజముకాదె.

WINTER'S TALE—

Act III Sc. II.

5 But, O thou tyrant!

Do not repent these things, for they are heavier
Than all thy woes can stir; therefore, betake thee
To nothing but despair. A thousand' knees
Ten thousand years together, naked, fasting
Upon a barren mountain, and still winter,
In storm perpetual, could not move the gods
To look that way thou wert.

RAPE OF LUCRECE

6 He, like a thievish dog, creeps sadly thence;
She, like a wearied lamb' lies panting there:
He scowls, and hates himself for his offence:
She desperate with her nails her flesh doth tear:
He faintly flies, sweating with guilty fear;
She stays, exclaiming on the direful night:
He runs, and chides his vanish'd loath'd delight.
He thence departs a heavy convertite,
She there remains a hopeless cast—away.
He in his speed looks for the morning light;
She prays she never may behold the day;
“For day,” quoth she, “night's” scrapes doth open
And my true eyes have never practis'd how
To cloak offences with a cunning brow.

5 నీ॥ .సగియె-యోకూర రా.జానీవునీయంశ.ములకుఁ
 బశ్చత్తాపము.ఎడఁబోకు।
 .కతమేమనంగ- నిర్గలఁచెడు దుఃఖము.లన్నిటి
 కవిభార.మగుచునుండు।
 .గాసనీవెద్దియగ్నావిండుటకు ♦ నెట్టు.కొనకు
 మానందొఱఁగుటకుఁదప్ప।
 .భక్తితోనొకవేయి.♦ పర్యాయములునీవు
 .సా♦ష్టాంగమెరఁగుట.యైన- లేక।
 .♦యొక్క పెట్టునఁబదివేల ♦యుగములీవు।
 .దినమొలగొడ్డు♦కొండఁజేఁ.దె♦ఱపిలేని।
 .బలుతుపానుననీతునం.బ♦స్తవడిన।
 .గానినీకీడువేల్పుల.♦స్థరఁచలేదు.

6 నీ॥ ఆతఁడుదొంగకు.క్కట్టులక్కడనుండి.
 .♦యలజడింబ్రాఁకెడు-.నాపెయచట।
 .గడు♦రోజుచుండెను.బడలికంబడుగొట్టె
 .పిల్లకెవడి-వాడు♦.బిట్టునొచ్చు।
 .కొన్నుదన్నుందిట్టు.కొంచుండె
 దనతప్పుఁగుఱిచి-♦యాకెయుదన.గోళ్లతోడ।
 .♦మోజీల్చుకొనుచుండె .మఱియునానఁదొఱంగి.
 .నేరముజంకు.నైమటపట్టి।
 .యతఁడుపర్వీడుమెల్లన .నామెనాటి।

- 7 As the poor frightened deer, that stands at gaze,
Wildly determining which way to fly,
Or one encompass'd with a winding maze,
That cannot tread the way out readily;
So with herself is she in mutiny
To live or die which of the twain were better,
When life is sham'd, and death reproach's debtor.

.♦ బడిదమోరేయ్యకై మొక్కుకొట్టెచుండె |
 .వారడుపరుగెత్తుచు నోర్చితె బడుచునుండె |
 .♦ గుంభలోన ముగియుటెన .♦ సుఖమగుచున్ ||

ఉ॥ .చేసినదానికై వగపు జెందుచు నక్కడచుండె రాజువి |
 .శ్చేసెనిరాశపొందియట .జేడియయుండెను భ్రష్టరాలుగా |
 .♦ వేసనిపొద్దుజాడగని పెట్టున తండును వెల్లడించురే |
 దోసములచ్చవల్ -వఱియు .♦ దుంటబొమ్మ సగుల్ముసుంగునన్
 .దోసెడునేవునాదుకను .దోయికొకప్పుడునై నలేదటం |
 .♦ చాసతికొరుచుండు ననయంబు దినంబును జూడకుండుటన్ ||

7 నీ॥ .తావేటకానికి .దారసమెయెటు

పారిపోవుదునంచు .♦ వలనుమిగుల |
 .జగకునజూచెడు .♦ కక్కై వడి -లేక -
 .కడుకకు -తావున .బడిబితాన |
 .దోసయెయ్యెదియైన .దొక్కలేకుండిన
 .దానిపోలిక -దనలోన దానె |
 .♦ గుంజులాడుచుదన్ను .కొనుచుండెనచ్చెలి-
 .బ్రతుకుస్వీకృతకులో .బడినయపు |
 .మఱియునెంతయునప్పునం .బడినవాని |
 .దెల్లముగజావువేలుపు .♦ తెగడునవుడు |
 .బ్రతికియుంటయు -యటుకాని .పట్లజూప |
 .♦ దివురుటయు లెస్సయ్యారెడు .తెలుగులనని ||

భీమత్సరనః

- 1 తృషామహత్యాహవికమోన్యమః।
 శ్వసన్ముపకరూర విసానితానసః।
 నహన్త్యహరేరిగ జాన్త్యగేశ్వరో।
 విలోలహ్వశ్చలితాగ్రీ కేసరః॥ ఋతుసంహారేన॥ శ్లో 14
- 2 సమున్మత్తా శేషన్మగ్నాః జాంకిరీ।
 విపన్నవిగానం ద్రుతభీషసారనమః।
 పక్ష్యరోత్పిడన సంహతై గణజైః।
 కృష్ణసరస్సాంద్రీ విమదకదకమమ్॥ శ్లో 19
- 3 స సోలోలాయతవక్త్రసంపుటం।
 వినిస్సృతాలోహిత జిహ్వమున్ముఖమ్।
 తృషాకులంనిః సృతమద్రిగవ్వారా।
 దవేక్ష్యమాణంమహిషీకులంజలన్॥ శ్లో 27

శాకుంతలే

- 4 రమ్యంద్వేష్టియథాపురం ప్రకృతిభిన్వప్రత్యహం సేవ్యతే।
 శయ్యాప్రాంతవివతన్తైర్విగమయత్యున్నిద్రీ ఏవక్షపాః।
 దాక్షిణ్యేనదదాతివాచముచితా మంతఃపురేభ్యోయదా।
 గోత్రేషుస్థలిత దాభవతి చవీడావిలక్షణైరమ్॥

ప ప

1 గీ॥ .కడిదిదగదున్నగాబడు .కడిమియోజ|
 .నూరుచుచుమాటికిక్కిడు .నోరుదెలిచి|
 .నాల్కయల్లాడుచుండ-గొ.నడకకడల|
 .సింగ మేన్గఁజంపదు. చేరవయ్యు॥

2 గీ॥ .మొడుగాబెర్కబడు తిమ్మి.మూర్తిమొడుమ|
 .బడినమీలు. నెఱచి.నాళు .తెలివులుగుల|
 .కలిగియొడొరలదాగు .చే.గలమెకముల|
 .మోరుచేదట్టముగి .నొంపి.మూతుమడుగు॥

3 గీ॥ .నరుగుకగనలుపొడవగు .నోటిదొప్ప|
 .లెంకయుంక్కిజాపెన .యెఱ్ఱనాల్క|
 .లెనసి.కడుడప్పిగుంది. సీ.టిలివెదకుచు|
 .గొండపల్లముగాదున్న .పిడువెడలె॥

4 చ॥ .సొగసులనేవగించు. దొలి.చొప్పున .మంతుడులగ్గనండు- .నే|
 .లుగడుపు.గూర్కులేక. పొర.లు. సగర్గల.జోటతోడని|
 .చ్చగి.మొగమోటమిన్ బలుక .బోవునెడ్డప.బోటు.జెందిత|
 .ప్పుగననిపేరుతిచ్చవడి .పొందుచుండెడుస్కి. నెంతయు॥

TIMIDITY.

AS YOU LIKE IT Act. I Sc. III

1. Alas, what danger will it be to us,
Maids as we are to travel forth so far.
Beauty provoketh thieves sooner than gold

CORIOLANNS Act I Sc. III

- 2 But had he died in the business,
madam, - how then ?

HENRY VI PART II Act III Sc. II

- 3 Upon the eye-balls murderous tyranny
Sits in grim majesty to fright the world.

KING JOHN Act III Sc. III

- 4 I had a thing to say.— but let it go:
The sun is in the heaven, and the proud day,
Attended with the pleasures of the world
Is all too wanton and too full of gawds.
To give me audience; if the midnight bell
Did, with his iron tongue and brayen mouth,
Sound on into the drowsy ear of night;
If this place were a churchyard where we stand,
And thou possessed with a thousand wrongs; —
Or if that surly spirit, melancholy,
Had baked thy blood, and made it heavy thick;
Which, else, runs tickling up and down the veins,
Making that idiot, laughter, keep men's eyes.

భ యా న క ర స ము .

1 గీ॥ .అకటమసకిఁ కేమి .యాపదకల్గునో!

.యంతదవ్వనడుచు.నపుడు- మరము!

.పడుచుకన్నీయలము- బంగారుకన్నదొరి!

.గలన్గురేచుఁసోయ.గంబువడిగ.

2 వ॥ కాని-యతఁడాపనిలో మడిసినచోనమ్మాయపుడెట్లు

3 ది॥ .నీకనుసాపల.నెలకొనుమృత్యు!

.భీకరకౌర్యము.ద్వింఁ జేగఁజింప.

4 నీరమాలిక —

.శేఁజెప్పవలయును. నీకొక్కఁసంగతి-

.మొనఁబోనివృద్ధి .గొంకనమన!

.బొండ్రివలయుచుండె- .గొండ్రినట్టి

వేగల్గు.కూడుకొని జగము. వేడుకలను!

.మిక్కిలొగంబున .మిక్కిలిడొరున

మిం దెడునన్నాల.కించుట.కయి!

.యలుగడిచేగడి .యలమతపయాన్వ

.సౌలుకతోడుత .శ్రీయుదనదు!

.And strain their cheeks to idle merriment,
 .A passion hateful, to my purposes—;
 Or if that thou couldst see me without eyes;
 .Hear me without thine ears, and make reply,
 .Without a tongue, using conceit alone;
 .Without eyes, ears, and harmful sound of words,—
 .Then, in despite of brooded-watchful day,
 .I would into they bosom pour my thoughts.—
 But ah, I will not:—

MEASURE FOR MEASURE, — *Act III* *Sc.* I.

5. Ay, but to die, and go we know not where;
 To lie in cold obstruction, and to rot;
 This sensible warm motion to become

.నిష్ఠాఢిన్తోటో .నెంజయుంగున్న
రా.తిరి చెడిలోపలు మొనసెనేని.

.మనమున్న చోటు స.సూనియతా నేనియు
.నీకుండప్పులు వేయి. నెగిడెనేని.

.యటుగానియెడ - చాదు. రాగ్రహభూతము -
♦.పిష్ట జ్వరమ నీను. నెఱుఁగుభుక్.
♦.బెట్టిచిక్కన నేసి. నల్లన - లేనిచో -

.గిలిగింత నాళ్లకు .నలిపియద్ది.
.వోడు చెగడిగ. బ్రజల సేత్రంబుల
.విప్పెడున్నట్లు లావెజ్జి - నగివు.
.సొసరించుచున్ - మఱి.యును -

.వారిబుగ్గలన్ . సోమరి వేడ్కకు. జొన్ను - నట్టి.
.గుణమునా పూన్ముల. కుంగిట్ట -
దదిగాక - కన్నలు లేకీవు .నన్ను జూచె!
.జేని - యాలించెద. వేని వీనులు లేక -
.నాల్క లేక బదులు. పల్కెదేని.

.యాహమాత్రమె యువ.యోగ పచుకచు
గనుల్ . నెవులు కీడ్పల్పును. డువులనన్దు.
.నెఱసియుండెద వేని నీ.యెడదతోన!
♦.జోయుదున్నెను నాతల. పుల - సకలము!
.మిగులగని పెట్టుచుండునీ. పగటియందు!
.నైన - గాని - యటులేయ .నహా నేను.

5 సీసమాళిక -

.నరికానిచచ్చుట - మఱియుఁజోవుటయెట. కో -
తెలియగ నేర - ముంట - పేరు!

A kneaded cold ; and the delighted spirit
To bathe in fiery floods, or to reside
In thrilling regions of thick-ribbed ice ;
To be imprisoned in the viewless winds.
And blown with restless violence round about
The pendant world ; or to be worse than worst
Of those that lawless and uncertain thoughts
Imagine howling ;— it is too horrible.
The weariest and most loathed worldly life,
That age, ache, penury and imprisonment
Can lay on nature is a paradise
To what we fear of death.

కొనిన చలువ నేతలు . తను-మఱియుఁ గుట-

.మెలఁకువఁగల వెచ్చ . మెలఁకఁదీచినఁ
.ముద్దయగుట . మోప . మురిసిందిమెంతయు-
.ననవరతమునున్న . యట్టిఁ జేవు
.డగ్గియేల్లఁ దాన . నూడుటఁ కొఁజుడు

పా.టిం చెడుదశసరి . వంచుదిబ్బి

.పై నెలకొనుటయు . గానిపించని
గాచ్చ . లంజెఱవోయి ని.ల్కడఁగలుగక
.వడితోడఁ నూఁగులా . డెడుజగమునకుఁ

జ.ట్లునెగురఁగొట్టఁబడుటయు- లేక

.హస్తమీఱుచుమఱి . యఱమరతీఱఁ
.తలఁపులన కొనెడు . దానికన్న
.నెక్కువయిడుమల . బొక్కుట . యదికడు
♦.గోరము . ముదొమినొ . గులునులేమి

.♦బందిమఱియుమనల . నందించబడలిక
.చీదఱలనుమిగుల . జేయునట్టి
.యీబ్రతుకెయరయఁగ . నెంతయుమేలగు
♦.జచ్చిపొందెడు ♦నగ . చాట్లకన్న

భ యా స క ర స :

- 1 గీచాభంగాభిగామం ముపలరనపాతిస్యగద సేబద్ధదృప్తిః।
పశ్యాధే న పశ్యిష్వ శ్వరపనభి మాభూయ న భూర్వకాయమ।
దభికాగధాక నల్లభి శ్రేయవివృతముఖభగ్ం శిభికిణ్ణకవత్తాః।
పశ్యేదగ్రీపుత త్వాద్వయమిబపలశకంస్తాక మువాక్యాంప్రయాతి॥
- 2 ఆదెన్మా-సలిశ నేలుసింభమూర్తిదోదోహాలిలండ్లల్లి
వలగంగమేహపలలగో అహివల్లిత-హాలాసగితాత
హాపంగిమిణాదావ్విశేనేణ దుట్టమపలలరేణ
పడిసలూ మణగ-ణవసోదుష్టోవినివాది-తాఅల్లి
దోగమిర్సం-కహం ఇదోవిమిలతియనరది॥
- 3 ముంచమ-అజూవసతసంగ చ్చమిత్త॥

వై ష థు

- 1 ఉ॥ .వెంబడుతేరు-కంకమెక.వెట్టి పొంగింబొంగిజూచు-చమ్మనై ।
 .లింబడుసంచువెట్టలకు .వివ్వెరముందరి మేనుశంచు-చబొం ।
 .తంబలుపుస్సగంబు తిన .వంబునుపయ్యచు నోరువెప్ప-యే ।
 .గుంబరికించుమాదిగున .గొడ్డిగ మెండు .మింటదాటలన్ .
- 2 వ॥ చెల్లె-నీటిపోతెస్సదిలి- జాన్వెడిచి- తుమ్మదన మోము నెదుర్కొ-
 నుచున్నది- చెబులాగా యీచెట్టతమ్మెద నెడకు వెట్టుంబడున
 యీనాడుచి- యీతుంటికి గూడగకున్నాడు కినుకనొండుచోటికే
 గెవను- ఇంకనెట్లచేటికిఁగూడ నన్వెంబడించుచుండెడిన్ .
- 3 సన్ను పిడుపుమహత్తు పుట్టకుఁబోయెదను.

అ ద్భు త ర సః

1 మందతవియశఃప్రాగ్గౌ గమిష్యామ్యపహస్యతాసః ।
ప్రాంశులభ్యేఫలేమోహాదుద్బాహులిపివామసః । రఘువంశేన ॥ శ్లో 3

2 ఆకారనదృశప్రిన్తః ప్రిన్త మానదృశాగమః ।
ఆగన్తీన్యగృశాగంభ ఆరంభవదృశోదయః ॥

శ్లో 15

3 శరీరసాదావసమగ్రీభూషణా ।
ముఖేన నాట్యస్యతలోద్రపాండునా ।
తనుప్రకాశేనవిచేయతారకా ।
వ్రీభాతకల్పాశశినేవశర్వరీ ॥

న 3 శ్లో 2

4 తినేన గచ్ఛత్సంతాంతపీనరం ।
శశిమంమూసీలముఖం న నన్వయమ్ ।
తిరశ్చకారభ్రమరాభిసీలయేనా ।
స్పృహతయోః పండితకోశమోర్జ్వియమ్ ॥

శ్లో 8

5 తమంకమాంబోప్య శరీరయోగ్మజే ।
స్ఫుట్తైనికాపిగచన మివామృతశంఖ్యచి ।
జీవాంశసర్వాలితలొచనోన్మప ।
శ్రీరాత్నశస్వతకారసజ్జతాంయయుః ॥

శ్లో 26

అ బ్బ ర ము

1 కం॥ • బెడగున్ - గ • యి పె • పున్నే । • బడయంగా
• గోరినవ్వ • బడియెద - నానక ।
• బాడవగువతనికీ • బొందం బడుపంచునకు
• గయిచాచు • మ • టు • స్తు వలెన్ ।

2 గీ॥ • సాగమనకుదగునట్టి తెల్వెగలవాడు ।
• తెలివికిందగుచదువుల • మెలయువాడు ।
• చదువులకుదగినపనిని • న • ల్పువాడు ।
• పనికిదగినట్టి • పెంపున • ద • నరువాడు •

3 గీ॥ • బడలుచిక్కుట - గొంచెము • తి • డవుల • మెయి ।
• నామొద్దుగపూ • డెల్పు • మోచు • తోడ ।
• వేకునన్వొలు తగ్గు • జా • విలినరుదగు ।
• చుక్కలుగలుగుమాపటు • చూడ • బడియె •

4 గీ॥ • పొద్దులున్నిండుబలినిన • బో • టీనల్ల ।
• ముక్కులచనంగపయ • జేం • ట్ల • పాచుగెబడిన ।
• పొ • ల్పుమీతెమ తామర • మొక్కి • నోయి •
• దగుసి • న్ని • దుమ్మిలి • • దెగిచుచుండె •

5 కం॥ • కడునొడలు • బెరయబాడమి • ని । • గుఱుహాయిం
• బాలవాన • గురియిం చెడునా ।
• బుడుత • దొడ • డి • కొడుకుతా । • కుడుచవి
• దడపొ • దెదొర • ము • గుఱుకంపోయి •

6 రఘుభక్తాశంవత్సితేన తాడితః |
 పపాత భూమోసహస్రనికాశ్రభః |
 నిమేషమాత్రాద విభూయతస్త్వయాం |
 సహస్రైశ్చైవైకహామకనిస్వనైః ||

శ్లో || 61

7 కులేశికాంత్యావయసానవేన |
 గుణైశ్చైవైవస్వనయ ప్రభావైః |
 త్వయాశ్చైవైవస్వమమృతపృణేష్వ |
 రత్నం, మామాగచ్ఛతః కాంచనేన ||

స 6 శ్లో || 79

8 ఆలోకమాగకం సహసానృజంత్యా |
 కశూచిమశ్వేష్టసవాంగిమాః |
 బద్ధంసంభాషిత ఏనతాః |
 త్కరేణర్థోపిచ కేశి హతైః ||

స 7 శ్లో || 6

9 విలోచనం దక్షిణమండలేన |
 సంభాష్యతద్వంచితవామనేత్రా |
 తద్దేవవాతాయన సన్నికషకం |
 యయాశలకామ పరావహన్ ||

శ్లో || 8

10 తారాఘవందృష్టేభిరాబిర్జ్య |
 నార్యోజగుత్ప్రవహం రాశి |
 తథాపి కేషేద్వియవృత్తిరాసాం |
 సర్వాత్తనాచక్షురివప్రోష్టా ||

శ్లో || 12

11 నృపతే, ప్రసిద్ధమేవత త్కృతవాన్మంక్తి రశోవిలంభ్యయత్ |
 అవధేరవమహాయర్హి శ్రుతవంతో పరజోనిమాలితాః ||

- 6 గీ॥ ఎడఁదనన్దానిచేఁ గొట్టఁ బడిరగుండు।
 .మొనకనులనీటితోడుతఃన్పుడమిఁబడియె।
 .నడకుఁగొనకానోగులునిమునంబులోనె।
 .హోళిఁగనుదశమునొదఁతోడిలేచె.
- 7 గీ॥ తోలముచేవన్నచేతనుఁ గొత్తయ్యాడు।
 .న-నడఁకువ మొదలగునాగొనములచేత।
 .నీకునరియగునాతనిన్. బెండ్లియాడు।
 .రతసముఁపసిగిడితోడుత. జతపడునది.
- 8 గీ॥ .తరుితముగఁగిటికీదారి .కతుగుచున్న।
 .యొకతెచేజేయిచేతఁబట్టుకొనఁబడియు।
 .జట్టవిడిపూలురాతెడు - నట్టిజట్ట।
 .నరకుఁగొనఁబడదంతలోఁదుఁజుమఁబడఁగ।
- 9 గీ॥ .కాటమింకొకరితకుడి.కంటఁబెట్టి।
 .యెడమచూపునకన్దాని.చిడుటమాని।
 .కడువడిగఁజాలకట్టచెం.గటికిమిగుల।
 .జోకమైనగుదెంచెన.లాకఁబట్టి.
- 10 గీ॥ .రాగవుందమకన్నులఁద్రావుచెలులు।
 .నలుపలేకుండికొందు పనులెవియైన।
 .వినికిమొదలగుపారిత.క్కినఁచెయదము।
 .తెల్లజూపునజొరఁబడి.యెన్నిజముగ.
- 11 గీ॥ తేనికేతిరగదా.దానినాదొకిమిఁడు।
 .చెలఁగిహద్దుమీఁటి.సలిసినాడు।

12 శాపోష్యదృష్టశసయూససవద్రత్రోభీ | [స9శ్లో 74
 పానుగ్రహోభగవతామయిపాతితోయమ్ |
 కృష్యాందహన్నపిఖలుక్షితిమిందశేన్దో |
 బీజప్రతోహజననీం ద్వలనఃకరోతి | శ్లో 80

13 సమమాపన్నసత్వాస్తా రేజురాపాండురత్విషః |
 అంతగతఫలారంభ స్సన్యానామివనంపదః || స10శ్లో 59

14 సుతౌలక్షణశత్రోహ్నా సుమిత్రాసుషువేయమా |
 సమ్యగారాధితావిద్యా ప్రభోధవినయావివ | శ్లో 71

15 తావుభావపివదస్పరస్థితౌ |
 వధకమానవరిహీనతేజసా ||
 వశ్యతస్మజనతాదినాశ్యయే |
 సార్వజాశశిదివాకరావివ || స11శ్లో 82

16 సాసీతాపన్నిధావేవ తంపవ్రేకధితావ్యయా |
 అత్యాశుభోహీనాశీణా మకాలజ్ఞామనోభవః || స12 శ్లో 38

.తప్పదారినడుగుఁ జొప్పించుచు దువితుఁ
.లయ్యుఁ రాయసమునఁ నడఁగువారు.

12 గీ॥ .కనుపడనికొడుకు మొగముఁ దమ్మిసిరిగల
.నాకు మేఁదిట్టి. నారువారు.
.నెఁజయుచున్నుక్కి. నలఁగాల్పుచుదాని
.విత్తనంబుల మొల. పించునట్లు.

13 గీ॥ .ఒక్కమాటెచూలు. నొందినయవ్వార
.లింగుకంత తెల్పు. మించులలర.
.బొట్టకజ్జతోడఁ బొలుపారుచుండెడు
.పైఁదుసిరులమాడ్కిఁ బరగుచుందుగి

14 గీ॥ .కనియెలచ్చనసతుర్గు. అనుకొడుకుల
.గవలవారలసుమితర. మివులఁ బాటు
.తోడ నేర్చినవిద్దియ. దొడ్డఁ యెఱుగ
.మేటియడఁకువఁ గాంచిన. సాటిమీఱ.

15 గీ॥ .ఒండొరువుల నెదిరి. యుండిన వారల
.గనుఁగొనియెనిరువుర. మనిసిగుంపు
.హెచ్చుతగు వెలుఁగు. తెనసి నంజన్ము
.పున్న మఁకలువదొర. బొడ్డులవతె.

16 గీ॥ .ఆ వెసీతదావు. నందెయవ్వనిని
.గోరుకొనియెడనదు . కొలముఁ జెప్పి
.మిగులఁ బెంపుఁ జెంది . మెలఁతల వలరాజు
. తలులమంచిచెడ్డ . లెఱుఁగకుండు.

- 17 ఇతస్తతశ్చవై జేహీ మన్వేష్టంభతన్యోగీదితాః।
కపయశ్చేరురాతన్య రామస్మేవజనోద్ధితః॥

శ్లో॥ 59॥

- 18 ప్రవృత్తాపుష్పిగాయాం తస్యానంభోదశ్శానాత్।
మాపతిస్సగరంతీణాన్ స్సంసారమివనిమృతమ్॥

శ్లో॥ 60

- 19 నృష్టావిచిన్వితాతేన అంకానూరరాత్సీవృతా।
జానకీవిషవల్లభిః పరితేవమహాపనిః॥

శ్లో॥ 61

- 20 ప్రశ్యభిజ్ఞానరత్నంచ రామానూదశ్శాయత్యతీ।
హృదయంస్వయమాయాతం వై జేహ్యేథవమూనికమత్॥ శ్లో॥ 64

- 21 సైమాన్మలీయత్రవిచిన్వితాత్వాం।
చృష్టంమయానూపుర మేకమువాక్యామే।
అదృశ్యతస్త్విచ్చరణారవింద।
విశేషదుఃఖాదివబద్ధమకానమ్॥

స 13 శ్లో॥ 23

- 22 ఏతద్ధిరేరాత్మవృత్తపురస్తా।
దావిభావశ్యంబరభృశ్యంగురమ్॥

17 గీ॥ .ఓడయచేతనుఁబంపగాఁ .బడిచిఁజేతు
 .లిచటఁ చబన్దవై దేయి .నెమకుటకయి
 .ఓత్రిప్పటన్దచుండిరేం .తేనియి డుమ
 .గుందుచుండిననీరాము .క్కెల్లనఁగి.

18 గీ॥ .హనుమ మా పెదయిన .యునికియుఁసంపాతి
 .దరిసెసంబువలన .నొంగిఁబడఁగి
 .దాటిపోయెనొకట .మేళిమున్నీరిని
 .దగులుజాలువాడు .గులమువలె

19 గీ॥ .చూడఁబడియెగిక్క .నొంగిఁబడువెంబడి
 .నట్టిఁజూనకి-తను .కొనమునుచ
 .వానిచోత-విరము .బరిఁగెచుతీఁగెల
 .గలసియున్నఁజీవ .సిల్లమాడ్కి.

20 గీ॥ .మణియుఁదనదుచనిని .నెఱవేడుకొనిచూతఁ
 .దాఁవాలురతన .మప్పగించె
 .నఁవిలిరామునకుసు .దన చుంతరూపును
 .బొందివచ్చునీత .దెఁదమువలె

21 క॥ ఇదియనొచ్చెఁబచ్చటని .నెప్పదకెడునాకంటఁ
 బడియి .నీయదుగుంద
 మిచ్చదొక్కఁగుఁకొనెనొప్పటని .బొందవినటుల
 నొక్కయగద .పూఁగితనమునక

22 గీ॥ .ముందుఁకొనఁచుచుండె .ముఁయిల్లిలొరయుచునీ
 .మాలెమంతమనెడు .మఁగలకొన

నవంబయో మత్రామై వాః సమాచాః
స్వద్విప్రాయాగాశుసమం విస్పృష్టయే॥

శ్లో॥ 26

23 త్వయాభుగ్నానుపరూచితోయః॥
సోయాంవతుశ్శ్యామశ్శిప్రీతిభః॥
తానీషాఃతీనామినగాదుదానాం॥
సపద్రుగాగఃఫలితోవిభాతీ॥

శ్లో॥ 53

24 అసంతనన్న చభవస్యయాస్య॥
హిమంసనా భాగ్యపలోపిజాతమ్॥
హిమోహిహోశోగుహర్ని సాతే॥
నిమగ్నతీర్థోఽకిరణోఽప్యవాంకః॥

కుమారసంభవేన॥ శ్లో॥ 3

25 తాంహంసమానాశ్శరీరేవగంగాం॥
నానాకాషఢీంనక్తమితాత్మభాసః॥
శ్చిరోవదేశాముపదేశకాలే॥
ప్రకేదిరేప్రాక్తనజస్మదీద్యాః॥

శ్లో॥ 30

26 పుష్పంప్రవాళోపహంయదిస్యా॥
న్ముక్తాఫలంనాన్ముక్తసిహిమన్ముఖే॥
తతోనుకార్యాద్విశదస్వతస్యా॥
స్తామోన్మథర్యసరుచేస్సిత్రతస్య॥

శ్లో॥ 44

27 స్వరేణాస్యామమృతసుగ్రతేఽ॥
ప్రజల్పితాయామభిజాతవాచి॥
అప్యశ్శుష్టాప్రతికూలశబ్దాః॥
శోభన్వతంత్రీవివరాజ్యమానాః॥

శ్లో॥ 44

.కొక్కనీరెచట • కా. కొటమబ్బల-న్నిన్ను ।
 .నెడయునాదుకనుల.విడువఁబడియె.

23 గీ॥ .మునుపుసీచేతవేడఁబ.డెనెదియదిది ।
 .చా • మయనునట్టి • వాడిక.జనె సమజ్జీ ।
 .పండులన్నిండికేంపుల.మెండుకొన్న
 .గరుడపచ్చలప్రోవటు.మెఱయుచుండె.

24 గీ॥ .కొ • లఁదికిన్మీఠిసరతన.ములగనియగు ।
 .దేసికిన్మీఠిచుసొగసు • గు.దింపలేదు ।
 .నోసమొక్కటైన • గొనముల.రానిలోన ।
 .మునుగు-మచ్చ • వెన్నెల.తేని.మినుకులవలె.

25 గీ॥ .వే • ల్పుటేటిఁగా • మ్మదసంచ.చా • ల్పులవలె ।
 .రేయి • బె • గ్గ్రందునద్ద నిచాయలట్ల ।
 .మిగులఁజుట్టుకై సబ్బుద్ధింగ.లిగిసయాపె ।
 .దెల్పుచిటిఁదొ • లిబామువి.ద్రియలుపొందె.

26 గీ॥ .ఇ • గురులోసనుమవఁబడు.నేనివుపువ్వు ।
 .పవడముసముత్తియముతాపఁ.బడినయెడల
 .సెన్పడాపెకెమ్మాశ్చరియగ.దలరునచ్చ ।
 .చిఱుసగివునకుఁబోలికఁ.జెందవచ్చు.

27 గీ॥ .తీ • జుప్పల్కులుగల్గునా.తీఁగెఁబోడి ।
 .యొగళయుఁబోట్లకైయె • లు.గె • సపుడు ।
 .వినమఁపొడిసినుచెడు.నీ.సయవలె ।
 .మిఠైలఁగోయిలకుఁపునుకొని.నెగటగును.

28 ప్రవాహపీటోత్పలన్వోశేషః।

మధీరవిప్రీక్ష్ణితమామూతాత్మాః॥

తయాగ్మహీతంసుమృగాంగనాభ్యః।

స్తతోగ్మహీతంసుమృగాంగనాభిః॥

శ్లో॥ 401

29 సర్వోపమాద్రన్యసమఃచ్ఛయేన।

యథాప్రజేశంధిరనేశితేన।

సానిమికతావిశ్వస్యజాప్రియత్నాః।

జేత్యసాంబన్యదిదృక్సేయేపః॥

శ్లో॥ 12

30 శాష్యోత్పన్నశ్యవకారేణ।

నోవకారేణదుజకాశః॥

స 2 శ్లో॥ 40

31 తస్మిన్నుపాయస్సర్వః క్రూరేహృదిహతక్రియాః।

పీర్యపంత్యోపథానీవవికారే సాన్నిసాశక్తే॥

శ్లో॥ 48

32 ప్రయోగనాసేక్ష్మితయాప్రభూణాం।

సోయశ్చలంగారవమాప్రిశేషః॥

స 3 శ్లో॥ 1

33 వణకప్రకషేనతిశయేతారం।

ధురోతినిగళంధతయాస్మచేతః॥

ప్రాయేణసామగ్న్యవిభాగుణాశ్లాం।

పరాఘ్నోవిశ్వస్యజప్రవృత్తేః॥

శ్లో॥ 28

34 తలలోకమూర్ఖమునింబిడ్డ సీతుకం।

18 గీ॥ .బలుక కరువలియందలివల్ల. కలువమాడ్కి.
 .వెలయుచుండెడువాల్లంటి. బెదురుచూడ్కి.
 .యూడుకంకలనుండియా. చేడకొనెనో.
 .యాపెవలన సేచుకొనెనో. యూడులేళ్ళు.

29 గీ॥ .విష్వఃగాఁదగుతావులనుంచఁబడిన.
 .సొంటిదినుసుగ మిఁ బలు. జత నముమెయి.
 .నలువఁబడియెనా వెలఁదుక. నలుపచేత.
 .నొకటఁగలచొరుఁజూచుకో. నికనవంగ.

30 ద్వి॥ .కడుదుండఁగీడుచ. క్కఁబడఁడుమేలు.
 .గొడఁగూచుకటన్మాటు. కీడునఁగాని.

31 గీ॥ .వీనర కులయ్యెనూ చేయు. వెరవులెల్ల.
 .పైత మెఱయుఁగూఁతయా. వానియెడల.
 .సాకెసారెకుఁజెలరేగు. దన్ని యందు.
 .మొచ్చినత్తువుఁగలిగిన. మందులవలె.

32 ద్వి॥ .వనికాదలసివత్తు. పుష్పలకుగాఁక.
 .మమఁగులయెడఁగఁద. లాఁకుఁదఱుదొగ.

33 గీ॥ నిండువన్ని యఁగలిగియు. గొండగోఁగు.
 .తావిలేకున్కి. చేతఁదం. దమునొగల్పె.
 .తచుకగగొనములన్ని యు. గూచుకపట్ల.
 .పెడముగంబిదావేలువు. పుద్ధనడత.

34 ద్వి॥ .కతము తెలియఁబడ. కజగమునొక.

జ్వీషంతిమందాశ్చరితమృహత్కనః

స 5 శ్లో॥ 74

35 అపమేఘోదయంవషణ్ మదృష్టకుసుమంఫలమ్ |
అతఃకీతోఽపన్నంసో దశణంవృత్తిభాతిమే ||

స 6 శ్లో॥ 53

36 పూడంబుద్ధమివాత్మానం హైమిభూతమివానాయనమ్ |
భూమేదికవమినాసూధం మన్యేభవదనుగ్రహత్ శ్లో॥ 54

37 అగుళీభిఃకేవళేనసంచయం |
వన్ని గృహ్యతిమిరంశురీచిభిః |
కుడ్రలీకృతసోజలోచనం |
చుంబతీవరజనీయుఖంశశీ ||

స 8 శ్లో॥ 63

38 రక్తభావమపహాయచంద్రమా |
జాతపషపరిశుద్ధమండలః |
విక్రీయానఖలుకాలదోషజా |
నిమకౌప్రకృతిషుష్ఠిరోదయా ||

శ్లో॥ 65

39 ఉన్నతేషుశశిఃప్రభాస్థితా |
నిమ్నసంశయపరంనిశానమః |
మాననూత్రసదృశేప్రకల్పితా |
చేదనాహిగుణదోషయోగితః ||

శ్లో॥ 66

.వతులేని పెద్దన. ద్వశిఁ దుబ్బతెగడు.

35 గీ॥ .కారుమబ్బుగ్రామక్రమకరిసెడువాస।

.పువ్వుకానరాక. పొడముపండు।

.తలఁతుమిరిలిట్లు. దరిసెనమిచ్చుట।

.యూర-నాకుఁగోర. నట్టికోర్కె.

36 గీ॥ .వట్టిమొద్దుతెల్విఁ. బడసినచందాన।

.నోర-యనుముబంగ. రెనకరణి।

.బువిచివిడచినను. దివికెక్కినల్లెంతు।

.సనుగురించిమీదు. నెరువలను.

37 గీ॥ .కురులగుంపువేల్ల. వెరవున-మిస్కుల।

.జెలుపుమీఱనిరుల. దొలగదోసి।

.మొగడుతమ్మిచూడ్కి. నెగడురేయిమొగంబు।

.కడలివెన్నముద్దు. లిడెడుమాడ్కి.

38 గీ॥ .తమ్మివగతుఁడెట్టు. దనమునువిడనాడి।

.కరమునుద్దయావు. గలిగెడుదటి।

.సేగినొదపుమార్పు. చెంగడుతిరముగ।

.నచ్చమాగొనంబు. నందుపజల.

39 గీ॥ .చందురువెలుంగుమిఱుల. యంభునుండె।

.మాపుచీకటివల్లంబు. పొపుదవితె।

.దమకుదగినట్టిగొనముదో. నమునడత।

.నిక్కముగఁదమ్మిచూలిచే. నెరవబడియె.

40 సుకాంతకాంతామణితామకారం।

కూజంతమాఘూశికాంతరక్షణేత్యమ్।

ప్రస్ఫురితోన్నమృవిఃపృశంతం।

ముహూముహూహునన్యోచితచారుపుచ్ఛమ్।

విశ్వంఖలంపక్షతియుగ్మమిషమ్।

ద్వధానమానందగతిమృతేనమ్।

శుభ్రాంశువణకంబటిలాగ్నిహదమ్।

మితనతోమండలకైశ్వరంతమ్।

రతిద్వితీయేనమనోభజేనమ్।

హృదాత్సుభామూప్రతిగృహ్యమానాత్।

తంవీక్ష్యధేనన్యచయంనవోద్ధమ్।

మివాభ్యనందత్క్షణమిందుషకోలిమ్।

స 9 శ్లో 2-3-4

41 అహేతుశోనచ్ఛురితానసేంద్రిమ్।

గణ్యహంగణకీడనధూళిధూమమ్।

ముహూవణదశకించిదలక్ష్మితాథకమ్।

ముదంతయోరంకగతనతానమ్।

స 10 శ్లో 43

42 భవన్తితాచోవసరేప్రయూక్తమ్।

భ్రువంఘలావిష్టమహోదయోద్ధమ్।

స 12 శ్లో 43

43 దీచీక్ష్యభన్తనితవిహగ్రతేనీ కాంఘీగుణాయమ్।

స్పంపకంత్యాఃస్థలితగుభగం దశికతావళానాభమ్।

నిర్వింధ్యామూపధిభవరసాభ్యంతరస్సన్నివత్యమ్।

ప్రేక్షమాన్యంప్రేక్షయవచనమ్।

విభ్రామాన్యోద్ధయమ్। మేఘనాభేతమ్।

స 1 శ్లో 29

40 నీ॥ .కూ॥టమి॥న్మా॥సి॥ .కు॥త్తు॥క॥నో॥ద॥వే॥డు
 .ను॥లి॥వ॥టు॥ము॥గ్గ॥.బ॥లు॥కు॥దా॥ని॥
 .నె॥ంత॥యు॥ది॥రి॥గె॥డు॥.నె॥జ్జ॥కి॥న్ను॥ల॥దా॥ని॥
 .బొ॥ల॥పు॥గ్గ॥గి॥ం॥నా॥మి॥.దు॥ల॥కు॥ఁగా॥ప
 .బ॥డు॥గొ॥తు॥గల॥దా॥ని॥.మ॥డి॥చె॥డు॥తొ॥కే॥
 గ॥ల్గి॥న॥దా॥ని॥.స॥ం॥కె॥ల॥.లే॥న॥దా॥ని॥
 .సొ॥ంత॥తె॥క్క॥-మొ॥ద॥ళ్ల॥.నీ॥మె॥ల॥యె॥దా॥ని॥
 .మ॥త్తు॥న॥హ॥యి॥గ॥.నె॥ల॥యె॥దా॥ని॥
 .చ॥ం॥దు॥రు॥ని॥.హ॥ల॥ల॥రు॥దా॥ని॥.నె॥డే॥లు॥గ॥ట్టె॥
 .కొ॥న॥యె॥దు॥గు॥దా॥ని॥.బ॥ట్టి॥.ల్లొ॥నె॥డు॥దా॥ని॥
 .ద॥చ్చె॥.బ॥డు॥న॥ల్లొ॥నె॥డు॥దా॥ని॥
 .గ॥ని॥.చి॥ట్టి॥క॥.స॥ం॥త॥సి॥.లె॥దు॥డు॥.నె॥ల్లొ॥తొ॥ల్లు॥.

41 గీ॥ .క॥లి॥ము॥లే॥ని॥న॥గు॥మొ॥.గ॥ం॥బ॥బా॥ని॥.నె॥డే॥టి॥
 .మొ॥ం॥గి॥టా॥ట॥న॥ం॥టు॥.మొ॥గ్గి॥చా॥యొ॥
 .మా॥టి॥కి॥ం॥చు॥క॥ం॥త॥.మా॥టా॥చు॥చె॥డ్డి॥యొ॥
 .వా॥రి॥.హ॥ళి॥.బె॥ం॥చె॥.జే॥రి॥తొ॥డ॥ను॥.

42 ద్వి॥ .తి॥గి॥న॥.య॥దు॥ను॥వే॥.చి॥.తి॥గి॥లి॥ం॥చు॥మా॥టా॥
 .ల॥గు॥చి॥క్కు॥.ప॥మా॥గ॥మే॥ళ్ల॥.మ॥రు॥.పె॥ం॥పు॥వ॥కు॥.

43 గీ॥ .తొ॥ర॥లు॥చ॥ల॥మో॥యు॥పి॥ట్టె॥.బ॥.తి॥.మొ॥ం॥సి॥.లు॥
 .నె॥డు॥న॥డు॥సొ॥డి॥.నె॥డు॥.జా॥టి॥న॥డు॥చు॥
 .వ॥ం॥క॥.చ॥వి॥గొ॥న॥మా॥తొ॥.నె॥.బ॥.డ॥తు॥ల॥తొ॥లి॥
 .నె॥లు॥.నె॥లు॥కు॥మ॥గ॥ల॥గ॥డ॥.వ॥.ని॥హ॥.యె॥లు॥.

44 జ్ఞాతాస్వరోవిష్ణుః శఘసం కోవిహతుంసహధః :

శ్లో 45

45 కేనానన్యఃపరిధివహరః శ్శిష్టలారభయత్నాః॥

శ్లో 58

46 కాంతో నీలశిశుహృదుపనతః।

సంగమోన్మోహి-ంచదమాః॥

న 2 శ్లో 39

47 సన్వృత్తాత్మగబసావిగణయన్నాశ్రయే వావలంబే।
తత్కల్య శిశ్వమపనితరాంమాగమః కాశరన్వనః।
కస్యాత్యంతంతులముపనతం దుఃఖమేకాంతతోవా।
నీతిగణచ్యుత్యుపనిచదశా చక్రనేమికృమేణ॥

శ్లో 49

48 పృథ్వీగ్రహిపృథివిశుభసతామిహితాధః క్రియైవ॥

శ్లో 54

49 కేనానన్యఃపరిధివహరః శ్శిష్టలారభయత్నాః॥

శ్లో 65

50 పటుతగదవహాహో ద్భుష్ట- సన్వృత్తాత్మగబసావిగణయన్నాశ్రయే వావలంబే।

తత్కల్య శిశ్వమపనితరాంమాగమః కాశరన్వనః।

కస్యాత్యంతంతులముపనతం దుఃఖమేకాంతతోవా।

నీతిగణచ్యుత్యుపనిచదశా చక్రనేమికృమేణ॥

ఋతుసంహారే 1 శ్లో 22

51 జ్వలంతవనవృద్ధః పర్వతానాంనరీషుః।

44 ద్వి॥ . పసయెటింగిన వాడె. వడవిడ్వంగలుగు
 . దినములతో సున్న . తీరియరబోడి.

45 ద్వి॥ . కొజగానిపనిబూను. కొన్నట్టివారె
 . వకుళిక్కముగ నవ్వు. పాలుగాకుందు.

46 ద్వి॥ . చెలివలనఁదెలియ. చెలువుచిమాట
 . కళలుకళకలలెను. గళమయొక్కింత.

47 గీ॥ . విట్టులసోసినాయంత. దిట్టనెత్తి
 . కలున్నియమకలదాననీ. వున్నెజ్జవకు.
 . నతమ-నుక-మెతనికయిన-. వెత-దెన-కలు.
 . కమ్మనలెగిరిదుమిందునై . కళచుగాని.

48 ద్వి॥ . బలుమరిచివారలు. బదులువాకొనుట
 . యదుగువానినిగోల్కె. యందించుటకద.

49 ద్వి॥ . ఏవారికోరిక. జేయకుండు
 . వావిరివలెన. వారలయందు.

50 గీ॥ . కారుచిచ్చునఁగ్రాగిచ. దేగుమొక్క-
 . లెక్కుడగాలికెగలెడు. నెరుడుటాకు.
 . తెగడసిరికిననీకులె-లెడలఁగల్గి.
 . యడపులెత్తునఁగల్గిడి. బడపులెత్తు.

51 గీ॥ . పుట్టుపుట్టులెత్తు. లెత్తునఁగల్గి.

స్ఫుటపటనినాది : శుష్క-వంశస్థలీళా
 ప్రసరితకృణామధ్యేల్లద్ధివృద్ధిక్షేణేః
 గ్నిపయతిస్ఫుగవగిణం పాగ్రాణుగ్నో వవాగ్నిః॥

శ్లో॥ 52

52 నితాంతనీలోత్పల పత్రకాంతిభిః
 క్వచిత్ప్రభిన్నాంజరరాశిసన్నిభైః
 క్వచిత్స్పగభటప్రమదాసన్నాభైః
 పరూచితంప్రమఘస్థై స్సమరణః॥

స 2 శ్లో॥ 2

53 ప్రభిన్నజైదూర్యనిభైస్సత్పరాంకురైః
 సమాదితాప్రోద్ధితకందలేదలైః
 విభాజికుశ్లేతరరన్నభూషితా
 వరాగినీపక్షితిరింద్రగోష్ఠిః॥

శ్లో॥ 5

54 పయోధర్మభీకామగభీరనిష్వరైః
 స్తద్దిద్భిరుశ్వేతచేతనోభృశమైః
 శ్మతాపరాధానపియోషితిఃప్రియాః
 హిష్కృతంతేనయనేనిరంతరం॥

శ్లో॥ 11

55 విపత్రపుష్పం నలినీ సమత్స్పృశా
 విహాయభృంగాఃకుశ్లిపఃకనిస్వాహాః
 పంక్తిమూఢాః నిశాంప్రకృత్యతాద్రా
 కలాపచక్రేణసహస్విలాశయాః॥

శ్లో॥ 14

56 కాళాంకుకావికచపదప్రమనోష్ణవక్త్రా
 హిస్కృతహంసతపసాపురనాజరమృతా
 ఆద్యకాలిరునిరానినుగాత్రీయైః॥

. బెనుకొదలఁ గ్రాలు నెండిన. వెదురుపొదల.
 . గడ్డిఁదిరుగుకొఁ కుక్కు మ్మడి. స్తఁ సిమసంగి.
 . క ఁడఁదగిలిశాచుచిచ్చు. మె. గమలఁ గలఁచు.

52 గీ॥ . ఉఁరవుఁ కటికల్వఁ గుంకు. జా. లొకట- మిన్ను.
 . ముక్క-తొమసిగుప్పరం. గొక్క-చోట.
 . నొకొటనిండుచూలాలుచం. టికొనచాయ.
 . గలుగుమబ్బులనిందండు. గ్రమ్మబడియె.

53 గీ॥ . తునకతొఁ పిల్లికన్నుర. తనమువంటి.
 . గటిక మొలక ల- వెలువడు. నరటియాకు.
 . లఁమయి-నారుద్రాగుగుల- నవరుబుడమి.
 . లేలుపుకానితోఁ డ్దులనొప్పు. చెలువనలెను.

54 గీ॥ . అఁడలుఁ గొల్పుచుబిట్టుటి. మెడుమొయిళుల.
 . మెఱపులఁ స్తోయ్యలులుకడు. వెఱపుఁ జెంది.
 . నేరమొనరించినట్టిపె. నిట్టులనైన.
 . కాగిలింతుకొండరువిగి. గాఁబఱపున.

55 గీ॥ . తఁమి. నలరుతేకుఁదొఱఁగిన. తఁమి నెడసి.
 . చెవులకుఁ హాయిగారొద. జేయుతేటు.
 . లాడునెమళులపురికన్ను. లందుఁబడెడు.
 . గొత్త కల్వనచేఁ దెల్వి. గోలుపోయి.

56 గీ॥ . తెల్లువలువ- నరవి. రియుతమ్మిమోము-మ.
 . శ్రిలుఁ తెలిపులుఁగురొద. నులియునరదె.
 . పండినవరిజెడఁగు. పల్చనిమైడిగి.

చాగ్రాశరస్న వహూనివహూపరమ్యా॥

న 3 శ్లో॥ 1

57 శ్వాశ్చ మహాహితిశీరవీనితనారజశ్శ్వా॥
చాగ్రాశరస్న చలంనిసతితాలసముద్రేనధాని॥
సహ చ్చ శ్వాశ్చ సుగుమభౌరన్తే ర్వనాంతాః॥
శ్వాశ్చ తాన్మృపవహానిచమాలజీభిః॥

శ్లో॥ 2

58 చనిచస్మశ్చ శ్వాశ్చ ఫనీనసనాకలంహః॥
పర్యంతవంస్థితసి తాండజపంక్తి హారాః॥
నద్యోవిశాలపులినాంతనితంబబింబా॥
మందంప్ర గూరితినమదాః ప్రమదాణవాద్య॥

శ్లో॥ 3

59 శ్వాశ్చ మత్స్యనిద్రాః శలఖమృణాలగౌత॥
స్వత్కంబుభిర్లఘుశయాశతశఃప్రయాతైః॥
సంలక్ష్మతేపవసచేగచ్ఛతైః పయోదైః॥
రాజేవహామగవైరుపవీజ్యమానః॥

శ్లో॥ 4

60 మందానిలంకులితచారుతరాగ్రశాఖః॥
పుష్పిన్ద్రమప్రచయతోమలప్లవాగ్రః॥
మత్స్యరేఫపరిపితమఘప్రసేక॥
శ్చిత్తంవిదారయతికస్యనోవిదారః॥

శ్లో॥ 5

61 తా రాగణప్రవరభూషణముద్వహానీ॥
మేఘావరోధసముక్త శశాంకవక్త్రాః॥
శ్వాశ్చ తాన్మృదుకూలమమలంరజనీశధానా॥
వృద్ధింప్రయాశ్చ సుదిశంప్రమదేవబాలా॥

. గూడెఁగారు-కొత్త . కోడలువలె .

57 గీ॥ . నేలతెల్ల - రేయి నెల - యేళ్ల సీతుల
 . దెలిపులుగులు - కొలఁగు . వెలికలువలు
 . వీఁటితోటఁగముల . విరజాజు - లేడాకు
 . పొన్నలడవులఁదెలు . పుగనొన చా .

58 గీ॥ . అందముగ నెగురుఁపొగి . య మొలనూళ్ల
 . ఁదండనుండినయంచము . త్యాఁసేర్లు
 . వెడలుపమునయిసుకదిన్నె . పిఱుదుల్లుగల
 . యేళ్ల మత్తెలుచెలుల్లు . మెల్లనఁజను .

59 గీ॥ . వెండిసంకుఝాడు . వెలిచాయతో నీరు
 . దొఱఁగి-పిన్నలగుచు-ఁగిరువలివడి
 . నూఱుకొలఁదిగదలి . తఁడుమబ్బల-మిన్ను
 . సురటులపినగఁబడు . దొరయటుండె .

60 గీ॥ . పిల్లగాలిఁగదలు . బెడఁగుముంగొఱు
 . పువులఁదొఁచు లేత . చివురుతుదలు
 . తేంట్లఁగోలఁబడిన . తేనె . యూటలుగల్గి
 . కొట్టదెవనియెడఁద . గోవిదారి .

61 గీ॥ . మేలిఁక్కఁతోడవు . దాలిచిమబ్బుల
 . దొలగుఁబాలిమొగ . మలరుచుండ
 . నలిపెవెన్నెలవలు . వస్త్రకొనిరేయి
 . పూటఁబూటఁబడ్డును . పోల్కి - నేనుగు .

- 62 నచందచంచంద్ర మునీందీపలం
సమామక్యేష్ట్యం శరదీ దునివకలమ్
సమామకేసాం ప్రథమారణ్యతలం
జనన్యచింతనయంతి సాంప్రదమ్ ||

63 ద్విచరాస్పత్య మ్మః సలిలంసపద్యం
ప్రీతిస్సకామం పనసస్సుగ్ధః
సుఖాప్రేమోపాదివసాశ్చరమృతం
నర్వంశీహేమాపా శరంవనస్తే ||

64 ఆకంఠయస్సు సుమితాః సహకారశాఖా
విస్తారయన్సరభృతస్యవచాంసిడిక్తు
వాయున్వివాహిహృదయానిహరన్న రాగాం
నీహారపాతపిగమాత్సభగోవసంతే ||

65 ఇంద్రియరేణుచయం ముఖమంబుజేన
కుండేనదంతమధరంసపప్లవేన
అంగానిచంపకన్దైస్సవిధాయవేధాః
కాంతేకేథంఘటితనాగునలేపచేతః || శృంగారతిలకే

66 సమామకే కాంక్షిత ఫలమపిశకాలేనబహునా
కథాభిదేశశానాంనగరజనిరభణంగతవతీ
తతోయశ్చలిలం కలహకుసితాస్మిప్రియతమే
నవత్నవప్రాచీదిగియమభవత్తావదరుణా ||

67 శాంభుంనీరసకామకాడనశరం శ్లాఘ్యప్రచండాతసః
కేకశ్లాఘ్యగరంసువంకనిశ్చయశ్లాఘ్యభూతిదాహానలైః

62 గీ॥ .చందమామ మిరుగు. చల్వగంవయుగాని
.యచ్చమేళపాల, గచ్చుగాని
.చలువతుంపగు వెన. చల్లుగాడ్పులుగాని
యిపుడు పజలయెదల. కింపుగావు.

63 గీ॥ .ప్రసరులుపులఁ జెల్లు. తామగల్గిన్నీడు
.కంతుతోడనువిద. కమ్మతావి
.గాలి. సుకము సంజ. కడుహళియియకాపత
.తిం. దమంతయునగు. కామనిఁజెలి.

64 గీ॥ .మందుపాలుమచ్చు నూయగ. నావసెన్
.గొంతుగాలిమావి. కొమ్మల్లూపు
.నలుపుగోయిలనలు. కులపెంపుఁజెనలందు
.వీచున్లురిమడు. లాఁగినికొంచు.

65 గీ॥ .నల్లఁగలువఁజూడ్కి. నగుమోముఁదమ్మిచే
.మొల్లచేతఁబల్లు. మోవిగురున
.గడమమేనుసంపె. గలఁజేసి మాఁబమ్మ
.చెలువఁజూత నల్లు. సలిపెనెడఁద.

66 గీ॥ .ఎంతయుంబొద్దునకుమగఁ. డెట్లఁరాగి
.గడిచెఁదరేయి. రకి. నాళ్ల. కతలతోడ
.బొం. లయలుకఁజెల్లు. సెనెను. నెలుపుచంతి
.నీతోలిదెనసవతివలె. నెట్లుఁజెప్పు.

67 గీ॥ .బడితెదెబ్బ. నూరుమేర. వాసియెగడ
.కల్పి. నయమ. డునుల. నగ్గి. కాల్పులెన్న

యత్కాంతా కుచనాశ్వబాహుబలికా హింసోలలీలాసుఖం |
లబ్ధంకుంభసరత్వసూస సాసుఖందుఃఖైర్వినానభ్యతే || శ్లో || 10

68 క్షిరత్సనాంకీకరాః ప్రియకైరవాకరాః |
తతోజద్భాభిలేకరా జగత్సుళాన్వీకరాః || తతోదయే సుబిన్దవే || ౧౩

69 మధుప్రియచాభవ స్మ తానతానతానతాః |
యూరమూరమూరమూ కులేజనేన్ద్రహరమా || శ్లో || ౧౪

70 న్వయోనిభక్ష్యవసంభవానాం |
శ్రుత్వానినాదంగిరిగర్వానభః |
తమోఽభింబప్రితింబధాన్ |
వికాంతికాంశేనవనాశనాశః ||

రాక్షసకావ్యే శ్లో || 9

ప్రకమార్కయే

71 అవిరూతేనానియమానా వ్యమానేనరాత్రి |
ప్రశస్యవికాపానాభిభవన్తిభూయిష్టభూమా |
నూహీనాంతర్వరకమరియం లక్ష్మితేనుచ్యమానా |
గంగారోధఃపరాకటపా గచ్ఛతీవప్రసాదపా |

72 సమామగోమేప్రసంగంశరా |
శ్రితఃపదంవ్యవహుర్నరసి |
తాం గ్రాకపకతిఖండితాగ్రా |
తాం గ్రాకపకతిఖండితాగ్రా |

.నాఁ త్తెచనుకడబుజముతీఁ గుఁతహోయి
.వడయుచేరికడన-లేదు-పడక-ఁగుగము.

68 గీ॥ .తొరఁగుచుండెడుమంచుతుం.పరలఁగల్గి
.మిగులఁగల్వలఁతొగలను.మేలుకొల్పి
.తొఁగలరాయనిచేతులు.జగములందు
.నేపుమీఱుచునుండెడు.నాపిదపను.

69 గీ॥ .వెఁజ్జీసిఘోలనా మాఁయు.విదలుద్రావి
.చంగివంగకతా రాత్రి.పడకపోరు
.శల్లకచిముసముగులఁజే.కాకునడిన
.వారిల-మరుకలిమి-వింత.వన్నెమించె.

70 గీ॥ .గాఁలిమేపరిపగ-ఁతీన.కతిముఁదింకి
.పడగఁచూల్లయుగుమా-ఁగొండ.పరియనుండి
.చూరికించి-ఁజీకటిగొంగ.యచ్చుమాచ్చు
.దారియొమ్మగుమ్మ-కొ.దస్సలిపెడు.

71 గీ॥ .చఁతంబొఁమమ.నిఁబులెడయురే.చంఁదముగను
.నూఁపుకఁబొగిఁవొఱఁగునగ్గి.మంటమాఁజ్జి-
.నీచెలువసొఁమృఘాయుదుఁ.వోఁచఁబడియె
.గట్టఁజిగుకలఁకడైఁబు.గింఁగనలెను

72 గీ॥ .నఁవలనెగురుచుసేవేల్పు.నానినాదు
.డొనమున్లగుబల్కి.మొఁదినుండి

73 అథనాతణలగ్గంవితిజీనా అసలిబంణాసస్సరణా
అరహస్సంచరంచితీస్సదిత్తే త క్కేమి।

74 ఆనశానాత్పవిష్టా సా మేసురతోక నుంగకిహ్మదయమ్।
పాణేనమకర కేహోః కృతమాగమవంధ్యసాతేః।

75 ఆభరణస్యాభరణం ప్రస్తాధనవిధేఃప్రస్తాధనవిశేషః।
ఉపమానస్యవిసఖే ప్రశ్నపమానంవస్తుస్త్వస్యః।

76 ప్రియవచఃకృతోఽపియోషితాం।
దయితజనానుసయోరసాదృతే।
ప్రవిశతిహృదయంనతద్విధాం।
మణిరివకృత్రిమరాగయోఃతః।

77 ఉష్ణా లుశ్మిశి రేనిషీదతితరోఽహ్మలంబవాతేశిభిః।
నిభిణ్ద్యోపరికణిణాకారముఖలాన్యాలీయతేషట్పతః।
తప్తంవాఃవిహాయతీరసలినిం కారండనశ్చేనతే।
క్రీడావేశశ్రుచైషపంజరశుకః క్లాంతోఽలంబయాచతే।

78 అవమానప్రశ్నిసాతాః పశ్చాత్సంతప్యమానమనసోహి।

.తృప్తించఁబడినట్టికొనఁగల.నూఁడునుండి.
.నూఁడురాయంచదారము.నోఁడునట్లు.

73 వ॥ అట్లుకానిచోగడ్డిపోచందగులుకొన్న మంచునీరువలె
వానియందు రాచమత.సముతడవుండదనితలంచెదను.

74 గీ॥ .పచ్చవిల్లునితప్పిపో.వకతగిలిస.
.నూపుచేజేయఁబడినట్టి.తోవఁగల్గు.
.నాదుకెందంబులోపల.నాబ్బదుకొనియె.
.గన్నయంతనె నూవేల్పు-ట.ఁన్నమిన్న.

75 కం॥ తొడవులకుఁదొడవువేసం.
.బులచందంబునకువేస.ములచందంబో.
చెలికాడ-దానియందం.
.బలరాజెడునూపు.పోల్కి.యకాబోలికకు.

76 గీ॥ .మగలవేడుకొలు.మక్కువకలుగక.
.మంచినుడులనైన.మగువలమది.
.కెక్కఁజోవదు-గుఱు.తెఱిగినహరికి.
.గల్గరంగుమాని.కంబుమాస్కి.

77 చ॥ .ఉడుకునఁకోడిజుట్టుపులుఁ.గుండెడుఁజల్లనిచెట్టుపాడునం.
.దెడఁబడఁజేసిగోగుమొగ.లెంతయులోననణంగుఁజేటి-వి
.ట్టుడికిననీటిబాసిచను.నొడ్డునఁగల్గినదమ్మికంచ.ఁనీ
.గడిగెడుగూటిచిల్కఁదగ.నల్లలనాడుచునాటపట్టునన్.

78 గీ॥ .చుచియెడఁదఁగల్గు.మగువలు-మొగ్గుకుల.

.నరకుగొనరు. కాని. చాలనోచ్చు।
 .కొను మఁబలు లైఱఁగుల. గు పెనిమిటల వేఁడు।
 .కోళ్లఁదఁచి. దపఁవల్ల డింతు)।

79 గీ॥ .నలుపునొడలికి హాయి నా. నెలమినుకు ల।
 .యెదకునావ రుతూపు లే. యఁపుఁగొలుపు।
 .శెడిద మైఁపరాకుండు. జెలువ. యెవ్వి।
 .మైఁబడియెడునీకూట. మిసఁగినాకు.

80 గీ॥ .కదియుచుండు నెన్ది. కడువలతగా-నదే।
 .నూతెడున్సుక మ గ. వఱొకలాగు।
 .హాయినిడెడుమాని. చాయ. మె డుగ నెండ।
 .తీండ్ మైన దెబ్బ. తిన్న తిసికి.

81 గీ॥ .కడుపు నెడనుగల్పు. గమనంచులందున।
 .నెఱుపుఁగలుగుపువుల. నీయనఁటి।
 .యలుక చేతలోన. నఁప్పలనిండిన।
 .దాసికన్న దోయఁదలఁపఁజేయు.

82 గీ॥ .ఆఁయతివ నేలనడుగు. నంటునేని।
 .వానఁదడియునిసుక చోట్ల. గాఁనలోన।
 .బరువుఁగిలుదుల పెస్కకు. వంగి-యాపె।
 .లఁతుకంబొల్చునడ్డుజాడ కనఁబడును.

83 గీ॥ .మోవియెఱుపానుక న్నిటి. బొట్లకలుగు।
 .నీచిలుక కడ్పుపచ్చన. నెనఁగుచంటి।
 .వలువజాతెను. నిచ్చయం. బలుకతోడ।

శుభ్రావస్థావ మిదం నాం శుకమే ||

84 అలౌకికమయోదాహ పృథువురో వాతనతితశిఖండః |
తేజాగభిజాగభిః సూర్యోన్న మిశేన కంఠేన ||

85 పృథు శాంతమశిష్యయోమీతాం |
సహిష్ణుత్వాన్యచేక్షతే ||

86 తద్వ్యభిజాగభ రేచండి మయాతమసిమజ్జతా |
దిష్ట్యాన్విశ్చ్యహుభాసి చేత సేవగతాసునా |

87 అసౌ ముఖాంబుధిశ హేమసూత్రీం |
లిభ్యిష్టాం నారకల శీఘ్రచారః |
అలాతశక్తిప్రతిమం విహంగ |
స్తదాగ్రలేఖావలయంతనోతి ||

88 ఆభాతిమంత్రవిశేషాదూరమిదానీం పతత్రిణానీరః |
నక్తమివలోహితాంగః పరుషఘనచ్ఛేదనం వృత్తః ||

89 ఇయం వేదవనీపాత్తా శ్వదాలోకనతత్పరా |
స్నేహాప్రసరివనిభిన్నా ముద్యమానీ స్తనాంకుశకే ||

౯.దడఁబడుచుతోఁతుపొక్కిలి.గలచెలిదన.

84 గీ॥ .ప్రబలుకడుగుగాలి.నలననాడెడుపులి

.తనర-౯గేకసండు.కొనినగొంత

.నెత్తి-౯దవుగమిఁది.కెంతయునట్టిప

.పులుఁగుచూచుచుండె.మొయిలోలదెస.

85 ద్వి॥ .మగలయందుఁగలఁయు.గొల్లుచేయేలుబడి

.తగులఁబోకుండుడెం.దముతాఁజుమాఁజు.

86 గీ॥ .మిగులసీయెడఁబాటున.నెఁడులిరులు!

.మూఁచఁబడినాఁడనోఁయ్యు.పోతినేను!

.నుసులువోయినవానిచే.నుసులుమాఁగ్గి

౯.బదపడియుహోయిగాఁబొందఁ.బడితిప్పవు.

87 గీ॥ .నోటకేరీలాడుబంగరు.నూలుగల్గు!

.మాలికముఁబట్టి-చుట్టుగు.మ్మగి-బితాస!

౯.గొఱవిగిఱివలెనద్దాని.యెలుపురేక!

.కడియమిప్పుడుమిక్కిలి.గానొసచుక-

88 గీ॥ .పులుఁగుచేతనుదఁపుకొం.పోవఁబడిన!

.వింతనూనికమిప్పుడుఁజెలయుచుండు!

.రాతిరికదట్టమామిచ్చు.సగ్గియ్యలోన!

౯.గవ్వఁబడియున్నయట్టకెం.గామవలెను.

89 గీ॥ .ఏగుఁడెంచెనునీతల్లి.యిదిగొయిమో

.కన్నులారంగనిన్నుఁజాఁ.గారచఁగోలి

90 శంఖాదునిజాననస్యంధవ్వివఃకంభామిన్ |
 ప్రభవతితాంవేదోదగ్ధం భుజంగశీతోన్మవన్ |
 భువమృతివతిబాకలంనన్ధా వ్యసోహరశీతుం |
 సఖలువయసాజాజ్యేవాయం స్వకార్యసహాగూణః ||

91 సద్యాశ్రవస్యవాహాః | క్షమమశిలఃసంగేత్పులితశేగః |
 విఖిన్నతనమంగమనుభాః | మనసిశేయశ్శతగుణాభవతి ||

శా కుం త లే .

92 సుభగనలిలావకాహః | సామలసంగేత్ సుభగినఃవాతాః |
 చక్రిచ్ఛాయామనుభవదాగ్రిటననాః పాదామరవశేచనాః ||

93 సుశీలనశ్చిరశానాయకపూర్వకాశుః |
 సమృద్ధిదామనశ్చాలిభృతశ్చకాకలాకః |
 ఆహోత్తద్ధిశ్చరగతోభిరలంఘనీచరా |
 భావంత్యయామృగచవాక్షమయేవరథ్యాః ||

.కూమిక యూటల చేనిం.కు.కొన్న యట్టి.
.చన్నుగ వమి.దికొంగును.న ము కొంచు.

90 త|| మజలించు.బిల్లయ్యు.మదవు టేనుంగు మిగిలిన
•యెక్కుడు.మెకముల నెల్ల |
.క •రువలిమే.తరి.కం •దు.విచంబు
.వడి వె •క్క-సంబుగ •.బ్రబలుచునుండు |
.నదు •సుసిన్న తనంబు.నండుండియైన
.బ •ంటవలంతిగా.పాడగజాలు |
.గ •రము.దనప •.క •ంబెట్టు
.బుట్టు.కన్గానియీడున •.గాదిట్టిగొ •నము.

91 గీ|| .ఇటుకు రాతిచోట.దొఱగినవడిగల |
.వా •గుపొ •గ్గి కపలె.నాగంబడిన |
.పొందుహాయి.కలుగు పు.వ్యలుతుండునూఱు |
.రెట్టులైతయు.జెల్లరేగుచుండు.

92 కం|| చల్లనినీ •రాటముల |
.మెల్లగ •బాదిరుల తావి.మెల్లగెడుగాలుల్ |
• మెల్ల పు నీడలపడకలు |
.నెల్లెడముగిసినకొలంది.నింపగుపనిథల్.

93 గీ|| .విమవ బడబద్ధములు.కడు.నిడున మెలులు |
.ని •చ్చలపు •సుర •టిసిగలు. •చిక్కువీను |
.లొసర.లేడివడికిసె •కు.కున్న కర.శి |
.ద • ట్టులుతమదు •ముచకం.దక •పరువిడు.

94 యదాలోకేనూక్ష్యోవ్రజసహసాతద్వీపుతాం |
 యదభేకవిచ్చిన్నంభవేక్ష్మితసంధానమివతత్ |
 ప్రిక్ష్మత్యాయద్వకంకరపిసమగేకంసయ్యనయో |
 నకమేదూకేకచిచ్ఛిణమపిననాశేక్వరథజవాత్ ||

95 నీవాగాశ్శుకగభకతోటరముఖభ్రష్టాస్తరూణామధః |
 ప్రిక్ష్మద్ధాక్ష్మచిచింగుచేఫుభేదఃసూచ్యంతపికోపలాః |
 విశ్వాపోపగమాందభిచ్ఛగతయశ్శిష్టసహక్లేమ్యగా |
 స్తోమూధారిపథాశ్చేమ్యులశ్శిశ్నానవ్యంధగేఖాంకితాః ||

96 శాంతమిదమాశ్రమపదం స్థూరచైచ బాహుఃకుతిఃఫలమిహోన్మ |
 అథవాభవిణిష్యానాం | ద్వార్తాశిభవన్తీనర్వతా ||

97 శుద్ధాంతదులభమిదం నపురాశ్రమవాసినోయదిజనస్య |
 మూక్ష్కతాఃఖలుగుక్తైరుద్యాసలతావసలతాభిః ||

98 నరసిజమనువిద్ధంశైవలేనాపరమ్యం |
 మలినమపిహిమాంశోలకక్షుక్తక్షీక్రుంతనోతి |
 ఇయామథికమనోజ్ఞావల్కలేనాపితస్త్వి |
 కిమపహిమధురాగామృతానంనాన్యోనానా ||

99 ఏనావానేదపల్లవంగుళిహింతఃనలేనివి
 అమలకేనరకుక్షుభావణంసంభవేమి ||

94 కం॥ చిన్నది పెద్దదిగా-విడిది.

.యున్నది కలసి నటు-వంక.ను.రుగదినదిగా.

.జెన్నారు-దవునఁజగగట.

.గన్నులబడదెద్ది.తేరు.కడువడిబోవ.

95 ఉ॥ క్రిందికిరాలుచుండువది.గింజలు చెట్టులచిల్కతోఱుల్లన్.

.మందటగారఁజుచిడు.మన్ గడునున్న గనుండురాలు-బల్.

.నందడికోచుశుద్ధి కల.నాగుచునిచ్చకొలందినిట్లులు.

.బొందెదునీటిపట్టు తెరువు.డిసోకలచిన్ముజాడలన్.

96 గీ॥ ఈతపసిపల్లెనెమ్మది.నెనయు-బుజము.

.నదురు-దీనికిచట నెట్టు.తానొమేలు.

.అటులఁగాకున్నయెడల-నం.తటనుముందు.

.గాదగినవాని తెరువులు.కలుగుచుండు.

97 గీ॥ అంతిపురమునకందని.యందమిది.

.తపసిపల్లియమనిసికిఁదనరునేలి.

.కానయందలితీగల.నగుగొనముల.

.నగరుపూ.వోటతీవలు.నగఁబడుగద.

98 గీ॥ తమ్మిపొలుకారునాచునఁదగిల్చియెన.

.మెఱుగునిడునలుపయ్యఁజని.దురునిమచ్చ.

.నారచ్చరె ననీమెచె.న్నారు-నంద.

.మైనదూపులకుదొడవు.కానిదెద్ది.

99 వ॥ గాలింగదుపఁబడు చివురువేళ్ల నన్దొందఁపట్ట చున్నట్లున్నదీపా.

.న్నగున్న-కావున మన్నించెదను.

- 100 కదమోఽశ్చైతా రాపశివంసోఽత్ర శంకరితిది-కదమోవా
విరహమజ్ఞానలజహోక్తిదోదేసో-
హళాసఉదభేష్ఠస్థిప్వదావముహుతంచీటజావతు-
ఎశివగదాపశదానరాహోవిప్రతిఘ్నంకేసరయతీర-
- 101 భగవాన్ శ్రీపశ్చాత్పలేబ్రహ్మశిష్ఠితత్త్వప్రకాశః-
ఇయంచవస్సఖితదాత్రజేతికథమేతత్ ||
- 102 మానషీషుకథంవాన్యోదన్యకూపన్యసంభవః|
సప్రభాతరశంధ్యోగిరుజేతివసుధాతలాత్ ||
- 103 భవహృదయసాధిలాషం|సంప్రతినందేహనిణామౌజాతః|
ఆశంకసేయదగ్నిం|తదినంస్పర్శతుమంరణమ్||
- 104 అనుమాన్యన్మునితసయాం|సహసావీనయేనవారితప్రసరః|
స్థానాదనుచ్ఛలన్నపి|గత్యేవపునఃప్రతినివృత్తిః||
- 105 గచ్ఛతిపురశ్శరీరం భావతివశ్చాదసంస్తుతంచేతః|
చీనాంశుకమివకేతోః ప్రతివాతంసీయమానన్య|

106 స్థిగ్ధంపీక్షితమన్యతో పినయనేయత్ప్రేరయంత్యాతయా|

100 వ॥ త॥ మచేనేరాచవంగడము తొడువఁబడియె- నే॥ నీమ- తమయె
డఁబాటుననొగులుపడక॥ ది గానొన చఁబడియె- యేమోసకుం
తల(+)యచ్చటనేయొక్కింత సేవంత వలకుండుమెంతలోఁ గూడి
కన్బొందనినీతోడదీఁగెన్నాడునటులీపొన్నయొప్పునో

101 వ॥ కాస్పపుడనుతపసి- పెడ్డిమాని ముత్తి కైకడఁగుజోగికదా- యీ
మీచెలియాతనికూతురెట్లగును.

102 ద్వి॥ .అగుటెట్లుమానిసు.లందిట్టరూపు।
.నగడఁబోవదు॥జోతి.నేలలోనుండి.

103 గీ॥ .దెందమానీమకోరిక నందుకొను-మ।
.దేమఁగ-సందియము వాసె-నిపుడు జేని।
.నీవునిప్పనియనుకొని.నావొయదియె।
.కైకొనంజాలురతనము.గాఁజెలంగు.

104 గీ॥ .వెంబడించితపసి.స్లి-నేవజిలోడ।
నడఁకువమెయినాదు.నడకనడ్డి।
.యున్న చోటుకదల.కుండియైనన్వల్లి।
.మల్లివచ్చినట్టి.మాడ్కినైతి.

105 కం॥ •బొందిచునునడుచుచున్నది।
.దెందమెఱుక లేక పాఠె.డిన్వనువెన్క-
దొండ్లగ-నమరుగాలిన్।
.జెంది॥పడగనున్న పట్టు.చీర॥విశమునన్॥

106 త॥ .కనుఁగొనె॥నిద్రము.గా-నాపె-

తనదు. చూడికిగ వ వేయు. నోటఁబ్రాసెయిఁ
 . జ నె బటువుపిలువఁడు. జగటఁబ్రాసె
 . నోయన నెం యు. నోయన నెం యు.
 . దను. బోగుమరియన్త. తన చెలిక కే
 . గాం చెనలుక - నిట్ట. క తిమూ. బట్టి.
 . సను. గూచిక యేయిదం. తయ చితలంతు.
 . దగులమందినన వాడు. తను. జూచున హమా॥

107 గీ॥ . పనుల వేలుపాటు. పనుల నాడెదంబు।

. రేండు వేలు. గుండును. నుండు నిభామ।
 . తన గు నెదుటనట్టి. తగిలినకొండచే।
 . పుక ననెగడెడు నేటి. పుక ననెను॥

108 ఉ॥ పూపులయమ్మంగుల్లుగు . పోడివనీవట-చల్ల నై న హా
 . హా విరితమ్మంగుల్లుగు. యచ్చెనునె-సను. బోలు. పట్టిపా।
 . నీనెడమాటనమ్మంగల. నే-యలరే. దొరచల్లు. ప్పలక।
 . నీవును. బూలుము. లును . నింతపుగా మదిదూసిపోవగక ॥

109 కం॥ పలరాజెకాక కత-మా-

. తలదెనాకున్త. నిమాన్త. పలచూ పెక-మ।
 . బ్బు. గారుక మ్మిపట్టిపా
 . గలుచు. ప్పన వేసగిరి. కడమాట్ట నెకక।

110 గీ॥ . ఒక్కవైపుగుంకు . చుంజెమజ. బిలి
 . నెగడు. కొక్కసగిక్క . జగముకన్ను।
 . మించు జంటకీడు. మేలులచేబజ।
 . కలుస. బయింపు. బయింపు. దేను. బయింపు.

- 111 అంతహి=తేశశినిన్దై వసుమద్వతీమే।
 దృష్టిగసరదయతి సంసక్తరణీయశోభా।
 ఇష్టప్రసానజలితాన్య బలాజనస్య।
 దుఃఖానీహంసమతిమాన్యసుదుస్సహనీ॥
- 112 ఏసావిపిఏణవిరాగమే ఇరఆణీవిసాదవీహారం।
 గరులగపిపిరహదుక్షం ఆరాబంధోనహవేది।
- 113 రసూయశిశిత్వమధురాంశ్చనిశేష్యాశ్చిన్దా।
 సమ్యక్స్పృశోభవతియోజ్జ్వలతోసిజంతుః।
 తచ్ఛేతనానస్మృతినూన మభోధపూర్వం।
 భావస్థిగాణేజననాంతరసాహృదాని॥
- 114 అభిజనవతోభతుఃశ్లాఘ్యేష్టతాగృహీణీపదే।
 విభవగుహభీకృతైర్మృతస్య ప్రతిక్షణమాసులా।
 తనయమచిరాత్ప్రాచీన కళం ప్రసూయచపావనం।
 మమవిరహజాన్వయవశే శుచంగణయిష్యసి॥
- 115 జ్ఞేతుక్యమాత్రిమవసాదయితిప్రతిష్ఠా।
 క్లిష్టాకీర్తిపరిపాలన కృత్తిగేచిన్దా।
 నాతశ్చిమాపనయనాయనచశ్చిమామయం।
 రాజ్యంన్వహస్తధృతిదండమివాతపత్రిన్దే॥
- 116 కంకృతకార్యశ్చేహ ధమకంప్రతివిముఖతాకృతావచ్ఛా।
 మూర్ఖధకంకృమివికారాః ప్రాచీన్దే క్వగ్యమశ్చేషా॥

111 గీ॥ .కడలివెన్నగుంక.గా- నాకలునయెనా!

.చూడ్కికింపుగాదు .సాంపుఁదొఱగి!

.వలచినట్టివారి.యెడఁబాటునంబుట్టు

.జాలిఁదీఁగఁగోండు.సాంపగాదు॥

112 గీ॥ .ఇదియుఁగూడమగనినెకఁబాసి-వలవంత!

.బొడవుసాగురేయి.గడుపుచుండె!

.నెంత పెద్దదైన.నెడఁబాటునెన్వగ!

.నడఁచిపుచ్చుఁగాదె.యానవొడమి॥

113 గీ॥ .అంద ములఁజూచి-తీయనన్తాలకించి!

.వరరుసుకమున్నపదదేని.వలస-నాక!

.తంబుచేఁదొలిపుట్టులం.దలియితముల!

.దెలియకెదనాటినవి మదిం.దలఁచుచుండు॥

114 గీ॥ .మంచికొలముఁగల్గు.మగనిచేమెప్పంది!

.వలుమఱునెకలిమి.వనులఁదగిలి!

.దొడ్డికొడుకుఁబొన్పఁ.దూర్పువలెంగని!

.బుడసనన్నఁబాయు.సడలుకనవు.

115 గీ॥ .గోరొకటియెనెరవేచుక.గొప్పదనము!

.కలిగినదికాచుకొనుతెన్ను.కలఁచుపీని!

.కడుమఱుమఱుల్పుటకుఁగాదు..కాదువెతకు!

.నేలుబడి-తనచేఁగొని.యెడుగొడుగటు.

116 గీ॥ .ఏమిఁజేసిననిమిఁద.నేఁవనింపు!

.పెంమొగిముఁదనమఱుగొనించి..కడుననన్ద!

117 క్రీడామశిక్షితవలుత్వమకానుసేషుః।
 సందృశ్యతేకిముత గుః ప్రతిగోధనాభ్యః।
 ప్రిగంతరిత్రగ మనాత్స్వనుపత్యజాత।
 మస్త్యద్వికాశైః పరభృతాఃఖలుసోషయన్తి॥

118 స్వప్నానుమానుమామతిభ్రమోను।
 క్షిప్తంనుతానశ్చోషేషపూర్వం।
 అనన్తస్వప్నోదహితేనా
 మానోరథానామతాఃప్రవాహాః॥

119 జ్వాలితలితేంధనోగ్నిః।
 విప్రకృతఃపన్నగః ఫణంకుశతే।
 ప్రియస్సర్వమహిమాసం
 త్తోభాత్ప్రతిపద్యతేహంజన॥

అనామవరోహతీవ నిఖరాదురక్తజ్వాలామేదిసి।
 పరాభ్యంతరలితావిసహితస్కంధోదయాత్పావనః।
 సంతానైస్తనుభాననప్త నలిలావ్యక్తింప్రజంత్యావగాః।
 కేనాప్యగ్నేఃపతేభమగ్నేభూనసం మత్పాశక్వామూసీయతే॥

121 ఉదేదిపూర్వంకుసుమంతితిఃఫలం।
 మనోదయఃప్రీతి దనంతగంధయః।
 నిమిత్తంనైమిత్తకమూరయగతీమ।
 సువర్ణనాదస్యపురస్సంసదః॥

.క లిమిక తమునమిగులమ. శ్రి లివవారి.
.కిట్టమాపులుతఱుచుగాఁ.బుట్టుచుండు.

117 కం॥ చెలులకువప్పనినేరువు।

.వలనగుమానిసులుకాని.వానిక - నెఱజా।
ణలఁజెప్పనేల.తమపి।
.ల్లలఁగోయిలఁతొండుపిట్ట.లంబెఱపించుకొ.

118 గీ॥ .కలయె-గారడీయె-యటు.గాకబమయె।

.పున్నమామేలుతోడనే.ముగిసినదియె।
.మల్లివచ్చుటకయ్యది.వెళ్లెగాదె।
.యెల్లలుండపురోక్కెల.వెల్లువలకు.

119 గీ॥ అగ్గిరగులుకొనెడుఁగట్టి.యలుకదల్ప।

.బొడుచునంతఁబవినజారి.పడగనెత్తు।
.మచిసితనకుఁగల్గినగొప్ప.దనముతఱుచు।
.కఁలత పెట్టఁబడినయప్పు.కనఁబఱచెడు.

120 గీ॥ .తేలుకొండలతువనుండి.నేలదిగెడు।

.నాకునందులుతోఁచక.మోఁకులుండు।
.నీళ్లఁకల్మితొలఁగునట్టు.లేళ్లగవడు।
.జగమునావెంటనెగిరెడు.జాడఁజూడు.

121 గీ॥ .వరఁగెడువొలిపువుతరు.వాతఁబండు।

.మొఁయిలిపుట్టుకతోల్తనా.వయినీసీరు।
.కఁతముఁకజ్జంబాలకుచిట్లు.కలుగువరున।
.నీరునెనరునకుమునుముం.దేఁకలుములు.

మాలవికాగ్ని మిత్రే.

122 పాత్రవిశేషే.స్వర్గం గుణాంతరంప్రసత్తిశిల్పమాధాతుః।
జలమివనముద్రశుక్ల ముక్తాఫలతాంపయోదస్య।

123 అచీరాశ్శిశ్నిత రాజ్యః శత్రుఃప్రకృతిష్వగూఢమూలత్వాత్।
నవసంరోపణశిథిల స్మరుతివసుకరస్సముద్భతుః॥

124 సప్రతిబంధంకాశ్యం ప్రభురనిగతుంసహాయవాసేవ।
దృశ్యంతమసినపశ్యతి దీపేనవినానచక్షురపి।

125 ప్రయోగప్రధానంహినాట్యశాస్త్రం కిమప్రవాగ్వివహారేణ॥

126 మంకోప్యనుగతామేతి సంసర్గేణవివశ్చితః।
సంసర్గేణాప్యనుగతామేతి సంసర్గేణవివశ్చితః॥

127 అవ్యాససుంశరీంతాంవిజ్ఞానేనలలితేనయోజయితా।
ఉపకల్పితోవిధాతా బాణఃకామన్యవిషదిగ్ధః॥

122 గీ॥ .సా॥ తరలఁబట్టిపనివాని.పనితనంఁగు।
 .శనరుచుండెడుకొకవింత.గొనముపొంది।
 .కడలిముత్యైఁపుఁకిప్పలోఁ.బడినమట్టి।
 .నీరునుప్పాశియాచుఁదా.మాకుసల్లు.

123 గీ॥ .కొత్తగాదొరతనముచే.కొనిన॥సూడు।
 .రాచటికమునసరిగవే.ర్నాటకునికి।
 .సప్పుడేపాతుటన్ద.లాడుచెట్టు।
 .తెఱఁగునందెకలిచుట.కొఱకు॥నుభవు.

124 గీ॥ .అడ్లుగలకజ్జము॥బ॥బు.వై నఁగాని।
 .సాయమున్నప్పుడేచక్కఁ.జేయఁగలఁడు।
 .కన్నులుండియఁజేకటి.న్లుగుదినును।
 .చూడలేడెన్వఁడుద్దివ్వె.తొడులేక.

126 గీ॥ చదువుకొన్నవాని.సావాసమునలన।
 .నెఱుకఁబొందుఁదెల్వి.దొఱఁగువాఁడు।
 .కేజునూడ్చుచి॥గింజరాపడిచేత।
 .దేటమొఱునూది.నీటివలెను.

125 ప॥ అటపాటవాయదము లకట్టిబాటు- పనిచేయుట చేత నేబయల్వ
 డుఁగాని-వదాడుటవలనఁదెలియఁబడదు.

127 గీ॥ .నెపములేరిసాగను.నెగడునాయంతిని।
 హాయియైనవిడ్డె.నలరఁజేసి

128 శక్తిరంత్రాయాంస్యారసగి నయితాలింగనగుభే।
 భవేత్తాన్మద్రాజశ్శుఃక్షీణమపినసాన్మశ్యశక్తి।
 తమూసానగరాన్మద్రాజమపినసదాదిద్విరహిత ।
 ప్రసక్తినిగోష్ఠేపృథ్వయపనితానం ప్రజసికిన్॥

129 అహోకులభృత్ శక్తికాముక్తైః పరిహరణేనూచంద్రికా॥

.నలునచే విసము. సంభావ్యబడునట్టిది
 .లలరువిలుతుములికి. నలుపఁగడియె.

128 గీ॥ .చెలయకొనిలిదొరక. క. చిగు, మేను!

.నెంతఁగాన కకన్నులు. నీదునించు!
 .గానిసుంతయు. బాయపు. గదకలికిచి!
 .డెందమానీవువలవంశ. బొందనేల.

పేరా 129 ప॥ దొంగలకున్వొటకాడ్రుక్కున్వొన్నట్టదు.

షే క్షిప్రయరుని నాటకముల సంగ్రహము

(1) బాగుగముగియునదంతయు బాగనునాటకమునందలివేషములు.

- 1 ఫాన్సు కేశపు రాజు
- 2 ప్లాడిన్సు ప్రభువు
- 3 బర్త్రిమును కాసిల్స్ట్రామానివతి
- 4 లాపేయనుముది సేనాని
- 5 పెరోలియన్సును బర్త్రిము వెంటనుండువాడు
- 6 కాసిల్స్ట్రామ యజమానురాలి సేవకుడు. విదూషకుడు ను
ద్యోగియు
- 7 బర్త్రిమునితల్లియకారాల్స్ట్రామయజమానురాలు
- 8 బర్త్రిముతల్లిచే బెంచబడు హెలీనాయనునొక చిన్నది
- 9 ప్లాడిన్సు వితంతువు
- 10 డచునాయనుప్లాడిన్సు వితంతువుత్రిక
- 11 వయోలెంటా మెరియాసలను నిర్దురుష్టారెన్నువితంతువు యొక్క
స్నేహితురాండు ఫాన్సుప్లాడిన్సుల సేనాధిపతు లుద్యోగులు ఇ
టులు మొదలగువారు

ఫాన్సులోను మరీటుస్కానీలోను. తంగస్థలమును— కథ

ఫాన్సు కేశపు రాజునొద్ద బర్త్రిమునభాసడు. కాటచే హెలీనా తావలచిన
యాబర్త్రిముని విదేశగమనముకై చింతించి తనయజమానురాలి సొంపు
పై ఫాన్సు కేశపు రాజునొద్దకుఁ బోయి తాగొప్పవైద్యుని కూతురగుటచే
యతనికతిస్సంగమాన్గిది. యతని సభ సదులలో దాగోరిన వానిందన
కుఁ బెండ్లిగావింప ననుష్ఠనండుట. బర్త్రిము పెరోలియను లాపేయమువ్వుడు
హెలీనారాజు రోగమున్గుడ్చినందున కాశ్చర్యపడుట. రాజు హెలీనాతో

నాతోగ్యమునంది సభకువచ్చి పెండ్లికొని తనసభ్యులనెల్ల రావించి నీయిష్ట
 మువచ్చినవానినెంచుకొమ్మనుట హెలీనాబర్తమునెంచుకొనఁగా నతఁడు
 తొల్ల నెంతమాత్రము నంగీకరించక తుదకురాజనాజ్ఞకుజడిసి యూపెన్ద్ర
 భార్యగారెగ్గొని ముగగురువుచే నాపెకుఁబెండ్లి గావించఁబడి యూపెతో
 గాపురము సేయఁజొల్ల కాపెన్ద్రొలందిదినములలో గలిసికొనెదననిచెప్పిత
 నతల్లి యొద్దకంపివేయుట ఇఁకఁదిగిగియింటికి నేరారోవ నాకుహెలీనా
 పెండ్లిగావించఁబడెఁగాని యూపెన్ద్రనాకెంతమాత్రమిష్టములేదని తనయ
 త్తకును మఱియునాచేతియుంగరము స్పృహదించుకొని నాకుసీపుకన్న కొడు
 కునగపట్టఁగాని నిద్రిగికూడనొల్ల నని తనకునుజూబులంపిన తనభర్తంద
 లించిపోగలునునతఁడుఫారెన్న దొరయొద్దనేనానిగార బ్రనేశించి శత్రుల
 తోయుద్ధమాడుటకుఁజింతించి హెలీనాతనయత్తకుఁదాదీర్ఘయాత్రకుఁజ
 నుచున్నానని యుత్తరమువ్రాసియాద్యశ్యమాట యూపెన్ద్రపూర్వకంఠ
 ముతనకొడుకునకువ్రాసిపంపుట హెలీనాత్థివాసినీ కేషముతోయుద్ధమా
 నుజయించివచ్చుచున్న బర్తమునుం జూచుటకచ్చెరువున నిరీక్షించుచు
 న్నడయానా వయోలెంటా మెరియానాఁయొద్దకువచ్చి బర్తముంజూచి
 వారిచేనత్కరింపఁబడుట డయానానుబర్తమువలచి ప్రతిదినమామనస్వల
 పించుటకై పాటలుపాడుచుఁదారుచుంటయెఱిగి వితంతువునకుఁగొంతసా
 మ్మిచ్చి యూపెకూతుచేనాగాత్రబర్తము వేలియుంగరమునందుకొను
 నట్లడఁబర్చి యూపెకుమాటుగాఁజేకటిగదిలో దన్నుంబ్రవేశ పెట్టుమ
 నిచెప్పి తానతనిభార్యనని వెల్లడించెను హెలీనాతనభర్త స్వఁగూడిఫా
 న్సురాజుచే డయానానువిడిచినతప్పునకై బందెకావించఁ బడినతనభర్తన్ని
 డిపించుటకు డయానాసేరితోరాజునప్రహర్యముగఁ దనకుఁదర్శనమిమ్మని
 కోరుట బర్తముతనతల్లివలన హెలీనామృతి చెందినట్లువిని హెలీనాకు
 ఫాన్సురాజుచ్చినయుంగ్రము తనచేతనుంటకాశ్చర్యపడుట హెలీనాకుఁ
 దారిచ్చినయుంగ్రమెట్లువచ్చెనో చెప్పలేనందునకుబర్తమును మఱియుడ
 యానాను రాజు కారాగృహమందుంచుట హెలీనా తనభర్తయొక్క
 ముతనకువ్రాసినయుత్తరముజూపించి రాజ
 తనభర్తతోనుభయమందుటయును-

(2) ఆంటనీ- మఱికి యో పేట్రాయను నాటకమునందలి భూమికలు.

మార్కంటవీ- సీజారు- లెపిడస్సు- పాంపియస్సును రోమను రాజ్యమేలు
సధికారు

ఎనాబరస్సు- వెంటిడియస్సు- ఈరస్సు- స్కారస్సు- డెబ్బెటస్సు- డెమె
ట్రీయస్సు- ఫైలోయును ఆంటనీకి మిత్రులు

మెనీనస్సు- అగ్రిప్ప- డోలాబెల్లా- ప్రోక్యులియస్సు- డైరియస్సు-
గాల్లస్సును- సీజారుని మిత్రులు

మీనస్సు- మెనికేటిస్సు- వరియస్సు పాంపేయొక్క మిత్రులు

ఈరస్సు- కనీడియస్సులు ఆంటనీచేఁక్రింది యధికారు

సిరియస్సు- వెంటిడియస్సుక్రింది యధికారి

యూఫ్రోనియస్సు- సీజారునొద్ద కాంటనీచేసంపబడినదూత

అలక్సిస్సు- మడ్డియను- శెట్యూకస్సు- డయామిడస్సులు- క్లియోపేట్రా
కు భృత్యులు.

క్లియోపేట్రా యీజిప్టుదేశపురాణి

అక్లేవియా- సీజారునకుసోదరి. ఆంటనీకిభార్యయు

చెర్మియను- ఈరస్సులు క్లియోపేట్రాకు భృత్యులు

అధికారు- భటులు- దూతలు- మఱియు డక్కినభృత్యులును రోమనురా
జ్యములో

బలుచోట్లు రంగప్రదేశములు కథ *

డెమెట్రీయస్సు ఫైలోలువాద్ధకృతమున నాంటనీ వీరకర్మములమాని
క్లియోపేట్రావలన్ జిక్కుటకై చింతించుట. ఆంటనీరోమునుండి తన
యొద్దకువచ్చిన రాయబారులవార, నెత్తియువినక క్లియోపేట్రాలో వే
డ్కలంజొక్కుట. దూతలవల్ల నాంటనీ తనభార్యయొక్క పుల్వీయామృతి
చెందుటయు పాంపేసీ జారునకు వ్యతిరేకముగా మఱికొంతరాజ్యమాత్ర
మించుకొనుటయువిని యీజిప్టుదేశమున్నిడచి రోమునకరుగ నిశ్చయించి
ప్రతిక్షణము పుల్వీయాపై ససూయగ నపర్చుచు, దన్నువలపించుచున్నది.

క్లియోపేట్రాతో సంతఃకలహములు వారించుటకై తారోమునకు వెళ్ళక
 తీరిదనియు పుల్విశూ మృతి చెందినదనియుంజెప్పి వెళ్ళిపోవుట. సీజారుతో
 వెడతెగని మైత్రిసండుటకై యాంటనీ సీజారునితో, బుట్టవగు నాక్టేవి
 తూను, క్లియోపేట్రాయందుం దసవలపు క్లియోపేట్రాయందుంటచే నీవు క్షే
 తమునకుఁ దిరిగి వెళ్ళనిశ్చయించుట. క్లియోపేట్రా నూంటనీ యాక్టేవి
 తూను సీజారునకు నకుఁగల వైషమ్యములఁ జక్కపర్చుమని మిషపెట్టి
 యాశ్చర్యపురినుండి తిరిగిరోమునకు బంపివైచితా నీవున కేఁగి యథేష్ట
 ముగాఁ గి యోపేట్రానుఁ గవఁగూడియుంట. సీజారునితో నావికాయుద్ధ
 మున నడిపి పోరి యాంటనీ క్లియోపేట్రాలోడిపోయిపారిపోవుట. అలక్షాం
 ద్రిగూయొద్ద నాంటనీ సీజారుని సైన్యమునబాటదణిమీ క్లియోపేట్రాతో
 పంతోషముఁగూడుట. అంటనీనివిడచి సీజారుంజీరిన ఈనోబర్బన్ను త
 నకృతఘ్నతందలఁచి శోకించుచుమృతుఁడౌట. సీజారునకు లోనైన క్లి
 యోపేట్రా నాంటనీగడ్డించుట. క్లియోపేట్రా తానాత్మహత్యఁగావించు
 కొన్నట్లాంటనీకి వర్తమానమంపుట. అంటనీ తనపేరు మాటిమాటికు
 వచ్చించుచుఁ గ్లియోపేట్రా మృతిచెందినదని వినుటకెంతయున్గుండుచు
 నిరుసుద్దనునొక్కసఱకునఁజంపుమని మిక్కిలిపార్థింఁచఁగా నతఁడాంటనీని
 మొగముఁద్రెప్పకొన్న యెడల నఱకెదననిచెప్పి యాంటనీ మొగముఁ ద్రె
 వ్పకొన్నప్పుడు తనుఁదాఁబాడచుకొనిచచ్చుట. అంటనీ యారాసౌలుగు
 టఁబరికించితాఁ దనకత్తిపైఁ బడిపొగివావశిష్టఁడై చెంగటనున్న భృత్యు
 నిఁదన్నునంపూర్ణముగఁ జంపుమని పార్థింఁచుట. క్లియోపేట్రాఁ భృ
 త్యుఁడాంటనీయొద్దకువచ్చి యాపెబ్బరికియున్నదనియు నతనికోపము చ
 ల్లాచ్చుటకుఁ దామడిసినట్లు వర్తమానముఁ బంపినదనియు నిప్పటియతని
 స్థితిఁదలిసికొనఁ దన్నంపినదనియుఁ జెప్పగా నాంటనీ క్లియోపేట్రానుఁ
 జూడనేగియూపేతోఁ గొంతతడవు సంభాషించి యీటుట. సీజారు తన
 యిష్టానుసారముజటిపెదనని బుద్ధగించినప్పటికిఁ గ్లియోపేట్రా రోమున
 కుఁజూడక కాలరర్పములకుఁ దనువప్పగించి మృతిచెందుట. సీజారు
 తన సోదనీ గతంగటసంతో గౌరవముగాఁ బూడ్చితననీనతోఁగూడ

(3) నీ సుష్టానుసారమను నాటకమునవచ్చు వేసములు

రాజ్యభగ్నిప్రభువు

ప్రదరిక్కు- పై చెప్పబడిన ప్రభుని రాజ్యమాక్రమించుకొన్న రోజున దండె

అమియన్ను- జాకెన్నులు రాజ్యభగ్నిప్రభుని వెంటబడినున్న వాడు

లిహోరాడ పభానదుడు

చార్లెస్సు- మల్లుడు

ఆలివరు- జాక్విస్సార్లోండ్లోలుముప్పురు నీనరోతెండిజో కొడుకులు

ఆడమ్ డెన్నిస్సు లాలివగునిభృత్యులు

టచ్ స్టోను విదూషకుడు

నరాలివరాక్రెక్సు- మలగురువు

కార్లెస్సిస్సులు- గొల్లులు

విలియము ఆడ్రెస్సుమచినపాడు

వివాహాధిదేవత

రోస్లిండు రాజభగ్నిప్రభువు

సిలియా ఫ్రెడరిక్కుకూతురు

ఫీబీ గొల్లత

ఆడ్రెస్సు పల్లెటూరివడుచు

ప్రభులు- సేవకులు- అరణ్యవాసులు- మఱియు దక్కినభృత్యులు రంగము- ఆలివరునియిల్లు- ఫ్రెడరిక్కుసునభ- ఆర్డెనసునడవి- కథ *

ఆర్డెండ్తోతన్నెల్ల గతులఁ బాడు సేయుచున్న తనయన్నతో విరోధించుట- ఆలివరాల్లెండ్లోనుఁజంపుమని చార్లెస్సునియిరికొల్పుట- తండ్రికిఁ బిఠించు రోజలిండున్నిలియామోదార్చుట- మల్లయుద్ధమున చార్లెస్సుతోఁ బోరవద్దని రోజులెండున్నిలియామొత చెప్పినను వినకాల్లెండ్తో పోరి శత్రువుతోడించుట- రోజులెండాల్లెండునకుఁ దనమెడలోనిగొలుసుఁ బానితో మిక్కిలిచ్చుట- సర్దియాల్లెండునకు ఫ్రెడరిక్కుదురు నేకముఁదెల్పి కేకముచే

చిహ్నమునుపశ్యించుట- ఫ్రీడరిక్కుతో జండున గట్లకయూ పెందనపు
 రమువిడిచి పోవునగా నాపెద్దదవజాలనిసిలియూతో మగనేనమావేసి
 కొని టచ్ స్టోనువివేరితుకొని తనతండ్రియున్న యడవికి బయలుదేరుట
 రాజ్యభ్రష్టప్రభువారణ్య జీవనమేసుఖమని తనతోడివారితో నుపన్యసిం
 చుట- ఫ్రీడరిక్కుపారిపోయిన రోడ్లొడ్డిలియూలనున్వేషించుట- ఆడము
 తనతోనాలివరు తన్ను జంపన్దోగించినాడని చెప్పగానాడముతో నార్లెం
 డడవికేగుట- రోడ్లొడ్డిలియూటచ్ స్టోనులాడెననునడవికి జేరికొనిననుగొ
 ల్లనికిసామిచ్చి పోలమునిల్లు గొట్టెటమందయుగ్గొనిపించియందుంట- ఆర్లెం
 డాడములు గాజ్యభ్రష్టప్రభుచిగలిసికొనుట- ఫ్రీడరిక్కులివరు నార్లెం
 డున్వదకితోడి తెచ్చినదప్ప దనపురమునకు తాదగదనియాజ్ఞాపించుట-
 ఆర్లెండ్తో రోడ్లొడ్డిలియూన్న యడవిచెట్లయందాపెపైబడ్యములు కాగితముల
 వ్రాసియంటించగా రోడ్లొడ్డిలియూలు చదువుకొనుట- మఱియునార్లెం
 డుజాగ్విస్సులు తమనివానమున కరుజేటజూచుట- రోడ్లొడ్డిలియూతో
 ముచ్చటించుట- రోడ్లొడ్డుతనతండ్రితో దనసంగతిదెల్పకమాట్లాడుట
 ఫీబీరొడ్లొడ్డునొహించి తనవలచుపిల్వీయస్సుచే వలపుజూబంపుట- రో
 జ్లొడ్డిలియూతోను దనొడ్డిలియూగాభావించినచో వానిమోహబాడ్యమును
 గుదిరేపదననిచ్చి ప్రిదిగమున్వారందనయొద్దకు రావించుచు నల్లావము
 వచ్చుచుంట- ఆర్లెండ్తో తనవలచుచచ్చిన నూలివరొకపోదలో బడుకొన్న
 పుడు వానిబట్టలతోపుచున్న సిగముతోలోరాడి దానిజంపితనయన్న
 స్టాపాడినానిచేదన బుజమునందు సిగహముచేజేయబడిన గాయపునె
 త్తుట్టడువబడిన తనచేరుచూలు నొడ్డిలియూ నామముగలగొల్లనికిమ్మని
 యంట- రోడ్లొడ్డిలియూచే నార్లెండునకు రుమాలుగాంచినపుడు తానె
 ట్లుమూర్చున్నటిం చెరోగూసంగతి మఱలబంపుట- టచ్ స్టోనాడోరువల
 చి పెండ్లాడనెంచుట- ఆలినగ్గిలీనానవలచి వలపించుకొని యార్లెండుతో
 తానంగతిచెప్పుట- రోడ్లొడ్డిలియూతోదన చెల్లెలాలివరును వలచిమఱు
 డాడను పెండ్లాడనెంచినదనియు నప్పుడేరానేర్చిన విద్యామహిమచే గో
 డునునాడచెప్పదననియుజెప్పి తనవలచిన ఫీబీనిపెండ్లికి సిద్ధపడుమనిచె
 ప్పెనునొడ్డిలియూతనతండ్రి తారోడ్డునొచ్చినచో నాపెనార్లెండ్తోను

బెండ్లియొరప్పుమనియు నాల్గొండోనాపెనెడ్లాడుమరియు నొప్పించినప్పిద
వ న్వనేమనునదాబయల్వడుట. ఫిడరిక్కుపక్కాపుల్లెనయన్నకు
మఱుబరాజ్యమప్పగించుట. ఆల్లెండో గూలివచ్చు టన్ బాను సిల్వీయస్సు
లు క్రమముగా స్పెండిలియా మాజే ప్రీవీలం బెండ్లాడుటయును.

(4) విభాంతిప్రహసనమందలి వేషములు

ఈ పెనస్సు కేశప్రభువగు - సోలినస్సు

ఈకియను - సైరాకస్దేశవర్త కుడు

ఈ ఫెనస్సాంటిఫోలస్సు - సైరాకస్సాంటి ఫోలస్సులు. కవలసోదరులు ఆ

మిలియా యీకియనులపుత్రులు - మఱియునన్యాయ మెఱుంగనివారు

ఈ పెనస్ప్రీమియా - సైలాకస్ప్రీమియో కవలసోదరులు ఆంటిఫోలస్సుల భృ
త్యులు

ఖాలజారు వర్త కుడు

ఆంజీలో కంసాలి

సైలాకస్సాంటి ఫోలస్సుని మిత్రుడగువర్త కుడు

ఆంజీలాతో వ్యవహరించువర్త కుడు

పిన్చి మాయకాడగునొజ్జ

ఈమిలియా యీకియనునిభార్య

ఆడ్రీయానా ఈ ఫెనస్సాంటిఫోలస్సునిభార్య

లూసియానా ఆడ్రీయానాసోదరి

లూసీ ఆడ్రీయానాయొక్కదాసి

వేశ్య కారాధికారి అధికార్లుమఱియు (దక్కినభృత్యులు రంగముయూఁగె
నస్సు - కథ *

కారాధికారిచేబట్టి వడిన యీకియను నీ ఫెనస్సుప్రభుడు వేయియా
వ్యములు చెల్లించినదప్ప బ్రతుక కాదనియుఁగ నశేషమునకు శత్రుజేత

మునుండి వచ్చినవర్తకులు కిట్టికిడువనింపబడుననియుంజెప్పి వర్తకునివల్ల
 నతడుతానుదనభార్యయుఁ దనకనలవత్తుగ్గిల్గునలైన శిశుదాసులుగూ
 డ నముద్రములొందువామన నెడబడిరనియుఁదనయన్ననమ్మియుఁ దల్లిన్మ
 తియుఁదనయన్నతోనున్న కపదాసులలో నొకనినిపెదకుటకై తనకని
 న్నపుత్తుగ్గిఁను బయలు కేటెరినియు వానిన్వెదకుటకై తాబయలు కేటెరిని
 యుఁజెప్పి యూరకచట్టనైన వేయిసూప్యములు తేచ్చెననుట- సైరాక
 స్సాంట్రిఫోలస్సు సైరాకస్ట్రోమియోనుఁ దనద్రవ్యమునకొకచోఁ గాపుం
 దుమరిచెప్పి యూఫెరస్సునగిలనింతలుచూచుచు యూఫెరస్ట్రోమియోనుఁ
 గాంచి తనభృత్యుఁడనిభ్రమసి ధనము విడిచిపచ్చిశేమిగాయని యడిగి
 వాడనందర్భములు చుక్కఁగాఁచాధనముంచిన చోటికిఁజోవుట-ఆడియా
 శాలూసి గూనానోఁ దనభర్త యింకనురాల్లేదే తడసెనోయనిచింతించు
 చు యూఫెరస్ట్రోమియోనుఁజూచి తననాధుఁడేలగాలేదెందున్నాఁడనియు
 శుగఁగా నతడువెట్లొక్కయనందర్భములుపలుకుచున్నాఁడనిచెప్పగాఁనమ్మ
 క వానికడకుఁ జోయిరమ్మఁచెప్పమని మఱిలఁబరిసి చింతించుచుంట సై
 రాకస్సాంట్రి ఫోలస్సు తనధనము నురక్షితముగానుంటచూచి తన్ను వె
 దుక నేగిర తనభృత్యునికెదుర్పూచుచు వాడువచ్చితనతో సనందర్భము
 లు వట్టుచుండఁగా నాడిగ్గూనా లూసిగూనాలు వచ్చితన్న భర్తయని
 కిట్టులనందర్భముగఁ బట్టుచుభోజన శాలకఁగొంపొఫట- సైరాకస్ట్రో
 మియో భోజనశాలగుమ్మమున నెవ్వరినాసీక కాపుండఁగా సీఫెనస్సాం
 టో ఫోలస్సే ఫెరస్ట్రోమియో గూండలో బల్లిజాల్లవచ్చి తలుపెంతసిల్పిన
 ను లోనిఘనలుపరిస్థ్యములఁడి పొమ్మననిరాశఁజేంది యద్భుతాగ్రహ
 ములతోఁదిరిగి వచ్చెదమనిపోవుట లూసిగూనానాకస్సాంట్రి ఫోలస్సుతో
 నాపెయప్పనతడట్ల యత్యము సేయరాదనిచెప్పగాఁనతఁడాపెయవతోయె
 యగ ననియు నిన్నువలచినాను నన్నెఁడదాదుమనివేడుచుదన సేవకునోనా
 యూరువిడిచిపోవ నిల్లుపెడలుచు నాంజేగోవచ్చి తనచేతికిఁబంగరుగొలు
 కచ్చి రాతిరిసాముత్రసికొనిపోయెదనని చెప్పిపోవుట బొకించియచ్చెరువం
 ది రతనవకునితో నొడసిన్దవద్దుము త్వరఁగఁజోవుదమనుట అధికారిన్వం
 తులతోని యొకవర్తకుఁడాంజేలోనుఁ దనబుగముతీర్పుమని నిర్బంధింప

గా నతడోర్పుకొను మాఁటిఘోలస్సనుండి గొలుసువిలువపుచ్చుకొని పోయంత్రొమిచ్చెననుచుంకగా నీఘెసస్సాంటిఘోలస్సీ ఘెనస్ట్రోమియూలు ప్రవేశించుట యీఘెసస్సాంటి ఘోలసాండీలోనుఁజూచి యదిగోపనిహాఁడు గొలుసు నాభాగ్యకుసరిపోవునట్లు కొలువవలయు నొకత్రాడుతీసికొనిరమ్మని యంగడికిఁ దన సేవకునంపుట ఆంక్షలోయీఘెసస్సాంటి ఘోలస్సుగ్గోలును తనకుముట్టలేదని తనోత్తరపుచ్చినందు కఠికారికప్పగించుట సైరాకష్టోమియో యీఘెసస్సాంటు ఘోలస్సుచెంతకువచ్చి యోడసిద్ధవచ్చినానని చెప్పఁగా నతడొకొలత్రాడుతెమ్మనఁగాఁ బిచ్చిమాటలుపల్కెదవా నీపనిపట్టెదనిప్పుడు కాదిదిగో యాతాళమడియూనాచేతికిచ్చి పెట్టెనున్న ధనముమాటప్పకొని రాయనిపంపించుట లూసి మానా యడ్రిమానాతోనాపెభర్త తన్వలచియున్నాడనిచెప్పటసైరాకష్టోమియోయడ్రిమానాతో నాపెభర్త కారాధికారి వశముననున్నాడనియుఁ బెట్టెలోనిసొన్నాపెమ్మని తనుఁబంపినాడనియుఁజెప్పి మాటఁదీసికొనిపోవుట సైరాకష్టాంటి ఘోలస్సుతన్ను నెల్లకు పల్కరించు కు వివిధగౌరవములు నల్పుట కాశ్చర్యపడుచుండఁగా సైరాకష్టోమియోవచ్చి సీభార్యసీకంపిన ధనమిదిగోయనఁగా నబ్బురపడియన్యోన్యము తాపాత్మరుపడుచుండఁగా నొకవేళ్యవచ్చియయ్యూసీవు నాకిచ్చెదనన్న గొలుపిదేకదాయన నాపెపెమఁడిపడి తన సేవకునితోఁబరుగెత్తి పోవుట వేశ్యయతనికి రూఢిగఁబిచ్చెత్తినదని యడ్రిమానాతోఁజెప్పినేగుట ఈఘెసస్సాంటిఘోలస్సనికారితోఁ దనభార్యతనపైఁ గోపముతోనున్నదనియు సొమ్ముమఱునాఁడిచ్చెదననియు బిట్టిమాలుచు నీఘెసస్ట్రోమియో కొలత్రాడుతోరాగా సొమ్మేదనియడిగినాఁడనందర్భములుపలుక వానిందన్నుచు నడ్రిమానాలూసిమానాలును దేశ్యయు మాయగారియొద్దయును రాగావారితో ననందర్భములు పల్కుట వారందఱులిశ్చయముగా వెత్తి నదని యీఘెసస్సాంటిఘోలస్సును మఱియు నతని సేవకునిఁగూడఁగట్టి చీకటిగదిలోనుంచఁజోవుట మాయకాండగుగురువునతని నహంకారి యర్వురుపిచ్చివాండ్రొం గొంపోవుట సైరాకష్టాంటిఘోలస్సను సైరాకష్టోమియోయనుఁ దమకత్తుబదిపించుచు బ్రేపేరించుట తనభర్త యుసేవకుఁడుగ్గట్లు తెంచుకొనితమ్మునఱుక పచ్చునున్న

కని యడిగ్రూనాజడిసి లూసియానా కాగానేకారుతోబ్రవ్విడుట. ఆం
తో మఱియువర్తకుడు నైకాకస్సాంటిఫోలిస్సు సతని సేవకుంజూచి వి
సరీతముగా మాట్లాడుచుండగా నాడిగ్రూనానూసి గూనాలు వేళ్ళయు
వచ్చి కట్టుతెంచుకొనివచ్చి నానీవెట్టివాండుగ్రట్టుడు కట్టుడుచేకలువే
యుచుండగా స్తెరాకస్సాంటి ఫోలియస్సతని సేవకునితోనొకమఠములో
దాగఁకొచ్చుట మఠములోనున్న యోగిని వెట్టివాండిస్తె సంతోషించెదన
ని వారినప్పగించుమన్న యాడిగ్రూను దిరస్కరించుట మఠమునకు స
మీపముగా నీయనునుజితీయించుటకై వచ్చుచున్న సగినీళ్ళకునీతో న
డిగ్రూనా తనభర్తంచాచిన యోగిని సేవకుఁ జెప్పుచుండగా నీకేస
స్సాంటి ఫోలిస్సని సేవకునితో వచ్చి ప్రిభునితో న్యాయమిమ్ముని ప్రిభు
నుచుండగా నీయనువారినిరుపుర ద్దనకొడుకు వారి సేవకునిగాఁ జేల్పు
ట ఈ సెసస్సాంటిఫోలిస్సు న్వాని సేవకుడు మఱియునాడిగ్రూనా లూసి
యానాలు నాంతోనర్తకులు ప్రభువుమాఱుము నీయనునుండ నొకరి
నొకరికి నరికడకన్యోన్య విరుద్ధబావణము లంజూకొనుచుండగా యో
గిని స్తెరాకస్సాంటిఫోలిస్సు సతని సేవకునితోఁదెచ్చి ప్రిభునియుదుండఁ దె
ట్టుకొనందఱు సన్యోన్యవిలోకనముల వచ్చెనువందుట యోగినిగానున్న
యొకరిం లొ యింకొకరునునొచ్చి యతని సంగతియందఱుం దెలిసికొనియ
తచికినన్నుఁదెలుపు కొనినదిదపఁ బ్రిభువున కంజూకి మధ్యాహ్నతి శిథి
యులయును.

(5) కొరియో లేనస్సు నాటకమునవచ్చు వేషములు

కేయిసామ్రాజునొక్కరియో లేనస్సు రోమమునునుడు
బ్రవ్వియస్సుకమినుయస్సులు వర్షియనులకెఱుగి సేనానాయకులు
అగ్రహ్న కొరియో లేననునిహితుడు
వెలుగులు బూటస్సులనికాయలు
మాన్యయస్సు కొరియో లేనస్సుచిక్కుకు
కోమనాన్యనతాడు

అభీషియసున్న వశికాయనుల సేనానివలె
అభీషియసున్నదియనికారి
అభీషియసునితోఁజేరి కుట్రపన్ను వారు
ఆంటియనుపొందు
ఇంద్రుణ్ణియనుకూలిననివాండు
వలమ్మియా కొరియోలేనస్సునితల్లి
వజీకలియా కొరియోలేనస్సునిభార్య
వలీరియా వజీకలియాకుహితురాలు

వజీకలియాచెలికత్తెలు రోమనువెలీషియస్సభ్యులు కులీనులు కింకరులు భటులు పౌరులు దూతలు అభీషియసునిసేవకులు తక్కినభృత్యులు రంగము రోములోను మఱియు దానిసమీపమునందు గొన్ని స్థలములు కొరియోలియందు మఱిదానిసమీపమునఁగొన్ని స్థలములు ఆంటియమున గొన్ని స్థలములు— కథ *

పౌరులందఱొక్కసారి తమకు ధాన్యముచవుకగా నమిమ్మించనందునకై కొరియోలేనస్సునుఁజంపుట కొఱకాయాధపాఠాలై వచ్చుట వారిసగ్గిప్పా కొరియోలేనస్సులు సమాధానపర్చి పంపివేయుట- కొరియోలేనస్సుతోఁ దూతలు వలీషియనులు దండెత్తుచున్నారనుట- కమీనియస్సు- లారిటీయస్సు- తక్కిన సభ్యులు బ్రూటస్సు వెల్ూటస్సులు ప్రవేశించుటయు బ్రూటస్సు వెల్ూటియస్సులుతప్ప దక్కినవారందఱు స్వకీషియనుల నెదిరించుటకేగుటయు బ్రూటస్సు వెల్ూటస్సులు కొరియోలేనస్సులపై నోర్వలేమిఁగన్బిచ్చుట అభీషియస్సు మఱియసభ్యులు న్రోమనులతోఁజూరసిద్ధపడుట వలమ్మియా వజీలియా వలీరియాలు యుద్ధవార్తలన్గొర్చిముచ్చటించుకొనుట కొరియోలేనస్సుంటిగ వేలకొలదిశత్రులనేదిర్చి పాణదదలమి వచ్చినందునకై తనతోడిసైన్యానివతులవలనఁ గొరియోలేనస్సును చితుడులందుట కొరియోలేనస్సును బౌరులందఱు మిక్కిలియచ్చుతామోదములఁ గొనియాడిపక్కరించుట బ్రూటస్సు వెల్ూటస్సులు కడుపుమంట

టవందుట సభలోఁ బ్రజాసినాయకులందఱు కొరియోలేనని పర్యాక్రమము
మున్మిగులుఁగొనియూడి యతనినోమునందు ముఖ్యాసెకారిగా నొనర్చుట
బ్రూటస్వేలూటనులు కొరియోలేననునకట్టిచ గొప్పకోర్వక ప్రజాసినా
పై నేవేమముకలుగఁజేయుట ముఖస్తుతి యచ్చకము నక్కవినయచూలు నె
యిగక నిష్కపటుఁడు మాటవడకొల్లనివాఁడగు కొరియోలేనన్ను దుష్టు
లగు బ్రూటస్వేలూటనులు కుట్రచేఁ బ్రజావిశ్వేషముఁజేసి నేతమునుండి
డలఁగొట్టుఁబడుట కొరియోలేనన్ను తనతిల్లికి భార్యను విమీతులకునొచ్చు
నోధించి తనిదేశమును విడచి యాఫీడియన్నుతోఁ జేరితన నేతముపైదండ
తివచ్చుట తనతిల్లి భార్య కొడుకు మిత్తుమ్మనకు సాష్టాంగపడి యున్న
కవిధముల బ్రార్థించి వలీషియనులకు న్రోమానులకు సంసారమునువిరమి
మాటగావిని కొరియోలేనన్నాఫీడియన్ను న్నంపిచేయుటకొప్పించుట అసీ
డియన్ను కొరియోలేనన్నుని గొప్పకోర్వక కొందఱి దుర్బోధనలచేతనాని
పైఁబడి జరించుటయును.

(0) సింబెలైకనునాటకమున వచ్చు వేషములు

సింబెలైకను నిర్మిత్తశత్రురాజు

కోటను రాణిఁదొలిభర్త వలనఁ గలిగినకొడుకు

లియోనాటన్ను ఇయోజనముగఁడు

సాలేరియన్ను మార్గముచేరుతోనున్న నేకభ్రష్టనాయకుఁడు

గై జేరియన్ను ఆర్విరాగిన్నులుబొలిచోరు కాడ్వలనున్నతోఁ జేరియన్నుకొ

డుకులనఁబడువారు సింబెలైకనుని ప్రధమభార్యపుత్రులు

ఫిలారియో ఇయోచియో ఇటాలియనులు మొదటివారియోనాటనుని

నిత్రుఁడు రెండవవారియో ఫిలారి సొమితుఁడు

ఫిలారియోమిత్రుఁడగు నొకప్రించితగుమనుష్యుఁడు

యోనియన్ను రోమస్సెనానాయకుఁడు

ఒకరొడ్డున్ననావతి

ఇంద్రునికొప్ప సేనాపతులు

పై సానియో లియోనాటసుని సేవకుఁడు
 కార్తీ లియస్సు వైద్యుఁడు
 ఇర్వరుసింజెలై నునిభార్య
 ఇర్దురు పెర్దుమనుష్యులు
 ఇర్దుగుదారాధికారులు
 రాణి సింజెలై నునిభార్య
 ఇమోజ్జ సింజెలై నుని ప్రిథముభార్యభృతి
 హెలెన్ ఇమోజ్జ చెలికత్తె

అధిపతులు మాన్యస్త్రీలు లి నునువ్యోగులు ప్రజాప్రతినిధులు సోద
 చెప్పవారు ఒకడొకఁడును ఒకఁడు ఒకఁడునును గుఱుకులు అధికార్లు
 సేనాపతులు ప్రాంతము దూతల తత్వములు విశాచములు రంగము ఒక
 వృదుబ్రిటలో ఒకప్పుడిటలీలోను— కథ *

రాణియొక్క కుట్రచేలియోనాటసున్ వదేశమునుండి నెడలఁగొట్టఁబ
 డుట లియోనాటసున్ తనభార్యసాధ్వయని ప్రసంగవశమునఁ గొనియాడి
 నపుడియాచిమోయతనితో నీవజ్రపుటుంగరమునకు వేయిమొహూరీతోడై
 దను నీయుంగ్రమునాకిచ్చు నేనీ భార్యంజెఱచినట్లు నీకునమ్మకముపుట్టించ
 నియెడ నీయుంగ్రముతో నావేయిమొహూరీలునీవి లేనిచో నీయుంగ్రము
 నాది యనియనంగలియోనాటస్సిస్మహూచోత్తో నీవుతప్పినయెడనాక
 తి తోనిన్ను నతికేదననను రాణికార్తీ లియస్సునినుండి విషము సంగ్రహిం
 చుట కార్తీ లియస్సుప్రాణాపాయము చేయనివిషమునూత్రమీరాణికొన
 గుట రాణి పైసానియోకు విషద్రావకముగలచిన్న పెట్టెనువాడుదానివి
 ప్పి యానువాససంబట్టి త్రాగిననోడచ్చుట్టడై మోసముననిచ్చుట ఇ
 యాచోత్తయిమోజన్ చెంతకువచ్చిలియోనాటసున్ తన్నా పెసక్కరించవల
 యునని యిచ్చినయుక్తరమునూగించి యాపెభర్త పెమొదటఁగొన్నకొం
 డెములు చెప్పియూ పెన్నెదనమోహము స్తన్నచ్చియూ పెచేదిరిన్కరింపంబ
 డియూ పెచ్చినిచ్చింపనిట్లు చేసితినిగానూ పెనుజేమనగానుడిగికోని యూ పెవ

తకగదిలో నా పెభర్తయిటలీవగ్రున్నకై కొన్నవస్తువులుగలపెట్టె నొకరే
 యివటగు మాత్రముదాచుటకు సన్నాశింపజేసి యా పెగదిలోదానుం
 పింపించిన పెట్టెలోదూఱి యా పెగదినించినతరువాత లేచివచ్చి యాగది
 మూలల గుర్తులుచూసికొని యా పెసోదీదొంగలించి యా పెగుబ్బపైను
 న్నమచ్చగుర్తుంచుకొని తిరిగిపెట్టెలోదూఱియుగట క్లోటనుతన కలిదం
 ద్రుల యుఁదేశముపైనిమోనితోమాట్లాడి యా పె వ్రలచి యా పెచే
 దుగ్రోకరింపజుట ఇమాదోలియోనాటస్సుచకతని భార్యపోతీచూసిం
 చిమఱియుగ్గుబ్బమచ్చ యానవాలుచెప్పితానా పెన్నాడగల్గినని సమ్మ
 కముపుట్టించి సందేమిడినయుంగ్రమునెల్లుకొనుట లియోనాటస్సుతనభా
 ర్యపైబగదీచ్చుకొననిశ్చయించుట పైసానియోమోసనునివసించుమ
 నితనయజమానుఁడు తనకువ్రాసినయుక్తముఁజూచి మిగులనుఁగించుట
 యుమోనిను తనభర్త తనకువ్రాసినయుక్తముగల్గిపైసానియోనువెంట
 బెట్టుకొనిభర్త యుండెదనన్న ముప్పుకుఁకుఁగోవుమంట పైసానియోయొ
 గ్గతనైపైసానియోచంపనలయుననితన భర్త చూజ్జాపించినయుక్తమునిమో
 జకచదువుకొని తత్సంపుమనిపార్శ్వించు నిమోసనునిహగవేననుతో లూసి
 యనుకొల్వుచేరుమనియుపనేశించి పైసానియోసిబెట్టెనియొద్దకేగుట క్లో
 టనుఇమోజనునిగలిసికొనుటకై లియోనాటసునియడుపు ధరించుకొనిమి
 ల్గునకుఁగోవుట మగవేరమూచినయిమోజను పైలిరియసుకొండగుహ
 లోనత్కరించుట లియోనాటసునిఁ జంపుటకుమిల్గు కొండగుహస్సమీ
 పించితగ్గాటులుపల్కిన క్లోటినునిగై డీరియస్సుశంఖట పైసానియోతనకు
 రాణియొసంగిన విషమూలికస్వకలికఁగొన్నప్పుడు భుజించిననాకోగ్యమి
 దుననిచెప్పితదాయిమోనికన్పించె నా పెదానిగ్గొండగుహలో నువయో
 గించి మూర్ఛిల్లినపుడదిచావుగాభావించి గై డీరియస్సాస్వరాగస్సులు మి
 గులకోకముతోనా పెను క్లోటినుశరీరమున్నచోటూలుకన్పివిడుచుట ఇమో
 జనుమూర్ఛవేటితననాధునియుడుపుగల్గ్లోటననిదేహముఁగొంచిననాధు
 నిశరీరముగాభ్రమసియండుపైసోలుట లూసియనువులిట్లక్షణముపైదం
 ద్రోవచ్చుచు నిమోజనున సేవకునిగాఁదీసికొనుట లియోనాటస్సిమో
 నుంబంపి యాతక్తవేదనముంచితనకంపించిన చిలుకునూలుం జూచిపోగ

లుచునిట్లీసై నికులతోఁ దాఁజేరిదుష్టులమూర్ఖుకొని సామాన్యవివలెబ్రీ
టన్సేనతోఁ గలసియిటాతియన్సేనతో బోరనిశ్చయించుకొనుట గై డీరి
యస్సాన్విరాగస్సులు బ్రీటన్సై నికులలోఁజేరి యటాలిన్సేనతోబోరుట
ఇట్లాతియన్సేనతోవచ్చిన ఇమాచోత్తోలియోనాటిస్సు పోయోడించు
ట బ్రీటన్సై నికులు పలామతులగుచుంటయుసింబెల్లెనుని విడిపించుటకై
శత్రులనెదిరించి సింబెల్లెనునివిడిపించిలూసియస్సుంబుదెగాఁజేకొనుట లి
యోనాటిస్సు రోమన్సైక వేషముతో బ్రీటన్సై నికులలోఁబడుట న్యాసి
న్సింబెల్లెనుకారాగృహముననురదీయించుటకాజ్ఞాపించుట కాత్మీలియస్సు
సింబెల్లెనుతో రాణివిషముఁగ్రోలిమృతిచెందెననియుఁ జచ్చిపోవుచున్న
ప్పుడు తనతప్పులొప్పుకొనుటలో రాజుపైదనకుగసంతయు నిష్ఠములేకత
నకీ విషమిడిచంపదలఁచెననియు నిహూనకువిషమిడిచంపించెననియు క్లో
టనుకాన్పింపమినిరాశచేది తామడిసెననియు నాపెచెలికత్తెలనాత్మ్యము
పెట్టివిన్నవించుట రాజాజ్ఞచేమటఁబిలిపింపఁబడిన లియోనాటిస్సులూసి
యస్సియాచోత్త సోదెగాడిమోఁనొడలగు రోమనుబందెలలోరాజసన్ని
ధింజేరుట సింబెల్లెనులూసియస్సుమొదలగు రోమనుబందెలన్నటికించఁ
టూనినపుడు లూసియస్సు తనసేవకుఁడు ఘేడెలును మాత్రముకాపాడఁ
బ్రాంధించుట సింబెల్లెను ఘేడెలునుఁగ్రతుకనిచ్చి కోరినవరమిచ్చెదఁగోరు
మనుట ఇమోజ్జయోనాటిస్సు లెలిరియస్సుగై డీరియస్సాన్విరాగస్సుపై
సానియో ఇమాచోత్తలనంగతిబయల్పడుట లూసియస్సుతోసింబెల్లెను
సంగిచేసికొనుటయును.

(7) హేమెట్టు ఈనాటకము వీరికయందువివరింపబడెనుగాననిచటబ్రా
యబడలేదు

(8) జూలియస్సీజారను నాటకమున వచ్చువేషములు

జూలియస్సీజారు-ఆక్టేవియస్సీజారు-ఆంటోనీ-లెప్టిడియస్సులు రాజ్యాధికా
రులు

సినిమా-పుస్తకము-తేనాలపళ్ళెము

బూటను- కేసియను- కాస్కా-ప్రెస్-నియను-లిగారియను-దేసియ

ప్రెస్-సింబరు

పిన్నా-లుజాలియస్-జారు నిర్దేశములు

ప్రేమియను-మరులను-ప్రజాప్రతినిధులు

అంతర్విద్యారను-తాంత్రీకుడు

సోదాచెప్పవాడు

సిన్నా-కవి-మహాకవియను

లూసిలియను-ప్రెటీనియను-మెస్సాలా-చిన్న కేటో-వలమియనులు

బ్రూటను కేసియనులకు విహారులు

వట్టా క్లిటను క్లాడియను ప్లాటో లూసియను డెట్టానియనులు బ్రూ

టనునిసేవకులు

పింజారను కేసియనుచి భృత్యుడు

కాలిఫూర్నియా సీజారునిభార్య

పోర్టియా బ్రూటనునిభార్య

ప్రజాప్రతినిధులు పౌరులు జావారికులు భృత్యులు మొదలగువాడు రంగ
స్థము నాటకమందు చాలవఱకు రోమునందును దరువాత సార్దిస్సు చెంత
మఱియు ఫిలిప్పీయొద్దను— కథ *

ప్రేమియ స్మెరులియనులు సీజారుజయమునకందు ప్రజలనిరుత్సాహ ప
ర్చుట సీజారు అందోని కాలిఫూర్నియా పోర్టియా దేశియను సినిరో
బ్రూటను కేసియను కాస్కా-ల కొందఱిపాతులతో నూరేగుచుండనొ
కసోదెగాడు సీజారునకు రాబోవుముప్పల్లొచుకొమ్మనిచెప్పట కాస్కా
బూటనులు సీజారునకు జలుగుగౌరవమున కోర్వలేక వలువిధముల నొ
గులుట కాస్కా-కేసియను సిన్నా-లు సీజారుచి గొప్పకోర్వక బ్రూటనునకత
నిపై మఱింత ద్వేషము కలిగింపయత్నించుట బ్రూటను సీజారు రాజకా
బోవుట కోర్వకుంట కేసియను కాస్కా-దేసియను సిన్నా మెల్లెల్లను

న్ను సింహరు బ్రహ్మోనియస్సులు రాశ్రీబ్రూటసునితోఁజేయుకొని మఱునా
 దుసీకరునిబాడుచుటకు సిద్ధయిందుకొని కాలిపూర్తియా దుర్వప్నములువ
 చెఁగొనీవునభకుబోరాదనివారించుచుండగా వినకున్న నీకరునిబెల్లిదిచి
 నభకుబిలిచికొనిపోవుట అర్థిమిదోరన్న సీజాగునకు బ్రూటస్సు కేసస్సు
 కాస్కా సిన్నా బ్రహ్మోనియస్సు సింబు డేసియస్సు తెగారియస్సులను
 దుష్టాప్తకమువెఁగోఁజనదని పత్రమువ్రాసి దారిలోనిచ్చుటకు సిద్ధము
 గానుండెనుగాని నీజారునది శత్రులుచూడనీక తొందరతోనభకుగొం
 పోయి పొడిచిచంపుట బ్రూటస్సు జనంఘముతో బ్రజాక్షేమముకై
 తానీజారుంజ పవలసివచ్చెననియుపన్యాసిచుటఆరిటనితఁ యుపన్యాసముచే
 బజల నీజారుని శత్రులపెఁబుటికొల్పుట రగరంగిమూసశత్రులుజయమం
 దుచున్నారనుకొని కేసియస్సు తనకత్తోఁదర్పించుకొని మడియుట
 కేసియస్సు టిటీనియస్సు బూటస్సులు శత్రులు తమదేదటినువచ్చిన
 వుడు నిరాశచెంది తమకత్తులతోఁదమ్ముబాడుచుకొనిచచ్చుట అందనీ
 బూటస్సునియోగ్యత న్గొనియాడుట,

(9) నాల్గవ హెనీమహారాజు మొదటిభాగమును నాటకమున వచ్చు
 వేసములు

నాల్గవ హెనీమహారాజు

వేల్పుయువరాజగు హెనీ లంకాష్టర్యువరాజగు జాను వీరిద్దఱు నాల్గవ హె
 నీమహారాజులు

వెన్నుమోరెండు

బెంటు

వర్సెన్దరు ప్రభువగుచక్కి

నార్తాంబరేండు ప్రభువగుచక్కి

హట్నరను పేరందిన హెనీవక్కి నార్తాంబరేండు ప్రభునికొడుకు

మార్చిప్రభుడగు నెడ్డండ్రాట్టి మరు

యార్కుగురువగునూపు

పోయినా

పేదా

మాటలైన నెన్నులు పల్లెటూరి న్యామూనికారులు

డేవీ మాలోనేవకుడు

మాటే మాటో నాటక ఫీల్డ్ జులూపులు కొత్తగాఁ జేరినకాల్పుంట్లు

ఘోషాన్నిరీతికాది యుగోగములు

వగినాగ

నాతాకంబ లేకందునిభార్య

వర్సిభార్య

క్విత్తీ పూటకాళ్యమృత

నాటేట

వర్సిభువులు పరిచారకులు దౌవారికుడు అధికాలుక్ సైనికులు గూతలు
పనివాండ్లు బంధువులు సేవకులు మొదలగువారు నెటుడు కథాన
మావకుడు గంగము ఇంగ్లాండు— కథ *

నాతాకంబ రేంపువర్సిభువు తనకొడుకగు హట్సెరు యుద్ధమునఁ జ
చ్చెననియు వర్సిభు దౌతాసులుపట్టుపడిరనియు న్నావహోనీ మహారా
జ జయమందెననియు విరివడిట్లుట యూర్పు గురువు సేనగూర్పుకొని
న్నావహోనీమహారాజు నెదిరిరణంబునట మాదే సూర్య గురువు హే
స్తిరగురును లంకాస్థుర్గువరాజుగజాను నంధిత్త బాసలయున్నవానిని న్యము
మల్లిపోయినదిమట్టి మోసముననాటింజంపుట కాజ్ఞయిడుట హోర్కోర్పు
న్నావహోనీమహారాజునకు నాతాకంబ లేకందువర్సిభువు బూడకల్పువర్సి
భువు సైన్యముతోఁగూడ నోడించుబడిరనికేలుట మిక్కిలి జయిననున్న
తండ్రియొద్దనందు వేల్పుయువరాజు కీటమున్గోనిపోవఁగా మూర్ఖ నిర్దుర
మేల్కొని న్నావహోనీమహారాజు తనకొడుకులతో ధనాశం గూ
చికా యువన్యసింతుట ముటికొంచెము సేదోచు లేకపోతివా యింతతోంద
టపడినా వేముంకొకటగంటలో నిరాతంకముగా మిక్కిలియుల్లసముతో సే

పు నామృతిగాంచి మహాటముధరింపఁగలవుకదాయమనంద్రితో వేల్పు
యుఁరాజుక్షమాపణము చెప్పకొనుట వేల్పుయువరాజు నాల్గవహెన్ద్రీ మ
హారాజు గతించినసిదప నై దవహెన్ద్రీమహారాజగుట ఘట్టోపుమొదలగు
తనమష్ట సే హితుల నై దవహెన్ద్రీమహారాజు తన పురమునుండి నెడలఁ
ట్టించుట పలికెత్తురానికి క్షేమముగోరుమ సతకరుడునాటకముమగ్గిం
పుఁదెల్పుటయును

(11) అయిదవహెన్ద్రీమహారాజను నాటకమునందలివేసములు
అయిదవహెన్ద్రీమహారాజు

నై సృష్ట్యభువు బెడ్చుకుప్రభువును అయిదవ హెన్ద్రీమహారాజునకుఁబాడ
గులు

నక్కిటర్పభువు అయిదవహెన్ద్రీమహారాజునకుఁ దినతంద్రి
యాఁకుప్రభు వైదవహెన్ద్రీమహారాజునకుఁనన్ని హింతజ్ఞాతి
సాలిన్ద్రీ వైదమోరు ఆర్విక్కు-ప్రభులు

కాంటర్పగిరువు

నలె గురువు

కేంబ్రిజ్విప్రభువు

స్కూపుప్రభువు

సతాకమన్ద్రీ

సతాక మస్సోసింఘము గోపరుల్లూ మెల్లెను మేకొత్త్రీను జాహూ అము
దవహెన్ద్రీమహారాజుసేనాపతులు

వేల్పు కోటలు విలియమ్మలూ సేనాపతులకిగదిభటులు

వేల్పు నీను భాషకల్పు

గోయి

వాతకచాటావారు

భాగ్యము రాజు

ప్రేరించువరాజు

బగ్గింజీ ఘోరియన్ బూర్జునుస్రీభువులు

స్రీంచిత్రుడు

చాంబూ గోవిందం స్త్రీలు స్రీంచిత్రులు

మాంబూ గోవిందం స్త్రీల చినాతా వహుడు

హాస్యయెరు రాజప్రసిద్ధి

హాస్యయెరు రాజు నొద్దకు వెళ్ళి పదమూరలు

జిల్లా హాస్యయెరు రాజు భార్య

జిల్లా హాస్యయెరు రాజు లక్ష్మణుడు

జిల్లా హాస్యయెరు రాజు

హాస్యయెరు స్త్రీలకి వివాహం పెట్టెను నకు భార్యయెరు హాస్యయెరు మహాత్మ్య
ప్రభువులు భుజురాండు సహకారు స్త్రీలు భార్యయెరు హాస్యయెరు
లు సూత్రాధికారుడు దంగిష్టాము లింగిండు హాస్యయెరు— కథ

కాంత్యగిగురపు నెలగిడుతుండ నొద్దకు హాస్యయెరు మహాత్మ్య
ల నడకువచ్చినారని సంభాషించుకొనుట అయిన నొద్దకు హాస్యయెరు మహా
హాస్యయెరు నాలోచించి హాస్యయెరు వచ్చిచెప్పినట్లు స్త్రీల చినాతా వహుడు
హాస్యయెరు దండెత్తి గోపుట తెల్పుమనుట కెంబ్బిల్లి సూక్ష్మగోప్ర
భుజు సూక్ష్మగోప్ర సమం కేరవహాస్యయెరు మహాత్మ్య చరించుటకా
త్మయెరుట అయిన నొద్దకు హాస్యయెరు మహాత్మ్య తన పుత్రము హాస్యయెరు జీతములో
ది హాస్యయెరు పట్టణాధికారి నొద్దకు కొనుట కేరవ నెలగులు భరించి
భార్యయెరు నొద్దకు హాస్యయెరు మహాత్మ్య అయిన నొద్దకు హాస్యయెరు మహాత్మ్య
హాస్యయెరు స్త్రీలకి వివాహం పెట్టెను నకు భార్యయెరు హాస్యయెరు మహాత్మ్య
దసంతుకగు కేరవ గుంభార్యగా సమర్పించి సంభవేసికొనుటయును

(12) ఆటవహాస్యయెరు మహాత్మ్య నాటకము మొదటిభాగమున వచ్చు వేష
ములు

ఆటవహాస్యయెరు మహాత్మ్య

నాట్యమహిమంతు రాజపితంబియ్యం బోవకుండు
 నాట్యమహిమంతు రాజపితంబియ్యం పాన్పుదేశపరిపాలకుండు
 పుట్టి రాజమేననూమ కాబోవువధానగురువు
 జానోబుధు కాబోవుసోమ రెన్బు ప్రభువు
 రిచాడుస్తాంతంబెన్బు కాబోవు యాదుప్రభువు
 వార్విక్కు-ప్రభువు
 సాలిన్పు-ప్రభువు
 సఫలు-ప్రభువు
 తొట్టిబుట్టు కాబోవుమూర్తిపు-ప్రభువు సతనికొకటాల్బుట్టును
 ఏడ్రొండాత్రినురు మాచ్చిప్రభువు
 సనానానానానా
 ప్పలిన్బునానా
 సర్విలియం గాన్బుజేలు
 పర్వామస్సగేవు
 పెత నగాడు
 పుడ్విల్లి-కోటకనికారి
 పన్నును యాదు-ప పమువాడు
 బేసెట్టు లొకస్తరుప క్షమువాడు
 వ్యాయవాది మాన్బుమరునిగాచువాడు
 చాల్లెను కాబోవుపాన్పురాజు
 తేగ్గిరు ఆంజూప్రభువు మజీయంబేరుకొక మాన్బుమరునిగాచురాజు
 బుర్రెజడిప్రభువు
 అలంక-స్ప-ప్రభువు
 అల్లయన్ను జారపుత్రుండు
 పేరినన్న రాజప్రతినిధి
 పేరిగులుకాల్పువాండ్రెన్బుననికారియు సతనికొకటాల్బు
 పోర్తోతోని సేనానాయకుండు
 ప్పిరిచితలారి ద్వారపాలకుండును

3

సౌభావులు కోటకాపులు వాగ్దావనాలు అభిక్లాష్ట నికులుమాతలు భృ
త్యులు పునెల్లీ కగడదుదయ్యములు రంగము కొంతయంగ్లాండులో మఱి
కొంతఫ్రాంసులో— కథ *

గోష్ఠి గోష్ఠిరు ఎక్స్మరుప్రభుడు వార్షిక్కు-ప్రభువు వింశత్యురుగురువు హా
 వహుడు మొదలగువాంకె దవహాసీమహారాజు చావుచకు విచారించు
 ట ఫ్రాన్సుజేమూలో ఫ్రించియువరాజురాజు కాబడి యింగ్లీషువారి ప్ర
 శీతము లంకిమించుకొని యుంగ్లీషు స్యమును భవంసమొరచ్చె ననినూ
 గలుచెప్పగా బెడ్మన్ పదివేలమైసికుల పెంటలెట్టుకొని ఫ్రాన్సున కేగుట
 యిట్టర మదవ హాసీమహారాజు కొడుకు నాటవహాసీ మహారాజుగారి
 చచ్చుటకుగోట కేగుట ఎక్స్మరు పనిర్వీక్షణగునాటవహాసీ మహారాజురడి
 గాముకె యెల్లమునకుగోవుట ఎల్లమునుండిబాలుడగు నాటవహాసీమ
 హారాజున్తోంగలించుటకె విన్నప రేగుట ఫ్రాన్సులోచాల్లెన్సు అలెంకను
 రేగ్నీరుంగ్లీషు సైనికులచేనోడిగసంబడి చాల్లెయన్సు బారపుక్రొవచేరి
 ల్వెబడినపుడు పుస్లే సాయమునఁ దిగి యుద్ధమునకారంబించుట యిట్ల
 వింశత్యురు శిశువగు నాటవహాసీమహారాజు న్నాన్వీసపర్సుకొనుటకన్యో
 స్యము వాచాడుకొంట ఫ్రాన్సులో శీలీన్సరీ గార్డోఫాలు యుద్ధమున మ
 డియుట పుస్లే ఫరయ్యుద్ధముచేసి యింగ్లీషుసైనికులకక్రియించిన చా
 ల్లెయన్సును ప్పణముదిగి ఫ్రాన్సిరాజున కధీశముసేయుట పుండప్పట్టణ
 మండలి ప్రభువులు రెండువేగలై పరస్పర విరోధుగుట నాటవహాసీ
 మహారాజు గోష్ఠిరు విన్నపరుగురువు యూర్కు నఫల్కు సోమరెన్సెట్టెము
 క్విక్కు ఎక్సటరు వర్నగు బేసెట్టు మతీయుఁ దక్కినవారుఫ్రాన్సుజేమూ
 లోనియుద్ధమున కేగుట పెల్చట్టు తనసైనికులతో వాదించుటయు

సీమహారాజు టెల్చుప్తును షూశిస్సరి ప్రభువుగాఁజేయుట నే సీమహారాజు ఛాన్సుగోఁగూడ నభిషిక్తుడై పాన్తొల్పిరి యుద్ధమునఁబిడికియై పారిపోయినందుకై దేశమునండి వెడలఁగొట్టు హెనీమహారాజెక్కిగులాబునై ట్చుకొనుట టెల్చుప్తు తనకొడుకుతోఁగూడ రణరంగమున మడియుట నఫల్కు మాన్దేరట్టను కన్యకస్బందెగా రణరంగమునఁబట్టుకొని యాపెను హెనీమహారాజునకుఁ బెండ్లిచేయుట కాపెతండి నొప్పించుటచారల్లు హెనీమహారాజునకులోనై ఛాన్సుదేశమును హెనీమహారాజునకుఁబ్రతినిధిగాఁ బరిపాలించుటకంగీకరించి నంధిచేసికొనుట మాన్దేరట్టనుఁదీసికొనివచ్చి తనకుఁబెండ్లి సేయుటకై హెనీమహారాజు నఫల్కును ఛాన్సుదేశమున కంపుటయు.

13 తొండవభాగమను నాటకమునందువచ్చు వేషములు

అటన హెనీమహారాజు

గోస్తరు రాజుపినతండి

విన్నెప్పరు గురుఁడు రాజుపెదతండి

యార్కుప్రభువు ఎడ్వర్డు రిచార్డులతనికొడుకులు

గోమర్సెట్టు నఫోల్కు బకింగాము క్లిఫ్ఫమకప్రభువులు రాజు పక్షమువారు

సేలిస్బరీ వార్విక్కుప్రభులు యార్కుపక్షమువారు

స్కోల్సుప్రభువు దుగాఁకధ్యక్షుఁడు

సేప్రభువు

స్టాఫోడుకహంపీ అతనితమ్ముఁడుపెల్వముస్టాఫోడుక

నజాకప్రెస్నీ

వార్టరుహిష్ట్రోరు

సముద్రీశాకాధికారి కల్లధారుఁడు సేవకుఁడు

నఫోల్కు బందెలుగాఁబట్టుకొన్న ఇద్దఱుతగుమనుస్కులు

వాక్సు

హక్యాము సాత్వెల్లులు గురువులు

కోగబొంబింగుబ్రూకు గారడీవాడు వానిచేరావింబడవయ్యును

హాన్నరు శత్రుకారుడు పీటరు వానిసేవకుడు

చాతాము లేఖరి

సెంటూబ్బును గామాఫికారి

సింసికాక్కు మోరగాడు

కేడు వానివెంబడినున్నవారు జాన్బీలిస్సు జెన్స్ లెము డిక్కి-నుకటిక

స్మిత్తునుసాలెవాడు మెఫేలుమొదలగువారు

డెను కెంటిషుతగుమనుష్యుడు

అర్బురు ఘాతుకులు

మాగేకరట్టు అణవపెన్రీమహారాజు భార్య

ఎలీసరు స్టోస్టరుపభిన్

జేకాను మంత్రక

సింపోక్కు వానిభార్యయు

ప్రభువులు దేవులు పరిచారకులు వాతాః పహంలు మానవిచేసికొనువాని
అర్థరైన్ను నిశ్చలంబునైతే అగకారి ఉద్యోగులు పిరులు పనిజేట్టుకొను
వాండు) జేగవేటకాండు) రక్షకభటులు హనికులు ధూతిలు మొదలగు
వాట రంగము ఇండ్లాండుయుక్క- నానావ) జేశములు — కథ

మాగేకరట్టును పెన్రీమహారాజు పెండ్లాడుట స్టోస్టరుమొదలగు
కొందఱిక నిష్టమూల మాగేగట్టు సభాస్థాన స్టోస్టరుమొదలగు కొందఱి
ప్రభులను ధ్వంసముకావించుటకు నిజాయించుకొనుట రాజు స్టోస్టరుభా
ర్యజేశమునుండి వెడలగొట్టుట మఱిగొట్టరుని యనికారమునులాగుకొనుట
యు యూర్పు వింజెట్టరు గురువు సభాల్కు రాజియు స్టోట్టరుపై రాజద్రో
హము నేరముమోసి యతనింజేటసాలనుంచుట రాజుగొట్టరు చెటనుంట
వినితేకొప్పకొని దుఃఖించుట వింజెట్టరు గురువు సభాల్కు యూర్పు రా
జియుగొట్టరుని జంపుటకు నిశ్చయించుకొనుట ఇర్రెండు జేశపుజనులింగ్గి
మువారిపై దిరుగుపాటానర్చిరనుమాటవిని యూర్పును సేననుగూర్చికొని

మొర్రేండు పుస్తకముని తక్కిన ప్రభువులు వంపనుద్దేశించినపుడ దేసమయే
 మని యామ్రత రాజగుటకు నిర్ణయించుకొనుట సఫాల్కు గోస్తరుని ని
 దురించుచుండఁగాఁ జెఱసాలలోఁ జంపించుట ఆసంగతి బయల్పడఁగాఁ బ్రజల
 కోరికపై గాజు సఫాల్కును నేశమునుండి వెడలఁగొట్టుట కాజునుడుట రాణి
 సఫాల్కుని శిక్షింపవద్దని రాజును బతిమాలుకొనుట వింతెట్టదు గురువు
 వెత్తెత్తి చచ్చుట కెంటుయె ద్దనాకానికారి సఫాల్కుంబట్టుకొని యతని
 శాస్త్రస్యమునెత్తి పోడుచుచు జంపుట రాజ్యముపైఁదిరుగుపాటొనచి నకే
 డుమొదలగువారిచే స్తాపాడతని తమ్మునితోఁ జంపఁబడుట కేడుమాన్ది
 మర్పభునామమువహించి రాజగుటకు నిశ్చయించుకొనుట రాజప్రతిక
 శులకుశడిసి రాశితోకిల్లింగవృక్షునకుఁ బాదిపోవుట కేడిమాన్దచేసేప్రభు
 వల్లునితోఁ గూడఁజంపఁబడుట బకింగాము ముసలికి పడుకొనెన్యముతో వచ్చి
 కేడు సెనికులను మంచిమాటలతో లోబడుకొనుట కేడుపారిపోవుట
 యూర్కైలేఁడుచుండి సైన్యముతో వచ్చి సోమరెప్పిను రాజునుండితో
 లింపఁబూనుచున్నాడని దూతలు రాజున కెఱిగించుట రాజుసోమరెప్పి
 నెడ్డందుకు జెఱసాలకనుపుట ఐడెనుతనతోటలో డాగిన కేడినిజంపుట
 యూర్కైలేఁడుకొడుకులగు నెడ్వడుఁదిచాడుకల వార్షిక్కు నేనిసబరిలను స
 హాయులుగాఁ గైకొని రాజ్యమాశ్రమించుకొనుటకు యుద్ధసన్నద్ధుడౌట
 గూర్కొరణరంగమున క్లిఫడుకొండంపుట క్లిఫడుకొడుకుతన తండ్రిజే
 మాముంగొనిపోవుట దిచాడుక సోమరెప్పింజంపుట లండనుపురికి బారి
 పోయిన రాజు సైన్యముకొనుటకు యూర్కైలేఁడుకొడుకులును వార్షిక్కు సే
 లిప్పిలను కెంటుదఱును టయును

అతివహనీమహారాజు

(14) మూడవ భాగమును నాటకమునవచ్చు వేదములు

అతివహనీమహారాజు అతనికొడుకు యునరాజగునెడ్వడు
 పురుషోకండ్లవలూను ఫ్రాన్సు రాజు

సోమ ర్నెట్టు ఎత్తనకు అకుసువు పు నాగ్తాంబు నేండు వేళ్ళ సోమోద్రుడు
 పు పోభువులు రాజపక్షమువారు
 యాడూ నాల్గవయెడవ్వురాని కాబోవు నెవ్వరు ర్నెట్టును ప్రభువగు నెవ్వరు
 మఁకాబోవుకొరెను
 ప్రభువగుజాగి కాబోవునొస్తరు ప్రభువగుచాట్టి గూర్కు-కోడుకులు
 నార్పాల్కు మాంటేగు వాన్విక్కు హెస్టింగ్సుప్రభువులు గూర్కు పక్ష
 మువాటు
 పాపాను సజ్జానాత్రిమరు సజ్జానాత్రిమరు గూర్కు-పిఁ తంచుర్లు
 ర్చిచ్చండుప్రభుడగు హెస్టి యొకయావనూడు
 వర్సప్రభువు గ్రేజీవెనోదరుడు
 కీర్తి
 టిగ
 మాంటి గోమరి
 సామర్వీ
 కర్నెండుగురువు
 గూర్కునందలి యసికాతి
 దుగ్గాధ్యక్షుడు
 ఒక మునుడు
 ఇద్దరుకావలివాండు
 ఒక పేటకాడు
 తండ్రీజంపిన కొడుకు
 కొడుకుంజంపినతండ్రి
 మాగ్గెరట్టురాణి
 కాబోవునొవయెడవ్వు రాణియగు గ్రేజీవెనో
 బోనా ఫ్రెంచిరాణికి సోదరి

ఇటులు హెస్టిమహారాజునకు నెవ్వప్రభువగుచాట్టి కుం బోచారకులు
 మూలలు కావలివాండు మొదలగువారెను రంగము కింగ్గండు మఱియ
 పోన్నును— కథ

యాద్యు ఎడవ్విడుచుచారు సార్వలు మాంటెగు వార్విక్కు మఱి
 యుదక్కిననరు తెల్లగుల బీపూలు తమచేతులబట్టుకొని రాజసభకున
 చుట్ట యాద్యు-సింహాసనముపై గూర్చుండుట హెన్రీమహారాజు క్లిష్ట
 ప్తు నాగ్గొంబల్లేందు వెస్టుమోల్లేందు ఎక్స్సరు మఱియుదక్కువారు వెస్టు
 గులాబీపూలు పట్టు రాజసభకువచ్చుట ఉభయపక్షములవారికి వాక్కు-
 లహముజరుగుట హెన్రీమహారాజు తాబ్రెకినంతవఱకు మాత్రముగా
 జహకుటముధరించుటకు నిదవయార్కు నతని అత్తులు నాజులగుటకొ
 ప్పుకొనుట ఉభయపక్షములనారలుమైత్రి గొనసంగీకరించుట మార్గేరాగ
 రాజున్నిందించి తనకొడుతోసైన్యము గూర్చుకొనియాద్యుతో యుద్ధ
 ముచేయుట క్లిష్ట రల్లేందుంబంపుట యాద్యుపక్షమువారోడిపోవు చుం
 టయుఁ దనపినతండ్రిలిరువురం జంపఁబడుటయుఁగని యలసినీరిసిలి శ
 త్తులచేరిక్కుట మార్గేరట్టయార్కును డెప్పిడెప్పిపొడిచించుట క్లిష్ట
 రణతంగమున మడియుట యుద్ధమునఁబరాతఁడై నయాటవహెన్రీమహ
 రాజు మాటువేషముతోనుండి కఁపుచేబట్టవెడుట న్నావయెడ్వర్డు ను
 హారాజు ముగ్గురుపిల్లలుగఁ యొక విలంతువును వలచియాపెద్ద రాజిగా
 జేయఁగోరుట గ్లోస్టరుప్రభువు తారాజుగాఁగోరుట వార్విక్కు ఫ్రెంచిరా
 జతో న్నావయెడ్వర్డు మహారాజునకతని చెల్లెలను బెండ్లిచేయుమని యాద్య
 గుట మార్గేరట్టతనకుమారుని కాకుంపును వెంటిడుకొని ఫ్రెంచిరాజు
 నతనకు సాయపడుమనియడుగుట న్నావయెడ్వర్డుమహారాజువహెన్రీ
 మహారాజు న్నారాగృహముననుంచుట న్నావయెడ్వర్డు గేదొరసాని
 బెండ్లాడిన వార్త తెలిసిపదవ వార్విక్కు మార్గేరట్టలు మైత్రింబొంది ఫ్రెం
 చిరాజు సాయముపై సైన్యముకూర్చుకొని న్నావయెడ్వర్డుపైకివచ్చుట వి
 లగతువుంబెండ్లాడి యాపెసోదరునకు మఱిమాపెకుమారునకుం దామన
 లచిఁకన్నియలం బెండ్లిచేసినందునకు రాజుపై న్నారెన్నుగ్లోస్టరు ప్రభువు
 లసహ్యపడుట ఫ్రెంచిరాజుకోపమున తనపైసేసలు పంపుచున్నాడనియు
 ఫ్రెంచిరాజు చేలియులు తనపై పెండ్లిమానెదనని యొట్టుపైచుకొనెననియు
 వార్విక్కు మార్గేరట్టలు మైత్రింబొందిరనియు వార్విక్కు తన్ను రాజపదవి
 నుండి తప్పించఁబూనెననియు వార్విక్కుకూతురెడవర్డుమువర్రాజు పెండ్లి

కూడుననియు న్నాల్వయెడ్వర్డుమహారాజు నొకప్పుడు నొకప్పుడు
 దగుట వానియొక్క రెండవకుమార్తెం యొకప్పుడు నొకప్పుడు
 యగురాజుతో విడబడి సోమరెస్ట్లతో గలసిపోవుట నొకప్పుడు నొకప్పుడు
 ము నెటవేళ్ళుకొనుటకై రాజుపక్షముననుండుట వానియొక్క రెండవకు
 మార్తెయొక్క ఆకుండులు శిబిరముననిడుంగుచున్న రాజునొకప్పుడు నొకప్పుడు
 చ్చివట్టుకొనుట చెరినున్న గొప్పరు హెచ్చింపులు పరుగొప్పవోవుట ఎలిజె
 బెత్తురాణియనుపేరందిన న్నాల్వయెడ్వర్డుమహారాజుభార్య తనగర్భము
 కన్గించుకొనుటకై సోదరునితో వరములో దాగుండుట నొకప్పుడు హెచ్చిం
 గులు న్నాల్వయెడ్వర్డు మహారాజుంజెటవీడికించి తీసికొనిపోవుట ఆటవ
 పోనీమహారాజు వానియొక్క క్షారిన్సు మాంటేంగు నెక్స్టు మఱియునా
 కుండులు ఫ్రాన్సునుండి సైన్యముకూర్చుకొనివచ్చెడు న్నాల్వయెడ్వర్డుమ
 హారాజుంజయింప యుద్ధసన్నద్ధులగుచుండగా న్నాల్వయెడ్వర్డుమహారాజు
 యొక్క నాటవహానీమహారాజుంబట్టుకొని చెటసాలకంపుట క్షారిన్సుతన
 యుద్ధమున న్నాల్వయెడ్వర్డుమహారాజు గొప్పరుతో గలసి వానియొక్క నడిం
 చుట వానియొక్క న్నాల్వ మొదవర్డుమహారాజుచే యుద్ధమున బోదువబడి
 మరణవేననలో నవ స్థితిదలచుకొని తలడిల్లుట న్నాల్వయెడ్వర్డుమహారా
 జు మాగ్గేరట్టురాణి సోమరెస్ట్లకుండులను రణరంగమున బండ్లు
 గాబట్టుకొనియాకుండులు సోమరెస్ట్లయొక్క ము చంపుటకాజ్యమును
 న్నాల్వయెడ్వర్డుమహారాజు ఎడ్వర్డు యువరాజుంబోడిచించి మాగ్గేరట్టున
 టనుండి తొలగించబడనాజ్యమును గొప్పరుచెటసాలకు బహువిధ ఆట
 పోనీమహారాజుం బోడిచించుట న్నాల్వయెడ్వర్డు మహారాజునింహాన
 నమున గొండుండి తనతమ్ములతో ముచ్చటించుడనరాణియగు నెలిజె
 బెత్తుతో మఱియునాపెయందు దవకుబట్టినపుత్రునితోడ నానందించు
 చు మాగ్గేరట్టురాణి ఫ్రాన్సునకుంబంప నాజ్యముచ్చటయును.

(10) ఎన్మిదవపెనీమహారాజు జీవచరిత్రమును నాటకమునవచ్చు

వేదములు

వీన్నిదవ హేన్ద్రమహారాజ
 పుల్లీగురువు
 కాంపియన్ గురువు
 తాపాసియను అయిదవచార్లెస్సునుండి వచ్చినదూత
 క్రాంత్రగు కాంటర్బరీగురువు
 నార్థాల్కు ప్రభువు
 సఫల్కు ప్రభువు
 బకింగ్హము ప్రభువు
 సరే ప్రభువు
 రాజగృహధ్యక్షుడు
 గార్డియన్ వింజెర్గురుగురువు
 లింకొలు గురుడు
 అబర్గేవెన్స్ ప్రభువు
 సేండ్స్ ప్రభుడు
 ప్లాన్సీ గిల్బర్డు
 సర్తామస్ వెల్లు
 సరాండనీడెన్స్
 సర్నికోలాస్వాక్సు
 పుల్లీచేతిక్రింది యువోగ్యులు
 క్రామెల్లు పుల్లీసేవకుడు
 గ్రిఫ్ఫీతు కేతరైనురాణికిద్వారపాలకుడు
 ముగ్గురు తగుమనుష్యులు
 గార్డరు ఆయుధరక్షకుడు
 బూటసు రాజవైద్యుడు
 బకింగ్హము చేతిక్రిందిపనివాడు
 బ్రాండను మతియొక యాయుధరక్షకుడు
 నథా ద్వారపాలకుడు
 కోవారికుడు వానిసేవకుడు

గార్హస్థ్యమునకును తాత్పర్యమును

కేతరైనుకాణి ఏన్నితవహనీమహారాజుభార్య ఆనీయల్లినురాశిచేలికన
బుల్లినుమితురాలగు నొకముసలియిల్లాలు
చేతున్న కేతరైనుదాసి

మూఁగి చేష్టలనుండు ననేకప్రభువులు దొరసానులు రాశిబెంబడినుండు
స్త్రీలు రాణికగడదుదయ్యములు లేఖరులదొంగులు రక్షకభటులు తక్కి
సభ్యత్వము రంగము లండను వెళ్లమిల్లనులలో ముఖ్యముగా నొకప్పు
డు కింబాబ్బనులోను— కథ *

బకింగాముప్రభువును బగ్గేపిన్నీ ప్రభువును క్షాంతివల్లుల్లి దాక్షిణ్యము
లపోయుచు నాకస్మికముగా రాజ్యాచార్యులనుంబింపబడుట రాజు
రాజులనముఖమున పుల్లీప్రొత్సాహము చే బకింగాముచేతికిగది యు
ద్యోగి బకింగామునకు రాజదొరప్రయత్న మున్న దనిహామము చే
నిచేర్చుట బకింగామునకు మరణశిక్షవిధించుట పుల్లీయింటమిట్టదెనబ
డు రాజబుల్లిశుంగించి మోహించుట పుల్లీపన్ని న కుట్రపూన రాజునకి
తుపదొండనుండి తనలోఁగాపురముచేయుచున్న కేతరైనుకు పుణ్యము
దొట్టుట కేతరైనురాజుతో దగ్గరనాడఁదగదనియు పుల్లీదొంగ్యముచే
నిరతన చేయఁదగదని వినించుట మిక్కిలియన్యాయముగ సంపదలొప్పుచే
సికొని దోమునడగలి తనహితులకై వ్రయపప్పుచు మతాధ్యక్షులకుగా
జనోహము స్వల్పించుచున్న పుల్లీగుట్టురాజుజీగి యతనిదొంగ్యము
యధికార ముద్రాగూఁకుట పుల్లీతామతగురునయ్య దైవచింతన పం
దుండక రాజ్యకార్యములందగిలి మోసపోయినందునకు మిక్కిలిచింతించు
ట కేతరైనునయ్యమట్లుచేత నా పవలుపురఁ బిల్లలఁగివచ్చుకొక
మూతురుమాత్రమే మిగులటచేత నాటియు పుల్లీ గూఁపిఁజెప్పిన కొంత
దేవులబట్టియు రాజగూఁపనూవనశాలియును బుల్లీనుగదావలచుటచేత
రాజుమిక్కిలియోగ్యురాలని తనకునమ్మకమున్నప్పటికి నామేల్వడినముఖ
ట బుల్లీనుయధావిధిగ రాజుంబెద్దాదిరాశియుగట గ్రహమున కటవడియు

పు కేతరైనుతో పుల్లీతనయభికారము దొఱగియాకస్మికముగా జ
బ్బపడి మృతిచెందెననిచెప్పుట కేతరైనుమృతిచెందుట క్రామిపెల్లునఁ
రాజశత్రులనుండికాపాడి యతనికినతన్నిపై నేరములు మోపినవాడికిన్సఖ్య
మునేయుట రాజనకుబుల్లీను రాణివలనగలిగిన కూతునకు క్రామిలెలి
జెబ్బనిపేరిడు యాపిల్లనగత్పసిద్ధివడసి చిరమురాజ్యమేలి కన్నయైస్వ
ర్గమున కేగునని పలుకుటయును.

[16] జావక్రహారాజుచరిత్రమనునాటకమునవచ్చువేసములు

జావక్రహారాజు నతనికొడుకు హేన్రీయువరాజు
ఆతఁడు బ్రోటగ్ని ప్రభువు
కెంబ్రిడ్జిగుప్రభువు
నెస్సక్కుప్రభువు
సేలిస్బరీప్రభువు
నార్సెయ్కుప్రభువు
హ్యూబటుక్ రాజగృహధ్యక్షుఁడు
రాబటుక్ ఫాల్క్ లెప్పిడ్జి
ఫిలిప్పాల్క్ లెప్పిడ్జి
జేమ్సర్నీ ఫాల్క్ లెప్పిడ్జిదొరసానిసేవకుఁడు
పాంఫ్రెస్టు పీటరు
ఫిలిప్స్ ఫ్రాన్సురాజు
లూయీ ఫ్రెంచియువరాజు
ఆస్ట్రియా రాజు
పెడూల్ఫ్ ఫోపుగురుఁడంపినగురువు
మెలూను ఒక ఫ్రెంచివప్రభువు
చాట్లెన్సు ఫ్రాన్సునుండివచ్చినదూత
ఎలీసరురాణి రెండవహేన్రీమహారాజభార్య
కాన్సెన్సు ఆతఁడుతల్లి

జ్ఞాంచి కౌశ్యల్యాకూతురు
ఫలప్రియో దోషసాని

ప్రభువులు దోతసానులు అంగీర్చుపొదులు అధికారి వాతాకావహులు ఉ
ద్యోగులు సైనికులు దూతలు మఱియుఁబరిచారకులు రంగము ఒకన్వ
డింగ్లందులో మఱొకప్పుడు ఫ్రాన్సులోన— కథ *

హాన్స్లనురాజుతో రాజుయొక్కయ్యన్న కొడుకగు నాతాకారునికు రాజ్య
మీనిచో నతని ఫ్రెంచి రాజుయద్దముననోడించెదనన్న యెని పన్నులు జా
నకపోరాజు పిలిపొక్కప్రియోకి సకరిచాడను మేననగి పానమువద్దనుంచు
కొనుట జాన్మహారాజు ఫ్రెంచిరాజును ఫ్రాన్సుప్రభులు యద్దననెత్తె
జ్ఞాంచి నూయికి బెండ్లిచేసి ఫ్రాన్సులోని యొద్దిగ్గిషాపరగిగాలు వాడి
చ్చుటకు నాతాకారునిబ్రేటగ్గి ప్రభువుగాఁ జేసియుతని గూర్జురుపట్టానుకనకి
చ్చుటకుఁదామిరువురు మొత్తిరొందుటకు సంధిచేసికొనుట తనతోడుకును
తోసిరాజుచెప్పి ఇంగ్లందుఫ్రాన్సురాజులు సంధిచేసికొనుటకు మిక్కిలికా
ప్పిన్నపంగలితనతండితో నట్లుజేయుట ధర్మముకాదని వాదించుట
పొండల్లుపోవునకు వియద్దముగా జాన్మహారాజును గిర్రిగపఁగాజాన్మహారా
జు పోవునంబంధము తన కెంతమాత్రమును లేదనుట పొండల్లు ఫలిప్పును
జాన్మహారాజుపైఁగత్తి కట్టుమని పురికొల్పుటపోవు సైదనకుఁగలగౌరవ
ముఁబట్టి ఫలిప్పుజాన్మహారాజుతో యద్దము సేయుట జాన్మహారాజుతా
కుగ్రావంగమునఁబట్టి కొనియతనిఁగడతేచుకొమని హ్యూబటుకానకప్ప
గించి యెలినరు రిచామకహ్యూబటుకాతకాక సింగ్లందునకుముందుగాఁ
బంపివైచి తాఁగూడసైన్యముతో విజయమంది యేగుట హ్యూబటుకా
కాలినయినుముతో నాతాకారుకనులుగాల్చి యతనిఁజంపఁనోయికనికరమున
సట్లుజేయకుంట జాన్మహారాజు సింహాననమంధః గూర్చున్న పుడు హ్యూ
బటుకానకప్ప నాతాకారుచంపబడెననిచెప్పట అనంగతిబయల్పడఁగా సేతి
పుంపంబొకరుమిగులఁగోపముతో తేచిపోవుట ఫ్రాన్సునుండి భూతవ
చ్చి కౌశ్యల్యుని పురవిరహమునఁజచ్చెననియు లూయీ గొప్పసైన్యము

తే వచ్చు ముడసనియును దెలియఁజెప్పగా జాన్మహారాజు భయపడుట
 జాతకగుచెటసాలగోడదుమికి క్రిందపడిమృతిజెందుట పాండోల్పునకు జా
 న్మహారాజు తనకికీటమునొనఁగి మఱునతని యాశీర్వాదముతో దానిం
 గైకొనిపోవునకుఁ దానముడిదని వాకొనిలూయినై న్యమునమ్మలించు
 మచిబరిమాలుట రిచామకవలనఁదిరిగి ప్రేరేపింపబడి జాన్మహారాజుయు
 ధిసన్నధుఁడౌట పాండోల్పుమాటవిరక లూయాయుద్ధభేరిమోయింపఁ
 జేయుట. జాన్మహారాజు రణరంగమును డిద్వరమునఁ గ్రగుచునొక మఠమా
 సంకుపడియుంట రిచామకలోకైక వీరశ్యాముజూపి శత్రులనుఱుమునేయు
 చుంటు మెలూనుమడి సెననియు సేలిస్సరీ పెంబోక్కుప్రభులుతిరిగి జాన్మహా
 రాజు పక్షమవలంభించిరనియు సాయమువచ్చుచున్న ఫ్రెంచియోడలు
 ముల్గిరి పోయిరవనియుదూతలూయిలో చెప్పట జాన్మహారాజొక నన్యా
 సిత్రసకుఁ డెట్టిసవిషముచేవృత్తిజెందుటయును

(17) లియర్మహారాజు దుఃఖాంతనాటకమనవచ్చు వేషములు.

లియదు బ్రిటనాజు

హాన్సురాజు

బర్గండిప్రభువు

కారన్వాలుప్రభుడు

ఆల్ఫ్రీప్రభువు

కేంటుప్రభువు

గ్లోస్టరుప్రభువు

ఎడ్వర్డు గ్లోస్టరుప్రభునికొడుకు

నిండ్రూడు గ్లోస్టరుప్రభుఁడుజారత్వమునఁగి వుకొడుకు

కొవ్వరను రాజసభాసభ్యుఁడు

ఆస్వాలు గ సేరిల్లశ్యాదక్షుఁడు

వృధుఁడు గ్లోస్టరునిరైతు

వైద్యుఁడు

విదూషకుఁడు

ఎడ్మండుచేనుపయోగింపఁబడిన యధికారి.

కాన్స్టేబులు భృత్యుఁడగు నొకతగుమనుష్యుఁడు

వార్తావహుండు

కారనావాలుని సేవకులు

గనకీలుకీగనుకాన్స్టేబులు లియరునికూతులు

లియరుతోఁజేరినశూరులు అధికార్లు దూతలు స్థానికులు ముఖ్యులు
రిచార్డుకులు రంగముబ్రీటును— కథ *

కారనావాలుని సేవకులైన గనకీలుకీగనుకాన్స్టేబులు లియరుని సేవకులైన
ముఖ్యులొకరిని ముఖ్యులొకరిని ముఖ్యులొకరిని ముఖ్యులొకరిని ముఖ్యులొకరిని
ధర్మమాడిన కాన్స్టేబులైన గోపినితనరాజ్యమంతయుండన పైకకుమారు
లొకరిని ముఖ్యులొకరిని ముఖ్యులొకరిని ముఖ్యులొకరిని ముఖ్యులొకరిని
నాపైపెనలకువలదను కెంటునురాజుదేశమునుండి వెడలఁగొట్టుట
రాజుకాన్స్టేబులయధాధికారముమొచ్చి యుండునరాజుగొట్టుకొనితన
శ్రమనకరుగుట ఎడ్మండ్డుగారువ్రాసినట్లు క వత్రిమునువ్రాసి స్వీట్సు
గవర్నరు నీవువృద్ధుడవైతివింట్లవ్యవహారమునే జక్కఁజేయుదననునట్లు
దుః గాన్పించగా స్వీట్సుగవర్నరు పైసలకుఁబూనుట కెంటుమారువేసమున
యరునొద్ద సేవకుఁడై యుంట లియరుగ నేరీలుచేదిరస్కరింపఁబడి
యొద్దకుఁబోవుట రీగనుగ నేరీలుకలిసి తన్వరస్కరించుటగోర్వక లియర్మహా
రాజెద్దియుఁదోచక వెట్టెత్తినట్లు కెంటుగొట్టుదు విదూషకులతోఁ జైకిల
వుట రాజుకొంటువిదూషకులుగొట్టుదుచూపినసాధమున గాలినానలోనుంట
ఎడ్మండుకారనావాలులు గొట్టుదునిరాజ్యదోహిగాభావించి చెలుపఁబూను
ట కూతుళ్లకుట్రచేఁజంపఁబడుటకు నేశింపఁబడినలియర్మహారాజును
కొంటువిదూషకులు దోలితోదోవరును స్థలమునకుమూసికొనిపోవుట
కారనావాలుని సేవకులు దొర్లనముచేగొట్టుదుగొట్టుగాఁపఁబడి దోవరు
నకునుగొట్టుదుట కాన్స్టేబులైనమగంధగు ఫ్రెంచిభాషతోఁపనయము

కూర్పుకొని తనసోదరులైతడండెత్తివచ్చి తనతండ్రిస్వయంస్వయంఛుకొంట
 కిగనుతనభర్త కెంటు సేవకునిజేజంపబడినపిదప గనీలువలచియున్న
 యెడ్మందున్దొంగెగడ్డగోరి యతనికివర్తమానమంపుట గ్లోస్టరాత్మహ
 త్యచేసికొనుటకు మారువేషముననున్న యెడ్మారునముద్రము నొరియు
 కొండసిఖరమున కెక్కించుమని బతిమాలియతనిచేసమను నేలపైనడువబ
 డుచు వెట్టెత్తి పోవుచున్న లియర్మహారాజుగలసినిపొగలుట గ్లోస్టరుంజం
 పవచ్చిన యాస్వాలునియెడ్మారు చంపివానిజేబులో దనభర్తంజంపిత
 న్నేలుకొమ్మరి యెడ్మారునకుగనీలువ్రాసిన జాబుచదివికొనియబ్బురవ
 డిగ్లోస్టరునియధభూమినుండి తొలంగించికాపాడుచుంట కాన్డీలియావైద్యు
 నిచే సాధనముచేయించికొంత స్వస్థచిత్తుడైనతనతండ్రితోనంభాషించు
 ట కిగనుగనీలుపైమరలుకొనరాదని యెడ్మందునిబతిమాలుట ఎడ్మారు
 మారువేషముననాస్వాలు జేబులోనియత్తరమునాల్పచునకిచ్చి పోవుట లి
 యర్మహారాజు కాన్డీలియాతోఁగిరంగమునఁ బట్టవడియెడ్మందుచేజేట
 సాలగుంచఁడుట తన్నువంచింఛినతనభార్యయగు గనీలుపైనాల్పను
 ముడిపడుచు నెడ్మందుపైరాజద్రోహమునున్దాపించి యుద్ధమునకాహ్వా
 నముసేయుట ఎడ్మారుడెడ్మందునూ పించుచునేలఁగుల్పుట ఎడ్మారుఁడా
 ల్బునెడ్మందులతో దనగుప్తచరిత్రమునొడవి తనతండ్రిన్దొంగలువిధమున
 గాపాడుటయు నొకయటగంటక్రిందటనతనికి దాదయబల్బుడుటయుగె
 టువ్రచ్చిన్న గూఢమున లియర్మహారాజునకు సేవయొనర్చుచుంటయును
 న్నుట కిగనుగనీలుద్వేషమునఁజచ్చునట్లు లాల్బునుడెడ్మందుడొద్దాదులతో
 నుండిననూచారమువినుట ఎడ్మందుతనకుట్రచేలి యర్కాన్డీలియాలు చె
 టసాలలోఁజంపబడకుడి రేనిత్తనముకాపాడవలసినదని రాల్బునుతోఁజ
 వ్వుట తనకొగిటనచ్చినకాన్డీలియాకై దుఃఖించుచులియర్మహారాజుల్బును
 నొద్దఁదనుసేవింపుచు వచ్చినకెంటునోబ్బి మాట్లాడిదుఃఖవశమునఁజ
 టిల్బునుడు కెంబెడ్మారులరాజ్యమేలుకొమ్మరిచెప్పటయును

(18) కెండవరిచార్మహారాజు దుఃఖాంతవాటకమునవచ్చు భూషుకలు
 కెండవరిచార్మహారాజు

అంకాన్తర్వభుడగుచున్నాం యి

యూర్పు-ప్రభువగులూగ్గేయెడ స్కండులు రాజవిత్వమునకు

నారాధుడు ప్రభువు జాగ్రాంతునకుఁ గొడుగును భవిష్యత్తును నడచి

మహారాజునగు మోసేబాలింగ్రుచ్చుకు

యూర్పు-ప్రభువునుఁడగునామఁజే ప్రభువు

నారాధుని ప్రభువగుతామనొత్తే

నాజీప్రభువు

నాజీప్రభువు

నాజీప్రభువు

నాజీప్రభువు సేవకులు మూల భాగ్యము

నాతాంబలేండు ప్రభువు నానికొడుగు నాజీప్రభువు

రాజ్యభువు

విజ్ఞానీప్రభువు

విజ్ఞానీప్రభువు

కాళికాస్థీగురువు

నాజీప్రభువు మతానిసతి

మూషకాల్పభువు మూషక ప్రభువు

నాజీప్రభువు

నాజీప్రభువు

పెలిషీ సేనాధిపతి

రిచానుక మహారాజునొ

నాజీప్రభువు

యూర్పు-దొరసాని

నేపచలికతై ప్రభువులు చాటవారిమ్ర అధికారులు నికులు ఇంద్రులు

టవాండు చొవారికుడు మాత కింకరుడు మతియుఁబెక్కిన నేవకులు

రంగమింగ్గాండునందు వేల్పునందును— కథ *

బాలింగ్రుచ్చుకు నారాధులు రాజనొద్దన్ననామూనాట గొప్పదొ

తనాని గా కనుపెట్టగదీచుకొమ్మని పురికొల్పుట రాజు బాలింగ్రూపున
 కాండొండనటకును నార్చుల్కునకు యావజ్జీవమును వివేశవాసమును రా
 జునోహమునకై వినించుట రాజుదొడ్డస్వమును దలచుకొనివలుపురు ప్ర
 భువులు రాజుపైఁదిరుగుసాటుసేయ నిశ్చయించుకొనుట బాలింగ్రూపు
 నాతాకంబలేకండులు సైన్యముఁగూచుకొని రాజసైన్యము నెదురుకొ
 నుటకు సన్నద్ధులైయుంట బాలింగ్రూపు నాతాకంబలేకండు యార్కుల
 తోఁబ్రసరింపజేకీభవిరచి తనసైన్యమును భవ్వంసము గావించుచున్నారని
 చూడె లేకండునుండివచ్చి విని పరితపించుట రాజునుబాలింగ్రూపును సంధి
 గావించుకొనుట రెండవరిచాక్షహారాజుభార్య తోఁటమాలియచే బాలి
 గ్రూపుయొక్క యాన్న త్యమును రాజ్యభక్తి యుండటకుఁదట్టించినతన
 భతకాదోమరపర్థనువినిపొగలుట బాలింగ్రూపునిపై నికులనోయ్యన్యముఁగల
 హించుట బాలింగ్రూపు రిచాడుకమహారాజు న్దనయొద్దకు రప్పించికిరీట
 ములూగుకొని చెఱసాలకంపించుట చెఱసాలకగుగుచున్న రిచాడుకమహా
 రాజు సతనిరాశ్రితికొని మాట్లాడి మా పెనుండి త్తిబోవుట ఆమలేక
 యందలి రాజునోహమునిపెట్టి యతనితండి యార్కురాజుతోఁజెప్ప
 నేగుట ఆమలేకరాజునొద్దకుఁ దనతండ్రికంటెదాముంచేగి తన్ను త్తమిం
 చుమనిరాజునోహస్వముగా వేడుచుండఁగావలడని యార్కునుచుండఁగా
 నామలేకతల్లివచ్చి రక్షించుమనిపొధిఁచి రాజక్షమాపణమందుట
 క్కటనుచెఱసాలనున్న రిచాక్షహారాజున్దొడంపించినందుకుఁ బశ్చాత్తా
 పపడుటయును

(19) మూడవరిచాక్షహారాజు దుఃఖారత నాటకమునందు వచ్చు
 మిశ్రము

నాగవయెడ్వర్తిమహారాజు
 వేల్పుప్రభువగునెడ్వర్తి కాబోవునాగవయెడ్వర్తిమహారాజు యార్కుప్ర
 భుడగు రిచాక్షువీరుభయులు రెండవరిచాక్షుమహారాజునకుఁగొడుగులు
 కా రెప్పుప్రభువగుబాద్రి మూడవరిచాక్షుమహారాజు కాబోవుగొప్పరుప్రభు

నగుచార్డును వీరుధయులు రెండవరిచార్డుమహారాజునకు పోరితియు

కూరెన్నుకొడుకగు నొక బాలుడు

దీచుడుప్రభువునుఁగాఁబోవు నేడవచ్చి నీనినపరిచానగు నొక్క

కాంటర్భగరువగు జాన్పియరు

యార్కుగురువు

ఈలిగురువగుమోర్టను

జింగీహముప్రభుడు

నార్సల్కుప్రభువు వానికొడుకగునరేప్రభువు

ఎలిజబెత్తుసోదరుండగు రిజర్డుప్రభువు

ఎలిజబెత్తు ముక్కుకొడుకులగు చోరెన్సెట్టుయజమానుడు సర్జింగ్సుడు

అకాన్సెట్టుప్రభువు

హేస్టింగ్సుప్రభువు

ప్లీసీప్రభువు

హోవెల్పుప్రభువు

సర్జిచార్డురేట్కీప్రు

సర్జేమున్సురేకొలి

సర్తామసాక్స్గను

సర్విలియోకాటిసె

సర్జేమున్సుబాంటు

సర్జాల్టర్నాట్

చెల్లసాలమునికారియగు రాబర్టుబ్రాక్లిస్ట్రీ

ఒకగురువగుసర్పవిక్కు- మోటియొకగురువును

అనీదేవీపరిచారకులగు ముగ్గురీస్సెలు బర్క్లీ

లండనుపుత్రధ్యక్షుడు

ఫిల్డుమెరుయజమాని

నార్సల్కుడ్యర్డుమహారాజభార్య యొకవయ్య

అటవహనీమహారాజభార్య మార్గెరెట్టు పరియ్య

నార్సల్కుడ్యర్డుమహారాజతల్లి యార్కు-ప్రభు

అసీయోరసాని, పెసీమహారాజుకొడుకగు వేల్పుప్రభునకు భార్యయైముం
డిమోసి మూడవరిచార్డ్రహారాజుంబెండ్లాడెను

మాగ్గేరట్టువ్లంట్లాజెనట్టులు క్లారెన్సునసికూతురు మూడవరిచార్డువలనఁ
భంపఁబడిన రాజపుత్రుల దయ్యములు ప్రభులు సేవకులు దూత. ఋణ
దాత పౌరులు. హంతకులు వార్తావహులు సైనికులు మొదలగువారు
రంగమింగ్లాండు— కథ *

గ్లోస్టరునకు కూపముందలఁచుకొని తన్నెవతెయున్వలవదు కావునఁదనకు
లోకములోఁజేమిఁచఁ దగినవస్తువులేదనినిశ్చయించియెట్లెనఁగుటచేఁ

దారాజ్య మాకమింపఁగోరుచు క్లారెన్సుచేటసాల కంపఁబడుట చూచి
యాతనిఁజైకిమాత్రమోదార్చి లోననాతనిఁబొలయింపనిశ్చయించుకొని
యన్వదేఁకొత్తగాఁ జేటసాలనుండివిడిపింపఁబడి వచ్చుచున్న హేస్టింగ్సు
కున రాజమిక్కిలిరోగపీడితుఁడై మంచము పట్టియున్నాడనివినిక్లారెన్సు
నఁదప్పక చంపించుమని రాజంబురే కొల్పెదననియు వార్షిక్కుచిన్న కొ
మార్తె నాపె పెనిమిటిన న్నతీయు నాపెతండ్రినిండాఁజంపినప్పటికిఁ బెండ్లా
డెనననియు రాజుతప్పక చచ్చుననియు నెడ్వర్డుక్లారెన్సులుమడిసిన పిదపఁ
దాలాభమందవచ్చుననియు నాలోచించుచు రాజుచెంగటికేగుచు నడిదా
రిలోరాజశవముమోచుకొనుచువచ్చిన వారివెంబడినేడ్చుచుండిన యా
నీతోనభాషించి యాపెభర్తన న్నతీయు నాపెతండ్రిగూడఁదాఁజంపుట
మఱపించితనవాక్చమత్కృతిచే నాపెన్దన్నమోహింపఁజేసి యాపెయొ
ద్దనుండి వెడలిక్లారెన్సును హంతకుల చేఁజంపించుట ఎడ్వర్డుక్లారాజుప్రీ
యులగు రిఫర్సుప్రభునిగేప్రభుని సర్తామస్వాగనుని గ్లోస్టరుచేటసాలనుం
పించుట గ్లోస్టరుబకింగ్ములుయునరాజు నతనితమ్మునితోగూడఁజేటసా
లనుంచుట గ్లోస్టరుతానురాజుటకొప్పని హేస్టింగ్సునుజంపించుట యున
రాజునతనితమ్మునితోఁబొలయించుట అనీనిఁజంపించుట క్లారెన్సుకొడుకు
లంజంపించుట బకింగ్మునుజంపింపనుద్దేశించుట యెడ్వర్డుక్లారాజుపుత్రి
కయూ నలిబెబ్బెంబెండ్లాడంనలఁచుట బకింగ్మురాజభటులకుఁ బట్టు

వడిచంపబడుట మూడవరిచాడ్డప్రహారాజు యుద్ధములోరిచ్చందుచో జరిగిన
 పంపబడుట రిచ్చందురాజు మూడవ రిచాడ్డంబెండ్లాడ నెంచిన యెరిచ్చని
 ప్తంబెండ్లాడుటయును

(20) వృథాప్రణయోధ్యమము నందలి భూమికలు

నవరేచిరాజగు ఫణ్డినుండు

రాను లాంగవిల్లి దూమను రాజనచివులు

ప్రేరిచిరాజు కూతుగనిపెట్టుకొను బోయెట్టు మరే పట్టు

ఆరోడ్డో పిచ్చి స్పేనియాను

నానసీలు పురోహితుండు

హోలోఫర్నీ సు బిజ్జ

డల్లు రాజభటుండు

కాస్తాన్లు విదూషకుండు

మోతు ఆరెడ్డో భృగ్యుండు

ఒకయడవివాండు

ప్రేరిచిరాజపుత్రి

రోస్సెలెను మేరియా కేత్తరైను ఫ్రేరిచిరాజపుత్రిక చెలికత్తెలు

జ్యోన్స్టా వల్లెటూరిపడును అనికాన్లు రాజపుత్రికల పరిచారకులు కర
 గము నాజెక్రితో— కథ

రాజులాంగవిల్లి దూమనులు మూడిండ్లనెఱకు స్త్రీలమొగములుచూ
 డక బ్రహ్మచర్యముచేయుచు విద్యాభ్యాసముచేయుట కొట్టిడుకొనియం
 దునకొప్పని బైరనునిగిళిషవినించుట ఫ్రేరిచిరాజపుత్రి రోస్సెలెనుమేరి
 యూ కేత్తరైను బోయెట్టు రాజులాంగవిల్లి దూమను బైరనులుకలసిపే
 మ సంభాషణములాచరించుట రాజునతనిసవయన్ములను ఫ్రేరిచిరాజపు
 త్రిమా పెచెలికత్తెలపై యడమవలపుదెలుపు జూబులువ్రాసుకొనుచు మున్నె

ధౌ బాణపక్షిని గాట ఫ్రేంచి రాజపుత్రియు నా పెచెలిక తైలుదమ ప్రియులు
 తమకు వ్రాసిన జాబులఁ గూర్చి ముచ్చటించుకొనుట రాజరాజవయస్కు
 లును ఫ్రేంచి రాజపుత్రియు నా పెచెలిక తైలును మాఱువేషములు వేసికొ
 ని యొండొరుల మోసపుచ్చుకొనుచు నాటాడిపిద పయథార్థ మాసంబుల
 సన్మోహన ప్రేమలఁ దెల్పుకొనుట ఫ్రేంచి రాజపుత్రితన తండ్రిమరణవా
 ర విచిత్రత దేశమున కేగుచు నొక వత్సరము తరువాత రాజన్బండ్లాడెదనని
 రాజునుండి సెలవుచ్చుకొనుట రాజవయస్కులును రాజపుత్రిచెలికతై
 లుఁ గూడనట్లే యొక సంవత్సరము తరువాత సన్మోహము కలసికొన బాసయొ
 నర్చుకొని యొండొరుల నెడఁబాముటయును.

(21) మేకబ్బత్తును నాటకమందలివేషములు

స్కాన్లెండు రాజగుడంకను

మహాము డొన లేఖలుడన్కనుకొమకులు

మేకబ్బత్తు బేనోలు రాజసేనానాయకులు

మేసెడల్పు వెన్నాకు రాస్సు పెట్టిత్తు ఆంగస్సు కేత్తు స్సులు స్కాన్లెండు

లోనిమునులు

నియన్సు బేంకోకొడుకు

సివాడుక ఆంగ్లేయ సేనానాయకుడు

చిన్న సివాడుక సివాడుకొడుకు

సేతును మేకబ్బత్తును గని పెట్టు కొనియున్న యుద్వోగి

బోయి మేకబ్బత్తుకొడుకు

ఒక యాంగ్లేయ వైద్యుడు

ఒక స్కాచి వైద్యుడు

ఒక సెనికుడు

ఒక ద్వారపాలకుడు

ఒక వృద్ధుడు

మేకబ్బత్తుదొరసాని

యాసియోవల్లదనసోదరినివగ మంసమును వినియతని కక్షింపఁబునుట
 అంజీలోక్లాడియోను మఱునాఁడు శిరశ్చేదము చేయుటకాజ్ఞాసించుట
 అంజీలోయిస్సెల్లాను మోహించియాపెతనకోర్కెతీర్చినయెడ నాపసోద
 రునిరక్షించెదనని యాపెతోసనుట రాజనన్యాసివేషముతోఁ దనమాస
 ముచేలుచుకొనియైనఁ దన్నురక్షించుమని పొర్చించుసహోదరునిరక్షిం
 చుటకై యనుర్యాగపొందనొల్లనియిస్సెల్లాతో బండ్లివైమాన్యాడిమా
 సమునమేరిగూనువిడనాడిన యాంజీలోనుకొడంబడి మాతనికోర్కె-కొంటి
 గిండురేయిలనేర్పదనని నమ్మించుమనియుఁబ్రచూదమురానీక తానఁ
 గాపాడెదననియుఁజెప్పుట రాజుమేరి గూనాతోనిస్సెల్లానునపకుండ్లి యు
 స్సెల్లాకుమాఱుగామేరి గూనా అంజీలోతోసడురేయి జీకెగిలోనాతఁడే
 ర్పచ్చినపూఁవోటలోఁమాసమున సంభోగించుటకొప్పించుట చెటఁజాలలో
 నానిరాత్రిన్యాగంటలకుఁదప్పక క్లాడియోశిరస్సునునరికించవలయునని
 పోహోస్తునకాంబిలో యుంపినయాజ్ఞను రాజెవినిపోహోస్తుతో నడిపఁటకుఁ
 దనకుఁగలపనిచయమునుఁబట్టి క్లాడియోలకుమాఱుగానడిసరితే స్వగము
 చేఁజెఱసాలచక్రముండగు పోకనితలనఱికి మాంబిలోనికొజూపించుమనిరా
 జు తనకిచ్చినయాజ్ఞనుఁపించి రాజురేండుదినములలోనచటికివచ్చు నీనం
 గతియంతవఱకుమఱుగుఁచుమనియుఁ దాన్లెన్నిదమునతనిఁగోచెదనని
 గెనుప్పించితనసోదరుఁకు తమిఁపణపత్తికసచ్చెసేమోయని కనఁగొనవ
 చ్చినయిస్సెల్లాతోక్లాడియో తలసఱుకఁబడి యాంజీలోనొద్దకంపఁబడెన
 నియు మణిషిలసిగించినసాధకములేదనియు రాజుమఱునాడుగానున్నఁడని
 యు నీవపుడుతానిడినయుత్తరమును బీటరునకుజూపుమనియుఁజెప్పివంపు
 ఁ యాసియోప్రచ్చన్నవేషముననున్న రాజుతోరాజవివేకియనియుఁ దా
 న్మోసకాంక్షనియుఁజెల్పుట అంజీలోమఱునాడుతన్నూరివెలుపలఁ గలసి
 కొమ్మనురాజ్ఞానుఁ జనివికొనిక్లాడియోనుబ్రతుకనిచ్చినచో నతండాపె
 సోదరింజెఱచినతమకుఁ దనవైఁబగఁబట్టు సేమోయనిశంకించి యతనింజం
 పించినందుకుఁకొచ్చుకొనుట రాజుతనయధాగ్ధరూపముతోఁ బీటరునింగలి
 సినోనియతనికిఁ గొన్నియుత్తరములిచ్చియవిచలననపుడు తనకిమ్మనిచెప్పి
 వెలింటిసమ్మ పోలెనడు కానను వెర్రియన్నులఁదనయెద్దకురప్పించుమని

యుగ క్రమములు రాజుసభ చేసి మాంజీలోనికి మేరియాను క్లాడియోకుజాలి
యట్టను దానికి స్వల్పానుభాగ్యలంగా జేయుటయును

(23) వెన్నిసునక్కుడును నాటకమునందలి భూమికలు

వెన్నిస్సభువు.

మొరారోయా రగానురాజులు పోర్నియాను వలచినవారు

ఆంటానియో వెన్నిస్వర్తకుడు బెసానియోయతని చెలికాడు పోర్నియా
వలచినవాడు

గ్రాటియానో సలానియో సలారిసో సలేరియా ఆంటియానో బెసేనియో
లకుమిత్రులు

లోరెంటో జస్సీకానువలచినవాడు

మైలాకు పకయూధుడు

మూబులు మైలాకులి హితుడు

గోల్ఫో మొదట మైలాకునకు నేవకుడైపిదప బెసానియోకు నేవకుడై
సవిదూషకుడు

ముసల్మాన్లొ లాన్సింగ్టునకుదండ

బుజరు స్తీఫానో పోర్నియాకు నేవకులు

పోర్నియా యొకభాగ్యవంతునికూతురు నెరిస్సా యాపెచెలికన్

జస్సీకా మైలాకు కూతుడు

వెన్నిస్సాగ్యవంతులు న్యాయాధికారి యువ్యోగులు కారాగృహాధికారి
పోర్నియానేవకులు ముత్యము దక్కుబరిచారకులు రంగముకొంత వెన్నిసు
లోమతీకొంత బెల్మంటులోను — కథ

మైలాకుగకాంటియో తనమిత్రుడగు బెసానియోదూరదేశమునను
న్న పోర్నియానుజూచివచ్చునిమిత్తము కోరినచోదనయొడలిమాంస మ
బెసేరిచ్చుటకొడంబడి కవ్రాసిమూడువేలవరహాలప్పుతీసికొనుట జస్సీ

మాలో రెండోనువలచి యతనితోఁ దసలఁడి ననముకుఁ గొంతహాఁసఁ
 సారిపోవుట మైలాకుతనకొమాఁగై పోకకువగుచుట మఱియునాంతః
 గ్రహ యోడలుసప్తమెపందుకువంతసించుట బెసానియొ పోద్ది యాకుఁ జేఁబఁ
 ట్టి యాపెవలస నెవ్వరికైన నీబోసనిమాటయిచ్చి యొకయుంగ్రముగులు
 చ్చుకొని యాంటనీయో తన్నుఁజ్జి క్షణమురమ్మని వ్రాసినబాబు చదున
 కొనియతనికిఁ దటస్థించినయాపద పోద్దియాకుఁ బెప్పిస్వజీకమునకు నా
 సానువరించిన గ్రాంటియానోతో నరుగుట పోద్ది యానెరిస్సలు పుగ నేన
 ములతో వెన్ని సుపురమున కేగి న్యాయస్థానమున పూరింపబోయె న
 కుఁకుఁ గాగూడదనియు నొకమనుష్యజీవముం దుర్మార్గముగాఁదీయనె
 చినవానియాశ్రిలో నగమురాజునకుండక్కు-సగమామనుష్యునకు నాసా
 నయునని వద్దతిచూపించి యాంటియోనుఁగాపాడి రాఁచే మెప్పంది బెసా
 నియొకుఁదానిచ్చిన యుంగ్రమునృహమతిగాఁబొంది యింటకివచ్చింప
 టనే వచ్చిన బెసానియొతో ముచ్చటబాదుచునచట బెసానియొతో
 చ్చినయాంటియానోతో నతనియొడలు నీమముగాఁజేపుచేరినవని నగతో
 షవార్త చెప్పట నెరిస్సాకూడతన నాభునిఁగలసికొని సుఖించుట నీ
 తో జన్మికాటు పోద్దియొచేసిన దుర్మార్గులచే మైలాకునిఁచూపికి యుద
 మానులగుటయును.

(24) విండ్స్ వేజుక కల్లోను నాటకమునందలి వేసములు

ఫాల్టాపు

పెన్దను ఒక పడుచు పాఁడు

మాలో పల్లెటూరిన్యా గూనికాకి

స్థిండ్లకు మాలోకుదాఁచుది

ఫార్డు పేజీలు విండ్స్ కులోనిగునగునాఁకలు

విలియంపేజీ కుజికోడుకులు

ఈవన్ను తెల్లపుకొహితుఁడు

కేయసు ఫ్రెంచివైద్యుఁడు

భాగ్యధారి

బాగ్గులు నిప్పలు పిమ్ములు ఫాల్టాపునికంటనుండు వారు

రోబిను ఫాల్టాపునికేవకుండు

సింపిలు సెండరుచిభృత్యుండు

గగ్న కేయసునినేవకుండు

పార్డుదొరసాని

పేజీదొరసాని ఆ పెకొమా రెయగు పెనీ

స్వీటీ దొరసాని కేయసునకునేవకురాలు

చీజీఫార్డుల సేనకులు రంగము విడ్డరు మఱియుదానిచుట్టపట్ల — కథ

పార్డుదొరసానిని ఫాల్టాపువలచి సం దేశమంపుట ఫార్డుదొరతనభార్య ననుమానించి బూకనుపేరుపెట్టికొని ఫాల్టాపుతోబరిచయముచేసి త నభార్యస్థితిగనిపెట్టుచుంట ఫార్డుదొరసానియు స్వీటీ దొరసానియు ఫాల్టాపు ఛాడ్జన్మమునకుండగు శాస్తిజేయగుట్రవన్నుట స్వీటీ దొరసానిపాల్టాపు ఛాచెంత కేగి ఫార్డుదొరసానియు పేజీదొరసానియు సతనియుత్తరములు చూచుకొని యతనివలచియున్నారనియుం దఱుచునాయద్దరియొద్దకు సతి నిసేవకునంపుచుండుమనియు న్రహస్యముగాజెప్పట బూకనుపేరుపెట్టి కొని తనయొద్దకువచ్చిన ఫార్డుమాటలనమ్మి ఫాల్టాపులన్ను ఫార్డుదొర సాని పదివదుకొకండుగంటల మధ్యరమ్మున్నదనిచెప్పగా ఫార్డుదొరతన భార్యపై మఱింతయనుమానపడి యానంగతికనిపెట్టుటకు ద్వరపడుట పాల్టాపు ఫార్డుదొరసానితో మాట్లాడుచుండగా నాపెతనపెననుమాన పడి తననంగతిశోధించుటకై కొందఱితగుమనుష్యులతో వచ్చుచున్నాడని పేజీదొరసానిచెప్పగా వినిదిగులుపడుచున్న ఫాల్టాపునొకగంపలోని తీకించివానిపై మొలగుడ్డలుకప్పి యేటిలో నాగంపపడవైచిరండని తనసే వకులకాజ్ఞాపించుట ఫార్డుతనయింటనెవరు లేకుంటఁజూచిసిగ్గుపడి భార్యను క్షమాపణమువేడుకొనుటపేజీదొరసానియు ఫార్డుదొరసానియు ఫాల్టాపు సకు క్షమాపణహాసించి కొని యింకొకసారి మొనిమిదిగంటలకు గమత్తీస్వీటీ దొరసానిచే వగ మునమంపుట ఫాల్టాపుఫార్డుదొరసాని యొద్దకు వెళ్ళిన

గనీ బ్రూకుతోఁజెప్పి యామోహాష్టాదుయ ఫాల్గుణోరక ద్వియ కున్దా
దళి వేటిసారసానిచెప్పఁగా జడసినుఁద్రీలుతనకుమచటయోఁడు నేనము
వేయగా నిలువెడలిపొవుమ ఫాల్గుణోరచేదాపులుతనయని బయ్యువెదని
ప్పించుకొనుట ఒకవిధ మైనయోటతో పాల్గుణోరకచేబట్టినది నవ్వె
డుట ఫింటనుతనయఫలముచే నేనీబెండ్లదుటయగును.

(25) నడివేసవిరేయి కలయననాటక మందలి వేసములు

ఏభనుప్రభువగుభీనను

ఈగన హరియూతండి

లైసాండరు డెమిట్రీయసులు హిమ్మకూనువలచినవాడు

పైలాస్ట్రీయ భీననువివేడుకలకధిపతి

క్విన్ను వడ్రంగి

న్నగు కొయ్యపనిచేయువాడు

బొట్టము సాలెవాడు

పూటీ కొల్మిత్రులుబాగుచేయువాడు

స్నాటు కంచరి

పూర్వలింగు కుట్టుపనివాడు

పాపర్వలిటా భీననున్వరించుకన్య

హిమ్మకూ లైసాండరున్వరించుకన్య ఈగనుపుత్రి

హాలినా డెమిట్రీయసునివలపుకలై

ఒరీరను గంధర్వరాజు

టీటనియా గంధర్వరాజు

వక్త

వీను కార్మిలు నూతులవక్తలు గంధర్వస్త్రీలు గంధర్వరాజరాజుల సే
వకులగు గంధర్వులు భీననుపాపర్వలిటాలభృత్యులు ఈగముతాకెన్ను ఈ
తీయాచెంగటియదవియా. కథ.

హోత్రుకూతండిదేమిటియనుని బెండ్లాడుమనగా నాపెయొప్పక
 లైజాండరుని బెండ్లాడుగోరినపుడందున శంగీకరింపకాతండిరాజుజెప్ప
 గా రాజుతండియిస్తానుసారమునడువని కన్యకకుమరణముగాని సన్యాసి
 నీర్వముగాని శిక్షయనినుడువగా నాపెదేమిటినునిమోహించిన తనన్న
 హితురాలగు హెలీనాతోడనవర మానముచెప్పి లైజాండరుతోఁగూడ
 నాథచ్చరమునుండిపోరిపోడలంచుట కిచ్చు న్నగు బొట్టముక్త ప్లాటీ స్నా
 టు స్త్రా ర్వలింగులు రాజునెదుటనొకనాటక మాడఁడలంచుట హెరిక్రమ
 కై యడవి కేగెడు దేమిటియనువలకనుచుండ హెలీనావెబడించి యొక
 యడవిలోఁ దనుదప్పించుకొనిపోయిన దేమిటియనుని పెదకుచుహెర్ని
 యూచెంతనిదుఁచు లైజాండరునిగొంచుట లైజాండరుగంధర్వులు తన
 కనుకురాసిన పుష్పరసమహిమచే నిద్దర మేల్కొంచితోల్పడనకుఁగన్బ
 డు హెలీనాయదుమోహవడి యాపెన్వెంబడించుట హెర్నియూతన్నెవ
 బాసినలైజాండరునిపెదకుకొంచుఁడలడిల్లుట లైజాండరున్న యడవిలోఁగం
 ధర్వరాజుతనకనుటరాయఁబడిన పుష్పరసమహిమచేనిద్దర లేచి యెదుట
 నొకకమును వల్లించుచున్నబొట్టముక్తవ్వలచి తనవశముననుంచుకొన్నట
 దేమిటియను హెర్నియూనుంజూచి బతిమాలేయూపెచేదిరన్కరింపఁబడి నీ
 దురించుపుష్పరసమహిమచే మేల్కొనితనయెదుటనున్న హెలీనానుమో
 హించుట దేమిటియను లైజాండరు హెలీనాకై పరశ్వర ద్వేషమునుట
 హెర్నియూహెలీనాలుకలహించుట దేమిటియనులైజాండరు ద్వంద్వయు
 ధముకై పూనుట హెర్నియూహెలీనాలనోన్యద్వేషముతో నొండొరునెడ
 యుట గంధర్వయూయచేనానల్వడు నిదురించుచువేటకువచ్చిన భీనసుచే
 మేల్కొల్పఁబడి గంధర్వయూయఁవొలగితొల్లింటి ప్రేమబంబొందిపెండ్లి
 చేసికొని నుభముంటయును

(26) ఉత్తగడబడయను నొకమందలి వేసములు

పెహో ఆరగస్పృహపు

వాను వానిసోదరుఁడు బారటఁడు

క్లాడియో ఫారిన్సువడుచు వాడు

బనిడిక్కు పాడువాపడుచు వాడు

లియోనెటో మెస్సీనా పాలకుఁడు అంటోనియో వాగ్నెరొనా

బల్ల సరు పెడో సేనకుఁడు

బొరాచియో కబ్రిమలిక్వురుజును జెంబిజి

డాగ్బెరీ వజ్జిసులిద్దరసెకాకు

ఫార్మిసు సన్యాసి

ఒక యసెకారి

ఒక సేవకుఁడు

హిగో లియోనెటో కూతురు

బీట్రిసీ లియోనెటో మేనఁగోడలు

మార్గెరటు ఊర్సులా లిద్దరు హీరో చెలికత్తెలు సూత్రలు కావలివాండ్లొ
భృత్యులును తంగము మెస్సీనా కథ

యుద్ధహంతువిజయవందన క్లాడియో బనిడిక్కులు లియోనెటో మెస్సీనా పాలకుఁడు అంటోనియో వాగ్నెరొనా బల్ల సరు పెడో సేనకుఁడు బొరాచియో కబ్రిమలిక్వురుజును జెంబిజి డాగ్బెరీ వజ్జిసులిద్దరసెకాకు ఫార్మిసు సన్యాసి ఒక యసెకారి ఒక సేవకుఁడు హిగో లియోనెటో కూతురు బీట్రిసీ లియోనెటో మేనఁగోడలు మార్గెరటు ఊర్సులా లిద్దరు హీరో చెలికత్తెలు సూత్రలు కావలివాండ్లొ భృత్యులును తంగము మెస్సీనా కథ

యుద్ధహంతువిజయవందన క్లాడియో బనిడిక్కులు లియోనెటో మెస్సీనా పాలకుఁడు అంటోనియో వాగ్నెరొనా బల్ల సరు పెడో సేనకుఁడు బొరాచియో కబ్రిమలిక్వురుజును జెంబిజి డాగ్బెరీ వజ్జిసులిద్దరసెకాకు ఫార్మిసు సన్యాసి ఒక యసెకారి ఒక సేవకుఁడు హిగో లియోనెటో కూతురు బీట్రిసీ లియోనెటో మేనఁగోడలు మార్గెరటు ఊర్సులా లిద్దరు హీరో చెలికత్తెలు సూత్రలు కావలివాండ్లొ భృత్యులును తంగము మెస్సీనా కథ

బడిదుఖండుట లియో నెటో హో నువరిగాలోలి సతనసోదరునికుమా
ని క్లాడియో వెక్లిచేసికొనుట కతనినొప్పించిహోరో సతన కగి వచ్చి యా
నాస్తితియంతయకొన్లుడించి నల్వోలో సతనికా పెన్బ్రిగ్లియొనద్దుట యెడి
కుబీటిసీయ పెండ్లానట పెహో జూనిసోదరుడు తగినట్లుశిక్షించబడుట
యును

(27) ఒకట్లో యను నాటకమునవచ్చు వేసములు

వెన్ని సురాజు

బ్రాబంటియో రాజ్యాధికారి తక్కునధికాతులు

గ్రాంజియానో బ్రాబంటియోసోదరుడు

లోహోవిగో బ్రాబంటియోజ్ఞాతి

ఒకెల్లో వెన్ని సు రాజకీయోన్యోగియగు స్త్రీ కేషియో అతనిగ్రంథియు

న్యోగి అమాగో అతనిజగిడామోయువాడు

తోడిగో వెన్ని మునునుడు

మొంటనో పై ప్రిను రాజ్యముననొకెల్లో కంటెపు రోవ్విన్యోగి విదూషకుడు

దు ఒకెల్లో నేవకుడు

డిస్ మోనా బ్రాబంటియోకూతుడు నొకెల్లో భార్యయు

ఎమిల్లా అమాగో భార్య

జయంకా కేషి మోయుంపుకుక తె

నావికుడు దూత వాగ్దానపూడు అధికార్లు ఘనులు గాయకులు నే
వగులు రంగి ము మొదటియంకము వెన్ని సు తక్కిననాటక మంతయున ప్ర
భుదండిలి యొడ రేపు — కథ •

మాగోరోడగోలు ఒకెల్లోను క్వేషించియకుడు డీస్ మోనానొన్యోగి
నిసోయి పెన్బ్రిచేసికొన్నాడని బ్రాబంటియోకుఁ దెల్పుట బ్రాబంటియో
రాంజీమొంటిగాదనతోఁ జెప్పక యొకెల్లోనుందగులుకొనిపోయినతనకూ

యోగిని కి యొకప్పుడు సునిశ్చయములందుచు నతనిని బ్రవచ్చిరి. రాజభటులు
 తోఁగూడ రాజసభకుఁబోయి యొకప్పుడు యొనర్చిన దౌర్జన్యము నా
 జిత్రజేష్ఠుడు రాజుడిస్టమోనాయగి కారముందెలిసికొని యొకప్పుడు
 సప్తగిరియంతనినైపునుయుద్ధమునకంపుట అయ్యుగోరోడరిగోలుకేసి
 యోనుఁ ద్రాగించిపై పుసుప్రజకతనిపై ద్వేషమాపుట్టించుట కేషియో
 నునిధేలో యువ్యోగమునుండి తప్పించుట అయ్యుగోడిస్టమోనాయ కేషి
 యోవేడుకొని తిరిగియువ్యోగమును సంపాదించుకొను నుపాయమువచ్చి
 యుగనికేందనభార్యను సాయపడఁజేరేపించుట డిస్టమోనాతనభార్య
 కేషియోపైనల్కమానుమని పలువిధములఁ బ్రాసకంచుట అయ్యుగోయు
 థేలోకుడిస్టమోనాకేషియో లన్యోన్యమోహముల నున్నటునుమానము
 పుట్టించుట డిస్టమోనాకోథేలోపెన్దినాడిచ్చిన చిఱురుమాలుందనభా
 ర్యచే సయ్యుగోతేప్పించుకొని కేషియో యంటజాఱవిడిచి డిస్టమోనాకే
 షియోనువలచి యతనికరుమాలిచ్చినదని చెప్పుటకు థేలోడిస్టమోనా
 నాయుమాలడిగి యాపెయదేలోపోయెనని చెప్పుటకు మఱింతయా పోపెన
 నుమానించుచు సయ్యుగోదౌర్జన్యముచే నిశ్చయముగా డిస్టమోనాకేషి
 యోకు దుస్సంబంధమున్నదని నిర్ణయించుకొని వారలంబొలయులపని
 శ్చయించుట ఒకప్పుడు రాజునొద్దనుండి సైపుసునందలితనయనికారము కే
 షియోకొనఁగితన్ను వెన్ని సునకు రమ్మనున్నాలోడోవికొనుండి పుచ్చుకొ
 నించువుకొనుచు యెంతనున్నతనభార్యపై మండిపడి యాపెకుఁ జెంప
 కాయకొట్టుట అయ్యుగోడిస్టమోనాతో సంభోగింపఁజేసెదనని రోడరిగో
 నుభ్రమపెట్టి యాతనినుండిడిస్టమోనాకొఱకని సొమ్ములుపుచ్చుకొనుచు
 యుదకాతనినిఁగేషియోనుఁ జీకటిరాత్రియందు నటుకుటకుఁబురికొల్పు
 గాఁ గేషియోరోడరిగోలన్యోన్య శత్రుత్వములు కాఁగాఁదాకేషియోకా
 లునఱికివైచి రోడరిగోనుఁజంపి యెవరోదుర్మార్గులీపని చేసినారనినట్లు
 యోగియుట ఒకప్పుడు సగమునిద్దురనున్న తనభార్యనేకేషియోతో వ్యభి
 చారింపఁబెట్టుచురములాడియాపెయెంతబలిమాలి తననేరములేమిలే
 యనియెఱుఁగఁజేసిపెనుక పసికంచంపుట ఏమిల్లాయాహత్యం గారచిడి
 డిస్టమోనాకేషియోనునయ్యుగోయనన్యాయముగా నాపెయందు

బోపమ పన్నె ననియు న్నవ్వుముగానండటిలో వెల్లడించుట అయ్యుగోతన
భార్యను సహింపక పొడిచి చంపి పరుగిడుట ఒక్కెల్లో తానన్యాయముగఁ ద
నభార్యంజంపుటకు వగచి పొడిచి కొనిచచ్చి పోవుట లోడో విగోయయాగో
నునకుఁ జిత్రవిధవిధించి కేషియోను సైప్రసున క్షణికారిఁ గావించుటయును

(28) పెరిక్లిసను నాటక మందలి వేసములు

అంటియోకసు అంటియోకసురాజు

పెరిక్లిసు టైరుయువరాజు

హెలికానసు సీస్కానీలు టైరుయొక్క యిద్దఱుఘనములు

సైమోనుడీసు పెంటాపొలిసురాజు

క్లియోను టార్సనుపాలకుఁడు

లెసిషేకసు మిటీలెనీపాలకుఁడు

సిరిమను క్లిసనుప్రభువు

తలియూడు అంటియోకునందలి యొక ప్రభువు ఇతని సేవకుఁడు క్లిమను

లియోనైను డయోనిజా సేవకుఁడు

సేనాధిపతి

ఒక బడవా వాని సేవకుఁడు

అంటియోకసు కూతురు

డయోనిజా క్లినుభార్య

లెసా సైమోనుడీసుకూతురు

మెనీనా పెరిక్లిసులెసాలకూతురు

లెకోరిడా మెనీనాదాది

ఒక కుంటెనకలె

ఒక పాలివ్రత్యదేవత

పల్లవి నాటకఁడు

ప్రభువులు దొరసానులు శూరులు ఘనము నావికులు నాకాలవ్యక్తులు

అం తెప్పలుదూడలు రంగి యు నానా దేశములును — శత

తనకొమాల్లెతో సుభముగా నభ్యగించు నాంటి గుళి నుండు కంపి ను
 పరిపవచ్చు వాగులొక విడిక కపోడిచియందు కుంతి నుండు నానా దేశ
 నుండునుచుంట పొక్కి సావిడిక ధకునమాధానమునగాజించి తన్నాంబియ
 నను చంపించు నేడొకాయని. జడ్డిసిరివిపుట అభ్యగించు కంపి పొక్కి నం
 జంప గాల్చి నూర్చునంపుట పొక్కి సాంటియొక గుం తనరాజధానిపై నుండు
 తి ప్రిజాపిడన మొనరించి తన్నుంపుననిశ్చయించి తానిన్నుంకు బొగివపు
 ట తాలిమాన్చుటలో పొక్కి నులేకుంటున్నది తి ననదేశమున కేనుట
 కి యొనుడయోనిజాలు తమదేశమునఁ బెట్టి కరువున కే నుండి కవగ ను
 చుండఁగా పొక్కి నువాతకు నమ్మబ్బిగాఁడనయొడలోని భోజన సావగి
 యుచ్చుట. పొక్కి ను పెంటోపిలిసునకు గాళివాన తానునఁ దన యొడలు
 చెడఁగా నమ ద్రమున గొట్టకొని వచ్చియచటిరాజున ను యొనుకీసుని
 యనుగ్రహము వధుయుట కుతునదితలునలు పొక్కి నునదిదకుటకే న
 ముద్రమునమునయుట పొక్కి నుతో సాను నా పెతండియ న్నను నాతగు
 నఁకెండ్లముట పొక్కి నుతో సాత వజియునా పెతుండఁదాఁగన్న కొ
 మాల్లెతో కెతున తాంటియొకను కూతుతో జచ్చుటపని యొడ పి
 చ్చుకుం దుసానునయొడ చెడఁగానాలువిడ్డులనుండి విడలుచుట పొక్కి ను
 మృతిచెందినది తనభాగ్యనాక పట్టెనుంది యందున నా పెత్తివాని న
 ముద్రమున విడువఁగా తానిని నిమనుష్యకొని యందున కవునాతెన తో
 సానుగాపాడుట పొక్కి నుమొనివాత కొనిజాలను క్లినుచెంతనుంచుట మో
 నా కెల్విజేటలకు. డయొనిజాయొత్వక త్రొక్కొడ మృతికి వగచునా పెత్తి
 పుటకే లియొల్లెనున కచ్చిగించుట నా కావన్న దులు లియొల్లె నుని బా
 లులొప్పు మోనానునమవకమున ను చుకొని మిడిలేరియనుపురమున నా
 ముద్రమునకముట మోనా వేళావచ్చి కొప్పుక చటిపాలకుని ముద్ర
 ముద్రమునకముట గౌరవముగా భవించుట పొక్కి నచటికివచ్చి లగ యొ
 నునానునమవకమున తొల్యుచుటకు తప్పించబడిన మోనా
 ముద్రమునకముట ముద్రమునకముట ముద్రమునకముట ముద్రమునకముట

శి వ్రత్యదీవత కలలోఁజెప్పినట్లేపెనస్సు సందున్నయా పెగుడి కేగి యచటఁదసభార్యస్థాంచి యాపెచరిత్రముస్వలి తనకూతుఁలెసిమేకనుసకుఁడెండ్లిచేసి తనరాజ్యమున భార్యతోనుఖముండుటయును.

(29) రోమియోజూలియట్టులను నాటకమందలివేసముట

ఎస్కాలను వేరోనారాజు శిశున రాజబంధువుఁడు
మాంటేంగు కేపులెట్టులనొక్కోషమును నిర్దలునులు
కేపులెట్టు పినతండ్రి
రోమియో మాంటేంగుకొడుకు
మగూషియో రోమియోమిత్రుఁడగు రాజబంధువు
బెన్వేలియో రోమియోమిత్రుఁడగు మాంటేంగుభాతృవుఁడు
కైబ్బు కేపులెట్టు దొరసానిమేనల్లుడు
లారెనెస్సు జానులుసన్యాసులు
బర్తసదు రోమియోసేవకుఁడు
ఫీటరు సెస్పనగ్రికరీలు కేపులెట్టుసేవకులు
అబ్రహము మాంటేంగుసేవకుఁడు
వైద్యుఁడు
మువ్వరుగాయకులు
ఇర్వరు భృత్యులు ఒకయసెకారియు
మాంటేంగుదొరసాని
కేపులెటు దొరసాని
జూలియట్టు కేపులెట్టుకూతురు

జూలియట్టుదాది వెరోనాపౌరులు మాంటేంగుకేపులెట్టులజ్ఞాతులువేషధారులు భటులు దొవారికులు భృత్యులు ప్లవి రంగము నామంటువాలు— కథ

మాంటేంగుకేపులెట్టుల జనులుకలహమాడుచుండఁగా రాజవారలఁద్రావించుట రోమియోకేపులెట్టుంట జరుగుమీదునకుఁబోయి ప్రచ్ఛన్న

చిరుస్మ.

(30) పెంకెత్తెక్ చేయుటయును నాటక మునవచ్చు వేసఁకులు

ఒక ప్రిభువు సై (కంచరి) పూటకూన్లమ్మ సేవకుఁడు నాటకులు

జేటకాండు భృత్యులు

జేసా పాడు చాలోనిశ్శ్రీమగతుఁడు

నిన్నెంటియో సెజాలోనిముసలివాఁడు

లూసెంటియో యతనికొడుగు

పెట్రాసియో కేరీనానువరించు వెరోనాఘనుఁడు

గ్రీమియో హార్బెర్నియోలు బమాన్కాను వలచువారు

ట్రానియో బమండెల్లోలు లూసెంటియో సేవకులు

గూమియో క్లెస్సులు పెట్రాసియో సేవకులు

ఒక పండితమృత్యుఁడు

కేరీనా బమా కా వితంతువులు బేట్టెక్కూతులు

కుప్ప వాఁడు కుస్తలముక్తొనువాఁడు బేట్టెక్ పెట్రాసియో సేవకులు

రంగిముఠాడువా పెట్రాసియోయిల్లు ప్రిభువుతోగి పడియున్న సై

నునకుఁ బ్రిభువేషమువేసి వాకిఁ బ్రిభుఁడను భ్రమగల్పించి వానియెదు

దుటఁ బెంకెత్తెక్ సేయుట యనునాటకమాడించుట — కథ

పాడునాయనుఁడటణమున బేట్టెక్కాయుకొక ధనహతుఁడకలఁడు వా

నికి ముగురుకూతులును కేరీనాబమాంకాలు కన్యకలు దక్కునదివితర

తంపు కేరీనామిగుఁగయ్యళి యాపెకుఁబెండ్లియైన పిమ్మటఁగాని బ

యంకాకుఁ బెండ్లి సేయనని యాపెతండ్రివిశ్చయించెను పెట్రాసియో

యనువాఁడు తన నేర్పుచే కేరీనాను మచ్చిక చేసి పెండ్లిచేసుకొని సాదు

గావించెను బమాంకాను లూసెంటియోవితంతువును హార్బెర్నియోపెం

డాడిగి.

(1) గాలివానయను నాటిక మండలి వేసములు

అలనోస్ (సేపిల్సురాజు) ఆరణ్యసోదరుడు సేపిల్సురాజును
 పోస్పేలో మిలనుకు జన్మన పభుడు అతనిని పోస్పేలో
 మిలను కన్యాయ పభుడు
 ఫణిగందు సేపిల్సురాజు కొడుకు
 గొంజాలో వృద్ధుడగు న్యాయమో పదేష్ట
 అడ్రీయను ఫాన్సిస్కో లు ప్రభువులు
 కాలిబను అడవిమనుష్యుడును ముగ్గురు నకు పోక బానిసీడు
 ట్రింగూలూ హాస్యగాడు
 ట్రిఫానో త్రాగిన యుగ్రాణపువాడు
 సోకాధిపతి
 తండేలు
 ఓడంగులు
 మిరాందా పోస్పేరో కూతురు
 అరియలు గాలిపీడ

ఇదిను సెరిసు జానో మొదలగు నయ్యమ లును పోస్పేరోను విరిచుత
 క్కిన దయ్యములును రంగము ఓడతోడినంద్రము ఒకదీవియును—కథ

అలనోస్ సెబాస్టియను ఆంటోనియో ఫణిగందు గొంజాలో లున్న
 యోడ పోస్పేరో మంత్రము హిమ స్థలుగుతువానున ముగ్గురు పోస్పేరో
 మిరాందాతో నోడలోని వారలు తన శత్రులని లెట్టుట ఫణిగందు పోస్పే
 రో వేరేరించిన యరియలుమాయచే పోస్పేరో మిరాందా లయొద్దకు వ
 చ్చి మిరాందాను మోహించుట మిరాందా కూడ ఫణిగందు స్వయంచుట అ
 లనోస్ సెబాస్టియను ఆంటోనియో గొంజాలో అడ్రీయను ఫాన్సిస్కో
 మొదలగువారు భూమికైక్కియ త్యాశ్చర్యముగా నూట్ల ముగ్గురు ముగ్గు
 నలనుని వేదకురుండగా నాంటోనియో సెబాస్టియను ఆంటోనియో సెబా

శ్రీమతులు తప్పదక్కువారలు ఆరియలుమాయగో నిడుగివగా లాలనోన్
గొంజాలోలను జంపినేపిల్లుతాజ్యమాకగిమిగన సన్ను స్థలుకాగో వాడు
భయలులేచి శత్రుధారణమునకుఁ గోమడుగఁగా వీరలుసింగిముగప
గనవనిబొంకుట కాలిబనుకట్టులు మోసికొనివచ్చును త్రింకోలానుజూఁ
చిజడిసి నేలపైబోరిగిలఁబడుకొనఁగా త్రింకోలాగాఢివాన వచ్చునేమో
యని కార్యములుంగాంచి భయపడి కాలిబనుచొక్కాయలో నొదిగినవు
డు కాలిబన్నతని దయ్యమనుకొని వడఁకుచుండగా స్త్రీనోకాగిజంట
గాఁ బ్రాకుచున్న కాలిబను స్త్రీఫానోలనోళ్లలో సారముపోయఁగా వార
లు తమస్థితి తెల్పఁగా స్త్రీఫానోట్రింకోలా ఆలనోమొదలగు తమవారంద
ఱు నముగ్రగాములయినందుకు వగచుట ఫర్దినందు మిరాందాలనోన్యన్య
ముఁజేమించి పెండ్లాడనిశ్చయించుకొనుట కాలిబను స్త్రీఫానోట్రింకోలా
లకు పోస్పెరోస్థితిచెప్పి యతనిఁజంపనుపాయముచెప్పట ఆలనోసెబాస్ట్రి
యను ఆంటోనియో గొంజాలో ఆడ్రియనుపాన్నిస్కోలు వివిధగతుల న
గియులుయొక్క మాయలకుఁజిక్కి యాశ్చర్యపడుట పోస్పెరోమిరాం
దా ఫర్దినందులపెండ్లికొప్పుకొనుట కాలిబను స్త్రీఫానోట్రింకోలాలు పోస్
స్పెరోగుహకునమిపించి పలువిధముల దయ్యములభాధనందుట పోస్పె
రోహారలపైఁ గరుణించివారలకుఁ జాబయల్పడి తనస్థితిఁ దెల్పిఫర్దినందును
మిరాందాను న్వారలకగ పర్చి యోడలోనిమిగిలినవ్హారలఁగూడ రప్పించి
యోడభద్రముగనున్నదని యునిదంత తనమాయాశక్తి యనియు వార
లతోఁజెప్పి మఱునాఁడువారలతోఁగూడ నేపిల్లునేళమునకేగ నిష్క్రమిం
చుటయును.

(32) ఆ తైమ్నైమనను నాటకమందలి వేసమలు

తైమను (ఆ తైమ్నపురమందలి యొకఘనముడు)
యూసియను లుగూలోను సెంప్రోనియనులు (ముఖస్తుతిచేయువర్జులు)
మెంటీడియను (తైమనునిదొంగమిత్రులలోనొకఁడు)
సిసి మెంటును (ఒక మొరటువేదాంతి)

అల్పిబ. కూడిను (అల్పిబ.లోనియధికారి)

శ్రీవియను లుసీలియను నర్వీలియనులు (శ్రీమనునిసేవకులు)

కూడిను లోటను టీటను లూసియను హర్బిన్నియను మొదలగు

(శ్రీమను కప్పిచ్చిన వారి సేవకులు)

ముగ్గురుకొనారడు ఒక సేవకుడు ఒక విదూషకుడు

కవి చిత్రకారుడు నగలముక్తవారు వర్తకుడు

ఒక ముద్రాని

శ్రీయూ శ్రీమొండ్రా (అల్పిబ. కూడినుని యుంఘ కుక శైలు)

మనమ్రాధుడు వేసకాండు

ప్రభులు రాజ్యాధికారులు ఉద్యోగులు సైనికులు దొంగలు భృత్యులు
రంగము అల్పిబ. మొదలగునాచెంగటియరివ్రలును— కథ

కవి చిత్రకారుడు నగలముక్తవారు వర్తకుడు ముక్తవారు
మొదలగువారలనొన్యము సంభాషించుకొని శ్రీమనునిచెంత కేగుట శ్రీ
మనునింటోడియనుకు ఉద్బిచ్చివానిచెట్టవిడిపించుట శ్రీమనులుసీలియ
నునకు ధనమొసంగి పెండ్లిచేయించుట శ్రీమనుకవి చిత్రకారుడు మొద
లగువారిస్సన్మానించుట ఏపిమాంటనుశ్రీమనునియవివేకము స్థూలము
ట అల్పిబ. కూడినుప్రభులు దొరసానులుద్యోగులు గాయకులు మొదలగు
నానాజనులకెంతో వేడుకతో శ్రీమనువిండుచేయించి బహుమతులిచ్చుట
శ్రీమనుకప్పిచ్చినవాండ్రునియొద్దకు గాలదోవముపట్టుచున్న పత్రిము
స్థీవియను శ్రీమనునితో నలనియాసికి నిరిచియవ్వశని కున్న దనిర్పవర
చుట శ్రీమనుతనయొద్దమిత్తుముని భోజనభాజనములందును దమబా
గడుచుండుప్రభుల యొద్దకునాహామ్యార్థము సేవకులనంపెనుగాని యొ
కరిగిటలేననిపించుకొనియె నొకరిపప్పుడువిలులేదనియె నింకొకరిడంతక
న్నుగానకప్పులవారు కానేలయనిదీవాలు పెట్టవోగె నిట్లుపాతుత
ప్పించుకొనిరి కానియొక్కడైనదనకు నాయపడకుంటకునవ్వలవాండ్రొ
దిన సేవకులకుబడిసితానిల్లు వెలువడ లేకుంటకువెట్టికోపమున మండిచు

చుంటున్నట్లును దీనిని రాజ్యానికాదుచే విదేశవాపశిక్షవిధింపజేసి నట్లు
 శత్రుత్వోగలసి తనదేశముపైదండెత్తి దాదలచుట టైమనుపూర్వ
 ముననవిందునారగించి తనుబొగడుచుదనకొకంతయుఁ జునికిరానితనకి
 పటమిత్రుల నందఱువ్యతిరేకుచేసెదనని మిషువెట్టిరావించియందఱిపెవేడిసి
 ఘనశ్రేష్ఠుడఁడట్లుగా వారెల్లరతనికేలిచ్చెత్తినదని నొచ్చుకొనుచుబోవుట
 టైమనుమనుష్యులచార్జ్యముఁ దలంచిమానవసంఘమునొసె యడవికే
 గుట ఆల్పిబ మూడినుఫిర్మియా టైమెండ్రాలతోనాతెన్నుపై దండెత్తి పో
 వుచు నడుదారిలో టైమనుంజూచి మనుజులనసహ్యించుకొను నతనిచేతనే
 నాల్గుతినియతనినలర బంగరుబొందెపోవుట దొంగలు టైమనుపలనసీతి నే
 ద్చుకొని యతఁడిచ్చిరబంగారుంగొంపోవుట స్థేవియనును టైమనుప్రియ
 ముగా సంభాషించిరబంగరిచ్చిపంపుట బంగరుబొందనాసించి మిత్రులవ
 తేవచ్చినకవి చిత్రీకారులవిరుద్ధమను కొంతబంగరిచ్చితిట్టి తన్నిపాఱద
 టుముట టైమనురాజ్యానికాదుచేత నసందర్భముగామాట్లాడి తనగు
 హలోనికరిగివృత్తిచెందుట

(గిరి) టీటసు ఏండ్లోనికననునాటకమందలి వేసములు

సాటిర్ని నను రోముచక్రవర్తి
 రాజిమానసు సాటిర్ని ననుని పోదరుడును లేవీనియాను వలచినవాడును
 టీటసేండ్లోనికను గాతులనెదిరించినసేనాభివృద్ధియగునొక రోమునునుడుడు
 పూర్వసాండ్లోనికను ప్రజాపతినిధియు టీటసునిపోదరుడును
 లూసియసు క్వెంటసు మాన్వియసులు టీటసునికొడుకులు
 చిన్న లూసియసు లూసియసునిపసినిడ్డఁడు
 ప్లీనియసు మాన్వియసునికొడుకు
 తువీలియసు ఒక రోమునునుడుడు
 ఆల్బార్బసు డెమిట్రీయసు చీరసులు తామోరాకోడుకులు
 ఆరాను తామోరాజారుడు
 ఒకయనికారి ప్రజాపతినిధి మాతపరిహేళకుఁడు గాతులు రోమునునుడుడు

మోరా గాత్రులరాణి

లవీనా టీటసునికూతురు

పికచాది యె కన్యా శిశువును

టీటసుని బంధువులు రాజ్యాధికారులు ప్రజాప్రతినిధులు ఉద్యోగులు
విధులు భృత్యులును తంగిము రోమును వాటి సచ్చెంగటి ప్రాంత
మును— కథ *

సాటిన్ననను బేసి మూసనులు రాజునవికై కలుపించివ్రాసినా
మడుగుట టీటసుగాత్రులనుజయించి యుద్ధమందుమృతులై సంతానమురువడి
నొక్కొందుకొడుకుల వీనుంగుపెట్టెలతోను బందెలుగాఁ జేబడిన తా
మోరా ఆలాస్యము చీరను డెమిట్రీయసు ఆరానుమొదలగువారితోడను
జయభేరిలుమోయినతెంచుట టీటసునకుఁబ్రజాప్రతినిధులు రాజమహ
కుముపెట్టెదమున యతఁడంగీకరింపకుంట తామోరా పెద్దకొడుగును
గునులు తమజీవతులకుబలియిచ్చుట టీటసు సాటిన్నననునకురాజమహ
కుమిడుట సాటిన్నననుతామోరానుఁ దనరాణిగోఁగకొంట బేసిమూస
గును లెవీనియూనెత్త కొనిపోవుచుండగాఁసతనికిమాన్యసులూసియనుమృత
యగులుతోడ్పడుట టీటసునందుకోప్పక వారి వెంబడింపుమచచ్చు డ్డిసమ్మటి
ననునింజంపట టీటసునిసాటిన్ననను తూనాడిననకు లెవీనియూ యక్క
లేదనితామోరా రాణితోఁజరిగినగరున కేగుట టీటసుననకొడుకులచేతను
మరియుఁబక్రవర్తిచేత నవమానింపఁబడి యొంటనేగుటకుమోఁగించుట
నూన్యసు బూసియను స్వీకటను మూన్యసుగలట టీటసునివేడియతనియం
గికారమున మృతమగునునకుత రక్తియలు మధావినిగఁ జేయుట సాటిన్న
నను తామోరా డెమిట్రీయసు చీరనారాజతోఁగూడి బేసిమూసనునియూ
మొదలగు వారింగిలిసికొని లెవీనినునుబలాశ్కారముగాఁ గొంపోయిన
మకు బేసి మూసనునుమతియుఁజన కనిష్ఠులొటీటసునువానికొకగుకులనుగట్టిం
పఁగా తామోరాచక్రవర్తితో రహస్యముగా వారకువని వర్తించెదననుచి
ప్పిదైవారలతోఁ జతనినఖ్యపర్చుట డెమిట్రీయసు చీరనునిలెవీనియూ

శ్రీమంచుకొనుటకై పోరాడుచుండ నాతనువారలతో రేపుద్యానవనముతో
 యత్రవర్తి చేటాడునపుడు చక్రవర్తినింగలిసికొన లెవనియామొదలగు
 నాడంగులువచ్చెదతప్పుడు మీతల్లితోనాలోచించి లెవనియాతో మీయి
 ప్తముతీర్చుకొన వచ్చుననిచెప్పివారల స్సమాధానపర్చుట ఒకలోయలో
 తామోకారాయారనులు కీడించుచుండఁగా బెసియానస్సెవనియాలభికివ
 చ్చి వారలన్వేటఁజూడరమ్మన తామోరాకుట్రవలన డెమెట్రీయసుచీర
 నలువచ్చి బెసియానసుంబాడిచి చంపియొకగోతంబడవైచి లెవనియాను
 బల్మిచెఱఁబట్టుటకుఁగొంపోవుట ఆరనుకుట్రవలనమార్దియను క్వింటసులు
 బెసియానసుతోయంబడిన గోతఁగూలుట తామోరానాటిర్చిన నేడొక్క
 నకసుల నభికిరావించిమార్దియను క్వింటసులు బెసియానసుంజరపినారని
 చెప్పుట ఆండ్రోనిక సెద్దియుఁదోచక లూసియను న్నెంటనిడికొనిపోవుట
 ఒకలోయలో డెమెట్రీయసు చీరనులు లెవనియానుచెఱఁబట్టి యాపెచే
 తులను నాల్కనుఖండించియేగుట మార్ససులెవనియాను వెదకుచునొక
 లోయలోనున్న యాపెంజూచివగచి యాపెనింటికిఁగొంపోవుట లూసియ
 ను విదేశవాసశిత్వస్విధింపఁబడుట లూసియను టీటను మార్ససులెవని
 యూలుకూడి నిలపించుచుండ నా బెనువచ్చి యుండెవరిచేయికోపిపంపినను
 రాజుటీటను కొడుకులంగఁచెదనన్నఁడని చెప్పఁగా దక్కినవారు తమత
 మచేతుల నిచ్చెదమనుచుండఁగా టీటను తనచేయిగోసి యూనుకిచ్చుట
 ఒకదూతటీటను కొడుకులశిరస్సును మఱియతనినరకఁబడిన మాస్తమున
 తనియెదుటనిడిపోవుట లూసియసుగాతులంబురికొల్పి రోముపైదండెత్తి
 వచ్చెదనని తనతండ్రినోదార్చియేగుట లెవనియా యసుకపైనోటనొక
 ప్తాపెట్టుకొని తనమొండిచేతుల సాయమున డెమెట్రీయసు చీరనులు త
 నభర్తంజంపి తనుజెఱచితనచేతులు నటికినాల్కఖండించి నారనిఁ
 ల్పుట చక్రవర్తిని యారనుపోల్కిగా నొకనల్లనికొడుకునని యాబుడుత
 ని చంపుమని దాదిచేతనతనియొద్దకంపఁగా డెమెట్రీయసు చీరనులతోను
 న్నయార నాబిడ్డవిగాతులదేశమునఁ గాపాడనందిదాదిని బాడిచిచంపి
 యొక తెల్లనిశిశువును చక్రవర్తినికప్పఁజెప్పడని డెమెట్రీయసు చీరనుల
 కుపదేశించు టీటియసు విదూషకునిచేతికి విజ్ఞాపనపత్రికనిచ్చి చక్రవర్తి

కడిచూపి యతఁడేమనునో తిరిగితనకుఁ జెప్పుమనుట చక్రవర్తి విదూషకుఁ
డిచ్చిచ యుక్తరమునుఁ జదివికొనివిదూషకునకుఁజెప్పి విధించిటీటసునిఁడ
నచేతనఱుకుటకై యతనిఁబట్టితెమ్మనుట ఈమొలియసుగుఁతలు సే న
స్థూర్చికొని లూసియసునోమునై దండెత్తివచ్చినాఁడనఁ జక్రవర్తి జడిపి
లూసియనుని టీటసునింటఁదగ్గలిసికొమ్మని యిమొలియసునంపుటగాతుఁ
ప్పనికులచే నారనుపిల్లనితోఁగూడఁ బట్టువడుట తామోరాటిటసునకి నే
జ్జెత్తి నదనినిశ్చయించి డెమిట్రియసునీరనులతో నడురేయిబయలుగై టీ
టసుని యింటికివెళ్లి యతనితోఁ జాఁబగదయ్యమనియుఁ దనకొడుకులిరు
వును నొకఁడుచేఱదయ్యమనియుఁ దమ్మునుయధేచ్చగా నియోగించినచో
నభిప్రముతీ ర్చెడమనియుఁజెప్పుట టీటసా పెమాటలు సమ్మిచెల్లు నటించు
చు నా పెనుమఱి యా పెకొడుకులనుఁబోల్చి చక్రవర్తి నిదనయెడుటఁ జె
ల్లుమనినోడు సఁయె లూసియసుని మఱిముఖ్యగాతుల సేనాధిపతులను
నీయింటికిఁబిందుకై రప్పించుము చక్రవర్తింజక్రవర్తిని మఱియూ పెకొ
డుకులను నీయింటిఁబిందునకు వచ్చునట్లుచేసెదనని తామోరా చెప్పిపోవు
ట టీటసుఁగూర్చునునితో గాతు సేనాధిపతులను వెంటనిడికొని లూసియ
సుని వెంటనేరమ్మనుమనిచెప్పిపంపి వల్లియసునిబిలిచి డెమిట్రియసునీరను
లను విడిచికట్టివారలకు నోళ్లుమూసి తెవీనియాచేత నొకగిన్నెనిడివారలు
చేసిన నేరముల వారలతోఁజెప్పి వారిగొంతుకలఁగోసి యానెత్తురాగిన్నె
లోఁబట్టి వారితలకాయలు మెత్తగాదంచి యానెత్తుటనుడికించివరకుట చ
క్రవర్తిని తనయింటికిరాగా టీటసు మార్చును లూసియసు తెవీనియా
గాతు సేనాధిపతులతో వారలఁగూర్చుండఁబెట్టి తావంటవానివేసమూని
తావండిసపదార్థము నెమటనుంచి తెవీనియాను బాడిచిచంపుట చక్రవర్తి
తారణ మేమనియడఁగ డెమిట్రియసు నీరనులు బెసియానసునిచంపి తెవీ
నియానుఁజెఱబట్టి యాచేతులనఱికి నాల్కనుఖండించిరనియు నడియెఱుఁ
గక నీవునాకొడుకులఁ సంపింగినావరియు నారనుతనచేయికూడానఱుకు
కొమనట్లు కుట్రపన్నినాఁడనియుఁజెప్పుట చక్రవర్తి డెమిట్రియసు నీరను
లను బిలిపించుకొనిచెప్పినపుడు టీటసిదిగోవారల నీతామోరాతనమంకిం
చుచున్నదని యాపెదార్థనకమున్నట్లడించి యాపెన్పొడిచిచంపుట

దుకొప్పక చక్రవర్తి టీటసుంబాడిచి కూల్చుట లూసియను చక్రవర్తి
బాడిచిచంపుట ఆరనునీడగుళిక్షవిధించి రోమనులు లూసియనుని దమ
కు రాజుగాఁజేసుకొనుటయును.

(4) త్రోయులను క్రెసీడాలను నాటకమునందలివేనములు

ప్రియాము త్రోయిరాజు పానికొడుకులు హెక్టరు త్రోయులను వేరినను
డిఫోజను హెలీనసులు

ఈనీను అంటినయ త్రోజనుసేనాధిపతులు

కల్చను గ్రీకులతోఁజేరిన త్రోజనుగురువు

పండాగను క్రెసీడావినతండి

మూర్ఘరిను ప్రియామువిజారపుత్రిడు

ఆగమమ్మను గ్రీకుసేనాధిపతి మెలిలానువానిసోదరుడు

అచిల్లెను అజాన్సు ఉలిసిను నెట్టగు డయామెడిను హెక్టర్లనులు గ్రీకు
సైకులు

తీర్చిటిసా మఱుగుజ్జుబండడు

త్రోయులను వేరినుడయెమిడినులు సేవకులు

హెలెను మెలిలానునిభార్య

ఆండ్రోమేషీ హెక్టరునిభార్య

కసాండా ప్రియామునికూఁగిచిగు మాంత్రికురాలు

క్రెసిడాకుల్కసునికూఁతురు

త్రోజనుసైనుకులు గ్రీకుసైనికులు రంగము త్రోయిగ్రీకునిరము
ను కథ

త్రోయులను క్రెసీడాపైదనవలపును పండాగనుతోఁదెల్పుట క్రెసి
డావినచెంగటనుండి యుద్ధమునుండిపోయెడు వీరుల పండాగనుతోడనుండే
హరించుట గ్రీకువీరులు త్రోయునుజయింపఁబోక రిత్తగానేడేండ్లనుండి

అనుంటే విచారించుట స్వేచ్ఛ గ్రీకులలోననతో ద్వంద్వయుద్ధముచే
యంగిలనందున్నదాయని గ్రీకుసైన్యములో జరిగించుట గ్రీకుసైనికు
లుకోరినట్లు హెలెనుగ్రీకులకుఁ దిరిగి యప్పగించఁదగునా లేదాయని ప్రి
యాముకొడుకులతో నాటించించుట గ్రీకులు ఘామేనత్తును గొంపోయి
తట్ల పేరిసు గ్రీకు సేనాధిపతిభార్యయూ హెలెనుండెచ్చెదెచ్చుకొన్నదా
నివిడువనేలయని కొందఱువిడువకున్నచో గ్రీకులవలనఁ దమదేశమున
కుఁజేటు వాటిల్లునేమోయని మాటికొందఱు నభిప్రాయమిచ్చుట కెసాం
డ్రా హెలెనుం గ్రీకులకప్పగించనిచో ట్రోయికి ముప్పుకలుగుననిచెప్పి
పోవుటట్రోయిలను క్రెసిడానోయ్యమువలచికపగూఁడుట క్రీకులదేబట్లు
పడిన యాంటీనరునిఁదిరిగి ట్రోయిసైనికులకిచ్చి వానికిఘాతముగ క్రెసిడా
ను గ్రీకులకిచ్చుటకు పేరిసుమొదలగు ట్రోయిసైనికులొప్పుకొని ట్రో
యిరసునిఁ దమయొద్దకుఁ బిలిపించుట పేరిసుట్రోయిలనునితో క్రెసిడాను
గ్రీకులకర్పించుమన నాతఁడాలాగాయని యలుకంగోయి క్రెసిడాకుఁదా
ర హాస్యముగా గ్రీకుసైన్యములోఁగలసి కొంచుగదనుననిచెప్పి యాంపను
గ్రీకులకప్పజెప్పుట గ్రీకు ట్రోయిసైనికులొకచోట నొక రేయికలసి
జనముసేయనిచ్చగించుట ట్రోయిలను క్రెసిడాడయోమఁడుతో గహ
స్యసల్లాపములాడి వానికి తానిచ్చిన సొత్తా-యి చేతనిచ్చిపంపుట కను
లారఁజూచివండిపడుట శత్రుసములు పొగుగ లేవు నేడుయుద్ధమునకుఁగో
వలదని తలిదండ్రులు సోదరియుంభార్యయును వారించుచుండగా హెస్టిగు
వినక ట్రోయిలనుతోఁగూడ దగరంగమున కేగుట అచిలెను లసిశిశ్రు
ములువిడిచి కూర్చున్న హెస్టిరుంజగవుట ఉభయసేనలు హెస్టిరు చచ్చు
టతెలిసి యుద్ధమునాటికేజాలించి తమతమ విడుదల కేగుటయును.

(35) పన్నెండవరాత్రి లేకనీయిచ్చగించుపదన నాటకవందలి వేన్
ముల్లు

హెస్టిరుకొ ఇల్లికియాపగిభువు
హెస్టిరుకొ ఇల్లికియాపగిభువు

అంతోనియో నొకాధికారి సెబాస్టియనుమిత్రుడు

నొకాధికారి వయోలామిత్రుడు

వెలెంటెను కూరియోలు ప్రభుసచివులు

శొంచి ఒలివియాపినతండ్రి

ఆగ్నీకు

మాల్వోలియో ఒలిపియాకుబంధారు ఫేభియను విదూషకుడగుపెస్టీ ఒలి

వియా సేవకులు

ఒలివియా భాగ్యవంతురాలగుదొరసాని

వయోలా సెబాస్టియనుసోదరి

మెరియా ఒలివియాదాసి

ప్రభులు గురువు నావికులు అధికారులు గాయకులు భృత్యులు రంగము
ఇల్లీయాలోనిపట్టణము దానిచెంగట సముద్రతీరము— కథ ♦
ఆర్సినుతన దలికానితో నొలివియానూ పెసోదరుని గూర్చిచింతించుచు బు
రుగులంజూడకుంటవినుట వయోలాసముద్రమునఁ గొట్టుకొనిపోయిన త
నసోదరునకై చింతించుచునూర్నరుని పండజేషమున సేవిండుట సెబాస్టి
య నాంతోనియోతో దనతో నొకసారిబుట్టి తన్ను సరిగ్గాబోలిన తన
సోదరిసముద్రమునఁ గొట్టుకొనిపోయినదనియు నాపెన్వేదకుటకై రోడరి
గోపేరుపెట్టుకొని యూర్సినుచెంతకుఁ దానేగెదననియు నందుకునీసాయ
ముకావలయుననియుఁగోరుట ఒలివియాయొద్దకు వయోలాప్రభునిచేబం
పఁబడి యాపెచేబేమింపఁబడి యాపెచెలికత్తెచేనంపిన యుంగ్రమం
దుకొని యాపెతెల్విలేమికిఁజింతించుట ఆర్సునువయోలాచేతి కొకనగయి
చ్చియొలియాకిమృత్యునిచెప్పట ఆర్సినునివయోలావలచిపఠితపించుట ఒలివి
యావయోలాతోఁ దనవలపులెల్లఁగానాపెతప్పించుకొనుట మెరియామొ
లిపియావ్రాసినట్లొకయుత్తరము కల్పించిమాల్వోలియోచెంత నవ్వలా
గా నతఁడొలివియానువలచిన దనుకొనివికారపడుట తాగ్రుభోతగు
దన తాగ్రుమ చెలికాడగు నాగుచీకుతోనొలివియాని స్వలచినదికా
నినీ ర్యగుణమాపెను గన్నర్పుటకై యాపెయొద్దకు రాజ్ఞాచేరాకపో

కలు సేయుపడుచువానితో నీవెదిర్చిపోరాడీగెల్చితేని నీయెడలనా పెడఁ
 నురాగమధికమగునని పురికొల్పఁగానతఁడు వయోలాను నడుమార్గమున
 నాహ్వనముచేయుటకోర్వకతఁడు సెబాస్టియనుననుకొని యాతొననేగెడు
 నాంటోనియోయూగుచీకు నెదురించునపుడతఁడు రాజుశత్రువుఁడుగాన గా
 నభటులతనింజెటకుఁ గొంపోవుచున్నప్పుడతఁడో సెబాస్టియనుఁడనీయే
 ద్దనాదాఁచిన ధనముగానినన్నుఁగొనియెటుంగననెద వింతయన్యాయముత
 గడునినునంపమునుండి రక్షించియుటకునురక్షితముగాఁ దీసికొనివచ్చినం
 గుకా యిట్లాడుకుంటివనివాపోవుచుఁబోవుట కనిపెట్టివయోలా గూహన
 న్ను నాసోదరుఁడనుకొన్నాఁడు సెబాస్టియను మన్నీటిముప్పునుండి బ్రతికి
 యిచ్చటనుంటగూఢియనినంతసించుట సెబాస్టియనునిఫెర్నరు నాదొరిసోని
 నిన్నుశీఘ్రముగరమ్మన దనఁగా నాపెనునేనెటుంగనీవెవఁడవోకానినీతొ
 వనునీవుపోయని యాతనియాగుచీకిదిగో దొరికినావాయురీ యొకచెంపకా
 యకొట్టఁగానయోన్తోయిచట వారలెల్లపిచ్చివారేయనియతనిఁబట్టిమర్దిం
 చుచుంట యూడికనిపెట్టి యతనిపెకుఱుకఁగా పెర్నరువలన న్ననమూచార
 మువిని యొలిపి గూయడ్డుజడిజెలచి యాగ్చీకులందగిలివైచి యయ్యానా
 యింటికిరమ్మాయనిపిలువనతఁడు నిస్సంశయముగానిదంశయు మాయగా
 నికలగానియగుననుకొనును నాపెన్వెంబడించుట చీకటిగదిలోఁబిచ్చివాఁ
 డనితలంపఁబడి యొలిపియాచేనుంపించఁబడినమాలోర్వలియోతో ఫేలియ
 నుల్లందియున్నాగు చీకుపెట్టేవేలియాలుహాస్యమాడుట మిలిపిగూయొకగు
 కుపుచెంతఁదన్నుఁ బెండ్లాడవలయునని సెబాస్టియనునిగుడికిఁగొంపోవుచుం
 డనతఁడెద్దియూఁదోచక విస్మితుఁడై యరుగుట ప్రభువువయోలాయొలిపి
 యా సెబాస్టియనుజెలచియాగ్చీకు ఫేలియను పెర్ననుమాలోర్వలియో మో
 యాలోకచోఁగూడుటచే యాధార్థస్థిత్వై లంపడుట రాజువయోలానున
 బాస్టియనొలిపియాను యధావిధింబెండ్లాడుటయును

కీ. వెరోనాయందలి యిద్దరుగుమనుష్యులను నాటకభండలివేనములు

సిల్వియాతండ్రియగుచిరనాగి.

వెలంబైను ప్రోటియసులిద్దరు తగుమనుష్యులు
 ప్రోటియసుని తండ్రియానాంటోనియో
 తూరియో వెలంబైనుని శ్రోతిశక్తి
 ఎగమూరు సిల్వీయానువహించి
 స్వీడు వెలంబైనుని సేవకుడు
 లాన్సుప్రోటియసుని సేవకుడు
 ఆంటోనియో భృత్యుడౌపాంతినో
 తూరియాశరణుగొన్న పూటకూళ్ల ముక్త
 వెలంబైను శత్రువులు
 ప్రోటియసునవలచిన జూలియా
 వెలంబైనునివలచిన సిల్వీయా
 లూసెట్టాజూలియా చిలికజే

సేవకులు గాయకులును రంగము వెరోనామిలను మఱి కూచేంగటి
 యడవియును కథ

వెలంబైనుతన చెలికాడంగు ప్రోటియసుతోమాట్లాడి స్వీడు స్వేంటనిడు
 కొని మిలెనాజినభానదొడైట ప్రోటియసుజూలియానువలచి జాబంపిప్ర
 త్యక్షరమంది చదువుకొనుచుండ నతనితండ్రియాతని న్నిలెనాజినభాన
 దొడవుకమ్మనివలపుట వెలంబైను సిల్వీయానువలచి యాశ్రయించుట
 ప్రోటియసుజూలియాకుఁ దనయుంగరమిచ్చి యాపెయ్యగ్రమ్మనాగై కొ
 ని కాన్సుస్వేంటనిడికొని మిలెనాజినొద్దకరుగుట ప్రోటియసురాజ్యజ్ఞ
 పై వెలంబైనుదరిజేరి యతఁడువలచిన సిల్వీయానుదావలచి జూలియా
 నుమఱచి యతనిపైఁగిట్టకాతని గుట్టుచెప్పిరాజుచేనతనిదేశమునుండి వెడ
 లగొట్టించుట వెలంబైనుకయడవితో బలాత్కరముగా లాన్సుతోఁగూ
 డ వొంగుటగువగుట సిల్వీయానురాజ్యజ్ఞపై తూరియోకుడతపర్చెదనని
 మిష వెట్టితానాపె ప్రేమనుసంపాదించుగోరి యాపెమేడచెంత యాపె
 స్త్రోతముంబాడుచున్న ప్రోటియసువైఁఖిరి బూటకూళ్లపానివెంబడి

గవేసముననున్న జూలియాకనిపెట్టెదుఃఖించుట సిల్వియా యొక్క మూతల పా
యమున వెలంతునుయొద్దకుఁబోవ నుద్దేశించుట ప్రోటియసుజూలియానుఁ
దనసేవకునిఁగాఁ గుదుర్చుకొని యాపెతనకుఁదల్లియిచ్చిన యంగ్రము
స్సిలియాకిచ్చి యాఫెచిత్రముంభనకుఁ దీసికొనితన్మునిపంపుట రాజుతూ
రియా ప్రోటియసు జూలియాతెగ్గముఁబుట్టోఁ బారిపోయిన సిల్వియానుస
వకఁబోవుట దొంగలుసిల్వియాను వెలంతునుచెంతకుఁగొంజోవుట రాజు
తూరియా ప్రోటియసు జూలియావెలంతును లొకచోఁగలసికొనుట సి
ల్వియాను వెలంతునునకు జూలియానుప్రోటియసునకు రాజుపండ్లి నేయుట
యును

(37) సీతుకతయను నాటకమందలి వేసములు

లియోంటీసు సిసిలియా రాజు

మేమిల్లియసు సిసిలియా యువరాజు

కేమిల్లో యాంటిగోనసు క్లియోమీనీసు డమోనులు సిసిలియాలోని ప్రి
భువులు

క్లోగరో సిసిలియాలోనితగుఘనుస్వయంధు

ప్రోలిక్సేనసు బొహిమియా రాజు

ప్రోరిజలు బొహిమియా యువరాజు

అర్చిడేమసు బొహిమియాలోనిప్రిభువు

ఒకనావికుఁడు

కారాగృహధిపతి

పెరిడిట్టాతండియగు ముఘనలిగ్నోలుఁడు వానికొడుగువిదగ్ధాపసుఁడు

అటోలికసు మోనాఁడు

హెర్మియోనీ లియోంటీసురాణి

పెరిడిట్టా హెర్మియోనీకూతురు

పోలీనా అంటిగోనసునిభార్య

ఎన్నిలా రాణిచెల్లికె

వైష్ణవదొరకనులు గోపికలు

ప్రభులు దొరసానులు దొరలు ఉద్యోగులు సేవకులు గోపకులు గో
పికలు ద్వారపాలకులు మొదలగువాడు గంగముసిసిలియామొక పుడు. బా
హిమియా యింకొక పుడును— కథ

లియోంటీనుతనభార్యతో పోలికైననునకు సంబంధమున్నదని తక్కించి
నానికీవినమిడుమని కేమిల్లోతో జెప్పగానతడు పోలికైననునకది తెలి
యజేసి యతనినాతనిదేశమునకంపుట రాజుతనరాణిపై ననుమానపడి
యూపెంజెటసాలనుంచుట యాపెకొకయాడుపిల్లపుట్టగా నాపిల్లనుపోలీ
సారాజునకుఁ జూపించినపుడతఁడాపిల్లనడవిలో విడిచిరమ్మగొయాంటిగోన
నునకాజ్ఞయిడుట రాజున్యాయసభలో బాహుటుముగా రాణియందు వ్యభి
చారదోషమూరోపించి మరణశిక్షవిధించునంతలో క్లియోమిసినుడయా
నులపోల్గోయనుదేవతానన్నిధినుండి రాణినిష్కలమ్రురాలనియు పోలికే
ననునిర్దోషియనియు కేమిల్లోరాజదోషిహిక్కాడనియు లియోంటీనులేనిపో
నియునుమానములుగలకూర్చుండనియు నతఃకథన్విధించినయాడుపిల్లదక్క
వేజేసంతానముండదనియు నభిప్రాయముందెచ్చి చదువునపుడదిరాజున
మ్మకుండునంతలో నాకస్మికముగాతాజకుమారుడు మృతఁడై నట్లుతెలి
యఁగా రాణిమూర్ఛిలుటఁగని రాజుతనపైదేవతలాగఁగ్రహించినారని తె
లిసికొని పశ్చాత్తుండై రాణియుపోలికైనను కేమిల్లులునిర్దుష్టులనినిశ్చ
యించికొని పెంటనేమూర్ఛదేతించుటకై కొంపోబడినరాణిమృతిచెంది
నదని పోలీనాతెల్పగాఁవగచుట ఆంటిగోననురాజుజ్ఞచొప్పున రాజపుత్రి
నిబాహిమియా రాజ్యమున నొకయడవిలోనుంచిపోవుచుండఁగా నతనిపై
నొకయెల్లుబంటిపడుట ఆంటిగోననునియోడగాలివాన తాకునఁజెడుట
ఒకగొల్లఁడురాజపుత్రిన్దాపాడి యాంటిగోననునిస్థితినిదన కొడుకువలనఁ
దెలిసియతనిఁగావనేగుట దారసంతానవియోగమునఁ దలడ్చిల్లునాప్రభుఁ
డునన్నరమ్మనివర్తమానము చేసెనిప్పటికిఁబదే నేండ్లుకావచ్చినవి స్వనేత
ముఁజూడనేగెదసెలవిండని కేమిల్లామనవిసేయఁగా పోలికైననునరియే

దేవుని కొంచెమాగుమ యొక స్థానియింటికి దూరమే గానీ గానీ
 ప్రితికలిసికొనుటకు కెమ్మింను పెంట బెట్టుకొని మామువేసమున
 ఆటోలికనుకానుజేయక తిరిగి మోసమునడబ్బవహరించుట ప్రతిజ్ఞ
 కడిట్టాతో మురి కయుడవు వేసికొనినల్లపించుచు నాపెద్దవ్వుకాదెండ్లి
 చేసికొనియెదనని వాగ్దానముచ్చిమానాటిరాత్రి కనగూక నెరియవచ్చు
 నేక్కజూడవచ్చిన గొల్లడుమామువేసములనున్న పోలికేసనుకేమ్మి
 గానుమొప్పాడొరకను మొనలగువాగింబోకేంచుట పోలికేసనకంపెడిట్టా
 చేయవట్టుకొని మా పెంబెండ్లిడదనని ప్రమాదమొనర్చుచున్న నాకొ
 డుకున్నికేంచెదనని చెప్పిపోవుట కేమ్మియొప్పకేకముపై ప్రతిజ్ఞ
 ప్రితితో సిరిలి మా రాజరందగ్గనమున కేగుట ఆటోలికనుమానమున గొల్ల
 నినినికొడుకును ప్రతిజ్ఞ పెడిట్టా నెటవీసికొనివచ్చుట పోలికేసను
 తనకొడుకునువెదకుటకై లిమోగటిసు చెంకకువచ్చుట ఆటోలికనాంటి
 గోసనుమాడిరంపాదిగచిన గుమ్మంబెచ్చుటచేతను గొల్లలసాక్ష్యముచేతను
 పెడిట్టాతనకుమాత్రులని లిమోగటిసునంతసిండుట ఆనగదకున్నడకులి
 మాంబోసునకు పాలినాతాదాచిన పొత్తిమోనీ సగపర్చగాతడదున్రి
 గిలిరవారు నాశ్చర్యానందాన్ధినోలలాడుటయును.

షేక్స్పియరుని కావ్యములలో

1 వీససుమనోయెడోనినను కావ్యమునందలి— కథ *

నానోనినను కేవల వీససుమనోయెడోనినను మోహించుట వాడుకామకేళి
 యొక్కందునో కేలియకాపెద్దప్పించుకొని పందినెట్టాడుచు దానికొమ్మ
 పోటునమడియగా నెడోసువిలసించుచు దివమున కేగుటయును

2 లూక్రేషీ చెలయనుకావ్యమందలి— కథ *

లూక్రేషీయను రోమురాజు కొల్లేటిసను తన సేనానాయకునిభార్య నత

నివరోక్షమునఁ జేటపట్టఁగా నాపెతనభర్తతో నారాజుదౌర్జన్యముంజేప్పి
పొడుచుకొనిచావఁగా నాపెభర్తయారాజుం డేశమునుండి వెడలఁగొట్టుట

3 విరహవేదనఁగూర్చి పద్యములు

4 శృంగారనాయకుని విజ్ఞాపనమునందు విప్రలంభ శృంగారమువ
ర్ణింపఁబడినది

5 విరహదీన తీర్థహాసియందు విరహవర్ణనము

6 భోనిక్సనుకొక పక్షి మఱియొక జాతిపక్షియును కావ్యమున నాప
క్షులవర్ణనము

కాళిదాసు నాటకములలో

1 శాకుంతలమున దుష్ప్రతుఁడు శకుంతలయందు భరతుఁడనువా
నింగనుట

2 విక్రమోర్వశీయమను నాటకమునఁ బురూరవుఁడను రాజూర్వశి
యను దేవదాసిగవఁగూడుట

3 మాంబవికాగ్ని మిత్రమనునాటకమున నగ్నిమిత్రుఁడనురాజు మా
ంబవికయను రాజకుమారిఁ బెడ్డఁడుట

4 కాళిదాసప్రహసనమునందు బండ్బూతుపంచాంగమున్నది

కావ్యములందు

1 రఘువంశమునందు సూర్యవంశ రాజులచరిత్రముకలదు

- 2 కుమారసంభవమున బార్వతీపరమేశ్వరులు కవచముగాడి కుమార స్వామింగని యతనిచేదారకాసురుం బలయించుట
- 3 మేఘసందేశమున నొకయక్షుడు మేఘముందన భార్యంగిచ్చిన స్థితియూపేతోఁ జెప్పిరమ్మని బలిపూలుట
- 4 ఋతుసంహారమున ఋతువులవర్ణనము
- 5 శృంగారతిలకమున శృంగారరసవర్ణనము
- 6 నలోదయమున కావ్యమున సలహాహారాచరిత్రమున్నది
- 7 రాక్షసకావ్యమున శృంగారమున్నది
- 8 పుష్పబాణవిలాసమున శ్రీకృష్ణాపికాశృంగార స్తోత్రమున్నది

షేకిస్పయరుని కవిత్వమందలి సాగముల వివరము.

వీరరసమున

- 1 1 నాటకములో మెరీనాడయాసాకుపదేశించుట
- 2 బ్రట్టముతననేరములకు శ్వాతృప్తుడై తనుక్షమించుమన రాజుట
- 3 2 నాటకములో ఈనోబబ్బాస్సు ఆంటనీశౌర్యముండలంచుకొనియనుకొనుట
- 4 ఆంటనీమృతుడై సపిదపల్లియో పేట్రానీజారుసకులోబడ నొల్లక నుకొంటు
- 5 క్లియోపేట్రాడోల బెల్లాతో ఆంటనీవీరత్వముంబొగడి చెప్పుట,
- 6 నీజారుసకులోబడనొల్లక క్లియోపేట్రా ఈరాసుతోననుట
- 7 3 లో॥ ఆరెండుమల్లయుద్ధమునకు బోదగదనురోజ్జిండుసిలియాలకనుట
- 8 5 లో॥ కొరియొలేనస్సు ఆఫీడియస్సుంగూచిక ప్రజాప్రతినిధులతోననుట
- 9 వలమ్మియావళియూనోదాచుట
- 10 అగ్రిప్పాకొరియొలేనస్సుని స్వభావమొకనికెడెల్పుట
- 11 కలమ్మియాకొరియొలేనస్సుని బ్రజలతోక్షమాపణము చెప్పుకొమ్మనిబోధించుట
- 12 ఆఫీడియసుని సేవకుడింకొక సేవకునితోననుట
- 13 అగ్రిప్పాకమీనియసుమొదలగు ప్రజాప్రతినిధులతోకొరియొలేనస్సు భోజనముచేసినపిమ్మట దానతనిగలిసికొందుననిచెప్పుట
- 14 అగ్రిప్పాఆఫీడియసునిలతో కొరియొలేనస్సుతనమాట వినకపోయినప్పుడనుట

- 15 6 లో॥ అమాచిమోవిమోజెమతో నం పభవకంసూచికచెప్పట
- 16 7 లో॥ హేమ్యోహరిషియోతో దనసంశ్రిన్వోశంనుట
- 17 తనతంక్రిగూపమునఁ దనకగవడిసదయ్యములన్ను గిన్నున చేసన్న
జేసిపప్పడు నన్ను నాగించెడు హరిషియోకు హేమ్యోహరిషికుట
- 18 పొలోనియస్సురాశియొద్ద ఒసేలి మాకు హేమ్యోహరిషి వాసివలపు
బాగునందుఁ జదివినపద్యము
- 19 వైష్ణవానిపలెదనతోమాన్యోడిన హేమ్యోహరిషి ఒసేలాశలం
నుట
- 20 నాటకమందలి గాశితనభవతో దామార్తనువాడని రెంట్టు
పెట్టుకొనుట
- 21 8 లో॥ సీజారులిగొప్పకోర్వకతనిపై పైగముతోభావనంచిన కేషి
యసునితోబ్రూటస్సునుట
- 22 కాలిఫర్నియాశకునములు బాగు లేవ్విబులుములు దీక్షిద్దన సీజా
రనుట
- 23 సీజారులిజంపినపిమ్మట బూటస్సుపురజనులతో దాఁజేసిపని నా
యమచిపల్కుట
- 24 యుద్ధరంగమునబూటస్సుశన్నుదాఁచిదుమకొనిచచ్చి పడియుం
డగానతనిఁగూచిక యూంటనీపల్కుట
- 25 11 లో॥ అయిదనహొనిమహారాజు రణరంగమున వెన్వ మోల్లెం
డుప్రభునితోఁబల్కుట
- 26 12 లో॥ రణరంగమునటాల్పట్టునకు ముక్తియనికొడుకునకయిన
పంనాదము
- 27 13 లో॥ హొనీమహారాజు సఫల్కువాన్విక్కు ప్రభులవైరముఁ
తలపోయుట
- 28 సఫల్కుప్రభువునూ గ్గట్టురాశితో దావిదేశగమనశిక్ష విధింపఁబ
డిసపుడనుట
- 29 హొనీమహారాజొట్టు తప్పికోమ్మన్నప్పుడు సేలిస్సరీప్రభుఁడనుట
- 30 రణరంగమునఁ జిన్నకి పుడకనుకొంట

- 31 14లో మాగెకరట్టురానియుద్ధమందోడితనజోదులతోబల్కుట
- 32 16లో ఆతకరుచెటసాలగోడ్పైకెక్కియుజుకఁజోవుచనుకొంట
- 33 18లో రెండవరిచాడుక మహారాజుశత్రువులకుఁ జిక్కిదుఃఖించున
పుడు గురువోదాచుట
- 34 ఒకతోటమాతెతన సేవకులతోఁ బల్కుట
- 35 20లో రాజువిద్యాప్రశంసచేయుచుఁ దనచెలికాండ్రోకనుట
- 36 21లో రాజునుజంపిరాజ్యము వేగమాక్రమించుకొమ్మని తన
భార్యతన్నుఁదొందరపెట్టునపుడు మేకృత్తుపలుకుట
- 37 22లో ఇస్పెల్లాతనసోదరుని రక్షించుమనుచు ఆంజీలోనునికనుట
- 38 ఆంజీతోయిస్పెల్లాతోననుట
- 39 ఇస్పెల్లాయాంజీతోతోఁ దగనిపొందునకొప్పకపల్కుట
- 40 ఇస్పెల్లాయాంజీలోతోననుట
- 41 25లో నాటకచూచూడగోరిన ధీనస్నుతనయుద్వోగికనుట
- 42 26లో క్లాడియోయనుకొనుట
- 43 బెనిడిక్కునుకొంట
- 44 పెడోబెనిడిక్కుంగూచిక క్లాడియోతోననుట
- 45 27లో డిస్టెమోచూతనభతకందన్నఁగలుపుమని యయాచోత్ర
నుఁబ్రానించుచనుట
- 46 28లో సైమనిడీసురాజుచెంగట నొకశూరుఁడు పెరిక్లిసుతోననుట
- 47 29లో జూలియట్టుమృతుడైన రోమియోయొద్దఁబొడుచుకొని మృ
తిచెందుచుంబల్కుట
- 48 31లో పడికనండుప్రోస్పెరోతో నతనికూతున్నియమిత దినంబు
సందప్పఁగవఁగూడనని ప్రమాణమొనఁచుట
- 49 32లో కవియనుకొంట
- 50 ఫ్లేవియస్ను తనయజమానుని యమితదాతృత్వముంనలఁచియను
కొంట
- 51 ఆల్ఫిబయాడీసుతోఁదొలినభ్యుడనుట
- 52 33లో తామోడాటీట సాండోనికస్సుతోదన పుత్రునిరక్షించు

మనిషిలకు

- 53 బెస్సి కూనస్సుటీటస్సాండోనికస్సుతో నతఁడుతనకు లెవీనాను
బెడ్డిచే సెదననియన్న ప్పడనుట
- 54 లూసియస్సు మొండిచేయఁబడిన లెవీనానుజూచియనుకొంట
- 55 లూసియస్సుమాట
- 56 34లో పండారస్సుక్రీస్టిడాతోననుట
- 57 హెక్టరు ప్రియామాతోననుట
- 58 హెక్టరు కస్సాత్రొకనుట
- 59 టోయిలస్సుహెక్టరుతోననుట
- 60 36లో లూసెట్టాతోజూలియా పోటియస్సుంగూచియనుట
- 61 37లో పోలిక్సిసీసుతో కేమిల్లాయనుట
- 62 గొల్లఁడు పెరిడిట్టానుజూచి యాపెరాచకొడుకుల్లసినందుకుఁ ది
ట్టుచుఁబల్కుట
- వీనస్సుమతియెడోనిస్సను కావ్యములో
- 63 వీరస్సెడోనిస్సుతోఁదగ్గవఁ గూడుటధర్మామనిబోధించుట
- 64 ఆపెవానితోఁబందివేటకుఁ బోవద్దనిచెప్పుట
- 65 ఆపెవానిశౌర్యము మొదలగుగుణములవణిఁగించుట
- ల్యూక్రీసీ చెటయనుకావ్యములో
- 66 ల్యూక్రీసీరాజుందనుఁ జెటపట్టరాదనిబోధించుట
- 67 రాజుచేఁజెటపట్టఁబడిన పిమ్మటల్యూక్రీసీ తనభతఁడందలంచుకొ
ని తలపోయుట
- 68 ఆపెచింతించుట
- 69 ఆపెతనభతఁతోఁదనభంగపాటు చెప్పుట

శాంతరసమందు

- 1 2లో కి యోపేట్రాను నీజారులోఁబచుకొనుటకు రాయబారమం
పినపుడాపెయందు నకులొంగునట్లుగపడఁగా నీనోబబకసనుకొంట

- 2 ఫిలో కాజ్యభ్రష్టరాజు తనతోడివారితో బల్కుట
- 3 ఆడముల్ల రెండుతో సడవికి జనుచనుట
- 4 ఆమియన్న జాన్వీస్సులపాట
- 5 కారినుటన్ స్టోనుతో బల్కుట
- 6 4లో పురుషులకు స్త్రీలకన్న స్వాతంత్ర్యమేల యధికముగానుండవ
లయునను నడిమీమానాతో లూసిమానా పటుకుట
- 7 6లో బెలారియస్సు గిడేయస్సాన్వీలియస్సుతో బల్కుట
- 8 ఇమోజిను లూసియస్సునొద్దదన పేరుమాచుకొన నెంచియను
కొంట
- 9 - రణరంగమున నిమోజినుదోసమెఱుగదని రాజుతో నయాచోత్రచె
ప్పచుండఁగా పోస్తమనస్సుబయల్పడి తానిమోజినుజంపించినట్లు
బాహుటముగా నొప్పుకొనిచనుట
- 10 7లో హేమెట్టునతనితల్లి యతనితండ్రిచావునకుదుఃఖంపనతనినో
దాచుకొనుట
- 11 హేమెట్టురోజుకాంత్యంతో నీలోకమంతయుజెఱసాలయే యని
చెప్పచుంబల్కుట
- 12 గిల్బెర్ట్స్టెర్న్తో హేమెట్టుతనకు లోకమందభిరుచిపోయెనని ప
ల్కుట
- 13 హేమెట్టుపిలువబడి తనపినతండ్రియొద్ద కేగుచనుకొంట
- 14 హేమెట్టుపినతండ్రిపశ్చాత్తపుడగుట
- 15 8లో కేషియస్సు నీజారుంబాడువనిశ్చయించుకొని తలపోయుట
- 16 9లో హాల్పురురణమున దెబ్బతినియొరగుచనుకొంట
- 17 10లో ముఖ్యగురువు హేస్టింగ్సుమొదలగు ప్రభువులతో ననుట
- 18 నాల్గవహేనీమహారాజు తనవ్యాధిలో దామూఛిలినపుడు తన
పెద్దకొడుకు తొందరపడి తనకిరీటముండ్లీసికొనఁగా దనకొడుకుల
తో ననుట
- 19 11లో రణరంగమున శత్రులచేతిలో మనమున్నామను గ్లాస్టెర్సు
తో నైదవహేనీమహారాజునుట

- 20 అయినచో నా పుత్రులను పోరాజు రణరంగమున కేధినియ్యవలెనని నామనము
 - 21 12లో నా పుత్రులను నా పుత్రుల భక్తి వలన దృష్టిసంపాదించితిని క
లూడువానిని నా పుత్రుల వానితో నా అవహాని మహారాజునుట
 - 22 చంపబడుతున్న గంగ పోవలెను నన్న సేవకులు కేడుతో ననుట
 - 23 13లో నా పుత్రుల రక్తము రాజు చే రణరంగమున బోడువలెబడియ్యుచు
యూర్పుకొనెనుట
 - 24 యూర్పుకొనెను గంగ పోవలెను నా అసహన మహారాజు తన రాజు
మొదలు నా పుత్రుల సనుట
 - 25 14లో అసహన మహారాజు గుట్టపై గుచ్చుకొండి యుద్ధ
ముంబరికింపు మదల పోయుట
 - 26 అసహన మహారాజు చెఱసాలలో నుండి యచట కావలివాడునీ
కిరీట మేదని మడుగంగ బల్యుట
 - 27 వాల్మీకి పుత్రులు యుద్ధరంగమున ఎడ్వడు రాజు చే బోడువలెబడి
మడియుచునుట
 - 28 15లో ఏనీయొత్తన హాని మహారాజు చేవిడనాడబడిన కేతరై
స్మహాగాణిందలచి యొక ముద్రునిదానితో బల్యుట
 - 29 పుల్లగురువు చెఱసాలకు బోవు చనుకొంట
 - 30 గాడిక నరుకన్దూషించునపుడు కౌశ్యరనుట
 - 31 16లో ఆ గాడిక రణరంగమున జాన్ మహారాజు చేజిక్కుట కేడ్చుకా
న్దొచ్చునోదాపకం జాలక రణమందోడినలూయి పరితపించుట
 - 32 17లో తనకూతురై నగవ్రీగన్లు తనకుభృత్యులు బరుగురు లేదన్న
పూడు లియర్మహారాజు పల్యుట
 - 33 లియర్మహారాజు గాలివాన బెబ్బతిని కెంటుగృహము జేఱుచు దల
పోయుట
 - 34 గోస్తరు పుత్రులు వెడ్డారు నకు బల్యుట
 - 35 లియర్మహారాజు వెఱ్ఱై గోస్త రెడ్డార చెంత వాపోవుట
 - 36 18లో రాజు యుద్ధమున కేఁపాన్పు కేగెగా నంతకలహములు రే

గంగారాణి తే మవాతకలనుడువుమాయన్న పూడు యాదుప్రభువ
నుట

37 నీయాజ్ఞానుసారముబోహోకరి చాడుకంజంపినానని యెక్స్రనఁ
గా బాలింగ్రూకుపల్కుట

38 19లో గోస్తరుని యాజ్ఞానుసారముతన్ను సంపుటకుఁ గొంపోవురే
ట్లిప్పుతో హేస్తింగ్సునుట

39 రిచ్చండునిదిరంపబోవుచు శిబిరమునదై వసాధికనముచేయుట

40 22లో ఆంజీతోతస్సనకూడు మనునధకమిచ్చునట్లు పల్కుచున్న
పుడు ఇస్సెల్లాయనుట

41 ప్రిచ్చున్న వేషమునున్న రాజు క్లాడియోకుపజేశించుట

42 23లో నెగిస్సాపోషికయాతోఁబల్కుట

43 ఎద్దియుంజేయలేక తనకై వగచు జెన్నానియోతో ఆంటోనియో
న్యాయస్థానమునఁబల్కుట

44 25లో హెర్మియూతనమాటవినక లెజాండరుసెనలుచుట కొప్పక
థీనస్సుతో ఈజస్సుచెప్పుకొనఁగా థీనస్సుహెర్మియూతోఁబల్కుట

45 27లో రాజుతో బ్రాబ్బియోతన కూతునొడ్డెల్లో కిచ్చినానని
యంగీకరించి నపుడు రాజునుట

46 సైప్రసుద్వీపమునకుఁదనకంటె ముందుగావచ్చియున్న డిప్టెమో
నానుజూచిన సంతోషముచే ఓ థేల్లోయా పెతోఁబల్కుట

47 డిప్టెమోనానువలచి యాపెకడ కేగుచు నిరూచోక్తుట్రవలన కే
షియోచేతఁదాపులుతిని వగచు రెడ్రిగోతోనియాచోక్తియునుట

48 ఎమిలియూతనకు వ్యభిచారముతప్పుకాదని దుభోధచేయఁగా డి
ప్టెమోనాయనుట

49 28లో పెరిక్లిసు ఆంటియోక సిచ్చిన వ్రశ్నమునకథకము చె
ప్పుటకు సిద్ధపడియునుకొంటు

50 పెరిక్లిసు క్లియోనునితో ననుట

51 (1) 30లో పెట్రోషియో కేథరీనాతోఁ బల్కుట] చుట

(2) కేథరీ నా పాతివ్రత్యముంగూర్చి తనసోదరీలతో నుపన్యసిం

- 52 31లో భూమి ముద్రా నలుపుచును పట్టిన నీనోయనుకొంటు
- 53 32లో పట్టిన నీనోయనుకొంటు యజమానుడు డడవి కేగిగా సేవకులకు
దన ధనము కొంత పంచియుచ్చియనుట
- 54 ఆ పట్టిన నీనోయనుకొంటు డడవిలో దనగుహ చేంతనుండి యనుకొనుట
- 55 పట్టిన నీనోయనుకొంటు
- 56 33లో మగ నేనమున రాజునిన రాము బారముందనకు దెప్పినవ
యోలను నిలిపి మావచ్చి యనుకొంటు
- 47 37 పట్టిన నీనోయనుకొంటు దన్ను తనతండ్రి కందక దూర నేత
మునకు బొమ్మని యుపనేశించు కేమిల్లోకనుట
- యూక్రెసి చెరలో.
- 58 టాకిన్ వాక్యమున కేసిని జటపట్టుటకు నేశించి తనలోననుకొంటు
- 59 చాటుపద్యములు

తరుణారసము

—:(0):—

- 1 1లో తండ్రిమృతికొనుటకు వగను పట్టగ పడు హెచ్చినాతోలాపీవల్లుట
- 2 2లో ఈకొబుకొను ఆంటనీపక్షముమాని శత్రువు స్యములలోజే
రినందుకై పశ్చాత్తాపము పొందుకొనిమడియుదురుబల్కుట
- 3 చచ్చిపోవుచున్న ఆంటనీబూనియోమోక్షియోడుట
- 4 3లో తనతండ్రిరాజ్యపదవినుండి తొలగింపబడి దేశమానుండి వె
డల గొట్టబడినందుకై దుఃఖించుకోలుడు సిలియాయోదా
చుట
- 5 ఆర్థేండ్లో మల్లయుద్ధమున కరుగుచున్న పుడతనితో రోగిండునుట
- 6 ఆర్థేండ్లో లెండుకొనుకని తెలిసినపిదప రోగిండుసిలియాతో బ
ల్కుట
- 7 ఆర్థేండ్లో మల్లయుద్ధమున జయమందితరువాత నతనితో రోగిండు
తనకొడలోని బంగారుగొలుసిచ్చుచుబల్కుట

- 8 రాజ్యభ్రష్టుడౌరాజడవిలో ఆరెండోనుగలిసికొన్న పిమ్మటజా
క్విస్సుతోబల్కుట
- 9 ఆలివరుసిలియాలపెండ్లి రేవగుననిచెప్పిన రోగ్గండుతో ఆరెండో
యనుట
- 10 6లో ఇమోజనులియోవాటన్ను దేశమునుండి వెటలిపోవుచింకేమి
చేసిననిపెసానియోనడుగుటయునతడు చెప్పటయును
- 11 ఇమోకిన్నపెసానియోతో దననాధునిపోక తానెట్లుచూచునో
గూనంగతిచెప్పట
- 12 ఇమోకినుతనభత౯దేశమునుండి వెడలఁగొట్టబడినపుడు చింతిం
చుట
- 13 తాజారయనియుఁ దన్నుఁజంపుమనియు దనభత౯పై సానియో
కు వ్రాసిన యుత్తరము ఇమోకిను చదువుకొని పగచుట
- 14 ఇమోకిను తనభత౯వ్రాసిన యుత్తరము చదివికొని పరితపిం
చుట
- 15 పెసానియో తనకిచ్చినవినము గోలిమూఁచిఁగొనిన మగవేసమున
నున్న ఇమోజనునిఁబూలనమాధినుంచి గైడిరియస్వారాగస్సు
లుపాడుట
- 16 హేమెట్టు తనతండ్రి మృతుఁడై నపిదపఁ దనశల్లి తన్ను నీయం
దంత దుఃఖము కన్నట్టనేలనని యడిగినప్పుడుత్తరమిచ్చుట
- 17 లాఫీసు షిఫీలాకొనచుక నుపదేశము
- 18 విదేశమేగెడు లాటీనుతో పొలోనియస్సుపదేశించుట
- 19 తనపినతండ్రి పగదీచుక కొనక తావృధ౯ కాలక్షేపము సేయు
చుంటకై హేమెట్టు తలపోయుట
- 20 8లో నీజారుని గొప్పకోర్వక కేసియస్సు కాస్కాతోననుట
- 21 కాల్పూనికయాదుశ్శకునములకు జడియుచున్నానన్నప్పుడు నీజా
రనుట
- 22 ఆటుకమిడోరస్సునీ జారునితోఁ గుట్రసంగతి చెప్పట్లకై యుత
డుపచ్చదారిలో నిలువఁబడ్డిచునుకొంట

- 23 తంటనీ నీరూరుడు చరపబడిన సమస్తాః బ్రజలననీరూరుని శత్రు
లైన బురికొల్పుట నీర్చిత యుపన్యాసము
- 24 10లో వాల్మీకి హస్తీమహారాజు పడి గే మలేది యనుకొనుట
- 25 11లో హస్తీమహారాజు మూలవేసములో పోల్చుకొనినది
మృగము పోల్చుకొనుటలో వారలు రాజ్యస్థానిన బల్కుట
- 26 13లో స్వర్ణపు ప్రిభువు చెలసాని కంఠబడినపుడైన హస్తీ
మహారాజు సగముట
- 27 14లో వాల్మీకి యెవ్వడుకా రాజునితోపు ఎవ్వడుకా యునుకా గణ
మునది నూలింప నడవ దూరమట
- 28 16లో బహుబలుని 19లో మౌళినాని అందఱు నిష్కపకేసపుడు
నాగలకుభయుఁ గియింపగలవట
- 29 17లో కంఠ బడయునై గమనాశీల మగు శత్రువునకు నిమిత్తమైన
టన్నవనియడగఁగా నొక కంఠమనుష్యుడగుట
- 30 18లో కంఠవరిచాడుకా మహారాజుని స్థానింపగు పిచ్చియనట
- 31 బాలింగుమృగ కీటమందసకిమత్తస్పదం కంఠవరిచాడుకా మ
హారాజునట
- 32 కంఠవరిచాడుకా మహారాజు బాలింగుమృగతోనట
- 33 రాజునవినుగింతోలుగింపఁబడి కంఠవరిచాడుకా మహారాజునము
ఖమొనకొనుచునుట
- 34 చెలలోనున్న కంఠవరిచాడుకా మహారాజునిపోయుట
- 35 19లో ఏలిక బెట్టుగానె ధనకోడుకులుసూడ వరిచాడుకా మహారా
జుచేరిపఁబడఁగా దూరమట
- 36 20లో గంధర్వమాయచే దన్న బరిపల్లె స్థానికులకు సర్వము
ప్రతాపపాపచే సనుకొని యూపితోనా పెహితురాలగు పాలినా
పల్కుట
- 37 26లో సన్యాసితసపన్ని క కంగీకరించుమన్న పుడలి యొనాంబో
మనుట
- 38 27లో అమృతాగ్రోకేషియాతో ద్విమోనాకుఁ దగులాటమన్నట్లు

- 39 స్థిరపచిన్ నపుడు ఒకేల్లోవిచారించుట
తన్ను శంకించితి నభ తక్షకోపించుటకు శోకించుచు నమాగోతో డి
స్సెమోనాపల్కుట
- 40 29లో కెప్పులెట్టుతనకూఁతురగు జూలియట్టుంగూచిన్ పేరిను
తోఁజేప్పుట
- 41 సమాధిలోవిషముఁద్రావి మూఁభిల్లియుంచఁబడిన జూలియట్టున్
మృతిచెందినదానిఁ గాఁదలంచిరోమియోయనుకొంట
- 42 జూలియట్టుమూఁభన్దేఱిన పిదపవిషముగోలి మృతిచెందినరో
మియోనుంజూచియనుట
- 43 31లో ఆరియలుప్రోస్పెరేతోనాతని మంత్రమహిమచే గోంజీలో
నునిశ్చితివణింపుట
- 44 37లో పాలీనాతనభతన్ మృతుఁడౌటకు వగచుట
వీనన్నమఱిఎడోనిన్నను కావ్యములో
- 45 అడవిపందిచేఁజంపఁబడిన ఎడోనిసునివెదకుచు నడవిలోవీనన్ను
మృత్యు దేవతన్ని ఎదింపుట
- 46 ఆపెపందిచేఁజంపఁబడిన ఎడోనిన్నుంజూచియనుకొంట
- 47 ఆపెఎడోనిన్నుందలంచుకొని దుఃఖించుట
ల్యూక్రేసీ చెఱులో
- 48 ల్యూక్రేసీకిఁగాఁబోవు దశందలఁచిక నియనుట
- 49 ల్యూక్రేసీతనుబట్టెబట్టిన టాక్వినుతోననుట
- 50 ల్యూక్రేసీరాజుచేఁజెఱుపఁబడిన పిదపఁబలవించుట
- 51 ల్యూక్రేసీ దుఃఖించుట
- 52 ల్యూక్రేసీ దుఃఖించుట
- 53 ల్యూక్రేసీ పొడుచుకొనుటకు కైజారుపట్టకొని తనచేతితోఁబ
ల్కుట
- 54 ల్యూక్రేసీభతన్ యాపెవతన్మానముపైవచ్చి యాపెతోఁబ
ల్కుట [స్వతీరు]
- 55 ల్యూక్రేసీ రాజుచేఁదాఁజెఱుపట్టబడితినిచెప్పి నపుడాపెభతన్యు

చాంద్రావతము

56 విగ్రహితన ప్రియుగాలెనిగి పడెకొల్లుట

శృంగార పదము

—:(1):—

- 1 11లో సిల్వీయస్సు కాగినంత బల్లుట.
- 2 ఆల్లెండువ్రాసిన కాగితమునందు నీలిగూచదివినవాక్యము.
- 3 ఆల్లెండు నడవిలోఁ జూచితినని సిలిగూచెప్పినను రోల్లెండునుట
- 4 ఆల్లెండు రోల్లెండునొచ్చియున్నానని చెప్పిపుడుమగి వేసమున నున్న రోల్లెండునుట.
- 5 ఫీభీతారోల్లెండు న్వలవలేదని సిల్వీయస్సునొక బల్లుట
- 6 ఆల్లెండుతో రోల్లెండుతాబయల్పడి చెప్పట
- 7 14లో రణరంగమున రిచాడుక ఎడ్వడుతోననుట
- 8 20లో రాజుపెంచిరాజు కూతువకు వ్రాసిన పలపుసద్యము
- 9 25లో తీసనునాటకమాడించి లైసాండరు డెవిలియను హోత్రి యా హాలీనామొదలగువారిని నిదురించుమనిచెప్పట
- 10 28లో జెస్సాయో పోపికయానుఁ బెండ్లుడఁగలిగిన నీసపుపెట్ట నెంచుకొని యందులోనిజయపత్రికం జదివికొని యాపెనుముద్దిడి యాపెతోననుట
- 11 28లో లినీమేకస్సుతో మెరీనానుఁజూపి యొకకుంటినకాదు తా పుకగుల్లయనుట
- 12 29లో రోమియోబెని పొల్లతోతోననుట
- 13 రోమియో తోటలోఁజొగి కిటికీలోనున్న జాలియట్టుంజూచియా నుకొంట
- 14 రోమియో తోటసంటియో తనప్రియురాలిం గూచిక

- 16 34శా టోయిలస్సు క్రీస్టిజాను వశికంచుట
 17 35లో రాజుబలివిమానుడలంచి వలెంపైనుతోననుట [డుకొనుట
 18 36లో జూలిమాలూ సెట్టాలు పోటియసుంగూచిక మాటలా
 19 జూలిమాపోటయసు వాశినయ్యైరముం దాసియెధుటఁ జించి
 వైచినందుకువగచుట. [దేశించుట
 20 రాజుతో వలెంపైను శ్రీనివాసాధీనము చేసికొనుమాగక ముప
 వీనస్సుమతి ఎడోనిస్సును కావ్యములో.
 21 వీనస్సు ఎడోనిస్సునుద్దుగొనుట
 22 ఆపెవానితోఁ బల్కుట
 23 ఆపెవానితోఁ బల్కుట
 24 ఆపెతన్గలియుటకు వాఁడొప్పనప్పడనుట
 25 ఆపెసానింబతిమాలుట
 26 పెంట్రివయఁబోవు గుఱ్ఱమున్వణికంచుట
 27 వాఁడొపెకు లొంగుట
 28 ఆపెవానిన్యధేచ్చ ననుభవించుట
 29 నానిసాగసు నాపెవణికంచుట
 లూకా క్రీస్తీ చెఱలో,
 30 టాకిన్వను లూకా క్రీస్తీనిఁ జెఱపట్ట నెంచియనుకొనుట
 31 32 లూకా క్రీస్తీ నినుకొనుట
 33 లూకా క్రీస్తీని టాకిన్వను చెఱపట్టుట [ననుట
 34 ఏమీత పెండు కొన చెడఁదఱని లూకా క్రీస్తీయడిగినప్పడు టాకిన్వ

హాస్యరసమునందు.

—:(0):—

- 1 1లో బటక్రము ఫోక్సున కేగినపిదప హెలీనా చింతించుచు పె
 రోలినుంజూచి యనుకొంట
 2 బటక్రముని తల్లితో విదూషకుండనుట

- 3 విభూషణుడు బిరుదును నిర్మించి నెలుగు
- 4 3లో ఉచ్చితము నిర్మించుట సమము
- 5 జ్యోతి అపవీత్యుని టచ్చితముని నిలుచునపు డంతరిచ్చిన పృ
త్యుగము
- 6 ఆస్థానంలో సడవలూ మగ నేసముననున్న గోధండముట
- 7 నేనెన్నో స్థానముల నుండి నెలుచునుని మగ నేసముననున్న గో
ధండము అడవిలో ఆస్థానంలో పడిగి నెచ్చుడంతయు మాటాడక మునుపా
పెన్నుదిడుకొనెనను మూలముగా నాపయముట
- 8 9 గోధండము మిక్కిలి వరుణమునను సను ఆస్థానముతో మగ నేసమున
నున్న గోధండము నిర్మించుట
- 10 ఒక నేవకుడు ఉచ్చితమునో సనుట
- 11 6లో ఒకరో మను వీక్షియుడు పాలిసున్నోయునితో సనుట
- 12 6లో రాశిమృతి చెందుని శాస్త్రమును పేర్చుగా సిగ జ్ఞానముట
- 13 7లో హేమ్యునికవి నిర్మించు సనగపడిన దయ్యమునుట
- 14 హేమ్యుని పోలొన్నియును సనాదము
- 15 వ్యక్తివాని పాలెనలించుచున్న హేమ్యుని ఫలంతో సనుట
- 16 17 నాటకములోని రాశి నాటకములోని రాజునికనుట
- 18 నాటకములోని రాజు నాటకములోని రాశితో సనుట
- 19 భోజనము సేయుచున్న రాజుతో సోమ్యునినుట [రనుట
- 20 9లో గుండో పరు తాకవిత్వము చెప్పగల సన్నపడు హట్ను
- 21 10లో తానింక బడుచువాడేనను పాల్పపుతో ముఖ్య న్యాయ
ధికారియనుట
- 22 పాల్పపు ముఖ్య న్యాయాధికారితో సనుట
- 23 యాయ 9 గురుని మాబోతో నిర్మించుంగూచికయనుట
- 24 పాల్పపు పలుకుట
- 25 12లో బెడ్డుమక టాల్పపుతో సనుట
- 26 13లో పట్టునిమ్మతో యెడ్డుతనభార్యతో నాటవహానిమ

- 27 14లో ఆటవ హెనీమహారాజు తోకుల యభిప్రాయముఁ గూర్చి యనుట
- 28 గ్లోస్తరురాజుకాగోరియనుకొనుట
- 29 గ్లోస్తరుఎడ్వడుకా మహారాజుచేసికొన్న పెండ్లివలన పెరిచిరాజతన్నిపై దండెత్తుచున్నాఁడను సందభమున సతనితో ననుట
- 30 ఎడ్వడుకా మహారాజు తనకుఁరాజు కాకున్న పుడు న్నయధికారము చాలునన్న పుడు గ్లోస్తరుననుట
- 31 ఆటవహెనీమహారాజు తనకొడుకుగజంపిన గ్లోస్తరుతో ననుట
- 32 1 లో జానక్రహారాజు పొన్నులోయుద్ధమున జయమందియింగ్లాండునకు వచ్చిసింహాసనారూఢుడై తిరిగిసింహాసనమందఁ గూర్చున్నాఁడ - దిరిగిమకుటముంధరించి నాఁడనఁగా సేలిస్పరీయనుట
- 33 17లో మారువేసముతో నున్న కెంటులివరుతో ననుట
- 34 19లో గ్లోస్తరునుకొంట
- 35 మొదటిహంతకునితో రెండవహంతకుండు సత్యమునుఁ గుఱించి చెప్పుట
- 36 22లో ఆంజీలో తనయొద్దకు ఇస్కెల్లావచ్చెనని సేవకుఁడు చెప్పిన పుడనుకొంట
- 37 రాజుఆంజీలీతో ననుట
- 38 రాజురాతి మెరియానాను ఆంజీలోనుం గవఁగూడుట కంపించుచుందనలో ననుకొనుట
- 39 23లో ఔస్సాలియో ఆంటోనిమాతో ననుట
- 40 కాన్సెల్ట్యుజన్సీకాతో ననుట
- 41 24లో ఊరుసూలూతో ఓరొయనుట
- 42 45లియోనెటో ఆంటోనియోతో ననుట
- 44 27లో రొడ్డిగోతో అయాగోయనుట
- 45 46 కేషియోత్రా దాగిసందునకుఁ దన్ను నిందించుకొనుట
- 47 బ.నూంకొనుఁగుఱించి కేషియోనడిగి యాసంభాషణమున సిథెల్లోను మోసపుచ్చెనని అయాగోయనుకొనుట

- 48 ఎకాంతాశ్చ మోక్షానాశ్చ సమత్వం
 49 28-యా విశాఖానాశ్చ సమత్వం శవచమనాశ్చ జాచియనుకొంట
 50 శేషాంతాశ్చ సమత్వం దిగదా 'మోక్ష' సమత్వం
 51 29-యా తోమోక్షానాశ్చ సమత్వం
 52 30-యా మోక్షానాశ్చ సమత్వం నానాశ్చ సమత్వం
 53 31-యా శ్రీకృష్ణానాశ్చ సమత్వం మోక్షానాశ్చ సమత్వం కొన్న కాలిబన్నంజా
 చియనుకొంట
 54 32-యా మోక్షానాశ్చ సమత్వం శవచమనాశ్చ జాచియనుకొంట
 55 34-యా మోక్షానాశ్చ సమత్వం

అద్వైత సమంధు.

—:(0):—

- 1 1-యా మోక్షానాశ్చ సమత్వం
 2 రాజాచియనుకొంట
 3 బలకాచియనుకొంట
 4 ఒక ప్రాంతానాశ్చ సమత్వం 'ప్రాంతానాశ్చ సమత్వం' బలకాచియనుకొంట
 5 2-యా మోక్షానాశ్చ సమత్వం
 6 మోక్షానాశ్చ సమత్వం
 7 మోక్షానాశ్చ సమత్వం
 8 ఆంతునిశ్చ సమత్వం
 9 సమత్వం
 10 సమత్వం

మోక్షానాశ్చ సమత్వం
 మోక్షానాశ్చ సమత్వం
 మోక్షానాశ్చ సమత్వం

- 12 క్లియోపేట్రా సీజారునివశమైనదని శంకించియాపెతో ఆంటనీ
యనుట
- 13 ఆంటనీయుద్ధనన్నద్ధుడై తనసైనికులతో ననుట
- 14 ఆంటనీసీజారునకు క్లియోపేట్రాలోబడుట కాపెక్షెగోపించిపో
వగా నాపెతోబాక్రియననుట
- 15 ఆంటనీ ఈరాసుతో ననుట
- 16 ఆంటనీమృతిచెందినపిదప క్లియోపేట్రా పరితపించుట
- 17 క్లియోపేట్రా గోల్డెండుతో సిలియూయదృష్టదేవతనూచి బల్కుట
- 18 గోల్డెండుతనకు గొలుపిచ్చిపిన్ముట ఆర్లెండోయనుకొనుట
- 19 గోల్డెండు ఆర్లెండోతో ననుట [కొనుట
- 20 గోల్డెండు తనకు గొలుపిచ్చి వెల్లిపోయిన తదువాత ఆర్లెండోయ
- 21 రాజు చేయుకుటకు జడిసి యూరువిడిచి పోదలంచిన ఆర్లెండో
తో అడమనుముసలిసేవకుడనుట
- 22 అడవిలోరాజ్యభ్రష్ట ప్రభువుతో జాక్విస్సనుట
- 23 రాజ్యభ్రష్ట రాజునొద్ద ఆమియన్సుపాడుట
- 24 మగవేసముసనునని గోల్డెండు ఆర్లెండోతో జెప్పట
- 25 మగవేసముసనున్ని గోల్డెండుతో జాక్విస్సనుట
- 26 27 మగవేసముసనున్న గోల్డెండు ఆర్లెండోతో ననుట
- 28 టచిప్టోను విలియముతో ననుట
- 29 ఎడ్రియానానాల్కాసి యూరాలనంభావణము
- 30 ఎడ్రియానానాల్కాసి యూనాతో ననుట
- 31 ఎడ్రియానానాల్కాసి యూనాకనుట
- 32 బుజురు ఆంటఫోలస్సి ఫెసస్సుతో ననుట
- 33 ఎడ్రియానాతనభతః కుఁ బిచ్చెననయోగినియనుట
- 34 క్లియోపేట్రా న్యాయ చవకగానమ్మించుమని యల్లరిచేయుతోలిపారుని
తోటోరియో లేనస్సునుట
- 35 యుద్ధముజయించివచ్చిన కొరియో లేనస్సునకుఁ జూరులుచేసినగొ
ప్పకోర్వక బూటస్సుసిసినియస్సుతో బల్కుట

- 36 కొరియోలేనస్సుతన్ను ద్వేషించుప్రజాప్రతినిధులతోననుట
- 37 విదేశగమనమువినిపించిన కొరియోలేనస్సు తన్నిడనాడ లేకయే
ఘ్న తనతల్లితోననుట
- 38 ఆఫీడియస్సుతో మైత్రిచేయుటకేగుచుకొరియోలేనస్సుకొంట
- 39 లోక్లోట్లను ఇమోకినున్నయింటికేబోవుచు నాపెదాసీలస్వాధీన
ముచేసికొనెదననియనుకొంట
- 40 ఇమోకినునపోచీపోయినపుడనుట
- 41 పోస్తమను ఇమోకినుందాఁగూడితినని యాపెపోచీచూపి అయా
చోచ్రచేప్పఁగాననుట
- 42 పైసానియోయిమోకినుండంపునుని తనకుపోస్తమనుచ్రాసినయు
త్తరము నాపెకుఁజూపయనుకొంట
- 43-44-45 ప్లివానివేసముతో మిల్చుడుఁగకుఁబోవుచుగవి ఇమోకినుతల
పోయుట
- 46 అర్విరాగనుతనకు మగవేసముననున్న ఇమోకినుపైమిక్కిలి ప్రేమ
పుట్టుటఁగూచికయనుకొంట
- 47 ఇమోకిను అర్విరాగస్సుగై డీరియస్సులు తనకుఁజేసినయాదరణ
ముందలచియనుకొంట
- 48 అర్విరాగనుతో బెలీరియన్సు వేటకేగిరాకాలస్యముచేయుటకుఁజిం
తించియనుట
- 49 ప్లోటనునితలనాటికితెచ్చిన గె డీరియసుఁ మఱియునందుకు సంతసిం
చు అర్విరాగనుఁదలంచి బెలీరియస్సుకొంట
- 50 విషమూఢకాసందిన పై జేలీమృతిచెందెననుకొనివానిఁబూడ్చునమ
యమున అర్విరాగస్సుతోగై డీరియస్సునుట
- 51 ఇమోకినుమూఢకాఁదేటియనుకొంట
- 52 ప్లివానివేసముననున్న ఇమోకినుండనసేవకునిఁగాదీసికొనవి లూ
పియస్సు తనయజమానునికై పొగలునతనినోదాచుట
- 53 పైసానియోతనయజమానునినుండియు ఇమోకినునుండియు వతక
మానమెద్దియుఁదేకుండుటకు ప్లోటనుగతియేమయ్యెనో తెలియకుం

టకు శంకించుచుండ నలోననుకొంట

54 పోస్త మస్సుచెటసాలలో నిద్దుర మేల్కొనియనుకొంట

55 కారాగృహానికికారి పోస్త మసుతోననుట

56 తనభార్యవినమిడి ఇమోనినుంజంపించి నట్లొప్పుకొనననికాసీలియ
స్సుచెప్పగా సింబెలై ననుకొంట [నుట

57-58 7లో హారేషియోదయ్యముంజూచిన వేకువనుటనాడోకతోన

59 హారేషియోబనాడోక మార్లెస్సులు తనతండ్రిదయ్యము త
మకగపడెననినమ్మించి చెప్పినపుడు హేమెట్టు అనుకొంట

60 హారిషి యోమెరిస్సు స్సుతో దనతండ్రిదయ్యమునకై రాత్రినితీ
క్షించుచున్న హేమెట్టుతనపినతండ్రిబయలుదేతెడు చప్పుడువిని
యతనిదుమోకగ ముంగూచియనుట

61 తనతండ్రిదయ్యముకాన్పించి తనతోమాట్లాడుచున్న పుడు హారే
షియోతోబల్కుట

62 పోలోనియస్సుఒఫీలాతో హేమెట్టుంగూచి తేలుపుచుంబల్కుట

63 రాజు హేమెట్టు వెట్టింగూచి పోలోనియస్సుతోననుట

64 నాటకములోనిరాశి తనభతతోననుట

65 రాజుదైవప్రధానముచేసి లేచిపోవుచనుకొంట

66 పోలోనియస్సు హేమెట్టుచేదంషబడగా ఒఫీలాకు వెట్టియెత్తుట
గనిపెట్టి రాజుజట్రాడుతోననుట

67 హేమెట్టుఒఫీలాసమాధిచెంత లాటీకసుతోబోరాడినపిదప హారే
షియోరాజు తనపైజేసినకుట్రజెప్పబోవుచనుట

68 గిల్లెస్సుర్న రోసెన్బాట్సులను దంపించుటకుదావన్ని నకుట్రహే
రేషియోతో హేమెట్టుతెల్పుచువారిన్గూచియనుట

69 లాటీస్ట్వాడోసీకుబాగుగఁ దేలిసినట్లుకాన్పించుదను ఆసిక్కు
తోహేమెట్టునుట

70 8లో క్షేషియస్సుగూచి సీజారుఆంటునీతోననుట

71 సీజారుమకుటముధరించినయెడల నెట్లుండవచ్చునోయని బూర్ట
సుతలపోయుట

- 108 8వేనీమహారాజుతో వుల్పిసుగూడనార్యులు-చెప్పట
 109 వుల్పిమృతినందుటవిని యతనిదౌడన్యమునెఱ్ఱించు కేతనైనుతో
 గిరిప్రసాదము
 110 రాజశక్తితుండయికామ్యైల్ల సఫల్లుప్రభువుతోననుట
 111 గాడె-నరుతోకామ్యైల్లనుట
 112 16లో ఒకజారపుత్తుడు జానుమహారాజుచేరిచాడు అనుపేరున
 ప్రభువుగావింపబడి తనలోననుకొనుట
 114 పాండల్పులూయూతో జానుమహారాజుతనచేరిక్కిన ఆతరునిని
 శ్చయముగా బొలమించుననిచెప్పట
 113 పాండల్పుపరాజితుడౌ లూయూతోననుట
 115 సేలిస్సరీఆతరుక్షేమముగానున్నాడు నేనుబాపమెఱుగననిహూయ
 బటువగువగాననుట
 116 17లో కాశీలియాపెంచి రాజునకుభార్యయై ఫాన్సుకుబోవు
 చుగ్రనీగనులను తనసోదరీలతో లియకునిసంరక్షణము బాగుగ
 జేయుడనవారలు సీదారిసీవుపొమ్మమేమెఱుగమాయనిప్రత్యు
 త్తరమిగావారితోననుట
 117 నన్నుదిరస్కరించిన గ్రనీలుచేయిపట్టుకొని నీవునెమ్మినగవచరా
 దను లియకుతోరిగననుట
 118 దన్నుదిరస్కరించికూతులపై మండిపడివెట్టెన్ గాలివాసలో బో
 వులియరునిదిరిగి పిలువమనిగోస్తరనగారీగననుట
 119 తనయంటజొచ్చిగాలివాస తాకుదప్పించుకొమ్మను కెంటుతో
 గాలివాసబాధకన్న నెక్కువుబాధపొందు నేనుగాలివాసకుజడియు
 యనాయనితియరనుట
 120 దయ్యమువట్టినట్ల నటించు ఎడ్డారుతోవిదూషకుడనుట [కొంట
 121 లియరునికెంటుశత్రులనుండి తప్పించుకొంపోయినపైదు ఎడ్డారను
 122-123 గుడ్డిగావింపబడిన గోస్తరొకముదసలివానితోననుట
 124 విదూషనీర్పరుతో నతనికోరికవొప్పున నతనితోవరుమెట్ట యెక్కిం

- 89 అయిదవహెనీ) మహారాజరణరంగమున శత్రువిజృంభణచూం
చూచి గ్లోస్టెర్లుతోననుట
- 90 సంధినింగూచిక యెడంబడికవ్రాయు ప్రభులవెంటనేఁగూడనుం
దునని ఇచ్చెల్లామహారాణి యెడవహెనీ) మహారాజుతోఁబలుకుట
- 91 12లో పుసల్లి ఫ్రెంచిదొరతో యుద్ధముకొనసాగించుము నేసాయ
ముచేసి యింగ్లీషై న్యమునోడించెదనని పేల్పుట
- 92 పుసల్లి తేల్చుట శూరతకు వెఱచుడాల్పిన్న తోరణరంగమునననుట
- 93 సఫల్కు రణరంగమునఁ గనకుఁజిక్కిన మాగేరట్టఁగూచిక
నుకొంట
- 94-95-96: సఫల్కుఆటవహెనీ) మహారాజుతో మాగేరట్టఁగూచిక
వణికంచుట
- 97 13లో గ్లోస్టెర్లువిదేశవాసశిక్ష విధింపఁబడి యూరేగింపంబడు తన
భార్యందలఁచి తలపోయుట
- 98 సఫల్కుగ్లోస్టెర్లుపై నాటవహెనీమహారాజుతోఁగొండెముచెప్పుట
- 99 గ్లోస్టెర్లుశిక్షవిధింపఁబడుటకోర్వక సభనుండిలేచిపోవుచుఁ దన్నెం
దుక లేచెదవనియడుగు మాగేరట్టతో నాటహెనీయనుట
- 100 జాకిబీవిస్సుజాన్ హాలెండుతోననుట
- 101 14లో రణరంగమునఁబట్టి వడిన యూర్కుమాగ్గేరట్టరాణిచేమిక్కి
లితెగనాడఁబడి యాపెన్నిందించుట [ట
- 102 యూర్కురణరంగమునఁ జంపబడుటకుఁచిచ్చాత్తుతనసోదరులనతోనను
- 103 ఆటవహెనీ)మహారాజు ప్రజలుఎడ్వడుఁ పక్షముకాబోరని ఎక్స్
తోఁబలుకుట [నుట
- 104 చెఱలోనాటవహెనీ) దెగటాపక వచ్చినావాయనియనగా గ్లోస్టెర్
- 105 15లో పుల్సీరాజుతోఁమదపై కుట్రపన్ను ననియెంచిబంకింగాము
రాజువద్దకుపుల్సీకన్నముందుగాఁ బోనెంచినపుడునాఫాల్కునుట
- 106 సేండ్స్ ప్రభువుచేంబల్లెన్ ప్రభువుతోఁబలుకుట
- 107 తన్విడనాడిఆనీనిఁబడ్డాడిన యెన్నిదవ హెనీ)మహారాజందలంచి
యలుకనున్న కేతరైసురాణితో పుల్సీయనుట

- 72 బూగ్రుటను కేషియస్సుచే నీజరుఃజంపుటకుఁ బ్రేరేపింపఁబడి నడురే
యనవ్వోతనతలుపు పిలువఁగాసనుకొంట
- 73 కల్యాణి యాశకునములు బాగున్న వికాపుకాఁబట్టి సభకుఁబోవద్ద
ని మునుఁదొరబల్కుట
- 74 మునుఁదొరకుంక రాదని కల్యాణి యాతోనీజారనుట
- 75 నీజాకుంజంపిఁపిమ్మటఁ బ్రజలయందలికనికరమున నీజారునెడఁగ
నికరముమూలితి నని బూగ్రుటనుఁడు ఆంటనీతోఁబల్కుట
- 76 మునుఁదొరకుంక శిశిరముచేత బూగ్రుటను కేషియస్సుంగూచిక ప
ల్కుట
- 77 రణరంగముననవకాశమున్నప్పుడే శత్రువులజయింపవలెనని కోషి
యస్సుతోబూగ్రుటనుఁడునుట
- 78 ఒకఘనఁపనుట [కొంట
- 79 9లో యువరాజగు హెనీరసదుష్ట సహవాసముఁగూచిక యను
- 80 న్నాల్గవ హెనీమహారాజు యువరాజుంగూచికపల్కుట
- 81 10లో ప్రవాదయనుట
- 82 నాతాఁబల్లెండు బాడుకల్పుతోననుట
- 83 నాతాఁబల్లెండుమూటనుతోఁబల్కుట
- 84 న్నాల్గవ హెనీమహారాజు తనశత్రువులు జయింపఁబడిరనివిని తన
కువచ్చినజబ్బుందలఁచుకొని యనుకొనుట
- 85 11లో అయిదవ హెనీమహారాజుతో ప్రాన్సులోఁగొందఱిసైనికుల
న్మన్యధమునకంపి స్కొంట్లెండుభయమునుండి రక్షించుకొనుటకుఁ
గొందఱితో మానమిచట సుండవలయుననియుషదేశించుట
- 86 కాంటబర్నీగురువై దవ హెనీమహారాజునకు రాజ్యపాలనక్రమముర
దెల్పుట
- 87 ఇంగ్లాండున్విడిచియుక్తమునకై ప్రాన్సునకువచ్చుటతో తనకానం
దకుని ఎక్కువచేప్రాన్సురాజునకైదవ హెనీమహారాజునందేశ
మంపుట
- 88 మునుఁదొరకుంక

- 126 వేత్తెత్తి సలియరున్లోన్లరుతో ననుట .
127. ర్ణమునందనచేగులిన ఎక్కండు తన పేరడగినపుడు ఎడ్గరనుట
- 128 తనకొగిటమృతిచెందిన కాడికలి గూనుగురించి లియరనుట
- 129 ఎడ్గరు ఆల్బును కెంటులతో ననుట
- 130 18లో బాలింగుబ్రూకుతో స్వధకబూనిన నాతకంబల్లేడు వ్రభు
పురెండవరిచాడుక మహారాజుతో ననుట
- 131 గ్లోస్టరుప్రభిగంటునతని సోదరుంజంపినవారిపై బగదీచుకొ
మ్మనిచెప్పట
- 132-133 గంటువివేశవాసనిక్షనంకు బాలింగుబ్రూకుతో ననుట
- 134 వివేశవాసనిక్ష నంపినబాలింగు బ్రూకుగంటుతో ననుట
- 135-136-137 వ్యానిగ్రిప్టుడై స గాంటుయూయూతో ననుట
- 138 రెండవరిచాడుక మహారాజును గాంటునునందాదమాడుట
- 139 ఆమక్లితో రెండవరిచాడుక మహారాజు బాలింగు బ్రూకుంగూ
చిక్ యనుట
- 140 సింహాసనమునుండి తొలగింపబడిన రెండవరిచాడుక మహారా
జందునకు గారామగునాతాకంబల్లేందు తో ననుట
- 141 19లో ఎలిజబెత్తురాణి గ్లోస్టరుతో నీవునన్ను నాసంతతికా ద్వేషిం
చుట రాజునకు గిట్టిననిచెప్పగానతఁడాపెతో ననుట
- 143 గ్లోస్టరుందలచుకొని యతనిచల్లి యనుకొంట
- 145 రిచ్చండు తనసైనికులతో ననుట
- 145 మూడవరిచాడుక మహారాజురణరంగమున దేనసైనికులకనుట
- 146-147 20లో రాజుతో రనుననుట
- 148 తనసేందర్యముం గొనినగుమొయెట్టుతో రాణియనుట [లుపుట
- 149 స్త్రీతో బండుచేయుట చదువుకంటె మేలని పైరనురాజునకుందె
- 150 21లో మేక్బత్తుతనభార్యతో దానిదురంగూడఁ జంపుననియొక
ధ్వని తనకువినబడినట్లుచెప్పట
- 151 మేక్బత్తుతనభార్య వ్యానిచేడచ్చెనని వినియనుట
- 152 22లో రాజుతావివేశమేగెదనని తనస్థానమున నియోగింపందలం

నిన ఆంజీతోననుట

153 నాసోదరునిరక్షించు శక్తి నాకెదియెనఁ గలదాయనిశంకించుఁగెస్సె
ల్లాతో లూసియోయనుట

154 ఎన్నా లిను న్యాచూనికాతోననుట

155 నీసోదరునకు శిక్షవినింపఁబడియె' మఱియదిత్రిప్పరాదను ఆంజీతో
తో ఇస్సెల్లాయనుట

156 ఆంజీతోఇస్సెల్లానుఁ గవియఁగోరియనుకొంట

157 తనభావము తెలియజాలకుంటివని ఆంటీతో ఇస్సెల్లాతోననఁగా నా
పెరుతునితోఁ బల్కుట

158 మాఱువేసముననున్న రాజతోక్లాడియోపల్కుట

159 ఇస్సెల్లాక్లాడియోతోననుట [నుట

160 రాజనునిందించు లూసియోతో ప్రచ్ఛన్న వేషమున నున్న రాజ

161 2.లో గ్రాటియానో యోమోచింతిం చెడుఆంటోనియోతోననుట

162 పోషికయానెరిస్సాతోననుట

163 మైలాకుతో అంటునియోపల్కుట [నుట

164 మాఱువేసములమాటకు సిద్ధపడిన గ్రాటియానో సెలాలారితో న

165 పోషికయాతానేపకచికన ఒంగారువెండిసీసములబరణాలలో నా
పెంబెడ్లాడనెంచి యాగ్గనురాజు వెండిబరణిగగ్గె కొనియనుకొంట

166 యీలవివేకులు తప్పుబరణాలనెంచుకొనుచున్నారను పోషికయా
తో నెరిస్సాయనుట

167 పోషికయారెండుపూటలూగి మరియుబరణాలనెంచుకొమ్మని జెసా
నియాతోననుచునతనిఁ పైఁ దనవలపుదెల్పుట

168-169 లూరె జోజస్సికతోననుట [తోననుట

170-171 పోషికయాఆంటోనియోనుఁగాపాడి తనయింటికివచ్చి నెరిస్సా

172 నీ పెనిమిటియింకొకక్షణములో వచ్చుననిలొరెంజోచెప్పఁగా పో
షికయాయనుట [సానికిఁ జెప్పిననీతి

173 24లో పార్టాస్సపురకాఁడు వేషము వేసి వేదదొరసారి పాఁడు దొర

174 పాఁడునపుడుతయఁబడిన పార్టాస్సపుతోనల్పలోననుట

- 175 25లో కై జాండురు హేమిక యాలువివాహముంగూచిక పల్కుట
 176 హేలీనాయనుకొంటు
 177 ఓవీరనురానినుతోననుట
 178-179 తీసియస్సుహిస్సోగీటూతో వుపుగలవారిం. గూచిక యనుట
 180 26లో వియోగతో సంతోషవాతకవిని యానందబాష్పము లో
 ల్లి, రుచుట గూచిక యనుట
 181 హీరోనూ గేకార్యుతోననుట
 182 బెనిడిక్కు లియోనటోతోననుట
 183 సన్యాసిలియోనటోతో హీరోమృతిజెందినట్లు చాటుమనిజేల్పుచ
 నుట [చిక యనుట
 184 27లో కేషియోచేదెబ్బలుతిన్న రోడరిగోను అయాగోయోదా
 185 అయాగోఒ తెల్లో కు డిస్సెమోనాపై ననుమానముపుట్టించిచనుట
 187- 88 అయాగోయనుకొంటు
 189 ఒథెల్లో అయాగోతోననుట
 190 అయాగోతాన్యాయవంతుడనని ఒథెల్లోతోజెప్పుట
 191 హీజెల్లోతనభార్యయొక్క కెల్విజేటలెన్నుట
 192 తనభార్యంజువిమాపెయో వ్యరాలని ఎమీలాచెప్పిచవిదవ ఒథె
 ల్లోతాఁ జావనిశ్చయించుకొనియనుకొంటు
 193 28లో ఆంటియోకస్సుతో పెరిక్లిస్సనుట
 194 ఆంటియోకస్సునుండిపాటిపోదలంచి పెరిక్లి సుఅనుకొంటు
 195 హేలికాసను పెరిక్లి సుతోబల్కుట
 196 పెరిక్లి సుహేలికాసనుతో ఆంటియోకస్సుంగూచిక చెప్పుట
 197 క్లియోమడయోనిజాతోననుట
 198 వెల్లెజెండాలయోడలువచ్చినవని యొకవ్రభువనఁగాకి యోననుట
 199 సైమానిడిను మూడవవ్రభునితోబల్కుట
 200 సైమానిడిను శూరులకనుట
 201 జైసావలపంది పెరిక్లి ననుకొంటు
 202 తనభార్యమృతి చెందెననుకొని యాపెనొక పెట్టెలోనిడి నముద

మునవిశిదిపెట్టి యాపెకన్ ప్రి నత్తకొని పెరిగి సునముద్రమునవ
గిలియోడన నుడి యనుకొంట

203 పెరిగి సుమెనినానులొల్పి హెలికే : స్సతో : నుట

204 29లో జూలియట్టతో నాపెట్టయనుట

205 రోమి మోమారువేసపు టాటలో మొట్టమొదటజూలియట్టజూచి
వ.కికంచుట

206 జూలియట్టతో మాట్లాడిపోవును రోమియో మనుకొంట

207 నన్యసివగ్రామివగానము సేయనుంబల్కుట

208 తెల్లవారకమునుపే తొయ్యెద్దకవచ్చిన రోమియోతో నన్యసియ
నుట [లుకుట

209 రోజులెనునందు వలపుమానినావాయని రోమియోతో నన్యసివ

210 జూలియట్టు నాభార్యయనిపిచుకొనుటచాలును నాకాపెన్వట్ట
నేపెట్టిచేయువను రోమియోతో నన్యసిచునుట

211 నమ్మాహనపథను తిని మూఢి జూలియట్టును మృత్యుచెందిన
దానిగాభవిచి చూపెచ్చునూకడునునాపెత్తండిరి ఖుచుట

212 31లో ఆంటో : యోతో సెవ్వాగునుసల్కుట

213 ఫడినందు ప్రోస్పెరో యాజ్ఞానుసరిము కట్టలుపోగుచేయుచనుకొం
ట [కొరట

214 ఫడినందుతో ప్రోస్పెరోయనుట

215 ప్రోస్పెరో మూఢ : కేటేడు గొంజలో మొదలగువారింగని యను

217 32లో టైమను చిక్కినటనుంజూచి యనుకొంట

218 టైమను చెంత న్యాయము చేయవచ్చిన స్త్రీలజూచి విషయాంటను
కొనుట

219 క్లేవిగుస్సు టైమనుని గువేకర్కిజూచియనుకొంట

220 తనసమవకేళముంబెడ చెవిరిడిం టైమనుందలచి ఎవిమాంటనను
కొంట

221 తనసమవకేళముంబెడ చెవిరిడిం టైమనుందలచి ఎవిమాంటనను
కొంట

222 తనసమవకేళముంబెడ చెవిరిడిం టైమనుందలచి ఎవిమాంటనను
కొంట

- 223 పైమనడవిలో దన్నూడవచ్చిన ఆల్పిల యాడీసుతో ననుట
- 224 పైమనబంగమంజూచియనుట
- 225 పైమనబంగరాసిందివచ్చిన దొంగలకనుట
- 226 ఒకదొంగ మంకొకదొంగతో ననుట
- 227-23 ప్లేవి నునడవిలోనున్న పైమనబూడనేగుచునొంట
- 229 34లో అల్పాండరు కన్నీతో జాక్కుగూడక చెప్పట
- 230 ఆగమెమ్మను కప్పు మొనగునవాతో బల్కుట
- 231 ఉలిసిన్నుఆగమెమ్మను నెరుమొనగువాతో నుట
- 232-233 పేరిస్సుయ్యుడమేచేయవలయుగాని హెలెనుమరలనప్పగించరాక నఁగా హెక్టరనుట
- 234 ఉలిస్సు పెటోక్లసుతో ననుట
- 235 అచీలస్సుతో ఉలిస్సునుట
- 236 అచీలస్సు ఉలిసిస్సుతో ను గీకునై నికుల చుక్కన వదిలరనుట
- 237 అచీ స్సుతో ఉలిసిస్సునుట
- 238 అజాస్సు హెక్టరుతో నుడుట చేడకు కన్నతనమువవచ్చునని కురిదు అచీ స్సుతో పెటోక్లస్సునుట
- 239 తోలెలస్సుకి స్పీడాతో బయలువలోక్క కుమని భోధించుట
- 240 హెక్టరు తామయ్యునున కేగకతిటదు దైవమువమాణముచేసితి ననఁగాకెసాండ్రాయనుట
- 241 35 ఆంథూస్సెన్చితో ననుట
- 242 వీదూషకుడనుట
- 243 36లో హాలి మా ప్రోటియనువాసినయు రముందెచ్చిన యాపెట్టా నుండిరిగి యాము రమతనికిచ్చి వేయుమని యా పెస్సెస్సెహమ్మనిపి దవననలో వగుచుట
- 244 ఆంటోనియో పాత్రినోతో ద్రువకొడుకగుప్రోటియనుంగూర్చి య నుట
- 245 తాజనకు వెంపైమనకు స్త్రీ వశపచుకొనునుపాయము చెప్పట
- 246 ప్రోటియస్సురాజుతో నలని పుత్రికతో వెలంపైనుపైఁగొండెము

చెప్పట

- 247 ప్రోటియస్సుతనముఖము నల్లనిదనుశూగియోతోననుటయు వాటి
యుసిల్వియాను దానంపాదించుకొనుట వెలంపైనునిపై త్రిదూర్
గొట్టెదననీ యనుకొనుటయును
- 248 అడవిలోసిల్వియానుబల్లిగ్గా డనుంకించు ప్రోటియస్సుతోవెలంపై
ననుట. [న.ట]
- 249 ప్రోటియస్సడవిలోదనకు లుపడినజూలియట్టుతో సిగ్గుపడియ
- 250 తననేరయినకై పశ్చాత్తుపడగు ప్రోటియస్సుతోవెలంపైననుట
- 251 37లో పోలీనాహ్మయోనీకూతురు జూచి రాజేమనుకొనునోయని
ఎఱుగూతోననుట
- 252 హ్మయోనీన వ్యభిచారకోపముమోసిన తనభతతోననుట
- 253 పొలిక్సినినుకేఱుల్లాతో పోరిజేయి గూచికయనుట
- 254 కేమిలోపోరిజేయి పెరిడిట్టులతోసిసిలి చూకుబ మ్మని యుపదేశిం
చుచనుట

కావ్యములందు,

వీనస్సుమతి ఎదోనిస్సనుకావ్యలో19ము

- 255 అశ్వహోకనము
- 256 కవివాక్యము
- 257 ఎదోనిస్సువీనస్సుతోననుట
- 258 కవివాక్యములు
- 261 వీనసుదయించిన సూర్య జూచియనుట
- 262 వీనసు ఎదోనిస్సుమృతి చెందెననుట తలపోసికొనుట
- 263 అడవిపందిచే జరసంబడిన ఎదోనిసుంజూచినపుడు వీనసుదృష్టి క
విచేవణికంపాబడుట
- 264 వీనసు మృతిచెందిన ఎదోనిసుంగని విలపించుట
- 265 కవివాక్యములు లూకెక్రీసి చెటయను కావ్యమునందు
- 266 కవివాక్యములనుబట్టి కొని యాపెతోటాకిక్వననుట
- 267 వీనసు మృతిచెందిన ఎదోనిసుంగని విలపించుట

76 చెజుపట్టణబడిపవనప అకాశక్రెస్తీ పరిలంబించుచు

77 కవివాక్యములు.

చాటు పద్యములు.

87 విరహివాక్యములు.

దీని విరహాతిథి వాసియను కావ్యమునందు.

92 విరహివాక్యము.

రౌద్రరసము పేక్కియగు నాటకములందు.

1 3లో ఆలినరు తనతమ్ముడగు ఆర్లెండోన ముగ్ధుడగునుకొంటు.

2 6లో పో, మహాతనభార్య జారయని తెలిసినదిప ననుకొంటు.

3 7లో హేమెట్టాతన నండిగ్రననండిగ్రంజంపించి తనతల్లిక పం
టనే పెండ్లి డుటందంబుకొని యనుకొనుట.

4 నాటకుని యభిషయవిశేషముంగనిపెట్టి హేమెట్టనుకొంటు,

5 11లో అమడవహెనీ మహారాజు పొన్నుకేశములోని యొకకో
టకు లగ్గకెక్కుచుండ్లన సేనానామకులతో బల్కుట.

6 14లో యుద్ధవందు నిరుత్సాహుడగు నాటవహెనీ మహారాజు
తో క్లిష్టపడకుట.

7 16లో రణరంగమునవదకు జారపుత్రిగించిఆప్తిచూయనుట.

8 21లో హైలాకు ఆంటోనయోగుండె నెక్కితీయించి వానింజంపిం
చెదననుకొనుట.

9 22లో సిర్నియా టైమాగడ్గితో, టైమనుపల్కుట

10 బంగారుకైవచ్చిన దొంగలతో టైమనుట.

11 టైమను దుగపలుత్రవ్వకొని తినుచుభూమిగుఱ్ఱిపలుకుట.

12 ఆల్పిబమాషీను ఆతెన్నుపురముపై దండెత్తి వచ్చిచాటించుట.

13 35లో ఆరనుత పక్షిలం దెలుపుట,

కావ్యములందు లుంకెస్తీ చెఱయను కావ్యములో.

- 14 టాక్సికాను లూక్రేషీతోననుట.
- 15 చెఱవఁబడినపిమ్మట లూక్రేషీయనుకొనుట,

భీ భ త్స ము.

షేక్స్పియరుని నాటకములయందు.

- 1 9లో హాట్స్పరు యేటికావరుని తండ్రింగూచిక మాటికావరు తోననుట.
- 2 13లో గ్లోస్టరు ఆఱవ హెన్రీమహారాజుతోనినుట.
- 3 19లోమూడవరిచాడుక మహారాజుకలంగని పువించుచు లేచియ నుకొనుట
- 4 23లో కి యోరు డయోజాతెల్పుట
- 5 37లో పోనీనాభార్యమృతై పగచు లియోనిటీసుతోననుట.
- 6 లూక్రేషీచెఱయనుకావ్యములోబ లి చెఱజగ్గి పిమ్మటటాక్సికాన్ నుయొక్క యులూక్రేషీయొక్క యువకానము.
- 7 లూక్రేషీ చెఱవట్టఁబడిన పిదపనున్నస్థితి.

భ యా న క ర న ము.

షేక్స్పియరుని నాటకములందు

- 1 3లో తనతండ్రి యన్నయడవికేగఁదలంచి రోండిసిలియకనుట
- 2 5లో కొరియోలేసుని భార్యతనయ తోననుట.
- 3 13లో ఆఱవ హెన్రీమహారాజు గ్లోస్టరుచేచ్చెననిచ్చెన నఫల్కు తోననుట.
- 4 23లో హెన్రీమహారాజు హ్యూబర్టుతో ఆతఁడుంభంపుమని చె

- 5 22లో క్షాడియోమరణముగూడక యనుక నుట.
సాగసుల వివరణము

వీ ర ర స ము .

కాళిదాస కావ్యములలో రఘువంశమున

- 1.2 దిలీపమహారాజు వణకానము.
3.4-5 దశరథమహారాజు వణకానము
6 శ్రీరాముడు ననావవాదముం బోగొట్టుకొనుటకు నీరసవిడువని
శ్చించుట.
7 శ్రీరాముననొట్టిగఁ దనస్వైకడఁజేరిన యయోధ్యాసగరాని
దేవతతో శ్రీరామునికొడుకగు కుశమహారాజునుట.
8.9 అతిథిమహారాజు వణకానము.

కుమారసంభవములో

- 10 బ్రహ్మ బృహస్పతియొద్దొడిగొనివచ్చిన యింద్రాదిదేవతలందఱ
రకాసురుగూచిక యనుట.
11 ఈశ్వరతేజమును వహించుమని యగ్నిదేవు నింద్రుడుప్రాసించె
నుట.

మేఘనందేశమున

- 12 మేఘమునుయక్షుడు తనభార్యతో తనవతకానము చెప్పమని
తిమాలుట.
13 హిమాయమందలి దావాగ్నింజల్లాచుకమని మేఘముతోడ
ఘండనుట.

కాళిదాసనాటకములలో విక్రమోర్వశీయము

- 14 పురూరవుండు విరహోన్మాదమున నడవిలోహంసతోననుట.

శాకుంతలమున

- 15 సుమ్యంతుడు శకుంతలంజూచినతోడనే యనుకొనుట.

- 16 దుష్కర్మములు శకుంతలచరిత్ర తైత్తిరీయములు.
- 17 దుష్కర్మముల కంటకుల పరిశోధనము
- 18 కష్టములకు శకుంతలకు పరిశోధనములు.
- 19 శకుంతలకు దుష్కర్మముల కంటకుల కష్టములను గురించి.
- 20 తెలుచుచున్న మేలుకొలుపువాడగుట,
- 21 దుష్కర్మములు తన్నెలుకొమ్మరి నచ్చిరిగి భవతియగు శకుంతల తైత్తిరీయములు.
- 22 శకుంతల తన్నెలుకొమ్మరి తాపములకు దుష్కర్మములను గురించి.

శాంతి రసము.

శాంతి రసములో రఘువంశమునందు

- 1-2 ఇందువారి హృదయములందు రజమహారాజులతో వర్ణనములు.
- 3-4 రావణాసుర బాధకుండాళ లేక వేనతులున్న కుంతలమున కేగి నారా యువని స్తోత్రము చేయుట.
- 5 శ్రీరామాష్టమమునందు డవిలోవిడిచిన లక్ష్మణులతో శ్రీ మునకి యువని సేవయనట.

కుమార స భవమునందు

- 6 తారకాసురుని జంపుమనిసి పుడిచి పుచ్చుకొని రావణాసురుని సేవయనట.

నాటకములలో వికారములను గురించి

- 7 నాటకములలో వికారము.
- 8 రాజరాజులను గురించి కలిగిన కష్టములను గురించి.
- 9 చంద్రవేపుల గురించి నోచుచున్న తనభార్యకు రాజవశికం

ములు.

ములు.

కాకుతలముసలిదూ

- 13 నాందీశ్శకము.
- 14 రాజకణ్వాశ్రమమున సారథితోననుట.
- 15 మనీచిముని వణానము.

కరుణారసము.

కాళిదాస కావ్యములలో రఘుపంశమునందు

- 1 అజమహారాజు పుష్కావండపాటునమృతిచెందిన తనభార్యకై పొగటుట.
- 2 మృతభార్యుడగు నజమహారాజు వణానము.
- 3 యుద్ధమున శ్రీరాముడుమడిసెనని రాక్షసులు చెప్పినపుడు మఱి వాతిమాటదబ్బరయని తనకుదెలిసినపుడును లంకతోనున్న సీత యనుకొంటు.

కుమారసంభవములో

- 4-5 రతీశేవిమన్మథుడు శివునిఫలనేత్రాగ్ని చే దగ్ధుండయిన పిమ్మట నేడ్చుట.
- 6-7 వాయుదేవుడు తనయొద్దకు రాగారతీశేవి యేడ్చియడుగుట.

మేఘునందేశమున

- 3-9-10-11 యక్షుడు మేఘునితో దనభార్యస్థితింజెప్పుట.

ఋతుసంహారముందు

- 12 వషాతుక వణానము.

విక్రమోర్వశీయమునందు

- 13 ఊర్వశీవిరహమున రాజునిదూషకుతోననుట.
- 14-15 రాజుర్వశీవిరహమున నడవిలోనుమ్మెదతోననుట.
- 16 సంగమమణిస్సశకమున పాపాణాకృతిదొఱుగిని జరూపమూనిన యూర్వశితోరాజనుట.
- 17 సంగమమణికోకగ్రస్త యవహరింపగా రాజువిదూషకుని కనుట.

18 భగవంతుడు మరీచిమునితోఁబలుకుట.

19 కంఠుకిమునుకొనుట.

20 ఉన్వదివి కేగుచు రాజంజూచుచునుకొంటు.

శకుంతలమునందు

21 22 శకుంతలచెలికత్తెలతో ననుట.

23 లేడినొంటకు బాణమువేయఁచున్న రాజుతోఁ గాశ్యపశిష్యులనుట.

24 అనసూయరాజుతోఁబలుకుట.

25 అనసూయరాజునతనిస్థితి గతులడుగుచుండఁగా శకుంతలయనుకొనుట.

26 విరహభాధనొందుశకుంతల సఖులకనుట.

27 రాజుకడకు శకుంతల సంపదలచి కాశ్యపుడనుట.

28 కాశ్యపుడు శకుంతలరాజసముఖమున కరుగుచుండఁగా పూల మొక్కలతో ననుట.

29 రాజనొద్దకేగుచు శకుంతలతాఁబెంచిన లేడితోఁబలుకుట.

30 రాజనొద్దకేగెడు శకుంతలతోఁగ్రియంపదయనుట.

31 అత్తవారింటికేగెడు శకుంతలతోఁగాశ్యపుడనుట.

32 రాజశకుంతలతనకువలపుజాబువ్రాయునపుడా పెకుఁ జాటుగానూం డియనుకొంటు.

33 శకుంతలందానెఱుంగనని తిరస్కరింపఁగా నాపెపురోహితునివెంటఁబోవుచున్న స్పటి స్థితిండలంచుకొని రాజనుకొంటు.

34 మరీచ్యాశ్రమముననున్న శకుంతలంజూచి రాజనుకొంటు.

35 మరీచ్యాశ్రమముననున్న శకుంతలంజూచి రాజనుకొంటు.

శ కుం టా ర ర స ము న ం డు

కాళిదాసకావ్యములలో రఘువంశమున

కాళిదాసకావ్యములలో రఘువంశమున

- 2 అజమహారాజుంజూచి యా గినయందుమతితో నాపెదలియనుట,
3 సుదశనమహారాజ వణకనము.

కుమారసంభవములో

- 4 శివుడు పార్వతినవ్వలచుట.
5 తనకుఁబ్రత్యక్షమైన శివునిగన్గొన్న పార్వతిస్థితి.
6 నారదుడు శివుడు పార్వతింగోరియున్న వాడని హిమవంతుని
తోఁజెప్పుచుండఁగాఁబార్వతిచేయుచేష్ట.
7 పెండ్లిపీటపైనున్న పార్వతీపరిమేశ్వరుల దృగ్దవణకనము.
8 శివునితోలికూటమింబార్వతియున్నతీతు.
9 పార్వతిశివునింగూడినపిదప నొందినసంతోషము.

మేఘసందేశమున

- 10 యక్షుడు మేఘునితోఁదనభార్యన్వణింపించెప్పుట.

శృంగారతిలకమునందు

- 11 ఒకవిరహిణి తనభర్తాగుజాబువ్రాయుట.

విక్రమార్వశీయమున

- 12-13 రాజార్వశివ్రాసిన జాబుచదువుచు విదూషకునికనుట.

- 14 రాజార్వశికనుట.

- 15 ఊర్వశీ వియోగమున రాజడవిలోననుకొనుట.

- 16 రాజార్వశికనుట.

- 17 ఊర్వశిదివికేగుచు రాజునందుచూపించి చెలితోననుట.

- 18 రాజార్వశి దివికేగుచుండననుకొనుట.

- 19 తనతప్పుమన్నించుమని తనభార్యపాదములంబడు రాజుంగొంచి
యూర్వశియనుకొంటు.

- 20-21-22 ఊర్వశిందలంచుకొని రాజనుకొంటు.

- 23 రాజుతనభార్యతోననుట,

- 24 నటిపాట.

- 25 రాజుశకుంతలం దొలిసారిఁజూచివణింపచుట.

[టింపుట.

- 26 పూదోటలో ననసూయా ప్రియంవదలు శకుంతలతో ముచ్చ

27-28 తుమ్మెదకుబెదురు శకుంతలంగాంచి రాజనుకొనుట.

29 రాజుతో ననుసూయ శకుంతలావృత్తాంతము చెప్పుచుండుగా
శకుంతలయనుట. [నుట.

30-31-32-33-34-35 రాజువివిధావస్థలందున్న శకుంతలంజూచి యనుకొ

36 శకుంతలతో ననుసూయయనుట.

37 శకుంతలరాజునకు వ్రాసినవలపుజాబు.

38 శకుంతలతో రాజనుట.

39 రాజుపైదృష్టినిల్పి శకుంతలరాజు తస్కవఁగూడినపిమ్మట పొడరిం
టితోననుట.

40-41 రాజుతస్కవిసిన శకుంతలపొందుదలంచుకొనుట.

42 వలపుజాబువ్రాసి చదువుచున్న శకుంతలతో రాజనుట.

మాలవికాగ్ని మిత్రము

43 రాజమాలవికసాగ సెనుట.

హాస్య ర న ము న ం దు .

కాశీదాన| కావ్యములలో కుమారనంభవమున

1 కుమారస్వామిబాల్యాభివర్ణనము.

విశ్రాంతిమోక్షశీయమున

2 ఊర్వశిచీరచెంగునకుఁదీగెతగుఱుకొన్న దనంగాఁజెల్పఁబెట్టునుట

శకుంతలమున

3 తుమ్మెదకుబెదియు శకుంతలక ననుసూయయనుట.

4 అనుసూయశకుంతలం జూసిరాజుతోననుట.

5 జాలరె రాజసభతోననుట.

శృంగారతిలకములో

కాశీదానము.

కాశీదానము.

రౌ ద రీ భీ భ త్స్న భ యా న క ర స ము లు

రౌ ద రీ ర స ము

కాళిదాస కావ్యములలో రఘువంశమున

- 1 అజమహారాజుచే రణరంగమునఁ దెగు పీఠులవణానము.
- విక్రమోర్వశీయమున
- 2 రాజూర్వశిన్వలచుటచే నతనిభార్యయాతనితో ననుట.
- 3 శకుంతలతన్నెఱుంగనను తాజునకనుట.

భీ భ త్స్న ర స ము .

కాళిదాస కావ్యములలో ఋతఃసంహారమున

1.2-3 గ్రీష్మతృణవణానము.

శాకుంతలమున

- 4 రాజుశకుంతల స్తప్తి కీరాగా నామెండలంచుకొనిత బడిల్లుట.

భ యా న క ర స ము .

కాళిదాసనాటకములలో శాకుంతలమున

- 1 రాజుచేవెంటఁదఱుమఁబడు లేడియొక్కవణానము.
- 2 తుమ్మెదకుజడిసి శకుంతలచెలికత్తెలతోఁబల్కుట.
- 3 రాజుతో నడవిలో నతనికొడుకనుట.

అ ద్భ త ర స ము న ం దు .

కాళిదాస కావ్యములలో రఘువంశమున

- 1 కవినాక్యము

- 2 దిలీపమహారాజవర్ణానము
- 3-4 దిలీపమహారాజభార్యయై గభీకణియకాసుదక్షిణావర్ణానము
- 5 దిలీపుఁడుతనకొడుకగు రఘుపుత్రుకొనిగూర్చాడుట
- 6 యుద్ధముచేయురఘుమహారాజ వర్ణానము
- 7 సునందయిందుమత్తితోననుట
- 8-9-10 భార్యానహితుఁడౌ నజమహారాజు నిద్దభాకపురిజనులుచూచుట
- 11 కవినాక్యము
- 12 దశరథమహారాజు తన్న శపించినతాపసులకనుట
- 13 గభీకణులగు దశరథమహారాజు భార్యలవర్ణానము
- 14 లక్ష్మణశత్రుఁఁడులంగన్న సుమిత్రావర్ణానము
- 15 ఎదుర్కొన్న శ్రీరామపరశురాములవర్ణానము
- 16 చుప్పనాతి శ్రీరామునిమోహించుట
- 17 సీతను వెదకుతోతులస్థితి
- 18 ఆంజనేయుఁడు సముద్రమున్దాటుట
- 19 రాక్షసీపరివృతయా సీతావర్ణానము
- 20 సీతచూడామణిని హనుమంతుఁడు శ్రీరామునకేచ్చుట
- 21-22-23 శ్రీరాముఁడురావణునిసంహరించి సీతతోఁగూడియయోధ్యకుఁ
బుష్పకముపైవచ్చుచు నాపెతోననుట
కుమారసంభవమున
- 24 హిమాలయవర్ణానము
- 25 పార్వతివిద్యావైభవము
- 26-27-28-29 పార్వతిసౌందర్యవర్ణానము
- 30-31 ఇంద్రాదిదేవతలతోఁగూడిన బృహస్పతిబ్రహ్మతోఁడారకాసురు
నిగూచికచెప్పుట
- 32 ఇంద్రుఁడుశివునికడకు మస్కధుననువుట
- 33 శివునితపోవనమందలి కొండగోగువర్ణానము
- 34 బ్రహ్మహరివేదముతోఁ దూమెడుటశివనిండు చేయు శివునితోఁగా
ననుట

36-38 సప్తమకాలతో హిమంతఃపదములు

37-38-39 చంద్రోదయవణకాలము

40 శివునిచేత సావురాయి వేసముసనున్న యగ్నిదేవతావణకాలము

41 కుమారస్వామి శైశవవణకాలము

42 తారకాసురుబాలయంతనను శివునితో నిండ్రుడుపలుకుచున్నాడను కవివాక్యము

మేఘ సంజేశమున

43-44-45-46-47-48-49 యక్షుడు మేఘునితోఁబలుకుట

మునునందహాతమున.

50-51 గీష్మతుకవణకాలము

52-53-54-55 వషక తుక వణకాలము

56-57-59 శరత్కాలవణకాలము

61 62 శిశిరతుకవణకాలము

63-64 వసంతతుకవణకాలము

శృంగారతిలక పుష్పబాణకావ్య విశేషములందు నాయికానాయక మాత్ర వాక్యములు

65-66-67 కవివాక్యములు

నతోదయమునందు

68 చంద్రోదయవణకాలము

69 మధ్యపానవణకాలము

రాక్షస కావ్యమంతు

70 కారుమబ్బంజూచిన యాదునిమలివణకాలము

వికీమోర్వశీయమున

71 రాజమూఢకఁజేతెడు నూర్వశిష్వణికంచుట

72 దివికేగునూర్వశింగంచి రాజనుకొంటు

73 రాణియొక్కదాశి విదూషకుంగూచికాయనుకొంటు

74-75 రాజూర్వశిందలచి విదూషకునితోఁబలుకుట

76 రాజూర్వశిందావలచినందు కలిగితనభావ్యుడలచి

- 2 దిలీపమహారాజవర్ణానము
- 3-4 దిలీపమహారాజభార్యయై గభిజానికూసుదక్షిణావర్ణానము
- 5 దిలీపుఁడుతనకొడుకగు రఘుపుత్రునొనిగూర్చాడుట
- 6 యుద్ధముచేయురఘుమహారాజ వర్ణానము
- 7 సునందయిందుమతితోననుట
- 8-9-10 భార్యానహితుఁడౌ నదమహారాజ నిద్దభావపురిజనులుచూచుట
- 11 కవిగాక్యము
- 12 దశరథమహారాజ తన్న శపించినతాపసులకనుట
- 13 గభిజానులగు దశరథమహారాజ భార్యలవర్ణానము
- 14 లక్ష్మణశత్రుఁనినులంగవ్న సుమిత్రావర్ణానము
- 15 ఎదుర్కొన్న శ్రీరామపరశురాములవర్ణానము
- 16 చువ్వనాతి శ్రీరామునిమోహించుట
- 17 నీతను వెదకుతోతులస్థితి
- 18 అంజనేయుఁడు సముద్రమున్దాటుట
- 19 రాక్షసీవరివృషయా నీతావర్ణానము
- 20 నీతచూడామణిని హనుమంతుఁడు శ్రీరామునకేచ్చుట
- 21-22-23 శ్రీరాముఁడురావణునిసంహరించి నీతతోఁగూడియయోధ్యకుఁ
బువ్వుకముపైవచ్చుచు నాపెతోననుట
కుమారసంభవమున
- 24 హిమాలయవర్ణానము
- 25 పార్వతీవిద్యావైభవము
- 26-27-28-29 పార్వతీసాండర్యవర్ణానము
- 30-31 ఇంద్రాదిదేవతలతోఁగూడిన బృహస్పతిబ్రహ్మతోఁజారకానురు
నిగూచికచెప్పుట
- 32 ఇంద్రుఁడుశివునికడకు మన్నధుననువుట
- 33 శివునితపోవనమందలి కొండగోఁగువర్ణానము
- 34 విశ్వదేవతలమేమనుతోఁ దనయెడుటశివనింక చేయు శివునితోఁజా
ర్చనముననుట

35-36 సప్తమకాలతో హిమంతఃకనుట

37-38-39 చంద్రోదయవణకానము

40 శివునిచేత సావురాయి వేసముసనున్న యగ్నిదేవతావణకానము

41 కుమారస్వామి శైశవవణకానము

42 తారకాసురుబొలయింతునను శివునితో నిండ్రుడుపలికురున్నాడను కవివాక్యము

మేఘ సంక్షేపమున

43-44-45-46-47-48-49 యక్షుడు మేఘునితోఁబలిక్కుట

మునుసంహతమున.

50-51 గీష్మతుకావణకానము

52-53-54-55 వషటతుకావణకానము

56-57-58 శరత్కాలవణకానము

61 62 శిశిరతుకావణకానము

63-64 వసంతతుకావణకానము

శృంగారతిలక పుష్పబాణకావ్య విశేషములందు నాయికానాటక కూతీవాక్యములు

65-66-67 కవివాక్యములు

సత్యోదయమునకందు

68 చంద్రోదయవణకానము

69 మద్యపానవణకానము

రాక్షస కావ్యమంతు

70 కారుమబ్బుంజూచిన యాదునిమలివణకానము

విక్రమార్వశీయమున

71 రాజవనాధకడెడెడు నూర్వశిస్వణికంచుట

72 దివికేగునూర్వశింగాంచి రాజనుకొంటు

73 రాణియొక్కదాశి విదూషకుంగూచికాయనుకొంటు

74-75 రాజూర్వశిందలంచి విదూషకునితోఁబల్కుట

76 రాజూర్వశిందాపించినందు కలిగితనభావ్యుడలంచి

నిత్యో బల్యు-ట.

77 మధ్యాహ్న పణానము.

78 రాజ్యం తనభార్యందలంచుకొని యనుకొనుట.

79-80 రాజ్యార్పణితో ననుట,

81-82-83-84-85 రాజ్యార్పణి విరహముననడవి యందనుకొంట.

86 నంగమముని తాకు బౌషాణమూపము విడచి నిజగూపమంతిశ
యుర్వార్జితో రాజనుట.

87-88-89-90 తనకూర్వశి యందు బుట్టిపిల్లనితో రాజనుట.

91 రాజు విదూషకునితో బల్యు-ట.

శకుంతలమున.

92 మహామృత పణానము.

93 గుడ్డిముల పణానము.

94 రథవేగ పణానము.

95 తనోపపణానము.

96 తపోవసమునజొచ్చుచు రాజనుకొనుట.

97-98 రాజనకిరణితో విహరించు శకుంతలను జూచియనుకొంట,

99 శకుంతల చెలులతోననుట(•) చెలిశకుంతలకనుట.

100 ఆననూయరాజనడుగుట.

101 రాజననూయనిడుగుట.

102-103 శకుంతలమేనకకూతురని తెలిసిపిదపరాజనుకొంట.

104 శకుంతలతన చెంగటినుండి యేనిపిదపరాజనుకొంట.

105 రాజశకుంతలచెంగటినుండి మల్లి పోవచనుకొంట.

106 రాజశకుంతలందలించి యనుకొనుట.

107 రాజు నిదూషకునితో బల్యు-ట.

108 రాజు చంద్రమన్మథుల నెగ్గించుట.

109 తనయందలి మోహమున్మకుంతల చెలులతో బెల్పుచుండఁగారా
జనుకొనుట.

110-111 రాజ్యపర్యాయ ప్రభాతపణానముచేయుట.

- 112 అత్ర వారింటికంవకముపెట్టు ననసూయ శకుంతలతో ననుట.
 113 రాజు సంగీతమువినియనకొంటు.
 114 అత్ర వారింటికేగు శకుంతలతో గాశ్యపుడనుట.
 115 రాజుగ్నిహోత్రగృహమునకడుగుచు పధికార భేదముందలంచుకొని
 నియనుకొనుట.
 116 శకుంతలనే బెండ్లా డితి నాయనినంశయించు రాజుతో గాశ్యపశి
 ఘ్యుడనుట. |
 117 తపోవనజల స్థలిసేయఁ దగదను గౌతమితో రాజనుట.
 118 రాజు తాశకుంతల కిచ్చిన ముద్రికంజూచి సంతనే శకుంతల
 పి కిరాగా జలవించుట.
 119 ఇంద్రుఁడీరథ మెక్కి నిన్నురమ్మన్నాడనమాతలితో రాజనుట.
 120 వియస్థమన వణకనము.
 121 మచచమునితో రాజనుట.

మాలవికాగ్ని మిత్రమున.

- 122 రాజుతో మాలవిక కుసంగీతము నేర్పిన వాడనుట.

123-124 అగ్నిమిత్రునితో సతనిమంత్రి యనుట.

125-126

- 127 సృత్యము చేయుమాలవిక సగ్నిమిత్రుఁడు వణకించుట.
 128 అగ్నిమిత్రుఁడుమాలవి కావిరహమును దలంచుకొని యనుకొనుట.
 129 చంద్రి కావణకనము.

గుర్తు-గలశబ్దములకథాములు

అ

అంగద- ఆకలి

అంగన- స్త్రీ

అంచ- హంస

అంచన- ఇట్లుండునగియుఁహించి కొలత చెప్పట

అంచెలు- ఆగిఁయాగిపోవుట- టపా

అంటి- అరటికంబము

అండకు- చెంశకు

అండగొనుటకు- ఆశ్రయించుటకు

అంతము- నాశము

అంతరంగము- మనస్సు

అంతరము- ఎడమ

అంతిపురము- రాజేవాసము

అంద- పొంద

అందమందనత్యధికము- వాడుటకమితముల్యముగలఁ గను

అందములు- పాటలోహోయినిచ్చునగతులు

అంబుదము- మేఘము

అంశము- సంగతి

అక్కజంపు- అధిక మైన

అక్కటా- అయ్యో

అక్కట- చేయవలసినపని

అక్కు- రొమ్ము

అక్షతము- గాయముపడని

అఖిల- సమస్తమైన

అగచాట్లు- అశడ

అగదుపచణలేదు- తిరన్క- గింపఁజాలదు

అగణితాధిక్రీయ- అమితాధికారము

అగారవము- అమగ్యార

అగ్నికోపంబు- అగ్నియనుసలుకే

అఘములు- రాపములు

అఘోర- మిక్కిలిభయంకరమైన

అచ్చపు- కేసల్పట్టన

అచ్చతానము- శుద్ధస్నానము

అచ్చర- వేల్పుసాని

అచ్చిపచ్చు- అనుకూలించు

అచ్చోట- అక్కడ

అచ్చోట- తనభతఁతోఁదాఁబడుకొనుశయ్యి

అఞ్జఁడు- బ్రహ్మ

అఞ్జాతభాగ్యము- తెలియఁబడనియదృష్టము

అఞ్జలు- మాఘలు

అట్టిట్టు- తార్కాము

అడఁకువ- విసయము- జితేంద్రియత్వము

అడలుట- శోకించుట

అడలు- భయము

అడిమె- దానుఁడు

అడుసు- బురద

అణువు- లేశము

అత్తమిల్లెడు- పడుకొనెడు

అతిపరితాపము- మితిమీరిన దుఃఖము

అతివ- స్త్రీ

అత్యధికము- మితిమీరినభునతకలది

అత్యాశ- తనకుఁదగనిగోరిక

అదనము- కావలసినదానికన్నెక్కువ

అది- ఆపె- వలయును

ఆదును- సమయము

అద్దిర- భరిర

అధముని- నీచుని

అధికము- కావలసినదానికన్నెక్కువ

అనంతము- హద్దు లేనిది

అసద- దిక్కుమాలినది

అసయంబు- ఎల్లప్పుడు

అననరతము- ఎల్లపుడు

అని- యుద్ధము

అనుకంప- దయ

అనుకృతి- పోలిక

అనుఁగు- మిత్రుఁడు- ముఖ్యమైన

అనుగుణముగే- తగుసల్లు

అనుజఁడు- తమ్ముడు

అనుతాపము- పాపమెందుకు చేసితిని నొచ్చుకొనుట

అనువు- పంపు

అనుగూఢము- సరిపడుతీరు

అనువు- ఉపాయము

అనుసరింపఁబడు- చేయఁబడు

అన్ను- స్త్రీ

అన్నవమిన్న- ఉత్తమస్త్రీ

అన్వేషణము- వెదకుట

అవప్రియుక్తంబగు- తప్పుకానుపయోగింపఁబడు

అశమృత్యుకరము- బ్రతుకవలసివంతకాలము నిశ్చయము కనీయ

అపరకమము- చచ్చినవారింఁచూచిక చేయుక మము

అపహరింపఁబడిన- తీసికొనఁబడిన

అపహసనకరము- నగుబాటుచేయునది

అపాయము- కీడు

అపాయకరులు- హానిచేయువారు

అపుసూపము- అటము

అసూణకములు- వెలితిల్లి

అప్పనము- కప్పము

అప్పఁతో- స్త్రీశ్చతో

అబ్బ- పొందు

అబ్బరము- ఆశ్చర్యము

అబ్రము- ఆశ్చర్యము

అభినయము- లేనిదుష్టముకన్య-నిమిత్త

అభిప్రాయము- ఊహ

అభిమానము- ప్రేమ

అభ్యాప్తము- అలవాటు

అమరపదవి- చావులేనిస్థితి

అమరి- ఒప్పి

అమాయికులు- నిష్క-పరుల

అమితవ్రయభరము- వాస్తవచేనివెచ్చముసంగిల్లు బాధ

అమృతఫదము- చావులేనిస్థితి

అముక్త భాణము

అయిన- కూడ

అరమర- సంశయము

అరయ- గ్రహింప

అరయఁబోవ- చూడ- బోవ

అరయు- చూచు- వెదకు

అరయుఁడీ- చూడుఁడీ

అరసెదవని- ఆలోచించెదవని

అరుగు- పోవు

అరుదెంచి- వచ్చి

అరులకు- శత్రువులకు

అరుసుల- తాజుల

అథకము- ధనము

అథకరాత్రము- నడిరేయి

అహకత- యోగ్యత

అహకమామానుషోహ- తగుమనుష్యునితలంపు

అహకఁడ- తగినవాఁడ

అఱిముఱి- మిక్కిలి

అఱుత- క్రంతమున

అల- తరంగము

అలంతుల- నీచుల

అలఁతులారా- అల్పులారా

అలఁబడి- చింత

అలత- అలసట

అలము- కవియు- కప్పు ఆకృమించు- వ్యాపించు

అలరింప- నంతోపపచుటకు

అలరు- పువ్వు- ఒప్పును

అలవడుట- అభ్యాసపడుట

అలసట- బడలిక

అలుకువ- కోవము

అలుగు- బొణము

అల్క-పోత- కోవఃస్వభావము కలదానా

అల్పముగ- కొలగా

అల్పవేళ- కొద్దిసేపు

అల్లన- మొల్లగా

అల్లాడెడు- కిడలెడు

అవకాశము- సమాచారము

అవతరించిన- భూమికిఁగిరిన- ఆకారమందిన

అవని- గడుము

అవమానకరము- లైన- సరువుపోఁగొట్టెడు

అవశ్యకృతి- చేయవలసినపని

అవసరము- అవకాశము- అవసరమునెరవేచుకొనువేళ

ఆవిశేషము- మంచివల్ల- అలగుగమి

అశుశు- మొల్ల

అశుశులు- కన్నీళ్లు

అసంభవము- కలుగఁగోనిది

అసంభవితము- అసంభవము

అసంక్ష- నిలఁజువము- అశ్రద్ధ

అసదు- అల్పని

అసలు- వారము

అసాధారణముగా- అందఱి కన్న నెక్కువగా

అసుర- అకాశి

అసులకు- కల్లుకు

అహంయు- గర్వి

ఆ- కేను

ఆంధ్రకు- భార్యలకు

ఆకట- ఆకలిచేత

ఆచికొంచు- అపహరించుకొంచు

ఆడంగి- పిటికి

ఆనకుండు- పొందకుండు

ఆకషింఁచి- లాగి

ఆకస్మికమై- అనుకొనకున్నపుడు తటస్థించిన

ఆకారములు- రూపములు

ఆకృతి- రూపము

ఆకె- ఆపె

ఆచరణము- చేయుట

ఆచరించి- చేసి

ఆచారానుసారసూతకశ్యామవేషము- వాడుకననుసరించిమైలపట్టుటదైలు

పు నల్లనినస్త్రాభరణాద్యలంకారము

ఆచ్ఛాదితులు- ఒట్టలచేగప్పబడినవారు

ఆటవట్టి- సాత్యుస్థానము

ఆశి- కుండ్రం

ఆశాములు- దుమాకగుకల

ఆశాము- నూత్నశేషములు

ఆతురపరిత్ - వెల్లిచూపరు

ఆత్మ- శమయొక్క పాత్రము జీవుడు

ఆశ్చర్యము- చున్నదాఁజంపుకొనుట

ఆదర్శ- చోట్ల

ఆదర్శము కగును- విశేషవాసనితు- ఆదమనుమొట్టమొదటిమనుష్యుడు ని

మిగిలినవారెవరైనచే నిర్మింపబడినవారైననుగూడ భూమికిదగిలి

వేసినవారైనవారినేదమునందలిగాథ

ఆ- ఆన- ఒక్క

ఆనతి- ఆన

తినవాలు- గుఱుతు

ఆపత్తుసామాన్యానుభవము- పోగులందఱికి సమానముగాఁగవ్వము నం

వించుట

ఆపద- కష్టము

ఆమని- వసంతఋతువు

ఆయుధనిగూఢుఁడు- ఆయుధబలము కలవాఁడు

ఆరముగ్గిన- నిండాఁబండిన

ఆరయుడీ- చూడుడీ

ఆరసి- ఆఱోచించి

ఆరసినాఁడవు- కనిపెట్టినావు

ఆరాటము- శోకము

ఆరోహించి- ఎక్కి

ఆచేనే- ఆడించెనా

ఆశికాయసు- ఒకదివ్యవైణికుఁడు

ఆలు- భార్య

ఆలోచనయునుగలిగియాటాడు- ఇట్లుచేయవలయునను నుపదేశముబయ

ల్పడకూఁగులాడు

ఆవృత్తులు- తడవల్లు

ఆస్థ- కోరిక

ఆస్యము- మొగము

ఇ

ఇంచుఁజించు- తమారమి

ఇంతి- స్త్రీ

ఇందాఁక- ఇంతవఱకు

ఇంద్రియములు- విన్నిచూపుమొదలగు సవయనగుణములు

ఇక్కట్లు- బాధ

ఇగిరిక- మాపస్సు

ఇగురు- చిగురు

ఇగురుబోడి- చిగురువంటిశరీరముకలదానా

ఇచ్చ- చిత్తము- కోరిక

ఇడును- కష్టము

ఇడుముళ్లు- కష్టములు

ఇడువారలు- కోర్కె-నగపప్పు వలపుకాండ్లు

ఇతము- ప్రియము

ఇత్తడినమాధి- ఇత్తడితోఁగట్టఁబడినగుండము

ఇన్మడి- రెండుమార్లు- రెండురెట్లు

ఇరువుకొనుట- ఉండుట

ఇరుకెలంకుల- రెండువైపుల

ఇరుమన్నుల- రెండిండ్ల

ఇరులు- చీకట్లు

ఇర్వురు- ఇద్దఱు

ఇట్టి- లేడ్డి

ఇల- భూలోకము

ఇల్లాలు- భార్య

ఇహపరములు- దేహముతోనున్నప్పుడు దేహమువిడిచినప్పుడు నీవుఁడు

క్రమముగానుండు లోకములు

ఈ

ఈడ- ఇక్కడ

ఈదు- ఒనంగదు

ఈను- ప్రసవించు- ఒనంగను

ఈభంగి- ఇట్లు

ఈయెడ- ఇక్కడ

ఈరు- మీరు- ఒనంగరు

ఈషణ్య ఓర్వలేమి

ఈల్లుట- చచ్చుట
 ఈవి- దానము
 ఈవు- నీవు- ఒసఁగవు
 ఈసడఁడు- అసహ్యపడు
 ఈసడించు- తిరస్కరించు
 ఈసరుండు- ఈశ్వరుఁడు

ఉ

ఉక్కించుట- ప్రియత్నించుట
 ఉంటె- ఉన్నావా
 ఉక్కడంచు- చంపు
 ఉక్కిడించెడు- తెలియపఱచెడు
 ఉగ్గలి- స్త్రీ తిత్తి
 ఉచితబోధము- మంచి తెల్పుట
 ఉచ్చరియించు- పల్కు
 ఉచ్చస్థితి- గొప్పపదవి
 ఉచ్చాణరము- పలుకుబడి
 ఉభ్వసితము- జైటవిడుచునూపిరి
 ఉడుగు- వేడి
 ఉడుపు- దుస్తు
 ఉత్తమప్రజ్ఞ- గొప్పజ్ఞానము
 ఉత్తమమధ్యమాధమ విభాగములయెడ- కాలమువంచుటయందను కూల
 తుంగ నుండునపుడు
 ఉత్తలవశకు- చింతించకు
 ఉత్సాహము- ఉభలాటము
 ఉదయము- ప్రాస్తుదూరుసమయము

ఉదారుడు- దాత

ఉదితేంద్రియములు- పనిచేయజొచ్చుచూపుమొదలగు నవయవములు

ఉన్మోగిజనము- కార్యనిర్వాకులు

ఉద్వహనుషుము- పెండ్లికలంకరించుకొనుపువ్వు

ఉపనగ్రకరము- చేటుతెచ్చునది

ఉపన్యాసము- దేనిగూచిక్కయైన విత్తరించిచెప్పుట

ఉపేక్షింప- నిర్లక్ష్యముచేయ

ఉరంబులను- హృదయములను

ఉరలు- విడిచిన

ఉరపు- పెద్ద- మిక్కిలి

ఉరు- ఒప్పెడు

ఉరువడి- త్వరగా

ఉర్వి- భూమి

ఉటిది- దట్టము, దాఢ్యము

ఉలివి- నడ్దు

ఉలుకు- భయము

ఉల్లాసము- నేడ్క

ఉవిద- స్త్రీ

ఉసికొల్పెద- పురికొల్పెద

ఉసురుల- ప్రాణముల

ఉ

ఉచ్చుచు- ఉపరితీయుచు, దుఃఖించుచు

ఉత్సుకరు- నిష్టాపూర్వవిడుతురు

ఉరడిలుడు- ఓచుకొండు

ఋ

ఋతువులు- కాలవిశేషము

ఎ

ఎంచఁగ- ఆలోచింపఁగ

ఎంతే- మిక్కిలి

ఎందేని- ఎక్కడ నైనను

ఎకిమిఁడు- రాజు

ఎక్కటి- ఏదోయొక

ఎక్కుడుమొకములు- ఏవ్వులు

ఎగ్గించుట- నిందించుట

ఎగు- అపకారము- దోషము

ఎట్టకేలకు- కొంత సేపటికి

ఎడ- హృదయము

ఎడఁద- హృదయము

ఎడపని- విడువని

ఎడయిక- విరహము

ఎడయుట- మానుట

ఎడఁచి- విడచి

ఎడ్డి- పిచ్చి

ఎత్తుఁడ- కుట్ర

ఎదిరి- శత్రువు

ఎదిరించు- నిరస్థించు

ఎద్దియుంగానియున్కి- నిర్వాణము

ఎసయు- కలియు

ఎన్నఁక- ఆలోచించక

ఎన్నిక- నెత్త జేరి వచ్చునట్లు- గొప్పస్థితికిఁజచ్చుటకు

ఎర- అహంకారము,

ఎత్తఁగుట- పడుట

ఏరవు- ఒకటి రెండుదినములు వాడుకొనుటకడగి తెచ్చుకొనుసాముత్తి

ఎఱుక- జ్ఞానము

ఎల- లేత

ఎలనాఁగి-స్త్రీ

ఎలమి- సంశోషము

ఎలుంగు- ధ్వని

ఎల్లు- గొంతు- భల్లుకము

ఎల్లభాషలు- అందఱినాల్కలు

ఎసంగు- ఒప్పెడు

ఏ

ఏఱవు- బాధ

ఏకతమున- ఒంటిగా

ఏకమానసము- ఒక్కరీతిగామనన్సులుంట

ఏకు- నిందించు

ఏగుచున్నాడు- పోవుచున్నాడు

ఏగుదెంచు- పచ్చు

ఏడైఱ- మిక్కిలి

ఏ తెంచినాఁడ- వచ్చినాఁడ

ఏ తేరవు- రావు

ఏది- పోఁగొట్టుకొని- లేక

ఏను- నేను

ఏమఱి- పొరపడి

ఏరు- ఎవరు

ఏలుబడి- పరిపాలనవృత్తి

ఏల్క- రాజు

ఏవ- అసహ్యము

ఏవగించెద- అసహ్యించెద

బ

ఓ

ఏదవ- పుణ్యస్థి

ఒంటిమై- రహస్యముగా

ఒందు- వేలు- ఒకటి

ఒండె- అయినను- కాని

ఒండొంటిచే- అన్యోన్యము

ఒండొరుమిక- పొత్తు

ఒందిలి- ఆపద

ఒకట- ఒక్కచోట- తక్షణము

ఒకవట్ల- ఒకప్పుడు

ఒకొండు- ఒకడు

ఒకొట- ఒక్కచోట

ఒకొమ్మడి- ఒక్కమామి- తక్షణము

ఒక్కట- దబ్బుర- ఆకస్మికముగా

ఒగి- వరుసగా

ఒజ్జలు- గురువులు

ఒడఁగూడ- లభించఁగా

ఒడఁబర్చు- ఒప్పించు

ఒడమఁ- పుట్టఁగా

ఒడమి- ధనము

ఒడయను- అధికారి

ఒడఁగి- పట్టుకొని

ఒడి- అంశప్రదేశము

ఒడిచితి- పొడిచితి

ఒత్తడి- బాధ

ఒదవక - షట్ట్రుగ్

ఒదవిన - పొందిన

ఒద్దిక - చేరిక

ఒనరనలయు - తగియుండవలయు - ఉండవలయు

ఒనరుతు - చేయుదు

ఒరగెదరు - వ్రాలెదరు

ఒరపిడి - రాపిడి

ఒరసిన - రాచిన

ఒలయు - చచ్చు

ఒనంగి - ఇచ్చి

ఓ

ఓగు - తప్పు

ఓగుదనము - తప్పు

ఓటమి - అపజయము

ఓడంగి - ఓడవాడ

ఓడి - భయపడి

ఓమెడు - రక్షించెడు

ఓచె - జయించె

ఓర్వ - నహింపఁగా

ఔ

ఔడు - పెరవికి గిందిచోట

ఔదల - ముప్పకారణము

ఔన్నత్యమున హోమము - పొక పురాణగాన బదులు

క

కంటిచే చూచితిరా

కంతు - ముక్త్యుని

కందపుకాడ - మనస్కరుడ

శంధు- పసిబిడ్డ

శక్కులు- రంపపుకోటలు

శటా- అయ్యో

శటశటా- అయ్యో

శటికి- అధికమైన- కూరమైన

శట్టడి- అధికమైన- కూరమైన

శట్టు- చదరంగము లోనిరాజు చేయవడట

శఠినావసరము- అపత్కా-లము

శడ- కొన

శడంగి- బయలుదేరి

శడఁక- ప్రయత్నము

శడఁగి- ప్రయత్నించి

శడగండ్లు- కష్టములు

శడచు- జరుగు

శడతేలు- తుదముట్టు

శడమ- కొఱతెరి తక్కిన

శడముట్టు- చచ్చు- ముగియు

శడలి- సముద్రము

శడలివెన్న- చంద్రుడు

శడి- అన్నకబళము

శడిది- కఠినమైన- గొప్ప

శడిమి- బలము

శడు- మిక్కిలి

శణత- శడకంటి చెంగటిచోటు

శత- కథ

శతశ- కారణమున

శతము- కారణము

కదలాడు- చలించు

కదించిన- పట్టుకొనఁగా

కదుపున్- రేపెడున్

కన్- కన్ను

కనకము- బంగారు

కను- కన్ను

కనుమొఱుగక- మోసపుచ్చక

కనెడు- ప్రసవిం చెడు

కన్గొన్న- చూచిన

కన్నెలోకములు- ఒరులాకృమించనిజగములు

కన్యాత్వమునందు- పెనిమిటితోఁగవఁగూడకున్నపుడు

కప్పలకువిషమున్నదనియు వానితలలమణులుండుననియునుఁ బూర్వసా

శ్చాత్యమతము

కమక్ర- జాబు

కమక్రన- తీయన

కయి- నగ- కవి- చెయి

కరఁగించు- జాలిపడఁజేయు

కరఁచలేడు- కరఁగఁజేయలేదు

కరకరిన్- కూర్చిరభావముకలిగియుండుటచేత

కరడము- తరంగము

కరణి- తీరు

కరము- మిక్కిలి- చేయి

కరుడు- ముద్ద

కరువలి- గాలి

కడకముల- కార్యముల

కణకముల- చెవుల

కతక- చేయువాడు

కతకవ్యము- చేయవలసినపని

కతకృత్- చేయువానిపని

కర్వలి- గాలి

కటపుట- నేపుట

కటవంగ- నేచుకొనుటకు

కట్టి- నల్లని

కలంగుట- దుఃఖించుట

కలంగు- క్షోభపెట్టు- బడలించు

కలంత- క్షోభకర్తమైన

కలయిక- సంయోగము

కలవరము- కలంత

కలహనూర్యరవము- యుద్ధభరీధ్వని

కలహింప- పోరాడ

కలి- దుష్టకాలము

కలికితురాయి- సాగసగుళిరోభూషణము

కలిమి- ఐశ్వర్యము

కలిమ్మిషె- కలిగియుండుటచేత

కలు- బండియుండ

కలుపదొరబ్రాహ్మణులు- చంద్రసూర్యులు

కల్పనాచణప్రహసకాల్లు- అల్లికనేపుకగల్గినవృపుట్టించు కబ్బములంబు
న్నవారు

కల్పింప- పన్నుటకు

కల్ములకు- సంపదలకు

కల్లువాతక- అబద్ధపుమాట

కల్లసిగ్గుపరచుకవిపేరు- అబద్ధమాడువారిచే నవమానింపబడనిది

కళ- కాంతి

కవలు- ఒక్కమాటక కడుపున బుట్టినవాడు

కసిమనంగి- చెలరేగి

కస్తి- ఆపద

కా

కాక్షింపడు- కోరడు

కాంచరు- పొందరు

కాంచిన- ప్రసవించిన- కన్న

కాంచుడి- చూడుడి

కాచు- తపింపజేయు

కాపులు- సేద్యముచేయువారు

కాచు- రక్షించు

కాన- కనుక- అడవి- చూడ

కానిపించు- అగపచుక- అగపడు

కానియేలికపోటు- దుష్టరాజుచేయునపకారము

కామంచిచెట్టు- ద్రాక్ష

కామము- వలపు- కోర్కె- రతివాంఛ

కామమూలము- ప్రేమకారణము

కాముకునకు- వలపుకానికి

కాముని- మున్నధుని

కారింపనీ- బాధించనిముక్త

కారు- కాలము

కాజకము- కడుపునీటితిత్తి క్రిందనుండు మాంసఖండవిశేషము

కాతుకద- శరత్కాలము

కాటియపెట్టకు బాధించకు

కాలతాదనతిరస్కారములు- కాలమువలనగల్గు బాధలు నవమానములును

కాలముతప్పట. అవస్థమాటుట

కాలుగికి- యమునికి

కావరము- కొవువు

కాపలిచిటునగవు- రక్షణమునూచించు పిన్నసభ

కాపలినిముసముల్గంటకువలె- కదలికగల నిమిషములు జరిగిపోవు గంట

యొక్కబర్వతగించునట్లు

కావి- ఎఱ్ఱని

కాస్సపుడు- కాశ్యపుడు

కి

కినియు- కోపించు

కిన్న- కోపము

కిరణములు- మిన్నలు- కాంతులు

కిల్బిషము- పాపము

కు

కుందరు- దుఃఖించరు

కుటిలమైన- చెడ్డ

కుట్టినకా- బాధకలిగించుచోట

కుడుచునంతకు- అనుభవించునమస్త భోగములకంటె

కుడువబడగల్గు- అనుభవించబడజాలు

కుత్సించు- నిందించు

కుత్సితవాంఛలు- నీచములగుకోర్కెలు

కుండింపు- తగ్గింపు

కుప్పగము- కూనము

కులము- వ్యభిచరించు స్త్రీ

కులస్త్రీలు- మగవాండ్రు

కూ

కూటమి- సురతము

కూటమిన్మానిసికుత్తుకనొదవిననులిపు- వెలిగుక్క- రతికూజితము

కూతుల- కొమారితల

కూర్మ- నిద్ర

కూమి- పేను- నేను

కూళ- కూర్మమైన- కిద్దుడు

కూళతనము- కూర్మత్వము

కృ

కృతఘ్నత- మేలుమఱపు

కృత్యము- పని

కృప- దైనకరుణ

కృషి- పాటు

కై

కైగాము- అంగారకగ్రహము

కైంపు- ఎట్టిచి

కైడపెద- చంపెద

కైంకుల- వైపుల

కే

కేశరింశ- గొంతుకనవరించుకొనుట

కేజు- బురద

కేవలము- బొత్తిగా

కేశములు- తలవెండుకలు

కేశరములు- మెడవెండుకలు

కొ

కొ - చేయి - అలంకారము
కొవడి - తీరు

కొ

కొంటు - పెంకె
కొండి - తేలుతున్న మొదలయిన వానితోక
కొండొక - ఏ నోయొక
కొత్తికి - సంకోచించి - అక్షరలోపమై
కొతుకునిద్దర - వట్టిపట్టనిదిద్ర
కొదమ - ఈడువచ్చిన - లేత
కొదవ - తక్కువ
కొసకొని - ప్రయత్నపూర్వకముగా
కొను - పుచ్చుకొను
కొప్పెర - బాస
కొమరు - సాగసు
కొమల - కొమర్లు - క్రీల
కొఱంత - నష్టము
కొఱగామితనము - పనికిమాలినతనము
కొఱడుపాటించెడు - కొయ్యకట్టనట్లుచేసెడు
కొఱమాలి - పనికిరాక
కొఱది - హద్దు
కొలము - కుము
కొల్పెడు - ఫట్టించెడు
కొల్పిత - కమ్రవాడకు నిష్కంచు పట్టుము

కొ

కొడికొని - తిన్న వయసువాని.

కోణంగి- హాస్యగాఁడు
 కోరికలుచెడిన- కోరినట్లుకాకున్నప్పుడు
 కొఱమీసము- కొననన్నగనుండుమీసము
 కోలుపోయి- విడనాడి
 కోవిదారి- దేవకాంచనవృక్షము

కౌ

కౌను- నడుము
 కౌరు- శంగు

క్ర

క్రంతల- తోవలనందు
 క్రన్నన- త్వరగా
 క్రమత- వరుసగా
 క్రమము- సత్త్వస్వరములయారోహణా వరోహణవిధము
 క్రమము- మఱు- తిరిగి
 క్రమమూల్యము- కొనువెల
 క్రియంబడుచు- కొనబడుచు

క్ర

క్రాలుగంటి- బెదురుచూపులయూఁడుది.
 క్రాలెడు- ప్రకాశించెడు- మండెడు

క్రి

క్రియ- పని

క్రు

క్రుంగిలిన- పేడపెడిన.

క్రీ॒వకు- చెంతకు

క్రొ॒ంజపులు- వింతరుచులు

క్రొ॒న్ననపాయము- లేతజవ్వనము

క్షణభంగురము- క్షణముతోననించునది
క్షణికంబా- మిక్కిలియస్థిరమగుదానా
క్షుద్రము- నీచము

క్షా॒లితమై- కడఁగఁబడి

క్షా॒త్రకందుకము- భూగోళము

ఖ్యాతి- కీర్తి

గంగ- గంగానది

గంటముక్త- వ్రాతఁపనిముట్టు

గంటుపడు- గాయముపడు

గణపకవేళ- అధికతాత్రము

గడన- సంసారము

గడనపెట్టించు- తక్కుపెట్టించు

గడుపు- నిణకాయంపఁబడినకాలము- ఆవధి

గతి- సడక- అవస్థ

గబ్బి- పొగరుఁబోతు

గభీరత- లోతు

గభీరశుభ సంపాదకనగీతములు- హాయికలుగఁజేయుటకై జేపునివేడు

చూ- బాడెడువేడుకపాటలు

గమి- సమూహము

గగితలు- స్త్రీలు

గలిబిలి- సందడి

గవాక్షిముక్తులు- కిలోకీలు

గా

గాడుపు- గాలి

గాఢనిద్ర- ఒడలెఱుఁగనినిద్ర

గానము- పాట

గాయకుఁడు- పాటకాఁడు

గారము- గౌరవము

గారాబు- గౌరవము

గాలిమేపరిపగ- గాలిందినుపామునకు శత్రువుగునెమలి

గి

గిటి- కుండ్రనిరేఖ

గిలికింత చక్కిలిగింత

గి

గీటున- అనాదరమున

గు

గుంత- పల్లము

గుంపు- కట్టమీదియెత్తైనప్రదేశము సమూహము

గునగున- త్వరగా

గురికెదరు- మెల్లగాఁబరువిడిపోయెదరు

గుబ్బల- చిన్నల

గుర్వెట్టు- గాఢనిద్రచెందు

గులాబు- ఒకవిధమగునెట్టిని నువాననగలపూవు

గుహ్యచాపల్వము- పోకిరితనము

గ

గెడఁగూచుకట- జతఁగూచుకట

గెడపు- నెడువు

గే

గేయము- సంగీతము

గేస్తు- గృహస్థు

గొ

గొంకు- జంకు

గొంతెమ్మకోర్కులు- అందరానివానిపైనాశలు

గొడవ- అపద

గొడ్డు- నిష్ఫలమైన

గొనము- గుణము

గొబ్బిన- త్వరగా

గో

గోఁటు- ఒయ్యారము

గోడిగ- ఆడుగుట్టము

గోరము- అపద

గు

గుణ- గుణము

గుణత- గుణము

గుణత కెక్కు- ప్రసిద్ధిచెందు

ఘనము- కంచుతోఁ జేయఁబడినవాద్యవిశేషధ్వని
ఘనులు- గొప్పవారు

ఘా

ఘాతుకుల్ - చంపెడుస్వభావముకలవారు

ఘో

ఘోరము- భీకరము- అన్యాయము- చెడ్డ
ఘోరవృత్తి - కఠినవ్యాపారము
ఘోరవైరము- ఎడతెగనివిరోధము
ఘోష- ధ్వని

చ

చంద్రగతి- చంద్రునిసడక
చపల- నిల్కడలేని
చమూనియంత్రగద- సేనాపతియాయుధమగు నినుపదుడ్డు
చర్వితచర్వణము- సమలఁబడినదానినే తిరిగినమలుట

చా

చాంచల్యము- నిల్కడలేమి
చాపము- నిల్కడలేమి
చారులు- రహస్యముగాఁదిరుగుచు రాజునకులోకవారతఁదెల్పువారు

చి

చింతరుచిహీనశ్లా- విచారముయొక్కకాంతిమాసిన
చింతాకారణము- విచారహేతువు
చింతించు- ఊహించు

చింత్యము- ఆలోచింపవలసినసంగతి

చికిత్సకులు- వైద్యులు

చిచ్చు- అగ్ని

చిటికె- చిటికెవేయుసంతకాము

చిల్లించుకొన్న- కోపవికారములోఁగూచినయెడల

చిడిముడి- కోపము

చిత్రము- చిత్రరస

చిరము- దీర్ఘకాలము

చిఱుత- చిన్న- నిష్ఠ

చిలుకలకొలికి- అందమగునీ

చిల్లించ- నీరసించిన నీచునొకపక్షమున వృక్షగీజము

చిల్లర- కొంచెము

చిల్వ- సాము

చివ్విడిలు- బేడముదలగుకొద్దనాములు

చిహ్నము- గుర్తు

చీ

చీకటిగొంగయన్నమచ్చదారి- చీకటిశివునిగుచంద్రునియొక్క పృ

తినింబముపోల్కి-గల కన్నలుగడుపించెముధరించిన నెమలి

చీకటితప్పు- రంకు

చీకటినడఁగనక- చీకటిలోనుడునువిధమునెలియక

చీట్లుతీయఁదొడఁగి- బొనుకాద నెడుమాటలు కాగిదప్పుముక్కలపైనాసి
దురుక పెట్టెలోఁగిరినియంచి చేతికివచ్చినచీకినిఁదీసికొని దానిప్రకారముచే
యఁదారంభించి

చీడలు- వ్యాధులు

చీమచిటకుమన్న- ఏమాత్రముచప్పుడైనప్పటికిని

చు

చుంబించు- ముద్దిడు

చె

చెచ్చెర- త్వర

చెట్టి- కీడు

చెడుగొట్లు- దుష్టులు

చెనక- తిరస్కరింపఁగ- ఎదిరింపఁగ

చెనటి- కఠినులైన

చెయిదములు- ఇంద్రియవ్యాపారములు

చెలంగ- ఒప్పుగా

చెలి- ప్రియురాలు- ప్రియుఁడు- స్త్రీ

చెలిమిచే- హితులొదాచుటచే

చెలియ- స్త్రీ- చెలికత్తె

చెలువ- అందకత్తె

చెలువడఁచు- రూపుమూపు

చెలువు- అందము

చెలువుఁడు- మగఁడు

చెలువున- తీరున

చెల్లగే-! భర్త

చెల్లెను- లేకుండెను

చెల్వము- అందము

చెల్వక- మగని- రీతిని

చె

చేకురు- లభించు

చేకూర- దొరకినయెడల

చేకొను- పుచ్చుకొను

[7]

చేగలమెకములు- వీన్లులు

చేడ- స్త్రీ

చేడ్పడ- లొట్ట్రపాటుచెంద

చేతొడవు- చేతికిదొడగికొనుదున్ను

విసరవచ్చు- జెలగినాయముకడ- న్యాయవంతులవలెఁజిగిపోవచ్చు

చేనత్తి- చేతఁబట్టుకొన్నదీపపువత్తి

చౌ

చౌర్యము- దొంగతనము

చ

చందము- తీరు

చందాన- తీరునన్

చందు- చంద్రుడు

చందురోయినులు- చంద్రోహనులు

చక్కటికి- ఒద్దకు

చక్కపచు- కుదుచు

చక్కాడు- బాగుచేయు- నాశనముచేయు

చక్కిలిగింతలు- నపుపుట్టించునట్ల వయవముతాకులు

చదల- ఆకాశమున

చదువర్ల- విద్వాంసుల

చనదు- కూడదు

చబుకు- కొరజా

చయ్యన- దబ్బున

చలము- కోపము-పగ

చలివెల్లు- చంద్రుడు

చలువబొట్ల- చెమ్మట

చల్లడము- సగముతొడవఱకుఁ దొడగికొనులాగు

చా

చాగురే- భళిరా

చాడి- కొండెము

చాడ్పస- తీరున

చాస- స్త్రీ

చామ- స్త్రీ- శ్యామయను పేరుగలయొక మట్టి చెట్టు

చాయల- విధముల

చాల్పులు- వరుసలు

చావునదువు- చచ్చినవారింగొంపోవునపుడు పొయించు పాద్యము

చు

చుంచు- చిల్లెలుక

చువక- మెత్తనినన్ననినిడుపాటి చిన్న రెమ్ర

చూ

చూకురు- దుఃఖము

చూడికి- చూపు

చూపట్టదు- తోపదు

చూపలులు- చూచువారు

చొ

చొక్కుపాటు- పరవశత్వము

చొప్పు- మాగణము

చొరవ- సాహసము

జ

జగదానందకరుడు- సూర్యుడు

జనని- కన్న తల్లి

జర- ముదిమి

జగత్తు- ముదిమి

జగము- వేగము

జూ

జాగరూకత - కాలజ్ఞానము

జాగ్రత - మెళుకువ

జానకి - సీత

జ్యో

జింక - లేడి

జిగి - కాంతి

జితేంద్రియత - ఇంద్రియముల స్వాధీనపచుకొనుట

జిఫె - జానమ్మహారాజయొక్క జ్యేష్ఠసోదరుడు

జ్యో

జీనువ - ఒక పక్షి

జీవగట్ట - జీవనోపధము

జీవసాధము - జీవములుండుచోటు

జీవింప - బ్రతికింప

జీవుడు - పాణి

జ్ఞ

జ్ఞెట్టి - మల్లయుద్ధముచేయువాడు

జ్ఞ

జీజీలరుసిమిన్న - నారదమహర్షి

జ్ఞ

జ్ఞప్తి - తెలివి - తలంపునకుఁదెచ్చుకొనుట

జ్ఞ

జ్ఞాతి - దాయాదుడు

జ్ఞానులు - తెలిసినవాడు

జ్యే

జ్యేష్ఠము- గ్రీష్మశ్రతుఁ వందలి మొదటిమాసము.

జ్యౌ

జ్యౌతిషికులు- జ్యోతులు.

జ్వ

జ్వరము- వేడి

జ

జంట- జత

జగముకన్ను- సూర్యుఁడు

జగముతల్లి- పార్వతి

జతనము- ప్రయత్నము

జన్ని- సన్నిపాతము

జన్నిగట్టు- బ్రాహ్మమఁడు

జబ్బయిన- కాంతితగ్గిన

జమిలిముక్కాళి- తుమ్మెదయొక్క

జముఁడు- ప్రాణులజంపించుదేవత

జౌ

జాడ- పోల్కి- దారి

జాచిలిపతిమసగ- చంద్రప్రతిబింబమను భూషణము

జాలకట్ట- కిటికీ

జ్ఞ

జ్ఞాప్తువులుఁగు- నెమలి

జ్ఞో

జ్ఞోక- ఉత్సాహము- ఆనందము

జోగము- మనస్సునిశ్చలముచేయుట

జోగులు- యోగులు

జోటి- స్త్రీ

జోతి- వెల్లు

టక్కరి- మోసగాఁడు

ఔక్కియము- జెండా

ఔబరు- ఇటలీదేశములోనియొక నది

తాయి- స్వరస్థాయి

డంబము- తలకుమించినవేషము

డగ్గుత్తిక- గద్గదస్వరము

డప్పి- దాహము

డబ్బు- ధనము

డస్సిన- అలసిన

డాఁచు- దాఁచు

డాలు- కాంతి- పల్లక

డిందు- అడంగు

డెందము- గుండె

తంటాలుపడియెడ- శ్రమపడెడ

ట

టె

టై

త

త

త

త

త

త

తండుగోల- తెడ్డు - తండెలు- పడవపెత్తనగాఁడు

తక్కువారు- తక్కువువారు

తగ- బాగుగ

తగవు- నాయము- నీతి

తగిలి- అభిలాషపడి

తగు- గొప్పస్థితిగల

తగులమందినవాఁడు- కాముకుఁడు

తగులు- పొందు- అనురాగపడు- అనురాగము

తడఁబడిన- తోఁచకున్న

తడవు- కాలము- చిర-కాలము- ఆలస్యము

తత్తడులు- గుట్టములు

తద్దయు- మిక్కిలి

తనక తముదిండివగచూళ్ల - తనకుఁగారణమగు కష్టమునన్గియొక్కభవజ
రూపమగుపొగవలనబుట్టు మేఘములయొక్క

తనమసి- తానుపయోగించుసిగా

తనరారె- ఒప్పెను

తనరు- ప్రకాశించు

తనస్థితివిశేషమునకువలనుగడించి- తనయై శ్వర్యమభివృద్ధిచేందునట్లుపాఁచి
మువెతకి

తనిపెడు- సంతృప్తిపొందఁగ

తనియు- తృప్తిపడు

తనువు- శరీరము

తన్వి- సంతృప్తి

తపసి- ముని

తప్పముల్లెలు- వట్టిసంచులు

తప్పకొందురికినటుల- ఆవిధముగానురిబాధతెలియకుండుఁడు

తత్త్వముగను- కౌల్చ్యబడిన
 తబము- అపగ్ను
 తమి- వసు- కృతూహలము
 తమిక్రూరాలి- బ్రహ్మ
 తమిక్రూరగతుడు- చంద్రుడు
 తమ్ములు- పద్మములు
 తరుణము- అవసరము- లేక
 తరుణత్వము- యూవనము
 త్రికొంచుకొనుచు- డిహించుకొంచు
 తర్లు- ప్రయాణముగను
 తలితన- చచ్చినమెడల
 తటి- తాలము
 తళుగు- తగ్గు
 తలుము- వెంటడించిపరుగెత్తించు
 తలగి- విడిచి
 తలకొనుడు- పునుకొండు
 తలపోసి- తలచుకొని
 తలపంపు- చిన్నతనము
 తలారి- కావలివాడు
 తలిరు- లేత- చివురు
 తలిరుకై- చివురుపంటిచేయి
 తుగునట- పైకినంతోపముపలే గన్బడుదుఃఖము
 తిన్న- పిల్లలు- దొంగిలు

తా

తాత్పర్యము- కొద్ది
 తాత్పర్యము- సన్ననము

తామరల- పదమూల
తారతమ్యంబు- వాసి
తారలు- నక్షత్రములు
తారసమై- చెంతకువచ్చి
తారు- తిరుగు- నటించు
తాతుణ్యము- యశావసము
తాల్పెడు- ధరించెడు
తావకీన- నీయొక్క
తావు- చోటు

తి

తిమూనికన్న- కోరికన్న
తిరవగాండు- బిచ్చగాండు
తిరగఁబడెడు- మాటెడు
తిరుగుబాటు- మార్పు
తిలకింపక- చూడన్
తివురుట- యత్నించుట
తివురుము- కుతూహలపడుము

తీ

తీండ్రమైన- తీక్షణమైన
తీతువు- ఒకవిధమైనవక్తి
తీరని- పోనని- చేయకవిధిలేని
తీరము- ఒడ్డు
తీరు- విధము
తీతీన- కడచిన
తీవ్రోనాదప్రకృతి- మిక్కిలిసచ్చిగుఱము
(తి)

తు

తుంట- చెడ్డ
 తుంటరి- చెడ్డ- దుష్టు
 తుచ్చకామచేష్టలు- పనికిమాలినపోకిరిపనులు.
 తుట్ట- తుట్టపాము
 తునిమి- చంపి
 తురితముగ- త్వరగ
 తులుమ- ముడువ
 తుల్వ- దుర్బుద్ధికలపాఁడు

తూ

తూపు- బాణము
 తూము- నీళ్లుబెరికివచ్చునట్లు ద్వారమేవచి-కట్టినకట్టినము
 తూలిన- చొక్కిన

తృ

తృప్తి- సంతృప్తి

తె

తెంపున- సాహసముతో
 తెక్కరీండ్లు- మోసకాండ్లు
 తెగఁదీయదామె- తూలఁగొట్టదామె.
 తెగఁబడునపుడు- పూనుకొన్నపుడు.
 తెగడఁజొచ్చు- నిరసించు.
 తెట్టె- తేనెపట్టు
 తెమ్మెర- చల్లగాలి.
 తెరలు- తొలఁగు- బయలుదేలు.
 తెఱఁగు- విధము
 తెజవ- ప్రీతి

దేలిపులుగులు- హంసలు

దేల్పుకోరి- చదువు చెప్పినపుడు
దేల్పుకొలుపు- దీక్షితులను

దే

దే-ల్లి- తే నేనీగి

దేజము- కాంక్ష

దేజొల్లి- హాకాశించు

దే-లి- గుల్లము

దేది- సారమానమునందలిదినము

దేరు- రథము

దేలు- మీదికివచ్చు

దేధికారులు- తీధకమున కేగువారు

తొ

తొగలతాయని- చంద్రుని

తొగలు- కల్వలు- సమాహములు

తొడంగె- మొదలుపెట్టె

తొడరి- కలిగి- ఎదిరించి

తొడువబడియె- అలంకరింపబడియె

తొళ్ళ- ఉడుపు

తొత్తు- బానిస

తొయ్యలి- శ్రీ

తొటంగి- విడిచి

తొటంగిన- లేని- విడిచిన

తొట్రెంకి- మొట్టమొదటిస్థానము

తొలిదెన- కూర్చుదిక్కు

తొలిబాము- పూర్వజన్మము

తొలిమచ్చు - మొదటమూదిరి
తొవల - కల్వల

తో

తోఁచఁబడియె - కానఁబడియె
తోఁచునట్లు - అగపడునట్లు
తోఁతెంచు - కనఁబడు
తోడు - సాయము

త్ర

త్రాపాపాఠముల్ - సిగ్గునుచేడేపులు

త్రా

త్రాఁచు - పగడగలపాము

త్రి

త్రిప్పటంబడు - తిరుగులాడు

త్రి

త్రిక్కుడు - బాధ

ద్రి

దండ - చెంత

దండనవిధి - శిక్షాకృత్యము

దగ - దప్పి

దనుక - పలుకు

దబ్బి దభః -

దబ్బిటి - కట్ట చెప్పువారము

దమ్మము - ధమకము

దనుఁజురు. కరుణాన్వభావము క. వారు

జయము- దేవత- విశాచము- సాపముచేయుటకుఁ బ్రేరిపించుదేవత

శరి- ఒడ్డు- హద్దు- చెంత

దర్శనము- దశానము

దశానము- అద్దము

దశములు- నేరలు

దపు- గూఁము

దవ్వ- దూరము

దా

దాడి- దగ్గరకు

దాది- సాలిచ్చి పెంచుస్త్రీ

దాని- క్లియోపేట్రాయొక్క

దాపు- దగ్గర

దాయము- తలదండ్రులనుండి రావలసినయాస్తి

దాగిద్రవ్యభరము- పేదరికపుబడువు

ది

దిగ్గంబకులు- దినమొలవారు

దిట్టపు- ధైర్యము

దిట్టవనము- ధైర్యము

దినసులు- వస్తువులు

దివి- స్వర్గము

దిష్ట- దైవసంభందమైన

దిష్టమూర్తి- అతిసుందరుడు

దివ్యసూక్ష్మనధికులుపురుషులు- ఎక్కువు జాతిమురిటచే మగవాండు

దేశములు

దివ్యోపమ- వేల్పుసాటి

దివ్య- దీవము

దీ

దీనుఁడు- దుఃఖించువాఁడు
దీవింతుఁ- వనిఁల్లనెంతురు

దు

దుఃఖమేలు- మనోవికారముకలిగించు
దుండగము- కీడు- నేరము
దుండగీఁడు- దుష్టుఁడు
దుడుకు- దుష్టు- కీడు
దుష్టు- ధనము
దుము- ధూళి
దురభిల్లు- శోకించు
దురము- యుద్ధము
దురాయి- శరణము- కూడదనుట
దురితము- పాపము
దువ్వ- నొప్పియుపశాంతించునట్లుతాఁకుట
దుష్కార్యము- చెడుపని
దుష్టవిశ్వంసకరసముద్రముషణవినిష్టనిజపీఠక - చెడుగునోబ్బ గొట్టినము
ద్రౌపురాసిడిచేనశించినపాదు
దుష్ట- దుమాఁగుఁడు
దుస్సంతుని- దుష్టంతుని

దు

దుఃఖిఁడిండి- అతివ్యయమొనరించునట్టిది
దుఃఖు- నింద- నిందించు
దుఃఖింప- నిందింప

దృ

దృష్టాంతము- సాటి

దృష్టి- చూపు

దృ

దెబ్బ- చాపున

దెస- అనర్థ

దృ

దేవర- దేవుడు

దేవునికంటె సాధికమున తేనెనఁగావించుట- దేవునినుతించుటకన్న దేవునివ్ర

తిమాచకసముఁగావించుటయే శ్రేష్టమనుట

దేవునియునుపుక- గాలి

ద్రె

ద్రెనతనూ- వేయి

ద్రెనము- వేయి- అద్వైతము

దొ

దొంగతట్టివ- మోసముచేయుపనికిమాలిన పొట్టిగుట్టము

దొడ్డగొసములు- స్వగుణములు

దొసగు- నీరము

దో

దోనె- చెప్ప

దోయి- జత

దోరగాయ- నగముపండినకాయ

దోషి- నేరముచేసినవాడు

దా

దాజకన్యము- కూరత్వము

దాభాగ్యము- పేదలు

ద్ర

ద్రావరూ మా - నీటివలెనున్న
ద్రావ్యము - ఇంద్రియము

ద్రా

ద్రాక్షానవము - ద్రాక్షపండ్లసారాయి

ద్రో

ద్రోబ్బు - పడవేయును

ద్రో

ద్రోహము - నేరము - పాపము

ధ

ధరణి - భూమి

ధమకాంబు - స్వభావము - న్యాయము - పుణ్యము

ధవళిమ - తెల్పు

ధి

ధిక్పతవ్రాణయాతి దీఘకనేదనలు - తావలచినవాడుతన్ను నిరసింపగావ
చ్చినగొప్పబాధలు

ధీ

ధీరులు - ధైర్యవంతులు

ధ్వంసంబు - పాడు

న

నకనకలు - నన్నదనము

నక్కనైచ్యము - అనివినయము

నక్కెడు - ఒదిగెడు

సాక్షు- పోట

సగజ్జెలిలట- ఇంద్రదనుస్సాసండు

సగుచు- సవ్యచు

సగుబాటు- హాస్యము

సటసము- లేనిదున్నట్లగవచుకాట

సట్టువపిట్ట- నెమలి

నడ- నడక

నడతెంచు- వాస్తు

నడిన్ - మధ్యను

నడిరేయి- అధికారాత్రము

నత్తకాయ- గుల్లతోబ్రాగునీటిపుగుగు

సన- పువ్వు

సనబోడి- పువ్వువంటిశరీరముకలయాడుది

సనవిల్తుడు- మనస్త్రగుడు

సన్ను- నాశరీరమును

సన్నుగూరిచి- సన్నుజ్జ్వలికిదెచ్చుకొనుటకు

సమభ్రమరము- కనికరింపదగినతుమ్మెద

సరకము- శిక్షవిధింపబడిన పాపులుండులోకము- ఘోరము

సరక మోటునవి- మనుష్యులకుఁ దెలియక సరక మందున్నవి

సరవరప్రియులు- గాజాసక్తిప్తులు

సఱవ- వింటినారితగిలించుగాడి

సలి- మిక్కిలి

సలున- బ్రహ్మ

సలువందు- ఒప్పు

సలువయువిద- నరన్వతి

సల్ల- నెత్తురు

వనశము- మోక్షదనము

సపీస- కొత్త

సహి- కాదు

నా

నాగ- అనగా

నాకునీళ్లుదాగవినున్నాడు- నేబ్రతుకననితెలియుడు

నాగతకత- మోటతనములేమి

నాట్యప్రవీణత- అటునేపుక

నాణెము- ముద్రింపబడినరాగిమొదలగు లోహములన్ని

నాతి. స్త్రీ

నాదురాగ్రహభూతము- నాదుష్టకోపమనుపిశాచము

నాన- సిగ్గు

నానబాలు- నానబియ్యము

నానాగతులు- అనేకవిధముల

నామము- పేరు

నామకరణము- పేరుపెట్టెడుకమకము

నాయకి- వలపుకత్తె

నాయకుడు- వలపుకాడు

నాయము- న్యాయము

నాయానసుమాత్ర- నష్టపుకోన్నట్టునుమీ

నారికాయల- వింటితాడురాపిడిచేగల్లుకాయల

నారీస్వభావము- స్త్రీనైజము

నాలిముచ్చ- కపటి

నాళ్ల- దేశముల- నరముల

నావ- ఓడ

నావికుడు- ఓడవాడు

ని

నింగి- ఆకాశము

నించెడు- నిందించెడు

నిక్కపు- నిజమైన

నిక్కమగుదుఁఖి మేలురానిరొ- మనోవికారము కలిగించుచుండుఁజా

నిగమము- వేదము

నిగుడు- నిక్కు- చెలగేగు

నిచ్చయంబు- నిశ్చయము

నిచ్చలపు- కదలని

నిచ్చలు- ఎల్లప్పుడు

నిజమఱి- నిజముపల్కువాఁడు

నిడు- దీఘకృతమైన

నిత్యండు- దేవుఁడు

నిష్ఠముగా- సుకుమారముగా- నునువుగా

నిఘానుఁడు- నేపకారి

నిబ్బద్ది- నిజము

నిరుక్తము- కారణము

నిరుతి- ఆఁ

నియమింపంపఁడయ్యెనే- శాసించునన్నయెడల నెంత బాగుండును

నిరసగానితనము- నేరములేమి

నిరసతానిత్యము- తప్పులేమి

నిరసరాధుల- నేరములేనివారల

నిరసించు- తిరస్కరించు

నిరాకరించు- అనాదరణముచేయు

నిరూపమముగ- సాటిలేనట్లుగా

నిరూఢిగ- నిశ్చయముగ

నిరూపించవలయు- కనుపఱచవలయు

నిరూపింపఁబడుచు- నిరూపింపఁబడుచు

నిగ్రహము- పూనిక
 నిఖా-గ్యవేళ- దానిద్రవ్యవశ
 నిశ్చయ- వెలుపులేము
 నిమిష- కట్టి
 నిర్వహితు- నగవేడుక- నిల్పుకొందు
 నిర్వృతి- నుభము
 నివేదనములు- సమపాణములు
 నిష్కృతి- అశ్చర్యము- భ్రాంతి
 నిశ్చయ- నిశ్చయ
 నిశ్చయ- న శయములేదు
 నిశ్చయ- చప్పుడులేనియెడగు
 నిశ్చయ- కూడని- లెగని
 నిశ్చయ- విడుదల
 నిమిష- అణచబడి

నీ

నీకడగియ కడిపేపుడు- నీకంటెలొంగిలొంగి సశ్చిచెదరు
 నీచందు- సులభము
 నీచఫ్రవాపదయ- తుచ్చవనసమూహధీసత
 నీచసోపానములు- క్రింది ముట్టలు
 నీటంగల్పదా- పాడుచేసినపు
 నీసావనమగుగుడి- దేవాలయమువలె విశ్రమగు నీకరీరమును
 నీరసులు- బలములేనివారు
 నీరాటములు- జలక్రీడలు
 నీర్వృత్తి- దప్పికొని
 నీర్వృత్తి- చచ్చుట

మ

మడులు- మాటలు
మనుసు- లోపములేమి
మన్ని- గొప్పజ్ఞానము
మట్టి- మాటలు

మా

మాది- లేత
మాతాచారము- కొత్తవాడిక
మాతాగ్రామ- బొందిన

మ

మృత్యువు- రాజుచేనుండుశాశనచిహ్నము
మృత్యువు- రాజునీతిము
మృత్యువు- రాజులార

న

నక్క- చి- ఉండి
నక్క- బుపపు- చేయవు
నగడి- వ్యాపించి
నెనులు- నొప్పి
నెచ్చలి- నేపాథుడు
నెచ్చలి- వెడలగొట్టబడి
నెచ్చలి- పయితినించకు
నెచ్చలి- నువాసన
నెచ్చలి- దయ
నెచ్చలి- మిష
నెచ్చలి- వెదకుట

నెమ్మి- ప్రేమ

నెమ్మలను ఎమ్మకలను

నరుపబడిరి- చేయబడిరి

నెవ్వి- ఒకానొకపట్టణము

నెఱ- ఎక్కువైన

నెఱపు- వ్యాపించు- పెట్టుకొను- చేయు

నెఱి- వలెను

నెఱులు- తలవెండుకలు

నెల- చంద్రుని

నెలకొందువు- ఉందువు

నెలపు- ఉన్నిపట్టు

నె

నేనేనేను నాకుఁబ్రేమనాయందు అప్పమతెవ్వరియెడన్లేదు
నేమము- నియమము

నేరము మోమునెమచుటకా- జనుకొనర్చుకీడు న్నారించుటకా
నేలపుర్వా- లోకమునుధ్వంసము చేయువాఁడ

నె

నై చ్యము- కొంచెపుతనము

నై జముగ- నహజముగా

నె

నొగులు- నొప్పి

నొడవిన- చెప్పిన

నొనల్లను- నుదుల్లను

నొ

నోము- వ్రతము

న్యాయ

న్యాయభోగము - న్యాయముగా ననుభవింపఁదగినభోగము

న్యాయవాది - న్యాయపుష్కరమునకు నాదించువాఁడు

న్యాయానైపతి - న్యాయజరి

న్యాయాంశన్యాయము - న్యాయాంశమునందు తీపాకాలన్యాయముగట్టి

ప

పంగళము - పంచమి

పంగళము - పంచమి

పంగళము - పంచమి

పంగళము - పంచమి

పంగళము - పంచమి

పంగళము - పంచమి

పంగళము - పంచమి

పంగళము - పంచమి

పంగళము - పంచమి

పంగళము - పంచమి

పంగళము - పంచమి

పంగళము - పంచమి

పంగళము - పంచమి

పంగళము - పంచమి

పంగళము - పంచమి

పంగళము - పంచమి

పంగళము - పంచమి

పంగళము - పంచమి

పంగళము - పంచమి

పటిమ- శక్తి

పట్టి- బిడ్డ- బిడ్డడు

పట్టు- తేనెపట్టు- నిహానస్థానము

పతింప- చదువ

పడతి- పడతుక- ప్రి

పడక- శ్రమపడక

పడకుండెడు- కిట్టకుండెడు

పడగ- జెండా

పడసిన- పొందిన

పడచు- కన్నీయ

పతితుడు- గొప్పస్థితినుండిపడినవాడు

పతివ్రతాత్వంబు- పెనిమిటిదృష్ట నితరునిచ్చగించని వ్రతము

పత్తెచ్చము- అగపడుట

పదంపడి- మతయు

పదపడి- మతయు

పదను- వాడి

పదము- శబ్దము. అడుగు

పద్మన- పూన్నిలో

పద్మబాంధవు- నూర్యుని

పనికిరావు- కార్యమునకుఁజోఁటలేవు

పనిపడనంతకు- అక్కరకలుగనంతదాక

పనిపడి- మిక్కిలి

పనిపాండ్రవలె- పనిచేయుటకుఁ బూనుకొన్న వారిటీరున

పనుపడనప్పు- పనికిరానిసమయమున

పనికము- సృష్టి

పనిదము- పనిదము

పన్ను చూడ - కల్పించుచుంటు

వలుకు - ప్రభువుకు

పబ్బెలి - సీరియుత్తునఁ బట్టినొక చెట్టు

వరఁగుట - ప్రవేశింపఁబడుట

వరము - శేషమును పొందిన పదవ జేవఁడుండు నొకము

వరికించితి - కనిపెట్టితి

వరికించెనేనియు - చూచినయెనిల

వరస్పరము - ఒకనినొకరు

వరిగణింపఁబడు - ఎన్నఁబడు

వరిగియ - చిలుచేప

వరిణయస్ముత్ర - పెండ్లి

వరిపూణకాత - నిర్వాణము

వరిపూణకాతాలపు - తోపములేనిదానపు

వరిమళము - నువానన

వరిమాచకవలయు - చరిపవలయు

వరిశీలింపఁబడ - బొగుగ నొసఁచకఁబడవు

పొసిన - చెడిన

పరుసడి - మిక్కిలి

పరుసమైసవాము - పరుమాక్షరము

పర్యాయములు - స్థాన

పర్వతశిఖరము - కొండతల

పఱచుట - వ్యాపించుట - పరుగిడుట

పలుకుట - దూఱముపైకిఁదెలుపుట

పలుడెఱులు - పెదవులు

పలువుర - అనేకుల

పట్టులు - దైవసోతములు - మాటలు

పల్లెటూరు- చావురమెగురుట

ప్ర.ప. - పాటయొక్క తొలిభాగము

పశువులు - అట్టానుయ - నాన్దికాన్దత్తు, కగలచంపూపులు

పాన- బియ్యము- చవి

పసరి ముఱి- పశువులు

పసాడము- చైనా వస్తు

పసిండి - బంగారు

వస్తువడిన- తిండిబొరకకున్న

५

సాంవసు- నీజాదునిశతువుగునొక ఘోషము

పాత పరిచయము- చిరకాలమునుండియున్న యువనాటము

పాటలకు - శ్రీ

పాఠ.ను. అవస్థ. శ్రమ

పాఠ్యపద్య- పనిచేయు

సాక్షిమూనిసి. కాయక్ష్మమున బ్రతుకువాఁడు

పాడుచున్న గొల్లవాలు - శోవదాండుభూలు

పాదు శాస్త్ర - పనికిమాలిన సుల్లి?

పాత కమి- పాపము

పాతరలు- నాట్యమూహశ్రీలు

పోతివ్రత్యము - పోతివ్రత్యమున వానిని దప్పనితరుని సూడకుండువ్రత్యము

పాదిరిల- పాటలీవృక్షములు

పాముకొనియె- నాట్నుకొనియె

పాదుకలపై స్మరణ

పాదము- పాదము- త్రాగుట

స్వా.యము - యావనము

చారిత్రము - ఒక పూల మొక్క

ప్రతిభా

పాశక్వము- పశ్చిమ-

పాటుట- రణగంగమునుండి యవనివరుగెత్తట

పాటుసోము- చుచునుండును

పాలిన- కాయచెట్టున

పాశము- విగ్రహ- ఆనుకూల్యము

పావన- పవిత్రము

పాశంబు- కట్టుతాడు

పాపాణము- రాయి

పి

పిండు- నమగాహము

పితాభ్రశాని శ్వేదముగాతము- తిండినీలమును మునుపటి నుండిను పోయి

పరితరుచుపై- తిండియందు

పిష్టాద్యము- పుష్కలమున బుట్టుబుద్ధిరము

పిన్నవయసురకము- పడుచువారు

పిలువడు- తగ్గిన

పిలిచితే- పిలిచితివా

పిలుగుమూరి- నశించి- చచ్చి

పిల్లలారారండు- లాట్టియనునూదిబిలమున జొప్పించునట్లువచ్చుట

యసాధ్యంబగు- ఈరెండునుఖిచ్చవేదవాక్యములు

పిల్లికన్నరతనము- వైదూర్యము

పిసినారి- లుట్టు

పిసినగొట్టు- లుట్టు

ప్రీ

ప్రీతులాట- శ్రమము

ప్ర

పుడమిలాలుపుమిన్న- శ్రేష్ఠభూపతి- శ్రేష్ఠశక్తము

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

భూ

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

భూ

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

పెనగోనియె - సెలిగియె

పెను - పెన్

పెనుదు - పిన్నించు

పెనుగుట - పెంచుట

పెనువడ - వృద్ధిపొందగా

పెన్నందు - పాపశాపగ్ని

పెర - ఇతరవల - ఇతరపన్నువుమొక్క

పెరగ - వ్యాపించగా

పెగిటు - పేగ్గు

పెట్టెను - అర్పణమైన - విశేషగడున్వభాసముగల

పే

పేజీ - పేజీనురాలు - పరిదుర్గడు జ్ఞానపీఠానుడు - దుఃఖ

పేదల - తక్కు - వువిల్వకల్పవే

పేరు - కీర్తి - పరము - నాకుము

పేరుచు - అతిశయించు - ఒకదానిపైనొకటిపెట్టు

పేరేచిన - కీర్తి - కెక్కిన

పై

పై - తరువాత

పైకొను - ఎదిరించు - కలుగు - తెచ్చుకొను

పైడి - బంగారు

పైరు - చేను

పైవానిచూపులనుండి సుఖపడజూచుట - ఇతరులుపొందు భోగముతాన

నుభవించునట్లునుకొంట

పా

పొంగించు- ఉడికించు

పొంగు- సంతోషించు

పొండ్ల- కారి

పొళ్ళు- దుఃఖము

పొగను- గర్వము

పొగులు- విచారము- దుఃఖము

పొడగంటివే- చూచినే- వేమటుబాచితిని

పొడగొంచు- చూచు

పొడబొంచు- పుట్టించు

పొడము- పుట్టు

పొడచు- ప్రసరింపజేయు- ఉదయించు

పొత్తము- పుస్తకము

పొడునబడిన- స్పృహకొనబడిన

పొడుపు- మిత్రవ్యయము

పొనరుచు- చేయుము- విప్పుచు

పొరయ- పొంద

పొరవోవజాలదు- పొరపాటుకానేరదు

పొరింబారి మాటిమాటికి

పొల్లక- ప్రవాహము

పొలతి- పొలంతుక- క్రీ

పొలపు- సొగసు

పొలయ- చాప

పొలయక- ప్రణయకోపము

పొలయించు- కలచు

పొల్లము - నశించె

పొల్లిపొల్లి - నశించు

పొల్లము - ప్రకాశించు

పొల్లము - ప్రకాశించు

పొల్లము - ప్రకాశించు

పొల్లము - ప్రకాశించు

ప్ర

ప్ర - కదా

ప్ర - కదా

ప్ర - కదా

ప్ర - కదా

ప్ర - కదా

ప్ర - కదా

ప్ర - కదా

ప్ర - కదా

ప్ర - కదా

ప్ర - కదా

ప్ర - కదా

ప్ర

ప్ర - కదా

ప్ర

ప్ర - కదా

ప్ర - కదా

ప్ర - కదా

ప్ర - కదా

ప్రక్కకుఁదప్పట- వ్యభిచరించుట
 ప్రచురము- వెల్లడి
 ప్రజీణాశి- మిక్కిలియతిగిపోయిన రాయి
 ప్రణతులు- సమస్కారములు
 ప్రణయచిందువు- హితముచేయుబాట్టు
 ప్రణామములు- దండములు
 ప్రణుతిం తె- కొనియాడుదురె
 ప్రతిగ- మూఱుగా
 ప్రతిఘటించు నేని- ప్రతికూలించిన యెడల
 ప్రతిఠియించుట- అచ్చుఠియించుట
 ప్రతిదివన జీవితము- ఎల్లదినమునందలి బ్రహ్మ
 ప్రతిదుష్ట వివరము- ఎల్లచెడ్డసంధు
 ప్రతిపదాథకము- ఎల్లవస్తువు
 ప్రతిఫలములు- మూఱులాభములు
 ప్రతిబంధము- అడ్డు
 ప్రతివాదులు- విరోధులు
 ప్రతిష్ఠ- కీర్తి
 ప్రతిక్ష- ఎదురుచూచుట
 ప్రత్యక్ష దేవతలు- కనుల్లకగపడు వేల్పులు
 ప్రత్యక్షరము- ఎల్లయక్షరము
 ప్రత్యేకము- వేర్వేరుగా
 ప్రధానము- పెండ్లినిణకయించుకొనుట- ముఖ్యము
 ప్రబలు- వృద్ధిపొందు
 ప్రభాతము- పొన్నపొడుచువేళ
 ప్రభువుచేత- ఖిస్తుచేసినవేల్పు
 ప్రభుత- దొరతనము
 ప్రసాదము- షిట్టు
 ప్రమానకము- భాధపడకునది

ప్రశ్న - మౌనము - కార్యములు
ప్రతి - సంఖ్య - సంఖ్య
ప్రశ్న - మౌనము - కార్యములు
ప్రతి - సంఖ్య - సంఖ్య
ప్రశ్న - మౌనము - కార్యములు
ప్రతి - సంఖ్య - సంఖ్య

ॐ

[illegible]

၁၂

పిల్ల చువకుని - బ్రాహ్మణ
పిల్ల చువకుని - ముత్తూరి - వున్నది

ॐ

శ్రీమః షి-శ్రీమః
శ్రీరణ- పురికొల్పుట

ప్రా

ప్రాశ్నిస్త- సూర్యుడు
ప్రాశ్నిస్తవేల్పు- సూర్యుడు

ప్రా

ప్రాశ్నాహవచే- ప్రశ్నాహవచే

ప్రా

ప్రాశ్న- రీతి

బ

బంగారుపూసినట్టికీడు- ధనవంతులగుపాపులు
బంగారువలవంత- లభ్యమగుపాపముననున్న దుఃఖము
బంటింపక- మిక్కిలియలక్ష్యముగా
బండ- తాయి
బంతి- వసున
బందారు- చేతిబండ్లహారు
బంది- చేతి
బందిగము- చేతి
బందుగుల- బంధువుల
బక్కచిక్కిన- మిక్కిలికృశించిన
బకుపు- పెద్ద
బట్ట- నక్షత్రము
బడల్పడ- శ్రమపడ
బర్తి- భక్తి
బదులుపత్క- దేని- ప్రత్యుత్తరమిచ్చినయెడల
బుధిమతి- చెవిటివారు
బుద్ధ- చతుర్ముఖబ్రహ్మ

బయలు- ఆనందము

బరి- సొంగ

బరిపోవు- పోగొట్టాకొను

బల్- గొప్ప

బలంగంబు- జ్ఞాతిబంధునమూహము

బలిమి- శక్తి

బలు- గొప్ప

బలెన్- పీరున

బల్మి- బలవంతము

బవిసి- గౌరవము

బా

బాంకా- సుమీరనాద్యవిశేషము

బాగెంబు- అదృష్టము

బాడ- బాధ

బాపురే- భర్త

బారి- అధీనత

బాలి- పలువు- విచారము

బాష్పముల్- కన్నీళ్లు

బాన- బట్టు- పల్కు-

బాహుటము- వెల్లిడి

బి

బిట్ట- మిక్కిలి

బిరుసు- కఠినము

బి

బీజము- విత్తనము

బి

బుద్ధిసంపత్తయః- నేలపోల్గాపలయః- నశించపలయః

అబ్బగిరిని - లాంగముచేయబడిన

అబ్బగిరి - సింగగారు - లేని

అబ్బగిరిని - తొలగించి - శివగారు

అబ్బగిరి - భూమి

అబ్బగిరి - అన్నము

అబ్బగిరి

అబ్బగిరి - పాళి

అబ్బగిరి - మూలము

అబ్బగిరి

అబ్బగిరి - (భృంగి) నివభూమి

అబ్బగిరి - భయపెట్టుటకు

అబ్బగిరి - భయపెట్టుటకు

అబ్బగిరి - అనికేమైన - నిగ్గ

అబ్బగిరి - అనికేమైన - భయపెట్టుటకు - కఠినమైన

అబ్బగిరి - కూర్చుండు - శివగారు

అబ్బగిరి - మూలము

అబ్బగిరి

అబ్బగిరి - చేతులకు దగ్గరైన కేళి

అబ్బగిరి - చేతులము

అబ్బగిరి - కడుపు

అబ్బగిరి - అలుపు

అబ్బగిరి - కోవము

అబ్బగిరి - కేళిము

అబ్బగిరి

అబ్బగిరి - కోవము

అబ్బగిరి - కోవము

ఊ

బ్రాహ్మణ- సంసారము
బ్రాహ్మసిన్ధ్య- ఆశ్రమము

భ

భాగ్యంబు- నిజంబు
భాగ్యము- కార్యములు
భాగము- భారము
భాగ్య- పోషింపఁదగినవాఁడు- మగడు
భాగ్యము- ఎల్లబంధము

భా

భాగ్యము- పుష్టి
భాగ్యము- అగ్రస్థము
భాగ్య- పీఠము
భాగ్యము- సూర్యుని
భాగ్యము- క్రీస్తు
భాగ్యంబు- అలంకారము

భీ

భీకరము- భయంకరము
భీమాంబు- మనుష్యులందఱిలోబలశాలి
భీములు- వికృతివారు

భు

భువనరంగము లోకమనునాట్యశాల

భూ

భూకందుకము- భూగోళము
భూతసామాన్యములముల- సమస్తజీవులు శరీరమాలిన్యములు
భూపతి- రాజు

భాగ్యిగావళిభూమి- రాజులు
భాగ్యియి- కై సేయ

భా

భాగ్యము- తారతమ్యము
భాగ్యము- చించిచెండాడ

భా

భాగ్య- తినువాడు

భా

భాగ్యము- విద్యము
భాగ్యము- తెలుపబడిన శ్రీ

భా

భాగ్యి- భాగ్యము

భా

భాగ్యము- శత్రువుల న్యాయము
భాగ్యము- సుద్ధులకు- చుట్టునుండ తాములకు
భాగ్యము- రహస్యము
భాగ్యము- మంత్రము
భాగ్యము- సమీపము

భాగ్యము- చూపుతగ్గినవారు
భాగ్యము- చీవాట్లు పెట్టుట
భాగ్యము- కనులదాని- మదిరాక్షియొక్క
భాగ్యము- నల్లని- మాలిన్యము
భాగ్యము- కిరీటము

భాగ్యము- స్నేహము

భాగ్యము- శౌర్యము

భాగ్యము- జోదు- పెనిమిటి

మగగాని- నజ్జీలు

మగనాని- కూరుని

మగువ- స్త్రీ

మచ్చరము- ఓర్వలేమి

మచ్చరులుకు- ద్వేషులకు

మచ్చిక- ఆశక్తి

మచ్చు- సీరు

మచ్చెగంటికి- చేపలువంటి కన్నులకలవూడ

మట్టాను- పొత్తు

మట్టుపొందిన సగ్గించిన మెడలు

మట్టుమీరికి- హద్దుదాటి

మడిమింప- చంప

మతిమంతుడు- శైలికలవాడు

మత్తిలి- మదించి

మదము- గర్వము

మది- మనస్సు

మద్యము- కల్లు

మనఃకోశనక్త- మనస్సునందుండగులుకొన్నవాడ

మనదు- కాపురముచేయదు

మనికట్టు- ముంజేతిపైనున్న మొదటిభాగము

మసికి- బ్రతుకు

మను- చిరకాలముండు

మనుచు- పోషించు- బ్రతికించు

మనుజుల- మనుష్యుల

మనెడు- బ్రతికెడు- మన్నెడు- ఉండెడు

మనోపుభ్రాంతిమూతుల- న్వనంకల్పమే శరీరముగాంగలవాడు

మనీ- బ్రతుకు

మన- చిత్రగానికొండ- భూమి

మన- మన-

మన- చిత్ర-

మన- ప్రేమ-

మన- కాలుసు ముఖములుగో దోపియ్యికోస్తా కోయ్యల

మన- చూపు

మన- పలువుజాబు

మన- మన-

మన- మన-

మన- మన-

మన- మన-

మన- మన-

మన- మన-

మన- మన-

మన- మన-

మన- మన-

మన- మన-

మన- మన-

మన- మన-

మన

మన- మన-

మన- మన-

మన- మన-

మన- మన-

మన- మన-

మన- మన-

మానికము- మాశిశ్యము

మానిక- మాశిశ్యము

మానిసి- మానుష్యము

మానుగ- ఒప్పుగ

మాత్యము- పన్ను లోకముభవింసుకొనునట్లు సన్మానముగి నీచునీ భూమి

మాపు- రాత్రి

మాయము- తాళరాకుండు

మాయుగ- భూగ

మారునము- గాని

మారుకొనుట- ఎదుర్కొనుట- యెదుర్కొనుట- మూలము శిష్యులుచే
మనుకొనినగుల్లుకొన్న కాగితపు మొగములు

మాగి- పక్షము- ముదిరినశీతకాశము

మానుష్యము- ఇదిగోమాగి- మాన

మాలినాపు- మాలినాపు

మాలెమంతము- సామ్యవంతము(ఒకపర్వతము)

మి

మించగ- ఒప్పుగ

మిట్ట- ఎత్తైనపరిజేతముల

మిత్తి- చాపు

మిత్తిగొంగ- శివుడు

మినుకులు- నిరణములు

మినుకొన- ఆకాశమువైపున

మినుకొన- ఆకాశపుకాంతి

మిను- ఆకాశము

మిను- ఎత్తైనస్థలము

మిను- మిక్కిలి- మిగుల

మీ

మీఁదుమిక్కిలి- అత్యధికముగా
 మీఁలు- అతిశయించు
 మీలు- చేపలు

ము

మూందు- మొగట
 ముక్క-ంటి- శివుని
 ముక్క-డలు- మూఱుకలు
 ముగియు- అంతమగు
 ముచ్చిపసిడి- కల్లబంగారు- మాయ
 ముచ్చిలించెడు- దొంగిలించెడు
 ముత్తి- మోక్షము- నిర్వాణము
 ముదము- సంతోషము
 ముది- ముసలి
 ముదురుతెంపి- వయసుమట్లైన ముండమోపి
 ముద్దులగుమ్ర- ప్రియురాలు
 ముద్దులాడి- సొగసైనస్త్రీ
 ముద్ర- గుతుక
 ముద్రింపఁబడిన- తల్లికడుపునఁబాడమిన
 ముని- జితేంద్రియుఁడు
 మునిపండ్లు- పుట్టుకతోనేయున్నదంతములు
 మునిహాపున- ఋషివేషముతో
 మున్నీటి- సముద్రపు
 ముహూర్తమగు- అత్యధికమైన
 మురిపెపు- కుల్కునడల
 మురియుచు- కుల్కుచు
 ములికి- బాణము

ములుచలు- పూ . కాలు
 ముల్లె- ధనముమూట
 ముసుంగు- చాటు
 ముసుగుపూతి- కోపవికారముగలమొగము

మూ

మూలము- కారణము- మూఱ్యము
 మూఢకాన- సప్తస్వరాలోహణావరోహణక్రమము
 మూత్రిక- ఆకారము

మృ

మృతమానవులు- చచ్చినమనుష్యుల
 మృతి- మృత్యునేవత-చావు
 మృతులైన- చచ్చినవారలైన
 మృత్యువు- చావువేల్పు

మే

మొండు- అధికము
 మొండుకొన్న- అతిశయించిన
 మొగముల- మృగముల
 మొత్త- శయ్య
 మొయి- తీరు- దేహము- తో
 మొలుగుల- అధిక్యముల
 మొలగుచు- తిరుగుచు
 మొలతల- స్త్రీల

మే

మేకొనరు - శివహరి శివ

మేకి - ఎరు - చ

మేల్గి - ఒకటిగాన

మేలి - శ్రీ గ్రంథమున

మేలు - శ్రీ గ్రంథమున - శుభము

మేలుబాతి - శ్రీ గ్రంథమున - రాలు

మై

మై - తో - శతీరము - చేతను

మైకము - మత్తు

మైకొల్పు - చేయు

మొ

మొక్కలు - కిరిమ - మొక్కలు - కిరిమ

మొగంబుమొత్తించు - ఆనందముకలిగించు

మొగడు - మొగడు - గొప్పోపు

మొగలు - మొగ్గులు

మొగి - మొగి - గొప్ప

మొగిలి - మొగి - గొప్ప

మొగ్గు - మొగ్గు

మొగ్గువేల్పు - అన్ని జగత్తును మొగ్గులుగా చేయు దేవత

మొనల - సేనల - సమూహముల - కొనల

మొనసి - పనివడి

మొనలు - మొగ్గులు

మొరటుల - వినయములేనివారల

మొరయు - భవించేయు

మొరకొనెని - భవించేసినయెడల

మొలనూలు - ఒడ్డాణము
 మొక్కనగులు - చిలినవృత్తులు
 మొల్ల - మల్లెపూవు
 మొల్లపు - అధికమైన

మో

మోటబాస - ఏతముకట్టి నీళ్లతోడెడుకడప
 మోమోటమి - దాణిణ్యము
 మోదముక్త - సంతోషము
 మోల్ల - మొనర్లు
 మోవి - పెనవి
 మోర - మోసము
 మోహంకరము - మూఁచకయనుపొగ

మ్రో

మ్రోసము - ఊబొనుట
 మ్రోగి - చిత్తేంద్రియము
 మ్రోగి - నిరీటము

మ్ర

మ్రోదు - చచ్చు

మ్రో

మ్రోదు - చెట్టు

మ్రో

మ్రోక్కడి - కూరమైన - నీచులగు

య

యోజనాంశుకు - అధికారి

యోజనాంశుకు - గంగానదు చేయునన్న

యోజనాంశుకు - నిజము - నిష్కాపట్యము

యా

యాచనము - బిచ్చగాండు

యాచించు - అడుగుకొను

యు

యుగము - లక్షలకొలది సంవత్సరముల పరిమితిగ

యుతము - కూడినది

యో

యోగ్యుడు - పండితుడగుము - ప్రావీణ్యము

యోగ్యులు - మంచివారు

యోజన - ఆలోచనము

యోజనకు - యుద్ధమొనరించువానికి

యోధకు - యుద్ధముచేయువానికి

ర

రంగము - నాట్యస్థానము

రంభ - ఒకవేల్పుసాని అచ్చర

రకము - దినుసు

రక్షసి - రాక్షసి

రక్షణచెవులు మూలుగు వీనులు

రక్షణ - పాటలో హాయినిచ్చు సంగతులు

రగులిడు - రఘుమహారాజు
 రగులు - రఘువంశరాజుల
 రచియించె - అల్లెను
 రచ్చ - రమాన్యముకాని త్రోవ
 రతనము - రత్నము
 రవణమున - ఉల్లాసమున
 రమ్యదశ - సొగసైనకాంతి - అండ్లమైతయవద్ద
 రమ్యము - సొగసైన
 రయము - వేగము
 రహి - తీరు

రా

రాగము - ఆనంద - రంజకస్వరసందభకము
 రాగపు - రాఘపు
 రాచరుసి - రాజమీక
 రాజఘాతుక - రాజులంబంపు స్వభావముకలవాఁడా
 రాశిలి - ప్రకాశించు
 రాయసము - రాజగర్వము
 రాష్ట్రము - ఇరువదిలేక ముప్పది గ్రామములుగలదేశము

రి

రిక్ - నక్షత్రము
 రిక్ - వ్యభిచారము - నిష్కారణము

రీ

రి - విధము

రు

రు - చవిగల

శ్రీ

రే

రే- రాత్రి

రేహార- చంద్రుడు

రేయిచేదు చెమ్మ- రాత్రిసంబంధమగు వినపుకట్టి

రొ

రొంపి- బురద

రొద- ధ్వని

రొ

రొంత- అనన్యమగు- ఏవ

రొజుచుండి- నిర్భూపుపుచ్చుచుండే

రొము- ఇటతీజేశ ముఖ్యశట్టణము

రొయుచుంద్రు- వెదకుచుంద్రు

ట

టవ్య- నింప

ట్రా

ట్రా- రాయి

ట్రే

ట్రేడు- రాజు

లంగరు- ఓడనిల్చుటకై నీటియడుగున బిగియవేసెడు నాగేయకంటి
నుపపనిముట్లు

ల

లక్ష్యము- దృష్టాంతము- ఆదరము

లక్ష్యము- మేషాదిరాశ్యదయము

లక్ష్మణ-సమగ్రము- - క్షుత్తా శత్రుభిన్నము
 లక్ష్మణ- లక్ష్మణ
 లక్ష్మణ- లక్ష్మణ-గంగు
 లక్ష్మణ- పలుకు
 లక్ష్మణ- దొరకిన
 లక్ష్మణ- ఘాతాంత రాశివతిక కాలము
 లక్ష్మణ- స్త్రీ
 లక్ష్మణ- సమగ్రము- - కొంచెము

లా

లా-గ-సమ- గుణము
 లా-తి- పరుని
 లా-గ-బడద- లా-గ-లంగంబు ప్పమనరసనున్న వస్తునమిరచి - అంశము
 కిన్నహచాన గుణమంటకమానద
 లా-గు- పీతి
 లా-వ- నీరసిలిన
 లా-వు- బలము

లే

లే-క- చానుడు
 లే-క- శ్రీమత్తు- మేలు

లే

లే-గ-ను- సన్ననినడుము
 లే-గ-ను- బాలసూర్యుడు
 లే-క- అటుగాక- పోనీ
 లే-క-బడు- లేకినలేదీయబడు
 లే-చె- ఎదిరిచె
 లే-మ- స్త్రీ
 లే-మి- వేదతికము- అభావము

శే

రే

శే- కాత్రి

రేదొర- చంద్రుడు

రేయిచేదు చెమ్మ- కాత్రిసంబంధమగు వినపుతడి

రొ

రొంపి- బురజ

రొద- భవని

రొ

రొంత- అనన్యమగు- పవ

రొజుచుండె- స్వర్ణాపుకపుచ్చుచుండె

రొము- ఇటలీదేశ ముఖ్యకట్టణము

రొయుచుంద్రు- వైదకుచుంద్రు

అ

అవ్య- నింద

అ

అ- రాయి

అ

అడెడు- రాజు

అంగరు- ఓడనిల్పుటకై నీటియాడుగున బిగియవేసెడు నాగేయకంటి
నుపపనిముట్టు

అ

అశ్యము- దృష్టాంతము- ఆదరము

అగ్నిము- మేషాదిరాశ్యదయము

లచ్చనసతురుగ్గులు- లక్షత్రా శత్రుఃసంఖ్యలు

లచ్చి- లక్ష్మి

లక్షక- లక్షరంగు

లగిశము- పల్కు

లగిగించిన- దొరకిన

లయ- ఘాతాంతరాళవర్తిక కాలము

లబన- స్త్రీ

లవనైవ- సమాత్మ్యమైన- శించెమును

లా

లాభసము- గుణము

లాతి- పరులి

లాగబడెద లొక్క-లాగంబలు వ్యవసరసనున్న వస్తునమిచ్చే - ఆంధ్రము

కిన్నహవాన గుణమంటకమానద్య

లాగు- రీతి

లావలు- నీరసిల్లిన

లావు- బలము

లే

లేక- దానుడు

లేస్- శ్రేష్ఠమైన- మేలు

లే

లేగొను- నన్ననినడుము

లేగొప్ప- బాలసూర్యుడు

లేక- అటుగాక- పోనీ

లేకేబడు- లేకివలెదీయబడు

లేచె- ఎదిరించె

లేమ- స్త్రీ

లేమి- పేదటికము- అభావము

శోకము - మిక్కిలికొంచెము

లోజ్జగ - తక్కువుగా

లోగలనరు - అత్యున్న

లోగి - లోబడి

లోగొనుట - వశపచుకొనుట

లోల్లె - లోపములే

లోపతహితుఁడు - కొఱతలేనివాఁడు

వంక - ఏఱు

వంగడంబు - కులము

వంగుమోఁకాళ్లు - ప్రిణామములు

వంచకుఁడు - మోసకాఁడు

వంచన - మోసము

వంత - శోకము - పశ్చాత్తాపము

వందనము - మ్రొక్కు

వక్త - మాటకాఠి

వక్రముగ - వంకరగా

వగ - దుఃఖము - వగ - రీతి

వగచు - దుఃఖించు

వగవు - దుఃఖము - పశ్చాత్తాపము

వదువున - రీతిచే

వదంతి - లోకప్రవాదము

వదాన్యత - ఈవి

వధ - చంపుట

వనట దుఃఖము

వనరు- దుఃఖంచు

వయసు- యౌవనము

వఱలు- వృద్ధిపొందు- జయమరదొ

వలదు వలదు- వద్దు వద్దు

వలను- ఉపాయము

వలనగు- ఒప్పు- మోహము

వలవు- వానన

వలయు- కోరఁదగిన

వలరాజు- మనస్కరుండు

వలనంత- శోకము

వలి పె- నన్నని

వలిమల- వలిమిడిమల- హిమాలయపర్వతము

వలుద- పెద్ద

వల్వ- వత్త్రము

వశమొనచి- స్వాధీరపచి

వహించిన- పొందిన- మోసిక

వా

వా- నోరు

వాడి- చుఱుకు

వాకోనంగ- పల్కంగ

వాకుచ్చి- చెప్పి

వాగు- ఏఱు

వాగ్గరి- మాటపోర్లు

వాచాలకము- మాటకారితనము

వాచుక- అలవాటు- ఉపయోగము

వా. శిశ్యము- వశక కము

వా. ఆట- పెదవి

వా. దురొనరించె- నందెగావై చుకొన

వా. ని- పడుచువాని

వా. పుమించు- కల్లు

వా. రాసి- సముద్రము

వా. రిని- నవి ద్రము

వా. ర్నిని- సముద్రము

వా. లకము- వేషము

వా. లాయము- తిప్పక

వా. లు- కన్

వా. లుగంటి- జన్మని

వా. లి- వాడుక

వా. లి- మిక్కిలి

వా. సి- తారతమ్యము

వా. న పండుగ- నితముగ

వా. హినినాగుల- సేనానాయకుల

వి

వి. లగులు- అనిననుట

వి. క్కన స్థితుడ- అత్రుత్వముచేసికొనువాడు

వి. కారములు- తొప్పులు

వి. కృత- వికారము

వి. కృతయూప- వికారాకారము కలవాడు

వి. చోరణ- చుచు

వి. చ్చెన- నడలిపోయె

విజృంభించు- హెచ్చు

విడి- విడబడి

విక- వ్యధకము

వినింతువు- ముండమోపి

విము- విధము

వికకము- మార్పు

వితాకు- పరచశక్తియు

వితాస- విధమున

విబడిన- నారుచల్లబడిన

విము- ధనము

విమూషకుడు- నవ్వుపుట్టించునట్లాకరి చెప్పుచేతలోఁదిరుగువాఁడు

వివ్యాస- చదువునేచుకొనువాఁడు

విధాన- విధమున

విని- అదృష్టము- పొలనపద్ధతి

వినించె- ఏపకచెక- శాసించె

వినిగ- శిష్టక

విని- వినుట- శ్రవణేంద్రియము

విన్నబరచు- చిన్నపుచ్చు

విన్ననె- చిన్నపోయిన

విన్నానము- అందము

విన్ను- ఆకాశము

వివత్తులకు- ఆపదలకు

వివరీతికల్పన- తేనిపోనిపన్నిక

వివరీతము- తాత్పర్యము- ఒకదానికీబదులింకొకటియైన

విభులు- మగలు

విభూషణము- నగ

విమలము - విచారణము
 వియజ్ఞోత్థి - సూర్యుడు
 విరచనాకాశము - పనిచేయునేపుడు
 విరాగి - మోహము - నిరహము
 విరియఁబుచ్చి - పోగొట్టి
 విరుద్ధముగ - పరిత్రాకముగ
 విలపించెన - ఏడ్చెద
 వినగించిన - శాల్పివ
 వినిధ - పలుకెందులకై న
 విచేకము - యుక్తయుక్తజ్ఞానము
 విచేకనీరము - తెల్వించునునప్పుడు
 విశదము - తేల్చుము
 విశేషముగ - అధికముగా
 విశ్రాంతి - తరతు
 విశ్రాంతిమేర - నెల్లడిచేయఁబడిన దానిహద్దు
 విశ్వనిలము - సమస్తము
 విశ్వాసము - కృతజ్ఞత
 విషమస్వరము - కూర్మమైనయోర్వలేమి
 విషానుభవము - కష్టానుభవము
 విసపుమేళన - శివుఁడు
 విస్తరించు - హెచ్చించు
 విహితులారా - మిత్రులారా

వి

వీనులు - చెవులు
 వీవసలు - విననకట్టి
 వీనుము - పదునాల్గవభాగము
 వీనకములు - నృథకములు

వృ

వృక్షము- చెట్టు

వృద్ధత- ముసలఁజేకము

వృద్ధదశ- ముసలితనము

వృద్ధాత్మజుఁడు- ముసలివానికొడుకు

వై

వైంగలి- వెట్టి

వైంగి- మఱియు- గజతలోపము- వైంగి

వైండియు- వైండియు

వైంబరులు- జువ్వేకులు

వైశ్యసంబుగ- మిక్కిలి

వైచ్చ- వేండి

వైచ్చ- వైచ్చము

వైడవిల్లుచే- వైడవిల్లుచే

వైత- దుఃఖము

వైడచల్లు- వైడచివరజేయు

వైన్నలప్పు- చొరవజే

వైన్నలరేసి- చొచ్చుని

వైరపు- ఉపాయము- తీరు

వైరుగు- వైశ్యర్యము

వైరుపు- భయము

వైశ్వనీపు- కల్లును

వైలది- వై

వైలిపుచ్చుచుండు- లోనికిరానీకుండు

వైలియు- మాయ- చెడు

వైలిసిడము- వైల్లవైడా

జెల్లి పడవలయు- కిందిగాలివిడువవలయు
జెల్లువ- స్రవాహము
జెన- వేగము

జే

జేంద్రమగు- వేడియైన
జేడికోలు- బతిమాలుట
జేడికోలు- బతిమాలుట

జేంద్రమగు- తపించబడ
జేగురు- వేయించు
జేగురు- చూచుట

జేచి- తానుకొని

జేతు- నిద్రొక్క

జేదొందె- జగముబద్ధముబ్రహ్మముసత్యమనువాడు

జేలుపు పెద్ద- బ్రహ్మ

జేలుపులగువ్వ- చంద్రుడు

జేలుపులమూలక పేరికి వెలదిమగడు- కుమారస్వామి

జేల్పుబడి- పోవుచుచేయబడి

జేల్పుజేని- ఇంద్రుని

జేనరి- విస్మయ

జే

జేలుది- పీఠ- చేష్ట- కంఠభ్రమ

జే చిత్రము- చతుర్థము

జే దేయి- నీత- వై-చిహ్న

జే శము- త్వరగా

జే

జ్యోతి- మోక్షము

వ్యయము - వేచ్చుము
 వ్యవహారము - పనిపడిపించునాఁడు
 వ్యవహారి - పనికావలసినవాఁడు
 వ్యవసయము - చెడ్డ ములవాట - చింత

వ్యా

వ్యాకులము - కలఁత
 వ్యాఖ్యానము - శబ్దార్థవివరణము
 వ్యాసుఁడేష్ట - పులిఁడత
 వ్యాధి - పిడ
 వ్యాధిగ్రాహము - సంహారము

వ్రా

వ్రామ్య - తునుక
 వ్రామ్యంబునకుంకి - ముక్కలుకాకుంకి

వ్రా

వ్రామి - అక్షరము
 వ్రామిలు - అక్షరములు

వ్రా

వ్రామి - అక్షరము

వ్రా

వ్రామి - సంధియము
 వ్రామినినమైన - బలములేని
 వ్రామి - అయుధధారి

వ్రా

వ్రాంతము - అగుఁడి

జాన్వకము - స్థిరము

జాన్వకము - రాజ్యచిహ్నమునానికై వ్రాసినది శాసనము

జాన్వకము - పాలనము - ఆజ్ఞ

జి

జిగ్గెము - రాతిమీదిపై

జిల్లు - నిబంధనలు

జి

జిగ్గెము - త్వరగా జేయవలసినముఖ్యకార్యములు

జు

జు - మునుపటి - దోషమును దురస్థి

జు

జు - స్వయంసము - ఆమోక్షమునము

జు

జు - మునుపటి

జు - మునుపటి

జు

జు - మునుపటి

జు

జు - మునుపటి

జు

జు - మునుపటి

జు - మునుపటి

①

శ్రీ - విశ్వము

౨

శ్రుతి - వేదము - పాటకు సాయపడును

సంక్షిప్త సాధు - ఇత నామౌఱచాలించెదను

సంగతి - మిత్రుడా

సంగతి - వ్యవహారము

సంఘము - సభ - సమూహము

సంజ - ప్రాస్తగ్రంథము

సంతతి - పిల్లలు

సంతరించు - కలిగించు

సంతరించెద - సంతరించెద

సందియము - సంశయము

సంద్రము - సముద్రము

సంధి - పొత్తు

సంపాతి - గామాయణమున బేర్కొనగల్గె

సంపాతముల - పుస్తకముల

సంపూర్ణ సహజ కాలవిన్యాసము - స్వభావికముగాఁగలచు చుండ

సంపూర్ణము నుగూఱులందు వెల్లి లేనవాగు

సంభవించె - కలిగె

సంస్థాపనము - పొగడ

సకపటము - మాయతోఁగూడిన

సకలైహ్య - అందఱసహ్యించుకొను

ಹಿಂದು - ಇಸ್ಲಾಮ

సాక్షాత్ - సాక్షాత్

ಮಹಾಶಯ - ಮಹಾಶಯ

— ౧౦ —
పాపములు - పాపములు - పాపములు

సం. ౧ : ము. - స్వ. పు. గణం

సాక్షి- శ్రీశైలము

25 - 1 - 1975 - (1975)

శ్రీమద్భగవద్గీతా ప్రథమోధ్యాయః

శ్రీ సత్యనాథ - శ్రీ సత్యనాథ

శ్రీ పుష్ప - విజయము

పాత్రుల శుభాభిషేకము - పాత్రులు - శుభాభిషేకము

2025-2026

శ్రీ గణేశాయ నమః - మానవి విజయము

[illegible]

5:2-2- 5:10-2-2

75-2-17-6

శ్రీ సామంతాచార్యులు శాసనము

సెల్యూలార్ : విశాఖ నుండి

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय

సమస్తమును అధిగమము

శ్రీమద్భగవద్గీతా- శ్రీకృష్ణాచార్యము

సమావేశాతి- సమయంగా ననుభవించు

పరిమితి - సామూహికము

పద్యశ్రవణం. పద్యశ్రవణ విధానము

సరకు. అక్షయము

పరగతులు - చైతన్యముగా

సరళత- తిన్నడనము

సరన- చెంత

సరనము- వేడుక

సర్వభక్షకత్వము- అన్నియుండిను స్వభావము

సర్వసాధారణానుభవంచె- జనులందఱనుభవించిన యంశమే

సలాక- కాటుక పెట్టుకొనుపుల్ల

సలిపిన- చేసిన

సల్పు- చేయు

సవతి- తోడి పెండ్లాము

సవతులేని- సాటిలేని

సవితృడు- సూర్యుడు

సహచరు- మిత్రుని

సహజము- స్వభావము

సహేతుకముగ- కారణముచెప్పి

సహోదరు- తోడఁబుట్టినవాని

సా

సాకెరి- సాక్షి

సాకు- నెపము

సాజంబు- సహజంబు

సాటిదినుసుగమి- ఊమాద్రవ్యసముచ్చయము

సాదుల- మంచివారల

సాధనము- ఉపాయము- సహాయసంప్రతి

సాధుల- మంచివారల

సాపాటు- భోజనము

సామథక్యము- శక్తి

సారెకు- పలుమాఱు

సాహసము- సహవాసము

సాష్టాంగ చందనము- సాగిలిపడి మొక్కుట

సాహసోద్యమములు పనికి రావు- అవసరముగాఁ జేయవలసిన పనులు చేయఁ
బడఁగలము

సాహాయ్యము- తోడు

సి

సిగ్గిడి- నిద్రలేనినాఁడు

సిగ్గుచనువు- లజ్జాపాతము

సిదము- జెండా

సిద్ధితితనము- సిగ్గు

సిరి- విశ్వరూపు- కాంతి

సిరిగలాని- ధనవంతుని

సీ

సీ- చీచీ

సీతు- శీతకాలము- చుట్టలేనికాలము

సేమ- దేశము- ఆంగ్లేయదేశము

సీరాము- శ్రీరాముని

సికిఁగొనంబడ లేదు- లక్ష్యము చేయఁబడ లేదు

సు

సుంతలో- తూములో

సుకము- సుఖము

సుఖజన్మాధికారు- సుఖముకలుగఁజేయఁబట్టినవార

సుఖాననముల- సుఖకరములగుకూచుకాండుపిట్టవలెనుగనునస్థితులు

సుగము- సుఖము

సుగానము- తీయనిపాట

సుద్దమకా- నిమలమకా

సున్న- శూన్యము

సుప్పాడి- శుభ్రమైన- కాంతిగలముత్యము

మునుకర- మునుక- ధశరథమహారాజభార్య
 మరటిసిగలు- చామరశిఖలు
 మరపొన్న- మహాసనగలయొకవిధమైనపొన్నపూవు
 మరలు- వేల్పులు
 మరియ- చిన్నకత్తి
 ములభప్రసూత- అశ్రమముగాఁబట్టెడుదానా
 ములోచనములు- ముక్కద్దములు
 ముళువు- ములభము
 ముళ్ళోకము- సొగసైనపద్యము

సూ

సూకరమాంసాశనులు- పందిమాంసముతినువాడు
 సూక్ష్మపు- కొద్ది
 సూచనము- తెలియచుకొట
 సూడు- శత్రువు

ప్ర

ప్రజించె- నిమిశించె- చేసె

ప్రేగి- పాపము-కీడు

ప్ర

ప్ర

ప్రేచుసహవాసము- దుఃఖమునోచుకొనినాడు
 ప్రేతము- కూడ
 ప్రేతునా- దుఃఖమోచియుండునా
 ప్రేరణ- ఓపుకా

ప్రేతు- న్యాయము

ప్ర

సామ్రాజ్య-మూఢక
సామ్రాజ్య-ధనము-నగ

సా

సోదరి-తోబుట్టవు
సోదరుడు-తోడబుట్టినవాడు
సోయగము-అందము

సా

సారు-సాగసు

సా

సావము-పొగడ్త

సా

సూతి-పొగడ్త

సా

స్థైర్య నెజవణకంబుమాయుజితరుచిహీనమూచాయచేత- దీక్షా లోగబ
ముచేత మనోనిశ్చయముచెడిపోవును.

స్నా

స్నానము-శ్రమబోగొట్టుసాధనము

స్నా

స్మరకరవిద్ధ-మన్మథబాణములచేగొట్టబడిన

